

ဤကျမ်း၌ လေ့လာပြီး မှတ်တမ်းများကို လုံးဝ
ဝေဖန်ခြင်းမပြုပါ။ ဗုဒ္ဓဓမ္မ ထွန်းကားသည့် နိုင်ငံ
များ၌ ကျယ်ပြန့်သော နှိုင်းယှဉ် လေ့လာမှုတွင်
အခြေခံသည့် ဗုဒ္ဓ၏ ဖြစ်တော်စဉ်ကို နောင်အခါ
ရေးသားနိုင် သူတို့အတွက် အချက်အလက်များ
အဖြစ်သာလျှင် ယင်းတို့ကို ရည်ရွယ်ပါ၏။ အ
ကယ်၍ ကျွန်ုပ်၏ လုပ်ငန်းသည် ယင်း ရည်ရွယ်
ချက်ကို အထောက်အပံ့ ပြုသည်ဆိုလျှင် ပင်ပန်း
ခဲသမျှ အားလုံးအတွက် ကျွန်ုပ် အပြည့်အဝ
ကျေနပ်ပါလိမ့်မည်။

Woodville Rockhill (ကျမ်းပြုသူ)

ဗုဒ္ဓဖြစ်တော်စဉ် တိပဏ်မှတ်တမ်းများ



အရှင်ကောလံဘ
နိဗ္ဗာန်မြတ်စွာ

ဗုဒ္ဓဖြစ်တော်စဉ်

တိပဏ်မှတ်တမ်းများ

The Life of the Buddha

by

W. Woodville Rockhill



အရှင်ကောလံဘ

ဓမ္မာစရိယ၊ B.A. (Philo) M.A. (Buddhism)

မြန်မာပြန်သည်

အခန်း (၃)

ပထမဆုံး သာဝကများ	၇၄
ကဿပညီနောင်ကို ချေချွတ်ခြင်း	၇၉
ဝေဠုဝန်ကျောင်းကို အလှူခံခြင်း	၈၁
သာရိပုတ္တအား ချေချွတ်ခြင်း	၈၄
သုဒတ္တနှင့် တွေ့ခြင်း	၈၉
ဇေတဝနကို အလှူခံခြင်း	၉၁
နိဂြောဓာရုံကျောင်းတိုက်	၉၆
နန္ဒ ရဟန်းပြုခြင်း	၁၀၁
အာနန္ဒ ရဟန်းပြုခြင်း	၁၀၇
သီဟိုဠ်မင်းသမီး ရတနဝလီ	၁၁၁
အမျိုးသမီးများအား စိုးရိမ်ခြင်း	၁၁၃
သကလအမတ်အကြောင်း	၁၁၇
သုဘဒ္ဒနှင့် နိဂဏ္ဌ	၁၂၀
ဇောတိက ဖွားမြင်ခြင်း	၁၂၅
ဇောတိက၏ စက်ရုပ်ငါး	၁၂၉
ဝိသာခါ၏ သားများ	၁၃၁
ကောသမ္ဗိသို့ ဒေသစာရီကြွခြင်း	၁၃၇
မလ္လိကာအကြောင်း	၁၃၈
ဝိရုဒ္ဓကနှင့် အမ္မရိသ	၁၄၂
တိတ္ထိများကို အောင်မြင်ခြင်း	၁၄၇
နတ်ပြည်မှ ဆင်းသက်ခြင်း	၁၄၉
ဒေဝဒတ်၏ ကောက်ကျစ်ပုံ	၁၅၃
ဒေဝဒတ်၏ တန်ခိုး	၁၅၆
ဒေဝဒတ္တ၏ တောင်းဆိုချက်	၁၅၉
သရက်ပင်နှင့် ခိုးသားများ	၁၆၂

ဗုဒ္ဓဖြစ်တော်စဉ် တိဗက်မှတ်တမ်းများ

ဂု(ဒ်)ဗေလ ရော့ဒေးလ်
 The Life of the Buddha
 and the Early History of His Order
 Drived from Tibetan Works
 in the Bkah-Hgyur and Bstan-Hgyur
 by
 Woodville Rockhill

အရှင်ကေလာသ

ဓမ္မာစရိယ၊ B.A (Philo) M.A. (Buddhism)

မြန်မာပြန်သည်

ပုံနှိပ်ရာဇဝင်
 254 N Wickiup Road
 Apache Junction, AZ 85219

မာတိကာ

ဘာသာပြန်သူ၏ မိတ်ဆက်စကား ၈၅- ၄

နိဒါန်း ၁-၈

အခန်း (၁)

ကမ္ဘာမြေ စဖြစ်ပုံ ၉

မိန်းမယောက်ျား ဖြစ်လာပုံ ၁၃

ပိုင်ဆိုင်မှု အစ ၁၄

အမျိုးလေးပါး စတင်ပုံ ၁၈

မဟာသမ္မတကို ဆက်ခံသူများ ၂၁

သာကီဝင်မင်းဆက် ၂၅

အခန်း (၂)

မဟာမာယာ၏ အိမ်မက်များ ၃၃

မင်းသား၏ အမည် ၃၅

မင်းသား၏ ပညာရေး ၃၈

ဒေဝဒတ္တနှင့် စတင်အငြင်းပွားမှု ၄၂

မိဂဇာမင်းသမီးနှင့် တွေ့ဆုံခြင်း ၄၇

ကပိလဝတ္ထုမှ ထွက်ခွာခြင်း ၅၀

ဗိမ္ဗိသာရနှင့် တွေ့ခြင်း ၅၃

ယသောဓရာ၏ မြိုးခြံသောအကျင့်များ ၅၇

မာနတ်ကို အောင်မြင်ခြင်း ၆၂

ဗောဓိဉာဏ်ကို ရခြင်း ၆၃

မုစလိန္နနဂါးက ဗုဒ္ဓကို ကာကွယ်ပေးခြင်း ၆၈

၉ ဗုဒ္ဓဖြစ်တော်စဉ် တိဗက်မှတ်တမ်းများ

စီးပွားရေးနှင့် ဥပဒေ	၃၇၃
အေဒီခန့်ရာစု တိဗက်	၃၇၇
ခရီးဆွမ်းမင်း	၃၈၀
ဗုဒ္ဓယုယ၏ ပေးစာ	၃၈၄
ရာပါချန် (RAL-PA-CHAN)မင်း	၃၈၆
ဗုဒ္ဓဘာသာ ကောလိပ်များ	၃၉၀
MILARASPA နှင့် ၎င်း၏ကျမ်းစာများ	၃၉၅
တိဗက်စာပေ	၃၉၇

အခန်း (၈)

ခိုတန်နိုင်ငံ၏ ရှေ့ဦးသမိုင်း	၄၀၁
ခိုတန်သမိုင်း၏ ရင်းမြစ်များ	၄၀၃
ဓမ္မာသောကမင်း	၄၀၇
ကုသနမင်း ခိုတန်ကို တွေ့ခြင်း	၄၁၀
ခိုတန်နိုင်ငံ၌ ဗုဒ္ဓဝါဒပြန့်ပွားခြင်း	၄၁၃
ခိုတန်သို့ ပိုးထည်များ ယူလာခြင်း	၄၁၅
ရဟန်းများ ထွက်ပြေးရခြင်း	၄၁၉
ရဟန်းများ တိဗက်မှ နှင်ထုတ်ခံရခြင်း	၄၂၃
ဂန္ဓာရ ရဟန်းတော်များ	၄၂၅
ရဟန်းများ အချင်းချင်း သတ်ဖြတ်ခြင်း	၄၂၈
နောက်ဆက်တွဲ (၁)	၄၃၃
နောက်ဆက်တွဲ (၂)	၄၄၅

မာတိကာ

c

ဗိမ္ဗိသာရမင်း ကွယ်လွန်ခြင်း	၁၆၄
အခန်း (၄)	
ဗုဒ္ဓ၏ အသက်ကို လုပ်ကြံခြင်း	၁၇၁
ဇောတိကသူဌေး ရဟန်းပြုခြင်း	၁၇၃
အဇောတသတ္တု ဗုဒ္ဓအား ဖူးမြော်ခြင်း	၁၇၇
ပူရဏကဿပဝါဒ	၁၈၂
မာကရိန် ဂေါသာလီဝါဒ	၁၈၄
သဗ္ဗယ ဝေရတ္တိပုတ္တဝါဒ	၁၈၅
အဇိတကေသကမ္မလဝါဒ	၁၈၇
နိဂဏ္ဌနာတိပုတ္တဝါဒ	၁၈၉
ကကုဓကဗ္ဗာယနဝါဒ	၁၉၀
ရဟန်းပြုရကျိုး	၁၉၁
ဒေဝဒတ္တ ငရဲကျခြင်း	၁၉၃
စက်ရုပ်ငှက်ပျံ	၁၉၅
အရှင်သာရိပုတ္တ၏ ဓာတ်တော်အား ချီးမွမ်းခြင်း	၁၉၈
ဒီဃကာရာယန သစ္စာဖောက်ခြင်း	၂၀၃
ပသေနဒီ နတ်ရွာစံခြင်း	၂၀၄
စမ္မက သကျမင်း	၂၁၁
မဟာနာမ ကွယ်လွန်ခြင်း	၂၁၄
ဇေတမင်းသား ကွယ်လွန်ခြင်း	၂၁၇
ဝဿကာရပုဏ္ဏား ဗုဒ္ဓကို ဖူးမြော်ခြင်း	၂၂၀
ကြီးပွားကြောင်းတရား ခုနစ်ပါး	၂၂၂
ပါဠိလိပုတ္တ၏ အနာဂတ်	၂၂၆
ကပိလပုဏ္ဏားပျို	၂၂၉
အာနန္ဒာ၏ သောက	၂၃၃

ကုန္ဒ ရွှေပန်းထိမ်သည်	၂၃၆
ယမကသာလာ	၂၃၈
ဗုဒ္ဓဓာတ်တော်များကို ပူဇော်နည်း	၂၄၃
သုဘဒ္ဒ ရဟန္တာဖြစ်ခြင်း	၂၄၅
သမင်ဝတ္ထု	၂၄၆
ဗုဒ္ဓပရိနိဗ္ဗာန်စံခြင်း	၂၄၈
အလောင်းတော်အား မီးပူဇော်ခြင်း	၂၅၃
ဓာတ်တော်ဝေခြင်း	၂၅၇
နိဂြောဓပုဏ္ဏား	၂၅၉

အခန်း (၅)

သံဃာ့အစည်းအဝေး	၂၆၄
နိဂြောဓလိုဏ်ဂူသံဂါယနာ	၂၆၇
အရှင်အာနန္ဒာ ပြစ်တင်ခံရခြင်း	၂၇၀
ပါတိမောက်ကို သေချာအောင် မပြုခြင်း	၂၇၁
အရှင်အာနန္ဒာ ရဟန္တာဖြစ်ခြင်း	၂၇၄
အရှင်အာနန္ဒာ သုတ္တန်ကို ရွတ်ဆိုခြင်း	၂၇၇
အရှင်ဥပါလိ ဝိနယကို ရွတ်ဆိုခြင်း	၂၈၁
အရှင်မဟာကဿပ ပရိနိဗ္ဗာန်စံခြင်း	၂၈၅
အရှင်အာနန္ဒာ အသက်အရွယ်ကြီးရင့်ခြင်း	၂၈၇
အရှင်အာနန္ဒာ၏ နောက်ဆုံးအချိန်	၂၉၀
အရှင်အာနန္ဒာ ပရိနိဗ္ဗာန်စံခြင်း	၂၉၄
ကသ္မိရသို့ သာသနာရောက်ခြင်း	၂၉၇
အဓမ္မဝတ္ထုဆယ်မျိုး	၃၀၂
သဗ္ဗကာမမထေရ်၏ ဝါဒ	၃၀၆
အရှင်ယသ ဝိနည်းကို သုတ်သင်ခြင်း	၃၁၀

ဝေသာလီရဟန်းများကို နှိမ်နှင်းခြင်း	၃၁၃
ဒုတိယသံဂါယနာတင်းခြင်း	၃၁၆

အခန်း (၆)

ဗုဒ္ဓဝါဒဂိုဏ်းကွဲများသမိုင်း	၃၁၉
ဂိုဏ်းကွဲများ၏ အမည်	၃၂၀
ဂိုဏ်းကွဲများ၏ သင်ကြားချက်အကျဉ်း	၃၂၂
ပါဠိလိပုတ် သံဃာ့အစည်းအဝေး	၃၂၇
ဧကဗျောဟာရိကဂိုဏ်း၏ဝါဒ	၃၂၉
ဗဟုသုတိယဂိုဏ်း၏ဝါဒ	၃၃၁
သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း၏ဝါဒ	၃၃၂
မဟိသာသကဂိုဏ်း၏ဝါဒ	၃၃၃
မဟိသာသကဂိုဏ်း၏ဝါဒ	၃၃၄
ဝဇ္ဇိပုတ္တရိယဂိုဏ်း၏ ဝါဒ	၃၃၇
အခြေခံအနှစ်သာရဝါဒ	၃၃၉
မဟာယာန ဓမ္မများ	၃၄၁
ဗုဒ္ဓ၏ ကာယသုံးမျိုး	၃၄၇

အခန်း (၇)

တိဗက် ရှေးဦးသမိုင်း	၃၅၃
တိဗက်တို့၏ စရိုက်လက္ခဏာ	၃၅၇
ဘွန်ပါအယူဝါဒ	၃၅၉
တိဗက်၏ ပထမဘုရင်များ	၃၆၁
ဆရွန်း ဘဆန်ဂန်ပိုမင်း	၃၆၆
တိဗက်ရှိ တရုတ်ဗုဒ္ဓဘာသာ	၃၆၉
တိဗက်ရှိ တရုတ်ဗုဒ္ဓဝါဒီများ	၃၇၁

ခြင်းနှင့် ပတ်သက်ပြီး ဗုဒ္ဓအား အမျိုးသမီးများကို ကြောက်
သောကြောင့်ဟု Rockhill ယူဆပုံရ၏။ မူရင်း တိဗက်ကို မ
ဖတ်နိုင်သော်လည်း စာအသွားအလာအရ ၎င်း၏ စာခေါင်း
စဉ် ယူဆပုံနှင့် ဟပ်စပ်မှု မရှိဟု ထင်၏။ ထို့ကြောင့် ယင်း
ခေါင်းစဉ်ကို ‘ဗုဒ္ဓသည် အမျိုးသမီးများအား ကြောက်ရွံ့
ခြင်း’ဟု တိုက်ရိုက် မဆိုဘဲ မြန်မာပညာရှိတို့ နားဝင်ချိုစေရန်
‘အမျိုးသမီးများအား စိုးရိမ်ခြင်း’ဟု ဆိုလိုက်ပါ၏။

မူရင်း တိဗက်ကျမ်းလာ စကားကို နားမလည်နိုင်သော
ကြောင့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်မှာပင် အချို့မှာ အဓိပ္ပာယ် မ
ရှင်းလင်းမှု မသေချာမှုများ ရှိ၏ (အင်္ဂလိပ်၊ စာ-၁၆၃ ရှု)။

မြန်မာပြန်သူ အနေဖြင့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာကို မြန်မာ
အဓိပ္ပာယ် မလွဲချော်စေရန် အတတ်နိုင်ဆုံး ကြိုးစားရန်သာ
တာဝန်ရှိသည်ဟု ယူဆပြီး တိဗက်ဘာသာ စာလုံးပေါင်းများ
ကို နှိုင်းယှဉ် ဖော်ပြသည့် အောက်ခြေမှတ်ချက် အချို့ကို
ချန်ထားခဲ့၏။ နှစ်ပေါင်း တစ်ရာကျော်က ရှေးဦး ပညာရှင်
တစ်ဦး၏ အရေးအသားဖြစ်၍ မိမိမှာ ဝေါဟာရ မကျွမ်းကျင်
သဖြင့် လွဲချော်ခဲ့လျှင်လည်း ခွင့်လွှတ်နိုင်ပါစေ။

နှလုံးစိတ်ဝမ်း ကြီးသူတို့သည် သူတစ်ပါး၏ ဝေဖန်မှုကို
အာရုံစိုက် နားထောင်ပြီး မိမိကိုယ်ကို ပြန်သုံးသပ်နိုင်၏။ သူ
စကား၏ မှန်ကန်မှု ချွတ်ယွင်းမှု အတိုင်းအတာကို ခန့်မှန်း
တတ်ရန် အရေးကြီးပါ၏။ ဤမြန်မာပြန်သည် အုတ်နံရံ နှစ်
ချပ်ကို ဖြတ်ကူးနိုင်သည့် ကြိုးတစ်ချောင်း ဖြစ်သည်ဆိုလျှင်
ဘာသာပြန်ကျိုး နပ်မည်ဟု မျှော်လင့်ပါသည်။

အရှင်ကေလာသ
အရိဇိနားပြည်နယ်၊ ၂၀၁၄-ခုနှစ်။

ဘာသာပြန်သူ၏ မိတ်ဆက်စကား

ဗုဒ္ဓဝါဒသမိုင်းနှင့် ဗုဒ္ဓစာပေသမိုင်းကို ကျယ်ပြန့်စွာ လေ့လာ
သည့် သုတေသီမှန်လျှင် မြန်မာနိုင်ငံကို အင်္ဂလိပ်တို့ မသိမ်းမီ
တစ်နှစ်အလိုက ဤကျမ်းကို ပြုစုခဲ့ပြီး အနောက်တိုင်း၌
မဟာယာန ဗုဒ္ဓကျမ်းစာများကို စတင်ဖော်ထုတ်ပေးခဲ့သော
ဤကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ် W. Rockhill နှင့် မကင်းနိုင်ချေ။ သူသည်
ဖီလာဒေဖီးယားမြို့ဖွား အမေရိကန်လူမျိုး ဖြစ်၏။ ဂရိ၊ ရုရှား၊
ရိုမေနီးယား၊ တရုတ်နှင့် တူရကီတို့၌ သံတမန်အဖြစ် အမှု
ထမ်းခဲ့၏။ သူ၏ တရုတ်အပေါ် တံခါးဖွင့်ဝါဒမှာ ထိုအချိန်က
အလွန် ထင်ရှားခဲ့၏။ ငါးရက်ကြာ ခြေကျင် တောင်တက်ပြီး
၁၃ ဦးမြောက် ဒလိုင်းလားမားထံ သွားရောက် တွေ့ဆုံလျက်
၎င်းအား တရုတ် ဗြိတိန်တို့နှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာ နေနိုင်ရန် စည်း
ရုံးနိုင်ခဲ့သူလည်း ဖြစ်၏။ ငယ်စဉ်အခါ ပြင်သစ်လူမျိုး ကက်
သိုလစ် ဘုန်းကြီး အက်ဗေးဟုက် (Abbé Huc)၏ လာဆာခရီး
သွား မှတ်တမ်းကို ဖတ်မိသဖြင့် တိဗက်ဘာသာကို စိတ်ဝင်
စားရာကနေ နောင်အခါ တိဗက်စကားကို ပြောဆိုသည့်
ပထမဆုံး အမေရိကန်လူမျိုး ဖြစ်လာခဲ့ပြီး အသက် ၆၀ တွင်
ဟာဝိုင်ယီကျွန်း ဟိုနိုလူလူမြို့၌ ကွယ်လွန်၏။

သူသည် ဗုဒ္ဓဝါဒီ မဟုတ်သော်လည်း သုတေသန ပညာ
ရှင်ပီပီ စာပေကို သစ္စာရှိ၏။ အချက်အလက် မှန်ကန် သေ
ချာရန်ကိုသာ ဂရုစိုက်၏။ အထင်အမြင်သေးစွာ မှတ်ချက်ပြု
ခြင်း၊ ပြက်ရယ်ပြုခြင်းများ မရှိ။ မိမိ နားမလည်သည်ကို ရိုး
သားစွာ ဝန်ခံသည်ကိုလည်း တွေ့ရ၏။ ထို့ကြောင့်လည်း မာ
လာလာဆေကေရာ၊ ဝါလ်ပိုလာ ရာဟုလာ စသော နှောင်း
ခေတ် ဗုဒ္ဓဝါဒီ ပညာကျော်တို့သည် ၎င်း၏ ကျမ်းများကို
လေးစားစွာ ရည်ညွှန်း ကိုးကားခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်၏။

ရှေးဟောင်း တိဗက်စာပေ မှတ်တမ်းများအား အမှား အမှန် ဝေဖန်ရန် မဟုတ်ဘဲ နှိုင်းယှဉ်ပြီး ယုတ္တိကို ရှာရန်နှင့် အတွေးအမြင်သစ်များ ရရှိရန် ရည်ရွယ်၍သာ ဤကျမ်းကို ဘာသာပြန်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်၏။ တိဗက်လူမျိုးတို့သည် မြတ်ဗုဒ္ဓ အား အလွန် ကြည်ညို လေးစားစိတ်နှင့်ပင် ရှေးဦး အိန္ဒိယ ဗုဒ္ဓဝါဒီတို့ထံမှ ရရှိသည့် ဓမ္မကျမ်းစာများကို ထိန်းသိမ်းထား ရုံမက မိမိတို့၏ တိဗက်ဘာသာသို့လည်း ပြန်ဆိုခဲ့ကြ၏။ ထို့ ကြောင့် ထေရဝါဒအစဉ်အလာ ယုံကြည်မှုနှင့် ညီညွတ်ပြီး ယုတ္တိရှိလျှင် လက်ခံနိုင်လျက် မညီညွတ်လျှင်လည်း ချန်ထား ခဲ့ရုံသာ ဖြစ်သဖြင့် ယင်းမှတ်တမ်းများ အတွက်မူ တိဗက်တို့ အား ကျေးဇူးတင်ထိုက်၏။

ဤမှတ်တမ်းပါ ဖော်ပြချက်အချို့အရ ထေရဝါဒီများအဖို့ မိမိတို့၏ နားလည်လက်ခံထားမှုအချို့ကို ပြန်လှန် သုံးသပ်ရန် သတိရစေ၏။ ဥပမာ ထေရဝါဒ မှတ်တမ်းတို့၌ ကောသလ မင်း နန်းကိုစွန့်ပြီး ပြေးရစဉ် ထီးနန်း၌ကျန်ခဲ့သူ မလ္လိကာတို့ ၏ အခြေအနေကို မဖော်ပြသော်လည်း ဤ၌ ယင်းတို့က မင်းကြီးအား လိုက်ရှာပုံကို ဖော်ပြခြင်း၊ ဤမှတ်တမ်းအရ အ ရှင်အာနန္ဒာသည် ရှင်တော်ဗုဒ္ဓထက် သက်တော် များစွာ ငယ် ခြင်းကြောင့် ထေရဝါဒ အဋ္ဌကထာကျမ်းအချို့၌ အရှင်အာ နန္ဒာအား ဖွားဖက်တော် ခုနစ်ယောက်တွင် မထည့်သွင်းခြင်း ၏ အကြောင်း စသည်ကို စဉ်းစားလာနိုင်မည် ဖြစ်၏။

ထေရဝါဒကျမ်းတို့၌ တောထွက်ကိုယ်တော် အရှင်သုဘဒ္ဒ ပြောစကားကို ပထမ သံဂါယနာတင်ရန် အဓိက အကြောင်း တရားအဖြစ် ဆိုသော်လည်း ဤမှတ်တမ်းအရမူ အရှင်အာ နန္ဒာ၏ လစ်ဟာချက်လည်း ပါသည် ဆို၏။ ဗုဒ္ဓလက်ထက်၌ အရှင်သုဘဒ္ဒ၊ အရှင်ဥဒါယိကဲ့သို့သော ရဟန်းများ ရှိနေခြင်း

ကြောင့် အရှင်အာနန္ဒာအား မနာလို ဝန်တိုစိတ်ဖြင့် ထိုသို့ အပြစ်တင်လိုသော ရဟန်းများ ရှိမည်ကို မငြင်းနိုင်ချေ။

အချို့ဖော်ပြချက်များမှာမူ ထေရဝါဒပါဠိတော် မှတ်တမ်း များနှင့် အလွန် ကွဲလွဲနေသည်ကို တွေ့ရ၏။ ဥပမာ ဗုဒ္ဓ၏ မယ်တော်ရင်းမှာ မဟာပဇာပတိ ဖြစ်နေခြင်း၊ မင်းသိဒ္ဓတ် ဖွားမြင်ပြီးနောက် မယ်တော် မကွယ်လွန်သေးခြင်း (စာ-၃၂)၊ ဘုရားလောင်းသည် ဆင်၏အသွင်ဖြင့် မိခင်၏ ဝမ်းဗိုက်သို့ ဝင် ခြင်း (စာ-၃၃) -- စသည်။ ဤအဆိုများ အတွက်မူ မိမိ ယုံကြည်ရာကို ရွေးချယ်ပြီး လက်ခံရန်သာ ဖြစ်ပါ၏။

W. Rockhill သည် တိဗက်မှ အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်ရာ၌ တန်ခိုးစွမ်းအင်ကို မျက်လှည့်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည့် Magic ဟု သော ဝေါဟာရကို သုံးနှုန်း၏။ သို့ဖြင့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန် သက်သက်ကိုသာ ဖတ်နိုင်သည့် ဗုဒ္ဓဝါဒီ မဟုတ်သူများအဖို့ ဒေဝဒတ်သည် ဆရာထံမှ စျာန်အဘညာဏ်ကို ရအောင် အားထုတ်နည်းကို သင်ယူသည်ဟု နားလည်ရန် ခက်ခဲနိုင်ပြီး မျက်လှည့်ပြနည်းကို သင်ယူသည်ဟုသာ နားလည်သွားနိုင် ဖွယ်ရှိ၏။ အဦးဆုံး ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်၍ အနီးစပ်ဆုံး ဝေါဟာရကို ရွေးချယ်ပြီး ၎င်းနားလည်သည့် ပုံစံဖြင့် ဘာသာပြန်ခဲ့ခြင်း ကြောင့် (သို့မဟုတ် မူရင်း တိဗက်ဘာသာမှာပင် ထိုအတိုင်း ရှိနေခြင်းကြောင့်) အပြစ် မဆိုသာချေ။ နှောင်းခေတ် ပါဠိ ပညာရှင် ဗုဒ္ဓဝါဒီ အရှင်ဉာဏမောဠိ မဟာထေရ်သည် ဝိသုဒ္ဓိ မဂ်၊ ဣဒ္ဓိကထာ အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်၌ တန်ခိုး ဣဒ္ဓိပါဒ်များ အကြောင်းကို အလွန်အလွန် ပြောင်မြောက်စွာ ဘာသာ ပြန် ဆိုနိုင်သည်မှာ W. Rockhill စသည့် ရှေးဦး ပညာရှင်တို့၏ ကြိုးပမ်းမှု ရလဒ်နှင့် မကင်းနိုင်ဟု ဆိုနိုင်ရာပါ၏။

ထို့ပြင် မိထွေးတော် ဂေါတမီအား ဘိက္ခုနီပြုခွင့် မပြု

ကျမ်းစာများနှင့် ယခု ဖော်ပြမည့် မှတ်ချက်များကို နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ခြင်း၌ ဗုဒ္ဓဖြစ်တော်စဉ် ခေတ်ကာလ နှစ်ခုကို တူညီသလောက်ရှိသော ဝေါဟာရများဖြင့် ဗုဒ္ဓဝါဒီကျမ်းပြု ပုဂ္ဂိုလ်များ ပြောဆိုကြကြောင်း တွေ့ရ၏။ (ယင်းတို့ အနေနှင့် ထိုအချက်အလက်များကို တူညီသော ရင်းမြစ်မှ ရယူခဲ့ကြသောကြောင့် ဖြစ်နိုင်၏)။ အဆိုပါ ကာလနှစ်ခုမှာ ဗုဒ္ဓ၏ သာသနာပြုခရီး အစပိုင်း၌ ကပိလဝတ္ထုသို့ ဒေသစာရီ ကြွခြင်းနှင့် ဗုဒ္ဓဘဝ၏ နောက်ဆုံးနှစ်တို့ ဖြစ်၏။ ယင်းအချိန်ကာလ နှစ်ခုအကြား တွေ့ရသည့် အဖြစ်အပျက် အားလုံးမှာ ဗုဒ္ဓဘဝ၏ အခြား နှစ်ကာလများနှင့် မတူဘဲ သမိုင်းစဉ် တစ်ဝက်လောက်ရှိသည့် ကျွန်ုပ်တို့ စီစဉ်ဖော်ပြသည့် မှတ်တမ်းများ၌ မည်သည့် အမှတ်မထင် မှတ်ချက်မျိုးကို မဆို ကျွန်ုပ်တို့ကိုယ်တိုင် စွမ်းနိုင်သင့်၏။ သို့ဖြင့် ဤမည် ဤမည်သော ဖြစ်ရပ်များ ဖြစ်သောအခါ အဇာတသတ္တုသည် မဂဓဘုရင် ဖြစ်၏ဟူသော မတွေ့ရသော စာပိုဒ်သည် ဗုဒ္ဓဖြစ်တော်စဉ်တွင် ခွဲခြားထားသော အမှတ်အသား တစ်ခုအဖြစ် ၎င်း (အဇာတသတ္တု)၏ အုပ်ချုပ်မှု စတင်ချိန်ကို (ဗုဒ္ဓမတိုင်ခင် ငါးနှစ် သမဟုတ် ရှစ်နှစ်)ဟု ယူဆရန်နှင့် ဤမှတ်ချက်ဖြင့် နိဒါန်းပျိုးထားသော ကျမ်းစာ တစ်ခုလုံးကို ကဏ္ဍတူ တစ်ခုတွင် ထားရန် တိုက်တွန်း၏။

တိဗက်ဝိနယ၏ ၁၁-ခုမြောက် အတွဲတွင် ပါဝင်သည့် ရာဇဂြိုဟ်နှင့် ဝေသာလီ သံဂါယနာ သမိုင်းများကို ဤ၌ ပထမဆုံး အကြိမ်အဖြစ် ဘာသာပြန်ထားပြီး ယင်းအဖြစ်အပျက်များသည် ပါဠိ သို့မဟုတ် တရုတ်ဘာသာမှ ယခင် ဘာသာပြန်ခဲ့သော အကြောင်းအရာ ဖော်ပြချက်နှင့် နေရာ တော်တော်များ၌ ကွဲပြား ခြားနားသည်ကို တွေ့ရ၏။

ကျမ်းပြုသူ၏အမှာစာ

‘အာရှလေ့လာချက်များ’ အတွဲ ၂၀-တွင် ပုံနှိပ်ဖော်ပြခဲ့သော အလက်စန္ဒာ ကိုဗ်မာ ဒီကိုရိုဗ်၏ ဘကဟဂျာ^၁ တိဗက်ကျမ်းစာ သုံးသပ်မှုကို ကြည့်ပြီး အလွန်အလွန် ထူးခြားသည့် ဤပညာရှင်၏ အံ့ဩဖွယ် စိတ်ရှည် ဇွဲသန်မှုကို နှစ်သက်သွားမည်မှာ သေချာ၏။ တစ်ကြောင်းလျှင် ပျမ်းမျှ အက္ခရာ နှစ်ဆယ့်နှစ်လုံး ရှိပြီး တစ်မျက်နှာတွင် စာအုပ်နှစ်ကြောင်းစီပါသည့် ရွက်ရေပေါင်း ၄၀၀၀ မက ပါဝင်သည့် ဘကဟဂျာ ကျမ်းစာ တစ်ခုလုံး၏ ဆယ်ပုံတစ်ပုံမျှရှိသော ဒုလ္လွာ (Dulva)^၂ ကျမ်းအား ဝေဖန်မှုများကို တွေ့ပါက ထိုပညာရှင်၏ လေ့လာမှု အတိုင်း အတာကို ဆင်ခြင်မိနိုင်ပါလိမ့်မည်။ သို့ရာတွင် ပညာရှင်ကိုဗ်မာ အနေဖြင့် ကျယ်ပြန့်သော တိဗက်ဗုဒ္ဓဘာသာ စာပေကို ဥရောပတိုက်သားတို့အား သိအောင် ဖွင့်ပေးခဲ့သည် ဆိုခြင်းထက် ၎င်း၏ လေ့လာချက်မှာ တိဗက် ပိဋကတ်သုံးပုံ၏ အညွှန်းမျှသာ ဖြစ်ကြောင်း ဆိုရမည်။ ထို့ပြင် ယင်းလေ့လာချက်ကို ကိုဗ်မာ ရေးသားချိန်က ဗုဒ္ဓဘာသာ လေ့လာမှုများမှာ တွားတတ်ခါစမျှသာ ရှိသေးပြီး အမြဲ လက်မခံနိုင်သေးသော်လည်း ကျေနပ်ဖွယ်နှင့် စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းသော ဘကဟဂျာ ကျမ်းက ရရှိသည့် အရေးပါသော အကြောင်း

^၁ Asiatic Researches ^၂ Alexander Csoma de Koros ^၃ Bksh-hgyur
^၄ တိဗက်ဘာသာ ဝိနယကျမ်း

အရာ များစွာတို့မှာ ပညာရှင်တို့၏ စစ်ဆေးမှုကို မခံရသေး သဖြင့် ယင်းတို့၏ အရေးပါမှုလည်း မသိကျိုးကျွံပြု ခံခဲ့ရ၏။

ကိုဗ်မာသည် စောစီးစွာ ကွယ်လွန်သွားခဲ့ခြင်းကြောင့် ဘကဟဂျာ တိဗက်ကျမ်းလာ မှတ်တမ်း အပိုင်းအစများ၌ မကြာခဏ တွေ့ရသည့် အခက်အခဲများကို ရှင်းလင်းသွားစေ နိုင်သည့် အရေးပါသော ဖော်ပြချက် များစွာကို ကျွန်ုပ်တို့ ကဲ့သို့ အလိုရှိတိုင်း အပြည့်အစုံ လေ့လာခွင့် မရခဲ့ချေ။

ဆိုခဲ့ပြီး ဖော်ပြချက်အရ ကျွန်ုပ်တို့အနေဖြင့် ဘကဟဂျာ ကျမ်း လေ့လာမှုကို ကိုဗ်မာ ရောက်ရှိခဲ့သည့် ပမာဏထက်ပို၍ ချဲ့ကားရန် ဖြစ်နိုင်သည်ဟု အခိုင်အမာ ဆိုနိုင်ပါ၏။ သို့ ရာတွင် ကျွန်ုပ်တို့ ရရှိထားသည့် ကျမ်းစာများမှာ ပညာရှင် တစ်ယောက်တည်း၏ စွမ်းရည်ဖြင့် အားလုံးကို လေ့လာရန် မဖြစ်နိုင်ဘဲ ၎င်းပညာရှင်အနေဖြင့် အထူးပြု ဘာသာရပ်တခု သို့မဟုတ် သုတေသန နယ်ပယ်တစ်ခု မဖြစ်မနေ လိုအပ် လောက်အောင် အလွန် များပြား၏။

ဤကျမ်း၏ ပထမပိုင်း၌ မေးစရာ မလိုလောက်အောင် အယုံကြည်ရဆုံးနှင့် Bkah-hgyur ၏ ရှေးအကျဆုံး အစိတ် အပိုင်း ဖြစ်နိုင်သည့် တိဗက်ဝိနယ၌ လာသော သမိုင်းဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် ဇာတ်ဝတ္ထုကြောင်းဆိုင်ရာ ကျမ်းများ၏ ခိုင်မာပြီး ဆက်နွယ်မှုရှိသည့် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခြင်းနှင့် အတော်များများ တိုက်ရိုက် ဘာသာပြန်ခြင်းတို့ကို ကျွန်ုပ် ကြိုးစားထား၏။

အရှေ့အိန္ဒိယရုံးရှိ Bkah-hgyur မူရင်းကျမ်း၏ စာမျက် နှာများကို မကြာခဏ ရည်ညွှန်းခြင်းဖြင့် အက္ခရာစဉ်များကို တွဲဖက် ဖော်ပြထားသည့် ခက်ခဲသော တိဗက်မှတ်တမ်းများ ၌ ပါရှိသော သုတေသန အချက်အလက်များကို လွယ်ကူစေ မည်ဟု ကျွန်ုပ်တို့ မျှော်လင့်ပါ၏။

Anton Schiefner သည် ၎င်းရေးသော *Tibetische Libe-nsbeschreibung Sakyamuni* (St. Petersburg, 1849) ကျမ်း၌ ဤ ကျမ်းစာပါ စာပိုဒ်အချို့ကို ဝေဖန်ထားပြီး ဖြစ်သော်လည်း ၎င်းဘာသာ ပြန်ခဲ့သည့် ကျမ်းစာမှာ အေဒီ ဆယ့်ခုနစ်ရာစု တိဗက် လားမားတစ်ဦး၏ ရေးသားချက် ဖြစ်သောကြောင့် ခိုင်ခံ့သော (ကျမ်းစာ)အဖြစ် မယူဆနိုင်ဘဲ ယင်းတို့၏ မူရင်း တိဗက် ပုံစံဖြင့်ရှိသော ယင်း(ကျမ်းပါမူရင်း) မှတ်တမ်းများကို ချန်မထားရန် (၎င်းကိုယ်တိုင်) အကြံပြုထားပြီး ဖြစ်၏။

တိဗက်ဝိနယ (Dulva)တွင် ဤအမည် (ဝိနယ)အရ ပါဠိ ဘာသာ ကျမ်းစာကဲ့သို့ သံဃာတို့၏ စည်းမျဉ်း စည်းကမ်း များ သက်သက်ကိုသာ မှတ်တမ်း တင်ထားသည် မဟုတ်ဘဲ ဇာတကများ၊ အဝဒါနများ၊ ဗျာကရဏများ၊ သုတ္တန်များနှင့် ဥဒါနများ ပါဝင်ပြီး ယင်း (Dulva)၌ပါသော ကျမ်းစာများမှာ သက္ကတ ဝိနယနှင့် တူ၏။ ဗားနေ့ (Burnouf)က ယခု(ကျမ်း ပါ) မှတ်တမ်းများမှာ (သက္ကတနှင့်) တူညီသော သွင်ပြင်ရှိ သည်ဟု ဆို၏။ ယင်းကျမ်းစာထဲက အချို့ကို ဤကျမ်း၌ ဖော် ပြထားပြီး ဖြစ်၏။ အကြောင်းမူ တိဗက်ဝိနယ စာပေ၏ အ တွေးအမြင်တစ်ရပ်ကို ပေးရန် ရည်ရွယ်သော ကျမ်းစာတစ်ခု ၌ ထိုမှတ်တမ်းများ ပါရှိခြင်းအပေါ် လိုလားသည့် စိတ်ဝင် စားမှုကို တွေ့ရသောကြောင့် ဖြစ်၏။

ဗုဒ္ဓဖြစ်တော်စဉ်နှင့် ပတ်သက်၍ အကြောင်းအရာ တူ သော်လည်း ခြားနားသည့် မူရင်းမှ ဆင်းသက်သည့် အခြား

^၀ Dulva တတိယတွဲတွင် ဇာတက ၁၃-ခု ပါလျက် စတုတ္ထတွဲတွင် ဇာတက ၃၉-ခု၊ ယင်းတို့အနက် အချို့ကို ပါဠိဘာသာ ဇာတက ၌ မတွေ့ရပေ။

၈ ဗုဒ္ဓဖြစ်တော်စဉ် တိပက်မှတ်တမ်းများ

Bhagavati ကျမ်းမှ ဘာသာပြန်သည့် ဂေါသာလအကြောင်း ပါသည့် သာမညဖလသုတ်၏ အလွန် မရှင်းလင်းသည့် စာ ပိုဒ်များကို ရှင်းစေလိုမိမည်။ Mr. Bunyiu Nanjio ၏ တရုတ်မူ သာမညဖလသုတ် စင်ပြိုင် ဘာသာပြန်များမှာ ဤစိတ်ဝင်စား ဖွယ်သုတ္တန်၏ ရှေးအချိန်က မူကွဲရှိမှုကို ထောက်ခံ၏။

တိပက်ဗုဒ္ဓဘာသာ ကျမ်းစာများကို ဖတ်ခြင်း၏ စိတ်ဝင် စားဖွယ် အကောင်းဆုံး အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုမှာ ပုဂ္ဂိုလက နာမ်စားများကို လက်ခံနိုင်လောက်အောင် တိပက်ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုသည့် ယင်းကျမ်းပြုသူတို့၏ ဝါသနာ ဖြစ်၏။ ဤကျမ်း အဆုံး၌ တိပက်စကားလုံးများနှင့် တူသည့် ထူးခြားသည့် သက္ကတစကားလုံး နောက်ဆက်တွဲမှာ တိပက်ဗုဒ္ဓဘာသာကို မူလစကားလုံးများနှင့် လေ့လာသူများအား အထောက်အပံ့ ပြုပါလိမ့်မည်။

ဤကျမ်း၌ လေ့လာပြီး မှတ်တမ်းများကို လုံးဝ ဝေဖန် ခြင်းမပြုပါ။ ဗုဒ္ဓဓမ္မ ထွန်းကားသည့် နိုင်ငံများ၌ ကျယ်ပြန့် သော နှိုင်းယှဉ်လေ့လာမှုတွင် အခြေခံသည့် ဗုဒ္ဓဖြစ်တော် စဉ်ကို နောင်အခါ ရေးသားနိုင်သူတို့အတွက် အချက်အ လက်များ အဖြစ်သာလျှင် ယင်းတို့ကို ရည်ရွယ်ပါ၏။ အ ကယ်၍ ကျွန်ုပ်၏ လုပ်ငန်းသည် ယင်းရည်ရွယ်ချက်ကို အ ထောက်အပံ့ ပြုသည်ဆိုလျှင် ပင်ပန်းခဲ့သမျှ အားလုံး အ တွက် ကျွန်ုပ် အပြည့်အဝ ကျေနပ်ပါလိမ့်မည်။

LAUSANNE, June 6, 1884.

ကျမ်းပြုသူ၏အမှာစာ ၅

မခိုင်လုံသည့် အခြေခံများအရ ရာဇဂြိုဟ် သံဂါယနာ၏ စစ်မှန်မှုကို သံသယရှိကြပြီး ဖြစ်၏။ စည်းလုံးခဲ့သည် ဆို သော်လည်း ဗုဒ္ဓ၏ တပည့်များသည် တိကျသော ပုံစံတစ်ခု ဖြင့် တရားတော်များနှင့် ဝိနည်း စည်းကမ်းများကို မစုစည်းမီ ရာစုနှစ် တစ်ခု ကုန်လွန်ခဲ့ပြီး ဖြစ်၏ဟု ဆိုခြင်းမှာ သင့်၏။ ဗုဒ္ဓ၏ ဟောကြားချက်များနှင့် သံဃာ့ဝိနည်းများအား ပေါင်း စည်းခြင်းကို ဗုဒ္ဓ ပရိနိဗ္ဗာန် စံပြီးနောက် များမကြာမီ ပြုခဲ့ပြီး ဖြစ်၏ဟု ဆိုခြင်းက ပို၍ ကြောင်းကျိုး ဆီလျော်ကြောင်း ယူ ဆရန်ကိုမူ ဖြစ်ရပ်၏ အကျိုးကို စိစစ်ခြင်းမပြုဘဲ ကျွန်ုပ်တို့ မထောက် ခံနိုင်ပေ။ ထို့ပြင် ပါဠိနှင့် တိပက်ကျမ်းစာ နှစ်မျိုး လုံးသည် ဝေသာလီ သံဂါယနာကို မသင့်လျော်သည့် ဝိနည်း စည်းကမ်းများကို သုတ်သင်ခြင်းဖြင့်သာလျှင် အထူးပြုထားပြီး ကျမ်းဂန်များအား တည်းဖြတ်မှုနှင့် ပတ်သက်ပြီး တစ်စုံတစ် ရာကိုမျှ ဤသံဂါယနာ၌ ဖော်ပြခြင်း မပြုချေ။

အခန်းခြောက်တွင် အလွန် ထင်ရှားသည့် အိန္ဒိယလူမျိုး ဗုဒ္ဓဝါဒီ ဘဗျ၏ ဟိနယာန ဗုဒ္ဓဝါဒဂိုဏ်းကွဲများ အကြောင်း ဖော်ပြသည့် ကျမ်းစာကဏ္ဍကြီးတစ်ခု၏ ဘာသာပြန်ကို တွေ့ ရလိမ့်မည်။ ဘဗျ၏ကျမ်းစာသည် အထူး စိတ်ဝင်စားဖွယ် ကောင်း၏။ အကြောင်းမူ ယင်းသည် ပါမောက္ခ Wassilief ဘာသာပြန်ပြီးဖြစ်သော ဘာသာရပ်တူ ဝသုမိတြ၏ ကျမ်းစာ နှင့် အကြောင်းအရာအားဖြင့် ကွဲပြားသောကြောင့် ဖြစ်၏။ ကံမကောင်းသဖြင့် နှစ်ကျမ်းလုံးမှာ ကျေနပ်ဖွယ် မရှိချေ။ ဘဗျသည် ဝသုမိတြအား အခါအားလျော်စွာ ကိုးကားခဲ့သော် လည်း ဝသုမိတြ၏ မကြာခဏ ရှုပ်ထွေးသော ရှင်းလင်း ချက်များကို ကျွန်ုပ်တို့ ပိုမို နားလည်စေနိုင်သော ဝေါဟာရ များဖြင့် ဖော်ပြခြင်း မပြုခဲ့ချေ။

တိဗက်မှတ်တမ်းများ၌ ရေးသားချက်များမှ ထုတ်နုတ်သည့် တိဗက်သမိုင်းဦး ဘာသာပြန် အကြောင်းကို ဤ၌ အနည်းငယ် ရှင်းပြရန်လို၏။ ဤခေါင်သီသော နိုင်ငံ၏ သမိုင်းဦးအကြောင်း ကျွန်ုပ်တို့ ရရှိသည့် အကြောင်းအရာ အနည်းငယ်မှာ အမြဲတမ်း ချဉ်းကပ်ရန် မလွယ်ကူချေ။ တစ်ခါတစ်ရံ ခက်ခဲသော တိဗက်အရေးအသား မှတ်တမ်းစကား လုံးများမှာ ကျမ်းစာ များစွာတို့၌ ပြန်ကျနေခြင်းကြောင့် ဖြစ်၏။ ဤပြဿနာ ရှိနေသည့် များပြားပြီး ပိုမို မှီငြမ်းပြုနိုင်သော ကျမ်းစာ အစိတ်အပိုင်းမှ ထုတ်နုတ်ချက် တစ်ရပ်သည် ဤအကြောင်းအရာနှင့် ပတ်သက်၍ ဗဟုသုတ ရရှိလိုသော်လည်း ယင်းနှင့် ပတ်သက်နေသည့် မှတ်တမ်း အမျိုးမျိုးကို မကြည့်ရှုလိုသူတို့အား လက်ခံနိုင်ကြောင်း သက်သေပြနိုင် မည်ဖြစ်၏။ တိဗက်ဘာသာ ဘကဟဂျာနှင့် ကျွန်ုပ်တို့ လက်လှမ်းမီသော အခြားကျမ်း အချို့၏ ခပ်သုတ်သုတ် ရှင်းလင်းချက်မှ ကျွန်ုပ်တို့ ဖော်ပြနိုင်သော အချက်အလက်သစ်များဖြင့် နောင်လာ နောင်သားများ၏ ဤနယ်ပယ်၌ သုတေသနများ ပြီးပြည့်စုံစေရန် ကြိုးစားထား၏။

အခန်း သုံး၌ ဖော်ပြသည့် ကောက်နုတ်ချက်များမှာ အတော်အတန် သစ်ပြီး ဤမတိုင်ခင်က ပညာရှင်များ သတိမမူမိခဲ့ကြသေးကြောင်း ယုံကြည်ရ၏။ တစ်ခုသော ကျမ်းမှ တစ်ပါး ၎င်းတို့ ရယူသည့် ကျမ်းစာများမှာ ဗျာကရဏ သို့မဟုတ် ဗျာဒိတ် (ကြိုတင်ဟောကြားချက်)များဟု ခေါ်သည့် ဗုဒ္ဓဝါဒဂန္ထဝင် ကျမ်းစာတစ်မျိုး၌ ပါ၏။ ယင်းတို့အနက် ဗုဒ္ဓသည် တပည့်များအား နောင်အခါ ဤသို့သော နိုင်ငံ သို့မဟုတ် ဤသို့သော ပုဂ္ဂိုလ်၌ ဖြစ်ပေါ်လာမည့် အကြောင်းအရာများကို ကြိုတင် ဟောကြားခဲ့၏။ ကျွန်ုပ် တွေ့ရှိပြီးသည့် ဤအကြောင်း

အရာနှင့် ပတ်သက်သော ကျမ်းစာများအနက် အရေးအကြီးဆုံးဖြစ်သည့် Annals of Li-yul ကျမ်း ဖော်ပြချက်ဖြင့် ဤ၌ ယင်းဗျာဒိတ်များ အားလုံးကို အတည်ပြု၏။

နောက်ဆုံး ဖော်ပြသည့် ယင်းကျမ်းစာမှာ ယေဘုယျအားဖြင့် မြောက်ပိုင်း ဗုဒ္ဓဝါဒ ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်တို့ မသိသော မှတ်တမ်းများနှင့် အချို့သော ပုဂ္ဂလိက နာမ်းစားများ (ဥပမာ များသောအားဖြင့် မြောက်ပိုင်း ကျမ်းစာတို့၌ တွေ့ရသည့် Yāsas သို့မဟုတ် Yasheska အစား Yāso)ကို ဘာသာပြန်ပြီး ဖြစ်သည့် ယင်းအမျိုးအစားမှ စုစည်းခြင်း ဖြစ်ပုံရ၏။ ကျွန်ုပ်တို့ အနေဖြင့် ယင်း၏ ကျမ်းပြုဆရာသည် ဗုဒ္ဓဝါဒ ရှေးဦးသမိုင်းနှင့် ပတ်သက်သည့် တောင်ပိုင်း မှတ်တမ်းအချို့ကို ကြည့်ရှုခွင့် ရခဲ့သည်ဟု ယူဆ၏။ ယင်းထင်မြင်ချက်အား မြောက်ပိုင်း ဗုဒ္ဓဝါဒီ အားလုံး ပြုသကဲ့သို့ ဤကျမ်းစာသည် အသောက နှစ်ဦးကို ရှုပ်ထွေးခြင်း မပြုသည့် အချက်က ပို၍ ခွန်အားရှိစေ၏။ သို့ရာတွင် အသောက၏ ခေတ်ကာလကို ဒီပဝံသနှင့် မဟာဝံသနှင့် တူညီစွာ ဖော်ပြ၏။ အကယ်၍ ယင်းသည် အဆိုပါ ပါဠိ မှတ်တမ်းများမှ ရရှိသည်ဆိုလျှင် ပါဠိမှတ်တမ်းများနှင့် လုံးဝအတိအကျတူသည့် ကာလကို မပြုသည့်အချက်မှာ ထူးဆန်းနေဆဲ ဖြစ်၏။ ထို့ပြင် ယင်း ထုတ်နုတ်ချက်များသည် ၎င်းသွားရောက်ခဲ့သည့် နိုင်ငံအမျိုးမျိုး၏ အစဉ်အလာများကို တရုတ်ခရီးသည် ဟူယင်ဆန် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်ကို ဂရုတစိုက် အတိအကျ ဖော်ပြခြင်းမှာ စိတ်ဝင်စားဖွယ် ကောင်း၏။

Dr. Ernst Leumann နှင့် Mr. Bunyiu Nanjio တို့အား ယင်း တို့၏ မှတ်ချက်များနှင့် ယင်းတို့ကို နောက်ဆက်တွဲ၌ ဖော်ပြ ပေးခြင်းအတွက် ကျေးဇူးတင်ပါ၏။ Dr. Leumann ၏

ထိုသတ္တဝါများ မြေဆီကို အစာအဖြစ် စားသုံးသည်မှ စ၍ ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ခန္ဓာများမှာ ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းပြီး ကိုယ်ရောင် ကိုယ်ဝါနှင့်ကောင်းမွန်သည့် သွင်ပြင်မူရာများ ပျောက်ဆုံးလျက် ကမ္ဘာ့မျက်နှာပြင်သည် မှောင်မိုက်သွား၏။

ထိုအကြောင်းများကြောင့် နေနှင့် လတို့ ဖြစ်ပေါ်လာပြီး နက္ခတ်တာရာတို့လည်း တည်ရှိလာ၏။ ထိုအတူ ည နေ၊ မိနစ်၊ စက္ကန့်နှင့် စက္ကန့်ဝက်ကာလ၊ လ၊ လဝက်၊ အချိန်နှင့် နှစ်ကာလ ခွဲခြားသတ်မှတ်ချက်များလည်း ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုသတ္တဝါတို့သည် မြေဆီကို စားသုံးလျက် အချိန်ကာလ အလွန် ကြာမြင့်စွာ သက်တမ်း ရှည်ကြ၏။

ရသပထဝီကို အနည်းငယ်မျှသာ စားသောက်သူတို့၏ ခန္ဓာကိုယ် သွင်ပြင်မှာ စင်ကြယ် သန့်ရှင်းလျက် များများ စားသုံးသူတို့ကား အသားအရေ နက်မှောင်၏။ ယင်းသို့ဖြင့် အသားအရေ စိုပြေ သန့်ရှင်းသူတို့က အခြားသူတို့အား 'ကြည့်ကြကုန်၊ ငါတို့၏ ကိုယ်ခန္ဓာမှာ သန့်ရှင်း လှပ၏။ သင်တို့၏ ကိုယ်ခန္ဓာကား မည်းမှောင်၏'ဟု ပြောဆိုခြင်းကို အစပြုပြီး ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများ စတင်ခဲ့၏။ ကိုယ်ခန္ဓာ သန့်ရှင်းလှပသူများမှာ ထိုအတွက် ဝင့်ကြား ဂုဏ်ယူကြသဖြင့် မကောင်းမှုနှင့် မညီမျှမှုများ ပေါ်ပေါက်လာပြီးနောက် မြေဆီလွှာ ကွယ်ပျောက်သွားတော့၏။

မြေဆီ ပျက်ကွယ်သွားသောအခါ အဆင်း အနံ့အရသာနှင့် ပြည့်စုံပြီး ဒွန်ကာပန်း (dongka)ပန်း၏ အဆင်းနှင့် တူသော အပြစ်ကင်းသည့် ပျားငယ်ရည်၏ ရနံ့နှင့် တူသော မြေလွှာ (prithiviparvataka) ဖြစ်ပေါ်လာလျက် ယင်းကို စားစားသောက်ကြ၏။ ထိုသတ္တဝါတို့သည် မြေလွှာကို စားသုံးပြီး အချိန်ကာလ အလွန် ကြာမြင့်စွာ သက်တမ်းရှည်ကြ၏။

အခန်း (၁)

ကမ္ဘာလောက စတင်ဖြစ်ပေါ်လာသည်မှစ၍ ဗုဒ္ဓ၏ ခမည်းတော် သုဒ္ဓေါဓနမင်း လက်ထက်အထိ ကမ္ဘာ့သမိုင်း

ယခု ဖော်ပြမည့် ကမ္ဘာလောက ဖြစ်ပေါ်လာပုံနှင့် အမျိုးလေးပါးတို့ စတင်ခွဲပုံအကြောင်းမှာ တိဗက်ဝိနယကျမ်း၊ အတွဲငါး စာမျက်နှာ ၁၅၅-၁၆၆ မှ ကောက်နုတ်ချက် ဖြစ်၏။ ဤဖော်ပြချက်ကို ထိုကျမ်း အတွဲသုံး စာမျက်နှာ ၄၂၁-၄၃၀ တို့၌ပါ တွေ့ရသော်လည်း စိတ်ဝင်စားဖွယ် စာပိုဒ်များစွာကို မြုပ်ထားပြီး ကျန်ဖော်ပြချက် အားလုံးမှာမူ အတွဲငါးနှင့် လုံးဝတူညီ၏။ အတွဲသုံး၌ ဗုဒ္ဓ၏ တိုက်တွန်းမှုကြောင့် အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်သည် ကမ္ဘာလောက ပြန်လည် ဖြစ်ပေါ်လာပုံနှင့် ကမ္ဘာဦး လူသားများအကြောင်းကို သကျတို့အား ဟောကြား၏။ ဗုဒ္ဓ အနေဖြင့် ထိုအကြောင်းကို ကိုယ်တော်တိုင် ဟောကြားတော်မူလျှင် အယူမတူသူတို့က ဗုဒ္ဓအား မိမိ၏ အမျိုးအနွယ်ကို မွမ်းဆိုဟောကြားသည်ဟု စွပ်စွဲကြမည်ကို နှစ်သက်တော် မမူချေ။ ပဉ္စမတွဲတွင် လောက၌ မကောင်းမှု စတင် ပေါ်ပေါက်လာပုံကို သင်ကြားရန် ယင်းဖြစ်ရပ် အကြောင်းအရာကို ဗုဒ္ဓက ရဟန်းတော်များအား ဟောကြား၏။

ကမ္ဘာမြေ စဖြစ်ပုံ

ကမ္ဘာလောက ပျက်စီးသွားသောအခါ သတ္တဝါတို့သည် အာဘဿရာ ဗြဟ္မာဘုံ၌ မွေးဖွားကြ၏။ ၎င်းတို့သည် သိမ်မွေ့ပေါ့ပါးသော ကိုယ်ခန္ဓာရှိပြီး ကိလေသာမှ ကင်းဝေးကြ၏။

ဣန္ဒြေများမှာ နိုးကြားလန်းဆန်းပြီး ကိုယ်ကျင့်သီလနှင့် ပြည့်စုံကြလျက် သွင်ပြင် မြင့်မြတ်ပြီး နှစ်သက်ဖွယ် အရောင်အဆင်းနှင့် ပြည့်စုံကြ၏။ ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ခန္ဓာမှ အရောင်အလင်းများ ထွက်လျက် အာကသတွင် သွားလာပြီး ပီတိကိုစားကြ၏။ နှစ်ကာလ သက်တမ်း များစွာ ကြာသည့်တိုင်အောင် ထိုအခြေအနေဖြင့် နေထိုင်ကြ၏။

တစ်ခုသော အချိန်၌မူ ဤကမ္ဘာမြေကြီးသည် ရေတို့ဖြင့် ပြည့်လျက် အလွန်အလွန် နက်ရှိုင်း၏။ ထို့နောက် ကမ္ဘာ့မျက်နှာပြင်၌ ရေနှင့် မဟာသမုဒ္ဒရာတို့ ဖြစ်ပေါ်လာလျက် လေတိုက်ခတ်လာ၏။ ယင်းလေသည် မျက်နှာပြင်ကို မာခဲပြီး ပေါင်းစည်းစေ၏။ ဆူပွက်နေသော နွားနို့ကို လေမှုတ်ပြီး အအေးခံသောအခါ အဆီလွှာ (မလိုင်) ဖြစ်သွားသကဲ့သို့ ထိုအတူ ကမ္ဘာ့မျက်နှာပြင်ကို လေတိုက်သောအခါ ရေနှင့်မဟာသမုဒ္ဒရာသည် ရောနှောပြီး မာလျက် အရည်မှ အခဲအဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲသွား၏။

ထိုမြေဆီ (*prithivirasa* = ရသပထဝီ)သည် အရောင် အဆင်းနှင့် ပြည့်စုံ၏။ အရသာ ရှိ၏။ အနံ့မွှေး၏။ ထောပတ်ဆီဦး အဆင်းနှင့် တူ၏။ မချက်ရသေးသော ပျားရည်၏ အရသာနှင့် တူ၏။

ကမ္ဘာမြေ ဖြစ်တည်ပြီးသောအခါ အာဘဿရာ ဗြဟ္မာ့ဘုံမှ သတ္တဝါအချို့သည် သက်တမ်း ကုန်ဆုံးပြီး ၎င်းတို့၏ ကုသိုလ်ကောင်းမှုအကျိုး အားနည်းသွားသောကြောင့် ထိုဘဝမှ

^၀ ကမ္ဘာဦးကျမ်း။ ၁:၂ နှင့် ဆာလံကျမ်း ၃၃-၆-၉ တို့၌ ရှုပါ။ ဘုရားသခင်၏ ဝိညာဉ်တော်သည် ရေမျက်နှာပြင်ပေါ်မှာ လှုပ်ရှားတော်မူ၏။

စုတေ၍ လူ့ဘဝတွင် ဖြစ်လာကြ၏။ သို့ရာတွင် ယခင်ဘဝ၌ ရှိခဲ့သည့်နှင့် တူစွာပင် ရှိကြ၏။

ထိုအချိန်အခါတွင် ကမ္ဘာလောက၌ လနှင့် နေတို့ မရှိကြ။ ကြယ်တာရာတို့လည်း မရှိကြ။ နေ့ည မိနစ် စက္ကန့် စက္ကန့်ဝက်တို့ မရှိ။ လ လခွဲ အချိန်သတ်မှတ်ခြင်းများ မရှိ။ နှစ်ကာလတို့ မရှိ။ ယောက်ျား မိန်းမဟူ၍လည်း မရှိ။ သက်ရှိသတ္တဝါများသာလျှင် ရှိကြ၏။

ထိုရောကာလ စုံစမ်းဆင်ခြင်လိုသည့် သတ္တဝါတစ်ဦးသည် ၎င်း၏ လက်ချောင်းတို့ဖြင့် ရသပထဝီကို မြည်းစမ်း (စားသောက်) ကြည့်လိုက်သဖြင့် ယင်း၏ ယိုးစီးရန် ထွက်ပေါက်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုသတ္တဝါသည် ယင်း (မြေဆီ)ကို အစားအစာအဖြစ် ဆက်လက်၍ စားသုံး၏။

အခြားသော သတ္တဝါများသည် ထိုသတ္တဝါ မြေဆီကို စားမြည်းနေသည်ကို တွေ့မြင်သွားကြသဖြင့် အတုလိုက်၍ စားသုံးကြသောကြောင့် မြေဆီလွှာ အပိုင်းအစများကို စားသုံးမှု ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်ခဲ့၏။

^၀ ဝေဒကျမ်းလာ ‘တောက်ပသူများ (အာဘဿရ)’ အဓိပ္ပာယ်အရ ရှေးဦးသတ္တဝါများမှာ ဗြဟ္မာများ ဖြစ်ကြ၏။

^၂ စကန်ဒီနေဗီယန် (Scandinavian = နော်ဝေ၊ ဆွီဒင်၊ ဒိန်းမတ်၊ ဖင်လန်၊ အိုက်စလန်၊ ဖာရိုကျွန်းစု နိုင်ငံသားများကို ခေါ်သည်) လူမျိုးတို့၏ ဒဏ္ဍာရီတွင် ပြောင်းလဲခါစ လူသားများသည် နှင်းပေါက် (နှင်းစက်)ကို စားသောက်ကြ၏။ ထိုအတူ ဩဓုမ္မလ (Audhumbla) နွားသည် ရေခဲတမူ အေးနေသော မြစ်များရှိ ရေခဲဆားပေါ်၌ နေထိုင်၏။ Anderson, *Norse Mythol.* p. 194 ကိုရှုပါ။

ခြားတစ်ယောက်သည် ‘ကောင်းပေစွ၊ ချမ်းသာပေစွ။ ငါသည် နှစ်ရက်၊ သုံးရက်၊ ခုနစ်ရက်အတွက် လုံလောက်သော ဆန် တို့ကို ခူးယူအံ့’ဟု တွေးပြီး ထိုနည်းအတိုင်း ပြု၏။

ယင်းနောက် ထိုပုဂ္ဂိုလ်အား ယခင်တစ်ယောက်က ‘လာ ပါ။ ဆန် သွားခူးကြစို့’ဟု ဆိုသောအခါ ၎င်းက ‘သင့်အတွက် ဆန်ကိုသာ သွား၍ ယူချေပါ။ ငါမူကား နှစ်ရက်၊ သုံးရက်၊ ခုနစ်ရက်အတွက် လုံလောက်သော ဆန်တို့ ရှိပြီးပါပြီဟု ပြော ဆို၏။ ‘ကောင်းပေစွ၊ ချမ်းသာပေစွ။ ငါသည် နှစ်ပတ်၊ တစ် လအတွက် လုံလောက်သော ဆန်တို့ကို ခူးယူအံ့’ဟု တွေးပြီး ထိုနည်းအတိုင်း ပြု၏။

ထိုသတ္တဝါတို့သည် ထိုသို့ ရယူမှုကို ဆက်လက် လုပ် ဆောင်ကြသောကြောင့် ထိုသလေးဆန်ဖြူတို့သည် မာလာပြီး အပြင်မှ အခွံဖြင့် ဖုံးလာလျက် ဖြတ်ပြီးနေရာ၌ အသစ်ပြန် မ ထွက်တော့ဘဲ ဖြတ်မြဲတိုင်းသာ ကျန်နေတော့၏။

ယင်းနောက်တွင် ထိုသတ္တဝါများသည် စိုးရိမ် ပူဆွေးခြင်း နောင်တ ပူပန်ခြင်းများဖြင့် စည်းဝေးကြပြီးလျှင် ‘အချင်းတို့၊ ရှေးအခါက ကျွန်ုပ်တို့သည် သိမ်မွေ့ပေါ့ပါးသော ကိုယ်ခန္ဓာ ရှိပြီး ကိလေသာအားလုံးမှ ကင်းဝေးကြ၏။ ဣန္ဒြေများမှာ နိုး ကြားလန်းဆန်းပြီး -- တစ်ဦးချင်းစီ၏ ပိုင်ဆိုင်မှုများကို အ မှတ်အသား လိုင်းဆွဲပြီး နယ်နိမိတ်များ သတ်မှတ်ကြပါစို့’ဟု ဆွေးနွေးကြကုန်၏။ သို့ဖြင့် ၎င်းတို့သည် လိုင်းဆွဲပြီး နယ်နိ မိတ်များ သတ်မှတ်ကြလျက် ‘ဤသည်ကား သင့်ဥစ္စာတည်း၊ ဤသည်ကား ငါ့၏ဟာတည်း’ဟု ဆိုကြ၏။

၀ ဤ၌ ဆိုပြီး ဖြစ်စဉ်အားလုံးကို ထပ်မံ ဖော်ပြ၏။

(ဤမြေလွှာလည်း မြေဆီ ကွယ်ပျောက်သည့် အကြောင်း တရားကြောင့်ကဲ့သို့ပင် ကြာသော် ကွယ်ပျောက်သွား၏။)

လူ့လောက၌ မြေလွှာ ကွယ်ပျောက်သွားသောအခါ အ ဆင်း အနံ့အရသာနှင့် ပြည့်စုံပြီး ကဒမ္မကပန်း (kadambuka = ထိန်ပွင့်)၏ အဆင်းနှင့်တူသော အပြစ်ကင်းသည့် ပျားငယ် ရည်၏ ရနံ့နှင့်တူသော နွယ်ချို (vanalata) ဖြစ်ပေါ်လာလျက် ယင်းကို အစားအစာအဖြစ် စားသောက်ကြ၏။ ထိုသတ္တဝါ တို့သည် နွယ်ချိုကို စားသုံးလျက် အချိန်ကာလ အလွန် ကြာ မြင့်စွာ သက်တမ်းရှည်ကြ၏။

(ဤနွယ်ချိုလည်း ဖော်ပြပြီး အကြောင်းတရားကြောင့် ကဲ့ သို့ပင် ကြာသော် ကွယ်ပျောက်သွား၏။)

နွယ်ချိုများ လောက၌ ကွယ်ပျောက် သွားသောအခါ မကြမ်းသော ဖွဲမပါသော စင်ကြယ်သော လက်လေးသစ် ရှည်သော သလေးဆန်များ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထို သလေးဆန် များမှာ ကုန်ခမ်းသွားခြင်း မရှိ။ ညနေတွင် ခူးယူပြီးပါက နံ နက်တွက် တစ်ဖန် ပေါက်ရောက်လျက်ရှိ၏။ နံနက်တွင် ခူး ယူပါက ညနေတွင် ပြန်လည် ကြီးထွားလျက်ရှိ၏။ ဖြတ်သော နေရာ၌ အသစ်ပြန်ထွက်သဖြင့် ယင်းသလေးဆန်မှာ ကုန် ခမ်း မသွားချေ။

ထိုသတ္တဝါတို့သည် သလေးဆန်ကို စားသုံးလျက် အချိန် ကာလ အလွန် ကြာမြင့်စွာ သက်တမ်းရှည်ကြ၏။

မိန်းမယောက်ျား ဖြစ်လာပုံ

သလေးဆန်ကို စားသောက်ကြသောအခါ ၎င်းတို့၌ ခြား နားသော လိင်အင်္ဂါများ ပြောင်းလဲဖြစ်ပေါ်လာ၏။ အချို့မှာ ယောက်ျားတို့၏ လိင်အင်္ဂါနှင့် အချို့မူ မိန်းမတို့၏ လိင်အင်္ဂါ များ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ယင်းနောက် တစ်ဦးကို တစ်ဦး ကြည့်ရှု

ကြလျက် ချစ်ကြိုက်ခြင်းသွားကြ ပြီးနောက် ရာဂအပူများ လောက်မြိုက်ကြသဖြင့် မေထုန်အကျင့်ကို မှီဝဲကြ၏။

အခြား သတ္တဝါများသည် ယင်းတို့၏ ပြုမူပုံကို မြင်သွား ကြသောကြောင့် ယင်းတို့အား ‘သင်တို့သည် မှားယွင်းစွာ ပြုမူဘိ၏။ မမှန်သည်ကို ပြုဘိ၏’ဟု ပြောဆိုလျက် မြေ၊ ကျောက်၊ မြေမှုန့်၊ ကျောက်စရစ်၊ အိုးခြမ်းကွဲများဖြင့် ပစ် ပေါက်ကြ၏။ သို့ရာတွင် ယင်းသို့ မှားယွင်းစွာ ပြုမူသူ မမှန် သည်ကို ပြုကျင့်သူများက ‘သင်တို့ အဘယ်ကြောင့် ကျွန်ုပ်တို့ အား စော်ကားကြသနည်း’ဟု ပြန်၍ ဟစ်အော်ကြ၏။

ယနေ့ ခေတ်အချိန်တွင် ယောက်ျားတစ်ယောက် ဇနီး မယားကို ဆောင်ယူသောအခါ လူအများက ထိုအမျိုးသမီး ပေါ်သို့ သဲ၊ ရေမွှေး၊ ပန်းများဖြင့် ကြဲဖြန်းပြီး ဆန်စေ့များဖြင့် ပစ်လျက် ‘နမ၊ ကံကောင်းပါစေ’ဟု ပြောဆိုကြသကဲ့သို့ ယင်း ရှေးဦး လူသားတို့သည် မေထုန်ပြုကျင့်သူတို့အပေါ် အား နည်းချက်ဟု ရှုမြင်ကြခြင်း၌ မြေမှုန့်များဖြင့် ကြဲဖြန်းကြပြီး ကျောက်စရစ်၊ အိုးခြမ်းကွဲများဖြင့် ပစ်ပေါက်ကြ၏။ သို့ရာ တွင် ယင်းသို့ မှားယွင်းစွာ ပြုမူသူ မမှန်သည်ကို ပြုကျင့်သူ များက ‘သင်တို့ အဘယ်ကြောင့် ကျွန်ုပ်တို့အား စော်ကားကြ သနည်း’ဟု ပြန်၍ ဟစ်အော်ကြ၏။

ဤသို့ဖြင့် ရှေးခေတ်အချိန်က အဓမ္မမှုဟု ယူဆခဲ့သော အရာသည် ယနေ့ခေတ်တွင် ဓမ္မမှု ဖြစ်လာ၏။ ရှေးခေတ်က သည်းမခံနိုင်ခဲ့သော အရာကို ယနေ့ခေတ်တွင် သည်းခံလာ နိုင်ခြင်း ဖြစ်၏။ ရှေးခေတ်က အထင်အမြင် သေးအပ်သော အရာသည် ယနေ့ခေတ်တွင် ချီးမွမ်းဖွယ်အရာ ဖြစ်လာခဲ့၏။

ပိုင်ဆိုင်မှုအစ

ဤသို့လျှင် ၎င်းတို့သည် တစ်ရက်၊ နှစ်ရက်၊ သုံးရက်၊ ခုနစ်

ရက်တိုင်အောင်ပင် အဓမ္မမှုကို ပြုကြသောအခါ အဆိုပါ ပြစ် မှုကျူးလွန်သူ သတ္တဝါများသည် အိုးအိမ်များ ဆောက်လုပ်၍ နေထိုင်ကြသည်ထိ အားနည်းချက် လွှမ်းမိုးသွားကြ၏။ ၎င်း တို့က ‘ငါတို့သည် ခွင့်မပြုသည်များကို ဤအိမ်၌ ပြုနိုင်၏’ဟု ဆိုကြသဖြင့် ထိုကဲ့သို့ မြွက်ဟပြောဆိုမှုမှ ‘အိမ်’^၁ ဟူသော ဝေါဟာရ စတင်ဖြစ်ပေါ်ခဲ့၏။

ဤသည်မှာ လောက၌ အိမ်များဖြင့် ခွဲခြားမှုနှင့် ယင်းခွဲ ခြားမှုမှာ အကြီးအကဲ၏ ဆုံးဖြတ်မှုအရ တရားနှင့် ညီခြင်း မညီခြင်း ပထမဆုံး ပေါ်ပေါက်လာခြင်း ဖြစ်ပြီး ထိုအကြီး အကဲမှာ တရားဥပဒေ၏ ပိုင်ရှင် ဖြစ်လာခဲ့၏။

ထိုသတ္တဝါတို့သည် ညနေမှာ ဖြစ်စေ နံနက်မှာ ဖြစ်စေ ထမင်းစားလိုပါက လိုအပ်သလောက်ကို သွားရောက် ရယူကြ ၏။ သို့ရာတွင် လွယ်ကူစွာ ရယူလိုသူ တစ်ယောက်က ညနေ စာရော နံနက်စာအတွက်ပါ လိုလောက်သည့် ဆန်တို့ကို ယူ ဆောင်လာ၏။ အခြားတစ်ယောက်က ‘လာပါ၊ ဆန်သွားခူး ကြပါစို့’ဟု ဆိုသောအခါ ထိုသူက ‘သင့်အတွက်ပဲ သွား၍ ခူး ချေပါ။ ကျွန်ုပ်မူကား နံနက်အတွက်ရော ညနေအတွက်ပါ လို လောက်သော ဆန်တို့ကို ခူးယူခဲ့ပါပြီ’ဟု ဆို၏။ ထိုအခါ အ

^၁ *Khyim* သည် ကာရန်ခြင်းဟု ဟုအဓိပ္ပာယ်ရသော *hyims-pa* မှ ဆင်းသက်လာပုံရ၏။ ယင်းသည် သိမ်းဆည်း ထည့်သွင်းခြင်းဟု အဓိပ္ပာယ်ရှိသော သက္ကတစကားလုံး *grah* မှ *griha* အိမ်ဟု ဆင်း သက်သည် ဟူသော ယူဆချက်အရ ဖြစ်၏။ ဤယူဆချက်သည် အခြား တိဗက်စကားလုံး အမျိုးအစား များစွာကဲ့သို့ *Khyim* သည် တိဗက်သို့ ဗုဒ္ဓဝါဒ မရောက်မီအချိန်ထိ ထိုသို့သော အ ဓိပ္ပာယ်ထူးဖြင့် အသုံးမပြုခဲ့ဟူသော ယူဆချက်ကို ဖြစ်စေ၏။

ကြသောကြောင့် တောတောင်ကို စွန့်၍ ကျေးရွာများသို့ ပြန်သွားကြ၏။ ၎င်းတို့က ‘ကျွန်ုပ်တို့သည် လူ့ဖွယ်ဝတ္ထုများကို ပေးလှူလျက် ကောင်းမှုများကို ပြုကြအံ့။ ကျွန်ုပ်တို့ အုပ်စုသို့ လာရောက် ပါဝင်နိုင်သူအားလုံးသည် စားဖွယ် သောက်ဖွယ်နှင့် ယင်းတို့ လိုအပ်သော အရာအားလုံးကို ရရှိကြလိမ့်မည်’ ဟု ဆိုကြ၏။ ထို့နောက် ၎င်းတို့သည် လူ့ဖွယ်များကို ပေးကြ (လျက် လုပ်မည်ဟု ပြောပြီးသည့်အတိုင်း လုပ်ကြ၏)။

ကျေးရွာမှ အဝေးတွင် နေထိုင်ကြသူများအား ‘မတပ်မက်သော စိတ်ရှိသူ ဗြာဟ္မဏများ’ဟု ခေါ်ဝေါ်ကြပြီး တရားဘာဝနာ အားထုတ်ခြင်း မရှိသော်လည်း ရွတ်ဖတ်သူများကိုမူ ‘ရွတ်ဖတ်သူ ပါဠကများ’ဟု ခေါ်ဝေါ်ကြ၏။ တောတောင်မှ ဝေးကွာသော ကျေးရွာများ၌ နေထိုင်ကြသူများအား ‘ရွာသားများ’ဟု ခေါ်ဝေါ်ကြ၏။

အချို့မှာ အိမ်တွင် လက်မှုအတတ်ပညာ အမျိုးမျိုးနှင့် သက်မွေးဝမ်းကျောင်း အထွေထွေကို လုပ်ကိုင်ကြရင်း ပစ္စည်းမျိုးစုံကို ရောင်းချကြသဖြင့် ၎င်းတို့ကို ကုန်သည် သို့မဟုတ် ဝေဿဟု ခေါ်ဝေါ်ကြကုန်၏။

သို့ဖြင့် လောက၌ ထိုအမျိုးဇာတ် သုံးမျိုးသည် စတင်ဖြစ်ပေါ်ခဲ့၏။ သမဏဟူသော လေးခုမြောက် အမျိုးဇာတ်တစ်ခုလည်း ပေါ်ပေါက်ခဲ့၏။

ခတ္တိယ မိသားစုများသည် ဆံမုတ်ဆိတ်ကို ပယ်ဖြတ်၍ ဖန်ရည်စွန်း အဝတ်ကို ဝတ်လျက် အိုးအိမ်ကို လုံးဝ စွန့်ခွာပြီး ရသေ့ရဟန်းဘဝ (ပဗ္ဗဇိတ) အဖြစ်ဖြင့် နေထိုင်ကြပြီး ၎င်းတို့အား ခတ္တိယတို့က လေးစားစွာ ပြောဆိုကြ၏။ ခတ္တိယမျိုးတို့သည် ၎င်း (ရဟန်း)တို့၏ ရှေ့တွင် မတ်တတ်ရပ်ကြပြီး ၎င်းတို့အား လေးစားစွာ ဦးညွတ်ကြ၏။ ဗြာဟ္မဏများနှင့် ဝေဿ

ဤသည်မှာ လောကတွင် ပထမဆုံးသော နယ်နိမိတ်များ သတ်မှတ်မှုစနစ် ပေါ်လောက်လာခြင်း ဖြစ်ပြီး ယင်းသတ်မှတ်ချက်၏ မှားခြင်း မှန်ခြင်းကို အကြီးအကဲ လုပ်သူက ချမှတ်ပြီး ထိုသူသည် တရား၏အရှင် ဖြစ်လာ၏။

ထို့နောက်တွင် လူတစ်ယောက်သည် အခြားသူတစ်ဦး၏ ဆန်ကို ထိုလူ၏ ခွင့်ပြုချက်မရှိဘဲ မိမိပိုင်ကဲ့သို့ ယူသဖြင့် အခြားလူများက မြင်သောအခါ ‘သင်သည် အဘယ်ကြောင့် အခြားသူ၏ ဆန်ကို ထိုလူ၏ ခွင့်ပြုချက်မရှိဘဲ မိမိပိုင်ကဲ့သို့ ယူသနည်း။ ဤအမှုကို နောက်တစ်ကြိမ် ထပ်မပြုပါနှင့်’ဟု ဆို၏။ သို့ရာတွင် ထိုလူသည် တစ်ကြိမ် နှစ်ကြိမ် သုံးကြိမ်တိုင်အောင် အခြားသူ၏ဆန်ကို ခွင့်ပြုချက် မရှိဘဲ မိမိပိုင်ကဲ့သို့ ယူ၏။ ၎င်း၏ အပြုအမူကို အခြားပုဂ္ဂိုလ်များ သိသောအခါ ထိုသူအား ‘သင်သည် အဘယ်ကြောင့် အခြားသူ၏ ဆန်ကို ခွင့်ပြုချက်မရှိဘဲ ယူသနည်း’ဟု မေးကြ၏။ သို့ဖြင့် ၎င်းတို့သည် ထိုသူကို လူပုံအလယ်သို့ ဆွဲခေါ်သွားကြ၏။

‘အချင်းတို့၊ ဤပုဂ္ဂိုလ်သည် အခြားသူ၏ ဆန်ကို ထိုလူ၏ ခွင့်ပြုချက်မရှိဘဲ မိမိပိုင်ကဲ့သို့ ယူခဲ့သောကြောင့် အပြစ်ရှိပါ၏။ သို့ဖြင့် လူအများက ထိုသူအား ‘သင်သည် အဘယ်ကြောင့် အခြားသူ၏ ဆန်ကို ထိုလူ၏ ခွင့်ပြုချက်မရှိဘဲ မိမိပိုင်ကဲ့သို့ ယူသနည်း။ သွားပါ။ မကောင်းမှုကို နောက်ထပ် မလုပ်ပါနှင့်’ဟု ဆိုကြ၏။ သို့ရာတွင် အခြားသူ၏ဆန်ကို ခိုးယူသူက ‘အချင်းတို့၊ ထိုလူအပေါင်းသည် မဆိုစလောက်သော ဆန်ကို အကြောင်းပြု၍ ကျွန်ုပ်ကို ကိုင်ဆွဲပြီး ဤလူပုဂ္ဂိုလ်သတ် ရှေ့သို့ ခေါ်ဆောင်ခြင်းဖြင့် ကျွန်ုပ်အား ဆိုးရွားစွာ ဆက်ဆံကြပါ၏’ဟု ထိုလူအပေါင်းအား ပြန်ပြော၏။

သို့ဖြင့် ထိုပုဂ္ဂိုလ်သတ်က ဆန်ခိုးသူအား ထိုနေရာသို့ ခေါ်

ဆောင်ပြီး ဆန်အကြောင်းကို ပြောဆိုနေကြသူတို့အား ‘သင်တို့သည် ဆန်နှင့်ပတ်သက်၍ သင်တို့ ပြောဆိုသူအား ဤနေရာသို့ အဘယ်ကြောင့် ခေါ်ဆောင်လာကြသနည်း။ ကျွန်ုပ်တို့အလယ်သို့ ထိုသူကို ခေါ်ဆောင်လာခြင်းဖြင့် သင်တို့ အမှားတစ်ခုကို ပြုလုပ်ကြ၏။ သွားပါ။ နောက်တစ်ဖန် ထိုသို့ မလုပ်ကြပါနှင့်’ဟု ဆိုကြပြန်၏။ ထို့နောက် ၎င်းတို့သည် ဤသို့ စဉ်းစားကြ၏ ‘ကျွန်ုပ်တို့သည် ဖြစ်ပျက်ခဲ့သည်ကို အကြောင်းပြု၍ပင် စည်ဝေးကြပြီး အသပ်ရပ်ဆုံး ကိုယ်ခန္ဓာ အထွားကျိုင်းဆုံး ဥပမိရုပ် အကောင်းဆုံး ခွန်အားဗလ အကြီးမားဆုံး ပုဂ္ဂိုလ်များကို ရွေးချယ်ကြစို့၊ ၎င်းတို့အား ကျွန်ုပ်တို့၏ မြေကို အုပ်ချုပ်ရန် ခန့်အပ်ကြစို့၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်များသည် ကျွန်ုပ်တို့ထံမှ ပြစ်ဒဏ် ပေးထိုက်သူများကို ပြစ်ဒဏ် ပေးလိမ့်မည်။ ၎င်းတို့သည် ကျွန်ုပ်တို့ထံမှ ပေးထိုက်သူများကို ပြန်ပေးအပ်ကြလိမ့်မည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ကျွန်ုပ်တို့ စုဆောင်းထားသော လယ်ထွက်ပစ္စည်းများ အသီးအနှံများမှ တစ်ဖို့ကို ပေးကြစို့။’

သို့ဖြင့် ထိုပုဂ္ဂိုလ်များသည် စည်းဝေးကြပြီး (ဆုံးဖြတ်ပြီးတိုင်း ဆောင်ရွက်ကြ)လျက် ထိုပုဂ္ဂိုလ်အား ၎င်းတို့၏ လယ်မြေများကို အုပ်ချုပ်သူအဖြစ် ဤဆိုလတုံသော စကားများဖြင့် ခန့်အပ်ကြ၏ ‘သို့တပြီးကား အသင်သည် ကျွန်ုပ်တို့ထံမှ ပြစ်ဒဏ် ပေးထိုက်သူများကို ပြစ်ဒဏ် ပေးရမည်။ သင်သည် ကျွန်ုပ်တို့ထံမှ ပေးထိုက်သူများကို ပြန်ပေးအပ်ရမည်။ သင့်အား ကျွန်ုပ်တို့ စုဆောင်းထားသော လယ်ထွက် ပစ္စည်းများ အသီးအနှံများမှ တစ်ဖို့ကို ပေးကြပါမည်။’

အမျိုးလေးပါး စတင်ပုံ

လူအများ၏ ရိုသေလေးစားမှုကို ခံရခြင်းကြောင့် ၎င်းအား ‘လူအများ၏ လေးစားခြင်းကို ခံရသူ၊ မဟာသမ္မတ’ဟု ခေါ်

ခေါ်ဝေါ်ကြ၏။ ၎င်း(မဟာသမ္မတ)သည် လယ်မြေများ၏ အရှင်သခင် ဖြစ်ပြီး လူအများအား ကာကွယ်ပေးသောကြောင့် ‘လယ်မြေကို စောင့်ရှောက်သူ ခတ္တိယ’ဟူသော အမည်ကို ရရှိ၏။ ဖြောင့်မတ် မှန်ကန်သူ ပညာရှိ၊ ဓမ္မနှင့်အညီ လူသားများ ဆီသို့ ပျော်ရွှင်မှုကို ဆောင်ယူသောကြောင့် မင်းတရား သို့မဟုတ် ရာဇဟု ခေါ်ကြ၏။

အနာရောဂါ၊ ပြည်တည်နာ၊ နာကျင်မှုများနှင့် ဆင်းရဲဒုက္ခများ နှိပ်စက်ခံရသူ အချို့သည် ယင်းကျေးရွာများမှ တော တောင်သို့ ထွက်ခွာပြီး သစ်ရွက်တဲများ ဆောက်လုပ်၍ ထိုအရပ်ဒေသ၌ နေထိုင်ကြ၏။ ညနေတိုင်း အစားအစာကို အလိုရှိသောအခါ ၎င်းတို့သည် အစားအစာ ရယူရန် ကျေးရွာများသို့ သွားရောက်ကြပြီး နံနက်အချိန် အစားအစာကို အလိုရှိလျှင် ထိုအတူပင် ကျေးရွာများသို့ သွားကြ၏။ လူအများသည် ‘ဤပညာရှိတို့ကား အနာရောဂါ၊ ပြည်တည်နာ (အပေါ်မှာ ဆိုပြီးသည့် အတိုင်း) နံနက်အချိန် အစားအစာကို အလိုရှိလျှင် ထိုအတူ ကျေးရွာများသို့ အစားအစာ တောင်းရန် လာကြ၏’ဟု ဆင်ခြင်ပြီး ကြင်နာသော နှလုံးသားဖြင့် ၎င်းတို့အား ပေးကမ်းကြ၏။

ထို့နောက် အချို့မှာ ပြီးပြည့်စုံသည့် တရားဘာဝနာ ရှုမှတ်ခြင်းနှင့် ဆိတ်ငြိမ်ခြင်းကို ရနိုင်စွမ်း မရှိကြသဖြင့် အခြားနေရာ တစ်ခုဆီသို့ သွားကြပြီးလျှင် ထိုနေရာတွင် သစ်ခက် သစ်ရွက်တဲများ ဆောက်လုပ်ပြီး နေထိုင်ကြ၏။ ၎င်းတို့က ‘ကျွန်ုပ်တို့သည် ဤနေရာတွင် မန္တရများ ရေးဖွဲ့ပြီး ဝေဒကျမ်းများကို ပြုစုကြကုန်အံ့’ဟု ဆိုပြီး ထိုအတိုင်း ပြုကြ၏။

ယခုအခါ၌ ယင်းတို့အထဲမှ အချို့မှာ ပြီးပြည့်စုံသည့် တရားဘာဝနာ ရှုမှတ်ခြင်းနှင့် ဆိတ်ငြိမ်ခြင်းကို ရနိုင်စွမ်း မရှိ

၎င်း၏ နာကျင်မှုများ သက်သာစေရန် လေပြင်းတစ်ခုလည်း တိုက်ခတ်စေလျက် ရသေ့၏ အာရုံကို ပြန်လည် လန်းဆန်း လာစေပြီးနောက် သုက်သွေး နှစ်စက်ကို ရသေ့၏ ကိုယ်မှ ကျလာသော သွေးနှင့် ရောနှောလိုက်၏။

ခဏကြာလျှင် ယင်းရောနှောသွေး နှစ်စက်သည် ဥများ ဖြစ်သွားပြီး ထွက်လာသော နေ၏ အပူရှိန်က ယင်းဥများကို ပွင့်သွားစေ၏။ ထိုဥထဲမှ ကလေးငယ် နှစ်ယောက် ထွက်လာ ပြီး အနီးရှိ ကြံခင်းထဲသို့ ဝင်သွားကြ၏။ နေပူရှိန်သည် တဖြည်းဖြည်း မြင့်တက်လာသဖြင့် နောက်ဆုံးတွင် ဂေါတမ ရသေ့သည် ခြောက်သွေ့ပြီး ကွယ်လွန်၏။

ယခုအခါတွင် ကနကဝဏ္ဏ ရသေ့သည် ထိုကလေးနှစ် ယောက်မှာ ဂေါတမရသေ့၏ ကလေးများ ဖြစ်ရမည်ဟု သိ မြင်သဖြင့် ၎င်းတို့ကို မိမိ၏ သင်္ခမ်းကျောင်းသို့ ခေါ်ယူပြီး ကျွေးမွေးထား၏။ နေတက်ချိန်တွင် မွေးဖွားပြီး နေရောင်ဖြင့် မွေးဖွားသောကြောင့် ယင်းကလေး နှစ်ယောက်ကို နေမျိုးနွယ် သူရိယဝံသဟု ခေါ်၏။ ထို့ပြင် ယင်းတို့ နှစ်ဦးအား ဂေါတမ ရသေ့၏ သားများ ဖြစ်သောကြောင့် ဂေါတမဟု ခေါ်တွင်၏။ ရသေ့၏ ပေါင်ရင်းမှ မွေးဖွားသောကြောင့် တတိယ နေရာ တွင် ရှိပြီး အင်္ဂီရသဟု ခေါ်ကြ၏။ ကြံခင်းတွင် တွေ့ရသော ကြောင့် ဣသုဗကု (Ikshvaku)ဟု ခေါ်၏။

ဘာရဒွါဇသည် သားသမီး မထွန်းကားဘဲ ကွယ်လွန်၏။ အမတ်များသည် ကနကဝဏ္ဏ ရသေ့အား ဂေါတမရသေ့တွင် သားသမီးများ ကျန်သလားဟု မေးမြန်းကြ၏။ ရသေ့က အမတ်တို့အား ထိုဖြစ်ရပ်ဆန်းကို ပြောပြသဖြင့် ယင်းတို့သည် ကလေးများကို ခေါ်ဆောင်သွားပြီး အကြီးဖြစ်သူကို မင်း မြှောက်ကြ၏။ သို့ရာတွင် ထိုမင်းသည် သားသမီး မထွန်း

များလည်း ၎င်းတို့အား (ထိုအတူ ရိုသေကြ၏)။

ဗြာဟ္မဏနှင့် ဝေဿမိသားစုဝင်များသည် ဆံမုတ်ဆိတ် ကို ပယ်ဖြတ်ပြီး ဖန်ရည်စွန်းအဝတ်ကို ဝတ်ရုံလျက် အိုးအိမ် ကို လုံးဝ စွန့်ခွာပြီး ရသေ့ရဟန်းဘဝ(ပဗ္ဗဇိတ) အဖြစ်ဖြင့် နေ ထိုင်ကြပြီး ၎င်းတို့အား ခတ္တိယတို့က လေးစားစွာ ပြောဆိုကြ ၏။ ခတ္တိယမျိုးတို့သည် ရဟန်းတို့၏ ရှေ့တွင် မတ်တတ် ရပ် ကြပြီး ၎င်းတို့အား လေးစားစွာ ဦးညွှတ်ကြ၏။ ဗြာဟ္မဏများ နှင့် ဝေဿများလည်း ၎င်းတို့အား (ထိုအတူ ရိုသေကြ၏)။

ယင်းနောက် လူတစ်ယောက်သည် ပထမဆုံး အကြိမ် အခြားတစ်ဦး၏ ဆန်ကို မိမိကိုယ်ပိုင် ဥစ္စာကဲ့သို့ ယူသော အခါ လောကတွင် ပထမဆုံးအဖြစ် ယင်းခိုးမှုကို ကျူးလွန် ခြင်း ထင်ရှားခဲ့၏။ ထိုအချိန် မတိုင်မီက လောက၌ ခိုးခြင်း ဟူ၍ မရှိခဲ့ချေ။ ခိုးခြင်းဟူသော ထိုအပြုအမူကြောင့် ယခု အခါ၌ လောကတွင် အကုသိုလ်မှုသည် စတင်ဖြစ်ပေါ်ခဲ့၏။ ထိုအချိန် မတိုင်မီက လောက၌ အကုသိုလ်ဟူ၍ မရှိခဲ့ချေ။

အောက်တွင် ဖော်ပြမည့် ဖြစ်စဉ်များကို တိဗက်ဝိနယ ကျမ်းစာ တတိယတွဲ စာမျက်နှာ-၄၂၀ မှ ကောက်နုတ်၏။

မဟာသမ္မတမင်းကို ဆက်ခံသူများ

မဟာသမ္မတမင်း၏ သားတော် ရောခ (Rokha)၊ ယင်း၏ သားတော် ကလျာဏ၊ ယင်း၏သားတော် ဝရကလျာဏ၊ ၎င်း ၏ သားတော် ဥပေါသထမင်း။ ဤမင်းတွင် မန္ဒာတုအမည် ဖြင့် သားတော်တစ်ပါး ထွန်းကား၏။ ထိုမင်း ခြောက်ပါးအား ၎င်းတို့၏ သက်တမ်းမှာ ရှည်လျားလွန်းသောကြောင့် အတိုင်း အတာမဲ့ သက်ရှည်မင်း ခြောက်ပါးဟု ခေါ်၏။

မန္ဒာတုမင်း၏ လက်ျာပခုံးရှိ မှည့်တစ်ခုမှ ကာရု (Kāru)

အမည်ရှိ သားတော်တစ်ပါး မွေးဖွားပြီး ယင်း၏ တန်ခိုးစွမ်း ရည်မှာ အလွန်ကြီးမား၏။ လေးကျွန်းလုံးကို အစိုးရ၏။ ဤ မင်း၏ ဘယ်ဘက် ပခုံးမှ ဥပကာရ အမည်ရှိ သားတော်တစ် ပါး မွေးဖွားပြီး ထိုမင်းသည် ကျွန်းကြီး သုံးကျွန်းကို အစိုးရ ၏။ ဤမင်း၏ လက်ဝဲခြေရှိ အသားပိုတစ်ခုမှ ကာရမန္တ အ မည်ရှိ သားတော်တစ်ပါး မွေးဖွား၏။ ဤမင်းသည် ကျွန်းကြီး နှစ်ကျွန်းကို အစိုးရ၏။ ဤမင်း၏ ညာဖက်ခြေမှ ဥပကာရမန္တ အမည်ရှိ သားတော်တစ်ပါး မွေးဖွားပြီး ဤမင်းမူကား ကျွန်း ကြီး တစ်ကျွန်းကို အစိုးရ၏။

(ယင်းနောက်တွင် ရှည်လျားသည့် မင်းဆက်များ၊ ထိုမင်းများ သည် ဗာရာဏသီ၊ ကမာပလာ (Kamāpalā)၊ ဟတ္ထိပုရ၊ တက္ကသိ လာ၊ ကဏ္ဍကုဒ္ဒ စသည် -- သို့ရာတွင် ယင်းတို့မှာ သကျတို့ နှင့် များစွာ နီးစပ်မှုမရှိသဖြင့် ယင်းတို့ကို ဖော်ပြပြီး အချိန်ကုန် ခံနေခြင်းဖြင့် အကျိုးမရှိ။)

ကုသိနဂရနှင့် ပေါတလ (Potala)တို့ကိုလည်း အစိုးရသော ဗာရာဏသီဘုရင် မဟေသွာရသေ့နုတွင် ဆက်ခံသူ များစွာ ရှိ၏။ ယင်းတို့အနက် တစ်ယောက်မှာ ကနိကမင်း (Kamika) ဖြစ်ပြီး ယင်းတွင် ဂေါတမနှင့် ဘာရဒွါဇဟု သားတော် နှစ်ပါး ရှိ၏။ ယင်းတို့အနက် ပထမသားတော်မှာ ကောင်းမွန် ဖြောင့် မတ်ပြီး ဒုတိယသားတော်မှာ ကောက်ကျစ် စဉ်းလဲ၏။ သို့ရာ တွင် သားတော်ကြီး ဂေါတမသည် တိုင်းပြည်စိုးအုပ် မင်းလုပ် ရခြင်း၏ တာဝန်များကို ငြီးငွေ့လှသည့်အတွက် ရသေ့ရဟန်း ပြုခွင့်ပေးရန် ခည်းတော် မင်းကြီးထံ ခွင့်တောင်း၏။ ခွင့်ပြု ခြင်းကို ရခြင်း၌ သားတော်သည် ကဉ္စနဝဏ္ဏ (Krichnavarna) အမည်ရှိ ရသေ့၏တပည့် ဖြစ်လာခဲ့၏။ မကြာမီ ကနိက မင်း

ကြီး နတ်ရွာစံသဖြင့် ဘာရဒွါဇသည် ရှင်ဘုရင် ဖြစ်လာ၏။

ဆရာသခင်၏ ဩဝါဒကို လိုက်နာလျက် ဂေါတမရသေ့ သည် ပေါတလမြို့၏ ပရိဝုဏ်အတွင်း သင်္ခမ်းကျောင်းတစ်ခု ဆောက်လုပ်ပြီး နေထိုင်၏။ တစ်ခါသော် ဘဒ္ဒြောအမည်ရှိ ပေါ တလမြို့သူ ပြည့်တန်ဆာ တစ်ယောက်သည် ထိုရသေ့၏ ကျောင်းသင်္ခမ်း အနီး၌ အပျော်ယောက်ျား၏ သတ်ဖြတ်ခြင်း ကို ခံရပြီး လူသတ်သမားသည် သွေးစွန်းစားကို ကျောင်းဝင်း ထဲသို့ ပစ်သွင်းသည့် ဖြစ်ရပ်နှင့် ကြုံ၏။

အသတ်ခံရသည့် အမျိုးသမီးနှင့် သွေးစွန်းစားကို ရသေ့ ၏ ကျောင်းသင်္ခမ်း အတွင်း၌ မြို့သူမြို့သားတို့ တွေ့ကြသဖြင့် ထိုရသေ့အား လူသတ်သမားဟု ထင်မှတ်လျက် သေဒဏ်ချ မှတ်၏။ ရသေ့အား လည်ပင်းတွင် ကရပိရ (Karapira) ပန်း တို့ဖြင့် ရစ်ပတ်စေလျက် အဝတ်စုတ်တို့ကို ဝတ်ဆင်စေပြီး တစ်မြို့လုံး လှည့်လည်ပြီးနောက် တောင်ဖက်ဂိတ်မှ မြို့ပြင်သို့ ထုတ်လျက် ချည်နှောင်ထား၏။

မသေမီ ကလေးတွင် ဆရာဖြစ်သူ ကဉ္စနဝဏ္ဏရသေ့ မြင် လေသော် ကျူးလွန်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ ၎င်းအပေါ် သံသယ ဖြစ်၏။ ထိုအခါ ဂေါတမရသေ့က ‘အကယ်၍ ကျွန်ုပ် အပြစ် မရှိသည် မှန်လျှင် သင်(ဆရာ)သည် အသားမည်းရာမှ ရွှေ အဆင်းကဲ့သို့ ဖြစ်လာပါစေ’ဟု ဆိုသော် ဆရာရသေ့မှာ ချက် ခြင်းပင် ရွှေအဆင်း ဖြစ်သွားပြီး ထိုအချိန်မှစ၍ ကနကဝဏ္ဏ အမည်တွင်၏။ ဂေါတမသည် မိမိ၏ ညီတော်မှာ သားသမီး မထွန်းကားသဖြင့် ပေါတလထီးနန်းသည် ဆိတ်သုံးသွားမည် ဟူသော အတွေးကြောင့် အလွန်ပင် စိတ်မကောင်း ဖြစ်မိ ကြောင်းကိုလည်း ဆရာရသေ့အား ပြောပြ၏။ သို့ဖြင့် ဆရာ ရသေ့သည် ဂေါတမရသေ့ အပေါ်သို့ မိုးကြီး ရွာသွန်းချ၍

ဟနုနှင့် သီဟနာဒဟု သားတော်နှစ်ပါး ရှိ၏။ သီဟဟနုတွင် သုဒ္ဓေါဒန၊ သုက္ကောဒန၊ ဓောတောဒန၊ အမိတောဒနဟု သားတော် လေးပါးနှင့် သုဒ္ဓါ၊ သုက္ကာ၊ ဓောနာ၊ အမိတာဟု သမီးတော် လေးပါး ထွန်းကား၏။

သုဒ္ဓေါဒန၌ ဗုဒ္ဓ (ဗုဒ္ဓနှင့်) အမေတူ ညီဝမ်းကွဲ နန္ဒ ဟု သားတော် နှစ်ပါး ထွန်းကား၏။

သုက္ကောဒန၌ ဇိန (Djina)နှင့် သက္ကရာဇ ဘဒ္ဒိ (သို့မဟုတ် ဘလ္လိက) ဟုသားတော် နှစ်ပါး ထွန်းကား၏။

ဓောတောဒန၌ မဟာနာမနှင့် အနိရုဒ္ဓဟု သားတော် နှစ်ပါး ထွန်းကား၏။

° ဤမင်းသားကို သုန္ဒရနန္ဒ ဟုလည်း ခေါ်၏။ Fausboll ၏ *Dhammapada* စာ-၃၁၃ နှင့် Rhys David ၏ *Buddhism* စာ-၅၂ တို့တွင် သုဒ္ဓေါဒနမင်းကြီး၌ သားတော် သုံးပါးရှိ၏။ မဟာမာယာ (သို့ မဟုတ် ပဇာပတိ)မှ သားတော် နှစ်ပါးဖြစ်ပြီး ယင်းတို့မှာ နန္ဒ၊ ရူပနန္ဒနှင့် သိဒ္ဓတ္ထတို့ ဖြစ်၏။ ရူပနန္ဒမှာ သုန္ဒရနန္ဒနှင့် တူပြီး ယင်းအမည်များ (ရူပနန္ဒနှင့် သုန္ဒရနန္ဒ)မှာ နန္ဒဟူသော အမည်နှင့် အတော် ကွဲပြားသည်ဟု ကျွန်ုပ် ယူဆ၏။ အကြောင်းမူ Beal ၏ကျမ်း၊ စာ-၆၄ ၌ ဖော်ပြခံရသူ မင်းသားမှာ နန္ဒ အမည်ဖြင့် တစ်ဦးတည်းသာ ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

မှတ်ချက်။ ။ Rock Hill သည် Rhys Davids ၏ *Buddhism* စာ-၅၂ ကိုးကားရာ၌ လွဲနေ၏။ Rhys David ၏ကျမ်းပါ ဗုဒ္ဓ၏ မိသားစုဇယား ဖော်ပြချက်မှာ 'သုဒ္ဓေါဒန မင်းကြီး၌ မဟာပဇာပတိမှ နန္ဒနှင့် ရူပနန္ဒ၊ မဟာမာယာမှ သိဒ္ဓတ္ထ'ဟု ဖြစ်၏။ ထို့ပြင် ထေရဝါဒ ကျမ်းအရ နန္ဒနှင့် သုန္ဒရနန္ဒမှာ အတူတူဖြစ်ပြီး ရူပနန္ဒမှာ ဇနပဒကလျာဏီ (ယသောဓရာ)၏ အမည် ဖြစ်၏။ (ဘာသာပြန်သူ)

ကားဘဲ ကွယ်လွန်သော် ညီငယ်သည် ဣသုဗကု (Ikshvaku) အမည်ဖြင့် မင်းပြု၏။ ဤမင်း၏ အဆက်အနွယ် တစ်ရာတို့သည် ပေါတလမြို့ကို အုပ်ချုပ်ကြပြီး ယင်းတို့ နောက်ဆုံးမင်းမှာ ဣသုဗကု ဝိရုဒ္ဓကဟု ခေါ်တွင်၏။

သာကီဝင်မင်းဆက်

ဤမင်းတွင် ဥက္ကာမုခ၊ ကရကဏ္ဍ၊ ဟတ္ထိမာဇက၊ နုပုရ ဟု သားတော်လေးပါး ထွန်းကား၏။ သို့ရာတွင် ဤမင်းသည် မိဖုရားတစ်ပါး တင်မြောက်ပြီး အကယ်၍ ထိုမိဖုရားမှ သားတော် မွေးဖွားလျှင် ထိုသားတော်သည် မင်းဖြစ်ရမည်ဟု လည်း ရည်ရွယ်ထား၏။

များမကြားမီ ထိုမိဖုရားမှ ရာဇနန္ဒအမည်ရှိ သားတော် တစ်ပါး ထွန်းကားလာ၏ ။

ဤနောက်ဆုံး မင်းသားငယ် အရွယ်ရောက်သောအခါ ဝိရုဒ္ဓကမင်းသည် မိဖုရားကြီး၏ ခမည်းတော်ကို ကိုယ်စားပြုသူ အငယ်ဆုံး သားတော်အား ထီးနန်းကို ဆက်ခံသူအဖြစ် ကြေညာပြီး အခြား သားတော် လေးယောက်တို့အား တိုင်းပြည်မှ ထွက်ခွာစေခဲ့၏။

မင်းသား လေးယောက်တို့မှာ နမတော် လေးယောက်နှင့် အခြားတိုင်းသူ ပြည်သား များစွာနှင့်အတူ တိုင်းပြည်မှ ထွက်

° Spence Hardy ၏ *Manual of Buddhism* စာ-၁၃၃၊ Beal ၏ *Romantic Legend* စာ-၂၀၊ Bigandet ၏ *Legend of the Burmese Buddha*, 3rd edition စာ-၂၀ တို့၌ ဤမင်းသား၏ အမည်ကို ဇန္တဟု ဖော်ပြ၏။ Schiefner ၏ *Tibetan Tales* စာ-၁၂၈ ၌ကား ရာဇာဘိနန္ဒဟု ဖော်ပြ၏။

ခွာခဲ့ကြ၏။ ၎င်းတို့သည် ဟိမဝန္တာ တောင်ခြေသို့ ထွက်ခွာ ကြလျက် ကပိလရသေ့၏ သင်္ခမ်းကျောင်းအနီးသို့ အရောက် တွင် ဘဟိရထီ (Bhahirathi) မြစ်ကမ်းအနီး၌ သစ်ရွက်တဲနန်း များ ဆောက်လုပ်၍ အမဲလိုက်ပြီး နေထိုင်ကြ၏။

ရသေ့၏ အကြံပေးချက်ကို လိုက်နာလျက် ၎င်းတို့နှင့် မိခင် မတူကြသည့် နှမတော်များနှင့် လက်ထပ်ထိမ်းမြားပြီး နေထိုင်ကြသဖြင့် သားသမီးများ ထွန်းကားကြ၏။

ကပိလရသေ့သည် ၎င်းတို့အား မြို့တည်ရမည့် နေရာကို ပြုပြီး ရေနှင့်ရောထားသော ရွှေရောင်သံဖြင့် မှတ်သားပေး၏။ မင်းသားတို့လည်း ရသေ့ အကြံပေးတိုင်း ထိုနေရာတွင် မြို့တည်ကြ၏။ ကပိလရသေ့က မြေနေရာကို ပေးသဖြင့် ယင်းမြို့ကို ကပိလ၏ မြေနေရာ ကပိလဝတ္ထုဟု ခေါ်ကြ၏။

၎င်းတို့သည် လူဦးရေ တိုးပွားလာသောအခါ နတ်ဒေဝါတစ်ယောက်က နောက်ထပ် မြေနေရာတစ်ခုကို ပြုပြန်သဖြင့် ထိုနေရာ၌ မြို့တည်ကြပြီး ယင်းမြို့အား နတ်ပြသောမြို့ ဒေဝဒဟ^၂ ဟု ခေါ်ဝေါ်ကြ၏။

^၁ အနည်းငယ် ချို့ထားသည့် ဤဣသုဗကု ဝိရုဒ္ဓကမင်း၏ ဖြစ်စဉ် အကြောင်းကို တိဗက်ဝိနယကျမ်း၊ အမှတ်-၁၁၊ စာ-၂၉၂ စသည်၌လည်း တွေ့ရ၏။

^၂ ဤမြို့ကို တောင်ပိုင်း ဗုဒ္ဓဘာသာ အစဉ်အလာတွင် ကောလိဟု သိကြ၏။ Beal ၏ *Romantic Legend* စာ-၂၃ တွင် ဒေဝဒဟောဟု ခေါ်၏။ Rhys Davids ၏ *Buddhism* စာ-၅၂ တွင် ဒေဝဒဟကို သုပ္ပဗုဒ္ဓ၏ဖခင် ကောလိမင်း၏ အမည်အဖြစ် တွေ့ရ၏။ Bigandet ၏ *Legend of the Burmese Buddha*, 3rd edition စာ-၁၂ တွင်မူ ကောလိယမြို့ဟု ခေါ်တွင်သော်လည်း စာမျက်

မင်းသားများသည် မိမိတို့၏ အမျိုးအနွယ်နှင့် ပတ်သက်သော အထွေထွေ အစဉ်အစားတွင် ဇနီးမယား တစ်ဦးကိုသာ လက်ထပ်ရမည် ဖြစ်ပြီး အမျိုးအနွယ် တူသူသာ ဖြစ်ရမည်ဟူသော ဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ကြ၏။

တစ်နေ့သ၌ ဝိရုဒ္ဓက မင်းကြီးသည် သားတော်များ အကြောင်းကို တွေးမိပြီး အမတ်များအား သားတော်များ မည်ကဲ့သို့ ဖြစ်နေကြသည်ကို မေးမြန်းရာ ယင်းတို့၏ စွန့်စားမှုများအကြောင်းကို ကြားသိရခြင်း၌ ‘သားတော်များသည် စွမ်းနိုင်ပါပေစွ၊ သားတော်များသည် စွမ်းနိုင်ပါပေစွ’ဟု ကြွေးကြော်သဖြင့် ယင်းသို့ ကြွေးကြော်သည်ကို အကြောင်းပြု၍ ထိုမင်းသားများမှာ ‘သကျများ’ဟု ထင်ရှားလာ၏။

ဝိရုဒ္ဓကမင်းကြီး ကွယ်လွန်သောအခါ အငယ်ဆုံးသားတော်က ထီးနန်းကို ဆက်ခံ၏။ သို့ရာတွင် သားသမီး မထွန်းကားဘဲ ကွယ်လွန်သဖြင့် ဥက္ကာမုခသည် ပေါတလနိုင်ငံ၏ ဘုရင်ဖြစ်လာ၏။ ဤမင်းလည်း သားသမီး မထွန်းကားဘဲ ကွယ်လွန်ပြန်ရာ ကရကဏ္ဍက ထီးနန်းကို ဆက်ခံ၏။ ယင်းကို ဟတ္ထိနာဇကမင်းက ဆက်ခံ၏။ ယင်းတို့အားလုံးမှာ သားသမီး မထွန်းကားကြသဖြင့် နူပုရ (Nūpur) မင်းက ဆက်ခံ၏။

၎င်း၏ သားတော်မှာ ဝါသေဋ္ဌ ဖြစ်ပြီး ယင်းကို ဆက်ခံသူ ၅၅၀၀၀ သော မင်းများသည် ကပိလဝတ္ထုထီးနန်းကို စိုးစံခဲ့ကြ၏။ ယင်းတို့၏ နောက်ဆုံးမင်းမှာ ဓနုဂ္ဂဟ ဖြစ်ပြီး သီဟ

နာ-၁၃ ၌ကား ကပိလဝတ္ထုမြို့မှ မဝေးသောအရပ်ရှိ ရေကန်အနီးတွင် တည်ရှိသော ဒေဝဒဟမြို့ဟု ဆို၏။ Rhys David ၏ *Buddha's Birth Stories* စာ-၆၅ ၌လည်း ဒေဝဒဟဟုပင်ခေါ်၏။

၃၂ ဗုဒ္ဓဖြစ်တော်စဉ် တိဗက်မှတ်တမ်းများ

ပသည့် သမီးတော် တစ်ယောက်ကို ဖွားမြင်ပြီး ထိုသမီးတော် အား မာယာ ဟု အမည်တွင်စေ၏။ များမကြာမီ အချိန်၌ ဒုတိယ သမီးတော်တစ်ပါး ဖွားမြင်ပြီး မဟာမာယာဟု ခေါ်တွင်ကြ၏။ သုပ္ပဗုဒ္ဓသည် သီဟဟနု၏ သားတော် သုဒ္ဓေါဒန အား မိမိ၏ သမီးနှစ်ယောက်တို့ကို အပ်နှင်းဖို့ ကမ်းလှမ်း၏။ သုဒ္ဓေါဒနသည် မဟာမာယာကို လက်ခံလိုက်၏။ အကြောင်း မူ ဤမင်းသမီးသည် စကြာဝတေးမင်း၏ ကြန်အင်လက္ခဏာ များ ပါရှိသည့် သားတော်တစ်ပါး မွေးဖွားမည်ဟု ကြိုတင် ဟောကိန်း ရှိသောကြောင့်တည်း။ ထိုခေတ်အချိန်က သကျဉ္စ ပဒေအရ ယောက်ျားတစ်ယောက်လျှင် ဇနီးမယား တစ်ဦးသာ ယူရသောကြောင့် အမတော်အား ငြင်းဆိုခဲ့ရခြင်း ဖြစ်၏။

ထိုအချိန်၌ ပဏ္ဍဝအနွယ်ဝင် တောင်ပေါ်သားများသည် သကျဉ္စင်တော်အား ကျူးကျော်နေကြပြီး ပြည်သူပြည်သား များသည် သုဒ္ဓေါဒနကို ယင်းတို့အား နှိပ်နှင်းဖို့ စေလွှတ်ရန် ဘုရင်ထံ တောင်းဆိုကြ၏။ မင်းကြီးသည် သဘောတူသဖြင့် မင်းသားငယ်သည် ကျူးကျော်သူတို့အား တိုက်ခိုက် အောင်

° မာယာဟူသောအမည်သည် နန္ဒမင်းသား၏ မယ်တော် ဘိက္ခုနီ သာသနာ၏ ခေါင်းဆောင် ဗုဒ္ဓ၏ မွေးမယ်တော် မဟာပဇာ ပတိအဖြစ် ပို၍ ထင်ရှား၏။ တိဗက်ဝိနယ ၃၊ စာ-၃၆၈ နှင့် အခြားသော (မယ်တော်) မာယာအမည်ကို ဖော်ပြချက်များအရ ဘိက္ခုနီမ ဖြစ်သွားခြင်းကြောင့် ယင်း(မဟာပဇာပတိ)အမည် တွင်ခြင်း ဖြစ်ကြောင်း သိရ၏။ ဤကျမ်း၌ မင်းသား သိဒ္ဓတ္ထကို ဖွားမြင်ပြီးနောက် မဟာမာယာ နတ်ရွာစံကြောင်း မဖော်ပြခြင်း မှာ ထူးခြား၏။ Bigandet ၏ ညွှန်းပြီးကျမ်း၊ စာ-၁၄ နှင့် ၂၇ တို့အရ ဗုဒ္ဓ၏ မယ်တော်မှာ မဟာမာယာဖြစ်ပြီး ပဇာပတိမှာ ယင်း၏ ညီမတော် ဖြစ်၏။

မဟာသမ္မတကို ဆက်ခံသူများ ၂၉

အမိတောဒန၌ အာနန္ဒနှင့် ဒေဝဒတ္တ^၀ဟု သားတော် နှစ် ပါး ထွန်းကား၏။
သုဒ္ဓါ မင်းသမီး၏ သားတော်မှာ သုပ္ပဗုဒ္ဓဖြစ်၏။
သုတ္တာ မင်းသမီး၏ သားတော် (သို့မဟုတ် သမီးတော်) မှာ မလ္လိကာ ဖြစ်၏။
ဓောနာ မင်းသမီး၏ သားတော်မှာ သုလဘ ဖြစ်၏။
အမိတာ မင်းသမီး၏ သားတော်မှာ ကလျာဏဝဇန^၂ ဖြစ်၏။
ဗုဒ္ဓ (သိဒ္ဓတ္ထ)၏ သားတော်မှာ ရာဟုလ ဖြစ်၏။

^၀ Spence Hardy ၏ *Manual of Buddhism* စာ-၃၂၆ အရ ဒေဝဒတ္တ သည် သုပ္ပဗုဒ္ဓ၏ သားဖြစ်ပြီး ၎င်း၏ မိခင်မှာ သုဒ္ဓေါဒန၏ ညီ မတော် ဖြစ်သည်။ Rhys Davids ၏ ညွှန်းပြီးကျမ်း၊ စာ-၅၂ အရ အမိတ ဖြစ်သည်။ Beal ၏ *Huen Tshang* စာ-၃၀၁ ၌ ဒေဝဒတ္တ ကို ဒေါနောဒန၏ သားဟု ဖော်ပြသဖြင့် ထိုအမည် နှစ်ခုမှာ ခပ်ဆင်ဆင် ဖြစ်ပြီး မရှင်းလင်းဘဲ ရှိ၏။

^၂ Beal ၏ ညွှန်းပြီးကျမ်း စာ-၆၄ အရ အမိတစိတြ (သို့မဟုတ် အမတ)၏ သားတော်မှာ တိဿ ဖြစ်၏။

00000000

အခန်း (၂)

သုဒ္ဓေါဒနမင်း လက်ထက်မှသည် ဗုဒ္ဓ၏ သာသနာပြု စတင်သည်ထိ

သီဟဟနုမင်းကြီး ထီးနန်းစိုးစံစဉ်တွင် ကပိလဝတ္ထုနိုင်ငံတော်သည် ပျော်ရွှင် ငြိမ်းချမ်းပြီး ကြွယ်ချမ်းသာ၏။ သုပ္ပဗုဒ္ဓ စိုးစံသည့် ဒေဝဒဟနိုင်ငံလည်း ထိုအတူပင် ဖြစ်၏။ သုပ္ပဗုဒ္ဓသည် လုမ္ဗိနီ^၁ အမည်ရှိ အမျိုးသမီးကို လက်ထပ်၏။ လုမ္ဗိနီသည် အလွန် ချောမောလှပပြီး ဤမိဖုရားသည် မြို့တော်အနီးရှိ မြို့သူမြို့သား လူချမ်းသာများ ပိုင်သည့် ဥယျာဉ်သာသို့ မကြာခဏ အလည်အပတ် သွားရောက်လေ့ရှိ၏။

မိဖုရားသည် ထိုဥယျာဉ်ကို မိမိအား ပေးရန် ဘုရင်ထံ တောင်းပန်သည်ထိ ထိုဥယျာဉ်ကို နှစ်သက်၏။ သို့ရာတွင် မိမိအနေဖြင့် ထိုသို့ မလုပ်ပေးနိုင်ကြောင်း ဆို၏။ သို့ရာတွင် မင်းကြီးသည် ယင်း (ပြည်သူ့ဥယျာဉ်)ထက် ပိုမိုလှသည့် ဥယျာဉ်သစ်တစ်ခု လုပ်ပေးပြီး ယင်း (ဥယျာဉ်သစ်)ကို လုမ္ဗိနီ ဥယျာဉ်ဟု ခေါ်တွင်စေ၏။

မကြာမီ လုမ္ဗိနီမိဖုရားသည် အလွန်အလွန် ချောမော လှ

^၁ Rhys Davids ၏ *Buddhism* ၈၁-၅၂ တွင် သုပ္ပဗုဒ္ဓမင်း၏ မိဖုရားကို အမိတာဟုဆို၏။ Beal ၏ *Romantic Legend* ၈၁-၄၂ အောက် ခြေ မှတ်ချက်၌ ‘လုမ္ဗိနီဥယျာဉ် အမည်ကို သုပ္ပဗုဒ္ဓမင်း အမတ် ချုပ်၏ ဇနီးအမည်ကို အစွဲပြု၍ခေါ်သည်’ဟု ဆို၏။

အား ဗိမ္ဗိသာရဟု ခေါ်တွင်၏။

တစ်ချိန်တည်းတွင် ကောသမ္ဗိဘုရင် သတနိက (Satan-ika)၌လည်း သားတော်တစ်ပါး ထွန်းကားပြီး ၎င်းကို မွေးဖွားချိန်တွင် နေရောင်ကဲ့သို့ တောက်ပသောကြောင့် ဥဒေနဟု ခေါ်တွင်၏။

ဥဒေနီ (ဥဇ္ဇေနီ)ဘုရင် အနန္တနေမိမှာလည်း သားတော်တစ်ပါး ထွန်းကားပြီး ၎င်းကို မွေးဖွားချိန်၌ မီးအိမ် ထွန်းညှိထားသကဲ့သို့ တောက်ပသောကြောင့် ပဇ္ဇောတဟု ခေါ်၏။

ဘုရားလောင်းကို ဖွားမြင်သောနေ့၌ ခမည်းတော်တွင် ချီးမွမ်းအံ့ဩဖွယ် များစွာကို ရရှိပြီး အလုံးစုံ ပြည့်စုံသောကြောင့် မင်းသားအား သိဒ္ဓတ္ထဟုခေါ်တွင်၏။ သကျတို့၏ထုံးစံတစ်ခုမှာ မွေးဖွားစ ကလေးအား သကျဝန္တနယက္ခ ရုပ်တု၏ ခြေရင်း၌ ရှိခိုးဦး ညွတ်ရခြင်း ဖြစ်၏။ သို့ဖြစ်၍ ခမည်းတော် မင်းကြီးသည် မင်းသားငယ်အား နတ်ကွန်းသို့ ယူဆောင်သွားစဉ် ယက္ခသည် မင်းသားငယ်၏ ခြေ၌ ရှိခိုး ဦးညွတ်၏။

နတ်ကွန်းသို့ လာစဉ်က လူတိုင်းသည် မွေးကင်းစ ကလေးငယ်၏ တည်ငြိမ်လေးနက်သည့် သွင်ပြင်ကို အလွန် နှစ်ထောင်းအားရဖြစ်သဖြင့် ‘သကျတို့၏ စွမ်းအားရှင် သို့မဟုတ် သကျမုနိ’ဟူသော ဒုတိယနာမည်ကို ရရှိ၏။ ယက္ခသည် မင်း

၀ ၎င်းတို့အပြင် ဗုဒ္ဓကို မွေးဖွားသည့် နေ့တွင် ယသော်ဓရာ၊ တေဟန္ဒက (Tehandaka)၊ ကာဠုဒါယီ၊ ကဏ္ဍကမြင်း စသည်ကိုလည်း မွေးဖွားကြောင်း သိရ၏ (Bigandet စာ-၃၉။ Rhys Davids ၏ *Buddhist Birth Stories* စာ-၆၈။ လလိတဝိတ္ထာရ၊ စာ-၉၆)။

၂ လလိတဝိတ္ထာရ၊ အခန်း-၃ ကို ကြည့်ပါ။

နိုင်ခဲ့၏။ သီဟဟနမင်းကြီးသည် (အောင်နိုင်မှုအတွက်) ဆုလာဘ်အဖြစ် မိမိ၏ သားတော်အား ဇနီးမယား နှစ်ယောက် ယူခွင့်ပြုရန် ပြည်သူများထံ တောင်းဆို၏။ ပြည်သူများက ထိုအခွင့်အရေးကို ခွင့်ပြုသဖြင့် သုဒ္ဓေါဒနသည် အစ်မဖြစ်သူ မာယာကိုပါ လက်ထပ် ထိမ်းမြား၏။

မကြာမြင့်မီ သီဟဟန နတ်ရွာစံသဖြင့် သုဒ္ဓေါဒနသည် ဖခင်၏ ထီးနန်းကို ဆက်ခံ၏။ မင်းကြီးသည် မဟာမာယာအား မိဖုရားအဖြစ် အသိအမှတ် ပြုခဲ့သော်လည်း မိဖုရား၌ သားသမီး မထွန်းကားချေ။

မဟာမာယာ၏ အိမ်မက်များ

ဤအချိန်တွင် ဗုဒ္ဓလောင်းလျာသည် တုသိတာ နတ်ပြည်၌ စံနေ၏။ မိမိ၏ အချိန်ကာလ ရောက်ပြီ ဖြစ်ကြောင်း သိမြင်ခြင်း၌ နတ်သားသည် ၁) (မွေးဖွားရန်) သင့်တင့်သော မိသားစု ၂) မွေးဖွားမည့် ဒေသ ၃) မွေးဖွားမည့် အချိန်ကာလ ၄) မွေးဖွားမည် လူမျိုး ၅) မွေးဖွားမည့် မိခင်လောင်း ဟူသော (မွေးဖွားမည့်) ဘဝအခြေခံများကို ဆင်ခြင်၏။ မဟာမာယာသည် မိမိ သန္ဓေယူရမည့် မိခင်လောင်း အစစ်အမှန် ဖြစ်ကြောင်း သိမြင်ခြင်း၌ နတ်သားသည် ဆင်၏ ။

၀ ဆင်၏အသွင်ဖြင့် ဘုရားလောင်း၏ ပြန်လည် မွေးဖွားပုံကို အကြောင်းကို မိဖုရားကြီး၏ အိမ်မက်ဖြင့် မကြာခဏ ဖော်ပြ၏။ ဤအကြောင်းနှင့် ပတ်သက်ပြီး Spence Hardy ၏ *Manual of Buddhism* စာ-၁၄၄ နှင့် ယှဉ်ကြည့်ပါ။ လလိတဝိတ္ထာရ၊ စာ-၆၃ ကား တောင်ပိုင်း ပိဋကတ်နှင့်ရော ဤကျမ်းနှင့်ပါ မတူချေ။ Bigandet ၏ ညွှန်းပြီးကျမ်း စာ-၂၈ နှင့် Rhys Davids ၏ *Buddhism* စာ-၆၃ တို့ကိုလည်း ရှုပါ။

အသွင်ဖြင့် မိဖုရား၏ ဝမ်းဗိုက်ထဲသို့ ဝင်၏။ ယင်းနောက် မိဖုရားကြီးသည် အိမ်မက်လေးမျိုး မြင်မက်၏ --

၁) နှာမောင်း ခြောက်ခုရှိသည့် ဆင်ဖြူတော်သည် မိဖုရား၏ ဝမ်းဗိုက်ထဲသို့ ဝင်၏ ၂) မိဖုရားကြီးသည် ကောင်းကင်သို့ ပျံတက်၏ ၃) ကျောက်ဆောင် ထူထပ်သည့် တောင်ကြီးပေါ်သို့ တက်၏ ၄) ဧရာမတောင်ကြီး တစ်လုံးသည် မိဖုရားကြီးအား ဦးညွတ်၏။

နိမိတ်ဖတ်ကြားသူများက မိဖုရားကြီးသည် ယောက်ျားမြတ်တို့၏ လက္ခဏာ သုံးဆယ့်နှစ်ပါးပါသည့် သားတော်ကို ကိုယ်ဝန်ဆောင်ရမည့် ဖြစ်ကြောင်း၊ အကယ်၍ သူသည် ဤလူ့ဘောင်မှာ နေလျှင် စကြာဝတေးမင်း ဖြစ်မည်၊ သို့တည်း မဟုတ် ဆံမုတ်ဆိတ်ကို ပယ်ဖြတ်ပြီး ဖန်ရည်စွန်း အဝတ်ကို ဝတ်ရုံလျက် အိမ်ရာတည်ထောင် လူ့ဘောင်ကိုစွန့်၍ ရဟန်းပြုလျှင် အလုံးစုံကိုသိသော သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို ရသည့် တထာဂတခေါ်တွင် ဗုဒ္ဓဘုရားရှင် ဖြစ်မည်ဟု ဟောကြားကြ၏။

လူမိမိနီဥယျာဉ်သို့ သွားရောက် လည်ပတ်စဉ် သားတော်ကို ဖွားမြင်ရန် ဝမ်းဗိုက်မှ နာကျင်မှုဝေဒနာ ဖြစ်လာသဖြင့် ပြန်ကားစွာ ပေါက်ရောက်နေသည့် အသောကပင်၏ အကိုင်းကို ဆွဲကိုင်လိုက်၏။ ယင်းနောက် သေတကေတု (ကုန္ဒ) (= သိကြား ?)သည် မိုးသည်းထန်စွာ ရွာစေလျက် လေကိုတိုက်ခတ်စေသဖြင့် အစေအပါး အလုပ်အကျွေး မင်းပရိသတ် အပေါင်းသည် အနီးအပါးမှ ခွာရှောင်သွားကြ၏။ အဖွားအိုတစ်ယောက်၏ သွင်ပြင်ဖြင့် သေတကေတု နတ်သားသည် ဖွားမြင်စ ကလေးငယ်ကို ရင်ခွင်ထဲ၌ပွေ့ချီရန် ရောက်လာ၏။

သို့ရာတွင် ဗုဒ္ဓလောင်းလျာက နတ်သားအား ပြန်သွားခိုင်းပြီး အရပ်လေးမျက်နှာသို့ ခုနစ်လှမ်းစီ လှမ်း၏။

အရှေ့ဖက်သို့ ကြည့်လျက် 'ငါသည် အမြင့်ဆုံးဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်လိမ့်မည်'ဟု ဆို၏။

တောင်ဖက်သို့ ကြည့်လျက် 'ငါသည် သတ္တဝါအားလုံး၏ ပထမဆုံး ဖြစ်လိမ့်မည်'ဟု ဆို၏။

အနောက်ဖက်သို့ ကြည့်လျက် 'ဤကား ငါ၏ နောက်ဆုံးဘဝတည်း'ဟု ဆို၏။

မြောက်ဖက်သို့ ကြည့်လျက် 'ငါသည် ဘဝသံသရာကို ဖြတ်ကျော်မည်' ဟု ဆို၏။

ဗုဒ္ဓ (လောင်းလျာ)တို့ မွေးဖွားတိုင်း ဖြစ်ပေါ်သည်နှင့် အညီ မင်းသား၏ ဦးခေါင်းပေါ်သို့ ရေအေးနှင့် ရေနွေးများ ကျရောက်လာပြီး မင်းသားအား ရေချိုးပေးပြီး ထိုနေရာတွင် စမ်းချောင်းငယ်တစ်ခု ဖြစ်ပေါ်လာလျက် ယင်း၌ မယ်တော်မာယာ ရေသန့်စင်တော်မူ၏။

မင်းသား၏ အမည်

ဗုဒ္ဓလောင်းလျာကို ဖွားမြင်သည့် အချိန်မှာပင် သာဝတ္ထိ မြို့၌လည်း ဘင် အရနေမိ ဗြဟ္မဒတ္တ (Bing Aranemi Brahma-datta) မင်းသားကို ဖွားမြင်၏။ မင်းသား ဖွားမြင်သောအခါ တစ်နိုင်ငံလုံး အလင်းရောင်ဖြင့် ထွန်းပသောကြောင့် ထိုမင်းသားအား ပသေနဇိ ဟုခေါ်တွင်၏။

ရာဇဂြိုဟ်ဘုရင် မဟာပဒုမမင်း၌လည်း သားတော် တစ်ပါး ဖွားမြင်၏။ ဗိမ္ဗိအမည်ရှိသော မိဖုရား၏ သားဖြစ်ခြင်း၊ ကမ္ဘာ့နေတစ်စင်းကဲ့သို့ တောက်ပခြင်းတို့ကြောင့် ထိုမင်းသား

^၀ လလိတဝိတ္ထာရ၊ အခန်း ၇၊ စာ-၆၉ တွင် သိဒ္ဓတ္ထသည် အရှေ့သို့ ခုနစ်လှမ်း၊ အနောက်သို့ ခုနစ်လှမ်း လှမ်းကြောင်း ဆို၏။
Ryhs Davids, *Buddhism* စာ-၆၇ နှင့် ယှဉ်ကြည့်ပါ။

လေးအတတ်ကို ပြုကြ၏။ ဘုရားလောင်း၏ မြားသည် ပစ်မှတ် အားလုံးကို ထွင်းဖောက်ပြီးနောက် မြေကြီးအတွင်း စိုက်ဝင်သွားပြီးလျက် ချောင်ငယ်တစ်ခု ဖြစ်ထွန်းသွား၏။ ထိုနေရာတွင် ယုံကြည်သူ ပုဏ္ဏားများနှင့် လူအများက စေတီတစ်ဆူ တည်ကြ၏။

ထိုနောက်ဆုံး ဖြစ်ရပ် ကြုံတွေ့ရစဉ် ဘုရားလောင်းမှာ သက်တော် ဆယ့်ခုနစ်နှစ် ရှိပြီ။ သကျမင်းသားပျိုများ ရထားစီး၍ မြို့ထဲသို့ ဝင်ကြသောအခါ နိမိတ်ဖတ်သူများက ဘုရားလောင်းကို မြင်ကြသဖြင့် ‘ယနေ့မှစ၍ ဆယ့်ခုနစ်နှစ် အကြာတွင် မင်းသားသည် လောကကို စွန့်ပြီး တောထွက်မည် မဟုတ်ဘဲ စကြဝတေးမင်း ဖြစ်လိမ့်မည်’ ဟု ဆိုကြ၏။

ဘုရင် သုဒ္ဓေါဒနသည် မင်းသားအား လက်ထပ်ပေးမည် ဟု ဆုံးဖြတ်ပြီး သတို့သမီး ရွေးချယ်ရန် သကျမျိုး မိန်းမပျိုအားလုံးကို စုဝေးလိုက်၏။ မင်းသား (သိဒ္ဓတ္ထ)သည် သကျမျိုးမင်းကြီး ဒဏ္ဍပါနိ^၂ ၏ သမီးတော် ယသောဓရာ မင်းသမီးကို ရွေးချယ်ခဲ့၏။

^၁ Spence Hardy ၏ *Manual of Buddhism* စာ-၁၅၅ တွင် မင်းသားလက်ထပ်စဉ် သက်တော် ၁၈-နှစ်ရှိပြီး လက်ထပ်ပြီးမှ အဓိဋ္ဌာန်ချက်အရ ၎င်း၏ စွမ်းရည်ကို ပြခဲ့ကြောင်းနှင့် လလိတဝိတ္ထာရ အခန်း-၁၂ ၌ လက်မထပ်မီ ဖြစ်ကြောင်း ဆို၏။

^၂ Spence Hardy ၏ကျမ်း၊ စာ-၁၄၀ တွင် ဒဏ္ဍပါနိမှာ သုပ္ပဗုဒ္ဓ၏ ညီတော်ဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြသဖြင့် မင်းသား သိဒ္ဓတ္ထ၏ မယ်တော် ဘက်က ဦးလေးတော် ဖြစ်၏။ Rhys Davids ၏ *Buddha's Birth Stories* စာ-၅၂ အရ ယသောဓရာသည် ဘုရားလောင်း၏ ဦးလေးဖြစ်သူ သုပ္ပဗုဒ္ဓနှင့် အမိတာမိဖုရားတို့၏ သမီးတော် ဖြစ်၏။ Foucaux ဘာသာပြန်သည့် လလိတဝိတ္ထာရ စာ-၁၅၂

သားငယ်၏ ခြေရင်း၌ ရှိခိုးဦးညွတ်သည်ကို မြင်ရသောအခါ မင်းကြီးသည် ‘မင်းသားငယ်ကား နတ်တို့၏ အရှင်သခင်တည်း’ ဟု ကြွေးကြော်သောကြောင့် မင်းသားငယ်အား ဒေဝါတိဒေဝဟုလည်း ခေါ်၏။

ထိုအချိန်၌ သဗ္ဗဓရ (Sarvadhara)^၁ တောင်တွင် အသိတ အမည်ရှိ မြင်နိုင်စွမ်းအား ကြီးမား (ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်ကိုရ) သော ရသေ့တစ်ပါးသည် တူတော် နာလဒ (Nalada) နှင့်အတူ နေထိုင်၏။ ၎င်းတို့နှစ်ယောက်သည် မင်းသားငယ်ကို ကြည့်ရှုရန် လာကြပြီး အသိတသည် မင်းသားငယ်ကို မိမိလက်ဖြင့် ပွေ့ယူလိုက်လျက် မင်းသားငယ်နှင့် ပတ်သက်၍ မည်သို့ နိမိတ် ဖတ်ထားသည်ကို မေးမြန်း၏။ အသိတရသေ့မူကား ဤ မင်းသားငယ်သည် အသက် နှစ်ဆယ့်ကိုးနှစ်တွင် တောထွက်၍ ခြောက်နှစ်ကြာ ရသေ့ပြုပြီး သေခြင်းကင်းရာ (အမတ) ဆေးကို တွေ့ရှိလိမ့်မည်ဟု ဟောကိန်းထုတ်၏။

^၁ လလိတဝိတ္ထာရ အခန်း ၁၁၊ စာ-၁၀၃ နှင့် Beal ၏ *Romantic Legend* စာ-၅၆ တို့၌ တောင်၏ အမည်ကို မဖော်ပြ။ လလိတဝိတ္ထာရ (ယင်း စာမျက်နှာ) တွင် အသိတ (သို့မဟုတ် ကာဠ) ဟု ခေါ်၏။ ယင်းသည် တောင်ပိုင်း ဗုဒ္ဓဝင်၌ ဖော်ပြသည့် ကာဠဒေဝီဟုသော အမည်နှင့် တူညီ၏။ Beal ၏ *Romantic Legend* စာ-၃၉ ၌ ရသေ့တူ၏ အမည်ကို နာရဒဟု ဖော်ပြ၏။ Spence Hardy ၏ *Manual of Buddhism* စာ-၁၄၉ ၌ ကာဠဒေဝီလ (အသိတ) ရသေ့သည် သီဟဟနုမင်း၏ တိုင်ပင်ခံချုပ်ဖြစ်ပြီး တူဖြစ်သူကို နာရကဟုခေါ်၏။ Bigandet စာ-၄၂ ၌ နာလကခေါ်၏။ Rhys Davids ၏ *Buddha's Birth Stories* စာ-၆၉ ၌ အသိတဘုရင့်ထံ လာရောက်ကြောင်း ဆိုသဖြင့် Spence Hardy နှင့်တူ၏။ ၎င်းက တူ၏အမည်ကို နာလကဟု ဆို၏။

မကြာမီအချိန်တွင် ရသေ့ကြီးသည် တူတော် နာလက အား သကျမင်းသားငယ် သစ္စာတရားကို ရှာဖွေ တွေ့ရှိသည် နှင့်တပြိုင်နက် ၎င်း၏အဆုံးအမ သာသနာသို့ ဝင်ရောက်ရန် မိန့်ကြားခဲ့ပြီးနောက် ကွယ်လွန်၏။

နာလကသည် ဗာရာဏသီသို့ သွားလျက် မန္တရကို သင် ယူနေကြသည့် ဗြာဟ္မဏ ငါးရာအုပ်စုသို့ ဝင်ရောက်ပြီး ကစွ မိသားစုမှ လာကြောင့် နောင်အခါ ကစွာယနဟု ထင်ရှား၏။ နောင်တွင် ဗုဒ္ဓ၏ အဆုံးအမကို ခံယူပြီး မဟာကစွာယနမ ထေရ်ဟု ထင်ရှား၏။

မင်းသား၏ ပညာရေး

ဗုဒ္ဓလောင်းလျာသည် ပြုစုစောင့်ရှောက်သူတို့၏ လက်၌ ရှိစဉ်ပင် စောင့်ရှောက်သူ အမျိုးသမီးက ရွှေခွက်တွင် ထမင်း နှင့် အသားကို ထည့်၍ ကျွေးလိုသော်လည်း ရွှေခွက်ကို နေ ရာမှ ရွှေ၍မရနိုင် ဖြစ်၏။ ဆင်ပြောင် ငါးရာပင် မရွှေနိုင် သော်လည်း ဘုရားလောင်းသည် လက်တစ်ချောင်းဖြင့် ယင်း ကို ရွှေနိုင်၏။ ထိုဖြစ်ရပ်ကို အကြောင်းပြုပြီး ဘုရားလောင်း အား ‘ဆင်တစ်ထောင်အား ရှိသူ’ဟု ခေါ်၏။

ဘုရားလောင်းသည် သကျမင်းသား ငါးရာနှင့်အတူ ဝေ သာမိတ္တထံသို့ ပညာသင်ယူရန် သွား၏။ သို့ရာတွင် မင်းသား သည် ဆရာ သင်ပေးနိုင်သော အရာအားလုံးကို သိပြီးဖြစ်၏။

^၀ ဤဖော်ပြချက်မှာ Ryhs Davids ၏ ညွှန်းပြီးစာ ၇၁ နှင့် Bigandet စာ-၄၄ ဖော်ပြချက်တို့နှင့် မကိုက်ညီ။ ယင်းကျမ်းတို့၌ နာလက သည် ဗုဒ္ဓ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကိုရ၍ များမကြာမီ ဗုဒ္ဓသာဝက ဖြစ် သွားပြီး ဟိမဝန္တာသို့ ပြန်သွား၊ ရဟန္တာ ဖြစ်ပြီးနောက် ခုနစ်လ အကြာတွင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံကြောင်း ဆို၏။

ယင်းနောက် ဝေသာမိတ္တ၏ ဦးလေးဖြစ်သူ သုလဘသည် မင်းသားငယ်အား ဆင်စီးပုံကို သင်ပေး၏။ သဟဒေဝမူကား လေးအတတ်ကို သင်ပေး၏။

အရွယ်မရောက်မီ အချိန်မှာပင် မင်းသားသည် စကြာဝ တေးမင်း ဖြစ်လာမည်ဟူသည်ကို ကြားသိကြသောကြောင့် ဝေသာမိတ္တမှ လိစ္ဆဝီတို့က အလွန်လှပသည့် ဆင်တစ်စီးကို မင်းသားငယ်အား ပေးအပ်၏။ လိစ္ဆဝီတို့သည် ယင်းဆင်ကို ရတနာတို့ဖြင့် ဖုံးလွှမ်းလျက် ကပိလဝတ္ထုသို့ ထွက်ခဲ့ကြ၏။ သို့ရာတွင် မြို့နားသို့ အရောက်တွင် ဒေဝဒတ္တမင်းသား သိ သွားပြီး မနာလိုစိတ် ဖြစ်သဖြင့် ဆင်ကို လက်သီးဖြင့် ထိုး သတ်လိုက်၏။ ထိုလမ်းဖြင့်လာသော နန္ဒမင်းသားသည် လမ်း ပေါ်တွင် သေနေသည့် ဆင်၏အလောင်းကို မြင်သဖြင့် ယင်း ကို လမ်းဘေးသို့ ဆွဲချလိုက်၏။ သို့ရာတွင် ဘုရားလောင်း သည် ထိုဆင်သေကို မြင်သောအခါ အမြီးကို ကိုင်ဆွဲ၍ ခြံစည်းရိုး ခုနစ်ခု မြောင်း ခုနစ်ခုကို ကျော်၍ ပစ်လွှင့်လိုက် စဉ် ကျသောနေရာ၌ ကျင်းကြီးတစ်ခု ဖြစ်သွား၏။ သို့ဖြင့် မင်းသားမှာ ‘ဆင်ပစ်သူ’ဟု ထင်ရှား၏။ ထိုနေရာတွင် ယုံ ကြည်သူ ပုဏ္ဏားများနှင့် လူအများသည် စေတီတစ်ဆူ တည် ကြလျက် ယင်းစေတီကို ရဟန်းတော်များသည် ယနေ့တိုင် ရိုသေလေးစားကြ၏။ ထို့ကြောင့် ဤသို့ ဆိုကြကုန်၏ -

ဒေဝဒတ်သည် ဆင်ပြောင်ကြီးကို သတ်၏၊
နန္ဒသည် ဆင်ပြောင်ကို ခုနစ်လှမ်း သယ်ယူ၏။
ဘုရားလောင်းက ယင်းကို လက်ဖြင့် လေထဲသို့ ပစ်လွှင့်၏၊
ဆင်ပြောင်သည် ခဲလုံးကဲ့သို့ အဝေးသို့ ရောက်၏။

ယင်းနောက် သကျမျိုး လုလင်ငယ်များသည် ယင်းတို့၏

မြင်သဖြင့် ဘုရားလောင်းကလည်း မင်းသမီးကို သတိပြုမိပြီး မင်းသမီးနှင့် တွေ့ဆုံရန် ရထားကို ရပ်လိုက်၏။ မင်းသားနှင့် မင်းသမီးတို့ အချင်းချင်း နှစ်သက်ကြသည်ကို လူအများ တွေ့ရခြင်း၌ ထိုအကြောင်းကို ခမည်းတော် မင်းကြီးအား လျှောက်တင်ကြ၏။ မင်းကြီးသည် ဂေါပါအားခေါ်ပြီး မင်းသားနှင့် လက်ထပ်ပေး၏။

တစ်နေ့တွင် မင်းသားသည် ဆန္ဒကအား ပန်းခြံသို့ ထွက်ရန် ပြော၏။ ပန်းခြံတွင် လူအိုတစ်ယောက်ကို မြင်စဉ် ရထားမောင်းသူ ဆန္ဒက အမတ်က အသက်အရွယ် အိုမင်းခြင်း အကြောင်းနှင့် လူတိုင်း အိုးမင်းခြင်းမှ မလွတ်နိုင်ကြောင်း ရှင်းပြ၏။ နက်ရှိုင်းစွာ စဉ်းစားသွားမိခြင်း၌ မင်းသားသည် ရထားကို ပြန်လှည့်ခိုင်းပြီး အိမ်သို့ ပြန်လာခဲ့၏။

များမကြာမီ တစ်ချိန်၌ မင်းသား နန်းတော်မှ အပြင်သို့ ထွက်ပြန်ရာ ကိုယ်ခန္ဓာ ပျက်စီးလျက် ပိန့်ချုံချိန့်ပြီး ရောဂါ နှိပ်စက်ခံနေရသူနှင့် တွေ့ပြန်သဖြင့် ဆန္ဒက ရထားမောင်းက ရောဂါအကြောင်းကို ရှင်းပြပြန်သဖြင့် မင်းသားသည် ဆက်မသွားဘဲ နန်းတော်သို့ ပြန်လှည့်ခဲ့၏။

နောက်တစ်ကြိမ်၌ မင်းသားသည် ရောင်စုံပစ္စည်းများဖြင့် ဖုံးအုပ်ထားသော အရာကို ထမ်းစင်ဖြင့် သယ်ဆောင်လျက် မီးရှူးတုတ်များ ထွန်းညှိ၍ လာသော လူစုလူဝေး တစ်ခုနှင့် ယင်းတို့နောက်မှ ဆံပင်ကို ဖိုးရိုးဖားရားချပြီး သနားစဖွယ် ငိုယိုလိုက်လာသော အမျိုးသမီး တစ်ယောက်ကို တွေ့ပြန်၏။ ဤသည်မှာ လူသေအလောင်း ဖြစ်ပြီး ထိုအခြေအနေသို့ လူ

ပြ၏။ ဥပ္ပလဝဏ္ဏာ အမည်ဖြင့် အခြား ဘိက္ခုနီတစ်ဦး ရှိသေးသော်လည်း ယင်းမှာ တက္ကသီလမှ ဖြစ်၏။

ဘုရားလောင်းကို ဖွားမြင်တော်မူသောနေ့က သီလအနှစ် (ကလျာဏဂဗ္ဘ) မည်သော သစ်တစ်ပင်လည်း ပေါက်ရောက်ခဲ့ပြီး တဖြည်းဖြည်း ကြီးထွားလာစဉ် ဘုရားလောင်း သက်တော် နှစ်ဆယ်ရှိသောအခါ ရောဟိတ(Rohita) မြစ်ရေ တိုက်စားခံရခြင်း၌ လေတိုက်စဉ် အမြစ်ပါလဲကျလျက် ကပိလဝတ္ထုနှင့် ဒေဝဒဟ နှစ်နိုင်ငံအကြား ပိတ်ဆို့လျက်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဒေဝဒဟနိုင်ငံတွင် ရေရှားပြီး ကပိလဝတ္ထု၌ ရေလျှံမှု ဖြစ်၏။ လူအားလုံး ယင်းသစ်ပင်ကို မဖယ်ရှားနိုင်ကြသဖြင့် သိဒ္ဓတ္ထမင်းသားအား ထိုကိစ္စကို ဆောင်ရွက်ပေးစေရန် သုပ္ပဗုဒ္ဓက သုဒ္ဓေါဒနအား တောင်းဆို၏။ သို့ရာတွင် သုဒ္ဓေါဒနသည် ထိုကိစ္စအတွက် ၎င်း၏ သားတော်အား မနှောင့်ယှက် လိုချေ။ မင်းသား၏ ရထားမောင်းသမား ဆန္ဒက သည် မင်းသားကို အသိမပေးဘဲ (ထိုနေရာသို့) မင်းသား ရောက်လာစေရန်

အရ ဒဏ္ဍပါနီ၏ သမီးတော်မှာ ဂေါပါ ဖြစ်၏။ Beal ၏ *Romantic Legend* စာ-၈၀ အရ ယသောဓရာသည် မဟာနာမ၏ သမီးတော်ဖြစ်၏။ တိဗက်မူ အဘိနိက္ခမနုသုတ်၊ စာ-၃၂ မှာ တိဗက်ဝိနယကျမ်း အဆိုနှင့် တူ၏။ Beal ၏ကျမ်း၊ စာ-၉၆ တွင် ဒဏ္ဍပါနီ၏ သမီးတော်မှာ ဂေါတမီ ဖြစ်၏။ Bigandet ၏အဆိုမှာ Ryhs Davids နှင့်တူ၏။ တိဗက်ဝိနယ ၁၀၊ စာ-၁၀၅ တွင် ဘုရားလောင်း၏ မိဖုရားကို မိဂဇာနှင့် ယသောဓရာဟု နှစ်ယောက်သာ ဖော်ပြပြီး (အခြေအရံ) အမျိုးသမီး ၆၀၀၀-ဟု ဆို၏။

စာဖတ်သူတို့ မကြာခဏ တွေ့ရမည်ဖြစ်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးကဲ့သို့ ဆန္ဒကဟူသော အမည်ကို ဤနေရာ၌ ပထမဆုံး ဖော်ပြသည်ကို တွေ့ရ၏။ ဤကျမ်းစာတွင် သည်ဖြစ်ရပ်နှင့် အတူ အရေးကြီးသည့် မြှုပ်နေသော အချက်များစွာ ရှိ၏။ ယင်းအရလက်ရှိ ကျမ်းစာမူမှာ ယခုအခါ ပျောက်ဆုံးသွားပြီ ဖြစ်သည်။

ဖျောင်းဖျံ့စိတ်ကူး၏။ ထိုအချိန်၌ ရောဟိတ မြစ်ကမ်းတွင် သကျမင်းသားငယ်တို့ ပိုင်ဆိုင်သည့် ဥယျာဉ်များရှိပြီး ထို ဥယျာဉ်သို့ ဘုရားလောင်း ရောက်နေသည်ဟုသိရစဉ် ဆန္ဒက သည် လူငယ်လူကောင်းများနှင့်အတူ ဥယျာဉ်သို့ လိုက်သွား ၏။ ဘုရားလောင်းသည် ရုတ်တရက် အော်သံကို ကြားရသ ဖြင့် အကြောင်းစုံကို ဆန္ဒကအား မေးမြန်းသောအခါ လူအ များသည် ထိုသစ်ပင်ကို မရွှေ့နိုင်ကြောင်း သိရသဖြင့် ချက် ခြင်း ထိုနေရာသို့သွား၍ ဆောင်ရွက်ရန် ဆန္ဒကအား ဆို၏။

ဒေဝဒတ္တနှင့် စတင်အငြင်းပွားမှု

ဘုရားလောင်းတို့ ဥယျာဉ်အတွင်း ရှိစဉ်တွင် ဒေဝဒတ္တ သည် ကောင်းကင်၌ ငန်းတစ်ကောင် ပျံသန်းလာသည်ကို မြင်လျှင် ထိုငှက်ကို (လေးဖြင့်) ပစ်ချလိုက်သဖြင့် ငှက်သည် ဘုရား လောင်း၏ ဥယျာဉ်ထဲသို့ ကျ၏။ မင်းသားသည် ထိုငှက်ကို ကောက်ယူပြီး မြားကို ဆွဲနုတ်လျက် ဒဏ်ရာကို ကုသပေး၏။ ဒေဝဒတ္တသည် ထိုငှက်အား တောင်းရန် တစ်မန်ကို စေလွှတ် လိုက်၏။ သို့ရာတွင် ဘုရားလောင်းက မိမိသည် ထိုငှက်၏ အသက်ကို ပြန်ရှင်အောင် ကြိုးစားပြီး အသက်ကို ကယ်တင် ခဲ့သူဖြစ်၍ ထိုငှက်ကို မိမိ ပိုင်ဆိုင်ကြောင်း ဆို၏။ ဤသည် မှာ ဘုရားလောင်းနှင့် ဒေဝဒတ္တတို့အကြား ပထမဆုံး အငြင်း ပွားမှု ဖြစ်၏။ ဘုရားလောင်းနှင့် ဆန္ဒကတို့ နှစ်ယောက် လူ

မူဟောင်း ကျမ်းစာများမှ ဆင်းသက်လာသည့် အနှစ်ချုပ်မျှ ဖြစ် ကြောင်း ညွှန်ပြပုံရ၏။ ဤအချက်သည် မသေချာသော မည် သည့် အရေးပါမှုကိုမဆို ဖြစ်ရပ်ဝတ္ထုများ၌ တွေ့ရသည့် သမိုင်း ဆိုင်ရာ သတ်မှတ်ချက်အဖြစ် အနည်းဆုံး ဤကျမ်းစာ၏ ပထမ ပိုင်း၌ တွဲမထားရန် ကျွန်ုပ်တို့အား တိုက်တွန်း၏။

အများကို ကူညီရန် သွားကြစဉ် မြွေဟောက် တစ်ကောင် သည် ဘုရားလောင်း၏ ရှေ့သို့ ထွက်လာ၏။ ဥဒါယီသည် မြွေဟောက်ကို ရိုက်ချ၏။ မြွေဟောက်သည် ဥဒါယီအား မကိုက်သော်လည်း ၎င်း၏ အသားအရေမှာ မည်းသွား၏။ ထိုအချိန်မှစ၍ ဥဒါယီကို ကာဠုဒါယီ^၁ ဟု ခေါ်ကြ၏။

သကျလူငယ် မည်သူတစ်ဦး တစ်ယောက်မျှ လဲကျနေ သော သစ်ပင်ကို မရွှေ့နိုင်ဘဲရှိစဉ် ဘုရားလောင်းသည် ထို သစ်ပင်အား လေထဲသို့ ပစ်လွှင့်လိုက်ရာ သစ်ပင်မှာ နှစ်ပိုင်း ပြတ်သွားလျက် တစ်ပိုင်းမှာ ရောဟိတမြစ်၏ တစ်ဖက်ကမ်း သို့ ရောက်သွား၏။ ထိုဖြစ်ရပ်မှာ မင်းသား၏ သက်တော် နှစ်ဆယ့် နှစ်နှစ်တွင် ဖြစ်၏။

ကီကိနီသွာရ (Kinkinisvara)^၂ အမည်ရှိ သကျမင်းတွင် ဂေါပါခေါ် သမီးတော် တစ်ပါးရှိပြီး ထိုမင်းသမီးသည် မြင်းစီး ၍ အိမ်သို့ ပြန်လာသော ဘုရားလောင်းအား အိမ်ဝရံတာမှ

^၁ Beal ၏ *Romantic Legend* စာ-၁၂၃ အရသော် ဥဒါယီသည် မဟာနာမ မင်း၏သား ယသောဓရာ၏မောင် ဖြစ်၏။

^၂ Schiefner ၏ *Mem de l'Acad de* ကျမ်း၊ စာ-၂၃၈ တွင် ဂန္ဓဗ္ဗ (Gantabda)ဟုခေါ်၏။ ၎င်းအရ ထိုမင်း၏ သမီးတော်မှာ ဂေါပါ ဖြစ်ပြီး ယင်းသည် ယသောဓရာ၏ နောက်အမည်တစ်မျိုး ဖြစ် ၏။ သို့ရာတွင် ဝိနယကျမ်း၌ ယသောဓရာ၊ ဂေါပါနှင့် မိဂဇာဟု မိဖုရားသုံးပါး ရှိကြောင်း ကွဲပြားစွာဆို၏။ ဤကျမ်းတွင် သိဒ္ဓတ္ထ မင်းသား ယသောဓရာ မင်းသမီးကို လက်ထပ်ရာ၌ စွမ်းအား နှင့် အရည်အချင်း အမျိုးမျိုး စမ်းသပ်မှုအကြောင်း မပါရှိခြင်း ကိုလည်း မှတ်သင့်၏။ Bigandet စာ-၅၂ ကိုလည်း ရှု။ ဥပလ ဝဏ္ဏာကို သိဒ္ဓတ္ထ၏ မိဖုရားအဖြစ် ဖော်ပြသည်ကို မတွေ့ရ။ ဝိနယ ၅၊ စာ-၄၄၈ တွင် ထိုအမျိုးသမီးအား သကျမျိုးဟု ဖော်

အိုဘယ့် -- သူ့မိခင်သည် ပျော်ရွှင်ပေစွ။
သူ့ခမည်းတော်လည်း ပျော်ရွှင်ရသည်ပ။
သူ့ကို ခင်ပွန်းတော်သူလည်း ပျော်ရွှင်ရမည် မုချ။
ထိုလိုမသည် သောက ကင်းမည် သေချာလှ။

ဘုရားလောင်းသည် အမျိုးသမီးငယ်၏ လှပသောစကား
လုံးများကိုကို ဂုဏ်ပြုသည့်အနေဖြင့် မိမိ၏ လည်ဆွဲရတနာ
ကို မင်းသမီးအား လှမ်း၍ ပေးလိုက်၏။ လူအများသည် ထို
ဖြစ်ရပ်ကို တွေ့မြင်ကြသဖြင့် သုဒ္ဓေါဒနမင်းကြီးကို လျှောက်
ထားကြသဖြင့် မင်းကြီးသည် မိဂဇာမင်းသမီးအား ဆောင်ယူ
ပြီး မင်းသားနှင့် ထိမ်းမြားပေး၏။ သို့ဖြစ်၍ ထိုအချိန်၌ မင်း
သား၏ မိဖုရားတို့မှာ ဂေါပါနှင့် မိဂဇာတို့ ဖြစ်ကြပြီး အလုပ်
အကျွေး မောင်းမပေါင်း ၆၀၀၀၀ ရှိ၏။ သို့ဖြင့် မိဂဇာသည်
ဘုရားလောင်း တောမထွက်မီ ခုနစ်ရက်မျှ ဘုရားလောင်း၏
မိဖုရား ဖြစ်ခဲ့၏။

မကြာခဏ ဖော်ပြသည့်အတိုင်း နိမိတ်ဖတ်သူတို့၏ ကြို
တင်ဟောကိန်းသည် သုဒ္ဓေါဒနမင်းကြီး၏ နား၌ အမြဲတမ်း ရှိ

ဆို၏။ သို့ရာတွင် ထိုကျမ်း၌ ကိသာဂေါတမီသည် မင်းသား၏
မိဖုရား ဖြစ်လာကြောင်း မဖော်ပြချေ။
မှတ်ချက်။ ။ မိဂဇာမြို့စား မင်းသမီးဖြစ်ပြီး ယင်း၏အမည်
ဂေါတမီဟု ယူဆနိုင်ဖွယ်ရှိ၏။ ဘာသာပြန်သူ။)

၀ ဤ၌ ယသော်ဓရာအား မဖော်ပြခြင်းမှာ ထူးခြား၏။ ဤသည်
မှာ ချန်ထားခဲ့ကြောင်း ထင်ရှား၏။ အကြောင်းမူ ယသောဓရာ
ဟူသည် ဤ၌ ဂေါပါ သို့မဟုတ် မိဂဇာဖြစ်သည်ကို ဝေခွဲမရ
သောကြောင့် ဖြစ်၏။ တရုတ်မှတ်တမ်း များစွာတို့၌ ဘုရား
လောင်းသည် သက်တော် ၁၉-နှစ်အရွယ်၌ တောထွက်ကြောင်း
ပြဆိုသည်ကိုလည်း မှတ်သားထိုက်၏။

တိုင်း ရောက်ရမည်ဖြစ်ကြောင်း ဆန္ဒက ရထားမောင်းက ဘု
ရားလောင်းအား ရှင်းပြ၏။

တစ်ဖန် နောက်တစ်ကြိမ်၌ ဦးခေါင်းကိုရိတ်၊ ဖန်ရည်ဆိုး
အဝတ်ကိုဝတ်၊ ဆွမ်းခံသပိတ်ကို ပိုက်လျက် တစ်အိမ်ပြီး တစ်
အိမ် လှည့်လည်နေသော ရသေ့ရဟန်း အသွင်ဆောင်ထား
သည့် သန့်ရှင်းသော ခန္ဓာကိုယ်ရှိသူ နတ်သားတစ်ယောက်
နှင့် တွေ့၏။ ရထားထိန်းက ထိုပုဂ္ဂိုလ်မှာ လူ့ဘောင်ကို စွန့်
ခွာလျက် ဖြောင့်မတ်ပြီး ကိုယ်ကျင့်တရား ကောင်းလျက် ဟိုမှ
သည်မှ လှည့်လည်၍ အလှူခံရရှိသူမျှနှင့် မိမိ၏ လိုအင်ဆန္ဒ
ကို ကျေနပ်နိုင်သူ ဖြစ်ကြောင်း ရှင်းပြ၏။ သို့ဖြင့် ဘုရား
လောင်းသည် ထိုရသေ့ထံသို့ မောင်းနှင်သွားပြီး ထိုရသေ့၏
အကြောင်းကို မေးမြန်သောအခါ ရသေ့က ရထားမောင်း ဆို
တိုင်း ပြန်ဖြေ၏။ ယင်းနောက် မင်းသားသည် နက်ရှိုင်းစွာ
စဉ်းစားလျက် နန်းတော်သို့ ပြန်ခဲ့၏။

သုဒ္ဓေါဒနမင်းကြီးသည် သားတော် မင်းသားထံမှ မင်း
သား၏ စိတ်ကို လွန်စွာ ထိခိုက်စေခဲ့ပုံအကြောင်းကို သိရသ
ဖြင့် မင်းသား၏ စိတ်ကို လမ်းလွဲရန်အတွက် လယ်ထွန်နေကြ
သော ယောက်ျားများ (Ploughmen) ကို ကြည့်ရှုရန် ကျေးရွာ
တစ်ခုသို့ စေလွှတ်လိုက်၏။ သို့ရာတွင် ထိုနေရာ၌ မင်းသား

၀ ဤဖော်ပြချက်မှာ တောင်ပိုင်းဗုဒ္ဓဘာသာ ကျမ်း (Spence Hardy
၏ *Manual of Buddhism* စာ-၁၅၃၊ Rhys Davids ၏ *Buddha's
Birth Stories* စာ-၇၄)နှင့် မြောက်ပိုင်း ဗုဒ္ဓဘာသာကျမ်း အများ
စု (လလိတဝိထ္ဋာရ၊ အခန်း-၁၁၊ Beal ၏ *Romantic Legend* စာ-
၇၃)တို့၌ အလွန်စောသည့် အချိန်ကပင် ဖော်ပြသည့် လယ်ထွန်
ပွဲနှင့် တူသည်မှာ ထင်ရှား၏။ သို့ရာတွင် Bigandet, စာ-၅၅

သည် (မဖီးလိမ်းရသဖြင့်) ထောင်မတ်သော ဆံပင်များ အကာအကွယ်မဲ့ လက်ခြေများ ညစ်ပေသော ကိုယ်ခန္ဓာများနှင့် ချွေးသီးချွေးပေါက် ကျလျက် ပြေးလွှားနေကြသည့် အလုပ်သမားများ၊ သံနှင့်တံဖြင့် ရိုက်နှက်ခံရ၍ ကျောကုန်းနှင့် နွားလပို့တို့၌ သွေးတွေ စီးဆင်းလျက် ဆာလောင် မွတ်သိပ်နေသည့် အလုပ်ခွင်မှ နွားများ၊ ယင်းတို့၏ နှလုံးခုန် မြန်ပြီး ဟောဟဲလိုက်လျက် ထမ်းပိုးကို ချီပြီး အဝေးသို့ ဆွဲငင်ရုံ၊ ယင်းတို့အား ယင်ကောင် ပိုးကောင်များ ကိုက်ခဲနေပုံ၊ သွေးထွက်ပြီး စုတ်ပြုနေသည့် ဒဏ်ရာများ ထယ်သွားဒဏ်ရာများ ပွနေပုံ၊ ပါးစပ်နှင့် နှာခေါင်းတို့၌ အရိအရွဲများ စီးဆင်းလျက် မှက်ခြင်တို့ ပိုင်းအုံနေပုံတို့ကို တွေ့မြင်ရ၏။ ဘုရားလောင်း၏ နူးညံ့သော နှလုံးသား၌ သနားကရုဏာစိတ်ဖြင့် ထိုခိုက်သွား၏။ ‘သင်တို့ကို မည်သူက ပိုင်ဆိုင်ပါသလဲ’ဟု မင်းသားက မေး၏။ ‘ကျွန်ုပ်တို့မှာ ဘုရင်ပိုင်ဆိုင်သော ပစ္စည်းများ ဖြစ်ပါ၏’ဟု အလုပ်သမားက ဖြေ၏။ ဘုရားလောင်းက ‘ယနေ့မှစ၍ သင်တို့သည် ကျေးကျွန်များ မဟုတ်ကြတော့ချေ။ အခိုင်းအစေများ မဟုတ်ကြတော့ချေ။ သင်တို့ နှစ်သက်ရာ အရပ်သို့သွား၍ ပျော်ရွှင်စွာ နေကြကုန်’ဟု ဆို၏။ ဘုရားလောင်းသည် နွားများ အားလုံးကို လွှတ်ပေးလျက် ‘သွားကြကုန်၊ ယနေ့မှစ၍ အကောင်းဆုံးမြက်ကို စား၍ အစင်ကြယ်

၌မူ ရဟန်းကို တွေ့ပြီးနောက် ဘုရားလောင်းသည် မိမိ၏ ဥယျာဉ်သို့ အပျော်ခရီး ထွက်ကြောင်း ဖော်ပြ၏။ ဤကျမ်း၌ ဖော်ပြသည့် အကြောင်းအရာမှာ Rhys Davids (ညွှန်းပြီး၊ စာ-၇၈)၌ ဒီယနိကာယ်ဆောင် ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ ဝါဒအဖြစ် ဖော်ပြသည်နှင့် တူညီသကဲ့သို့ ရှိ၏။

ဆုံးရေကို သောက်သုံးကြကုန်။ အရပ်လေးမျက်နှာမှ လေပြေတို့သည် သင်တို့ထံသို့ အလည် ရောက်လာပါလိမည်’ဟု ဆို၏။ ယင်းနောက် တစ်နေရာတွင် အရိပ်ကောင်းသည့် ဇမ္ဗူသပြေ ပင်တစ်ပင်ကို တွေ့ခြင်း၌ ဘုရားလောင်းသည် ယင်းသစ်ပင်ရင်း၌ ထိုင်လျက် ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာ ရှုမှတ်လေ၏။ ထိုရောကာလ ဘုရားလောင်း၏ ခမည်းတော်သည် မင်းသားထိုင်နေသော နေရာမှ သစ်ပင်၏အရိပ် ရွေ့မသွားသည်ကို အံ့ဩစွာ တွေ့မြင်ရ၏။

မိဂဇာမင်းသမီးနှင့် တွေ့ဆုံခြင်း

ယင်းနောက် များမကြာမီ ဘုရားလောင်း မင်းသားသည် ရာဇဂဟသုသာန်^၁ သို့ သွားလေသော် သေပြီး ဆွေးမြေ့နေသော အလောင်းများကို တွေ့ရသဖြင့် နှလုံးသား၌ ကြီးမားသော သံဝေဂဖြင့် ပြည့်နေသည်ကို ခမည်းတော် မင်းကြီး တွေ့မြင်သွား၏။ မိဂဇာမြို့သို့ ပြန်သွားသောအခါ သကျမျိုးမင်း ကာလိက၏ သမီးတော်သည် မင်းသားအား ပြတင်းပေါက်မှ တွေ့မြင်သဖြင့်^၂ မင်းသမီးသည် ဤသို့ သီဆို၏ -

^၁ ကပိလဝတ္ထုမြို့ရှိ ရာဇဂဟ (Rājagriha) အမည်ရှိ သုသာန် ဖြစ်ဖွယ် ရှိ၏ (ဘာသာပြန်သူ)။

^၂ Rhys Davids (Buddhism, p. 31)၌ ဤအကြောင်းကို ဖော်ပြသော်လည်း အမျိုးသမီး၏ အမည်ကို မသိရချေ။ မင်းသမီးငယ်မှာ မင်းသားက ချစ်ကြိုက်မည် ထင်သောကြောင့် သီဆိုခဲ့သော်လည်း မင်းသားသည် မင်းသမီးအား ၎င်း၏ လည်ဆွဲတန်ဆာကို ပေးပြီး ဂရုမစိုက်ဘဲ ဆက်လက်၍ ထွက်ခွာသွားခဲ့၏။ ထိုကျမ်းအရ မင်းသားသည် ထိုညမှာပင် အိမ်မှ ထွက်ခွာခဲ့၏။ Bigandet (စာ-၅၅)၌မူ ကိသာဂေါတမီ မင်းသမီးနှင့် တွေ့ဆုံပုံကို

ရှေးအချိန်က အနုပမံ မြို့သား သူကြွယ်တစ်ဦး၌ အားလုံး ပစ္စေကဗုဒ္ဓများ ဖြစ်သွားကြသည့် သားဆယ်ယောက် ရှိ၏။ ထိုပစ္စေကဗုဒ္ဓများသည် ဝါဂွမ်းဝတ်ရုံကို အစဉ်အတိုင်း ဝတ်ရုံကြပြီး နောက်ဆုံးတွင် ထိုဝတ်ရုံကို အဖွားအိုတစ်ဦး အား ၎င်းတို့ ကွယ်လွန်ပြီးနောက် သုဒ္ဓေါဒနမင်း၏ သားတော် ဗုဒ္ဓအဖြစ်သို့ ရောက်သည်နှင့် လူဒါန်းရန်နှင့် ထိုသို့ လူဒါန်းပါက ကြီးမြတ်သော အကျိုးကို ရမည်ဖြစ်ကြောင်း ရှင်းပြလျက် အဖွားအိုအား ပေးအပ်ကြ၏။ အဖွားအိုသည် ကွယ်လွန်ခါနီးတွင် ထိုနည်းအတိုင်း မှာကြားလျက် ထိုဝတ်ရုံကို သူ့သမီးထံ အပ်ထားခဲ့၏။ သမီးဖြစ်သူသည် ဘဝဆုံးမည့် အချိန် နီးကပ်လာပြီဟု သိခြင်း၌ အနီးအနားရှိ သစ်ပင်စောင့် နတ်ထံ ထိုသင်္ကန်းကို အပ်နှံထားခဲ့၏။ ယခုအချိန်၌ သေတကေတု နတ်သားသည် ထိုဖြစ် စဉ်အားလုံးကို သိသဖြင့် ထိုဝတ်ရုံကိုယူပြီး မုဆိုးအိုအသွင်ဖြင့် လက်တွင် လေးနှင့်မြားကို ကိုင်စွဲလျက် ထိုဝတ်ရုံကို ဝတ်ဆင်၍ ဘုရားလောင်း မြင်သာသည့်နေရာ၌ ရပ်နေ၏။ ၎င်းတို့ နှစ်ယောက် အဝတ်အစား ချင်း လဲလှယ်ကြပြီး သေတကေတုသည် မင်းသား၏ ကာသိတိုင်းဖြစ် ဝတ်ရုံကို တာဝတိံသာသို့ ယူဆောင်သွား၏။ ဝတ်ရုံလဲလှယ်သည့် နေရာတွင် ယုံကြည်သူအပေါင်းတို့က စေတီတစ်ဆူ တည်ကြ၏။^၁

^၁ စာပေနည်းအရ ‘အနှိုင်းမဲ့’ဟု အဓိပ္ပာယ်ရ၏။ သို့ရာတွင် ဤစကားလုံးမှာ မြစ်ကမ်းတွင် တည်ရှိသော ရွာ၏ အမည်ကို အစွဲပြု၍ ခေါ်သည့် အနောမာ၏ ဘာသာပြန် ဟုတ်ပုံမရချေ။

^၂ ဤအကြောင်းအရာမှာ Bigandet ၏ (ကျမ်းစာ) အဆိုနှင့် အတန်ငယ် ကွဲပြား၏။

နေ၏။ သို့ဖြစ်၍ ဖော်ပြပါ အဖြစ်အပျက်များ ပြီးနောက် ထိုနေ့မှာပင် မြို့ပြင်၌ စစ်သားများကို နေရာယူစေပြီး အဝင်တံခါး၌ အစောင့်များ ချထား၏။ တောင်ဖက်ဂိတ်တွင် ဒေါနောဒန၊ အနောက်ဖက်ဂိတ်ကို သုက္ကောဒန၊ မြောက်ဖက်ဂိတ်ကို အမိတောဒနက စောင့်ပြီး အရှေ့ဖက်ဂိတ်ကို သုဒ္ဓေါဒနက စောင့်ကြည့်၏။ မြို့လယ်တွင် မဟာနာမမင်းက စစ်သားများနှင့်အတူ ထိုနေရာမှ မြို့တော်ကို ကင်းလှည့်နေ၏။

ထိုအချိန်တွင် ဘုရားလောင်းမှာ နန်းတော်၌ မောင်းမ မိသံများ ခြံရံလျက် မိဖုရားကြီး ယသောဓရာနှင့်အတူ အဆိုအကများကို ခံစားနေ၏။

သုဒ္ဓေါဒနသည် မင်းသားအား ခြောက်ရက် စောင့်ကြည့်နေခဲ့၏။ ခုနစ်ရက်မြောက်နေ့ ည၌ ဘုရားလောင်းသည် နန်းတွင်း မောင်းမမိသံများ အိပ်မောကျနေသည်ကို သတိပြုမိပြီး အိပ်ပျော်နေကြသည့် မိန်းမများကို လူသေအလောင်းများ ကဲ့သို့ ထင်မှတ်လျက် ငြီးငွေ့သံဝေဂစိတ်များ ပြည့်လျှံသွား၏။ ထိုည၌ ယသောဓရာသည် မင်းသားက မိမိကို စွန့်သွားပြီဟု အိမ်မက် မက်သဖြင့် နိုးလာပြီး ဘုရားလောင်းအား အိမ်မက်အကြောင်းကို ပြောပြ၏။ ‘အို မင်းသား၊ သင်သွားသော နေရာသို့ ကျွန်ုပ်ကိုလည်း လိုက်ခွင့်ပေးပါ’ဟု ဆို၏။ ထိုစဉ် မင်းသားက သောက ကင်းဝေးသည့် နေရာ (နိဗ္ဗာန်)သို့ သွားမည်ကို ဆင်ခြင်လျက် ‘မစိုးရိမ်ပါနှင့်၊ ငါသွားသော နေရာသို့ သင်လည်း သွားနိုင်ပါသည်’ဟု ဖြေ၏။

သေတကေတု (ကုန္ဒ)နှင့် အခြား နတ်များသည် ဘုရားလောင်း၏ ဆန္ဒတော်ကို သိမြင်ကြခြင်း၌ ဘုရားလောင်းထံသို့ ရောက်လာကြလျက် လောကမှထွက်ခွာရန် တိုက်တွန်းကြ၏။ ဘုရားလောင်းက ‘ကောသိက၊ လက်နက်ကိုင် ယောက်ျားများ

သည် ဆင်မြင်းစီးလျက် မြို့တော်တစ်ခုလုံးကို ပတ်ဝန်းထားကြသည်ကို သင် မြင်သည် မဟုတ်လော။ ငါသည် အဘယ်သို့လျှင် ထွက်ခွာနိုင်မည်နည်း'ဟု ဆို၏။ သေတကေတုသည် ဘုရားလောင်းအား ကူညီရန် ကတိပြု၏။ ဘုရားလောင်းသည် ရထားမောင်း ဆန္ဒကကို နှိုး၍ စီးတော် မြင်းရတနာ ကန္တက(Kanthaka)အား ကကြီးဆင်ရန် ညွှန်ကြား၏။

ကပိလဝတ္ထုမှ ထွက်ခွာခြင်း

ဘုရားလောင်းသည် စီးတော်မြင်းအား ပွတ်သပ်ပေးပြီး စီးတော်မြင်း၏ စိတ်ကို ငြိမ်စေ၍ ဆန္ဒက၊ သေတကေတုနှင့် အခြား နတ်ဒေဝါ များစွာတို့ ခြံရံလျက် စတင်ထွက်ခွာ၏။ နန်းတော်မှ ထွက်ခွာခြင်း၌ နန်းတော်၌ နေကြသော နတ်ဒေဝါတို့သည် ဝိုင်းကြွေးကြ၏။ ၎င်းတို့၏ မျက်ရည်မှာ မိုးရေကဲ့သို့ ဖြိုင်ဖြိုင် စီးကျကုန်၏။ အရှေ့ဖက်ဂိတ်ကို ဖြတ်စဉ် ဘုရားလောင်းသည် အိမ်ပျော်နေသော ခမည်းတော် မင်းကြီးကို တွေ့၏။ ဘုရားလောင်းသည် 'ခမည်းတော်၊ သားတော်သည် ခမည်းတော်အား ချစ်မြတ်နိုးသော်လည်း ကြောက်ရွံ့မှုသည် လွှမ်းမိုးနေပါ၍ နန်းတော်၌ မနေနိုင်ပါ။ သားတော် ကိုယ်တိုင် အချိန်၏ အောင်မြင်ခြင်းနှင့် အိုခြင်း သေခြင်းမှ လွတ်မြောက်အောင် လုပ်ရမည်'ဟု ဆို၏။ ဘုရားလောင်းသည် မြို့တော်ကို ကင်းလှည့်နေသည့် မဟာနာမနှင့် ရုတ်တရက် တွေ့၏။ ညီတော်ဝမ်းကွဲက နောင်တော်သည် ချစ်မြတ်နိုးသူ အားလုံးကို သောကဖြင့် လောင်မြိုက်စေသည်ဟု ဆိုလျက် အော်

° Rhys Davids (*Buddhism*, p. 84) ဥတ္တရာသဠ နက္ခတ်နှင့် ယှဉ်စဉ် အာသဠီ လပြည့်နေ့ (ဇူလိုင်လ ၁-ရက်)တွင် အိမ်မှ ထွက်ခွာခဲ့ကြောင်း ဆို၏။

ဟစ် တောင်းပန်သော်လည်း ခရီးဆက်ခဲ့သည်မှာ ထိုညတွင်း ချင်း၌ ဆယ့်နှစ်ယူဇနာတိုင် ခရီးနှင့်ခဲ့၏။

ယင်းနောက် ဘုရားလောင်းသည် ဆန္ဒကအား စီးတော်မြင်းနှင့် မိမိဝတ်ဆင်သော အဝတ်တန်ဆာများကို ပေးအပ်လျက် ပြန်သွားရန် ဆို၏။ သစ္စာရှိသူ ဆန္ဒကအမတ်က တောရိုင်း တိရစ္ဆာန်တို့၏ ရန်မှ ဘုရားလောင်းအား ကာကွယ်ရန် သခင်နှင့်အတူ နေထိုင်လိုပါကြောင်း တောင်းပန်သော်လည်း ဘုရားလောင်းက မိမိ၏အကြောင်းစုံကို မိသားစုအား ပြောပြနိုင်စေရန် ဆန္ဒကအား ပြန်သွားခိုင်း၏။ သို့ဖြင့် ရထားမောင်း ဆန္ဒကသည် စီးတော်မြင်း ကန္တကနှင့်အတူ ပြန်လာခဲ့ရာ ခုနစ်ရက် ကြာပြီးနောက် ကပိလဝတ္ထုမြို့တော်သို့ ပြန်ရောက်ခဲ့၏။ ဆန္ဒကအမတ် မပြန်မီ မင်းသားသည် သန်လျက်ဖြင့် ဆံပင်ကို ဖြတ်၍ ထိုဆံပင်ကို လေထဲသို့ ပစ်တင်လိုက်စဉ် သေတကေတု နတ်သားသည် ယင်းဆံတော်ကို တသာဝတီသာ နတ်ပြည်သို့ ယူသွား၏။ ဘုရားလောင်း ဆံတော်ပယ်သော နေရာ၌ လူအပေါင်းသည် ဆံမှတ်ဆိတ်ကို ယူသွားသည့် နေရာ အထိမ်းအမှတ်အဖြစ် စေတီတည်ကြ၏။

° Bigandet (ညွှန်းပြီး၊ ၈၁-၆၄)၌ ယူဇနာသုံးဆယ် ခရီးနှင့်ခဲ့ပြီး အနောက် သို့မဟုတ် အနာမမြစ်ကမ်းသို့ ရောက်ခဲ့ကြောင်း ဆို၏။ Rhys Davids (*Buddhism*, p. 84)၌ ဤအကြောင်း ပါသည့်ပြင် မင်းသားသည် ထိုည၌ သုံးနိုင်ငံကို ကျော်ဖြတ်ခဲ့ကြောင်း ဆို၏။

° Bigandet (ညွှန်းပြီး၊ ၈၁-၆၇)အရ စီးတော်မြင်းမှာ ဘုရားလောင်းထံမှ ထွက်ခွာသွားသော နေရာ၌ သေဆုံးကြောင်း ဆို၏။ Rhys Davids, *Buddhism*, p. 84 ၌လည်း ဤအတိုင်း ဆို၏။ Bigandet ၏စာမှာ ပါဠိဘာသာ နိဒါနကထာမှ ကောက်နုတ်၍ အင်္ဂလိပ် ဘာသာပြန်ထားခြင်း ဖြစ်၏။

ကို သင်ကြား၏။ ဤမျှဖြင့်လည်း မကျေနပ်နိုင်သဖြင့် ဘုရားလောင်းသည် ရာမပုတ္တထံမှ ထွက်ခွာခဲ့ပြန်၏။

ယခုအချိန်၌ မင်းကြီး သုဒ္ဓေါဒနသည် တမန်တော်များမှ တစ်ဆင့် သားတော်မှာ ရာဇဂြိုဟ်မြို့အနီး ရုဒ္ဓက ရာမပုတ္တထံ၌ သင်ယူခြင်း မပြုတော့ကြောင်းနှင့် လိုအပ်သည်ကို ဆောင်ရွက်ပေးမည့် တပည့်များ မရှိတော့ကြောင်း သိရသဖြင့် ဘုရားလောင်းအား အလုပ်အကျွေးပြုရန် အမျိုးသား သုံးရာ စေလွှတ်ပြီး သုပ္ပဗုဒ္ဓက နှစ်ရာ စေလွှတ်လိုက်၏။ သို့ရာတွင် ဘုရားလောင်းသည် ယင်းတို့အထဲမှ ငါးယောက်ကိုသာလျှင် လက်ခံပြီး ယင်းတို့နှင့် အဖော်ပြု၍ နေထိုင်၏။ ငါးယောက်အနက် နှစ်ယောက်မှာ မိခင်၏ အမျိုးအနွယ်မှ ဖြစ်ပြီး သုံးယောက်မှာ ဖခင်၏ အမျိုးအနွယ်မှ ဖြစ်၏။ ဘုရားလောင်း

၁ ယင်းတို့၏ အမည်ကို အခြားတစ်နေရာတွင် ဖော်ပြထား၏။ နောက်ဆုံး နှစ်ယောက်မှာ ကောလိ (မြို့)မှ လာပုံရ၏။ ယင်းတို့၏အမည်ကို ကောဏ္ဍည၊ အဿဇိ ဝပ္ပ၊ မဟာနာမ၊ ဘဒ္ဒိက (Bhadrika)ဟု အစဉ်အတိုင်း ဖော်ပြ၏။ ဤ၌ မဟာနာမသည် ဗုဒ္ဓ၏ ဦးလေးတော်လည်း မဟုတ်နိုင်၊ အကြောင်းမူ ယင်းမှာ ဝိရုဒ္ဓက သတ်၍ ကွယ်လွန်ပြီး ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ ထိုအမည်ရှိသည့် အမတ်လည်း မဟုတ်နိုင်၊ အကြောင်းမူ ယင်းမှာ ကပိလဝတ္ထုမှ ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ Spence Hardy (ညွှန်းပြီး၊ ၈-၁၅၂)က ထိုငါးယောက်မှာ ဗုဒ္ဓလောင်းလျာ ဖွားမြင်တော်မူ၍ မကြာမီ နန်းတော်သို့ လာခဲ့ပြီး ကလေးငယ်၏ အနာဂတ်ကြီးကျယ်မှုကို ဟောကိန်း ထုတ်ခဲ့ကြသည့် ဗြာဟ္မဏတို့၏သား ငါးယောက်ဟု ဆို၏။ Beal ၏မှတ်တမ်း၊ ၈-၁၈၈ မှာ Spence Hardy ၏ မှတ်တမ်းနှင့် တူပုံရ၏။ လလိတဝိတ္ထာရ၊ ၈-၂၃၅ ၌ကား ဘုရားလောင်းနှင့် ရုဒ္ဓကတို့ ဆွေးနွေးနေကြပုံကို ကြား

ဗိမ္ဗိသာရနှင့် တွေ့ခြင်း

မင်းသားသည် ဖန်ရည်စွန်း ဝတ်ရုံကို ဝတ်ဆင်လျက် ဘီဂု (ဘဂ?)^၁ ရသေ့၏ သင်္ခမ်းကျောင်းသို့ သွားပြီး ကပိလဝတ္ထုမှ မည်မျှဝေးသည်ကို စုံစမ်း၏။ ‘ဆယ့်နှစ်ယူဇနာ ဝေးပါသည်’ ဟု ဖြေ၏။ ဤအရပ်မှာ ကပိလဝတ္ထုနှင့် နီးလွန်း၏။ သကျမျိုးတို့၏ နောက်ယှက်ခြင်း ခံရနိုင်၏။ ဂင်္ဂါမြစ်ကို ဖြတ်၍ ရာဇဂြိုဟ်မြို့ကို သွားမည်’ဟု ဘုရားလောင်းက ဆို၏။ ဘုရားလောင်းသည် လူတို့၏ လက်မူပညာနှင့် သက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှု အားလုံးတွင် ကျွမ်းကျင်၏။ သို့ဖြစ်၍ ဂင်္ဂါမြစ်ကို ဖြတ်ပြီးနောက် ကရဝီရ (karavira) အရွက်များဖြင့် သပိတ်တစ်လုံး ပြုလုပ်ပြီး ရာဇဂြိုဟ်မြို့တွင်းသို့ ဝင်၏။ မဂဓတိုင်း၏ ဘုရင် သေနိက ဗိမ္ဗိသာရသည် နန်းတော် လေသာပြတင်း

၁ Bigandet (ညွှန်းပြီး၊ ၈-၆၅)၌ မင်းသားသည် သရက်ဥယျာဉ် တစ်ခုတွင် တစ်ပါးတည်း ခုနစ်ရက် သီတင်းသုံးကြောင်း -- ယင်းကို အနုပိယဟုခေါ်ပြီး မလ္လမင်းတို့၏ နိုင်ငံတွင်ရှိကြောင်း၊ ထိုမှတစ်ဆင့် ယူဇနာ-၃၀ အကွာတွင်ရှိသော ရာဇဂြိုဟ်နိုင်ငံသို့ ခြေကျင် ကြွသွားကြောင်းဆို၏။ Rhys Davids (Buddhism, p. 87)၌ ‘မလ္လမင်းတို့၏ နိုင်ငံရှိ’ဟူသော စကားရပ် မပါချေ။ Foucaux ဘာသာပြန်သည့် လလိတဝိတ္ထာရ၊ အခန်း-၁၄၊ ၈-၂၂၆ တွင် ဖော်ပြသည့် ထိုအချိန်က ဘုရားလောင်း ဝေသာလီသို့ သွားသည်ဟူသော အချက်ကို ကျွန်ုပ် လမ်းမခံပေ။ သို့ရာတွင် ဘုရားလောင်းသည် ရာဇဂြိုဟ်သို့ ကြွပြီးမှသာ ဝေသာလီသို့ ကြွတော်မူခြင်းဖြစ်၏။ အကြောင်းမူ လလိတဝိတ္ထာရကျမ်း တစ်နေရာမှာပင် အာဠရသည် ဝေသာလီမှာ ရှိကြောင်း ဆိုပြီး ပါဠိတော်ကျမ်းများ၌ ဘုရားလောင်းသည် ရာဇဂြိုဟ်ကို ကြွပြီးနောက် အာဠာရရသေ့နှင့် တွေ့ကြောင်း ပြဆိုသောကြောင့် ဖြစ်၏။

ပေါက်က ဘုရားလောင်းကို မြင်သော် ဘုရားလောင်း၏ တင့်တယ်သော သွင်ပြင်ကို တွေ့မြင်ရသဖြင့် လူတစ်ယောက်အား သပိတ်ထဲသို့ ဆွမ်းလောင်းစေပြီး နောက်တစ်ယောက်ကိုမူ ဘုရားလောင်း အဘယ်အရပ်သို့ ကြွသွားသည်ကို ကြည့်ရှုရန် စေလွှတ်လိုက်၏။ ထို့နောက် မင်းကြီးသည် ဘုရားလောင်း ပဏ္ဏဝတောင်^၁ ၌ ရပ်နားသည်ကို သိရသဖြင့် မင်းကြီးသည် အခြွေအရံများနှင့်အတူ ဘုရားလောင်းနှင့် သွားရောက် တွေ့ဆုံပြီး မိန်းမ၊ စည်းစိမ်၊ ပျော်ရွှင်စရာဟူသော ဘဝအတွက် လိုအပ်သည့် အရာအားလုံးကို ဘုရားလောင်းအား ပေးအပ်မည် ဖြစ်ကြောင်း အဆိုပြု၏။

ဘုရားလောင်းကမူ ‘မင်းကြီး၊ ဟိမာလယတောင် အနီးမှာ ကောလိတခေါ်တွင်သော ချမ်းသာ ကြွယ်ဝသည့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံတွင် ဣသုဗကု (Ikshvaku) အမျိုးအနွယ် သို့မဟုတ် နေမျိုးနေနွယ် ဖြစ်သည့် သကျဟုခေါ်တွင်သော လူမျိုးသည် ရှိပါ၏။ ကျွန်ုပ်ကား ထိုသကျမျိုး ခတ္တိယအနွယ်ဝင် ဖြစ်ပါ၏။ ကျွန်ုပ်သည် ဤလောက၏ ပျော်ရွှင်ဖွယ် စည်းစိမ်ကို အလိုမရှိပါ။ ထိုစည်းစိမ်းတို့ကား ရောင့်ရဲခြင်းကို မဖြစ်စေနိုင်ပါ။ ယင်းသည် လူသားတို့၏ လိုချင်တပ်မက်မှုဟူသော ညွှန်ကို မဖြတ်ကျော်နိုင်ပါ။ ထိတ်လန့် ကြောက်ရွံ့မှု၊ သောကာ၊ ပရိဒဝတို့၏ ရင်းမြစ် ဖြစ်ပါ၏။ ကျွန်ုပ်ကား တပ်မက်မှုကို အောင်နိုင်ရန် အလိုရမ္မက် နောက်သို့ မလိုက်ရန် (နည်းလမ်းကို) ရှာဖွေပါ၏။ ထိုလောကီ ပိုင်ဆိုင်မှုကို စွန့်ပစ်နိုင်သူသည် သောကမှ ကင်းဝေးပြီး ချမ်းသာရပါ၏။ ကျွန်ုပ် ရှာဖွေနေသော

^၁ Rhys Davids (ညွှန်းပြီး၊ ၈၁-၈၈) က ‘ပဏ္ဏဝကျောက်ဆောင်များ၏ အရိပ်အောက်တွင်’ဟု ဆို၏။

ဥစ္စာ ရတနာကား ယင်းတို့ထက် လွန်မြတ်မှုကို သိသော အသိပညာ ဖြစ်ပါ၏’ဟု ဘုရားလောင်းက ဖြေဆို၏။ ‘သို့ဖြစ်မူ ထို အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ပညာဟူသော သင်၏ ပန်းတိုင်သို့ ရောက်သောအခါ တပည့်တော်တို့အား သင်ကြားတော်မူပါ’ဟု မင်းကြီးကဆိုသဖြင့် ဘုရားလောင်းက သင်ကြားပါမည်ဟု ကတိပေးတော်မူ၏။

ဗိမ္ဗိသာရနှင့် တွေ့ဆုံပြီးနောက် ဘုရားလောင်းသည် ရာဇဂြိုဟ်မြို့အနီး ရသေ့များနေထိုင်ရာ ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်သို့ ကြွတော်မူ၏။ ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်၌ သီတင်းသုံးစဉ် ဘုရားလောင်းသည် ခြိုးခြံစွာကျင့်သည့် ရသေ့အကျင့်တွင် ထိုရသေ့များအားလုံးထက် သာလွန်သောကြောင့် မဟာသမဏဟု ထင်ရှားလာ၏။ သို့ရာတွင် နောက်ဆုံး၌ ဗုဒ္ဓလောင်းလျာသည် ၎င်းတို့၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ သက္က သို့မဟုတ် မာရ သို့မဟုတ် ဗြဟ္မာ ဖြစ်လာရန်သာ ဖြစ်ကြောင်းနှင့် ထိုအကျင့်များမှာ မှန်ကန်သော လမ်းစဉ် မဟုတ်ကြောင်း သိမြင်သွားသဖြင့် ထိုရသေ့များကို စွန့်၍ **အရာတ ကာလာမ** (Arāta Kālāma) ရသေ့များထံသို့ သွားခဲ့၏။ အရာတ ကာလာမသည် အာရုံများကို ထိန်းချုပ်မှုနှင့် ပတ်သက်သည့် နည်းအားလုံးကို ဘုရားလောင်းအား သင်ကြား၏။ သို့ရာတွင် ဘုရားလောင်းသည် ယင်းနည်းများကို လက်မခံနိုင်သဖြင့် အရာတထံမှ ထွက်ခွာခဲ့ပြီး ရုဒ္ဒက ရာမပုတ္တ (Rudraka Rāmaputra) ထံသို့ ချဉ်းကပ်၏။ ရာမပုတ္တသည် နေဝသညာ နာသညာယတန (ဈာန်)

^၁ Bigandet (ညွှန်းပြီး၊ ၈၁-၇၀) ဘုရားလောင်းသည် ဗိမ္ဗိသာရနှင့် စကားစမြည် ပြောဆိုပြီးနောက် များမကြာမီ အာဠာရရသေ့နှင့် တွေ့ဆုံကြောင်း ဆို၏။

ဘုရားလောင်းသည် အားခွန်ဗလကို ဖြစ်စေပြီးနောက် သေနာနီ အမည်ရှိ ကျေးရွာငယ်သို့ ကြွတော်မူ၏။ ထိုရွာ၏ ရွာ သူကြီးမှာ သေနာအမည်ရှိ၏။ သေနာနှင့် နန္ဒာဗလာ ဟု သမီးနှစ်ယောက်ရှိ၏။ သမီးနှစ်ယောက်သည် ကပိလဝတ္ထု မှ သကျမင်းသားသည် ဘဂရထီ (Bhagirathi)မြစ်ကမ်း၌ သီ တင်းသုံးနေကြောင်းနှင့် ထိုမင်းသားမှာ စကြာဝတေးမင်းသော် လည်းဖြစ်မည် သို့မဟုတ် ဗုဒ္ဓသော်လည်း ဖြစ်မည်ဟု နိမိတ် ဖတ်ခံရကြောင်းတို့ကို ကြားသိကြ၏။ သို့ဖြင့် ၎င်းတို့သည် နို့ ဆန်ပြုတ်ကို ပြင်ဆင်ပြီး (ဤအကြောင်းကို လလိတဝိတ္ထာရု အခန်း-၁၈ ၌လည်း တူညီသော စကားလုံးများဖြင့် ဖော်ပြ၏) ဘုရားလောင်းအား လှူဒါန်းကြ၏။ ဘုရားလောင်းသည် အက နိဗ္ဗာန်ပြဟောနှစ်ယောက် ယူလာသော ရတနာဖြင့် စီခြယ်ထား သည့် ဖန်သပိတ်ဖြင့် အလှူခံတော်မူ၏။ ဆွမ်းကို ယူဆောင်

° လလိတဝိတ္ထာရုကျမ်း၊ အခန်း-၁၈ အရ ရွာသူကြီး၏ အမည်မှာ နန္ဒီကအမည်ရှိပြီး သုဇာတာအမည်ရှိ သမီးတစ်ယောက်ကိုသာ ဖော်ပြ၏။ Beal ၏မှတ်တမ်း၊ စာ-၁၉၁ အရမူ ၎င်း၏အမည်မှာ သေနာယန ဖြစ်ပြီး နန္ဒာနှင့် ဗလာ (= နန္ဒာဗလာ)ဟု သမီးနှစ် ယောက် ရှိသည် ဆို၏။ တိဗက်ဘာသာ အဘိနိက္ခမနုသုတ်၊ စာ-၁၉၃ ၌လည်း ယင်းနှင့်တူ၏။ သို့ရာတွင် Beal ၏ မှတ် တမ်း၊ စာ-၁၉၃ ၌ ရွာသူကြီး သုဇာတ၏ သမီးနှစ်ယောက် အ ကြောင်းကို ဆိုပြီး စာ-၁၉၄ ၌မူ ရွာသူကြီး၏ အမည်ကို နန္ဒီက ဟုခေါ်လျက် ၎င်း၏သမီးကို သုဇာတာ ခေါ်ပြန်၏။ Bigandet (ညွှန်းပြီး၊ စာ-၇၇)၌ Thena(Sena) ရွာသား ဖြစ်ပြီး ၎င်း၏ သမီး သုဇာတာဟု ဆို၏။ Rys Davids ၏ Buddha's Birth Stories စာ- ၉၁ ၌ ထိုရွာကို 'သေနာနီရွာ'ဟု ခေါ်၏။ တိဗက်ဝိနယ၊ အတွဲ- ၁၁၊ စာ-၁၀၆ ၌လည်း နန္ဒာနှင့် နန္ဒာဗလာ အကြောင်းကို ဆို၏။

သည် ဂယာတောင်၏ တောင်ဖက်ရှိ ဥရုဝေလကဿပ၏ သင်္ခမ်းကျောင်းရှိသည့် ရွာသို့သွားခဲ့ပြီး နေရူဇရာမြစ်၏ ကမ်း နဘေးမှ သစ်ပင်ရင်း၌ နေထိုင်၏။ ထိုအရပ်၌ နေထိုင်လျက် ဘုရားလောင်းသည် ခြိုးခြံသောအကျင့်ကို ဆက်လက်၍ ကျင့်ကြံပြီး တဖြည်းဖြည်း ပိုမိုပြင်းထန်စွာ ကျင့်၏။

နတ်ဒေဝါတို့သည် တန်ခိုးကိုအသုံးပြု၍ လူသားတို့ မသိ နိုင်သော နည်းဖြင့် ဘုရားလောင်းအား အစားအသောက်များ ကျွေးမွေးသော်လည်း ဘုရားလောင်းက ငြင်းဆို၏။ သို့ဖြင့် ဘုရားလောင်းသည် တစ်နေ့လျှင် ပဲနောက်စေ့ တစ်စေ့မျှသာ စားသုံးသည်အထိ အစားအသောက်ကို လျှော့ချပြီး ခြိုးခြံစွာ ကျင့်သဖြင့် ဘုရားလောင်း၏ ကိုယ်ခန္ဓာမှာ ပိန်ချို့ချိနဲ့လျက် အရောင်အဆင်းမှာ နက်မှောင်သွား၏။

ယသောဓရာ၏ ခြိုးခြံသောအကျင့်များ
ကိုယ်ခန္ဓာအား ညှဉ်းပန်းသည့် အကျင့်ကို ဘုရားလောင်း

ရပြီးနောက် ဆရာကို စွန့်၍ ဘုရားလောင်းနောက်သို့ လိုက် သွားလျက် ရုဒ္ဓက ရာမပုတ္တ၏ တပည့်များဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြ ၏။ Schiefner, *Tibetan Lebens*, p. 243 ၌ ကောဏ္ဍည၊ အဿဇီ နှင့် ဝပတို့မှာ အရာဇူကာလာပ (ကာလာမ)၏ တပည့် များဖြစ် ပြီး မဟာနာမနှင့် ဘဒ္ဒိကတို့မှာ ရုဒ္ဓက၏ တပည့်များ ဖြစ်ကြ ၏။ ၎င်း၏ မှတ်တမ်းပါ စာပိုဒ်၏ ပထမပိုဒ်မှာ ဤမှတ်တမ်း မှ ယူထားသည်မှာ သေချာ၏။ (၎င်းမှတ်တမ်း၏) ဒုတိယပိုဒ် မှာ ယေဘုယျအားဖြင့် လလိတဝိတ္ထာရုပါ အကြောင်း အရာနှင့် တူ၏။ ဝပမှာ Schiefner, *Tibetan Lebens*, p. 304 ၌ ဒသဗလ ကဿပဟု ထင်ရှား၏။ Burnout ကိုးကားသော မဟာဝံသကျမ်း၊ နိဒါန်း၊ စာ-၁၅၇ အရ မဟာနာမသည် အမိတောဒန၏ သား ကြီးဖြစ်ပြီး ဗုဒ္ဓ၏ညီဝမ်းကွဲ ဖြစ်၏။ ဤမှတ်တမ်းနှင့် မကိုက်ညီ။

ကျင့်သည့် နေ့မှစ၍ သုဒ္ဓေါဒနမင်းကြီးနှင့် သုပုဗ္ဗတို့သည် အခိုင်းအစေ နှစ်ရာငါးဆယ်စီကို နေ့တိုင်း စေလွှတ်ထားဖြင့် ၎င်းတို့သည် ဘုရားလောင်း လုပ်ဆောင်နေသည့် အရာအား လုံးကို သတင်းပြန်ပို့ကြ၏။ ယင်းနောက် ဘုရင်သုဒ္ဓေါဒန၊ မင်းသား၏ မိဖုရားများ၊ အထူးသဖြင့် ယသောဓရာသည် အထူးပင် စိတ်သောက ရောက်ခဲ့ရပြီး ပန်းများ ရတနာများနှင့် အမွှေးနံ့သားများကို စွန့်ပယ်လျက် ဘုရားလောင်း ကျင့်ကြံနေသည့် ခြိုးခြံသော အကျင့်ကို လိုက်၍ ကျင့်သုံး၏။ သို့ရာတွင် သုဒ္ဓေါဒနမင်းကြီးသည် မင်းသမီး လွယ်ထားသော ကိုယ်ဝန်အတွက် စိုးရိမ်ပြီး မင်းသမီးအား မည်သူမျှ ဘုရားလောင်း၏ အကြောင်းကို မပြောရန် တားမြစ်ထား၏။

နောက်ဆုံး၌ ဘုရားလောင်းသည် မိမိကျင့်သုံးနေသည့် ပြင်းပြ ခြိုးခြံသော အကျင့်ဖြင့် အမှန်တရားဆီသို့ နီးကပ်လာခြင်း မရှိကြောင်း သိမြင်သွားသဖြင့် မချိုမြိန် မကောင်းမွန်သော အစားအစာကို စားသုံးရန် ဆုံးဖြတ်လိုက်၏။

၁ ဤမှတ်တမ်း၌ သားပေါက်စ နွားမ၏ နို့ရည်ကို မှီဝဲကြောင်း ဆို၏။ လလိတဝိတ္ထာရ၊ အခန်း-၁၈ ၌ ကွဲပြားပြီး အလွန်ထူးခြားသည့် ဤဖြစ်ရပ်အား ဖော်ပြချက်ကို တွေ့ရ၏။ ထို့ပြင် လလိတဝိတ္ထာရကျမ်း၌ ဗုဒ္ဓလောင်းလျာသည် သင်္ဂြိုဟ်၍ မကြာသေးသည့် အမျိုးသမီးငယ်၏ အလောင်းကို ပတ်သော ပိတ်စဖြင့် ကိုယ်တော်တိုင် သက်န်းချုပ်လုပ်သည်ဟု ဆို၏။ ဗုဒ္ဓဘာသာ စာပေတို့၌ ဖော်ပြပါပစ္စည်းမျိုး (သူသေအလောင်းမှ ခွာယူသည့် ပိတ်စ)ဖြင့် သက်န်းချုပ်လုပ်ရန် များသောအားဖြင့် တိုက်တွန်း၏။ သို့သော် ထိုအကျင့်မှာ လူသိများသည် ဆိုလျှင်တောင် အချိန် ကြာကြာ ပြန်နံ့ခံပုံမရသည်မှာ အောက်ပါ တိဗက်ဝိနယ၊ အခန်း-၁၁ ၌ ဖော်ပြချက်အရ ထင်ရှား၏ -- ‘သုသာန်ရုံ လူ

အစားအသောက်ကို လက်ခံပြီး စားသုံးပြီးနောက် ဘုရားလောင်းသည် သုသာန်သို့ ဝင်သွားလျက် အလောင်းကောင်တစ်ခုဘေး၌ လဲလျောင်း၍ ကျိန်းစက်၏။ ရွာသူ အမျိုးသမီးငယ်များ တွေ့မြင်သောအခါ စားရန် လူသားကို ရှာဖွေနေသည့် မြေဖုတ်ဘီလူး ဖြစ်သည်ဟု ထင်မှတ်သဖြင့် ဘုရားလောင်းအား ရွံ့ညွှန်များ ကျောက်ခဲများဖြင့် ပစ်ပေါက်ကြ၏။

ဘုရားလောင်းနှင့် အတူရှိနေကြသည့် ပဉ္စဝဂ္ဂါငါးဦးသည် ထိုဖြစ်ရပ် အလုံးစုံကို တွေ့မြင်ကြ၍ ဘုရားလောင်း အနေဖြင့် ဗောဓိဉာဏ်ကိုရရန် မဖြစ်မနေ လိုအပ်သည့် ဇွဲလုံ့လကုန်သွားပြီဟု ယူဆလျက် ဘုရားလောင်းကို စွန့်ခွာပြီး ဗာရာဏသီမြို့သို့ ထွက်ခွာ၍ မိဂဒဝ(Mrigavada)အရပ်၌ နေကြ၏။ ထိုမြို့၌ ၎င်းတို့မှာ ပဉ္စဝဂ္ဂီဟု ထင်ရှားလာ၏။

သေအလောင်းမှ ပိတ်စကို ဝတ်ရုံသော ရဟန်းသည် ကျောင်းတိုက်ထဲသို့ မဝင်ရ၊ စေတီတော်ကို ဖူးမြော်ရန် မသွားရ၊ စေတီကို ရှိခိုးဝတ်ချခြင်း မပြုရ၊ အိမ်သို့ မသွားရ၊ မြို့တွင်း၌ မဝတ်ရုံရ၊ ရဟန်းပရိသတ်ထံသို့ မဝင်ရ၊ တရားနာ လာရောက်သူ ဒကာ ဒကာမများအား တရားမဟောရ၊ လူအိမ်များသို့ မဝင်ရ၊ တစ်နေရာသို့ သွားခဲ့လျှင် တံခါးဝ၌ ရပ်ရမည်၊ အရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်ပရိသတ်သို့ဝင်လျှင် “ကျွန်ုပ်သည် သုသာန်သို့ မကြာခဏ သွားပါ၏ (သောသာနိကော)”ဟု ဆိုရမည်။ သောသာနိက ပုဂ္ဂိုလ်များလိုက်နာသော ဤသတ်မှတ်ချက်မှာ ထူးခြားသည်ဟု ကျွန်ုပ်ယူဆသည့် ဥဒါနဝဂ္ဂ၊ အခန်း-၂၇၊ အပိုဒ်-၁၁ ပါ အချက်ကို ထောက်ခံ၏။ ထိုကျမ်းတွင် သောသာနိက ပုဂ္ဂိုလ်များအား အကျင့်ကို မမျှတဟု ယူဆခံရသူများ၌ ထည့်သွင်းထား၏။

မှတ်ချက်။ ။ Rock Hill နားလည်မှု လွဲခြင်းဖြစ်မည်ဟု ယူဆ၏ (ဘာသာပြန်သူ)။

သီချင်းများ သီဆိုကြ၏။

ထို့နောက် ဗုဒ္ဓလောင်းလျာသည် ကြောင်းကျိုးဖြစ်စဉ်ကို ဆင်ခြင်ခြင်း၌ ဘဝတည်ရှိခြင်း (ဇာတိ)၊ ဆွေးမြေ့အိုမင်းခြင်း (ဇရာ)နှင့် နာကျင်ခံခက်ခြင်း(ဗျာဓိ)၏ အကြောင်းတရားနှင့် ဘဝ၏ ပြဿနာများမှ လွတ်မြောက်ရာ နည်းလမ်းကို သိမြင်သွား၏။ ဘဝဖြစ်ပေါ်မှုနှင့် ဘဝရပ်စဲမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေသော အကြောင်းနှင့်အကျိုးတို့၏ ဆက်နွယ်မှုကို သိမြင်ပြီး ဗောဓိဉာဏ်ကိုရသည့် ဗုဒ္ဓဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်သွား၏။

ဗုဒ္ဓသည် သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို ရပြီးသည်နှင့် မာနတ်၏ လေးနှင့် အောင်လံတို့မှာ လက်မှလွတ်ကျလျက် တစ်သန်းသုံးသိန်း ခြောက်သောင်းမျှသော မာနတ်၏ အပေါင်းပါများမှာ ကြောက်စိတ်များ ပြည့်လျက် ထွက်ပြေးကြ၏။

ကပိလဝတ္ထု နေပြည်တော်၌ကား မင်းသားသည် ၎င်း၏ အစားအစာကို မစားဘဲ အပြင်းအထန် ကျင့်ခြင်းကြောင့် ကွယ်လွန်ရှာပြီဟု ကောလာဟလ ပျံ့နှံ့လျက် ရှိ၏။ နန်းတော် တစ်ခုလုံး မျှော်လင့်ချက် ကုန်ဆုံးသွားကြပြီး မိဖုရားများမှာ မေ့မြော လဲကျသွားကြ၏။ သို့ရာတွင် များမကြာမီ မင်းသားသည် ဗောဓိဉာဏ်ကို ရရှိကြောင်း သတင်းမှန် ရောက်လာသဖြင့် နေရာတိုင်း၌ ပျော်ရွှင်သွားကြ၏။ ခမည်းတော် သုဒ္ဓေါဒနအား ဤသတင်းနှင့် အတူ ယသောဓရာသည် သားတော်

၀ တိဗက်ဝိနယ၊ တွဲ-၁၁၊ စာ-၁၀၆ တွင် တစ်ချိန်တည်း၌ ပဇ္ဇောတမင်းသည် ဥဇ္ဇေနီပြည်၌ မင်အဖြစ်သို့ ရောက်၏။ Edkins ၏ *Chinese Buddhism* စာ-၁၈ ၌ မင်းသိဒ္ဓတ်သည် သက်တော် သုံးဆယ် အရွယ်၌ ဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်ပြီး ယင်းနောက် ၄၉-နှစ်ကြာ သီတင်းသုံးနေထိုင်ခဲ့ကြောင်း ဆို၏။

လျက် ဘုရားလောင်းသည် နေရူဇရာမြစ်သို့ ကြွတော်မူပြီး ထိုမြစ်တွင် ရေချိုး၏။ ရေချိုးပြီးသောအခါ နတ်ဒေဝါတို့က အဇ္ဈနပင် (Arjuna tree) ၏ အခက်များကို ကွေးညွတ်ပေးကြသဖြင့် ဘုရားလောင်းသည် ထိုသစ်ကို ဆွဲကိုင်လျက် ရေထဲမှ ပြန်တက်ခဲ့၏။ သင်္ကန်းကို ပြတ်ဝတ်ရုံလျက် မြစ်ကမ်းတွင် ထိုင်လျက် ချိုမြိန်သော နို့ဆန်ပြုတ်ဆွမ်းကို သုံးဆောင်တော်မူ၏။ ဆေးကြောပြီးနောက် ယင်းသပိတ်ကို မြစ်ထဲသို့ ပစ်ချလိုက်၏။ ထိုသပိတ်ကို နဂါးက ကောက်ယူသော်လည်း သက္က (သိကြား)^၂သည် ဂဠုန်ယောင်ဆောင်လျက် မြစ်ထဲသို့ ထိုးဆင်း၍ ထိုခွက်ကို တာဝတိံသာ နတ်ပြည်သို့ ယူသွားပြီး နတ်များက သပိတ်စေတီ တည်ကြ၏။

မာနတ်ကို အောင်မြင်ခြင်း

ညီအစ်မနှစ်ဖော်တို့ ဘုရားလောင်းအား အစားအစာ လှူဒါန်းကြသောအခါ အလှူ၏ အကျိုးအတွက် အဘယ်ကို ရလိုပါသနည်းဟု မေးမြန်း၏။ ယင်းတို့က 'နိမိတ်ဖတ်ကြားသူတို့က အသင်သည် စက္ကဝတေးမင်း ဖြစ်မည်ဟု ဟောကြားပါ၏။ ဤကုသိုလ်၏ ကောင်းမှုမျိုးစေ့ကြောင့် ထိုအချိန်၌ သင်သည်

၀ လလိတဝိတ္ထာရ၊ စာ-၂၅၇ ၌ ကကုဘပင် (Kakubha)ဟုဆို၏။ ယင်းမှာ ဤမှတ်တမ်းနှင့် တူ၏ (အဇ္ဈနနှင့် ကကုဘ အတူတူလော)။ Beal ၏ *Romantic* စာ-၁၉၄ တွင် ပညုန (Pinjuna)ဟု ဆို၏။ ယင်းသည် Arjuna ကို မှားယွင်းစွာ အသံဖလှယ်ထားမှု ဖြစ်နိုင်၏။ Bigandet စာ-၈၃ အောက်ခြေ မှတ်ချက်လည်း ရှု။

၂ လလိတဝိတ္ထာရ၊ စာ-၂၆၀ ၌ ကုန္ဒသည် နဂါးတို့ထံမှ သပိတ်ကို ယူသွားကြောင်း ဆို၏။ Beal ၏ *Romantic* စာ-၁၉၅ မှာ ကျွန်ုပ်တို့၏ မှတ်တမ်းနှင့် တူ၏။

ကျွန်ုပ်တို့၏ ခင်ပွန်းယောက်ျား ဖြစ်ပါစေဟု ဆန္ဒပြုပါသည်’ ဟု ဖြေကြား၏။ ဘုရားလောင်းက ‘ထို သင်တို့၏ ဆန္ဒသည် မည်သည့်နည်းနှင့်မျှ ဖြစ်လာတော့မည် မဟုတ်’ဟု ဖြေကြားသောအခါ အမျိုးသမီးများက ‘အသင်သည် အမြင့်ဆုံးသော ပညာနှင့် ပြီးပြည့်စုံခြင်းသို့ ရောက်နိုင်ပါစေ’ဟု ဆိုကြ၏။

ထို့နောက် ဘုရားလောင်းသည် မြစ်ကို ဖြတ်ကူး၏။ ယင်းနောက် ဗောဓိဉာဏ်ကိုရမည့် အချိန် နီးကပ်လာကြောင်း ဖော်ပြသည့် အံ့ဩဖွယ် အရိပ်မိတ်များ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။^၁

သက္က (သိကြားမင်း)သည် မြက်ရိတ်သမား သောတ္ထိက (Svastika)^၂ ဟန်ဆောင်ထားပြီး ဘုရားလောင်းသည် ထိုမြက်ရိတ်သမားထံမှ လက်တစ်ဆုပ်စာ မြက်ကို အလှူခံလျက် ဗောဓိပင်အောက်၌ ထိုင်စရာနေရာအဖြစ် ဖြန့် ခင်းလိုက်၏။

မာရ်နတ်ကို အောင်မြင်ခြင်း

ထို့နောက် မာရ်နတ်ယုတ်သည် ဘုရားလောင်းထံသို့ သွား၍ ဤသို့ ဆို၏ ‘ဒေဝဒတ်သည် ကပိလဝတ္ထုကို အောင်မြင်ပြီး ထီးနန်းကို သိမ်းယူသွားသဖြင့် သကျမျိုးတို့သည် ပြိုကွဲသွား

ပါပြီ။ အဘယ်ကြောင့် သင်သည် ဤနေရာ၌ နေပါသနည်း။ မာရ်နတ်သည် ယသောဓရာ၊ မိဂဇာ၊ ဂေါပါနှင့် ဒေဝဒတ်တို့ ထင်ရှားကြောင်း၊ ဒေဝဒတ်၏ သွင်ပြင်များနှင့် သကျမျိုးတို့ ထွက်ပြေး လွတ်မြောက်လာပုံတို့ကို ဖန်ဆင်းပြ၏။ သို့ရာတွင် ဘုရားလောင်းကား မတုန်မလှုပ်။ ယင်းနောက် မာနတ်သည် ဘုရားလောင်းအနေဖြင့် ဗောဓိဉာဏ်ကိုရဖို့ မဖြစ်နိုင်ကြောင်း အကြောင်းပြစကားများ ဆိုသော်လည်း ပြောသမျှ အားလုံး မှာ မာရ်နတ်အဖို့ အချည်းနှီးသာ ဖြစ်ခဲ့၏။

ယင်းနောက် မာရ်နတ်သည် တဏှာ၊ အရတီ၊ အရဂါ^၂ ဟူသော သမီးသုံးယောက်ကို ခေါ်လာခဲ့သဖြင့် ယင်းတို့ သုံးယောက်က ဘုရားလောင်းအား ဖြားယောင်းကြသော်လည်း မအောင်မြင်ချေ။ ဘုရားလောင်းသည် ယင်းတို့ သုံးယောက်အား အဖွားအို အဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲလိုက်၏။

ဗောဓိဉာဏ်ကို ရခြင်း

မာရ်နတ်၏ အသင်းအပင်း အားလုံးသည် ဘုရားလောင်းအား သက်ရောက်မှု မဖြစ်စေနိုင်သည်ကို သိမြင်ခြင်း၌ စင်ကြယ်သော ဘုံများမှ နတ်ဗြဟ္မာတို့သည် အောင်မြင်သူ ဗုဒ္ဓလောင်းလျာ၏ အပေါ်သို့ ပန်းများကို သွန်းချပြီး အောင်ပွဲခံ

^၁ ဘုရားလောင်း၏ ခြေကြွလှမ်းသော နေရာတိုင်း၌ ကြာပန်းများ ပေါ်လော၏။ သမုဒ္ဒရာလေးစင်းတို့မှာ ကြာပန်းကန်ကဲ့သို့ ထင်ရ၏။ လလိတဝိတ္ထာရ၊ စာ-၂၆၂ တွင် ထိုနိမိတ်များ အကြောင်းကို ရှင်းပြထား၏။

^၂ Beal ၏ *Romantic* စာ-၁၉၆ တွင် ခိလိ (Kihli)၊ ‘လာဘ်ကောင်းသူ၊ သို့မဟုတ် ကံကောင်းသူ’ဟု သို့မဟုတ် ‘သောတ္ထိက’ ဖြစ်၏။ Bigandet ၏ *Life or Legend* စာ-၈၄ ၌ လူငယ်တစ်ယောက် မြက်ထုပ်ဖြင့် ပြန်လာကြောင်းကိုသာ ဆို၏။ Rys Davids ၏ *Buddha's Birth Stories* စာ-၉၅ ၌ မြက်ရိတ်သမား သောတ္ထိက ဟုဆိုသဖြင့် ဤမှတ်တမ်းနှင့် တူ၏။

^၁ Beal ၏ *Romantic* စာ-၂၀၇ တွင် မာရ်နတ်သည် ဘုရားလောင်းထံသို့ သကျမင်းသားများထံမှ ရရှိသည့်ဟန်ဖြင့် တရားဝင် ထုတ်ပြန်ချက်များကို ယူဆောင်လာခဲ့ကြောင်း ဆို၏။

^၂ လလိတဝိတ္ထာရ၊ စာ-၃၀၃ တွင် မာရ်နတ်၏ သမီးသုံးယောက် အမည်ကို ရတီ၊ အရတီနှင့် တဏှာ ဟုဆို၏။ Spence Hardy ၏ *Manual of Buddhism* စာ-၁၈၃ ၌ တဏှာ၊ ရတီ၊ ရဂါဟု ခေါ်၏။ Bigandet မှာ Hardy နှင့် တူ၏။

ကြားချက်အရ ဗုဒ္ဓထံသို့ ရောက်သွားကြလျက် ပျားရည်နှင့် အခြား အချိုသကာများဖြင့် ရောစပ်ထားသည့် စားသောက် ဖွယ်ကို လှူဒါန်းကြ၏။ နတ်မင်းကြီး လေးယောက်တို့သည် ထို စားသောက်ဖွယ်ကို ထည့်ရန်အတွက် သပိတ်လေးလုံးကို ယူ ဆောင်ခဲ့ကြ၏။ မည်သူ့ကိုမျှ အပြစ် မဖြစ်စေလိုသဖြင့် ဗုဒ္ဓ သည် သပိတ်လေးလုံး စလုံးကို ခံယူလျက် တစ်လုံးတည်း ဖြစ်အောင် လုပ်လိုက်၏။

ယင်းနောက် ဗုဒ္ဓသည် ကုန်သည်တို့အား ‘ကုန်သည်တို့၊ ဘုရားကို ဆည်းကပ်ကြလော့၊ တရားကို ဆည်းကပ်ကြလော့၊ နောင်တစ်ချိန်၌ တည်ရှိလာမည်ဖြစ်သော သံဃာကို ဆည်း ကပ်ကြလော့’ ၊ ငါဘုရားအား ဤအလှူဒါနကို ပြုလုပ်စဉ် သင် ဖြစ်ချင်သော ဆန္ဒသည် သင်ဆုတောင်းတိုင်း ဖြစ်ပါစေ’ဟု ဆို၏။ ယင်းနောက် ကုန်သည်နှစ်ယောက်သည် ဗုဒ္ဓအား ရှိခိုး ဦးချလျက် ကြည်လင်သော စိတ်ဖြင့် ခရီးဆက်ကြ၏။

မုစလိန္နနဂါးက ဗုဒ္ဓကို ကာကွယ်ပေးခြင်း

ကုန်သည်နှစ်ယောက် ပြန်သွားကြပြီးနောက် ဗုဒ္ဓသည် နေရူဠ ရာမြစ်ကမ်း၌ ကုန်သည်နှစ်ဦး လှူဒါန်းသည့် ဆွမ်းကို ဘုဉ်း ပေးတော်မူ၏။ သို့ရာတွင် ပျားရည်သည် ဗုဒ္ဓအား ဝမ်းတော် ၌ နာကျင်မှုကို ဖြစ်ပေါ်စေ၏။ ထိုအချိန်တွင် မာရ်နတ်သည် ဗုဒ္ဓ နာကျင်မှုဝေဒနာ ခံစားနေရသည်ကို မြင်သဖြင့် ဗုဒ္ဓထံသို့ ရောက်လာပြီး ‘ဂေါတမ၊ သင်သည် ယခုအချိန်၌ ပရိနိဗ္ဗာန်စံ

၀ ဤနေရာ၌ ထေရဝါဒ ပါဠိမှတ်တမ်းအရမူ ကုန်သည် ညီနောင် တို့အား ဗုဒ္ဓ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ၊ ဓမ္မံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ’ဟု သရဏဂုံ နှစ်ပါး (ဒွေဝါစိကသရဏဂုံ) ကိုသာ ဆောက်တည်သူဟု ဖော်ပြ ၏ (ဘာသာပြန်သူ)။

တစ်ပါး ဖွားမြင်ကြောင်း၊ ရာဟုသည် လကို ဖမ်းယူကြောင်း (လကိုငုပ်ဖမ်း၊ လကြတ်ကြောင်း)ကိုလည်း ပြောကြားကြ၏။

သို့ဖြင့် သားတော်အား ရာဟုလ (ရာဟုဖမ်းခံရသူ) သို့ မဟုတ် ရာဟုလဘဒ္ဒိတု အမည်ပေးကြ၏။ ထိုနေ့မှာပင် အမိ တောဒန၏ မိဖုရားမှလည်း သားတော်တစ်ပါး ဖွားမြင်သဖြင့် မြို့သူ မြို့သားတို့မှာ ထိုနေ့၌ အလွန် ပျော်ရွှင်ကြရသော ကြောင့် ထိုသားတော်အား အာနန္ဒဟု ခေါ်ကြ၏။^၁ ဘုရင် သုဒ္ဓေဒနသည် ယသောဓရာ၏ သားတော်မှာ သကျမုနိ၏ သားတော် မဖြစ်နိုင်ဟု ထင်နေသည်ကို ယသောဓရာ သိ သွားသဖြင့် အလွန် စိတ်မချမ်းမသာ ဖြစ်၏။ ယသောဓရာ သည် သားတော်အား ရေကန်တစ်ခု အနီးသို့ ယူဆောင်သွား ပြီး ကျောက်တုံးတစ်ခုပေါ်၌ တင်လျက် ရေထဲသို့ ချပြီးလျှင်

၀ တောင်ပိုင်း ဗုဒ္ဓဝါဒ အစဉ်အလာတွင် ဤဖော်ပြချက်နှင့် ပတ် သက်၍ နှုတ်ဆိုတ်နေ၏။ အကြောင်းမူ Spence Hardy ၏ *Manual of Buddhism* စာ-၂၁၁ အရ ဗုဒ္ဓ၏ သာသနာပြုခရီးစဉ် စတင်ပြီးနောက် ပထမဆုံးအကြိမ် ကပိလဝတ္ထုသို့ ပြန်လည် ကြွ ချီသောအခါ သားတော် ရာဟုလာမှာ သက်တော် ခုနစ်နှစ် ရှိပြီ ဟု ဖော်ပြသောကြောင့်တည်း။ ဗုဒ္ဓသည် တိုင်းပြည်က ထွက်ခွာ ပြီးနောက် ၁၂-နှစ် အကြာတွင် နိုင်ငံတော်သို့ ပြန်လည် ကြွချီ ကြောင်း ယေဘုယျအားဖြင့် လက်ခံကြ၏။ သို့ရာတွင် Rys Davids ၏ *Buddhism* စာ-၃၀ နှင့် Bigandet ၏ *Life or Legend* စာ- ၆၁ တို့နှင့် နှိုင်းယှဉ် ကြည့်ပါ။

၂ Beal ၏ *Romantic* စာ-၈၈ အရ တရုတ်ဘာသာ မဟာဘိနိက္ခမန သုတ်သည် အရှင်အာနန္ဒကို ဗုဒ္ဓနှင့် သက်တူ ရွယ်တူဟု ယူဆ ကြောင်း ဆိုနိုင်၏။ လလိတဝိတ္ထာရ၊ စာ-၁၄၅ ၌လည်း ထိုအ တိုင်းပင် ဆို၏။

ဤသို့ အဓိဋ္ဌာန်ပြု၏^၁ ‘အကယ်၍ ဤသားငယ်သည် ဘုရားလောင်း၏ သားတော် ဖြစ်ခဲ့လျှင် သားတော်ရော ဤကျောက်တုံးပါ ရေ၌ပေါ်နေပြီး ဘုရားလောင်း၏ သားတော် မဟုတ်ပါမူ နှစ်ခုလုံး ရေ၌ မြုပ်သွားပါစေ’။ အံ့ဖွယ်ကောင်းစွာ ကျောက်တုံးသည် ဝါဂွမ်းလုံးကဲ့သို့ ဖြစ်ပြီး သားတော်သည် ကျောက်တုံးပေါ်၌ ပေါလော ပေါ်နေ၏။ လူအပေါင်းသည် ထိုဖြစ်ရပ်ကို မြင်သောအခါ အလွန်အလွန် ပျော်ရွှင်သွားကြပြီး သားတော်အား ရေကန်ထဲမှ ပြန်ယူကြ၏။

သေနသုကြွယ်၏ သမီးနှစ်ယောက် လူဒါန်းသည့် ဆွမ်းကို ခံယူပြီး ဆွမ်းဘုဉ်းပေးရန် ဘုရားလောင်းအား သပိတ်လူဒါန်းခဲ့ကြသည့် အကနိဋ္ဌဘုံမှ ယခင် ဗြဟ္မာနှစ်ဦးသည် ရောက်လာကြပြီး ၎င်းတို့၏ ချီးမွမ်းစကားများကို သီဆိုကြ၏။ ဗုဒ္ဓသည် ယင်းတို့၏ အသံများကို အမှတ်ရသဖြင့် အောက်ပါ ဂါထာများကို ရွတ်ဆို၏။

လောကီ ပျော်ရွှင်စရာတို့၏ နှစ်သက်ဖွယ် အားလုံး
နတ်ပြည်လောက၌ ထင်ရှားသော ပျော်ရွှင်မှုအားလုံး
တို့ကား ဘဝဆုံးရာ နိဗ္ဗာန်နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက
ဆယ့်ခြောက်စိတ် စိတ်၍ တစ်စိတ်မျှကိုပင် မမီနိုင်။

^၁ *Rgya-tcher rolpa* (တိဗက်ကျမ်းစာ) စာ-၃၈၉ အောက်ခြေ မှတ်ချက်၌ မဟာဘိနိက္ခမနသုတ်၊ စာ-၇၅-၇၆ မှ ထုတ်နုတ်သည့် ဖော်ပြပါ ဖြစ်ရပ်ကို ဘာသာပြန်ရာတွင် M. Foucaux က ကလေးငယ်အား ယခင် ဘုရားလောင်းတို့ ပိုင်ဆိုင်ခဲ့သော မြည်း (သတ္တဝါ)ပေါ်၌ တင်ကြောင်း ဆို၏။ ယင်းဖော်ပြချက်မှာ တစ်စုံတစ်ခုသော အံ့ဩဖွယ်ဖြစ်ရပ် ရှိခြင်းကို မဖော်ပြသည့် တိဗက်ဝိနယအဆိုလောက် ကျေနပ်ဖွယ် မရှိ။ Schiefner ၏ *Tibetan Legends* စာ-၂၄၆ မှတ်တမ်းမှာ ဤကျမ်းစာနှင့် ညီ၏။

ခန္ဓာဝန်ကို တင်ဆောင်ထားသူကား ဆင်းရဲရ၏။
ယင်းကို ပစ်ချနိုင်သူကား ပျော်ရွှင်ရ၏။
ခန္ဓာဝန်ထုပ်ကို ပစ်ချပြီးသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက်
ထိုသူသည် ခန္ဓာဝန်ကို တစ်ဖန် ရှာတော့မည် မဟုတ်။
ဘဝအားလုံးကို ပစ်လွှင့်ပြီးသောအခါ
သညာအားလုံး ကုန်ဆုံးသွားသောအခါ
အားလုံးကို အရှိအတိုင်း သိသွားသောအခါ
ထိုအခါ၌ တဏှာသည် တစ်ဖန် ပြန်လာမည် မဟုတ်။^၂

သိမြင်ခါစ လွတ်မြောက်မှုကို သိရှိခံစားရသော နှစ်သက်ပီတိကား ရှင်တော် ဗုဒ္ဓအဖို့ ခုနစ်ရက်ပတ်လုံး အစားအစာ မသုံးဆောင်ဘဲ နေသည်အထိ ကြီးမား၏။

ခုနစ်ရက် ပြည့်ပြီးသောအခါ^၂ လှည်းသမား ငါးရာနှင့် အတူ တဖုဿနှင့် ဘလိကအမည်ရှိ ကုန်သည် နှစ်ယောက် ထိုနေရာသို့ ရောက်လာကြပြီး နတ်သား တစ်ယောက်၏ ညွှန်

^၁ ထိုဂါထာများမှာ ယေဘုယျအားဖြင့် ဘုရားဖြစ်ပြီးစအချိန်၌ ဗုဒ္ဓရွတ်ဆိုခဲ့သည်ဆိုသော ဂါထာများ မဟုတ်ချေ။ ဒုတိယဂါထာမှာ ဥဒါနဝဂ္ဂ၊ အခါနံး ၃၀၊ ၃၄-ဂါထာအဖြစ် တွေ့ရ၏။ ဤကျမ်းစာ၌ နာမည်ကျော် ဥဒါနဝဂ္ဂ၌ ‘အနေက ဇာတိသံသာရံ’ စသော ဥဒါနံးစကားကို မဖော်ပြသည်မှာ ထူးခြား၏။ ဥဒါနဝဂ္ဂ၊ စာ-၁၅၇ နှင့် Beal ၏ *Romantic* စာ-၂၂၅ ကို လည်း ရှုပါ။

^၂ ဤအဆိုမှာ Beal ၏ *Romantic* စာ-၂၃၆ နှင့် ညီညွတ်၏။ လလိတဝိတ္ထာရ၊ စာ-၃၅၆ ၌ကား ဤ လူဒါန်းမှုသည် ဗုဒ္ဓဖြစ်ပြီးနောက် ခုနစ်ပတ်ကြာပြီးမှ ဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြ၏။ Bigandet ၏ *Legend or*. စာ-၁၀၇ လလိတဝိတ္ထာရနှင့် တူ၏။ ယင်း စာ-၁၀၈ ၌ ၎င်းတို့ နှစ်ယောက်ကို ညီအစ်ကိုဟု ဆို၏။

မုစလိန္နနဂါးက ဗုဒ္ဓကို ကာကွယ်ပေးခြင်း ၆၉
သင့်ပါပြီ'ဟု ဆို၏။ သို့ရာတွင် ဗုဒ္ဓက 'မာရ်နတ်၊ ငါ၏ တ
ပည့် သာဝကများသည် အသိပညာ မပြည့်စုံ သေးသရွေ့၊
နားလည်မှု မလျင်မြန်သေးသရွေ့၊ ဘိက္ခု ဘိက္ခုနီ ဥပသကာ
ဥပါသိကာတို့သည် ဓမ္မနှင့်အညီ အဓမ္မကို ငြင်းဆိုနိုင်စွမ်း
မရှိသေးသရွေ့၊ ငါဘုရား၏ တရားတော်သည် နတ်လူတို့
အတွင်း ကျယ်ပြောစွာ မပျံ့နှံ့သေးသရွေ့ ငါဘုရားသည် ပရိ
နိဗ္ဗာန် စံဦးမည် မဟုတ်'ဟု ဖြေဆို၏။

ထိုအချိန်၌ နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်းသည် ဇမ္ဗူဒီပ
(ကျွန်း)ရှိ သစ်ပင်မှ ဖန်ခါးသီး (arura)ကို (ဘုရားရှင်အား
ဆက်ကပ်သဖြင့်) ဗုဒ္ဓ၏ ရောဂါ ပျောက်ကင်းသွား၏။

ဗုဒ္ဓသည် ဗောဓိပင်အောက်၌ နှစ်သက်သမျှ စံနေပြီး
နောက် မုစလိန္နနဂါးမင်း^၁ နေထိုင်ရာသို့ ကြွတော်မူ၏။ နဂါး
မင်းသည် ဗုဒ္ဓအား နေပူခြင်း မိုးရွာခြင်းတို့ကို ကာကွယ်လိုသ
ဖြင့် မိမိ၏ ကိုယ်ခန္ဓာဖြင့် ဗုဒ္ဓအား ခုနစ်ထပ် ရစ်ပတ်လျက်
၎င်း၏ ပါးပျဉ်းကို ဗုဒ္ဓ၏ ဦးခေါင်းပေါ်မှ ဖြန့်မိုးထား၏။ ဗုဒ္ဓ

^၁ လလိတဝိတ္ထာရ၊ စာ-၃၅၂ တွင် ဤဖြစ်ရပ်၏ သဲလွန်စကို တွေ့
ရသကဲ့သို့ ထင်၏။ ယင်း၌ ဗုဒ္ဓ ဗောဓိဉာဏ်ကို ရပြီးနောက်
လေးပတ်အကြာ၌ ပါပိမ(မာရ်နတ်)သည် ဗုဒ္ဓထံသို့ ရောက်လာ
ကြောင်းဆို၏။ Beal ၏ *Romantic* စာ-၂၄၀ Bigandet ၏ *Legend*
or. စာ-၁၀၇ တို့၌လည်း 'ပိုမို သင့်တော်သော အစာအာဟာရ
ကို ခံယူနိုင်ရန် ကိုယ်ခန္ဓာကို ပြင်ဆင်သည့်အနေဖြင့်' နတ်ဒေဝါ
တို့က အသီးကို ကပ်လှူကြောင်း ပြဆိုခြင်းသည် ဤဖြစ်ရပ်ကို
ရည်ညွှန်းသည်မှာ ထင်ရှား၏။

^၂ လလိတဝိတ္ထာရ၊ စာ-၃၅၄ အရ ဗုဒ္ဓသည် ဗောဓိဉာဏ်ကို ရပြီး
နောက် ငါးပတ်မြောက်တွင် မုစလိန္နထံသို့ ကြွတော်မူကြောင်း
ဆို၏။ Bigandet ၏ *Legend or.* စာ-၁၀၆ လည်း ယင်းနှင့်တူ၏။

သည် ယင်းနေရာ၌ ခုနစ်ရက်ပတ်လုံး သမာပတ်ဖြင့် သီတင်းသုံးတော်မူ၏။

မုစလိန္နနှင့် အလိုရှိသမျှ သီတင်းသုံးတော်မူပြီးနောက် ဗုဒ္ဓသည် ဗောဓိမဏ္ဍ(လ) သို့ ကြွတော်မူလျက် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါ ဆယ့်နှစ်ရပ်ကို ဆင်ခြင်တော်မူရင်း မြက်အခင်းပေါ်၌ ခုနစ်ရက်ပတ်လုံး သီတင်းသုံးတော်မူ၏။ ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်သည် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို စိတ်တော်ဖြင့် ဆင်ခြင်ပြီးသောအခါ ဥဒါနဝဂ်၊ နောက်ဆုံး ဂါထာများ၌ မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည့် ‘တရားရှုမှတ်ရန် စိတ်အားထက်သန်သော ပြာဟ္မဏသည်’ စသည်ဖြင့် အစချီသော ဥဒါနိးစကားကို မြွက်ဟတော်မူ၏။

ဗုဒ္ဓ၏ စိတ်တော်၌ ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဒေသနာတော်မှာ လူသား၏ အသိဉာဏ်ဖြင့် မမီနိုင်လောက်အောင် နက်နဲ၏ဟု စိတ်တော်၌ ဖြစ်ပေါ်လာပြီး ယင်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်)ကို လောကအား ဟောကြားတော့မည် မဟုတ်ဟု ဆင်ခြင်မိ၏။ သို့ရာတွင် လောက၏သခင် ဖြစ်သော ဗြဟ္မာသည် ‘ဗုဒ္ဓတစ်ဆူ ပွင့်တော်မူခြင်းမှာ သမန်းပင်မှ အပွင့်ကဲ့သို့ အလွန်ရှားပါး’သောကြောင့် လောကအား သနားသဖြင့် တရားဟောကြားပါရန် လာရောက်၍ တောင်းပန်၏။

ယင်းနောက် ရှင်တော် ဗုဒ္ဓသည် မည်သူသည် တရားဒေသနာ ဟောကြားရန် သင့်တော်သည်ကို ဆင်ခြင်တော်မူ

၁ အထက်ပါ ဖြစ်ရပ်ကို Beal ၏ *Romantic* စာ-၂၃၈ ၌ ဗုဒ္ဓသည် နိဂြောဓပင် (ပညောင်ပင်)အောက်၌ ခုနစ်ရက် သီတင်းသုံးတော်မူကြောင်း၊ လလိတဝိတ္ထာရ၊ စာ-၃၅၅ ၌ ဆိတ်ကျောင်းသားတို့၏ နိဂြောဓပင် အောက်တွင် သီတင်းသုံးကြောင်း ဖော်ပြ၏။

၂ ဥဒါနဝဂ္ဂ၊ စာ-၁၉၉ ကိုရှုပါ။

တော်မူ၏။ ဗုဒ္ဓသည် အရတ ကာလာမ (Arata Kālāma)ကို ဆင်ခြင်သောအခါ ခုနစ်ရက်အလွန်က ကွယ်လွန်ခဲ့ပြီ ဖြစ်ကြောင်း သိမြင်တော်မူ၏။ ရာမ၏သား ရုဒ္ဓကလည်း သုံးရက်အလွန်ကပင် ကွယ်လွန်ခဲ့ကြောင်း သိမြင်တော်မူ၏။ သို့ဖြင့် ဗုဒ္ဓသည် ဗာရာဏသီမြို့အနီး မိဂဒဝ ကုသိဝဒန (Mrigadava of Rishivadana) အရပ်၌ ရှိသော ရဟန်းငါးယောက်ကို ရှာဖွေရန် ဆုံးဖြတ်တော်မူ၏။

ဗောဓိမဏ္ဍလ၌ နှစ်သက်သရွေ့ သီတင်းသုံးတော်မူပြီးနောက် ဗုဒ္ဓသည် ကာသီတိုင်း၏ မြို့တော် ဗာရာဏသီသို့ ကြွတော်မူစဉ် လမ်းတစ်နေရာတွင် ဗုဒ္ဓအား ဗုဒ္ဓ၏ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအကြောင်း၊ ဆရာအကြောင်း၊ မည်သည့်အရပ်သို့ သွားကြောင်းကို မေးမြန်းသည့် အာဇီဝကနှင့် တွေ့၏။ အာဇီဝကသည် ဗုဒ္ဓ၏ အဖြေစကားကို ကြားရသောအခါ ‘အရှင်ဂေါတမ၊ သင်သည် အမှန်ပင် အောင်မြင်သူ ဖြစ်ပါပေ၏’ဟု အံ့ဩစကား ဆိုလျက် မိမိလမ်းသို့ ထွက်သွားလေ၏။

၁ Bigandet ၏ *Legend or*. စာ-၁၁၅ ၌ ယင်းပုဂ္ဂိုလ်ကို မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ရဟန်း ဥပကဟု ခေါ်တွင်၏။ ယင်း စာ-၁၁၇ ၌ ကျမ်းပြုသူက ဥပကသည် မိတ်ဆွေ ဇိနကို ရှာဖွေရင်း လှည့်လည်သွားလာခဲ့ကြောင်း ဖော်ပြ၏။

00000000

၇၆ ဗုဒ္ဓဖြစ်တော်စဉ် တိဗက်မှတ်တမ်း

သိရခြင်း၌ အန္တရာယ်တစ်ခုခု ဖြစ်မည်ကို စိုးရိမ်သဖြင့် ယသ၏ ဖခင်အား အကြောင်းကြား၏။ ယသ၏ ဖခင်သည် ယသကို ရှာဖွေရန် မြို့မှ ထွက်ခဲ့၏။ မြစ်ကမ်းသို့ အရောက်တွင် သားဖြစ်သူ၏ ဖိနပ်များကို တွေ့ရခြင်း၌ ဖခင်သည် သားဖြစ်သူ ရေနစ်သွားပြီ သို့မဟုတ် မိမိကိုယ်ကို အဆုံးစီရင်သွားပြီဟု ထင်မှတ်ပြီး ထိတ်လန့်သွား၏။ ယသ၏ ဖခင်သည် မြစ်တစ်ဖက်ကမ်းသို့ ကူးသွားခဲ့ရာတွင် ဗုဒ္ဓနှင့် တွေ့သဖြင့် မိမိသားနှင့် ပတ်သက်၍ စုံစမ်း မေးမြန်း၏။ မေးခွန်းကို မဖြေကြားမီ ဗုဒ္ဓသည် ယသ၏ ဖခင်အား ဗုဒ္ဓဝါဒီဖြစ်စေပြီး သစ္စာတရားကို ဟောကြားသဖြင့် ယသမှာ ရဟန္တာ ဖြစ်သွား၏။ ထိုအရပ်၌ ဗုဒ္ဓသည် ‘ခမ်းနားသည့် အဝတ်ကို ဝတ်ဆင်ထားပြီး သစ္စာလမ်းစဉ်ကို လျှောက်လှမ်းသူသည်’ အစချီသည့် ဝါထာံ ကို ဟောကြားတော်မူ၏။

ယင်းနောက် ယသနှင့် ၎င်း၏ဖခင်တို့သည် အိမ်သို့ ပြန်သွားကြ၏။ နံနက်တွင် ဗုဒ္ဓသည် ယသတို့ အိမ်သို့ ဆွမ်းခံကြွလျက် ယသ၏ ဇနီးနှင့် မိခင်တို့ လှူဒါန်းသည့် ဆွမ်းကို သုံးဆောင်ပြီးနောက် ၎င်းတို့အား ဓမ္မဒေသနာ ဟောကြားတော်မူ၏။ ဒေသနာအဆုံး၌ ၎င်းတို့သည် ဗုဒ္ဓဘုရားကို ကိုးကွယ်သူ ဥပါသိကာများ ဖြစ်သွားကြ၏။

ယသတွင် ပုဏ္ဏ၊ ဝိမလ၊ ဂဝမ္ပတိနှင့် သုဗာဟု ဟူ၍ မိတ်ဆွေ လေးယောက် ရှိ၏။ ယသသူဌေးသား ရဟန်းပြုသွား

^၀ ဥဒါနဝဂ္ဂ၊ စာ-၁၈၅ ကိုရူပါ။
^၂ Bigandet ၏ Legend or. စာ-၁၂၆ အရ ၎င်းတို့မှာ ဗာရာဏသီမြို့၌ အလွန် ထင်ရှားသည့် မိသားစုဝင်များ ဖြစ်ပြီး ယခင်က ယသနှင့် အလွန် ရင်းနှီး ကျွမ်းဝင်သူများ ဖြစ်သည်ဟု ဆို၏။

အခန်း (၃)

သာသနာပြုအစမှစ၍ အဇာတသတ္တု နန်းစံသည်အထိ ဗုဒ္ဓ ဖြစ်တော်စဉ်

ရှင်တော် ဗုဒ္ဓသည် နေရဉ္စရာမြစ်အနီးမှ ဒေသစာရီ ကြွချီတော်မူရာ နောက်ဆုံးတွင် ဗာရာဏသီမြို့အနီး မိဂဒါဝုန်သို့ ဆိုက်ရောက်တော်မူ၏။ ပဉ္စဝဂ္ဂီတို့ ဗုဒ္ဓအား မြင်သောအခါ မရိုင်းရုံမျှ အေးစက်စက်ဖြင့် ကြိုဆိုရန် ဆန္ဒရှိခဲ့ကြသော်လည်း ဗုဒ္ဓ၏ ပြောင်းလဲသွားသော ရုပ်သွင်၏ ခမ်းနားတည်ငြိမ်မှုကြောင့် ထိုသို့ ဆက်မလုပ်နိုင်ကြဘဲ နေရာမှထလျက် ဗုဒ္ဓ၏ ဝေယျာဝစ္စများကို လုပ်ပေးခဲ့ကြ၏။

ပဉ္စဝဂ္ဂီတို့က ဗုဒ္ဓအား ခက်ခဲသည့် ကျင့်စဉ်ကို စွန့်လွှတ်ရခြင်း၏ အကြောင်းကို မေးမြန်းကြသဖြင့် ဗုဒ္ဓက ဓမ္မစက္က ပဝတ္တသုတ္တန် (သို့မဟုတ် ဓမ္မနိုင်ငံတော်၏ အခြေခံများဆိုင်ရာ ဟောကြားချက်) လာ စကားလုံးများဖြင့် ဖြေကြားတော်မူ၏။ ထိုသုတ္တန်မှာ ပုံစံမျိုးစုံဖြင့် ဘာသာပြန်ကြသောကြောင့် ဤနေရာ၌ ယင်းတို့ကို ဖော်ပြခြင်းဖြင့် အကျိုးမရှိ။

^၀ တိဗက် ပိဋကတ် မှတ်တမ်းများအရ ဤသုတ္တန်၌ အနည်းဆုံး မူကွဲ ခြောက်ခုရှိ၏။

ရဟန်းသုံးပါးမှာ မြို့တွင်းသို့ ဆွမ်းခံ လှည့်လည်နေကြ သဖြင့် ဗုဒ္ဓသည် နံနက်ပိုင်းတွင် ရဟန်းငါးဦးအနက် နှစ်ဦး အား ဓမ္မကို သင်ကြားပြီး ညနေပိုင်းတွင် ရဟန်းနှစ်ပါးက (ဆွမ်း) အလှူခံသွားနေကြသဖြင့် နံနက်က ဆွမ်းခံထွက်သည့် ရဟန်းသုံးပါးအား ဓမ္မကို သင်ကြား၏။

ပထမဆုံး သာဝကများ

တစ်ဖန် ဗုဒ္ဓသည် ပဉ္စဝဂ္ဂီတို့အား သစ္စာလေးပါးကို ဟော ကြားတော်မူ၏။ ဗုဒ္ဓက ယင်းတို့အား ထိုအချိန်က ရသေ့ရ ဟန်း အားလုံးတို့အား ယေဘုယျအားဖြင့် ရည်ညွှန်းသည့် ဘိက္ခု (ရဟန်းတို့)ဟု ရည်ညွှန်း ခေါ်ဆို၏။

ဟောပြောမှု ပြီးဆုံးသွားသောအခါ ဗုဒ္ဓသည် ရဟန်းငါး ဦးအနက် အကြီးဆုံးဖြစ်သည့် ကောဏ္ဍညအား 'ကောဏ္ဍည၊ သင်သည် ဓမ္မကို ပြည့်စုံစွာ နားလည်သွားပြီလော'ဟု မေး တော်မူ၏။ 'ဘုန်းတော် ကြီးတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၊ တ ပည့်တော်သည် ဓမ္မကို ကောင်းစွာ နားလည်ပါပြီ။ ဗုဒ္ဓက ယင်းသို့ မိန့်တော်မူသည်ကို အကြောင်းပြု၍ ကောဏ္ဍညအား 'အညာတကောဏ္ဍ = သိသွားသူ ကောဏ္ဍည'ဟု ခေါ်တွင်၏။

ယင်းနောက် ဗုဒ္ဓသည် ယင်းတို့အား သစ္စာလေးပါး တ ရားကို ဟောကြားလျက် အခြား ရဟန်းလေးယောက်တို့အား

၀ Bigandet, *Legend*. စာ-၁၁၈ အရ ဗုဒ္ဓသည် ရဟန်းငါးပါးလုံး အား တစ်နေ့တည်း၌ ဗုဒ္ဓဝါဒီအဖြစ် ခံယူစေကြောင်းဆို၏။ Rys Davids ၏ *Buddha's Birth Stories* စာ-၁၁၃ ၌ ယင်းသို့ မဆိုချေ။
၂ G. Buhler ၏ *Sacred Laws of Ariyas, Gaotams Dharmacastra III*. 2 ၌ ရှင်းပြထား၏။ သညာသိ ဟူသော စကားလုံးကို *Dharmacastra* ကျမ်း၌ တွင်ကျယ်စွာ အသုံးပြုထား၏။

လည်း ဗုဒ္ဓဝါဒီအဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲပေးလိုက်၏။ ထိုအချိန်က ကောဏ္ဍညဟူသော ဗောဓိဉာဏ်ကို ရပြီးသူ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ် တစ်ယောက်သာ ရှိ၏။ ယင်းနောက် ဗုဒ္ဓသည် သင်္ခါရတရား အားလုံးတို့၏ မမြဲပုံကို ဟောကြားသဖြင့် အခြားရဟန်း လေး ယောက်တို့လည်း ရဟန္တာဖြစ်သွားကြ၏။

ဗုဒ္ဓသည် ရဟန်းငါးယောက်တို့အား ဗုဒ္ဓဝါဒီ ဖြစ်စေပြီး နောက် ၎င်းတို့နှင့်အတူ ဒေသစာရီ ကြွချီလျက် ဗာရာဏသီ အနီး ဂင်္ဂါမြစ်ကမ်း၌ ရပ်နားတော်မူ၏။ ထိုစဉ် ယသံ အမည် ရသည့် ဗာရာဏသီ သူဌေးသားတစ်ဦး ညအချိန် မြစ်ကမ်းသို့ ရောက်လာပြီး တစ်ဖက်ကမ်းရှိ ဗုဒ္ဓကို တွေ့မြင်ရခြင်း၌ ထို သူဌေးသားသည် ဗုဒ္ဓအား 'အို ရဟန်း၊ ကျွန်ုပ်သည် ဒုက္ခကို ခံစားနေရပါ၏'ဟု အော်၍ လျှောက်၏။ သို့ဖြင့် ဗုဒ္ဓက ဤ သို့ ဖြေကြား၏ 'ဤဖက်ကမ်းသို့ လာခဲ့လော့၊ သင်သည် ဒုက္ခ ကို ခံစားရတော့မည့် မဟုတ်၊ သောကလည်း ရှိတော့မည် မဟုတ်'။ သို့ဖြင့် သူဌေးသားသည် မြစ်ကမ်း၌ မိမိ၏ ဖိနပ် များကို ချွတ်ထားခဲ့ပြီး ဗုဒ္ဓရိုတော်မူသည့် မြစ်ကမ်းသို့ ဖြတ် ကူးသွား၏။ ဗုဒ္ဓက ၎င်းအား ဒါနကထာ၊ သီလကထာ၊ သဂ္ဂ ကထာ၊ သန္တုဋ္ဌိကထာ၊ မောက္ခကထာ၊ သစ္စကထာ စသည်ကို ဟောကြားတော်မူ၏။ ယသသည် သစ္စာတရားကို လက်ခံ ယုံ ကြည်သွားပြီး ဗုဒ္ဓ၏ လူဝတ်ကြောင် တပည့်သာဝက ဖြစ် သွား၏။ ယသ၏ ကျေးကျွန် အမျိုးသမီး တစ်ယောက်သည် ထိုညမှာပင် ၎င်းတို့၏သခင် အိမ်မှ ထွက်ခွာသွားကြောင်း

၀ Bigandet ၏ *Legend or*. စာ-၁၂၀ အရ ၎င်း၏ အမည်မှာ ရသ ဖြစ်၏။ Bigandet ၏ကျမ်း၌ ယသသူဌေးသား မြစ်ကို ဖြတ်ကူး ကြောင်း မဖော်ပြချေ။

ပြောကြားသော်လည်း ဗုဒ္ဓသည် ယင်းမြေကို အောင်နိုင်ပြီး ဆွမ်းခံသပိတ်တွင် ထည့်ပြီ၏။ ယင်းဖော်ပြပြီး တန်ခိုးပြာဋိ ဟာနှင့် အခြားသော ဗုဒ္ဓ၏ ဆောင်ရွက်မှုများ ရှိသော်လည်း ကဿပသည် ဗုဒ္ဓ၏ ကြီးမြတ်မှုကို အသိအမှတ် မပြုနိုင်ဘဲ တန်ခိုးတစ်ခု ပြုပြီးတိုင်း ကဿပကလည်း မိမိကိုယ်ကို မိမိ 'သို့ရာတွင် ငါလည်း ရဟန္တာပါပဲ'ဟု ဆိုလေ့ရှိ၏။

နောက်ဆုံး၌ ကဿပ၏ မာနလျော့သွားပြီး မဟာသမဏ၏ သာသနာ့ အဆုံးအမကို လိုက်နာကျင့်သုံးတော့မည် ဖြစ်ကြောင်း ၎င်း၏ တပည့်များအား ပြောဆို၏။ တပည့်များ က ကဿပမှာ မိမိတို့၏ ဆရာအရှင်ဖြစ်သောကြောင့် မိမိတို့ သည် ဆရာအရှင်၏ နောက်သို့လိုက်ရန် ဖြေကြားကြ၏။ သို့ ဖြင့် ၎င်းတို့သည် သားရေခုံများ၊ သစ်ခေါက်များ၊ အသုံးအ ဆောင်များ၊ ပစ္စည်းများနှင့် ယဇ်ဇွန်းများကို မြစ်ထဲသို့ ပစ်ချ လိုက်ကြ၏။ ယင်းနောက် ကဿပသည် တပည့်များနှင့်အတူ ဗုဒ္ဓထံ၌ ရဟန်းပြုခွင့်ပေးရန် တောင်းပန်၏။

ညီတော် ကဿပနှစ်ယောက်တို့သည် ၎င်းတို့အစ်ကို ရ သေ့၏ ပူဇော်ကိုးကွယ်မှုဆိုင်ရာ အသုံးအဆောင် ပစ္စည်းများ မြစ်ရေအလျဉ်၌ မျောပါလာသည်ကို မြင်ခြင်း၌ ဘုရင် သို့မ ဟုတ် ခိုးသားများကြောင့်ဖြစ်စေ ရေ သို့မဟုတ် မီးကြောင့် ဖြစ်စေ ကံဆိုးဖြစ်ရပ် ကျရောက်သည်ထင်ပြီး စိုးရိမ်သွား၏။ သို့ဖြင့် ညီနောင်နှစ်ယောက်နှင့် ယင်းတို့၏ တပည့်များသည် အစ်ကိုတော် ကဿပကို တွေ့ဆုံရန် သွားကြသောအခါ အစ် ကိုတော် ရသေ့နှင့် ၎င်း၏ တပည့်များသည် ဗုဒ္ဓထံမှ တရား နာယူနေကြသည်ကို တွေ့ရပြီး ၎င်းတို့ အားလုံးလည်း ကျွတ် သွားကြပြီး ရဟန်းဘောင်သို့ ဝင်ရောက်ကြ၏။

ဗုဒ္ဓသည် ဥရုဝေလာတွင် ပျော်ရွှင်သမျှ သီတင်းသုံးနေ

ကြောင်း ကြားသိရသောအခါ ၎င်းတို့လည်း ဗုဒ္ဓထံသို့ ရောက် လာကြလျက် ၎င်းတို့ကိုလည်း ရဟန်းပြုပေးရန် ဗုဒ္ဓအား တောင်းပန်ကြ၏။ ဗုဒ္ဓ၏ တရားဒေသနာ ဟောပြောမှု ပြီးဆုံး သောအခါ ၎င်းတို့လည်း ရဟန္တာ ဖြစ်သွားကြ၏။ ထိုအချိန်၌ ဗုဒ္ဓမှတစ်ပါး ရဟန္တာ ဆယ်ပါး ပေါ်ထွန်းပြီ ဖြစ်၏။

ဗာရာဏသီမြို့၏ ထင်ရှားသော မိသားစုဝင်များမှ လူ ငယ် ငါးကျိပ်^၁ တို့သည် ယသနှင့် ၎င်း၏မိတ်ဆွေတို့ ဗုဒ္ဓသာဝ က ဖြစ်သွားကြောင်း သိရခြင်း၌ ၎င်းတို့လည်း ရဟန်းပြုကြ လျက် မကြာမီ ရဟန္တာ ဖြစ်သွားကြ၏။ သို့ဖြင့် ထိုအချိန်၌ လောကတွင် ရဟန္တာ ခြောက်ကျိပ် ဖြစ်လာ၏။

ဣသိဝဒန (Rishivadana) မိဂဒါဝုန်၌ သီတင်းသုံးစဉ် ဗုဒ္ဓသည် သတ္တဝါအပေါင်းတို့ကို စောင့်ရှောက်မည့် ဓမ္မကို ပျံ့ နှံ့စေရန် ရဟန္တာ ခြောက်ကျိပ်တို့အား နှစ်ပါးစီ စေလွှတ်တော် မူ၏။ ဗုဒ္ဓကိုယ်တိုင်မူ ဥရုဝေလာရှိ သေနာနိ ရွာသို့ ကြွတော် မူ၏။^၂ သို့ရာတွင် ဥရုဝေလာသို့ မထွက်ခွာမီ မာနတ်သည် ပုဏ္ဏားလုလင်ယောင် ဆောင်လျက် ဗုဒ္ဓထံ ရောက်လာပြီး ဗုဒ္ဓ သည် မာရ်နတ်၏ လွှမ်းမိုးမှုအောက်တွင် ရှိနေဆဲ ဖြစ်လျက် လွတ်မြောက်မှုကို ရပြီဟုဆိုပြီး လှောင်ပြောင် သရော်ပြု၏။ ဗုဒ္ဓသည် မာရ်နတ်ဖြစ်ကြောင်း သိတော်မူသဖြင့် စကား အ

^၁ Bigandet ၏ *Legend or.* ၈၁-၁၂၉ အရ ၎င်းတို့လည်း လူ့ဘဝ တုန်းက ယသ၏ အပေါင်အသင်းများပင် ဖြစ်ကြ၏။

^၂ မူရင်း ကျမ်းစာအရသော် ဥရုဝေလာအရပ်ရှိ သေနာနိရွာဟုသာ ဘာသာပြန်နိုင်၏။ Bigandet ၏ *Legend or.* ၈၁-၁၃၂ ၌ ဥရု ဝေလာတောအနီးတွင် တည်ရှိသော သေနာရွာဟု ဆို၏။ Rhys Davids ၏ *Sacred Books of the East, xii.* ၈၁-၁၁၃ လည်း ရှုပါ။

ငယ်ဖြစ်သာ တုံ့ပြန်ပြီး သေနာနိရွာသို့ ဦးတည် ကြွချီတော်မူ၏။ ကာဝသိကတောသို့ ဝင်လျက် သစ်ပင်ရင်းတစ်ခု၌ သီတင်းသုံး၏။ ထိုအချိန်တွင် မိန်းမများနှင့် ပျော်ရွှင်ရန် ဥရုဝေလာအနီးသို့ နေ့စဉ် လာရောက်လေ့ရှိကြသည့် ဘဒ္ဒဝဂ္ဂီ အမည်ရှိ လူငယ်ခြောက်ကျိပ် ရှိ၏။ တစ်နေ့တွင် အမျိုးသမီးတစ်ယောက် ထွက်ပြေးသဖြင့် ထိုအမျိုးသမီးကို လိုက်ရှာကြစဉ် ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်နှင့် အမှတ်မထင် တွေ့ကြ၏။ ထိုလူငယ်တို့က ဤမည် ဤမည်သော ရုပ်သွင်ရှိသည့် အမျိုးသမီးတစ်ယောက်ကို တွေ့မိပါသလားဟု မေးလျှောက်ကြ၏။ ထိုအခါ ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်က ‘အမျိုးသမီး တစ်ယောက်ကို ရှာဖွေခြင်းနှင့် ကိုယ့်ကိုယ်ကို ရှာဖွေခြင်း ဘယ်သင်းက ပို၍ကောင်းပါသနည်း’ဟု မေးမြန်း၏။ ‘ကိုယ့်ကိုယ်ကို ရှာဖွေခြင်းက ပိုကောင်းပါသည်’ဟု ၎င်းတို့က ဖြေကြ၏။ ‘သို့ဖြစ်မူ ငါဘုရားနှင့်အတူ ခေတ္တခဏ နေထိုင်ကြလော့၊ ငါသည် သင်တို့အား သစ္စာတရားကို ဟောကြားပေးအံ့’ဟု မိန့်တော်မူသောအခါ လုလင်တို့သည် ထိုင်ကြသဖြင့် ဗုဒ္ဓသည် ၎င်းတို့အား သင်ကြားတော်မူ၍ ၎င်းတို့မှာ နှလုံးသား ပွင့်လင်းသွားကြပြီး

^၁ Rhys Davids ၏ *Buddha's Birth Stories* စာ-၁၁၄ ၌ ယင်းတောကို မိဂဒဝ(Mrigadava)နှင့် ဥရုဝေလာအကြား လမ်းခရီး၌ ရှိကြောင်းဆို၏။ Rhys Davids ရော Bigandet ၏ *Legend or.* (စာ-၁၃၄) ပါ တပည့် သာဝကများအား သာသနာပြု စေလွှတ်ပြီးနောက် ပထမဝါကို မိဂဒါဝန် (Mrigadava)မှာပင် ကုန်လွန်စေကြောင်း၊ ယင်းနောက်မှ ဥရုဝေလာသို့ ကြွတော်မူကြောင်း ဖော်ပြ၏။ ဝါဆိုခြင်းဖြင့် နှစ်ကာလများကို ရေတွက်သည့် နည်းအရ ဖော်ပြပါဖြစ်ရပ်မှာ ဒုတိယဝါတွင် ဖြစ်၏။ Rhys Davids ၏ *Buddha's Birt.* စာ-၁၁၄ ၌ ‘ဘဒ္ဒဝဂ္ဂီ ညီနောင် သုံးကျိပ်’ဟု ဆို၏။

ယုံကြည်သွားကြလျက် ဗုဒ္ဓ၏ သာဝကများ ဖြစ်သွားကြ၏။ ယင်းနောက် ဗုဒ္ဓသည် ကပိလဝတ္ထုမှ ချမ်းသာကြွယ်ဝသည့် ဒေဝအမည်ရှိ ပုဏ္ဏားနှင့် ၎င်း၏ဇနီး ပုဏ္ဏားမတို့အား ဓမ္မကို ယုံကြည် လိုက်နာစေ၏။ ၎င်းတို့(ဇနီးမောင်နှံ)သည် သေနာနိနိဂုံးသို့ ရောက်သော် မိမိတို့ တွေ့ဆုံခဲ့သူမှာ သကျမင်းသား ဖြစ်ကြောင်း သိသွားကြ၏။

ဗုဒ္ဓသည် ဥရုဝေလာရွာတွင်းသို့ ကြွတော်မူလျက် နန္ဒာနှင့် နန္ဒဗလာ အမည်ရှိ အမျိုးသမီး နှစ်ယောက်တို့အား တရားဒေသနာ ဟောကြားသောအခါ ၎င်းတို့ နှစ်ယောက်လည်း ဗုဒ္ဓဝါဒီအဖြစ် ခံယူကြ၏။

ကဿပညီနောင်ကို ချေချွတ်ခြင်း

ယခုအချိန်၌ ဗုဒ္ဓသည် မဂဓနိုင်ငံအတွင်း မိမိ ပြုလုပ်ရမည့် အရေးအကြီးဆုံး ချေချွတ်မှုမှာ ထိုအချိန်က အသက် ၁၂၀ ရှိပြီး ထိုဒေသတစ်ခုလုံး အလွန် လေးစားခံရလျက် တပည့် ငါးရာနှင့်အတူ နေရသူရာ မြစ်ကမ်း၌ နေထိုင်လျက်ရှိသည့် ရဟန္တာ ဖြစ်လာမည့် ဥရုဝေလကဿပ ဖြစ်ကြောင်း ဆင်ခြင်တော်မူ၏။ အသီးသီး တပည့် ၂၅၀ စီရှိကြသည့် နဒီကဿပနှင့် ဂယာကဿပ အမည်ရှိ ဥရုဝေလကဿပ၏ ညီနှစ်ယောက်လည်း ထိုမြစ်၏ အောက်ဖက် အလွန် မဝေးသော အရပ်၌ သီတင်းသုံးလျက် ရှိကြ၏။ ဗုဒ္ဓသည် ဥရုဝေလကဿပ၏ သင်္ခမ်းကျောင်းသို့ ကြွတော်မူပြီး ဥရုဝေလကဿပနှင့် ဆွေးနွေး စကားဆိုကြ၏။ နောက်ဆုံး၌ ဗုဒ္ဓသည် ဥရုဝေလကဿပ၏ မီးတင်းကုဋ်၌ တစ်ညတာ သီတင်းသုံးခွင့် ရသွား၏။ အကြောင်းမူ ဥရုဝေလကဿပမှာ မီးကို ကိုးကွယ်သူ ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ ကဿပသည် ဗုဒ္ဓအား မီးနှင့် အခိုး မှုတ်ထုတ်သည့် ထိတ်လန့်ဖွယ် မြွေအကြောင်းကို

ယူရန် ဆုံးဖြတ်ထား၏။ မင်းကြီးသည် ဆုံးဖြတ်ချက်အတိုင်း လုပ်ခဲ့၏။ ဥယျာဉ်ပိုင်ရှင်သည် သေလွန်ပြီးနောက် ထိုဥယျာဉ် ၌ အဆိပ်ပြင်းထန်သည့် မြွေဖြစ်နေပြီး မင်းကြီးအား ကိုက် သတ်ရန် အခွင့်အလမ်းကို စောင့်မျှော်နေ၏။ တစ်နေ့ မင်း ကြီးသည် မိဖုရားများနှင့်အတူ ဥယျာဉ်သို့ ထွက်ခဲ့ပြီးနောက် မိမိအနီး၌ မိဖုရားတစ်ပါးသာ ရှိစဉ်တွင် အိပ်မောကျသွား၏။ မြွေကြီးသည် မင်းကြီးထံသို့ တွား၍ ထွက်လာခဲ့သော်လည်း ငှက်များက ယင်းမြွေကို ဝိုင်း၍ ကိုက်ဖမ်းကြစဉ် အော်မြည် ကြသဖြင့် မိဖုရား နိုးသွားပြီး မြွေကို သတ်လိုက်၏။

ငှက်တို့အား ကျေးဇူးတင်သည့် အနေဖြင့် မင်းကြီး သည် ထိုဥယျာဉ်၌ ငှက်များ အလွန်နှစ်သက်သည့် ဝါးပင်များ ကို စိုက်ပျိုးစေသဖြင့် ထိုပန်းခြံမှာ ကလန္တကငှက်တို့၏ နေရာ ဝါတောဥယျာဉ်ဟု ထင်ရှားလာ၏။ ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်သည် မိမိ၏ သာသနာပြု ခရီးအစ ပထမဦးဆုံးသော မိုးရာသီ ဝါ တွင်း ကာလကို ဤတောအုပ်တွင် ကုန်လွန်တော်မူ၏။ ထိုဥ ယျာဉ်တွင် တိဗက်ဝိနယ ပထမပိုင်း၌ ဖော်ပြသည့် အတိုင်း ဓမ္မကိုဟောကြားရန် ယခင်က စေလွှတ်ထားသော ရဟန္တာ ခြောက်ပါးတို့လည်း ဗုဒ္ဓနှင့်အတူ သီတင်းသုံးတော်မူကြ၏။

သာရီပုတ္တအား ချေချွတ်ခြင်း

ထိုအချိန်က ရာဇဂြိုဟ်မြို့အနီး နာလန္ဒာရွာတွင် ကောထိလ (Koshthila) အမည်ရှိ သားတစ်ယောက်နှင့် သာရီ အမည်ရှိ သမီးတစ်ယောက်ရှိသော မာထရ (Māthara) အမည်ရှိ ပုဏ္ဏား

^၀ Bigandet ၏ Legend. စာ-၁၅၇ ၌ ဝေဠုဝန်ဟု ဆို၏။ သို့ရာတွင် မြောက်ပိုင်း မှတ်တမ်းများ၌ ကလန္တကနိဝါသ (သို့မဟုတ် နိပါ တ) ဟုသာ တွေ့ရ၏။

ထိုင်ပြီးနောက် ဗုဒ္ဓနှင့် ပြုသစ်စ ရဟန်းတစ်ထောင်တို့သည် ဂယာအရပ်သို့ သွားကြလျက် ဂယာသီသတွင် ရပ်နားကြ၏။ ထိုအရပ်တွင် ဗုဒ္ဓသည် အံ့ဩဖွယ် တန်ခိုးပြာဋိဟာ များစွာကို ပြုပြီး ၎င်းတို့အား ယုံကြည်မှုကို တည်စေ၏။ ဗုဒ္ဓသည် ၎င်း တို့အား မီးလျှံဒေသနာ သို့မဟုတ် တောင်ပိုင်း ပါဠိတော်အရ အာဒိတ္တပရိယာယသုတ္တန်ကို ဟောကြားတော်မူ၏။

ဝေဠုဝန်ကို အလှူခံခြင်း

ထိုအချိန်တွင် မဂဓဘုရင် သေနိကဗိမ္ဗိရသာရ၏ အမတ်များ သည် ဗုဒ္ဓဘုရားသည် ဂယာသီသအရပ်၌ တပည့် သာဝက များနှင့်အတူ သီတင်းသုံးနေကြောင်း မင်းကြီးကို အကြောင်း ကြားကြ၏။ မင်းကြီးသည် ဆုတောင်းငါးမျိုး ပြုထား၏။ ယင်း တို့မှာ '၁) မိမိ၏ နိုင်ငံတော်အတွင်း၌ ဗုဒ္ဓတစ်ဆူ ပွင့်ထွန်း ပါစေ ၂) ထိုဗုဒ္ဓအား ဖူးမြော်ရပါစေ ၃) ထိုဗုဒ္ဓထံမှ သစ္စာ တရားကို နာယူရပါစေ ၄) ထိုသစ္စာတရားကို နားလည်နိုင်သူ ဖြစ်ပါစေ ၅) ဗုဒ္ဓ၏ သင်ကြားချက်များကို လိုက်နာကျင့်သုံး နိုင်သူ ဖြစ်ပါစေ'ဟု ဖြစ်၏။ သို့ဖြင့် ဤအားရဖွယ် သတင်း စ ကားကို ကြားရခြင်း၌ တမန်တစ်ယောက်အား ဗုဒ္ဓထံသို့ သွား ၍ ရှိခိုးဦးချပြီးနောက် ဗုဒ္ဓနှင့် ဗုဒ္ဓသာဝကတို့အား ရာဇဂြိုဟ် မြို့၌ ဘုရင်မင်း၏ ပူဇော်လုပ်ကျွေးမှုကို အလှူခံတော်မူရန် စေလွှတ်လိုက်၏။

ဗုဒ္ဓသည် ဘုရင်၏ ပင့်လျှောက်ချက်ကို လက်ခံပြီး ရာဇ ဂြိုဟ်သို့ ကြွတော်မူလျက် မဂဓနိုင်ငံသားတို့၏ အထွတ်အ မြတ်ထားသည့် ဥယျာဉ်၌ တပည့်သာဝကများနှင့်အတူ သီ

^၀ Rhys Davids ၏ Buddhism စာ-၅၉ နှင့် Birth Stories စာ-၁၁၄ တို့ကို ရှုပါ။

တင်းသုံးတော်မူသဖြင့် မင်းကြီးသည် ဗုဒ္ဓအား သွားရောက် ဖူးမြော်၏။ မင်းကြီးနှင့်အတူ လိုက်ပါလာကြသည့် ပရိသတ် သည် ဗုဒ္ဓနှင့်အတူ ရှိနေသည့် ဥရုဝေလကဿပကို တွေ့ကြ သောအခါ မည်သို့ ပြုရမည်မသိ ဖြစ်နေကြ၏။ ကဿပသည် ဗုဒ္ဓ၏ တပည့်လော၊ ဗုဒ္ဓသည် ကဿပ၏ တပည့်လော။ ဗုဒ္ဓ သည် ၎င်းတို့ အတွေးအကြံကို သိမြင်သဖြင့် ဗုဒ္ဓသည် ကဿပအား ထိုပရိသတ်၏ ရှေ့မှောက်၌ တန်ခိုးပြာဋိဟာ မျိုးစုံကို ပြုလုပ်စေ၏။ ကဿပသည် ဗုဒ္ဓမှာ မိမိ၏ ဆရာ အရှင် ဖြစ်ကြောင်း ထိုပရိသတ်အား အသိပေး၏။

° မူရင်းဝါကျမှာ ရှင်းလင်းခြင်း မရှိ။ ကျွန်ုပ်၏ ဘာသာပြန်မှာ ပြင် ဆင်စရာအချို့ ရှိနိုင်၏။ Beal ၏ *Romantic* စာ-၃၁၁ ၌ ဗုဒ္ဓ သည် ဝါးတောဥယျာဉ်သို့ ဆိုက်ရောက်ခဲ့ပြီး ယင်းအတွင်း စိုက် ထူထားသည့် မျှော်စင်တိုင်အနီး၌ သီတင်းသုံးကြောင်း ဆို၏။ တိဗက် ဝိနယကျမ်းလာ စာပိုဒ်တစ်ခုအရ ဗိမ္ဗိသာရသည် ယတ္ထိ ဝန(Yasthivana)၌ ဗုဒ္ဓဝါဒီအဖြစ် ခံယူသဖြင့် ယင်းနေရာသည် ဤကျမ်းပါ ‘စေတီယဥယျာဉ်’ ဖြစ်လိမ့်မည်။ သို့ရာတွင် တိဗက် ဝိနယကျမ်း၊ အခန်း-၉ ၌ ဗုဒ္ဓသည် ထိုအချိန်တွင် ဝေဇုဝန (Venuvana)မှ ဗဟုပုတ္တစေတီယသို့ ကြွတော်မူပြီး ယင်း၌ မဟာ ကဿပသည် ဗုဒ္ဓကို သစ်ပင်အောက်တွင် တွေ့မြင်ရပြီး ဗုဒ္ဓထံ ၌ ရဟန်းပြုကြောင်း ဆို၏။ ထိုကဿပအား နိဂြောဓပင်မှာ ဆု တောင်း၍ ရရှိသောကြောင့် နိဂြောဓဟုလည်း ခေါ်၏။ Rhys Davids ၏ *Birth Stories* စာ-၁၁၆ ၏ အဆိုမှာ ဝဏ္ဏဘူ (ချီးမွမ်း ရာမြေ) အမည်ဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့၏ ကျမ်းစာတွင် ညွှန်ပြသည့် နေ ရာနှင့် ကွဲပြားပုံရ၏။ ယင်းကျမ်းအရ ဗိမ္ဗိသာရ ဗုဒ္ဓဝါဒီ ဖြစ် သွားသည့်နေရာမှာ လဠိဝနဟု ဖော်ပြ၏။ Fausoll ၏ ကျမ်းစာ၊ စာ-၈၄ ၌ တန္ဒီဝနဟု ဆိုပြီး Bigandet ၏ *Legend or.* စာ ၅၀ ၌ လဠိဥယျာဉ်ဟု ဆို၏။

ထို့နောက် ဗုဒ္ဓသည် ဘုရင်နှင့် မင်းပရိသတ်အား ရုပ်နှင့် ရုပ်တရားတို့၏ မမြဲမှု သဘာဝ၊ ဥပါဒ်နိ၊ သံယောဇဉ်၊ သင်္ခါရ စသည်၊ နိဒါန စသည်ကို ဟောကြားတော်မူသဖြင့် ဘုရင်မင်း နှင့်တကွ ပုဏ္ဏားများ သူဌေးသူကြွယ်များသည် ဗုဒ္ဓ၏ အဆုံး အမကို ခံယူသွားကြ၏။

ယင်းနောက် ဗိမ္ဗိသာရသည် ဗုဒ္ဓအား ရာဇဂြိုဟ်မြို့တော် သို့ ပင့်ဖိတ်၏။ ဗုဒ္ဓသည် မြို့တော်သို့ ရောက်သောအခါ ဗုဒ္ဓ နှင့် ရဟန်းတော်များသည် ယတ္ထိဝန (Yasthivana)၌ သီတင်း သုံးတော်မူကြ၏။ မင်းကြီးသည် ဗုဒ္ဓအား ဖူးမြော်ရန် လာ ရောက်စဉ် ဗုဒ္ဓထံမှ တရာဒေသနာကို နာယူပြီးနောက် ဗုဒ္ဓ အား နက်ဖြန်နံနက်၌ ဆွမ်းအတွက် ကြွတော်မူရန် ပင့်ဖိတ် ၏။ ဆွမ်းလှူဒါန်းပြီးသောအခါ မင်းကြီးသည် ဗုဒ္ဓ၏ လက် တော်၌ ရေစက်သွန်းချပြီး ‘တပည့်တော်သည် ဤကလန္တက နိဝါသ ဝါးတော’ကို ရှင်တော်ဗုဒ္ဓအား နှစ်သက်သမျှ သီတင်း သုံးနေထိုင်ရန် လှူဒါန်းပါ၏’ဟု ဆို၏။ ဗုဒ္ဓသည် ယင်းဥယျာဉ် ကို လက်ခံတော်မူ၏။ ယင်းသည် ပထမဆုံး ကျောင်းတိုက် သို့မဟုတ် ဗုဒ္ဓနှင့် ဗုဒ္ဓသာဝကတို့၏ ပထမဆုံးသော အမြဲ သီတင်းသုံးသည့် နေရာဌာန ဖြစ်၏။

ယင်းသည် ကလန္တကနိဝါသ ဝေဠုဝန၏ မူလနာမည် ဖြစ်၏။ ဗိမ္ဗိသာရ ထီးနန်းမရမီ ဗိမ္ဗိသာရသည် ရာဇဂြိုဟ်မြို့ သားတစ်ဦး ပိုင်ဆိုင်သည့် ပန်းခြံတစ်ခုကို အလွန်အမင်း နှစ် သက်ခဲ့၏။ မင်းသားသည် ထိုပန်းခြံ ပိုင်ရှင်ထံ မေးမြန်းသော် လည်း ပိုင်ရှင်က အလျှော့မပေးချေ။ သို့ဖြင့် မင်းသားသည် မိမိ ထီးနန်းရသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ထိုဥယျာဉ်မြေကို သိမ်း

° kalantakanivasa baomboo grove

လောက၌ ယင်းသို့သော ရာဂအကြောင်း ပြောဆိုသူ
ကား မည်သူနည်း။
စိုးရိမ်ခြင်းကို ဖြစ်ပေါ်စေသော အရာကား ကောက်
ကျစ်စဉ်းလဲခြင်းတည်း။
ပျော်ရွှင်မှုကို ပြစ်ပေါ်စေသောအရာကား ပညာတည်း။
ဤနေရာ၌ ကျွန်ုပ်တို့ သိနားလည်သော အရာကို ပိုင်
ဆိုင်မှုမှ လွတ်မြောက်ခြင်းဖြင့် ပြည့်စုံခြင်း မင်္ဂလာရှိ
ခြင်းတို့ကား အဘယ်နည်း။

ဗုဒ္ဓကို မဖွားမြင်မီ မည်သူမှ ထိုစကားလုံးများကို မဖတ်
စွမ်းနိုင်ကြချေ။ ဗုဒ္ဓကို ဖွားမြင်ပြီးမှသာ ယင်းတို့ကို ဖတ်နိုင်
သော်လည်း ယင်းစကားလုံးတို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို နားမလည်နိုင်
ကြချေ။ အကြောင်းမူ ယင်းစကားလုံးများကို ဗုဒ္ဓသာလျှင်
ရှင်းပြနိုင်သောကြောင့်ဖြစ်၏။ ထိုအချိန်တွင် ဝေဿဝန နဂါး
မင်း၏ နန်းတော်၌ ထိုဂါထာ၏ မူပွားတစ်ခုရှိကြောင်း သိမြင်
သည့် သုဝဏ္ဏပဘာသ အမည်ရှိ နဂါးမင်းတစ်ယောက် ရှိ၏။
၎င်းက ဗုဒ္ဓကို အလွန် ဖူးမြော်လိုသူ တက္ကသိလာ၌ နေသည့်
ဧလပတ္တနဂါးအား ထိုဂါထာကို ရွတ်ပြ၏။ သုဝဏ္ဏပဘာသ
သည် ဧလပတ္တအား ထိုပါဠိဂါထာများအား ရှင်းပြနိုင်သူကို
ရွှေတစ်လက် ပေးမည်ဟု ကြေညာလျက် နေရာအနံ့သို့ သွား
ရန် အကြံပြု၏။ ဧလပတ္တလည်း ပုဏ္ဏားလုလင်ပျို ဟန်
ဆောင်လျက် အကြံပြုတိုင်း ဆောင်ရွက်၏။ မကြာမီ ဗာရာ
ဏသီသို့ ရောက်လာပြီး နာလဒနှင့်တွေ့၏။ နာလဒသည် ခု
နစ်ရက်အတွင်း ၎င်းလိုချင်သည့် ရှင်းလင်းချက်ကို ယူဆောင်

^၀ ထိုဂါထာများကား ဘာသာပြန်ရန် အလွန် ခက်ခဲ၏။ Beal ၏
Romantic ၈၁-၂၇၇ ကိုလည်း ရှုပါ။

တစ်ဦးရှိ၏။ ကေထိလသည် အိန္ဒိယ တောင်ပိုင်းသို့ သွားပြီး
လောကာယတ ပညာကို သင်ယူခဲ့လျက် ကျမ်းဂန်များကို မ
တတ်မြောက်မချင်း လက်သည်းကို မပြတ်ဟု အဓိဋ္ဌာန် ပြုခဲ့
သောကြောင့် ‘ဒီယနခ’ လက်သည်းချည် ဟူသော အမည်ကို
ရရှိ၏။ သာရိသည် တိဿအမည်ရှိ အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းသား
ပုဏ္ဏားနှင့် လက်ထပ်ပြီး သားတစ်ယောက် မွေးဖွားသဖြင့်
ဖခင်၏ အမည်ကို အကြောင်းပြု၍ ဥပတိဿ^၁၊ မိခင်၏ အ
မည်ကို အကြောင်းပြု၍ သာရိပုတ္တဟု ခေါ်တွင်ပြီး သာရဒ္ဒါ
တိ (Sāradvati)မိသားစုဝင် ဖြစ်သောကြောင့် သာရဒ္ဒါတိပုတ္တ
ဟုလည်း ခေါ်တွင်၏။ သာရိပုတ္တသည် ပုဏ္ဏားတို့၏ တတ်သိ
ဖွယ် အတတ်ပညာ အားလုံးကို သင်ယူပြီး ငယ်ရွယ်စဉ်မှာပင်
ထိုအတတ်ပညာ အားလုံး၌ ထူးချွန်၏။

အနီးရှိ မောဂ္ဂလရွာ၌ ကောဏ္ဍည ပေါတာလ^၂ ဘုရင်၏
ပုရောဟိတ်၏ ဇနီးတွင် ကောလိတအမည်ရှိ သားတစ်ဦး ဖွား
မြင်ရာ၌ မိခင်နှင့် အလွန်တူသောကြောင့် မောဂ္ဂလိပုတ္တဟု
ခေါ်တွင်၏။ မိသားစုအမည်အရ မောဂ္ဂလာယနဟု ခေါ်တွင်
၏။ ၎င်းသည်လည်း ငယ်ရွယ်စဉ်ကပင် ပုဏ္ဏားတို့၏ အတတ်
ပညာ၌ တစ်ဖက်ကမ်းရောက် တတ်ကျွမ်း၏။

ယင်းလူငယ် နှစ်ယောက်မှာ ကျောင်းနေစဉ် ဆုံမိကြပြီး
ခိုင်မြဲသော မိတ်ဆွေများ ဖြစ်ခဲ့ကြ၏။ သို့ဖြင့် မောဂ္ဂလ္လာန

^၀ Huen Thsang ၏ မှတ်တမ်း ၈၁-၅၄ ၌ သာရိပုတ္တသည် ကာလ
ပိနာက (Kālapināka)ရွာ၌ မွေးဖွားပြီး၊ မောဂ္ဂလ္လာနသည် ကုလိ
တ (Kulita)ရွာ၌ မွေးဖွား၏ (၈၁-၅၁)။ Fah Hian ၏မှတ်တမ်း
(၈၁-၁၁၁)အရ သာရိပုတ္တသည် နာလန္ဒာရွာ၌ ဖွားမြင်၏။

^၂ Kaundinya Potāla

သည် လောကကို စွန့်ပြီး ရဟန်းပြုရန် ဆုံးဖြတ်သောအခါ သာရိပုတ္တလည်း မိဖတို့၏ဆန္ဒကို ဆန့်ကျင်လျက် သူငယ်ချင်း နောက်သို့ လိုက်ရန် ဆုံးဖြတ်၏။

၎င်းတို့ နှစ်ယောက်သည် ရာဇဂြိုဟ်သို့ လာခဲ့ကြပြီး သူ့ယ ဆရာကြီးထံ၌ တပည့်ခံကြ၏။ ဆရာကြီး ကွယ်လွန်သော အခါ ၎င်းတို့သည် ၂၅၀ စီသော တပည့်တို့ကို ဦးဆောင်ပြီး ရာဇဂြိုဟ်မြို့ အနီးတွင် နေထိုင်ကြ၏။ မကွယ်လွန်မီ သူ့ယ သည် တပည့်ဖြစ်သူ သကျမျိုး လူငယ်အားလုံးတို့အား ၎င်းတို့ နှစ်ယောက်၏ တပည့်အဖြစ် ခံယူကြရန် မှာကြား၏။ တစ်နေ့ သ၌ သာရိပုတ္တသည် ရာဇဂြိုဟ်မြို့တွင်း၌ ဆွမ်းခံကြွနေသည့် အရှင်အဿဇိနှင့် ဆုံ၏။ အရှင်မြတ်၏ သွင်ပြင်ကို ကြည့်ညို သွားခြင်း၌ သာရိပုတ္တသည် အရှင်မြတ်ကိုယ်တိုင်နှင့် ဆရာ အရှင်ဖြစ်သူ အကြောင်းကို မေးလျှောက်၏။

အရှင်အဿဇိက မိမိမှာ ရဟန်းပြု၍ မကြာသေးသူ ဖြစ် သဖြင့် ဓမ္မအားလုံးကို မဟောကြားနိုင်ကြောင်း ပြန်ကြားပြီး ‘ယေ ဓမ္မာ ဟေတုပ္ပတဝါ’ အစချီသော ဂါထာကို ရွတ်ပြ၏။ ယင်းဂါထာသည် သာရိပုတ္တအဖို့ ဗုဒ္ဓ၏သစ္စာတရားကို သိမြင်

^၀ Bigandet ၏ Legend. ၈၁-၁၆၁ ၌ ဥပတိဿနှင့် ကောလိတတို့ နှစ်ယောက် တပည့် နှစ်ရာငါးဆယ်စီနှင့် သာသနာ့ဘောင်သို့ ဝင်ရောက်သောအခါ သူ့ယ ဆရာကြီး မကွယ်လွန်သေး။ သူ့ယသည် တစ်ဦးတည်း ကျန်ရစ်ခဲ့ပြီးနောက် စိတ်သောကရောက် သဖြင့် သွေးအန်ပြီး ကွယ်လွန်၏။ ဤဆရာကြီး သူ့ယမှာ တိတ္ထိ ဆရာကြီး ခြောက်ယောက်တွင် ပါဝင်သည့် ဝေရတ္တီ (Vairatti)၏ သား သူ့ယ မဖြစ်နိုင်ပေ။ ယင်း၊ ၈၁-၇၉ ကို ရှုပါ။

^၂ ‘ဓမ္မဓာတုဂဗ္ဘ’အမည်ရှိ နာဂရဇ္ဇန၏ ဤဂါထာ အဖွင့်မှာ အလွန် ကောင်းမွန်၏ (The Mdo of Bstan-hgyur, 72nd Vol. f. 244,245)။

ရန် လုံလောက်နိုင်စွမ်း၏။ သာရိပုတ္တသည် ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ် မည်သည့်အရပ်၌ သီတင်းသုံးသည်ကို စုံစမ်းသည်တွင် ဝါး တောဥယျာဉ်၌ သီတင်းသုံးနေကြောင်း သိရသဖြင့် သာရိပုတ္တ သည် မောဂ္ဂလ္လာနထံသို့ သွားပြီး မိမိကြားနာခဲ့ရသည့် ဂါထာ ကိုပင် ၎င်းအား ပြန်ရွတ်ပြ၏။ မောဂ္ဂလ္လာနလည်း သစ္စာ တရားကို သိမြင်သွား၏။ ထို့နောက် ၎င်းတို့၏ တပည့် ၂၅၀ စီနှင့်အတူ ဗုဒ္ဓ သီတင်းသုံးရာသို့ သွားပြီး ရဟန်းပြုကြ၏။

ရက်အတန်ငယ် ကြာပြီးနောက် သာရိပုတ္တ၏ ဦးလေး ဖြစ်သူ ကောထိလသည် ဝါးတောသို့ ရောက်လာပြီး ဗုဒ္ဓဟော ကြားသည့် တရားကြောင့် ဗုဒ္ဓဝါဒီ ဖြစ်သွားပြီး သာရိပုတ္တမှာ ရဟန္တာ ဖြစ်သွား၏။ သာရိပုတ္တနှင့် မောဂ္ဂလ္လာန်တို့ကား ဗုဒ္ဓ ဝါဒသမိုင်း၌ ‘အဂ္ဂသာဝက’များအဖြစ် ထင်ရှား၏။ သာရိပုတ္တ မှာ ပညာအရာ၌ သာလွန်သူ မရှိဖြစ်ပြီး မောဂ္ဂလ္လာနကား တန်ခိုးအရာ၌ သာလွန်သူ မရှိ ဖြစ်၏။ ရသေ့ကြီး အသိတ၏ တူဖြစ်သူ နာလဒ (Nālada)အား ချေချွတ်သည်မှာ ထိုအချိန် ခန့်တွင် ဖြစ်၏။ နာလဒသည် နောင်အခါ ကစ္စာယန သို့မ ဟုတ် မဟာကစ္စာယနအမည်ဖြင့် ထင်ရှားသည့် သာသနာ ပြုပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်လာ၏။

နာလဒ၏ ဗုဒ္ဓသာဝက ဖြစ်လာပုံကို တိဗက်ဝိနယ၊ အခန်း-၁၁ တွင် ဤသို့ ဖော်ပြ၏ --

ဗုဒ္ဓသည် တာဝတိံသာ နတ်ပြည်၌ ရှိစဉ်မှာပင် အောက်ပါ ဂါထာ နှစ်ပုဒ်ကို မြွက်ဟတော်မူ၏ --

အလိုရမ္မက်တို့၏ လွှမ်းမိုးမှုအောက်၌ အရှင်သခင် ဖြစ်သူသည် ရာဂဟူသောမြူ လိမ်းကျံ၏။
ရာဂမှ လွတ်သူသည် မြူမှ လွတ်မြောက်၏။

ကျန် ဥယျာဉ်မြေအား ထပ်မခင်းတော့ရန် ဆို၏။ သုဒတ္တသည် ကျန်မြေကို မင်းသားအတွက် ချန်ထားသဖြင့် မင်းသားသည် နောင်အခါ ယင်းမြေကွက်တွင် မုခ်ဦးတစ်ခု တည်ဆောက်ပြီး သာသနာတော်အား လှူဒါန်း၏။

ရာဇဂြိုဟ်ရှိ အခြားသော ဝါဒမတူသူများ (တိတ္ထိများ) သည် အချိန်တိုတိုအတွင်း ထင်ရှားလာသည့် အယူဝါဒသစ်ကို မနာလိုဖြစ်ကြသဖြင့် မင်းကြီးအား ပြစ်တင်စကား ဆိုကြ၏။ အရှင်သာရိပုတ္တသည် မိမိ၏ ကြီးမြတ်မှုကို ဖော်ပြရန် တိတ္ထိတို့၏ တန်ခိုးစွမ်းအင်နှင့် ပြိုင်ဆိုင်ရန် ကမ်းလှမ်း၏။ တန်ခိုး ပြိုင်ရာ၌ အရှင်မြတ်က အောင်မြင်၏။ အရှင်မြတ်သည် ရက္ခတာရ (Raktāksha) အမည်ရှိ တိတ္ထိခေါင်းဆောင်နှင့် ပရိသတ်ထဲမှ အများအပြားကိုလည်း ချေချွတ်လိုက်နိုင်၏။

ထို့နောက် တိတ္ထိတို့သည် အရှင်သာရိပုတ္တအား ကျောင်းတိုက် တည်ဆောက်နေစဉ်အတွင်း သတ်ဖြတ်ရန် ကြံစည်ကြသော်လည်း အကြံမအောင်မြင်သဖြင့် နောက်ဆုံးတွင် ၎င်းတို့လည်း အရှင်မြတ်၏ တပည့် သာဝကအဖြစ် ခံယူကြပြီး ရဟန္တာ ဖြစ်သွားကြ၏။

ဇေတဝန်ကျောင်းတိုက်ကို တုသိတာနတ်ဘုံမှ စေလွှတ်သည့် နတ်သားတစ်ယောက်၏ အစီအမံဖြင့် တည်ဆောက်ခဲ့ပြီး တံခါးကြီး ခြောက်ဆယ်၊ တံခါးငယ် ခြောက်ဆယ် ရှိ၏။

° တိဗက်ဝိနယ၊ ၈၁-၃၄ တွင် အနာထပိဏ္ဍိကသည် ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်အား ကျောင်းတိုက်ကို မည်သို့သော ဆေးပန်းချီဖြင့် တန်ဆာဆင်ရမည်ကို မေးလျှောက်၏။ ဗုဒ္ဓက ဤသို့ ဖြေကြား၏ 'အပြင်တံခါး၌ တောင်ဝှေး ကိုင်ဆောင်ထားသည့် ယက္ခရုပ်တုတစ်ခု ထားရမည်၊ အဝင်တံခါးမုခ်တွင် ကြီးမြတ်သော တန်ခိုး ပြာဋိဟာ၊ ဘဝသံသရာ စက်ဝန်းရှိ သတ္တဝါငါးမျိုးကို ကိုယ်

ခွဲမည်ဟု ကတိပေး၏။ လောကတွင် ဗုဒ္ဓတစ်ဆူ ပွင့်တော်မူပြီဖြစ်ကြောင်း၊ ယခုအခါ ရိသိဝါဒန (Rishivādāna) ၌ ခေတ္တသီတင်းသုံးနေကြောင်း သိရသောအခါ နာလဒသည် ဗုဒ္ဓထံသို့ သွား၏။ (ဗုဒ္ဓနှင့်တွေ့ရစဉ်) ဆယ့်နှစ်နှစ်ကြာ စိတ်ကူးယဉ်အိမ်မက် မက်နေရာမှ ပြန်နိုးလာသူကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ကလေးမရှိသူအား သားတစ်ဦး မွေးဖွားသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ရတနာသိုက်ကို တွေ့သည့် ဆင်းရဲသားကဲ့သို့ လည်းကောင်း ဖြစ်သွား၏။ ဗုဒ္ဓ တရားဟောပြီးသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ဉာဏ် မျက်စိ ပွင့်သွားပြီး သစ္စာတရားကို သိမြင်သွား၏။ ဧလပတ္တအား ပေးထားကတိအတိုင်း ဆောင်ရွက်ပြီးနောက် လုလင်သည် ဗုဒ္ဓ၏တပည့် ဖြစ်သွား၏။ ထိုအချိန်မှစ၍ လုလင်သည် ကစ္စာယန သို့မဟုတ် မဟာကစ္စာယနဟု ခေါ်တွင်၏။

သုဒတ္တနှင့် တွေ့ခြင်း

ရာဇဂြိုဟ်မြို့အနီး သီတဝန်၌ သီတင်းသုံးစဉ် ဗုဒ္ဓအား မြို့တော်မှ ဥပသကာ တစ်ယောက်က ဆွမ်းဆက်ကပ်ရန် ပင့်ဖိတ်ထား၏။ ထိုဥပသကာ၏ အိမ်တွင် သာဝတ္ထိမြို့မှ သုဒတ္တ အမည်ရှိ သူဌေးကုန်သည် တစ်ယောက် ရောက်နေ၏။ ထိုသူ

° Rhys Davids ၏ *Birth Stories* ၈၁-၁၃၀ တွင် ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်က ပိလဝတ္ထုသို့ ကြွချီတော်မူပြီးနောက်မှ ဇေတဝန်ကျောင်းတော်ကို လှူဒါန်းကြောင်း ဖော်ပြ၏။ တိဗက်မှတ်တမ်းများက ထိုဖော်ပြချက်ကို သဘော မတူချေ။ အကြောင်းမူ ဗုဒ္ဓသည် ဇေတဝန်ကျောင်းတော်ကို အခြေခံ၍ နိဂြောဓဥယျာဉ်၌ ကျောင်းတိုက်တစ်ခု တည်ဆောက်ရန် ခမည်းတော်ထံ မှာကြားကြောင်း ဆိုသောကြောင့် ဖြစ်၏။ ပါမောက္ခ Rhys Davids က သီတာဝန်ကို သီတာဥယျာဉ်ဟု ဘာသာပြန်၏။ ထိုဘာသာပြန်ချက်ကို ကျွန်ုပ်အနေဖြင့် သဘောမတူနိုင်ပါ။

ဌေးမှာ ရက်ရောစွာ ပေးကမ်းစွန့်ကြဲတတ်မှုကြောင့် အနာထ ပိဏ္ဍိကဟု ထင်ရှား၏။ ဆွမ်းကျွေးအလှူ မတိုင်မီညတွင် အိမ် ၏ အကြီးအကဲက အိမ်အလုပ်သမားများအား စေခိုင်းနေသံ ကို ကြားသိပြီး ယင်းသို့ စီစဉ်ဆောင်ရွက်မှုများ၏ အကြောင်း ရင်းကို သိရခြင်း၌ သုဒတ္တသည် ဗုဒ္ဓနှင့် သံဃာတော်များအ ကြောင်းကို ကြားသိရသဖြင့် ဗုဒ္ဓအပေါ်၌ ကြီးမားသည့် ကြည်ညို လေးစားမှု ဖြစ်သွား၏။ နံနက် လင်းအားကြီး အ ချိန်တွင် သုဒတ္တသည် သိတာဝန်သို့ သွားစဉ် ဗုဒ္ဓအား အိမ် အဝင်၌ လမ်းလျှောက်နေသည်ကို တွေ့ရသဖြင့် မိမိအခန်း သို့ ပင့်ဆောင်သွား၏။ ဗုဒ္ဓက သုဒတ္တအား ဒါနကထာ သီလ ကထာ စသည်ကို ဟောကြားသောအခါ သုဒတ္တသည် သစ္စာ တရားကို သိမြင်ပြီး ဗုဒ္ဓ၏ တပည့်အဖြစ် ခံယူ၏။

ယင်းနောက် ဗုဒ္ဓသည် သုဒတ္တ၏ အမည်နှင့် နေရပ်တို့ ကို မေးမြန်း၏။ သုဒတ္တသည် မိမိနိုင်ငံ ကောသလတိုင်း သာ ဝတ္ထိမြို့သို့ ကြွရောက်ရန် ပင့်ဖိတ်ပြီး ဗုဒ္ဓနှင့် သံဃာတော်တို့ လိုအပ်နိုင်မည့် အရာအားလုံးကို လှူဒါန်း ထောက်ပံ့ရန်လည်း လျှောက်ထား၏။

‘သူကြွယ်၊ သာဝတ္ထိမှာ ဝိဟာရ ရှိရဲ့လား’

‘မရှိပါ မြတ်စွာဘုရား’

‘သူကြွယ်၊ သာဝတ္ထိမှာ အကယ်၍ ဝိဟာရတစ်ခု ရှိလျှင် သံဃာတော်များ ကြွရောက်ပြီး သီတင်းသုံးနိုင်ပါလိမ့်မည်’

‘မြတ်စွာဘုရား၊ ကြွသာ ကြွတော်မူပါ။ တပည့်တော် သည် နေထိုင်စရာ ဝိဟာရတစ်ခု လှူဒါန်းပါမည်’

ဗုဒ္ဓသည် သုဒတ္တ၏ ပင့်လျှောက်မှုကို လက်ခံတော်မူသ ဖြင့် သုဒတ္တသည် ထိုကတိဝန်ခံချက်ဖြင့် မိမိနိုင်ငံသို့ ထွက်ခွာ သွား၏။ အတန်ကြာပြီးနောက် သုဒတ္တသည် ပြန်လာပြီး

ကျောင်းတိုက် တည်ဆောက်ရန် စီမံခန့်ခွဲနိုင်သော ရဟန်း တော် တစ်ပါးကို မိမိနှင့်အတူ ထည့်ပေးလိုက်ပါရန် ဗုဒ္ဓအား တောင်းပန်၏။ ဗုဒ္ဓသည် သာရိပုတ္တအား ရွေးချယ်တော်မူ၏။ အကြောင်းမူ အရှင်မြတ်သည် သာဝတ္ထိပြည်သူတို့အား ချေ ချွတ်နိုင်မည်ကို ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်က ကောင်းစွာ သိတော်မူ သောကြောင့် ဖြစ်၏။

ဇေတဝနကို အလှူခံခြင်း

သုဒတ္တသည် သင့်လျော်သည့် ကျောင်းမြေနေရာကို ဝယ်ယူ ရန်ရှာဖွေရင်း ပသေနဇီမင်း၏သား ဇေတမင်းသား ပိုင်သည့် ပန်းခြံကို ရွေးချယ်ခဲ့၏။ သုဒတ္တက ဈေးကို မေးသောအခါ ပထမတွင် မင်းသားက ငြင်းဆိုသော်လည်း နောက်ဆုံးတွင် အကယ်၍ သုဒတ္တအနေဖြင့် ဥယျာဉ်တစ်ခုလုံးကို ရွှေဒင်္ဂါး အပြည့် ဖြန့်ခင်းပေးနိုင်လျှင် ရောင်းမည်ဟု သဘောတူ၏။ ထိုအဆိုကို သုဒတ္တက လက်ခံ၏။ သုဒတ္တသည် ဥယျာဉ်မြေ တစ်ခုလုံးကို ရွှေဒင်္ဂါးများဖြင့် ဖြန့်ခင်းမှု ပြီးခါနီးတွင် ဇေတ မင်းသားသည် သုဒတ္တကား ဤမျှများပြားစွာ စွန့်လွှတ်လှူဒါန်း သည့် ထိုဗုဒ္ဓအား မိမိလည်း တစ်စုံတစ်ခု လှူဒါန်းမှု ပိုမို သင့် သင့်မြတ်မည်ဟု တွေးမိသဖြင့် ရွှေဒင်္ဂါးဖြင့် မခင်းရသေးသည့်

° ဇေတမင်းသားမှာ ခတ္တိယနွယ်ဝင် မင်းသမီးဖြစ်သည့် ဝါသိကာ (Varshikā)၏သား ဖြစ်ဖို့ များ၏။ တိဗက်ဝိနယ၊ စာ-၁၂၆ ကို ရှုပါ။ ထိုကျမ်း၌ ဇေတမင်းသားသည် ပသေနဇီမင်းကို ဆက်ခံ သူ ဝိရုဒ္ဓကမင်းသားထက် အနည်းငယ် အသက်ကြီးကြောင်း ဖော်ပြ၏။ ဖာဟိယန် (အေဒီဝါးရာစု အစောပိုင်း)က ၎င်း သာ ဝတ္ထိမြို့သို့ အလည် ရောက်သွားသောအခါ ယင်း(သာဝတ္ထိမြို့) ၌ နေထိုင်သူ အနည်းငယ်မျှသာရှိပြီး ခန့်မှန်းခြေ မိသားစု နှစ် ရာခန့်မျှသာ နေထိုင်ကြကြောင်း မှတ်တမ်းတင်ခဲ့၏။

ပသေနဇိ ကောသလမင်းသည် ဝတ်စားမှု တူညီသည့်အတွက် ကြောင့် ဆေးဆရာများအား ဗုဒ္ဓ၏ တပည့်သာဝကများနှင့် အကြိမ်များစွာ မှားယွင်းဖူးကြောင်း ပြဆိုသောကြောင့် ဖြစ်၏။ ယင်းနောက်မှသာလျှင် ရဟန်းတော်များသည် အရောင် အမျိုးမျိုး ဆိုးထားသည့် ပိတ်စများကို အတူချုပ်စပ်ပြီး ဝတ်ရုံ သင်္ကန်းများကို ပြုလုပ်ရမည်ဖြစ်ကြောင်း ညွှန်ကြားတော်မူ၏။ အမှန်ပင် ဆံမုတ်ဆိတ်ကို ရိတ်ပယ်ရမည်ဟူသော သိက္ခာပုဒ်ကိုလည်း ထိုခေတ်အချိန်က ရသေ့ရဟန်း အားလုံး၏ ထင်ရှားသည့် သိက္ခာပုဒ် ဖြစ်သောကြောင့် သံဃာ့အဖွဲ့အစည်း အစပိုင်းအချိန်ကပင် ပညတ်တော်မူ၏။

ဗုဒ္ဓဝါဒီ ဖြစ်လာပြီး မကြာမီ ပသေနဇိမင်းသည် ကပိလဝတ္ထုမှ သကျဘုရင် သုဒ္ဓေါဒနမင်းအား ‘အို မင်းကြီး၊ ဝမ်းသာပါလော့၊ သင်၏ သားတော်သည် သေခြင်းမဲ့ရာ (အမတ) ဆေးကို တွေ့ပါပြီ။ လူသားတို့၏ ဆာလောင်မှုကို ထိုမသေဆေးဖြင့် တိုက်ကျွေးနေပါ၏’ဟု သတင်းစကား ပါးလိုက်၏။

နိဂြောဓာရုံကျောင်းတိုက်

ထိုရောအခါ သုဒ္ဓေါဒနမင်းကြီးသည် ရာဇဂြိုဟ်မြို့ရှိ သားတော်အား ခမည်းတော်ရှိရာ ကပိလဝတ္ထု မြို့တော်သို့ ကြွရောက်တော်မူရန် တမန်တော်များ စေလွှတ်၏။ သို့ရာတွင် စေလွှတ်လိုက်သည့် တမန်တော် အားလုံးမှာ ရဟန်းပြုသွားကြပြီး မင်းကြီးထံသို့ ပြန်မလာကြတော့ချေ။

နောက်ဆုံး၌ မင်းကြီးသည် ကာဠုဒါယီ အမတ်အား စာတစ်စောင်နှင့် အတူ ဗုဒ္ဓထံသို့ အလျင်အမြန် စေလွှတ်လိုက်

များ ပြုလုပ်သကဲ့သို့ ရွံ့ဖြူဖြင့် အရေးအကြောင်း ရေးဆွဲခြင်းကိုလည်း တားမြစ်တော်မူ၏။

အားလုံး အဆင်သင့် ဖြစ်သောအခါ မြတ်ဗုဒ္ဓထံသို့ သသတင်းစကား လျှောက်ထားပြီး ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ် သာဝတ္ထိသို့ ရောက်သောအခါ မင်းတို့သနင်း မင်းတို့ကိုသာ ပြုဘိသကဲ့သို့ ကြီးစွာ ဂုဏ်ပြုပူဇော်ခြင်းဖြင့် ကြိုဆိုကြ၏။ ဖျော်ဖြေပွဲ တစ်ခု ပြီးနောက် အနာထပိဏ္ဍိကသည် ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီး ဝေဠုဝနကို လှူဒါန်းရာ၌ ဆောင်ရွက်ဘိသကဲ့သို့ ဗုဒ္ဓ၏ လက်တော်၌ ရေစက်သွန်းချလျက် ဥယျာဉ်မြေနှင့် ကျောင်းတိုက်ကြီးကို ဗုဒ္ဓနှင့် သံဃာတော်များအား လှူဒါန်း၏။ ၎င်းနောက် ဗုဒ္ဓသည် အလှူရှင်နှစ်ယောက်ကို ဂုဏ်ပြုသောအားဖြင့် ဇေတမင်းသား၏ ဥယျာဉ်၊ အနာထပိဏ္ဍိ၏ နှစ်လိုဖွယ် ကျောင်းတိုက်ဟု ခေါ်ဝေါ်၏။ ဇေတမင်းသားသည် မိမိ၏ အမည်ကို ပထမနေ

စားပြုသည့်ပုံ၊ ဝင်းထဲတွင် ဇာတ်တော်ပုံများ၊ ဂန္ဓကုဋ် တိုက်ခန်း၏ တံခါးဝ၌ ပန်းကုံးကို ကိုင်ဆောင်ထားသည့် ယက္ခပုံ၊ တပည့်သာဝကများ စုဝေးသည့် အဆောင်၌ ဘိက္ခုများနှင့် သာဝကများ ဓမ္မကို နာယူနေပုံ၊ မီးဖိုချောင်၌ အစားအသောက် ကိုင်ဆောင်ထားသည့် ယက္ခပုံ၊ ပစ္စည်းသိုလှောင်ရုံ၌ သံချွန်ခွ ကိုင်ဆောင်ထားသည့် ယက္ခပုံ၊ ရေအိမ်၌ လက်တွင် အဆင်တန်ဆာမျိုးစုံပါရှိသည့် ခွက်များကို ကိုင်ဆောင်ထားသည့် နဂါပုံများ၊ ဆေးကြောဆောင်တွင် အပယ်ဘုံသားများ သို့မဟုတ် ငရဲသားတို့၏ ပုံများ၊ ဆေးပေးဆောင်တွင် လူနာအား ပြုစုနေသည့် တထာဂတပုံ၊ ကိုယ်ပိုင်အခန်းများ၌ သုသာန်ရှိ အသုဘရုပ်ပုံများ၊ အများနေဆောင်၏ တံခါးဝ၌ အရိုးစုပုံ အရိုးနှင့် ဦးခေါင်းခွံပုံ (များကို ရေးဆွဲရမည်)။

မှတ်ချက်။ ။ ဗုဒ္ဓက မိမိကို လှူဒါန်းမည့် ကျောင်းတိုက်၌ ရေးဆွဲမည့် ပန်းချီဆေးရေးကို အသေးစိတ် ညွှန်ကြားသည်မှာ မဖြစ်နိုင်ဟု ထေရဝါဒီတို့ ယူဆဖွယ် ရှိ၏ (ဘာသာပြန်သူ)။

ရာတွင် ထားပြီး ခေါ်ဝေါ်ခြင်းအပေါ် အလွန် နှစ်သက်သွားပြီး ၎င်းတည်ဆောက်ခဲ့သော မုခ်ဦးအား အဖိုးတန် အရာဝတ္ထုမျိုးစုံဖြင့် တန်ဆာဆင်၏။

ကောသလဘုရင် ပသေနဇိ မင်းကြီးသည် ဇေတဝန်ရှိသည့် ရာဇဂဟဌ သီတင်းသုံးကြောင်း သိသောအခါ ဗုဒ္ဓထံသို့ အဖူးအမြော် ရောက်လာပြီး မင်းကြီးက ပူရဏကဿပ၊ ပရိဗ္ဗာဇက (Maskharin) ဂေါသာလ၊ ဝေရတီ (Vairati) ၏ သား သဗ္ဗယ၊ အဇိတကေသမ္ဗလစသော အသက်အရွယ် ကြီးရင့်ပြီး လူအပေါင်း လေးစားခံစားရသူ ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများပင် ဗုဒ္ဓဟူသော ဘွဲ့အမည်ကို မခံယူကြဘဲ ငယ်ရွယ်သူ တစ်ဦးက ဗုဒ္ဓ ဟုဆိုလျှင် ဟန်ဆောင်ရာ မရောက်ဘူးလားဟု မေး၏။ ထို အခါ ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်က လူငယ်တို့အား နှိုင်းယှဉ်ဝေဖန်သည့် တရားဒေသနာ ကရုဏာဒိသန္တသုတ်^၂ ကို ဟောကြားသဖြင့် ပသေနဇိသည် ဗုဒ္ဓဝါဒီ အဖြစ်ကို ခံယူ၏။

ဗုဒ္ဓသည် မိမိ၏ သာသနာပြုခရီး တတိယမြောက် ဝါကို ဇေတဝန်ဝိဟာရတွင် သီတင်းသုံးတော်မူ၏။

ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်သည် လေးခုမြောက် နွေရာသီ (ဝါ?) မည်သည့် အရပ်၌ ကုန်လွန်သည်ကို မသိရသော်လည်း ငါးခုမြောက်ဝါကို ဇေတဝန်၌ သီတင်းသုံးတော်မူသည်မှာ သေချာ၏။ အကြောင်းမူ ခြောက်ခုမြောက် ဝါတွင် ဗုဒ္ဓသည် ဇေတဝန်မှ ကပိလဝတ္ထုမြို့တော်သို့ ကြွရောက်ခဲ့သောကြောင့်ဖြစ်၏။

^၁ ဇေတမင်းသား၏ ဥယျာဉ်အတွင်းရှိ မင်းနေအိမ် ဖြစ်ဖွယ်ရှိ၏။ (ဘာသာပြန်သူ)။
^၂ တောင်ပိုင်း ဗုဒ္ဓဘာသာအရ သံယုတ္တနိကာယ်လာ ဒဟရသုတ် ဖြစ်၏။ မြောက်ပိုင်း ဗုဒ္ဓဘာသာသုတ္တန်နှင့် အတော် နီးစပ်၏။

တိဗက် ဝိနယကျမ်း၌ ဗုဒ္ဓ၏ ဆဋ္ဌမဝါတွင် ကောသလဘုရင် ပသေနဇိ မင်းကြီးအားဖြစ်စေ ကပိလဝတ္ထုမှ သကျတို့အားဖြစ်စေ ချေချွတ်နိုင်ကြောင်း မှတ်တမ်း မတင်ချေ။

အကြားကာလ အချို့မှာ ရဟန်းတော်များအား ဝိနည်းသိက္ခာပုဒ်များ ချမှတ်တော်မူခြင်းဖြင့် အချိန်ကုန်လွန်ပုံရ၏။ သို့ရာတွင် တိဗက်ဝိနယအရ ဗုဒ္ဓပရိနိဗ္ဗာန်မစံမီ ဆယ်နှစ် သို့မဟုတ် ဆယ်နှစ်နှစ်အချိန်က ရဟန်းသံဃာတော်များ ကွဲပြားအောင် ဒေဝဒတ္တ ဖန်တီးသောအခါမှသာလျှင် နောင်အခါ ပါတိမောက္ခဟုခေါ်သော ဝိနည်းသိက္ခာပုဒ်များကို ပညတ်တော်မူခဲ့ကြောင်း သိရ၏။ အဖြစ်အပျက် အားလုံးတွင် ကျွန်ုပ်တို့၏ ကျမ်းစာများက ပသေနဇိ ကောသလ မင်းကြီး ဗုဒ္ဓဝါဒီဖြစ်သွားပြီး နောက်ပိုင်းထိ ရဟန်းသံဃာတော်များသည် အတူတကွ သီတင်းသုံးကြကြောင်း၊ ဆွမ်းခံမှုနှင့် ပတ်သက်သော လမ်းညွှန်မှုဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများကိုသာ ချမှတ်ထားကြောင်း၊ ပစ္စည်းဥစ္စာ မပိုင်ဆိုင်ရဟူသော သီလကျင့်စဉ်ကိုသာ စောင့်ထိန်းရမည် ဖြစ်ကြောင်း၊ လူတန်းစား အားလုံးအား တရားဒေသနာ ဟောကြားကြောင်း ယုံကြည်မှုဆီသို့ ဦးတည်စေ၏။ ရဟန်းတော်များသည် ရသေ့ရဟန်များ အကြား ထိုအချိန်က ယေဘုယျ အသုံးများသည့် ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ စည်းကမ်းများအဖြစ် မွေးစားယူဖွယ် ရှိသော်လည်း ရဟန်းတော်များ၏ ဝတ်စားဆင်ယင်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ ဝိနည်းစည်းကမ်း သတ်မှတ်ချက် ရှိကြောင်း ခိုင်လုံစွာ မတွေ့ရ။ အကြောင်းမူ

^၁ ဤသို့ဖြင့် ဘိက္ခုတို့အား ဒွိဇ (Dvijas)တို့၏ ပူဇော်ခံ အပ်ချည်ကို ဝတ်ခြင်းကို တားမြစ်၏။ ထိုအတူ ယနေ့ခေတ် နိမ္မာကများ၊ ရာမာနုဇများ (Nimbarkas, Rāmānujas) စသော ဟိန္ဒူဘုန်းကြီး

အောက်ပါ ဖြစ်ရပ်နှစ်ခုမှာ ဤနေရာ၌ ဖော်ပြခြင်း မရှိသော်လည်း ထိုကျမ်းစာ၏ အစီအစဉ်ကို ထိန်းသိမ်းထားသင့်၏။

သုဒ္ဓေါဒနသည် သုက္ကောဒနအား ကပိလဝတ္ထု ထီးနန်းကို ဆက်ခံရန် လွှဲအပ်သော်လည်း သုက္ကောဒနသည် ဗုဒ္ဓဝါဒီဘိက္ခု ဖြစ်သွားခြင်း၌ ထိုကမ်းလှမ်းချက်ကို ငြင်းဆို၏။ မင်းကြီး၏ အခြားသော ညီများလည်း ယင်း အကြောင်းပြချက်ဖြင့်ပင် ငြင်းဆိုကြ၏။ သို့ဖြင့် ၎င်းတို့သည် သကျရာဇာဒွိက (Sakyaṛāja Bhadrīka) အား ဘုရင်သုဒ္ဓေါဒနကို ဆက်ခံသူအဖြစ် ရွေးချယ်ကြ၏။

နောက်နေ့တွင် ဘုရင် သုဒ္ဓေါဒနသည် ဗုဒ္ဓနှင့် သံဃာတော်များအတွက် ပွဲတော်တစ်ခု ကျင်းပပြီး ဗုဒ္ဓ၏လက်တော်၌ ရေစက် သွန်းချလျက် ဗုဒ္ဓအား နိဂြောဓာရုံကျောင်းတိုက်ကို လှူဒါန်း၏။

ယင်းဖြစ်ရပ် ပြီးနောက် မကြာမီ သကျတို့သည် တစ်အိမ်ထောင်လျှင် ယောက်ျား တစ်ယောက်စီ ရဟန်းပြုရမည်ဟု ကြေညာချက် ထုတ်ပြန်၏။ သဘောတူညီသူ ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်၌ တာဝန်ရှိသည့် အဆိုပါ ဆုံးဖြတ်ချက်သည် နောက်ပိုင်းတွင် အမည်နာမများကို ဖော်ပြထားသည့် သာကီမျိုး ရ

၀ သုဒ္ဓေါဒနသည် နန္ဒနှင့် ရာဟုလာတို့ သာသာနာဘောင်သို့ ဝင်ရောက်ချိန်ထိ ဤကမ်းလှမ်းချက်ကို မလုပ်သေး။ ဤကျမ်းစာအရ နောင်အခါမှ ယင်းဖြစ်ရပ် (၎င်းတို့နှစ်ယောက် ရဟန်းပြုခြင်းကိစ္စ) ဖြစ်၏။ သို့ဖြစ်မူ နိဂြောဓဝိဟာရကို လက်ခံခြင်းမှာ ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ် ထိုဥယျာဉ်၌ သီတင်းသုံးပြီးနောက် တစ်ချိန်တွင်မှ ဖြစ်သလားဟု စဉ်းစားဖွယ် ရှိ၏။

၏။ ဥဒါယီ^၀ အမတ်သည် အကယ်၍ မိမိအနေဖြင့် ရဟန်းပြုသွားခဲ့လျှင်တောင် မင်းကြီးထံသို့ ပြန်လာမည်ဖြစ်ကြောင်း ကတိပေး၏။^၁ ကာဠုဒါယီသည် ရာဇဂြိုဟ်မြို့သို့ ခက်ခဲစွာ ရောက်လာခဲ့ရသော်လည်း ဗုဒ္ဓသည် ၎င်းအား အဆုံးအမ၌ တည်စေပြီး အရှင်သာရိပုတ္တက ဥဒါယီအား ရဟန်းပြုပေး၏။ ယင်းနောက် ဗုဒ္ဓသည် ကပိလဝတ္ထုမြို့သို့ ပြန်သွားရန် ကာဠုဒါယီအား ခွင့်ပြုသော်လည်း (ကပိလဝတ္ထုမြို့သို့ ရောက်သောအခါ) မြို့တွင်းသို့ မဝင်ဘဲ မြို့အဝင်တံခါး၌ နေထိုင်ရန် ဗုဒ္ဓကိုယ်တိုင် ကြွလာသောအခါလည်း မြို့ထဲမှာမနေဘဲ ကျောင်းတစ်ခု၌ နေထိုင်မည် ဖြစ်ကြောင်းနှင့် ဇေတဝနကျောင်းတိုက်မှာ စံနမူဖြစ်ကြောင်း မင်းကြီးအား အကြောင်းကြားရန် ညွှန်ကြားတော်မူ၏။

ကာဠုဒါယီသည် မိမိအား ဗုဒ္ဓ မှာကြားတော်မူသည့် အ

၀ Rhys Davids, *Buddha's Birth Stories*, p. 1 20 တွင် ကာဠု ဥဒါယီသည် ဘုရားလောင်းနှင့် တစ်နေ့တည်းတွင် မွေးဖွားပြီး ကစားဖော် ကစားဖက် ဖြစ်ခဲ့ကြောင်း ဆို၏။

၁ ဗုဒ္ဓသည် သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို ရပြီးနောက် ပထမဝါကို ကြွသိပတနတွင် ကုန်လွန်ပြီး သီတင်းကျွတ်သော် ဥရုဝေလာသို့ ကြွတော်မူလျက် သုံးလသီတင်းသုံး၍ ရသေ့ညီနောင်တို့အား ချေချွတ်တော်မူ၏။ ဇန်နဝါရီ လပြည့်နေ့တွင် ရဟန်းတစ်ထောင်နှင့်အတူ ရာဇဂြိုဟ်မြို့သို့ ကြွတော်မူလျက် နှစ်လကြာ သီတင်းသုံးတော်မူ၏။ သို့ဖြင့် ဗာရာဏသီမှ ထွက်ခွာလာပြီး ဗုဒ္ဓသည် ငါးလတာ သီတင်းသုံးလျက် ဟေမန္တ ဆောင်းလရာသီကို ကုန်လွန်စေပြီး ဥဒါယီရောက်ပြီးနောက် ခုနစ်ရက် သို့မဟုတ် ရှစ်ရက်အကြာတွင် ဖြစ်၏ (ညွှန်းပြီး)။ Bigandet ၏ *Legend*. စာ-၁၆၉ ကိုလည်း ရှုပါ။

တိုင်း သတင်းစကားကို သုဒ္ဓေါဒနအား လျှောက်ထားသဖြင့် သုဒ္ဓေါဒန မင်းကြီးသည် နိဂြောဓာရုံကျောင်းတိုက်ကို သားတော် လက်ခံနိုင်ရန်အတွက် ဇေတဝနကျောင်းတိုက်ကို နမူနာယူ၍ တည်ဆောက်၏။

အလုံးစုံ အဆင်သင့် ဖြစ်သောအခါ ဗုဒ္ဓသည် နောက်ပါ တပည့် သံဃာတော်များနှင့် အတူ ကြွတော်မူပြီး ရှေးဦစွာ မြို့အနီးရှိ ရောဟိတမြစ်ကမ်းတွင် သီတင်းသုံးတော်မူ၏။ ထိုနေရာတွင် ဗုဒ္ဓနှင့် တပည့်သာဝကများသည် ၎င်းတို့အား တွေ့ဆုံရန် ရောက်လာကြသည့်^၂ ဘုရင် သုဒ္ဓေါဒနနှင့် သကျမိုးတို့၏ ရှေ့မှောက်၌ တန်ခိုးပြာဋိဟာ မျိုးစုံကို ဖန်ဆင်းပြ၏။ မင်းကြီးနှင့် ပရိသတ်မှာ အလွန် အံ့ဩသွားကြ၏။ မင်းကြီးသည် ဗုဒ္ဓ၏ ခြေရင်း၌ ဦးညွတ်သဖြင့် မင်းပရိသတ်များမှာ ပို၍ပင် အံ့ဩသွားကြသောအခါ မင်းကြီးက သားတော်ကလေးဘဝမှာပင် တစ်ခါက ထိုကဲ့သို့ ဦးညွတ်ဖူးခဲ့ကြောင်း ပြန်၍ ပြောပြ၏။ မင်းကြီးသည် သားတော် ဗုဒ္ဓအား ယခင် မင်းသားဘဝ၏ ကြီးကျယ်ခမ်းနားပုံနှင့် ပျော်ရွှင်စရာ ကောင်းပုံကို ပြန်ပြောင်း ပြောပြသော်လည်း ဗုဒ္ဓမူကား ယခုအခါ မိမိ၏ လက်ရှိဘဝနှင့် မတူတော့ကြောင်း ဆို၏။

^၀ Rhys Davids, *Buddha's Birth Stories* စာ-၁၂၀ နှင့် Bigandet ၏ *Legend*. စာ-၁၇၀ တို့၌ ဥဒါယိသည် မတ်လ၏ လပြည့်နေ့ (ဖေဂျူဇီပုဏ္ဏမီ)တွင် ကပိလဝတ္ထုသို့ ကြွတော်သည်ဟု ဆို၏။

^၂ Rhys Davids, *Buddha's Birth Stories* စာ-၁၂၂ ၌ ဗုဒ္ဓနှင့်အတူ ရဟန်းတော် ၂၀၀၀(နှစ်သောင်း)နှင့်အတူ ကပိလဝတ္ထုသို့ ကြွတော်မူကြောင်း၊ ဗုဒ္ဓသည် ရာဇဂြိုဟ်မြို့မှ ယူဇနာ ခြောက်ဆယ်ဝေးပြီး နှစ်လတာ ကြွတော်မူရကြောင်း ဆို၏။ Bigandet ၏ *Legend*. စာ-၁၇၀ ၌ ထိုအတိုင်း ဆို၏။

ယင်းသို့ ဆွေတော် မျိုးတော်များနှင့် ပထမဆုံး အကြိမ် တွေ့ဆုံပြီးနောက် ဗုဒ္ဓသည် နိဂြောဓဥယျာဉ်၌ သီတင်းသုံးပြီး ဗုဒ္ဓ၏ ပထမဆုံး ကြိုးပမ်းမှုမှာ သုဒ္ဓေါဒနမင်းကြီးမှ တစ်ပါး ဗုဒ္ဓ၏ ဦးလေးတော် သုက္ကောဒနနှင့် သာကီဝင် ၇၀၀၀ (ခုနှစ်သောင်း)တို့အား ဗုဒ္ဓအဆုံးအမကို ခံယူစေခြင်း ဖြစ်၏။ ယင်းနောက် မကြာမီ ဒေါနောဒန (Dronodana) နှင့် သကျမိုး ၆၆၀၀၀၊ အမိတောဒနနှင့် သကျမိုး ၇၅၀၀၀ တို့အား ဗုဒ္ဓအဆုံးအမကို ခံယူကြ၏။

ဗုဒ္ဓသည် ခမည်းတော် မင်းကြီးအား ဓမ္မကို ကျင့်သုံးလာစေရန် ဆန္ဒတော် ပြင်းပြလျက်၏။ အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန် မထေရ်က မင်းကြီး၏ ရှေ့မှောက်၌ တန်ခိုးပြာဋိဟာများ လုပ်ပြသော်လည်း ခမည်းတော်၏ စိတ်၌ ဓမ္မကို ခံယူနိုင်အောင် မလေးစားနိုင်ဘဲရှိ၏။ တစ်နေ့တွင် နိဂြောဓာရုံသို့ နတ်ပေါင်းများစွာ ရောက်လာကြလျက် ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ် သီတင်းသုံးပြီး သစ္စာတရားကို ဟောကြားမည့် ကြီးကျယ်ခမ်းနားသည့် အဆောင်တစ်ခုကို ဆောက်လုပ်၏။ ထိုအချိန်၌ ခမည်းတော် မင်းကြီးသည် ဗုဒ္ဓအား လောကပါလိတ နတ်လေးယောက်၊ သိကြားမင်း၊ ဗြဟ္မာစသော ပုဂ္ဂိုလ်များဝန်းရံလျက် တွေ့ရ၏။ နတ်ဗြဟ္မာတို့အား တရားဟောပြီးနောက် ဗုဒ္ဓသည် ခမည်းတော်ထံလာ၍ တရားဟောကြားသောအခါ မင်းကြီးသည် ယုံကြည်သွားပြီး အရိယာအဆင့်သို့ ရောက်သွား၏။^၁

^၀ ဤအရေအတွက်မှာ နှစ်သက်ဖွယ် ဖြစ်၏။ Beal ၏ *Roma*. စာ-၃၅၁ တွင် ကပိလဝတ္ထု၌ သာကီဝင်ပေါင်း ၉၉၀၀၀ ဟု ဆို၏။
^၂ Rhys Davids, *Buddh. Story* စာ-၁၂၆ ၌ ဤဖော်ပြချက်နှင့် ကိုက်ညီမှု မရှိ။

ခဲ့သူများ၌ ပါဝင်၏။ တိဗက်ဝိနယတွင် နန္ဒသည် ဇနီးဖြစ်သူ ဘဒ္ဒါအား အလွန်အမင်း ချစ်မြတ်နိုးသော်လည်း ဗုဒ္ဓသည် နန္ဒအား နိဂြောဓာရုံသို့ ခေါ်သွားပြီး နန္ဒကို ရဟန်းပြုခိုင်း၏။ နန္ဒ၏ ဇနီးအပေါ် ချစ်မြတ်နိုးမှုမှာ သူမကို ပြန်ရဖို့ အကြိမ်ကြိမ် ကြိုးစားသည်ထိ နက်ရှိုင်း၏။ ဗုဒ္ဓသည် မည်သည့် လောကီ အချစ်မျိုးကိုမဆို မပိုင်ဆိုင်သင့်ကြောင်း နန္ဒ ယုံကြည်လာစေရန် တာဝတိံသာ နတ်ပြည်နှင့် ငရဲသို့ ခေါ်ဆောင်သွား၏။^၂

ဘုရင် သုဒ္ဓေါဒနသည် သကျလူငယ်တို့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ကြားသိရခြင်း၌ ယင်းတို့၏ ဆံမုတ်ဆိတ်ကို ပယ်ဖြတ်ရန် နန်းတွင်း ဆတ္တာသည် ဥပါလိကို စေလွှတ်လိုက်၏။ ဥပါလိက မင်းသားတို့၏ ဆံမုတ်ဆိတ်ကို ပယ်ဖြတ်ပြီးသောအခါ မင်းသားများသည် ရတနာများ အဝတ်တန်ဆာများကို ချွတ်၍ ဥပါလိအား ပေးလိုက်ပြီး ရေချိုးရန် ထွက်သွားကြ၏။ ဥပါလိသည် 'အကယ်၍ ဤအမျိုးမြတ် လုလင်ငယ်များသည် ၎င်းတို့၏ စိည်းစိမ်၊ ပျော်ရွှင်မှု၊ ဇနီးများနှင့် ပစ္စည်းဥစ္စာများကို စွန့်ပြီး ရဟန်းပြုကြ၏။ သို့ဖြစ်လျှင် ဤရတနာ ပစ္စည်းများကို ယူဆောင်ခြင်းဖြင့် ကျွန်ုပ်အဖို့ ချမ်းသာနိုင်မည် မဟုတ်။ ထိုပစ္စည်းများသည် ငါ့ထံသို့ သောကကိုသာ ယူဆောင်လာလိမ့်မည်။ အကယ်၍ ငါသည် နိမ့်သော ဘဝ၌ မမွေးဖွားခဲ့

^၀ Rhys Davids, *Buddha's Birth Stories* ၈၁-၁၂၈ ၌ ဇနပဒကလျာဏီ ဟု ခေါ်ထား၏။

^၂ ဤနေရာ၌ ဗုဒ္ဓသည် 'အရိုးဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော ထုပ်လျောက်ကို အသားအသွေးဖြင့် ဖွဲ့ချည်ထားအပ်သော' အစချီသော ဓမ္မပဒ၊ ၁၅၀-၇၁ ကို ဟောကြားတော်မူ၏။

ဟန်းအချို့နှင့် နောင်အခါ ဗုဒ္ဓအဖို့ ပြဿနာ များစွာ၏ အကြောင်းတရား ဖြစ်ခဲ့ပုံရ၏။ ကျွန်ုပ်သည် သမိုင်းတန်ဖိုး များစွာ မရှိသော်လည်း ကာလကြာရှည်စွာ နှုတ်ရအာဂုံ ဆောင်ခဲ့စဉ်အတွင်း ထိုရှေးဟောင်းဝတ္ထု ဖြစ်ရပ်များတွင် လိုအပ်နေသည့် အချို့သော ဆင်ခြင်ဖွယ် ညှိနှိုင်းစရာများကို ဖော်ပြရန် ဆိုလတုံ့သော ဝတ္ထု ဖြစ်ရပ်တို့ကို ပြန်လည် ဖော်ပြ၏။

နန္ဒ ရဟန်းပြုခြင်း

ဒေါနောဒန (Dronodana) တွင် အနိရုဒ္ဓနှင့် မဟာနာမဟု သားတော် နှစ်ပါးရှိ၏။ အနိရုဒ္ဓသည် မယ်တော်၏ အချစ်တော် ဖြစ်သော်လည်း မိမိအသက်အရွယ်နှင့် လိုက်ဖက်သည့် အားကစားနှင့် ပျော်ပွဲရွှင်ပွဲများ၌ ပါဝင်ဆင်နွှဲခြင်း မရှိ။ သို့တစေ အစ်ကိုဖြစ်သူ မဟာနာမကား စစ်ရေးစစ်ရာ အတတ်မျိုးစုံကို တတ်မြောက်၏။ ဘုရင်၏ အမိန့်ကို ကြေညာသောအခါ မိခင်သည် မဟာနာမအား ရဟန်းပြုစေလိုသော်လည်း မဟာနာမက မယ်တော် ချစ်မြတ်နိုးသော အနိရုဒ္ဓအား ယင်းသို့ (ရဟန်းပြုခြင်းကို) ဂုဏ်ပြုပေးအပ်ပါက ပို၍ သင့်မြတ်ကြောင်း လျှောက်တင်သဖြင့် မည်သူသည် ထိုသို့ ဂုဏ်ပြုခြင်းကို ထိုက်တန်ကြောင်း သိမြင်ရန် ဆိုလတုံ့သော စမ်းသပ်မှုကို ပြုကြ၏။ ၎င်းတို့သည် ခြင်းတောင်းတွင် ချိပ်ပိတ်ပြီး သကြားဖုံးထားသော ခွက်တစ်ခု ထည့်ပြီး အစေအပါး မိန်းကလေးအား တစ်ဦးဦးက ခွက်ထဲတွင် အဘယ်အရာနည်းဟု မေး

^၀ ဤဖော်ပြချက်သည် မဟာနာမက ၎င်း၏ညီတော်အား အိမ်ထောင်သည် ယောက်ျားတစ်ယောက်၏ အလုပ်ကို ပြောပြသည်ဟူသော တောင်ပိုင်းဗုဒ္ဓဘာသာအဆိုကို အမှတ်ရစေ၏။ Spence Hardy, *Manual of Buddhism* ၈၁-၂၃၅ ကို ရှုပါ။

လျှင် ဘာမှမရှိပါဟု ဖြေကြားရန် မှာထားလျက် ယင်းခွက်ကို ထိုမိန်းကလေးအား ပေး၏။ အနိရုဒ္ဓ လာသောလမ်းတွင် သိကြားမင်းက ထိုခွက်ထဲတွင် ပဲ၊ ဟင်းသီးဟင်းရွက်နှင့် အခြားစားသောက်ဖွယ်ကို ထည့်ထား၏။ အနိရုဒ္ဓက ထိုမိန်းကလေးအား ခြင်းထဲတွင် အဘယ်အရာ ရှိသနည်းဟု မေး၏။ ‘ဘာမှမရှိပါ’ဟု မိန်းကလေးက ဖြေ၏။ ‘ငါ့မယ်တော်သည် ငါ့ကို အလွန် ချစ်မြတ်နိုး၏။ အချည်းနီး ဤခြင်းကို ပို့မည် မဟုတ်။ “မရှိ” ဟုခေါ်သော စားသောက်ဖွယ် တစ်မျိုးဖြစ်မည် သေချာ၏’ဟု ၎င်းက မိန်းကလေးအား ပြော၏။ သို့ဖြင့် အနိရုဒ္ဓသည် ခွက်ကို ဖွင့်လိုက်စဉ် (ခွက်ထဲမှ) စားဖွယ်တို့၏ ရနံ့သည် ပန်းခြံတစ်ခုကို ဖုံးလွှမ်းသွား၏။ အနိရုဒ္ဓ၏ နှလုံးသားတွင် အံ့ဩခြင်း မယ်တော်အား ကျေးဇူးတင်ခြင်းများ ပြည့်လျှံသွားသဖြင့် မင်းသားသည် မယ်တော်အား ‘မရှိ’ဟူသော စားဖွယ်ကို နေ့တိုင်း ပို့ပေးရန် မှားကြားလိုက်၏။

မယ်တော်သည် ဖြစ်ပျက်ခဲ့သည်ကို ကြားရသောအခါ အလွန်အံ့ဩသွားလျက် မဟာနာမအား ‘သားတော်ကြီးသည် ထိုဖြစ်ပုံကို သိမြင်ပြီလော’ဟုမေး၏။ ‘မှန်ပါသည်၊ မယ်တော်’ဟု မဟာနာမက ဆို၏။ ထိုသို့ ပြောခြင်းဖြင့် အနိရုဒ္ဓသည် သာသနာ့ဘောင်သို့ ဝင်ရောက်ခြင်းအတွက် ဂုဏ်ရည်ရှိသူ အမှန် ဖြစ်ကြောင်း ဆိုလို၏။

မယ်တော်သည် အနိရုဒ္ဓအား သာသနာ့ဘောင်သို့ ဝင်ရောက်နိုင်ကြောင်း ပြောကြားပြီး ‘မရှိ’ဟူသော စကားလုံး၏ အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်း ရှင်းပြ၏။

အနိရုဒ္ဓသည် မိတ်ဆွေဖြစ်သူ သာသနာ့ဘောင်သို့ ဘုရင်၏အမိန့် အကြောင်းကို ပြောကြားပြီး မိမိနှင့်အတူ သာသနာ့ဘောင်သို့

ဝင်ရောက်ရန် ဆို၏။ ဘဒ္ဒိကသည် အကယ်၍ မိမိရဟန်းပြုခဲ့သော် လူအများ၏ နှစ်သက်ခြင်းကို မခံရသူ ဒေဝဒတ္တသည် ထီးနန်းရသွားမည် ဖြစ်၍ ငြင်းဆို၏။ သို့ဖြင့် အနိရုဒ္ဓသည် ဒေဝဒတ္တကိုပါ သာသနာ့ဘောင်သို့ တပါတည်း အပါခေါ်ရန် အကြံပြု၏။ သို့ဖြင့် မင်းသားနှစ်ဦးသည် ဒေဝဒတ္တထံမှ ကတိစကားကိုရသည်နှင့် ဘဒ္ဒိက၊ ရေဝတ၊ အနိရုဒ္ဓ၊ ဒေဝဒတ္တအဖွဲ့ ပြုသည့် သာသနာ့ဘောင်အမျိုးသား ငါးရာတို့ ရဟန်းပြုမည် ဖြစ်ကြောင်း မြို့တော်၏ လမ်းများတွင် ကြေငြာထား၏။

ဒေဝဒတ္တသည် ထိုကြေညာချက်နှင့် ပတ်သက်ပြီး အလွန်စိုးရိမ်သွား၏။ (အကြောင်းမူ) ဒေဝဒတ္တသည် မိမိ၏ ကတိကို ချိုးဖျက်နိုင်မည်ဖြစ်ပြီး ရဟန်းပြခြင်းမှ ရှောင်လွှဲရန် မျှော်ထားခဲ့သဖြင့် ယခုကိစ္စ (မြို့တော် လမ်းများ၌ ကြေညာခြင်း) မှာ ၎င်း၏ တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ်ရန် မျှော်လင့်ချက် အားလုံးကို ဆုံးခန်းတိုင်စေသောကြောင့်တည်း။ သို့တစေ နောက်ကျသွားခဲ့ပြီဖြစ်၍ ၎င်းလည်း သာသနာ့ဘောင်သို့ ဝင်ရောက်ရန် စာရင်း သွင်းလိုက်ရ၏။ သာသနာ့ဘောင် ငါးရာအနက် အတော် များများမှာ ဖိအားပေးမှုကြောင့် ဖြစ်ရပြီး နောက်ဆုံး သံဃာကွဲပြားရာ၌ ဒေဝဒတ္တအား ထောက်ခံခဲ့သူများ ရှိလာသည်ဟု ထင်ရ၏။ ယင်းတို့အနက် ထင်ရှားသူများမှာ ကောကာလိကာ ခန္ဓဒ္ဒါဇ (Khandadvāja)၊ ကတမောရက တိဿ (Katamorakatisya)၊ သာဂရဒတ္တ (Sāgaradatta) စသည်တို့မှာ ထင်ရှား၏။ ဗုဒ္ဓ၏ ညီအစ်ကိုဝမ်းကွဲ နန္ဒလည်း မိမိ ဆန္ဒမပါဘဲ ရဟန်းပြု

^၀ Rhys Davids, *Buddha's Birth Stories* စာ-၁၂၈ ၌ နန္ဒသည် မင်္ဂလာဆောင်သောနေ့၊ ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ် ကပိလဝတ္ထုသို့ ရောက်၍ သုံးရက်မြောက်နေ့တွင် ရဟန်းပြုခဲ့ကြောင်း ဆို၏။

သက်အရွယ်တူ သားတော်တစ်ပါး ရှိ၏။ နိမိတ်ဖတ်သူ ဆရာများက အာနန္ဒသည် ဗုဒ္ဓ၏ အလုပ်အကျွေး ဖြစ်လာမည်ဟု ဟောကိန်းထုတ်ထားသဖြင့် ဖခင်က သားတော်အား ဗုဒ္ဓနှင့် မတွေ့ဆုံအောင် ကာကွယ်ထား၏။ အမိတောဒနသည် ဗုဒ္ဓကပိလဝတ်သို့ ကြွစဉ် သားတော်အား ဝေသာလီသို့ ပို့ထား၏။ ဗုဒ္ဓဝေသာလီသို့ ပြန်ကြွသောအခါ သားတော်အား ကပိလဝတ္ထုသို့ ပြန်ခေါ်၏။ ဗုဒ္ဓသည် မိမိ ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးနောက် အရဟတ္တ မဂ်ဖိုလ်ဉာဏ် ရမည်ကို သိသောကြောင့် အာနန္ဒမင်းသား ရဟန်းပြုခဲ့လျှင် ကောင်းမည်ဟု သိမြင်တော်မူ၏။ သို့ဖြင့် ဗုဒ္ဓသည် ကပိလဝတ္ထုရှိ အမိတောဒ၏အိမ်သို့ ကြွတော်မူပြီး အာနန္ဒမင်းသား နေသည့် အခန်းနှင့် ကပ်လျက် အခန်းတွင် သီတင်းသုံးတော်မူ၏။ ရုတ်တရက် တံခါးပွင့်သွားလျက် အာနန္ဒမင်းသားသည် အခန်းသို့ဝင်ပြီး ဗုဒ္ဓအား ရှိခိုးဦးညွတ်၏။ ယင်းနောက် ယပ်တောင်တစ်ခုကို ယူပြီး ဗုဒ္ဓအား ယပ်ခတ်ပေးလျက် ဘေးတွင် ထိုင်နေ၏။ ထိုဖြစ်ရပ်ကို တွေ့မြင်ခြင်း၌ အမိတောဒနသည် ဗုဒ္ဓ၏ ခြေရင်း၌ ဦးညွတ်လျက် ဗုဒ္ဓ ဟောကြားသည့် သစ္စာတရားကို နာယူ၏။ ရှင်တော်ဗုဒ္ဓသည် နေရာမှထလျက် ပြန်ကြွတော်မူသောအခါ အာနန္ဒသည် ဗုဒ္ဓ၏ နောက်မှ လိုက်သွား၏။ မည်သူမျှ အာနန္ဒအား မတားနိုင်ကြ။ ဘခင် အမိတောဒန မြင်သော် အာနန္ဒသည်

၁ တိဗက်ဝိနယ၊ အတွဲ ၁၁၊ ၈၁-၃၂၈၊ ၈၁ပိုဒ်တစ်ခုအရ ဗုဒ္ဓသည် ကပိလဝတ္ထုမြို့မှ ထွက်ခွာပြီးနောက် ဝဇ္ဇီနိုင်ငံသို့ ကြွတော်မူကြောင်း သိရ၏။ ဆင်ခြင်ဖွယ်ရှိသည့် ယင်းစာပိုဒ်သည် ကျွန်ုပ်တို့အား ဗုဒ္ဓသည် ကပိလဝတ္ထုသို့ အချိန်တိုအတွင်း အချိန်များစွာ ကြွရောက်တော်မူကြောင်း စဉ်းစားဖို့ ဖြစ်စေ၏။

ရလျှင်^၁ ကောင်းစွာ ဟောကြားအပ်သော ဓမ္မအတွက် ရဟန်းပြုပြီး သံသရာမှ ကူးမြောက်ရန် ဘဝကို မြှုပ်နှံလျက် အနှောင်အဖွဲ့မှ လွတ်မြောက်အောင် လုပ်နိုင်ပေလိမ့်မည်’ဟု တွေး၏။ ထိုအချိန်၌ အရှင်သာရိပုတ္တသည် ဥပါလိအနေဖြင့် နောင်တစ်ချိန်တွင် ထင်ရှားသည့် ဘိက္ခု ဖြစ်လာမည်ကို သိတော်မူသဖြင့် ဥပါလိရပ်နေသော နေရာသို့ ကြွသွားတော်မူလျက် ‘ဥပါလိ၊ အဘယ်ပြဿနာ ရှိနေပါသနည်း’ဟု မေးမြန်းသဖြင့် မိမိစိတ်ထဲ၌ ဖြစ်ပေါ်နေသည့် အတွေးများကို ဖြေကြား၏။ သာရိပုတ္တသည် ဥပါလိအား ဗုဒ္ဓထံသို့^၂ ခေါ်ယူသွားလျက် ဥပါလိသည် ရဟန်းပြုလိုကြောင်း လျှောက်ထား၏။ ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်က ‘ရဟန်း၊ လာလော့၊ စင်ကြယ်သော ဘဝဖြင့် နေပါ’ဟု ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်က ဆိုလိုက်စဉ် ဥပါလိ၏ ဆံပင်များ မြေခပြီး သပိတ်ကို ကိုင်စွဲလျက် ရှစ်ဝါရ ဘိက္ခု၏ သွင်ပြင်ဖြင့် ခုံညားစွာ ရပ်တည်လာ၏။

သာကီဝင် မင်းသားငယ်များ ရောက်လာသောအခါ ဗုဒ္ဓသည် ၎င်းတို့အနက် အချို့မှာ မကြာမီ မပျော်မွေ့နိုင် ဖြစ်မည်ကို သိတော်မူသဖြင့် သံသယဖြင့် သာသနာ့ဘောင်သို့ ဝင်ရောက်ခွင့် ပြုတော်မူ၏။ မင်းသားငယ်များ လာလမ်းမှာ ရှိစဉ်မှာပင် အရှင်ဥပါလိသည် ရဟန်းအဖြစ်ကို ရပြီးဖြစ်နေ၍

^၁ သံယာအဖွဲ့အစည်းကို ဇာတ်မြင့်သူများ အတွက်သာ ပထမနေရာ၌ ဖွင့်ထားပါသလား။ ဥပါလိသည် ဖြစ်ရပ်များ၌တွေ့ရသည့် ဗြဟ္မဏ သို့မဟုတ် ခတ္တိယဇာတ် မဟုတ်သည့် ပထမဆုံးသော ရဟန်းဖြစ်၏။ (ဤမှတ်ချက်ကို မနှစ်သက်ပါ။ ဘာသာပြန်သူ)
^၂ Bigandet ၏ Legend. ၈၁-၁၈၃ ၌ ထိုအချိန်က ဗုဒ္ဓသည် မလ္လတိုင်းရှိ အနုပိယ ရွာငယ်၌ သီတင်းသုံးနေကြောင်း ဆို၏။

မင်းသားများ ရဟန်းအဖြစ်ကို ရပြီးသောအခါ မင်းသားများ က အရှင်ဥပါလိအား ရိုသေပူဇော်ခြင်း ရိုခိုးဦးညွှတ်ခြင်း ပြုရ မည်ဖြစ်၏။ သို့ရာတွင် ဒေဝဒတ္တသည် ထိုကိစ္စကို သဘော မတူချေ။ ဗုဒ္ဓက ‘ချစ်သား၊ ရိုသေ ဦးညွှတ်ပါလော့။ သင် သည် မာနကို ပယ်ရှားရန် ရဟန်းပြုခဲ့သည် မဟုတ်လော့’ဟု မိန့်တော်မူ၏။ သို့တစေ ဒေဝဒတ္တက ငြင်းမြဲငြင်း၏။ ယင်း သည် ဒေဝဒတ္တအနေဖြင့် ဗုဒ္ဓ၏ အမိန့်ကို ပထမဆုံးအကြိမ် မနာခံခြင်း ဖြစ်၏။

တစ်နေ့သ၌ မြတ်ဗုဒ္ဓ ဆွမ်းခံကြွစဉ် ယသော်ဓရာသည် နန်းတော်မှ မြင်သဖြင့် ဗုဒ္ဓအား ပြန်၍သိမ်းသွင်းရန် ကြံစည် ၏။ မင်းသမီးသည် ရာဇဂြိုဟ်မြို့မှ ဂါထာမန္တရား ရွတ်တတ် သူအား ငွေအသပြာ ငါးရာပေးသဖြင့် ၎င်းက မင်းသမီးအား ဗုဒ္ဓကို ပြန်ခေါ်လာမည့် လက်ဖွဲ့ကို ပေး၏။ ယသော်ဓရာ သည် လက်ဖွဲ့ကို ရာဟုလာအားပေးပြီး ခမည်းတော် ဗုဒ္ဓထံ သို့ သွားခိုင်း၏။ မြတ်ဗုဒ္ဓ ရှိရာသို့ သားတော် ရာဟုလာ ရောက်သွားသောအခါ ဗုဒ္ဓအဆူပေါင်း ငါးရာကဲ့သို့ ထင် ရသော်လည်း ရာဟုလာသည် ယင်းတို့အနက် ခမည်းတော် အစစ်ကို မှတ်မိပြီး လက်ဖွဲ့ကို ဗုဒ္ဓအား ပေး၏။ ဗုဒ္ဓသည် လက်ဖွဲ့ပါသော(အစားအစာ)ကို ရာဟုလာအား ပြန်ပေး၏။ ရာဟုလာသည် ထိုအစာကို စား၏။ ယင်းနောက် ရာဟုလာ သည် ဗုဒ္ဓနောက်မှ လိုက်နေခြင်းကို ဟန်မဆောင်နိုင်တော့ ချေ။ ယခုအခါ၌ ဗုဒ္ဓသည် ရာဟုလာမှာ နောက်ဆုံးဘဝ ဖြစ်

^၁ ဤဖြစ်ရပ်ကို အကြောင်းပြု၍ ဗုဒ္ဓသည် သားတော် မှတ်မိနေ သော ခိုးသားကြီး ဝတ္ထုကို ဟောတော်မူ၏။ ဗုဒ္ဓသည် ဤဝတ္ထု၌ ခိုးသားကြီး ဖြစ်၏။ See Schiefner, *Tibetan Tales*, p. 37.

ကြောင်း သိမြင်တော်မူသဖြင့် ရာဟုလာမှာ ခြောက်နှစ် အ ရွယ်သာ ရိုသေးသော်လည်း ရဟန်းပြုပေးရန် အရှင်သာရိ ပုတ္တအား မိန့်တော်မူ၏။

ယသောဓရာသည် ယင်းကြိုးပမ်းချက်၌ ရှုံးနိမ့်သွားခဲ့ပြီး ကိုယ်တိုင် သပ်ရပ်လှပသော အဝတ်ကို ဝတ်ဆင်၏။ ဂေါပါ၊ မိဂဇာနှင့် နန်းတွင်းသူ ၆၀၀၀၀ လည်း သတ်ရပ်လှပစွာ ဝတ် ဆင်လျက် ဗုဒ္ဓ ဆွမ်းခံကြွလာစဉ် မြင်သာသည့် နေရာ၌ နေ ကြ၏။ ဗုဒ္ဓသည် ၎င်းတို့၏ ရှေ့မှောက်၌ တန်ခိုးပြာဠိဟာ မျိုး စုံကိုပြ၏။ ယင်းတန်ခိုး ပြာဠိဟာများကြောင့် ယင်းတို့ အား လုံး အံ့ဩသွားကြပြီး ဗုဒ္ဓအား ယုံကြည် လေးစားသွားကြ၏။ ဂေါပါ၊ မိဂဇာနှင့် နန်းတွင်းသူ ၆၀၀၀၀ အရိယမဂ်ကို ရသွား ကြ၏။ ယသောဓရာမှာမူ ဆုံးရှုံးသွားသည့် ကြင်ယာတော် အား အချစ်စိတ် မွန်နေသောကြောင့် သစ္စာတရားကို မရနိုင် သည့်ပြင် ကြင်ယာတော်အား မိမိ၏ လက်တွင်းသို့ ပြန်လည် ရယူနိုင်မည်ဟု မျှော်လင့်နေဆဲ ဖြစ်၏။ သို့ရာတွင် များမ ကြာမီ ယသော်ဓရာလည်း ဗုဒ္ဓအဆုံးအမကို ခံယူသွားပြီး အရိယာ ဖြစ်သွား၏။ မင်းသမီးသည် ဘိက္ခုနီပြုပြီး (နောက် နှစ်တွင်?) အရဟတ္တမဂ်ကို ရသွား၏။ ဗုဒ္ဓသည် ယသောဓရာ အား ‘ရာဟုလာ၏ မယ်တော် ယသောဓရာသည် ဘိက္ခုနီများ တွင် သီလအစင်ကြယ်ဆုံး ဖြစ်၏’ဟု မိန့်တော်မူ၏။

အာနန္ဒ ရဟန်းပြုခြင်း

အမိတောဒန မင်းကြီး၌ အာနန္ဒအမည်ဖြင့် ရာဟုလာနှင့် အ

^၁ ဤဖြစ်ရပ်ကို အကြောင်း၍ ဗုဒ္ဓသည် Rishyasringa ဇာတ်တော် ကို ဟောကြားတော် မူ၏။ Schiefner, *Tibetan Tales*, p. 253. နှင့် တိဗက်ဝိနယ၊ အတွဲ-၄၊ စာ- ၂၁၆ တို့ကို ရှုပါ။

သဖြင့် ယင်းစာကို သာဝတ္ထိမြို့တော်၌ သီတင်းသုံးလျက် ရှိသည့် ဗုဒ္ဓထံသို့ ယူဆောင်သွား၏။ ရတနဝလီ မင်းသမီး ဗုဒ္ဓဝါဒီအဖြစ် ခံယူမည်ကို သိမြင်တော်မူခြင်း၌ ဗုဒ္ဓသည် ကုန်သည်တို့အား ယင်းသို့ ပြန်သွားသောအခါ ကိုယ်တော် မြတ်သည် မင်းသမီးအား ချီးမွမ်းစကားဆိုကြောင်း ပြောပြရန် မိန့်တော်မူ၏။ ထို့ပြင် ဗုဒ္ဓသည် မိမိ၏ ပုံတူကို မင်းသမီးထံသို့ ပို့ပေးရန်လည်း ဆုံးဖြတ်တော်မူ၏။ ပန်းချီဆရာများသည် ဗုဒ္ဓ၏ ပုံတူကို ရေးဆွဲမည့် သူများသည် ရေဆွဲရန် မစွမ်းနိုင်ကြချေ။ ဗုဒ္ဓက ပန်းချီဆရာများအား ဝှမ်းထည် ပိတ်စတစ်ခုယူခဲ့ရန် ပြောပြီး ယင်းတို့အား ယင်းပိတ်စကို ဗုဒ္ဓနှင့် အလင်းရောင်အကြား ကိုင်ခိုင်းထားသဖြင့် ပန်းချီဆရာများသည် ဗုဒ္ဓ၏ ရုပ်ပုံလွှာကို မြင်သာသွားလျက် ထိုရုပ်ပုံလွှာကို ဆေးရောင်စုံဖြင့် ခြယ်သ၏။ ထိုရုပ်ပုံ၏ အောက်တွင် ရတနာသုံးပါး၊ ငါးပါးသီလ၊ နိဒါန ဆယ့်နှစ်ပါး၊ ကုသိုလ်တရား၊ အကုသိုလ်တရားနှင့် မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးတို့ ရေးသား၏။ ယင်း၏ အပေါ်တွင် ‘ဘဝသစ်ကို စတင်၏’ ဟူသော ဂါထာနှင့် ‘စင်ကြယ်သော ဘဝဖြင့် နေထိုင်သူသည်’ စသော ဂါထာ နှစ်ပုဒ်ကို ရေးထား၏။

ကုန်သည်များသည် မင်းသမီးအား ဗုဒ္ဓ၏ ရုပ်ပုံပါရှိသည့်

ဆယ်နှစ် သို့မဟုတ် ဆယ့်နှစ်နှစ်မျှ ဖြစ်နိုင်သည့် အရှင်မဟာကဿပ ဦးဆောင်ချိန်ကို ထည့်သွင်း မစဉ်းစားနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်၏။ Klaproth, *Foe Koue Ki*, p. 251 တွင် အရှင်အာနန္ဒသည် သက်တော် ၁၃၀ ရှည်ကြောင်း ဆို၏။ ယင်းမှာ အရှင်မဟာကဿပ၏ ဦးဆောင်မှုကို ငါးနှစ်၊ အရှင်အာနန္ဒ၏ ဦးဆောင်မှုလေးဆယ့်ငါးနှစ် ဖြစ်ပြီး ယင်းသို့ဖြစ်မှု အရှင်မြတ်၏ သက်တော်

သာသနာ့ဘောင်သို့ ဝင်သင့်ကြောင်း သဘောတူပြီး နောက်နေ့နံနက်တွင် အမတောဒနသည် အာနန္ဒအား နိဂြောဓာရုံသို့ ချက်ခြင်း သွားခွင့်ပြု၏။ အာနန္ဒအား အရှင်မဟာကဿပက ရှင်ရဟန်း ပြုပေး၏။

ကပိလဝတ္ထု၌ ဗုဒ္ဓ သီတင်းသုံးစဉ် သကျ အမျိုးသမီးများသည် သာသနာ့ဘောင်သို့ ဝင်ရောက်ခွင့်ရရန် ကြိုးစားကြ၏။ ထိုဖြစ်ရပ်ကို (တိဗက်ဝိနယကျမ်း)၌ အောက်ပါ အတိုင်းဆို၏ --

ဗုဒ္ဓသည် သကျမျိုးတို့အား သစ္စာတရားကို သုံးကြိမ်တိုင်တိုင် ဟောတော်မူ၏။ သုဒ္ဓေါဒနမင်းအားလည်း သုံးကြိမ်တိုင်တိုင် သစ္စာတရားကို သင်ကြားတော်မူ၏။ လူများစွာလည်း ဗုဒ္ဓ၏ အဆုံးအမကို ခံယူကြ၏။ သာကီဝင် မဟာနာမလည်း သစ္စာတရားကို ကြားနာရသဖြင့် အလွန် ကျေးဇူးတင်နေ၏။ ဇနီးဖြစ်သူမှာ ခင်ပွန်းသည်၏ အလွန် စိတ်တက် ကြွနေမှုကြောင့် စိုးရိမ်စိတ်ဖြင့် အကြောင်းတရားကို မေး၏။ မဟာနာမသည် ဇနီးအား ဗုဒ္ဓ၊ ဗုဒ္ဓဟောကြားသော ဓမ္မအကြောင်း၊ ဗုဒ္ဓသည် ကျွန်ုပ်တို့၏ ကိုးကွယ်ရာ ဖြစ်ကြောင်း ပြောပြ၏။ ဇနီးသည်က ‘ဗုဒ္ဓသည် ယောက်ျားသားတို့၏ ကိုးကွယ်ရာသာ ဖြစ်၏။ အမျိုးသမီးတို့၏ ကိုးကွယ်ရာ မဟုတ်’ ဟု မှတ်ချက်ပြု၏။ မဟာနာမက ‘ထိုသို့ မပြောပါနှင့်။ ဗုဒ္ဓ၏ သနားကြင်နာမှုသည် သတ္တဝါ အားလုံးအပေါ်၌ တူညီပါ၏။ ဗုဒ္ဓထံသို့ သွားပြီး ဗုဒ္ဓ၏ နှုတ်တော်မှ သစ္စာတရားကို ကြားရလိမ့်မည်’ ဟု ဆို၏။ သို့ရာတွင် မဟာနာမသည် ဘုရင် သုဒ္ဓေါဒနထံမှ

° ကပိလဝတ္ထုမြို့မှာ အေဒီ ၅-ရာစုတွင် လူသူမရှိတော့ဘဲ စွန့်ပစ်ခံဖြစ်နေပြီး အပျက်အစီးများသာ ကြွင်းကျန်တော့၏။ See *Fah Hian*, chap. xxii.

အမျိုးသမီးများ နိဂြောဓာရုံသို့ သွားရောက်ရန် ခွင့်ပြုချက်ရ အောင် မစွမ်းနိုင်ချေ (မင်းကြီးသည် ၎င်းတို့၏ ရည်ရွယ်ချက်ကို သံသယရှိသည်မှာ သေချာ၏)။ သို့ရာတွင် မဟာနာမသည် မိဖုရားကြီး မဟာပဇာပတိ ဂေါတမိအား မိမိတို့၏ ဆောင်ရွက်ချက်ကို စိတ်ဝင်စားစေသဖြင့် မိဖုရားကြီးထံမှ လိုအပ်သည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို ရသွား၏။

မဟာနာမသည် သကျမင်းသမီး ငါးရာ^၁ တို့အားလည်း မိမိတို့နှင့်အတူ နိဂြောဓာရုံသို့ သွားရန် ဆွဲဆောင်၏။ ယခု အချိန်၌ မဟာနာမ၏ ဇနီးမှာ နုပျိုပြီး ချောမော လှပလျက် ထိုအချိန်တွင် ရတနာ အဝတ်တန်ဆာ များစွာ ဝတ်ဆင်ထား၏။ အခြား အမျိုးသမီးများနှင့်အတူ ဗုဒ္ဓထံသို့ ချဉ်းကပ်စဉ် ဗုဒ္ဓ၏ အလုပ်အကျွေးက^၂ မြင်သဖြင့် ထိုအမျိုး သမီးအား ယင်းသို့ ဝတ်စားလာမှုကို ညင်သာစွာ အပြစ်ဆို၏။ ထိုအမျိုး

^၁ ဤအရေအတွက်မှာ ဤဝတ္ထုဖြစ်ရပ်ကို သံသယ ဖြစ်စေနိုင်၏။ ယင်းသည် ဘဒ္ဒိကာ၊ ရေဝတ၊ အနိရုဒ္ဓ စသည်တို့၏ ဖြစ်ရပ်နှင့် စာသော် များလွန်းသည်ဟု ထင်ရ၏။ အမှန်သော် ဘိက္ခုနီများနှင့် ပတ်သက်သည့် ဖြစ်ရပ်တိုင်းသည် ဘိက္ခုများနှင့် ပတ်သက်သည်နှင့် ပုံစံတူ ဖြစ်ပုံရ၏။ ဘိက္ခုနီဖြစ်ရပ်မှာ ဘိက္ခုဖြစ်ရပ်ထက် များစွာ ရှေးမကျသေးသည်မှာ ထင်ရှား၏။

^၂ ပါဠိတော်၌ အရှင်အာနန္ဒဟု ဆို၏။ သို့ရာတွင် အကယ်၍ တိဗက်ဝိနယအဆို အတိုင်းဆိုလျှင် ယင်းသည် ဖြစ်နိုင်ခြေ မရှိ။ အကြောင်းမူ ဤဖြစ်ရပ် ဖြစ်စဉ်က အာနန္ဒမှာ အသက် ခြောက်နှစ်သာရှိသေးသည့် ရာဟုလနှင့် အသက်တူသောကြောင့် ဖြစ်၏။ Spence Hardy ၏ *Manual of Buddhism*, p. 144 ၌ 'အာနန္ဒသည် မြတ်ဗုဒ္ဓ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို ရပြီးနောက် နှစ်ပေါင်း နှစ်နှစ်ဆယ် အကြာတွင် ရဟန်းပြု၏' ဟု ဆို၏။ ထိုအချိန်တွင်မှ

သမီးသည် တရားနာရန် အလွန်စိတ်ထက်သန်သဖြင့် နောက်မှ လိုက်လာသည့် အပျိုတော် အလုပ် အကျွေးအား ထိုရတနာကို ပေးအပ်ပြီး ထိုရတနာများကို အိမ်သို့ ယူဆောင်သွားရန် ပြော၏။ သို့ရာတွင် အလုပ်အကျွေး မိန်းမငယ်မှာ မြို့သို့ အသွားတွင် ကွယ်လွန်သွားရသည်ထိပင် ဗုဒ္ဓ၏တရားကို နာယူခွင့် ဆုံးရှုံးခြင်းအတွက် စိတ်မချမ်းမြေ့မှု ဖြစ်၏။ သို့တစေ ထိုမိန်းမငယ်မှာ သီဟိုဠ်ဘုရင်၏သမီးတော် ရတနာဝလီအဖြစ် ပြန်မွေးဖွား၏။ ဤဝတ္ထု၏ နောက်ဆုံးပိုင်းမှာ နှစ်ကာလ ကြာပြီးမှ တွေ့ရသော်လည်း တိဗက်ဝိနယ၌ ပါသောကြောင့် ဤ၌လည်း ဖော်ပြခြင်း ဖြစ်၏။

သီဟိုဠ်မင်းသမီး ရတနဝလီ

သာဝတ္ထိမြို့မှ ကုန်သည်များသည် ဆန့်ကျင်ဘက် လေတိုက်ခတ်သဖြင့် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ရောက်လာကြသဖြင့် ယင်းတို့မှ တစ်ဆင့် မင်းသမီး ရတနဝလီသည် ဗုဒ္ဓ၊ ဗုဒ္ဓ၏ဘဝ အကြောင်းနှင့် တရားဓမ္မအကြောင်းကို သိရ၏။ ရတနာဝလီသည် ဗုဒ္ဓထံသို့ အမတကို ပေးပါရန် စာတစ်စောင် ရေးသား

အာနန္ဒသည် ရဟန်းခံရမည့် ဝိနည်းနှင့် ညီသော အသက် ၂၀ ပြည့်မည် ဖြစ်၏။ တစ်နည်းဆိုသော် အကယ်၍ အာနန္ဒအား ဗုဒ္ဓနှင့် သက်တူ ရွယ်တူဟု ယူဆလျှင် အရှင်မြတ်သည် ကွယ်လွန်ချိန်၌ သက်တော် ၁၂၀ ရှိလိမ့်မည်။ အကြောင်းမူ အရှင်မြတ်မှာ အရှင်မဟာကဿပ ပရိဗ္ဗာန်စံပြီးနောက် နှစ်ပေါင်းလေးဆယ်ပတ်လုံး ဗုဒ္ဓသာသနာကို ဦးဆောင်ခဲ့သောကြောင့် ဖြစ်၏။ Schiefner, *Tib. Lebens*, p 309 အရ အရှင်အာနန္ဒသည် နှစ်ပေါင်း လေးဆယ်ပတ်လုံး ဓမ္မကို ဦးဆောင်ပြီး သက်တော် ရှစ်ဆယ့်ငါးတွင် ပရိနိဗ္ဗာန် စံလွန်တော်မူ၏။ ယင်း မှတ်တမ်းကို အစစ်အမှန် အဖြစ် မယူဆနိုင်။ အကြောင်းမူ ထိုသက်တမ်းမှာ

သုံးမကျ အချည်းနီးဖြစ်၏။ အာနန္ဒာ၊ ထိုအတူ အကယ်၍ အမျိုးသမီးများ သာသနာ့ဘောင်သို့ ဝင်ရောက်ခဲ့လျှင် သံဃာ ဝိနည်းသည် အန္တရာယ်ကင်းစွာ အရှည်တည်တံ့မည် မဟုတ်။ အာနန္ဒာ၊ သို့ရာတွင် အကယ်၍ ဂေါတမီသည် အောက်ပါ စည်ကမ်း ရှစ်မျိုးကို လက်ခံမှု သာသနာ့ဘောင်သို့ ဝင်ရောက် နိုင်၏။ ယင်းတို့မှာ --

- ၁) ဘိက္ခုနီတစ်ဦး၏ သဘာဝကို လုံးဝ နားလည်ရမည်၊
- ၂) ဘိက္ခုနီသည် ဘိက္ခုသံဃာနှင့် နီးသောအရပ်၌ နေ ထိုင်ပြီး ယင်းတို့ထံမှ လခွဲတစ်ကြိမ် သြဝါဒခံယူရမည်၊
- ၃) ဘိက္ခုနီသည် ဘိက္ခုသံဃာနှင့် ဝေးသော အရပ်၌ ဝါမဆိုရ၊
- ၄) ဘိက္ခုနီသည် ဝါတွင်းချိန်၌ ရဟန်းတို့ မမြင်နိုင် မကြား နိုင် သို့မဟုတ် မနီးစပ်လွန်းနိုင်လောက်အောင် ဘိက္ခု များနှင့် လုံလောက်စွာ သီးခြား ရှိရမည်၊
- ၅) ဘိက္ခုနီသည် စကားလုံးအားဖြင့်ဖြစ်စေ ယခင်လုပ်ပြီး သည်ကို ပြန်ဖော်၍ဖြစ်စေ ရဟန်းတစ်ပါး၏ ကိုယ်ကျင့် တရားကို မထိခိုက်စေရ၊
- ၆) ဘိက္ခုနီသည် ဒေါသမကြီးရ မဆဲဆိုရ အကုသိုလ် အပြစ်ကို မလုပ်ရ၊

^၁ တိဗက်ဝိနည်း၊ အတွဲ-၁၀၊ စာ-၁၂၇ တွင် ဗုဒ္ဓ ရှင်တော်မြတ်က ‘အဆိပ် ပြင်းသည့် မြွေတို့၌ အန္တရာယ်ငါးမျိုးရှိ၏ - ဒေါသကြီးခြင်း၊ အဆိပ်များခြင်း၊ အငြိုးကြီးခြင်း၊ ကျေဇူး မသိတတ်ခြင်း၊ အဆိပ်ပြင်းခြင်း တို့ဖြစ်၏။ ထိုအတူ အမျိုးသမီးတို့၌ အန္တရာယ် ငါးမျိုးရှိ၏ - ဒေါ သကြီးခြင်း၊ အဆိပ်များခြင်း၊ အငြိုးကြီးခြင်း၊ ကျေဇူး မသိတတ်ခြင်း၊ အဆိပ်ပြင်းခြင်း တို့ဖြစ်၏။’

ပိတ်စတွင် ရေးထားသည့် စည်းကမ်းများကို လိုက်နာကျင့်သုံး သူသည် အမတကို တွေ့၏ဟု ရှင်းပြကြ၏။

ကုန်သည်များ ဌာနေသို့ ပြန်ကြသောအခါ မင်းသမီး ရတနဝလီက ဘုရားအတွက် တစ်စိတ်၊ တရားအတွက် တစ် စိတ်၊ သံဃာအတွက် တစ်စိတ်ဟု ပုလဲသုံးစိတ်ကို ၎င်းတို့ အား ပေးအပ်လိုက်၏။

ဤဖြစ်ရပ်ဖြင့် တိဗက်ဝိနယ၊ တတိယတွဲ၌ ဖော်ပြသည့် သကျ အမျိုးသမီး တစ်ဦး၏ ဘိက္ခုနီသံဃာ ပေါ်ပေါက်လာစေရန် ပထမဆုံးအကြိမ် ကြိုးပမ်းမှု မှတ်တမ်းမှာ ရုတ်တရက် ပြီးဆုံး သွား၏။ ကျွန်ုပ်တို့သည် နောက်ဆက်တွဲ ဖြစ်ရပ်ကို ရှာဖွေရန် အတွဲ ဆယ့်တစ်ကို ပြန်သွားရမည်။

အမျိုးသမီးများအား စိုးရိမ်ခြင်း

ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်သည် နိဂြောဓရုံ၌ သကျအမျိုးသမီး ငါး ရာတို့အား တရားဟောပြီးသောအခါ မဟာပဇာပတိ ဂေါတမီ က ဗုဒ္ဓအား ‘အကယ်၍ အမျိုးသမီးများသည် သာမညဖလ လေးပါးကို ရနိုင်လျှင် ယင်းတို့သည် သာသနာ့ဘောင်သို့ ဝင် ရောက်ပြီး ပြီးပြည့်စုံအောင် အားထုတ်ကြလိမ့်မည်။ တပည့် တော်သည် ရှင်တော် ဗုဒ္ဓအား အမျိုးသမီးများ ဘိက္ခုနီပြုပြီး ရှင်တော် ဗုဒ္ဓအနီးမှာ စင်ကြယ်သော ဘဝဖြင့် နေထိုင်ခွင့်ကို ထက်သန်စွာ တောင်းပန်ပါ၏’ဟု လျှောက်ထား၏။ သို့ရာ တွင် ဗုဒ္ဓက မဟာပဇာပတိ ဂေါတမီအား ဤသို့ ဖြေ၏ ‘ဂေါ

မှာ ဗုဒ္ဓနှင့် အတူတူဖြစ်၏။ Edkins, *op. cit.*, p. 42 က အာနန္ဒ သည် ဗုဒ္ဓ၏ အလုပ်အကျွေးအဖြစ် ရွေးချယ်ခံရသောအခါ အသက် ၁၆-နှစ် ရှိပြီဖြစ်ကြောင်း ဆို၏။

တမိ၊ အမျိုးသမီးများ၏ စင်ကြယ်သော အဖြူရောင် ဝတ်ရုံကို ဝတ်ဆင်ပါ။ ပြီးပြည့်စုံခြင်းကို ရအောင် ကြိုးစားပါ။ စင်ကြယ် သော ဗြဟ္မစရိယကို ကျင့်ပြီး သီလဖြင့် နေပါ။ သို့ဖြစ်လျှင် သင်သည် ကြာရှည်သော ဆုလာဘ်၊ မင်္ဂလာနှင့် ပျော်ရွှင်မှု ကို ရရှိလိမ့်မည်။ နှစ်ကြိမ် သုံးကြိမ်တိုင်အောင် ဂေါတမီ သည် တူညီသော ဝေါဟာရများဖြင့် ပြန်လည် တောင်းပန် လျှောက်ထားသော်လည်း တူညီသော အဖြေကိုသာ ရရှိခဲ့၏။ သို့ဖြင့် ဂေါတမီသည် ရှိခိုးပြီး ဗုဒ္ဓ ရှင်တော်မြတ်၏ ရှေ့တော် မှ ထွက်ခွာခဲ့၏။

ဗုဒ္ဓသည် ကပိလဝတ္ထု၌ သင့်တော်သမျှ သီတင်းသုံးပြီး နောက် သပိတ် သင်္ကန်းကိုယူလျက် ဝဇ္ဇီတိုင်း နာတိက^၂ နိုင်ငံ

^၁ ဤနေရာတွင် ဂေါတမီ ဘိက္ခုနီဘောင်သို့ ဝင်ရောက်ချိန် စတင် သည်ထိ ဗုဒ္ဓဘဝ ဖြစ်စဉ်၏ အချိန်ကာလနှင့် ပတ်သက်၍ ဗုဒ္ဓ ဖြစ်ပြီး ပထမနှစ်တွင် ကပိလဝတ္ထုသို့ ပထမဆုံးအကြိမ် ကြွ တော်မူကြောင်းနှင့် ခြောက်နှစ်မြောက်တွင် ခမည်းတော် ကွယ် လွန်ချိန်အကြောင်းကို ဖော်ပြသည့် တောင်ပိုင်း ဗုဒ္ဓဝါဒ အစဉ် အလာ ဖော်ပြချက်များကိုပါ ထည့်သွင်း စဉ်းစားလျှင် တောင် ပိုင်းနှင့် မြောက်ပိုင်း ဗုဒ္ဓဝါဒမှတ်တမ်းများ၌ တစ်စုံတစ်ခုသော အတိုင်းအတာအထိ တူညီကြောင်း ပြနိုင်ပေလိမ့်မည်။ ဤကျမ်း ဖော်ပြချက်တွင် ထိုခရီးစဉ်နှစ်ခုမှာ ရှုပ်ထွေးလျက်ရှိ၏။ သို့ရာ တွင် ယင်းသည် အလွန်ကြီး အရေးမပါချေ။

^၂ ဖာဟိယန်က သာဝတ္ထိမြို့၏ အရှေ့တောင်ဖက် ဆယ့်နှစ်ယူ ဇနာအက္ခရာရှိ နာပိကခေါ်သည့် မြို့အကြောင်းကို ပြဆို၏။ ကျွန်ုပ်တို့ ကျမ်း၌ပါသော နာတိကသည် အရှေ့ဖက်တွင် ရှိရ မည်။ ဖာဟိယန် ပြဆိုသော နာပိကသည် နာတိက၏ အ နောက်ဖက် တစ်ယူဇနာ မဝေးလောက်သည့် အရပ်တွင် ရှိ၏။

သို့ ကြွတော်မူလျက် နာကိကုဠိက (Nakaikundjika) အရပ်၌ ရပ်နားတော်မူ၏။ ထိုသတင်းကို ကြားရခြင်း ၌ ဂေါတမီသည် သကျမင်းသမီး ငါးရာနှင့်အတူ ဦးခေါင်းကို ရိတ်လျက် ဘိက္ခုနီသင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံပြီး ဗုဒ္ဓနောက်သို့ လိုက်သွားသဖြင့် ပင်ပန်းနွမ်းနယ်ပြီး ညစ်ပေလျက် မြူမှုန် လိမ်းကျံသော အ ဝတ်အစားများဖြင့် ဗုဒ္ဓ သီတင်းသုံးသည့် နေရာသို့ ရောက် သွား၏။ ဂေါတမီနှင့် နောက်ပါ သကျမင်းသမီးများအား ဗုဒ္ဓ က တရားဒေသနာ ဟောကြားပြီးသောအခါ ဂေါတမီသည် ဘိက္ခုနီဘောင်သို့ ဝင်ရောက်ခွင့်ကို ပြန်၍ တောင်းပန်၏။ သို့ရာတွင် ယခင် ဖြေမြဲတိုင်း အဖြေကိုသာ ရ၏။ သို့ဖြင့် ဂေါတမီသည် ထွက်သွားပြီး အိမ်အဝင်တွင် ထိုင်လျက် ငို၏။ အရှင်အာနန္ဒ မြင်သဖြင့် ဂေါတမီအား အကြောင်းခြင်းရာကို မေးမြန်း၏။ ဂေါတမီက အကြောင်းစုံကို အရှင်အာနန္ဒအား လျှောက်ထား၏။ အရှင်အာနန္ဒသည် ဗုဒ္ဓရှိရာသို့ ကြွသွားပြီး ဂေါတမီ၏ တောင်းပန်ချက်ကို ဗုဒ္ဓအား ပြန်လည် လျှောက် ထား၏။ ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်က ‘အာနန္ဒ၊ အမျိုးသမီးများအား သာသနာ့ဘောင်သို့ ဝင်ရောက်လျက် ရဟန်းခံခြင်း၊ ဘိက္ခုနီ ပြုခြင်းကို မတောင်းပန်သင့်။ အကြောင်းမူ အကယ်၍ အမျိုး သမီးများ သာသနာ့ဘောင်သို့ ဝင်ခဲ့လျှင် သံဃာ့ဝိနည်းသည် ကြာရှည်စွာ ခံမည်မဟုတ်။ အာနန္ဒ၊ အကယ်၍ အိမ်တစ် အိမ်မှာ အမျိုးသမီးတွေ များပြီး အမျိုးသားတွေ နည်းလျှင် သူခိုးများ လုယက်သူများသည် ချိုးဖောက် ဝင်ရောက်ပြီး ခိုး ယူနိုင်၏။ ထိုအတူပင် အကယ်၍ အမျိုးသမီးများ သာသနာ့ ဘောင်သို့ ဝင်ရောက်ခဲ့လျှင် သံဃာ့ဝိနည်းသည် အန္တရာယ် ကင်းစွာ အရှည်ခံ တည်တံ့မည် မဟုတ်။ အာနန္ဒ၊ တစ်ဖန် အကယ်၍ ကြံခင်းသည် ခြောက်သွေ့နေလျှင် ယင်းသည် အ

အမြင့်ဆုံး အမတ်ကြီး ဖြစ်လာ၏။

များမကြာမီတွင် ဗိမ္ဗိသာရသည် ဂေါပလ၏ တူမဖြစ်သူ ဝါသဝီကို လက်ထပ်၏။ ဝါသဝီသည် ဝေဒေဟ မိသားစုဝင် ဖြစ်သောကြောင့် ဝေဒေဟီဟု ထင်ရှားလာ၏။ များမကြာမီ ဝေဒေဟီသည် သားတော်တစ်ပါး ဖွားမြင်၏။ မိခင်အား ဗေဒင်ဆရာတို့၏ ဟောကြားချက်ကို အကြောင်းပြု၍ ထို သားတော်အား အဇာတသတ္တု = မမွေးဖွားမီကပင် ရန်သူဖြစ် သူဟု အမည်မှည့်၏။^၁

ဗုဒ္ဓ၏ ဘဝဖြစ်တော်စဉ်သမိုင်း နောက်ဆုံးနှစ်များ အတွင်း ထင် ရှားသူအဖြစ် ဤမင်းသား၏ အကြောင်း ဖော်ပြချက်ကို ရှေ့ တွင် ကျွန်ုပ်တို့ မကြာခဏ တွေ့မြင်ရမည်ဖြစ်၏။ ဤဗုဒ္ဓသမိုင်း ဌ အရေးကြီးသည့် အခန်းမှ ပါဝင်ခဲ့သည့် ဝေသာလီမြို့သား အခြား ပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ယောက် အကြောင်းကို တိဗက်ဝိနယ၊ အတွဲ- ၃၊ ၈၁-၈၇-၁၀၇ တွင် ဤသို့ ဖော်ပြ၏ --

သုဘဒ္ဒနှင့် နိဂဏ္ဌ

ဝေသာလီတွင် မဟာနာမအမည်ရှိ လိစ္ဆဝိတစ်ယောက် ရှိ၏။ မဟာနာမ၏ ပန်းခြံရှိ အမရဥယျာဉ်၌ ငှက်ပျောပင် (kadali tree) မှ မိန်းကလေး တစ်ယောက်မွေးဖွားပြီး ခန္ဓာကိုယ် အချိုး အစား အားလုံး ပြေပြစ်သဖြင့် မဟာနာမသည် ထိုမိန်း ကလေးအား အမရပါလီဟု အမည်ပေး၏။ အရွယ်ရောက် သော် အဆင်းရူပါနှင့် ပြည့်စုံသည့် အမျိုးသမီး မွေးဖွားလျှင် လက်မထပ်ရဘဲ ပြည်သူတို့၏ ပျော်ရွှင်မှုအတွက် ထိမ်းသိမ်း

^၁ Burnouf, Lotus (p. 340 and 482) တွင် အဇာတသတ္တု မင်းသား၏ မိခင်အမည်ကို Crithadra ဟု ဖော်ပြ၏။

- ၇) ဘိက္ခုနီသည် လခွဲတစ်ကြိမ် ဘိက္ခုတို့ထံမှာ အာပတ် ကို ဒေသနာကြားရမည်။
- ၈) ဘိက္ခုနီသည် နှစ်ပေါင်းတစ်ရာ ရဟန်းပြုခဲ့ပြီးသော် လည်း ယနေ့ပြုသစ်စ ရဟန်းတစ်ပါးအား ကြင်နာစွာ ပြောဆိုပြီး ပူဇော်ရမည်၊ နေရာမှ ထပေးရမည်၊ ရှိခိုး ဦးညွတ်ရမည်။

စည်းကမ်းအားလုံးကို လက်ခံသဖြင့် ဂေါတမီနှင့်အတူ အခြား သကျမင်းသမီးများလည်း ရဟန်းအဖြစ်ကို ရရှိကြ သွားကြ၏။ ယင်းတို့တွင် ဘုရားလောင်း မင်းသိဒ္ဓတ်၏ ကြင် ယာတော် ယသော်ဓရာ မင်းသမီးလည်း ပါဝင်၏။

ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်သည် ထိုအရပ်မှ ဝေသာလီမြို့သို့ ကြွ တော်မူ၏။^၂

ကျွန်ုပ်သည် ဤထင်ရှားသောမြို့တော်နှင့် ပတ်သက်၍ အောက် ပါ ဖော်ပြချက်ကို တိဗက်ဝိနယ၊ အတွဲ-၃၊ ၈၁-၈၀ မှ ထုတ် နုတ်ဖော်ပြ၏ --

သကလအမတ်အကြောင်း

မြို့တော် ဝေသာလီ၌ ခရိုင်သုံးခု ရှိ၏။ ပထမခရိုင်တွင် ရွှေ ရောင် မျှော်စင်ကြီးများနှင့်အတူ အိမ်ပေါင်း ၇၀၀၀-ထောင် ရှိ၏။ ဒုတိယ ခရိုင်တွင် ငွေရောင် မျှော်စင်များနှင့်အတူ အိမ်

^၂ တိဗက်ဝိနယ၊ အတွဲ-၄၊ ၈၁၃၃၄ တွင် ကပိလဝတ္ထုမှ ထွက်ခွာ ပြီးနောက် ဗုဒ္ဓသည် ရာဇဂြိုဟ်သို့ ကြွတော်မူ၏။ ယင်း၌ ဇီဝက သည် အရှင်အာနန္ဒာ၏ ဦးခေါင်းဒဏ်ရာကို ကုသပြီး ယင်းမှ တစ်ဖန် သာဝတ္ထိမြို့ ဇေတဝန်ကျောင်းသို့ ကြွရောက် သတင်း သုံးတော်မူကြောင်း ဆို၏။

ပေါင်း ၁၄၀၀၀-ရှိ၏။ နောက်ဆုံး ခရိုင်တွင် ကြေးရောင် မျှော်စင်များနှင့်အတူ အိမ်ခြေ ၂၀၀၀၀-ရှိ၏။ မြို့တော်တွင် အထက်တန်း အလယ်တန်းနှင့် ဆင်းရဲသားဟူ၍ လူတန်းစား လွှာ သုံးရပ်မှာ ယင်းတို့၏ အဆင့်အတန်းအလိုက် ရှိကြ၏။ ဝေသာလီ ပြည်သူပြည်သားများသည် ‘ပထမခရိုင်၌ မွေးဖွား သူ အမျိုးသမီးသည် ပထမခရိုင်တွင် မွေးဖွားသူကိုသာ လက် ထပ်ရမည် ဖြစ်ပြီး ဒုတိယ တတိယခရိုင်၌ မွေးဖွားသူအား လက်မထပ်ရ၊ ဒုတိယခရိုင်၌ မွေးဖွားသူ အမျိုးသမီးသည် ပ ထမနှင့် တတိယခရိုင်၌ မွေးသူကိုသာ လက်ထပ်ရမည်၊ တတိ ယခရိုင်မှာ မွေးဖွားသူ အမျိုးသမီးကား ခရိုင်သုံးခုအနက် တစ်ခုခု၌ မွေးဖွားသူနှင့် လက်ထပ်ရမည်၊ လက်ထပ်ခြင်း မပြု သူသည် ဝေသာလီမြို့ပြင်ဘက်မှာ စု၍နေရမည်’ဟူ၍ စည် ကမ်း သတ်မှတ်ထားကြ၏။

မြို့တော်၏ အုပ်ချုပ်သူ အကြီးအကဲကို နာယကဟု ခေါ် ပြီး ယင်းကို ပြည်သူများ သို့မဟုတ် အထူးသဖြင့် အရှိန်အဝါ ရှိသည့် လိစ္ဆဝီလူမျိုးများက ရွေးချယ်၏။ အကြောင်းမူ ထိုမြို့ သူမြို့သားတို့ကို ဝိဇ္ဇိ သို့မဟုတ် ဝိဇ္ဇိမြေတွင် နေထိုင်သူများဟု ခေါ်သောကြောင့် ဖြစ်၏။ တိဗက်ဝိနည်း ဝေသာလီမြို့ကို ခမ်းနားသော အဆောက်အအုံများ၊ ပန်းခြံဥယျာဉ်များ၊ တေး သီငှက်များ၊ လိစ္ဆဝီလူမျိုးများ၏ စဉ်ဆက်မပြတ် ပွဲတော်များ နှင့် ကမ္ဘာမြေ၏ သုခဘုံအဖြစ် မကြာခဏ ဖော်ပြ၏။ ဆဗ္ဗဂ္ဂိ ရဟန်းများ ဝေသာလီမြို့သို့ ရောက်သောအခါ ‘ဥပနန္ဒ၊ ရှင် တော် ဗုဒ္ဓသည် တာဝတိံသာနတ်ပြည်ကို ရောက်သော်လည်း

° တိဗက်ဝိနည်း၊ အတွဲ-၅၊ စာ-၂၈၄-၂၈၈ အရ အဇာတ်သတ်မင်း ဝိဇ္ဇိနိုင်ငံကို ဖျက်ဆီးသောအခါ လိစ္ဆဝီတို့က ခုခံခဲ့၏။

ဝေသာလီမြို့၏ အလှအပကို လုံးဝ မမြင်ဖူးချေ’ဟု တအံ့ တဩ ဆိုကြ၏ (တိဗက်ဝိနည်း၊ အတွဲ-၁၀၊ စာ-၂)။

ဝေဒေဟဘုရင် ဝိရုဒ္ဓကမင်း၏ ဝန်ကြီးတစ်ဦး ဖြစ်သူ သကလသည် ထိုမင်း၏ အခြားအမတ်များ မနာလိုမှုကြောင့် ထွက်ပြေးခဲ့ရ၏။ သို့ဖြင့် သကလအမတ်သည် ဂေါပါလနှင့် သီဟဟူသော သားနှစ်ယောက်နှင့်အတူ ဝေသာလီသို့ ထွက် ခွာခဲ့၏။ မကြာမီ သကလသည် ဝေသာလီမြို့၌ ထင်ရှားသော နိုင်ငံသား ဖြစ်လာပြီးနောက် နာယကအဖြစ် ရွေးချယ်ခံရ၏။ သားနှစ်ယောက်လုံး ဝေသာလီတွင် အိမ်ထောင် ကျကြပြီး သီ ဟ၌ ဝါသဝီအမည်ရှိ သမီးတစ်ယောက် ရှိ၏။ ဗေဒင်ဆရာ များက ဝါသဝီ၏ သားသည် ဖခင်၏ အသက်ကို သတ်၊ သူ ခေါင်းမှာ သရဖူဆောင်ပြီး တိုင်းပြည်၏ အာဏာကို သိမ်းယူ မည်ဟု ဟောကြား၏။ သီဟ၏ ဇနီးသည် ထိုသားကို မွေး ဖွားပြီး ဥပဝါသဝီအမည်ရှိ အခြား သမီးတော် တစ်ပါးလည်း ဖွားမြင်၏။ ဥပဝါသဝီမှ အလွန် စွမ်းရည်မြင့်သည့် သားတော် တစ်ပါး မွေးဖွားမည်ဟု ဗေဒင်ဆရာတို့ ဟောကြား၏။

ဂေါပါလကား ကြမ်းတမ်းပြီး ခွန်အားဗလ ကြီးများ၏။ သို့ဖြင့် ဂေါပါလသည် လိစ္ဆဝီတို့၏ ပန်းခြံများကို ဖျက်ဆီး၏။ ယင်းကို ရှောင်ကြဉ်ရန် စည်းဝေးတိုင်ပင်ပြီး ၎င်းနှင့် ၎င်း၏ ညီအား ပန်းခြံတစ်ခု ပေးအပ်သည်ကို အကြောင်းပြု၍ သူတို့များ၌ ‘ဗုဒ္ဓသည် ဝေသာလီမြို့မှ ဂေါပါလနှင့် သီဟတို့ ၏ အင်ကြင်းတောသို့ ကြွတော်မူ၏’ဟု ဆိုခြင်းဖြစ်၏။

သကလအမတ် ကွယ်လွန်သောအခါ လူအများက သီဟ အား နာယကအဖြစ် ခန့်အပ်သဖြင့် ယင်းသို့ ခန့်အပ်ခြင်း အ ပေါ် သိမ်ငယ်သည်ဟု ခံစားရပြီး ဝေသာလီမှ ထွက်ခွာပြီး မဂဓနိုင်ငံ ရာဇဂြိုဟ်မြို့၌ နေထိုင်လျက် ဗိမ္ဗိသာရ၏ ရာထူး

စရာ မရှိသောခါ ရဟန်းဂေါတမ၏ အသင်းအပင်း ဖြစ်မည် သေချာသောကြောင့်တည်း။ သူသည် အကုသိုလ်၏ ဆိုးကျိုး အားလုံးကို ပယ်ခွာမည်ဟူသော အချက်မှာ မှားယွင်း၏။ အကြောင်းမူ ရဟန်းဂေါတမ ကိုယ်တိုင် အကုသိုလ်၏ ဆိုးကျိုး အားလုံးကို မပယ်ခွာနိုင်သေး၊ ရဟန္တာလည်း မဟုတ်သေး သဖြင့် ယင်း၏တပည့်သာဝက တစ်ဦးအနေဖြင့် အဘယ်မှာ လျှင် ယင်းအကုသိုလ်၏ ဆိုးကျိုးကို ပယ်နိုင်မည်နည်း။

သုဘဒ္ဒသည် ယင်းဟောကြားချက်နှင့် ပတ်သက်ပြီး အလွန်ပင် စိတ်မချမ်းမြေ့ ဖြစ်သွားပြီး ထိုကိစ္စအတွက် အဘယ် သို့ ဆောင်ရွက်ရမည်ကို မေးမြန်း၏။ နိဂဏ္ဌသည် ‘သူကြွယ်၊ ငါတို့၏ သာသနာ့ဘောင်သို့သာလျှင် ဝင်ရောက်စေပါ။ ငါတို့ ၏ ကျင့်ဝတ်များကို သင်ယူခြင်းဖြင့် သင်သည် ပညာကို တွေ့ပါလိမ့်မည်’ဟု ဆိုပြီး ထွက်ခွာသွား၏။

ဤဟောကြားချက်ပြီးနောက် သုဘဒ္ဒသည် ကိုယ်ဝန်ကို ဖျက်ရန် ကြိုးစားခဲ့သော်လည်း မအောင်မြင်ခြင်း၌ ၎င်း၏ ဇနီးကို တောထဲသို့ ခေါ်သွားသဖြင့် ဇနီးမှာ ကွယ်လွန်ရှာ၏။ အခိုင်းအစေများ မိတ်ဆွေများ ရောက်လာပြီး ထမ်းစင်ပေါ် မှာ ခေါင်းကို တင်လျက် သိတဝန သုသာန်သို့ ယူခဲ့ကြ၏။

ထိုဖြစ်ရပ် အကြောင်းစုံကို သိကြခြင်း၌ နိဂဏ္ဌတို့သည် အလွန် ပျော်သွားကြ၏။ သို့ဖြင့် ၎င်းတို့သည် မဏ္ဍပ်များ၊ အလံများ၊ တံခွန်များ စိုက်ထူလျက် ရာဇဂြိုဟ်မြို့၏ လမ်းရှည် လမ်းတိုနှင့် လမ်းလေးခွ ဆုံရာတို့၌ လှည့်လည်လျက် လူတိုင်း အား ဤသို့ ပြောကြ၏ ‘နားထောင်ကြလော့၊ ရဟန်းဂေါတမ က သုဘဒ္ဒ၏ ဇနီးသည် ယောက်ျားကလေး မွေးဖွားမည် စသည်ဖြင့် (အပေါ်အတိုင်း) ဟောကိန်းထုတ်ခဲ့၏။ ယခုမူ ထို အမျိုးသမီးမှာ ကွန်လွန်ပြီ။ လူအများသည် ထိုအမျိုးသမီး၏

ထားရမည်ဟူသော ဝေသာလီမြို့၏ ဥပဒေအရ အမရပါလီ သည် ပြည့်တန်ဆာ ဖြစ်လာ၏။

မဂဓဘုရင် ဗိမ္ဗိသာရသည် ဂေါပါလထံမှ တစ်ဆင့် ထိုအမျိုးသမီးအကြောင်းကို ကြားသိသဖြင့် မင်းကြီးသည် လိစ္ဆဝီတို့ နှင့် စစ်တိုက်နေသော်လည်း အမရပါလီထံ သွားရောက်လည် ပတ်ပြီး ခုနစ်ရက်ကြာ ယင်းနှင့်အတူ နေထိုင်၏။

အမရပါလီသည် ဗိမ္ဗိသာရနှင့် သန္ဓေခပြီး သားတစ်ဦး မွေးဖွားသဖြင့် ယင်းသားကို ဖခင်မင်းကြီးထံ ပို့လိုက်၏။ ကလေးသည် မင်းကြီးထံ မကြောက်မလန့်ဘဲ ချဉ်းကပ်သွား ပြီး မင်းကြီး၏ ရင်ခွင်ပေါ်သို့ တက်သွားသဖြင့် မင်းကြီးက ‘ဤကလေးသည် အကြောက်တရားကို သိပုံမရ’ဟု မှတ်ချက် ပြုသည်ကို အကြောင်းပြု၍ ကလေးအား ‘အဘယ’ ‘အကြောက် မဲ့သူ’ဟု အမည်တွင်စေ၏။

‘တစ်မိန်း အမျိုးသမီးများကို အမြဲတမ်း ရှာဖွေလေ့ရှိသည့်’ ဗိမ္ဗိသာရ မင်းကြီးမှာ ရာဇဂြိုဟ် သူကြွယ်၏ ဇနီးမှ ဖွားမြင် သည့် ကလေးတစ်ယောက် ရှိ၏။ ကလေး၏ မိခင်သည် ထို ကလေးအား သေတ္တာငယ်တွင် ထည့်၍ နန်းတော် ဂိတ်ရှေ့ ၌ထားခဲ့ခြင်း ဖြစ်၏။ မင်းကြီးသည် သေတ္တာကို ဖွင့်စေသော အခါ မင်းကြီးက သားတော် အဘယအား ကလေးမှာ အသက် ရှင်သေးသလားဟု မေးသည်ကို အကြောင်းပြု၍ ထို ကလေးအား ‘ဇီဝက’ဟု ခေါ်တွင်၏။ အဘယမင်းသားက ပေး အပ်သော နာမည်ဖြစ်သောကြောင့် နောင်အခါ ဇီဝက ကုမာ ရဗန္ဓဟု ခေါ်တွင်၏။

အဘယနှင့် ဇီဝကတို့ အရွယ်ရောက်သောအခါ သင့် လျော်သော သက်မွေးဝမ်းကျောင်း ပညာရပ်တစ်ခု သင်ပေး ရန် စီမံလျက် တက္ကသိုလ်သို့ အကြာယ (Atraya)ထံမှ အဘယ

မင်းသားက စီမံခန့်ခွဲမှုကို သင်ယူပြီး ဇီဝကမူကား ဆေးပညာကို သင်ယူကြသဖြင့် ဇီဝကသည် ဆေးပညာရပ်တွင် အလွန် ကျွမ်းကျင်သူ ဖြစ်လာ၏။

အခါတစ်ပါး၌ ဗုဒ္ဓသည် ရာဇဂြိုဟ်မြို့ ဝေဠုဝန ကလန္တက နိဝါသတွင် သီတင်းသုံးတော်မူ၏။ ရာဇဂြိုဟ်တွင် သုဘဒ္ဒအမည်ရှိ အမျိုးသား တစ်ယောက်ရှိပြီး ယင်း၏ဇနီးမှာ ကိုယ်ဝန် ရှိနေ၏။ တစ်နေ့၌ ဗုဒ္ဓသည် သင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံလျက် သပိတ်ကိုယူပြီး ရာဇဂြိုဟ်မြို့တွင်းသို့ ဆွမ်းခံ ထွက်တော်မူ၏။ မြို့တော်အတွင်း ဆွမ်းခံကြွရာတွင် ဗုဒ္ဓသည် သုဘဒ္ဒအိမ်သို့ ရောက်လာ၏။ သို့ဖြင့် သုဘဒ္ဒနှင့် ဇနီးသည် ဗုဒ္ဓထံသို့ ရောက်လာပြီး ‘ရှင်တော် ဘုရား၊ ကိုယ်ဝန်ရှိနေသော တပည့်တော်၏ ဇနီးသည် မည်သို့သော ကလေးမျိုးကို မွေးဖွားပါမည်နည်း’ဟု မေးလျှောက်၏။

ထိုအခါ ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်က ‘သင့်ဇနီးသည် ယောက်ျားလေး မွေးဖွားမည်။ ကလေးသည် မိသားစုကို ထင်ရှားစေမည်။ နတ်လူတို့၏ နှစ်သက်မှုကို ဖြစ်စေမည်။ သူသည် ငါဘုရား၏ သာသနာ့ဘောင်သို့ ဝင်ရောက်မည်။ ကိလေသာအညစ်အကြေး အားလုံးကို ပယ်ခွာပြီး ရဟန္တာဖြစ်မည်’ဟု မိန့်တော်မူ၏။

ဇနီးမောင်နှံသည် ဗုဒ္ဓ၏ သပိတ်ထဲသို့ မွန်မြတ်သော စားဖွယ် ခဲဖွယ်ဆွမ်းများ လောင်းထည့်ပြီး လှူဒါန်းကြ၏။ --

ယင်းဖြစ်ရပ် ပြီးနောက် များမကြာမီ နိဂဏ္ဌတစ်ယောက်သည် ဤသို့ ဆင်ခြင်၏ ‘ရဟန်း ဂေါတမသည် ဤအိမ်၌ နေသူတို့အား တစ်စုံတစ်ခုကို ကြိုတင် ဟောကိန်း ထုတ်ထားပြီး ဖြစ်၏။ ဤအိမ်မှ တစ်ခုခု ရနိုင်၏။ ငါသည် ဤအိမ်ကို သွားပြီး ရဟန်းဂေါတမ ဆိုခဲ့သောအရာကို သိအောင်လုပ်ရမည်’။

သို့ဖြင့် နိဂဏ္ဌသည် ထိုအိမ်သို့ သွား၍ မေးမြန်း၏။ ယခုအချိန်၌ ယင်းနိဂဏ္ဌသည် နိမိတ်ဖတ်သူ ဖြစ်နေသဖြင့် အဖြူရောင် ကျောက်စရစ်ခဲ များစွာ ယူပြီး ရေတွက်ကြည့်ခြင်း၌ ဗုဒ္ဓ ဟောကြားသည့်အတိုင်း အတိအကျ ဖြစ်လာမည်ကို မြင်ခဲ့၏။ သို့ဖြင့် ထိုနိဂဏ္ဌသည် ‘အကယ်၍ ငါသည် ဗုဒ္ဓ၏ ဟောကြားချက် ချီးမွမ်းစကားဆိုလျှင် ဤအမျိုးသားသည် ငါ့အား ဗုဒ္ဓ၏ အဆုံးအမကို ခံယူရန် ပြောလာမည်။ သို့ဖြစ်၍ ထိုဟောကြားမှုနှင့် ပတ်သက်၍ အကောင်း နည်းနည်း အဆိုး နည်းနည်း ပြောမည်’ဟု ကြံ၏။ ယင်းနောက် နိဂဏ္ဌသည် လက်သီးဆုပ်လိုက်ပြီးမှ ၎င်း၏ မျက်နှာအမူအရာကို ပြောင်းလိုက်သဖြင့် သုဘဒ္ဒက ‘အရှင်၊ ဘာကြောင့် လက်သီးဆုပ်ပြီး မျက်နှာအမူအရာ ပြောင်းသွားရပါသလဲ’ဟု မေး၏။ ‘ပုဏ္ဏား၊ ယင်းဟောကြားချက်၏ အချို့မှာ မှန်ကန်ပြီး အချို့မှာ မမှန်ကန်’ဟု ဖြေကြား၏။ ‘မည်သည့် အချက်က မှန်ပြီး မည်သည့် အချက်က မမှန်ကန်ပါသလဲ’။ ‘ပုဏ္ဏား၊ ရဟန်းဂေါတမက ယောက်ျားလေး မွေးမည်ဆိုသော အချက်မှာ မှန်ကန်၏။ ကလေး၏ အမည်မှာ “Prakasa” “မောင်ထင်ရှား” ဖြစ်သဖြင့် မိသားစုတွင် ထင်ရှားမည် ဆိုသောအချက်လည်း မှန်ကန်၏။ သို့ရာတွင် ဤကလေးမှာ မွေးဖွားပြီးနောက် မကြာခင် ယင်း၏ အိမ်ကို မီးလောင်ဖို့ ကံကြမ္မာ ပါလာ၏။ ဒါကြောင့် ဤကလေးကို နတ်လူတို့ ချစ်မြတ်နိုးမည်ဟူသော အချက်မှာ မှားယွင်း၏။ အကြောင်းမူ လူနတ်အချို့သာ ချစ်မြတ်နိုးနိုင်သောကြောင့် သို့မဟုတ် နတ်ကို မြင်သူများမှာ အနည်းငယ်သာ ရှိသောကြောင့် ဖြစ်၏။ ကလေးငယ်သည် ဗုဒ္ဓ၏ သာသနာ့ဘောင်သို့ ဝင်ရောက်မည် ဟူသောအချက်မှာ မှန်၏။ အကြောင်းမူ ထိုကလေးမှာ နေထိုင် စားသောက်

ထိပ်စွန်းတွင် ချည်ပြီး ‘ဤစန္ဒကူး သပိတ်ကို လှေကား၊ တက်စရာခုံ၊ တံချူကို သုံးပြီး မည်သူမျှ မယူနိုင်။ သို့ရာတွင် မည်သည့် သမဏဗြဟ္မဏမဆို တန်ခိုးကုဒ္ဓိပါဒ် စွမ်းအင်ဖြင့်သာ လျှင် ဤသပိတ်ကို ရယူနိုင်ပါက ထိုအရှင်သည် အလိုရှိသည်ကို ရလိမ့်မည်’ ဟု ကြေညာထား၏။

တိတ္ထိအချို့ ရောက်လာကြပြီး မြစ်ကမ်းဆိပ်တွင် ရေချိုးပြီးနောက် ယင်းကြေညာချက်ကို တွေ့ရသဖြင့် သူကြွယ်အား ယင်းသည် မည်သည့်အတွက် ဖြစ်ပါသနည်းဟု မေးမြန်းကြ၏။ ဇောတိကက မိမိ၏ ရည်ရွယ်ချက်ကို ရှင်းပြသဖြင့် တိတ္ထိတို့က ‘သူကြွယ်၊ သင်သည် သကျပုတ္တ ရဟန်းတို့ကို ယုံကြည်သူ ဖြစ်ပါ၏။ ၎င်းတို့ပဲ သင်၏သပိတ်ကို ယူကြပါလိမ့်မည်’ ဟု ဆိုပြီး ထွက်ခွာသွားကြ၏။

များမကြာမီ ဘိက္ခုများနှင့် Sthavira များ ရာဇဂြိုဟ်မြို့သို့ ဆွမ်းခံကြွလာကြသဖြင့် ၎င်းတို့လည်း ထိုသပိတ်ကို မြင်ကြ၏။ ၎င်းတို့က ဇောတိကအား အကြောင်းစုံကို မေးမြန်းကြသဖြင့် သူကြွယ်က ၎င်းတို့အား ရှင်းပြ၏။ သို့ဖြင့် ယင်းတို့က ဇောတိကအား ‘သူကြွယ်၊ ရှင်တော် ဗုဒ္ဓက ရဟန်းတော်များသည် သီလသိက္ခာကို လျှို့ဝှက်ပြီး အပြစ်များကိုမူ ဖွင့်ဟပြောဆိုရမည်ဟု ဟောတော်မူပါ၏။ ဤစန္ဒကူး သပိတ်ကိစ္စကို ဆောင်ရွက်ရန် မသင့်လျော်ပါ’ ဟု ဆိုပြီး ထွက်ခွာသွားကြ၏။

မကြာမီ အရှင်ဒါသဗာလကဿပ (Dāsabāla Kāsyapa) ထိုလမ်းသို့ ရောက်လာပြီး ယခင် ရဟန်းများကဲ့သို့ မေးမြန်း၏။ ရည်ရွယ်ချက်ကို ယင်းအား ရှင်းပြသောအခါ အရှင်က ဤသို့ စဉ်းစား၏ ‘ငါသည် ကိလေသာများကို ပယ်ခွာပြီး သုတ်သင် ရှင်းလင်းခဲ့သည်မှာ ကြာမြင့်ပြီဖြစ်သဖြင့် သူကြွယ် အနေဖြင့် တိတ္ထိများ သို့မဟုတ် ငါကိုယ်တိုင်တွင် မည်သူ

အလောင်းကို သိတဝနသုသာန်သို့ ယူဆောင်နေကြ၏။’

ဗုဒ္ဓကို ယုံကြည်သော သကျအနွယ်ဝင် လူငယ်တစ်ဦးနှင့် မယုံကြည်သည့် ပုဏ္ဏားမျိုး လူငယ်တစ်ဦးသည် လမ်းလျှောက်လာကြစဉ် ပုဏ္ဏားလူငယ်က ထိုသတင်းကို သူ့မိတ်ဆွေအား ပြောပြသော်လည်း သကျလူငယ်သည် ဗုဒ္ဓစကားတော်မှာ မမှားယွင်းနိုင်ဟု ဆင်ခြင်ပြီး အောက်ပါဂါထာဖြင့် ပုဏ္ဏားငယ်အား ပြန်၍ဆို၏ -

‘လနှင့်တကွသော ကြယ်တို့သည် ဤကမ္ဘာမြေပေါ်သို့ ကြွေကျလာရာ၏။ တောင်ကုန်းများ တောများရှိသော ဤကမ္ဘာမြေသည် ကောင်းကင်သို့ တက်သွားနိုင်ရာ၏။ နက်စွာသော မဟာသမုဒ္ဓရာ၏ရေတို့သည် ခမ်းခြောက်သွားနိုင်ရာ၏။ သို့ရာတွင် မဟာမုနိ (ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား) သည် မုသားစကားကို ဆိုရန် အကြောင်း မရှိ။’

ဇောတိက ဖွားမြင်ခြင်း

သုဘဒ္ဒသည် ထင်းမီးစာတို့ကို အဆင်သင့် ပြုပြီးသောအခါ ဇနီးသည်၏ အလောင်းကို ထင်ပုံပေါ်၌ တင်ပြီး သဂြိုဟ်ရန် မီးရှို့၏။ အမျိုးသမီး၏ ခန္ဓာကိုယ်တစ်ခုလုံး မီးရှို့ ပြီးသောအခါ သက်ရှိ အသားလုံးကဲ့သို့ အရာတစ်ခုမျှ မီးမလောင်ဘဲ ကျန်နေ၏။ ယင်းအလုံးသည် ကွဲထွက်သွားပြီး ကြာပန်းတစ်ပွင့် ပေါ်လာလျက် ကြာပွင့်အလယ်၌ ချောမော လှပပြီး ရှုချင်စဖွယ် ကလေးငယ်ကို တွေ့မြင်ရ၏။

လူအများသည် ထိုဖြစ်ရပ်ကို မြင်ကြပြီး အလွန်အလွန် အံ့ဩသွားကြသလောက် နိဂဏ္ဌတို့ကား ၎င်းတို့၏ စွမ်းရည်၊ ဂုဏ်နှင့် မြင့်မြတ်ခြင်းတို့မှာ ပျက်စီးသွားကြ၏။

ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်က သုဘဒ္ဒအား ‘သူကြွယ်၊ သင့်ကလေး၊

ကို ယူပါ'ဟု ဆို၏။ သို့ရာတွင် သုဘဒ္ဒသည် နိဂဏ္ဏတို့၏ မျက်နှာကို လှည့်ကြည့်လိုက်၏။ နိဂဏ္ဏတို့က 'မီးလောင်၍ သေခြင်း မရှိဘဲ မည်သူမျှ တပြောင်ပြောင် တောက်နေသော မီးလျှံသို့ ဝင်မည် မဟုတ်'ဟု ဆိုသဖြင့် သုဘဒ္ဒသည် မိမိ၏ ကလေးကို မယူဘဲ နေ၏။

သို့ဖြင့် မြတ်ဗုဒ္ဓသည် ဇီဝကအား 'ဇီဝက၊ ဤကလေးကို ယူပါ'ဟု မိန့်တော်မူ၏။ ဇီဝကသည် ရှင်တော် ဗုဒ္ဓအနေဖြင့် မဖြစ်နိုင်သည်ကို မိန့်တော်မူမည် မဟုတ်ဟု ဆင်ခြင်ပြီး ဆုတ်ဆိုင်းခြင်း မရှိဘဲ မီးပုံထဲသို့ ဝင်လိုက်ပြီး ကလေးကို ယူ ၏။ သို့ဖြင့် ထိုဖြစ်ရပ်သည် 'ဗုဒ္ဓ၏ တိုက်တွန်းမှုကြောင့် ဇီဝကသည် မီးလျှံထဲ ဝင်သွားပြီး ကလေးငယ်ကို မီးလျှံထဲက ဆွဲယူ၏။ ဗုဒ္ဓ၏ စွမ်းရည်ကြောင့် ဇီဝကအား မပူလောင်ချေ' ဟု နှုတ်မှနှုတ်သို့ ပြန်နံ့သွား၏။

ဗုဒ္ဓက သုဘဒ္ဒအား 'သူကြွယ်၊ ကလေးကို ယူပါ'ဟု ဆို ၏။ သို့ရာတွင် သုဘဒ္ဒ၏ ယုံကြည်မှုမှာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့၏ တရား ၌ သက်ဝင်နေသဖြင့် ထိုကလေးကို မယူသေးဘဲ နိဂဏ္ဏတို့ကို လှည့်ကြည့်ပြန်၏။ နိဂဏ္ဏတို့က 'သူကြွယ်၊ ဤကလေးအား မီးလောင်မည်ဟူသည်မှာ မရှောင်လွှဲနိုင်သောအချက် ဖြစ်၏။ သင်သည် ထိုကလေးကို အိမ်သို့ ယူဆောင်သွားလျှင် သင့် အိမ်ကို မီးလောင်ပြီး သင့်အသက်ပါ ဆုံးရှုံးလိမ့်မည်'ဟုဆို၏။ သို့ဖြင့် သုဘဒ္ဒသည် မိမိ၏ အသက်ကို ကာကွယ်ခြင်းမှာ ပို ၍ အရေးကြီး၏ဟု ဆင်ခြင်ပြီး ကလေးကို ထားပစ်ခဲ့၏။

ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်သည် မဂဓဘုရင် သေနိက ဝိမ္ဗိသာရ အား 'မင်းကြီး၊ ကလေးကို ယူပါ'ဟု ဆိုသဖြင့် ဗုဒ္ဓရှင်တော် မြတ်အပေါ် အနက်နဲဆုံး ကြည်ညိုလေးစားခြင်း၌ မင်းကြီး သည် လက်ရမ်း၍ ကလေးကို လှမ်းယူ၏။

မင်းကြီးက ဗုဒ္ဓအား ကလေးငယ်ကို မည်သို့ အမည် ပေးရမည်ကို မေးလျှောက်၏။ ဗုဒ္ဓက 'မင်းကြီး၊ ဤကလေးမှာ မိလျှံထဲမှာ မွေးဖွားခဲ့သည်ဖြစ်၍ ဇောတိက (မိလျှံမှာ မွေးသူ) ဟု အမည်ပေးပါဟု မိန့်တော်မူ၏။

မင်းကြီးသည် ကလေးငယ်အား အလွန် ဂရုတစိုက် မွေး မြူသော်လည်း နောက်ဆုံးတွင် ယောက်ဖဖြစ်သူက ကလေး ၏ ဖခင်အား ကလေးကို ပြန်ယူရန် ဆွဲဆောင်၏။

အများ ထုံးတမ်းစဉ်လာအရ ဖခင်လုပ်သူ အသက်ရှိနေ သေးသရွေ့ သား၏ အမည်ကို မဖော်ပြသော်လည်း သုဘဒ္ဒ ကွယ်လွန်သောအခါ၌မူ ဇောတိကသည် ထိုအိမ်၏ အဓိကလူ ဖြစ်လာ၏။ ဗုဒ္ဓအပေါ်မှာ နက်ရှိုင်းစွာ ကြည်ညို ယုံကြည်ပြီး ဗုဒ္ဓ ဓမ္မ သံဃာအား ကိုးကွယ်၏။ ဇောတိကသည် သုဘဒ္ဒ၏ လက်၌ သေခြင်းဘေးမှ လွတ်မြောက်ခဲ့သည့် နေရာတွင် ကျောင်းတိုက်တစ်ခု တည်ဆောက်၏။ ဇောတိကသည် ထို ကျောင်းတိုက်အား အပြည့်စုံဆုံး တန်ဆာဆင်ယင်ပြီး ရဟန်း တော်များအား ဆွမ်းတို့ဖြင့် လှူဒါန်း၏။ သို့ဖြစ်၍ သထဝိရ (Sthavira) တို့၏ သုတ္တန်တွင် 'ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်သည် ရာဇ ပြိုဟ်မြို့ 'ချောမွတ်ကမ်းသာ'(Rubbed side)ကျောင်း၌ သီတင်း သုံး ရပ်နားတော်မူ၏' ဟု ဖော်ပြခြင်း ဖြစ်၏။

ယခုအချိန်၌ နိုင်ငံရပ်ခြားတွင် နေထိုင်ကြသည့် သုဘဒ္ဒ ၏ လုပ်ဖော် ကိုင်ဖက်များသည် သုဘဒ္ဒ ကွယ်လွန်ပြီး သား ဖြစ်သူ ဇောတိကသည် အိမ်၏အကြီးအကဲ ဖြစ်လာကြောင်း၊ ဗုဒ္ဓဓမ္မနှင့်သံဃာကို ယုံကြည်ကြောင်း ကြားသိကြ၏။ ယင်းသို့ ကြားသိကြသဖြင့် ၎င်းတို့သည် ရတနာတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင် ထားသည့် စန္ဒကူး သပိတ်တစ်ခု ပြုလုပ်ပြီး ဇောတိကထံသို့ ပို့ကြ၏။ ဇောတိကသည် ယင်းသပိတ်ကို တိုင်ရှည်တစ်ခု၏

၏။ ထိုအတူ ဝိသာခါသည် ပသေနဒိ ကောသလမင်းကြီး နေထိုင်မကောင်းဖြစ်စဉ် မင်းကြီးက ၎င်းအား ညီမငယ်ဟု ခေါ်သည်အထိ အလွန် သစ္စာရှိစွာ ပြုစုစောင့်ရှောက်၏။ ဝိသာခါသည် သာဝတ္ထိမြို့အနီး ပန်းခြံဟောင်းတစ်ခု၌ ကျောင်းတိုက်တစ်ခု ဆောက်လုပ်ပြီး ဗုဒ္ဓအမှူးရှိသော သံဃာတော်များအား လှူဒါန်း၏။ သို့ဖြစ်၍ Sthavira တို့၏ သုတ္တန်များ၌ ‘ဗုဒ္ဓသည် ပန်းခြံဟောင်းတွင် မိဂဓရမာတာ ဝိသာခါ ဆောက်လုပ် လှူဒါန်းသောကျောင်း၌ သီတင်းသုံးတော်မူ၏’ ဟုဆိုခြင်း ဖြစ်၏။

တစ်ခါသော် ဝိသာခါသည် ဥသုံးဆယ့်နှစ်လုံး ယူဆောင်လာပြီး ရှင်တော် ဗုဒ္ဓ၏ အကြံပေးချက်အရ ဝမ်းတွင် ထားပြီး သီးခြား သေတ္တာငယ်များတွင် ထည့်၏။ ခုနစ်ရက်မြောက်နေ့တွင် သား ၃၂ ယောက် မွေးဖွားပြီး ၎င်းတို့မှာ ပညာတတ်ပြီး အလွန် ခွန်အားကောင်းလျက် ခွန်အားရှိသူကို အောင်နိုင်သူများအဖြစ် အရွယ်ရောက်လာကြ၏။ တစ်ခါသော် ဝိသာခါ၏ သားများသည် ပုရောဟိတ်၏ သားနှင့် အချင်းပွားသဖြင့် ပုရောဟိတ်၏သားသည် ယင်းတို့အား ဖယ်ရှားပစ်မည့် နည်းလမ်းကို ရှာကြံလျက်ရှိ၏။ တောင်ပေါ်သားများသည် ဘုရင့်တပ်သားများကို ခုနစ်ကြိမ်တိုင်တိုင် နှိမ်နင်းကြ၏။ ၎င်းတို့အား ခုခံတိုက်ခိုက်ရန် ဝိသာခါ၏ သားများအား စေလွှတ်လိုက်၏။ ၎င်းတို့က တောင်ပေါ်သားများအား အောင်နိုင်ကြသဖြင့် ထိုတိုက်ပွဲကြောင့် ချီးမွမ်း ဂုဏ်ပြုခြင်းများဖြင့် ပြန်လာကြ၏။ ပုရောဟိတ်သည် ထိုမျှ အင်အား ကြီးမားသည့် ၎င်းတို့သည် ဘုရင့်အာဏာကို အန္တရာယ်ပြုနိုင်သဖြင့် ၎င်းတို့အား သတ်ပစ်ရန် ဘုရင်အား တိုက်တွန်း၏။ သို့ဖြင့် ဘုရင်သည် ဝိသာခါ၏ သားများအား ဂုဏ်ပြုဇည့်ခံရန် ဖိတ်ကြား၍ သေရည်အရက် မူးအောင်တိုက်လျက် ၎င်းတို့ မေ့မြော

သည် တန်ခိုးကုဒ္ဓိပါဒ် ဆောင်ရွက်နိုင်မှု စွမ်းရည် မြင့်သည်ကို သိရလျှင် အလွန် ဝမ်းသာပေလိမ့်မည်။ သို့ဖြင့် အရှင်မြတ်သည် ဆင်သည် နှာမောင်းကို ဆန့်သကဲ့သို့ လက်ကို ဆန့်ပြီး သပိတ်ကို ကျောင်းသို့ ယူဆောင်သွား၏။

ကဿပ၏ ဆောင်ရွက်ပုံကို ရှင်တော် ဗုဒ္ဓ ကြားသိရသောအခါ ရဟန်းတော်များအား တန်ခိုးပြမှုကို တားမြစ်သည့်ပြင် ဗုဒ္ဓသည် သံနှင့် မြေကြီးဖြင့် ပြုလုပ်သော သပိတ်မှတစ်ပါး အခြား မည်သည့်သပိတ်မျိုးကို မဆို တားမြစ်တော်မူ၏။

ဇောတိက၏ စက်ရုပ်ငါး

တစ်နေ့သ၌ ဘုရင် ဗိမ္ဗိသာရသည် ဇောတိကအား ဤသို့ မိန့်၏ ‘လူလင်၊ နတ်များ လူများ၏ နှစ်သက်မှုကို ရနေသည့် သင်သည် အဘယ်ကြောင့် သင့်အိမ်သို့ ငါ့ကို မဖိတ်ကြားဘဲ ရှိပါသနည်း။’ ‘ဖိတ်ကြားပါသည် အရှင်မင်းကြီး။’ ‘ဒါဖြင့် သွားချေ။ အစေအပါးတွေကို အဆင်သင့် ပြင်ဆင်ပါစေ။’ ‘နတ်လူတို့၏ ပျော်ရွှင်မှုကို သိပြီး အခိုင်းအစေ များစွာ ရှိသော်လည်း ကျွန်ုပ်ကိုယ်တိုင် အရှင်မင်းကြီးအား ပြုစုပါမည်။’

သို့ဖြင့် မင်းကြီးသည် ဇောတိက၏ အိမ်သို့ သွားပြီး ရတနာ စီခြယ်ထားသော တံခါးကို ဖြတ်ခြင်း၌ မင်းကြီးသည် ရှေ့တွင် စက်ဖြင့် အလိုလို ရွေ့လျားနေသည့် ငါးတစ်ကောင်နှင့် ရေကန်တစ်ခုကဲ့သို့ မြင်ရ၏။ မင်းကြီးသည် ထိုအခန်းထဲသို့ ဝင်လိုသဖြင့် ဖိနပ်ချွတ်ရန် ပြင်သော် ဇောတိကသည် ‘မင်းကြီး၊ အဘယ်ကြောင့် ရေချိုးရန် ပြင်ဆင်နေပါသနည်း’ ဟု မေး၏။ ‘ငါ ရေကို ဖြတ်လျှောက်ရမည်ကြောင့်’ ဟု မင်းကြီးက ဆို၏။ ‘မင်းကြီး၊ ထိုအရာကား ရေ မဟုတ်ပါ။ ရေနှင့် တူသည့် ရတနာ ကြမ်းခင်းသာ ဖြစ်ပါ၏’ ဟု လျှောက်ထား၏။ ‘သို့ဖြစ်လျှင် လူးလာခတ်နေပုံရသည့် ငါးကလေးများကား အ

ဘယ်ပါနည်း။ ‘မင်းကြီး၊ ထိုငါးရုပ်များကို စက်ဖြင့် ရွှေ့လျား အောင် စီမံထားပါ၏’။

မင်းကြီးသည် ဇောတိက၏ စကားကို မယုံကြည်နိုင်သဖြင့် လက်စွပ်ကို ပစ်ချလိုက်၏။ လက်စွပ် ကြမ်းခင်းပေါ်မှာ ရိုက်မိ၍ အသံကြားရစဉ် မင်းကြီး အလွန် အံ့ဩသွား၏။

ယင်းနောက် မင်းကြီးသည် အခန်းထဲသို့ ဝင်သွားပြီး ပလ္လင်ပေါ်၌ ထိုင်၏။ အမျိုးသမီးများ ရောက်လာပြီး မင်းကြီး၏ခြေကို ဦးတိုက် ရှိခိုးကြသောအခါ အမျိုးသမီးများသည် မျက်ရည် ကျကြ၏။ မင်းကြီးက အမျိုးသမီးများအား အဘယ်ကြောင့် ငိုနေကြသနည်းဟု မေးမြန်း၏။ ဇောတိကက ‘မင်းကြီး၊ သူတို့သည် (ဝမ်းနည်း၍) ငိုနေကြသည် မဟုတ်ပါ။ နေ

၁ တိဗက်ဝိနယတွင် စက်ပစ္စည်းများ အကြောင်း ဖော်ပြချက်ကို များစွာ တွေ့ရ၏။ တစ်ခုကို ဤကျမ်း၊ စာ-၁၉၉ ၌ ရှုပါ။ စက္ကပဇ္ဇောတမင်း၏ အမတ်ကြီး ဘာရတအတွက် ပြုလုပ် ပေးသည့် စက်ဆင်ရုပ် အကြောင်းကိုလည်း တိဗက်ဝိနယ၊ အတွဲ-၁၁၊ စာ-၁၆၆ တွင် ကြည့်ပါ။ အလားတူ ဖြစ်ရပ်ကို Rogers ၏ ဗုဒ္ဓယောသ၏ဥပမာများ (Buddhaghosha's Parables) စာ-၃၉ နှင့် Schief-ner, *Mem. de l'Acad. de St. Petersburg.*, ixii. No. 7, p. 36. တို့၌လည်း တွေ့ရ၏။ Bodhimur (Schmidt, *Sanang Setsen*, p. 342) အမည်ရှိ မွန်ဂိုသမိုင်းကျမ်းတွင် Srong-btean-sgam-po အမည်ရှိ တိဗက်ဘုရင်၏ မိဖုရားဖြစ်သူ နေပါလီမင်းသမီးသည် လာဆာ မြို့အနီး ပေါတလတောင်၌ ဘုရားကျောင်းတစ်ခု ဆောက်လုပ်ကြောင်း၊ ယင်းဘုရားကျောင်း၌ ဖန်သားအခင်း အကြောင်းကို ဖတ်ရ၏။ ဘုရင်သည် ယင်းဖန်သားအခင်းကို ပထမအကြိမ် တွေ့စဉ်က မူးဝေသွားသည် ဆို၏။ Bodhimur သမိုင်းကျမ်း၏ စာပိုဒ်တစ်ခုလုံးမှာ ဤကျမ်းမှ ယူထားခြင်း ဖြစ်ဖွယ်ရှိ၏။

အတုကြောင့် သစ်သားမှ ထွက်သော အခိုးကြောင့် မျက်လုံးတွင် မျက်ရည်များ ထွက်ရခြင်း ဖြစ်၏။

ဤနေရာတွင် ကျွန်ုပ်တို့သည် ဇောတိကအကြောင်းကို ထားခဲ့မည်။ ဇောတိက၏ သမိုင်းနိဂုံးကို အဇာတသတ္တု မင်းသား ဘုရင်ဖြစ်လာပြီးနောက် အကြောင်းကို ဖော်ပြမည့် ကျွန်ုပ်တို့၏ ဖော်ပြချက်တွင် တွေ့ရလိမ့်မည်။ မဂဓနိုင်ငံ၏ အစိတ်အပိုင်း ဖြစ်ပြီး ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ် မကြာခဏ ဒေသစာရီ ကြွချီဖူးသည့် စမ္မာမြို့ကား သူရဲကောင်း နှစ်ယောက်၏ မွေးရပ်မြေ ဖြစ်၏။ ၎င်းတို့နှစ်ယောက်အကြောင်းကို တိဗက်ဝိနယကျမ်း၏ တတိယတွဲနှင့် စတုတ္ထတွဲများတွင် မှတ်တမ်းတင်ထား၏။

ဝိသာခါ၏ သားများ

ပသေနဒီ ကောသလ၏ ပထမဆုံး အမတ်ကြီး မိဂဓရ တွင် သားခုနစ်ယောက် ရှိပြီး အငယ်ဆုံးသားမှာ ဝိသာခ အမည်တွင်၏။ ၎င်းသည် စမ္မာမြို့တွင် နေထိုင်ခဲ့ပြီး ပြည်နှင့် ဒဏ်ပေးခံရသည့် အရနေမိဗြဟ္မဒတ္တ မင်း၏ တရားမဝင်သား ဖြစ်သူ ဗလမိတ္တ၏သမီး ဝိသာခါနှင့် အိမ်ထောင်ကျ၏။ ဝိသာခါသည် သွက်လက် ဖျတ်လတ်ခြင်း၊ လိမ္မာပါးနပ်ခြင်းနှင့် အသိပညာတို့ကြောင့် ထင်ရှားလာ၏။ ဝိသာခါ၏ အသိပညာကြီးမားပုံမှာ ယောက်ခမဖြစ်သူက မိမိအား မိခင်ဟု ခေါ်ရန် ဗုဒ္ဓ၏ ခွင့်ပြုချက်ကို တောင်းပန်ရသဖြင့် ဗုဒ္ဓဝါဒဝတ္ထုဖြစ်ရပ်များတွင် ‘မိဂဓရ၏မိခင် ဝိသာခါ’ဟု ခေါ်ခံရသည်အထိ ဖြစ်

၁ တိဗက်ဝိနယ၊ အတွဲ-၁၀၊ စာ-၁၇-၃၈ Jyotishka Avadana မှ ထုတ်နုတ်ပြခြင်း ဖြစ်၏။ သတ္တတဘာသာ ကျမ်းစာကိုမူ ဒိဗျာဝဒါနတွင် တွေ့ရ၏။ See Burnouf, *Introd. Hist-du-Buddh.*, p. 199.

သဒ္ဓါတရား ရှိသူ ဖြစ်ပါစေ။ သင်သည် မဂ်ဖိုလ်ဉာဏ်ကို ရရှိပါလိမ့်မည်။^၁

ယင်း မိန့်တော်မူချက်ကို လိုက်နာကျင့်သုံးခြင်း၌ သောဏသည် ပြင်းထန်သော အကျင့်များကို စွန့်သဖြင့် မကြာမီ ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်သွား၏။

ဗုဒ္ဓသည် မိမိ၏ ဓမ္မကို ကောသမ္မိပြည်၌ ဖြန့်ဖြူးသင့်၏ဟု ဆင်ခြင်တော်မူပြီး များမကြာမီ ကပိလဝတ္ထုမှ ထွက်ခွာတော်မူ၏။ ကောသမ္မိ ဘုရင်အား ဗုဒ္ဓ၏ အဆုံးအမ၌ တည်စေပုံ သမိုင်းကို

^၁ *Huen Thsang*, iii. p. 66 ၌ ဤဖြစ်ရပ်ကို ဖော်ပြ၏။ ပုညဗလအဝဒါန (Punyabala Avadana) ၏ စာပိုဒ်တစ်ခုတွင် အောက်ပါ စာပိုဒ်ကို တွေ့ရ၏။ ယင်းစာပိုဒ်တွင် ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်၏ မဟာသာဝက အချို့၏ သွင်ပြင်လက္ခဏာကို ကြည်ညိုဖွယ် သရုပ်ဖော်ထား၏။ ‘အရေအတွက် များစွာသော ရဟန်းတော်များသည် အတူတကွ စည်းဝေးကြပြီး သိမြင်ရန် အကောင်းဆုံးကို ပြောဆိုနေကြ၏။ ထိုစဉ် ရှင်တော်ဗုဒ္ဓ အဒေါ်၏ သားတော် ဝမ်းကွဲညီတော် အရှင်နန္ဒ၊ အရှင်သောဏဝီသတိကောဋီ၊ အရှင်အနိရုဒ္ဓ၊ အရှင်သာရိပုတ္တတို့သည် အစည်းအဝေး၏ အလယ်သို့ ကြွလာပြီး ထိုင်တော်မူကြ၏။ အရှင်နန္ဒထေရ်က ‘အရှင်ဘုရားတို့၊ သိမြင်ရန် အကောင်းဆုံးသော အရာမှာ ရုပ်တရား ဖြစ်ပါ၏’ဟု မိန့်တော်မူ၏။ အရှင်သောဏဝီသတိကောဋီ ထေရ်က ‘အရှင်ဘုရားတို့၊ သိမြင်ရန် အကောင်းဆုံး အရာမှာ ဝီရိယဖြစ်ပါ၏’ဟု ဆို၏။ အရှင်အနိရုဒ္ဓကမူ ‘အရှင်ဘုရားတို့၊ သိမြင်ရန် အကောင်းဆုံး အရာမှာ လိမ္မာကျွမ်းကျင်ခြင်း ဖြစ်ပါ၏’ဟု မိန့်တော်မူ၏။ အရှင်သာရိပုတ္တရာကမူ ‘အရှင်ဘုရားတို့၊ မှန်ကန်သော ပညာသည် သိမြင်ရန် အကောင်းဆုံးအရာ ဖြစ်ပါ၏’ဟု မိန့်တော်မူ၏။ သို့ရာတွင် ဗုဒ္ဓကမူ ‘လူသားအတွက် သီလသည် အကောင်းဆုံး တရားဖြစ်၏’ဟု မိန့်တော်မူ၏။

နေ့စဉ် ခေါင်းဖြတ်ပြီး ၎င်းတို့၏ ဦးခေါင်းများကို ခြင်းတောင်းဖြင့် မိခင်ထံ ပို့လိုက်၏။ မိခင်မှာ ထိုစဉ်က ဗုဒ္ဓနှင့် တပည့်သံဃာများအား ဆွမ်းလုပ်ကျွေးနေခိုက် ဖြစ်၏။ ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်က ယခင် ဘဝတစ်ခုတွင် ၎င်း၏သားများ ကျူးလွန်ခဲ့သော အကုသိုလ်အကြောင်းကို မိန့်ကြားပြီး ဝိသာခါအား နှစ်သိမ့်စကား မိန့်တော်မူ၏။

ဖော်ပြပြီးဖြစ်ရပ်နှင့် တစ်ချိန်တည်းလောက်တွင် စမ္မာမြို့၌ ပေါတလအမည်ရှိ ချမ်းသာသည့် သူကြွယ်တစ်ယောက်လည်း ရှိ၏။ ပေါတလတွင် ရာဇဂြိုဟ်မြို့သို့အသွား လမ်းခရီးတွင် မွေးဖွားသည့် သားတစ်ယောက် ရှိ၏။ လူတစ်ယောက်သည် သူကြွယ်ထံ ပြေးသွားပြီး သားတစ်ယောက် မွေးဖွားကြောင်း ဆိုသဖြင့် သူကြွယ်မှာ သတင်းပေးသူအား သုံးကြိမ်တိုင်တိုင် မေးမြန်းယူ ရသည်အထိ အလွန်ပင် နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်သွား၏။ သို့ဖြင့် နောက်တစ်ကြိမ် ပြန်ပြောခိုင်းသည်တွင် သတင်းပို့သူက မိမိအား လောင်ပြောင် နေသည်ထင်ပြီး မပြောဘဲ နေ၏။ သူကြွယ်က မိမိ မှားသွားကြောင်းနှင့် မိမိအား စကားပြောတိုင်း ပါးစပ်ထဲကို ရွှေဖြင့် ဖြည့်ပေးမည်ဖြစ်ကြောင်း ဆို၏။ ထို့ပြင် သူကြွယ်သည် ၎င်း၏ ဘဏ္ဍာထိန်းထံ သို့လည်း ထိုဖြစ်ရပ်အတွက် အခမ်းအနား ကျင်းပရန်အတွက်

^၁ See also Schiefner, *Tibetan Tales*, p. 1 10 et aeq. *Fah Hian* (Beal's), p. 78, where she is called Visākhā-matawi.
^၂ ဤအမည်မှာ သောဏနှင့် မှားယွင်းခြင်း ဖြစ်နိုင်၏။ ဖော်ပြမည့် ဖြစ်ရပ်ကို *Dulva* iv. f. 314-325 မှ ယူထားခြင်း ဖြစ်၏။ ပါဠိဘာသာမူ မဟာဝဂ္ဂပါဠိ၊ အတွဲ ၁ နှင့် *Sutra in Forty-two Sections*, sect. 33 တို့နှင့် နှိုင်းယှဉ် ကြည့်ပါ။

ကုဋေနှစ်ဆယ် ပေးလိုက်ရန် စကားမှာလိုက်၏။ ကလေးမှာ သောဏနက္ခတ်နှင့် ယှဉ်၍ မွေးဖွားသောကြောင့် ကုဋေနှစ် ဆယ် သောဏဟု ခေါ်တွင်၏။ ခြေဖမိုးပေါ်တွင် လက်လေး သစ်ရှည်သော ရွှေဝါရောင် အမွှေးစုကလေးများ ရှိ၏။ ဗုဒ္ဓ ရှင်တော်မြတ်သည် သောဏအား ချေချွတ်လိုသဖြင့် အရှင် မောဂ္ဂုလ္လာန်အား သောဏထံသို့ စေလွှတ်လိုက်၏။ အရှင် မြတ်က သောဏအား နေဝန်း သဏ္ဍာန်ဖြင့် ချဉ်းကပ်ပြီး ဗုဒ္ဓ အကြောင်းကို ပြောပြ၏။ သောဏ ဝိသကောဋိသည် အရှင် မြတ်၏ သပိတ်၌ အလွန်အလွန် အနံ့မွှေးကြိုင်သော ဆွမ်း ဖြင့် လောင်းလှူ၏။ အရှင်မြတ်သည် ယင်းဆွမ်းကို ကလန္တက ဝါးတော၌ သီတင်းသုံးနေသော ဗုဒ္ဓထံသို့ ဆောင်ခဲ့၏။ ထို ခဏတွင် ဘုရင် ဗိမ္ဗိသာရသည် ဗုဒ္ဓထံသို့ ရောက်လာသဖြင့် ချိုမြိန်သော ရနံ့ကို ရခြင်း၌ မင်းကြီးက ထိုဟင်းကို မည် သည့် အရပ်မှ ရခဲ့ပါသနည်းဟု မေးလျှောက်၏။ ဗုဒ္ဓရှင်တော် မြတ်က ယင်းဆွမ်းသည် မင်းကြီး၏ နိုင်ငံတော်ပိုင်နက် အ တွင်းရှိ စမ္မာမြို့မှ ဖြစ်ကြောင်းနှင့် လူငယ်သောဏအကြောင်း ကို မိန့်ကြားတော်မူ၏။ မင်းကြီးသည် ဤအံ့ဩဖွယ်ကို သွား ၍ ကြည့်ရှုရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့သော်လည်း စမ္မာမြို့သူ မြို့သားအ ပေါင်းတို့မှာ ဘုရင်မင်းတရား မိမိတို့ရွာသို့ ကြွရောက်ခြင်းမှာ အန္တရာယ်ရှိမည်ဟု ကြောက်ရွံ့ပြီး ထိုလူငယ်သည် ရာဇဂြိုဟ် မြို့သို့ လာရောက်မည်ဖြစ်ကြောင်း သတင်းပို့လိုက်၏။ သော ဏသည် လမ်းလျှောက်သည့် အလေ့အကျင့် မရှိခဲ့သဖြင့် မဂဓမြို့တော်သို့ ဆိုက်ရောက်နိုင်အောင် လှေတစ်ခုကို စမ္မာ မြို့သားတို့က စီမံပေးကြ၏ --

မင်းကြီးသည် ဂင်္ဂါမြို့သို့ ဆင်းပြီး ယင်းမှ မြို့တော် မဂဓ သို့ အရောက် တူးမြောင်း ဖောက်လုပ်၏။ ထိုတူးမြောင်းမှ

တစ်ဆင့် လှေကို ရာဇဂြိုဟ်မြို့တော် အရောက် ယူဆောင် သွားပြီး အားလုံး အံ့ဩ ပျော်ရွှင်ကြ၏ --

လူငယ်အား ဗုဒ္ဓကို ဖူးမြင်ဖူးသလားဟု မေးမြန်းသော အခါ လူငယ်မှာ ဗုဒ္ဓအား မဖူးမြင်ဖူးသေးကြောင်း သိရသဖြင့် မင်းကြီးရော လူငယ်ပါ ဝါးတောရှိ ရှင်တော် ဗုဒ္ဓထံသို့ အတူ တကွ သွားရောက်ကြ၏။ လူငယ်မှာ ဗုဒ္ဓဝါဒီ ဖြစ်သွားပြီး ရဟန်းအဖြစ်ကို ခံယူ၏။

ယင်းနောက် သောဏသည် ရာဇဂြိုဟ်ရှိ သီတဝန သူ သာန်တွင် နေထိုင်လျက် အပြင်းထန်ဆုံးသော ဓုတင် အကျင့် များကို ကျင့်၏။ သို့တစေ သောဏသည် မိမိရှာဖွေသော တဏှာကုန်ရာ (နိဗ္ဗာန်)သို့ မရောက်နိုင်ဘဲ ရှိ၏။ ဗုဒ္ဓသည် သောဏအား မိမိထံသို့ ခေါ်တော်မူပြီး အဘယ်ကြောင့် ထို မျှ ပြင်းထန်စွာ ကျင့်ရသနည်းဟု မေးမြန်း၏။

- ‘အိမ်မှာ နေစဉ်က စောင်းကို တီးခတ်ခဲ့ဖူးသလော’
- ‘တီးခတ်ခဲ့ဖူးပါသည် မြတ်စွာဘုရား’
- ‘ကြိုးများကို အလွန်အလွန် တင်းထားလျှင် စောင်းသံမှာ သာယာနာပျော်ဖွယ် လိုက်လျောညီထွေ ရှိပါသလော’
- ‘သာယာနာပျော်ဖွယ် မဖြစ်နိုင်ပါ ဘုရား’
- ‘ကြိုးများကို အလွန်ကြီး တင်းမထား လျော့မထားလျှင် စောင်းသံမှာ သာယာနာ ပျော်ဖွယ်ရှိပြီး လိုက်လျော ညီထွေရှိသည် မှန်သလော’
- ‘မှန်ပါသည် မြတ်စွာဘုရား’
- ‘သောဏ၊ ထိုအတူပင် အလွန် လုံ့လပြင်းထန်လွန်းခြင်း သည် စိတ်ပျံ့လွင့်မှုကို ဖြစ်စေပြီး သက်သောင့်သက်သာ ဖြစ်လွန်းခြင်းသည် ပျင်းရိမှုကို ယူလာတတ်၏။ မျှမျှတတ ရှိပါစေ၊ လောဘ မကြီးသူ ဖြစ်ပါစေ။

တစ်နေ့သ၌ မလ္လိကာသည် အစားအသောက်နှင့် အတူ ပန်ဥယျာဉ်သို့ အသွား လမ်းခရီး၌ ဗုဒ္ဓရှင်တော် ဆွမ်းခံ ကြွ လာသည်နှင့်ကြုံ၏။ မလ္လိကာသည် ရှင်တော်ဗုဒ္ဓ၏ သပ္ပာယ် သော သွင်ပြင်ကို ကြည်ညိုသွားပြီး ဆွမ်းလောင်းလှူလိုစိတ် ဖြစ်သော်လည်း ဆင်းရဲလှသဖြင့် တွန့်ဆုတ်ပြီး မလှူရဲ ဖြစ်နေ ၏။ ဗုဒ္ဓသည် မလ္လိကာ၏ စိတ်ကို သိမြင်တော်မူ၍ သပိတ် တော်ကို ဖွင့်ပေးလိုက်သဖြင့် ဗုဒ္ဓ၏သပိတ်ထဲသို့ လောင်းလှူ စဉ် ‘ဤကုသိုလ်ကြောင့် တစ်နေ့ကျွန်ုပ်သည် ကျေးကျွန် သို့မ ဟုတ် ဆင်းရဲသူအဖြစ်မှ လွတ်ရပါလို၏’ဟု ဆုတောင်း၏။

တစ်နေ့၌ ကောသလဘုရင် ပသေနဒီသည် အရိပ်ခိုရင်း ကပိလဝတ္ထု မြို့ထဲသို့ တစ်ဦးတည်း မြင်းတစ်ကောင်ဖြင့် ရောက်လာပြီး ဟိုမှတို့မှ လှည့်လည်ရင်း မဟာနာမ၏ ဥ ယျာဉ်သို့ ရောက်လာ၏။ ဥယျာဉ်တွင် မလ္လိကာနှင့် တွေ့ပြီး ကောသလမင်းက ‘လုံမ၊ ဒါ ဘယ်သူ့ ဥယျာဉ်လဲ’ဟု မေး၏။

‘သကျ မဟာနာမ၏ ဥယျာဉ်ပါ’။

မင်းကြီးသည် မြင်းပေါ်မှ ဆင်းပြီး ‘ခြေဆေးဖို့ ရေ ခပ် ပေးစမ်းပါ’ဟု ဆို၏။

အတန်ငယ် ကြာပြီးနောက် မင်းကြီးက ‘လုံမ၊ မျက်နှာ သစ်ဖို့ ရေပေးပါ’ဟု ဆိုပြန်၏။ ယင်းနောက် မလ္လိကာသည် လက်ဖြင့် ရေမျက်နှာပြင်ကို စမ်းသပ်လျက် မပူလွန်း မအေး လွန်းသော ရေကို ခပ်ယူလာသဖြင့် ထိုရေဖြင့် မင်းကြီးသည် မျက်နှာသစ်၏။

တစ်ဖန် မင်းကြီးက ‘လုံမ၊ သောက်ရေ အနည်းငယ် ယူ ဆောင်ပေးပါ’ဟု ဆိုပြန်၏။ ယင်းနောက် လုံမငယ်သည် ရေ ကို သန့်ရှင်းအောင်ပြုလျက် သစ်ရွက်ငယ်ဖြင့် ရေခပ်ပြီး မင်း ကြီးအား ဆက်သ၏။ ရေကို သောက်ပြီးသောအခါ မင်းကြီး

The Mdo f. 337-339 ကျမ်း၊ အတွဲ၊ ဆယ့်ခြောက်တွင် အောက် ပါအတိုင်း ဖော်ပြ၏။ တိဗက်ဝိနယတွင် မတွေ့ရသော်လည်း ဤဖြစ်ရပ်၏ နိဒါန်းပိုင်းကို ကျွန်ုပ် တစ်ဖန် ဖော်ပြပါ၏ --

ကောသမ္ဗိသို့ ဒေသစာရီကြွခြင်း

ရှင်တော် ဗုဒ္ဓသည် ဗာရာဏသီမြို့တော်၌ ပရိသတ်မျိုးစုံအား တရားဒေသနာ ဟောကြားတော်မူနေ၏။ ထိုအခါ ဝသလ (ကောသမ္ဗိ)ဘုရင် ဥဒယာန (ဥဒေန)အား ဟောကြားရန် အ ချိန်တန်ပြီဟု သိမြင်တော်မူသဖြင့် တပည့် ရဟန်းတော်များ နှင့်အတူ ဝသလနိုင်ငံသို့ ဒေသစာရီ ကြွချီတော်မူ၏။

ဝသလဘုရင် ဥဒယာနသည် ကနကဝတီမြို့ကို သိမ်း ပိုက်ရန် ရည်ရွယ်ပြီး စစ်သည်ဗိုလ်ပါများ စုရုံးလျက်ရှိ၏။ ထို စဉ် ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ် ချဉ်းကပ်တော်မူလာနေသည်ကို တွေ့ မြင်ရခြင်း၌ ဒေါသဖြင့် ‘ဤကဲ့သို့သော ကံဆိုးခြင်း၏ တမန် တော်များ ဖြစ်ကြသူ အားလုံးကို သတ်စေ’ဟု အော်ဟစ်ပြီး ထက်လှသော မြားကိုယူလျက် ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်အား ပစ်ခွင်း ၏။ မြားတို့ လေပေါ်သို့ တက်သွားသောအခါ အောက်ပါ စကားလုံးများကို ကြားရ၏ -

စိတ်ဆင်းရဲခြင်းသည် သတ်ဖြတ်မှုကြောင့် ဖြစ်ရ၏။

ဤဘဝ၌ ငြင်းခုံ ခိုက်ရန်တို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေသူသည်

နောင်ဘဝတွင် ငရဲ၌ ဆင်းရဲခြင်းကို ခံစားရ၏။

ဒေါသနှင့် ငြင်းခုံခိုက်ရန် ဖြစ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ပါ။

ထိုစကားလုံးများကို ဥဒယာနဘုရင် ကြားသွားသောအခါ ဘုရင်သည် ဗုဒ္ဓ ရှင်တော်မြတ်အား နာယူရန် အဆင်သင့်ဖြစ် သွားပြီး လက်အုပ်ချီလျက် ဗုဒ္ဓ၏ ရှေ့၌ ထိုင်၏။ ဗုဒ္ဓက မင်း ကြီးအား ငြင်းခုံ ခိုက်ရန်တို့ကို စွန့်လွှတ်ရန်နှင့် လူသားရန်သူ ကို အောင်နိုင်ရန် မဟုတ်ဘဲ အတ္တမာန်မာနနှင့် ကြီးမား ပြင်း

ထန်သော အမုန်းတရားကို အောင်မြင်ရန်သာ ဖြစ်ကြောင်း ဟောတော်မူ၏။ ‘ပညာသည် ဓား၊ သဒ္ဓါ သီလ စာဂသည် ခံတပ်၊ ဒါနသည် စစ်တပ်၊ သည်းခံခြင်းသည် ကာ ဖြစ်ပါစေ။ ဝီရိယသည် လှံ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာ ရှုပွားခြင်းသည် သင်တင် သည့် လေး၊ တပ်မက်မှု မဲ့ခြင်းသည် မြား ဖြစ်ပါစေ’။

မလ္လိကာအကြောင်း

အခါတစ်ပါး၌ ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်သည် ကပိလဝတ္ထုမြို့၊ နိဂြောဓဥယျာဉ်၌^၂ ခေတ္တ သီတင်းသုံးတော်မူစဉ်တွင် သကျ မင်းတို့၏ အုပ်ချုပ်သူ မဟာနာမ ကွယ်လွန်သဖြင့် မဟာနာမ သည် ပုဏ္ဏားလူငယ် တစ်ယောက်အား ၎င်းကိုယ်စား ယင်း တို့လူမျိုး၏ အုပ်ချုပ်သူအဖြစ် ခန့်အပ်ခဲ့၏။ ဤလောက၏ ကောင်းကျိုးကို ဆက်လက် ဆောင်ရွက်ရန် အလိုရှိပြီး ၎င်း၏ အမျိုးအနွယ် ပြတ်တောက် မသွားစေရန်အတွက် ဤပုဏ္ဏား လူငယ်သည် အနွယ်တူ အမျိုးသမီးကို လက်ထပ်၏။ ထိုအ မျိုးသမီးမှ စန္ဒြာအမည်ရှိ သမီးတစ်ယောက် ထွန်းကား၏။ ထက်မြက်ပြီး ကောင်းစွာ စောင့်ရှောက်ခြင်းဖြင့် အရွယ် ရောက်လာလျက် ချောမော လှပသည့် မျက်နှာသည် တောင်

^၁ ဤသည်မှာ ဗုဒ္ဓ၏ တရားဒေသနာ အနှစ်ချုပ်သာ ဖြစ်၏။ စာ ပေနည်းအရ အတိအကျ ဘာသာပြန်ထားခြင်း မဟုတ်။
^၂ ဤဖြစ်ရပ်မှာ ဗုဒ္ဓသာသနာ အစပိုင်း၌ ဖြစ်ရမည်။ အကြောင်းမူ ရှေ့တွင်တွေ့ရမည် ဖြစ်သည့်အတိုင်း မလ္လိကာ၏သား ဝိရုဒ္ဓက သည် မြတ်ဗုဒ္ဓ ပရိနိဗ္ဗာန်မစံခင် ဘုရင်အဖြစ်ကို ရောက်သော ကြောင့်တည်း။ ရှည်လွန်းသောကြောင့် ဤဖြစ်ရပ်၏ ယေဘုယျ အတွေးအမြင်မျှကိုသာ ကျွန်ုပ် ဖော်ပြ၏။ တိဗက်ဝိနယကျမ်း၊ အခန်း-၁၀၊ စာ-၁၂၁-၁၃၄ မှ ယူထားခြင်း ဖြစ်၏။

ပေါ်သားအားလုံး၏ နှစ်သက်ခြင်းကို ရ၏။ အတန်ကြာပြီး နောက် ၎င်း၏ ဖခင် ကွယ်လွန်သဖြင့် တောင်ပေါ်သားများ သည် မဟာနာမထံ သွားပြီး အကြောင်းကြားကြ၏။ ‘အချင်း တို့၊ လုလင်သည် စုဆောင်းထားသည့် အခွန်ငွေများ ရှိပါသ လော’ဟု (မဟာနာမ)က စုံစမ်း၏။

‘အရှင်မင်းကြီး၊ လုလင်သည် အခွန်ငွေ များစွာကို စု ဆောင်ထားခဲ့သော်လည်း ၎င်း၏ ချောင်းဆိုး ရောဂါ ကုသ ခြင်းအတွက် အသုံးပြုခဲ့ပါ၏။ သို့ရာတွင် ၎င်းမှာ ပြန်လည် ကောင်းမလာခဲ့သည့်ပြင် အကြွေး များစွာလည်း ကျန်ခဲ့၏။ သို့ဖြင့် ယနေ့တွင် ပိုင်ဆိုင်မှု အနည်းငယ်မျှသာ ကျန်ခဲ့ပါ၏။ သို့ရာတွင် ၎င်း၌ အိမ်တစ်လုံး၊ သားတစ်ယောက်နှင့် သမီး တစ်ယောက် ကျန်ခဲ့ပါ၏။ သမီးမှာ ထက်မြက်ပြီး ချောမော လှပသဖြင့် တောင်ပေါ်သားများ၏ နှစ်သက်ခြင်းကို ခံရပါ၏။

သို့ဖြင့် မဟာနာမသည် သမီးငယ်အား မိမိအိမ်သို့ ခေါ် ထား၏။ မဟာနာမ၏ ဇနီးမှာ အသက်ကြီးပြီး ၎င်း၏ တာ ဝန်မှာ မဟာနာမအတွက် အစားအသောက် ချက်ပြုတ်ပြီး ပန်းများ ဆက်သရခြင်း ဖြစ်၏။ သို့ဖြင့် မဟာနာမ၏ ဇနီးက ‘အရှင်၊ ကျွန်ုပ်မှာ အသက်ကြီးပြီဖြစ်၍ ကျွန်ုပ်၏ လက်များ မှာ ထိုအလုပ်များကို ပြီးအောင် မလုပ်နိုင်တော့ပါ။ သို့ဖြစ်ပါ ၍ စန္ဒြာကို ကျွန်ုပ်အား ကူညီစေရန် တောင်းပန်ပါ၏။ ထို တောင်းပန်ချက်ကို မဟာနာမ မင်းကြီးက ခွင့်ပြုသဖြင့် အမျိုး သမီးကြီးက (စန္ဒြာအား) ဤသို့ ဆို၏ ‘စန္ဒြာ၊ ကျွန်ုပ် အစား အသောက် ချက်ပြုနေခိုက် သင်သည် ဥယျာဉ်သို့ သွား၍ ပန်းခူးချေပါ။ မဟာနာမသည် အမျိုးသမီးငယ် ပြုလုပ်သည့် ပန်းကုံးကို နှစ်သက်လွန်းသဖြင့် မိန်းကလေး၏ အမည်ကို မလ္လိကာ (ပန်းကုံးလုပ်သူ)ဟု ပြောင်းပေးလိုက်၏။

ဘယ်ကို သွားနေကြလဲဟု မေးမြန်ကြ၏။

‘ဝိရုဒ္ဓကသည် ကျွန်ုပ်တို့၏ ပန်းခြံထဲမှာ ရောက်ရှိနေပါ သဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့သည် ယခု ဝိရုဒ္ဓကကို သတ်ရန် သွားနေပါ ၏’ဟု အော်ပြောကြ၏။

လူကြီးများက ‘လုလင်တို့၊ သင်တို့သည် အဆောလျင်စွာ မလုပ်ကြနှင့်။ ဝိရုဒ္ဓကအပေါ် မနှစ်သက်မှုကို မပြဘဲ ပြန်ကြ’ ဟု ဆိုသဖြင့် လူငယ်များသည် ယင်းတို့ကို နားထောင်ကြ၏။

ယင်းတို့၏ အော်သံကို ကြားသောအခါ ဝိရုဒ္ဓကသည် ထိုအချိန်က ၎င်း၏ နောက်သို့ လိုက်လာသော စစ်တပ်များ ထံသို့ သွား၍ (စစ်သားများနှင့်အတူ) ပြန်လာလျက် ၎င်း(စစ် သား)တို့အား ပန်းခြံ(စောင့်များ)နှင့် မိတ်ဆက်ပေး၏။

ပန်းခြံအစောင့်များသည် သကျများထံသို့ သွား၍ ‘အရှင် တို့၊ ဝိရုဒ္ဓကသည် ၎င်း၏ စစ်သားများနှင့်အတူ ပန်းခြံထဲသို့ ဝင်ရောက်နေပါ၏။ ညစ်ပေသော ဆင်များ မြင်းများကြောင့် ပန်းခြံ ညစ်ပေ မသွားသင့်ပါ’ဟု ဆို၏။

သကျလူငယ်များသည် ဒေါသအထွတ်အထိပ်သို့ ရောက် သွားကြပြီး ၎င်းတို့၏ လူကြီးများ ပြောစကားကို နားမထောင် ကြဘဲ ဝိရုဒ္ဓကအား သတ်ရန် ပြေးထွက်လာကြ၏။ သို့ရာတွင် ကပိလဝတ္ထုမှ သကျတို့သည် မိမိကိုသတ်ရန် ထွက်လာကြ ကြောင်းသိရခြင်း၌ ဝိရုဒ္ဓကသည် မိမိ၏ လူတစ်ယောက်အား ‘နောက်ပါများနှင့်အတူ ငါပုန်းနေမည်။ အကယ်၍ သကျတို့ က ငါ့ကိုမေးကြလျှင် ငါထွက်သွားပြီဟု ပြောကြ’ ဟု ဆို၏။

သို့ဖြင့် သကျတို့သည် ပန်းခြံသို့ ရောက်လာကြပြီး ဝိရုဒ္ဓ ကကို မတွေ့ရခြင်းသဖြင့် ယင်းတို့က လူတစ်ယောက်အား ‘ကျွန်မ၏သား ဘယ်မှာလဲ’ဟု မေး၏။

‘သူ ထွက်ပြေးသွားပါပြီ’ဟု ၎င်းက ဖြေကြား၏။

က ‘လုံမငယ်၊ သင်သည် ငါ့ထံသို့ ရေသုံးမျိုး ယူဆောင်လာ သဖြင့် ဤဥယျာဉ်ထဲမှာ ရေကန်သုံးမျိုး ရှိပါသလား’ဟု မလ္လိ ကာအား မေးမြန်း၏။

ထိုအခါ မလ္လိကာက ရေသုံးမျိုးမှာ မိမိ လုပ်ယူခဲ့ခြင်းဖြစ် ကြောင်း လျှောက်တင်သောအခါ မသေနဒီသည် မလ္လိကာ၏ ထက်မြက်မှုကို ချီးမွမ်းစကားဆို၏။ အဲဒီနောက် မင်းကြီးက မလ္လိကာအား ခြေထောက်ကို ပဝါဖြင့် သုတ်ပေးရန် ဆိုသဖြင့် မလ္လိကာက လိုလားစွာ သုတ်ပေး၏။ မလ္လိကာသည် မ ကြောက်ရွံ့ဘဲ မင်းကြီး၏ ခြေထောက်ကို ထိကိုင်လိုက်သော အခါ မင်းကြီးသည် အိပ်ပျော်သွား၏။ မလ္လိကာသည် ‘မင်း တို့မည်သည် ရန်သူပေါ၏။ ဤကဲ့သို့ အိပ်ပျော်နေစဉ် တစ်စုံ တစ်ယောက်က မင်းကြီးကို အန္တရာယ်ပြုလျှင် မင်းကြီး၏ ကျော်စောမှုကို ထိုခိုက်နိုင်ရာ၏။ သို့ဖြင့် ဂိတ်တံခါးကို ပိတ် ထားရလိမ့်မည်’ဟု တွေး၏။ မလ္လိကာအဖို့ ခက်ခဲစွာ လုပ်ရ ခြင်း ဖြစ်၏။ ဥယျာဉ်ထဲ ဝင်လိုသည့် လူအုပ်က ‘တံခါးကို ဖွင့်’ဟု အော်သံကို ကြားရသော်လည်း မလ္လိကာက တံခါးကို မဖွင့်ဘဲ နေ၏။ မင်းကြီး နိုးလာပြီး အကြောင်းစုံကို မေး မြန်း၏။ မလ္လိကာ တံခါးကို ဖွင့်မပေးရခြင်း၏ အကြောင်းကို သိရသောအခါ မင်းကြီးသည် မလ္လိကာ၏ ထက်မြက်ခြင်း အ ပြင် အသိပညာကိုပါ ချီးမွမ်းစကား ဆို၏။

မလ္လိကာ မည်သူမည်ဝါဖြစ်ကြောင်း သိသွားသောအခါ ကောသလမင်းသည် မဟာနာမထံသို့ သွားပြီး လုံမငယ်အား မိဖုရား တင်မြှောက်ရန် တောင်းဆို၏။ မဟာနာမ သဘော တူသဖြင့် ကောသလသည် မလ္လိကာအား နေပြည့်တော် သာဝတ္ထိသို့ မိမိနှင့်အတူ ခေါ်ဆောင်သွား၏။

ထိုအခါ ကောသလမင်း၏ မယ်တော်သည် သားတော်

သည် နိမ့်ကျစွာ မွေးဖွားလာသည့် ကျွန်မိန်းကလေးကို လက်ထပ်ခဲ့ခြင်းကို စိတ်မချမ်းမသာ ဖြစ်နေ၏။ သို့ရာတွင် မလ္လိကာသည် ကောသလမယ်တော်ထံ ဂါရဝ သွားပြုပြီး ဘုရင့်မယ်တော်၏ ခြေထောက်ကို ကိုင်သောအခါ ဘုရင့်မယ်တော်သည် ချက်ခြင်း အိပ်ပျော်သွား၏။ ဘုရင့် မယ်တော်သည် နိုးလာသောအခါ ဤကဲ့သို့သော အတွေ့အထိရှိသည့် မိန်းမငယ်မှာ အထက်တန်း မိသားစုမှ မွေးခဲ့မည်မှာ သေချာ၏။ ကောသလ မိသားစုနှင့် ထိုက်တန်၏ဟု တွေး၏။ ထိုအချိန်က ကောသလမင်းတွင် အလှကြောင့် ထင်ရှားသည့် ဝါသိကာ နှင့် ထူးခြားသည့် အထိအတွေ့ကြောင့် ကျော်ကြားသည့် မလ္လိကာဟု မိဖုရား နှစ်ပါးရှိ၏။

ဝိရုဒ္ဓကနှင့် အမ္မာရိသ

များမကြာမီ မလ္လိကာတွင် သားတော်တစ်ပါး ထွန်းကား၏။ အဖွားဖြစ်သူ (ကောသလမင်း၏ မယ်တော်)က ၎င်း၏အမည်ကိုပေး၏။ ဘုရင့်မယ်တော်သည် မလ္လိကာအား ဇာတ်မြင့်မှာ မွေးဖွားသူဖြစ်မည် သေချာကြောင်း ဆိုခဲ့သဖြင့် သားတော်အား ဝိရုဒ္ဓက(ဇာတ်မြင့်မှ မွေးသူ)ဟု အမည်ပေးလိုက်၏။^၁

^၁ ပရိနိဗ္ဗာနသုတ္တတွင် တွေ့ရသည့် ဝဿကာရမှာ အဇာတသတ်မင်း၏ အမတ်ကြီး တစ်ဦးဖြစ်၏။ ဤကျမ်း၊ စာ-၂၂၀ ကိုရှုပါ။ ဝါသိကာကား ဗိမ္ဗိသာရမင်း၏ နှမ ဖြစ်ဖွယ်ရှိ၏။ Spence Hardy, *Manual of Buddhism*, p. 227 ကို ရှုပါ။ တောင်ပိုင်း ဗုဒ္ဓဝါဒအရ မလ္လိကာ အကြောင်းကို ယင်းကျမ်း၊ စာ-၂၃၉ တွင် ရှုပါ။

^၂ ဗုဒ္ဓဝါဒဆိုင်ရာ ဝတ္ထုဖြစ်ရပ်များ၌ ဤအမည်ဖြင့် ထင်ရှားသည့် ပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦး ရှိ၏။ တစ်ဦးမှာ နတ်မင်းကြီး လေးယောက်အနက် တစ်ယောက်နှင့် အခြားတစ်ဦးမှာ ဝိဒေဟဘုရင် ဖြစ်၏။

ထိုအခါ၌ ကောသလမင်း၏ ပုရောဟိတ် အမတ်၏ ဇနီးသည် အလွန် စိတ်သောက ရောက်ရသည့် သားတစ်ဦးကို ပရိသတ်ထဲသို့ ယူဆောင်လာ၏။ လူအများက ထိုကလေးအား အမ္မာရိသ (မိခင်အား နှိပ်စက်သူ)ဟု ခေါ်တွင်ကြ၏။

ဝိရုဒ္ဓကသည် ထီးနန်းအမွေကို ဆက်ခံမည့်သူအဖြစ် အရွယ်ရောက်ခဲ့ပြီး အမ္မာရိသမူကား ပုဏ္ဏားလုလင်ငယ်အဖြစ် အရွယ်ရောက်လာ၏။ အမ္မာရိသသည် ပုဏ္ဏားတို့၏ အတွေးအမြင်များ၊ ကျင့်စဉ်များကို တတ်ကျွမ်းသဖြင့် ဣသိဝေဒ (အမှန်ကို ဆိုခြင်း)၊ ယဇုဝေဒ (ယဇ်ပူဇော်ခြင်း)၊ သာမဝေဒ (ရွတ်ဖတ်ခြင်း)၊ အာထဗ္ဗဏဝေဒ (မြင့်မြတ်သော အရာများ) ဟူသော ဗေဒလေးပုံကို တတ်ကျွမ်းကြ၏။ ပုဏ္ဏားငယ်သည် ရှေးဟောင်း ရသေ့တို့အကြောင်း၊ ကောင်းကင်ဘုံအကြောင်း၊ မြေငလျင် လှုပ်ခြင်းအကြောင်း၊ နက္ခတ်အကြောင်း၊ ပုဏ္ဏားတစ်ဦး၏ အလုပ်ခြောက်မျိုး အကြောင်း သင်ယူ၏။

တစ်နေ့သ၌ ဝိရုဒ္ဓကနှင့် အမ္မာသိကတို့သည် သမင်လိုက်ရင်း ကပိလဝတ္ထုသို့ ရောက်လာကြပြီး သကျတို့၏ ပန်းခြံသို့ ဝင်ကြ၏။ အစောင့်များက သကျများထံသို့ သွား၍ ‘အရှင်တို့၊ ဝိရုဒ္ဓကသည် ယခုအခါ အရှင်တို့၏ ပန်းခြံ၌ ရောက်နေပါ၏’ဟု အကြောင်းကြား၏။

ထိုအခါ သည်းမခံနိုင်သော သကျများသည် ‘ဒီလိုဖြစ်လျှင် ဝိရုဒ္ဓကကို သတ်ပစ်ရမည်’ဟု ကြွေးကြော်ကြ၏။ သို့ဖြင့် ၎င်းတို့သည် ဒိုင်းကာကို ဝတ်ဆင်လျက် ထွက်ခွာခဲ့ကြ၏။

ယင်းတို့ကို မြင်သောအခါ အသက်ကြီးသည့် သကျတို့က

^၁ M. Feer, *Annales Musee Guimet*, v. p. 69 တွင် ထိုအမည်မှာ မာတာပရာဓက (Mātraparādhaka) ဖြစ်နိုင်မည်ဟု ယူဆ၏။

မမြဲသည်လည်း မဟုတ်'ဟု ဖြေ၏။ အချို့ကိုမူကား 'အမြဲ တည်ရှိ၏။ အမြဲမတည်ရှိ'ဟု ဆို၏။ 'အမြဲတည်ရှိလည်း မ ဟုတ်၊ အမြဲ မတည်ရှိလည်း မဟုတ်'။ 'ဇီဝိတ (Vitality)နှင့် ကိုယ်ခန္ဓာသည် တစ်ခုတည်း' 'ဇီဝိတ(Vitality)နှင့် ကိုယ်ခန္ဓာ သည် သီးခြားစီ ဖြစ်၏။ ဤဘဝကို အမှီပြု၍ နောင်ဘဝ သည် ရှိ၏။ နောင်ဘဝသည် မရှိ။ ရှိသည်လည်း မဟုတ်၊ မရှိ သည်လည်း မဟုတ်။ ဤဘဝကို အမှီပြု၍ နောင်ဘဝ ရှိခြင်း နှင့် မရှိခြင်းသည် အမှန်တရား (သစ္စာ) ဖြစ်၏။ အခြားသော ဆရာများကား လူ့မိုက်များ ဖြစ်ကြ၏'ဟု ဖြေကြား၏။ ယင်း ဖော်ပြချက်များနှင့် ယင်းနှင့် အလားတူ အကြောင်းပြချက် များဖြင့် ပူရဏကဿပသည် အခြားသူတို့၏ စိတ်ကို မချမ်း မသာ ဖြစ်စေ၏။ ပူရဏသည် အကြောင်းမပြနိုင်တော့ဘဲ စိတ်ကစဉ်ကလျား ဖြစ်ပြီး ထွက်ပြေးလေ၏။ ခြေဦးတည့်ရာ သွားခဲ့ပြီးနောက် ပူရဏသည် ၎င်းအား မှတ်မိသည့် အငြိမ်း စား (ဝှေးသင်းထားသည့်) မိန်းမအုပ်နှင့် တွေ့သဖြင့် 'အရှင်၊ ဦးချိုကျိုးသော ဆိတ်ထီးကဲ့သို့ မျက်နှာ အောက်ချလျက် အ ဘယ်အရပ်မှ လာပါသလဲ။ သကျဗုဒ္ဓ ဟောကြားသည့် သစ္စာ တရားကို မသိဘဲ သင်သည် မြည်းကဲ့သို့ အရှက်မရှိဘဲ လှည့် လည် သွားလာဘိသည်'ဟု ဆို၏။ ထိုအခါ ပူရဏက မိမိ သည် လမ်းခရီးကြောင့် ညစ်ပေမှုနှင့်ဖုန်များကို သုတ်သင်ရန်

° ဤဖော်ပြချက်မှာ ပူရဏကဿပ၏ ဟောပြောမြဲတရားကို ဖော် ပြရန် ရည်ရွယ်သည်ဟု ကျွန်ုပ် မထင်ပေ။ ၎င်း၏ ချေပချက် ကြောင့် ၎င်း၏စိတ် အနှောင့်အယှက် ဖြစ်ရခြင်းကိုသာ ၎င်းဆို သည်ဟု ကျွန်ုပ် ထင်၏။ ပူရဏကဿပဝါဒကို ဤကျမ်း၊ စာ- ၁၈၂ တွင် ရှုပါ။

ယင်းတို့အနက် အချို့က 'သူ့ကိုတွေ့လျှင် သူ၏လက်ကို ဖြတ်ပစ်မည်'ဟုဆို၏။ အချို့က 'ကျွန်ုပ်တို့က ခြေကို ဖြတ်ပစ် မည်။ အခြားသူတွေ သူ့ကို သတ်လိမ့်မည်'ဟု ဆိုကြ၏။

'ဝိရုဒ္ဓကသည် ယခု ထွက်ပြေးသွားပြီ၊ ကျွန်ုပ်တို့ ဘာလုပ် ကြမည်နည်း'။

သကျတို့သည် ပန်းခြံကို စင်ကြယ်အောင် ဆေးကြောပစ် ရန် ဆုံးဖြတ်ကြ၏။ 'ပန်းခြံကို သန့်ရှင်းအောင် လုပ်ကြ။ ဒီ ကျွန်မ၏သား ရောက်ခဲ့သည့် နေရာတိုင်းကို ရှင်းပြီး (သူ ခြေ ရာ ချခဲ့သည့်) နေရာပေါ်မှ မြေသစ်ဖြင့် ကြံဖြန့်ပြီး ဖုံးလွှမ်း ပစ်ကြ။ ဝိရုဒ္ဓက ကိုင်တွယ်ခဲ့သော နံရံတိုင်းကို အင်္ဂတေပြန် ကိုင်ပြီး အသစ်ပြန်လုပ်ကြ။ နွားနို့နှင့် ရေမွှေးများကို ယူပြီး ထိုနေရာများကို ပက်ဖျန်းကြ။ ထိုနေရာတွေကို အကောင်း ဆုံးသော ရေးမွှေးများ ပန်းများဖြင့် ပက်ဖျန်းကြ'။

ထိုပြောဆိုကြပုံ အားလုံးကို ကြားသိခဲ့သူ ဝိရုဒ္ဓက၏ လူ သည် သကျတို့ ပြောဆိုသည့် စကားအားလုံးကို ဝိရုဒ္ဓကအား ပြန်ပြောပြ၏။ ဝိရုဒ္ဓကသည် အကြီးအကျယ် အမျက်ဒေါသ ထွက်သွားပြီး ဤသို့ ကြွေးကြော်၏ 'လူကြီးမင်း၊ ငါ့အဖေ ကွယ်လွန်၍ ငါ ဘုရင် ဖြစ်လာချိန် ငါပထမဆုံး လုပ်မည့် အ လုပ်မှာ သကျများကို မျိုးဖြုတ် သတ်ပစ်မည့် အလုပ်ဖြစ်၏။ သင်သည် ငါဆောင်ရွက်မည့် အလုပ်တွင် ပါဝင် ကူညီရန် ကျွန်ုပ်အား ကတိပေးပါ'။

ရှိနေသူ အားလုံးက ဝိရုဒ္ဓကအား ကတိပေးကြ၏။ အမ္မာ ရိသသည် မင်းသားအား 'မင်းသား၊ သင်သည် သင်ဆုံးဖြတ် ထားသည့် အတိုင်း သေချာပေါက် ပြုရမည်။ ကုသိုလ်ပါရမီ ရှိသူသည် မှန်သော အရာကို ပြီးမြောက်အောင် ဆောင်ရွက် ဖို့ အမှတ်ရပါ'ဟု ဆို၏။

ထိုအချိန်မှစ၍ ဝိရုဒ္ဓကသည် ကောသလ ထီးနန်းကို ရ မည့် နည်းလမ်းကို ရှာကြံလျက်ရှိ၏။

ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ် ပရိနိဗ္ဗာန် မစံမီ ဝိရုဒ္ဓကသည် ထီးနန်းကို ရပြီးနောက် ရှေ့အခန်းတွင် တွေ့ရမည် ဖြစ်သည့်အတိုင်း သကျတို့အား သတ်ဖြတ်သည့် အစီအစဉ်ကို စတင်ခဲ့၏။

တိဗက်ဘာသာမှ ဥရောပ ဘာသာစကား တစ်ခုခုသို့ ဘာသာပြန်ထားပြီးဖြစ်သည့် ဖြစ်ရပ် ဝတ္ထုများကို ဤဖော်ပြ ချက်တွင် ထပ်မံ ဖော်ပြလိုတော့သဖြင့် ကျွန်ုပ်သည် ဗုဒ္ဓ၏ အထင်ရှားဆုံးသော အောင်မြင်မှုများအနက် တစ်ခု၏ စာပိုဒ် အနည်းငယ်မျှကိုသာ ကျွန်ုပ် အာရုံစိုက်ပါမည်။ ယင်းမှာ ဝေ သာလီမြို့ အနီးဝန်းကျင်ရှိ ပုဏ္ဏာဆရာကြီး ခြောက်ယောက် အား ဗုဒ္ဓ အောင်မြင်ခဲ့ပုံ အကြောင်း ဖြစ်၏။ ဤအရေးပါ သော ဖြစ်ရပ်သည် ဗုဒ္ဓ၏ ထင်ရှားသော ဘဝအစိတ်အပိုင်း ၏ အစောပိုင်းကာလ၊ အတိအကျ ဆိုသော် ဗုဒ္ဓ၏ သာသနာ ပြုခရီး ဆယ့်ခြောက်နှစ်မြောက်တွင် ဖြစ်ဖွယ်ရှိ၏။

ဗုဒ္ဓဝါဒ ကျမ်းစာများ၌ ဗုဒ္ဓ၏ အဓိက ပြိုင်ဆိုင်သူများ ဖြစ်ကြသည့် ဒဿနဆရာကြီး ခြောက်ယောက်ကို ဖော်ပြ၏။ တိဗက်ကျမ်းစာများ၌ ယင်းတို့၏ အမည်နာမများကို မကြာခ တွေ့ရ၏။ ယင်းတို့မှာ ပူရဏကဿပ၊ မာကရီ ဂေါသာလ (Maskari Gosāla)၊ ဗေရတာ (Vairatā) ၏သား သဗ္ဗယ၊ အဇိ တ ကေသကမ္မလ၊ ကကုဓ (Kakuda) ကစ္စာယန၊ နာဋ၏သား နိဂဏ္ဌတို့ဖြစ်ကြ၏။ ယင်းတို့၏ အတွေးအခေါ်များ ဖော်ပြ ချက်ကို အဇာတသတ္တုမင်းနှင့် ဆွေးနွေးခန်းတွင် တွေ့ရလိမ့် မည်။ လောလောဆယ်တွင် ထိုဆရာကြီးများ အားလုံးမှာ တန်ခိုးရှင်ကြီးများ ဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြခြင်းဖြင့် ကျေနပ်ပါ မည်။ ယင်း ဆရာကြီးများသည် ၎င်းတို့၏ ကျော်ကြားမှုကို လူယူနေသည်ဟု ခံစားနေရသောကြောင့် ၎င်းတို့သည် ၎င်း တို့၏ တန်ခိုးစွမ်းရည်များနှင့် ၎င်းတို့က သမဏဂေါတမထက်

သာလွန်မှုကို တည်ဆောက်မည့် သက်သေကို လူသိ ရှင်ကြား ဖြစ်စေရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြ၏။

တိတ္ထိများကို အောင်မြင်ခြင်း

ကောသလဘုရင် ပသေနဒီသည် သာဝတ္ထိနှင့် ဇေတဝန အကြား တစ်နေရာတွင် အားလုံး အဆင်သင့် ဖြစ်စေရန် ပြင်ဆင်ပေး၏။ ဗုဒ္ဓသည် တိတ္ထိတို့အနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ တန် ခိုးစွမ်းအင်ကို မပြုရဲလောက်သည့် အံ့ဩဖွယ် တန်ခိုးစွမ်း အင်များကို ပြု၏။ သို့ဖြင့် တိတ္ထိတို့သည် ကြောက်လန့်ပြီး ထွက်ပြေးသွားကြ၏။ ယင်းခြောက်ဦးအနက် အထင်ရှားဆုံး မှာ 'မြို့ရွာများအတွင်း အားလုံး၏ ရှေ့မှောက်၌ အဝတ် မဝတ်ဘဲ သွားလာသူ' ပူရဏကဿပ ဖြစ်၏။ ၎င်း၏ တပည့် များက 'သစ္စာတရားသည် အဘယ်အရာပါနည်း'ဟု မေးလျှင် မေးသူအနက် အချို့ကို 'သစ္စာတရားဟူသည် လောကသည် မြဲ၏ဟူသောအချက် ဖြစ်၏'ဟု ဖြေကြား၏။ အချို့ကိုမူ ၎င်း က 'လောကသည် မမြဲ'ဟု ဖြေကြား၏။ အချို့ကိုမူ 'လောက သည် မြဲသည်လည်း ဟုတ်၏၊ မမြဲသည်လည်း ဟုတ်၏'ဟု ဖြေဆို၏။ အချို့ကိုမူ 'လောကသည် မြဲသည်လည်း မဟုတ်၊

Bigandet, *Life or Legend of the Buddha*, vol. i. p. 215 တွင် (ကျမ်းပြုသူက) ဗုဒ္ဓနှင့် တိတ္ထိယတို့၏ တန်ခိုးပြိုင်မှုအကြောင်း ကို ဒသဗလကဿပနှင့် ဇေတိကတို့၏ ရတနာသပိတ် အ ကြောင်း ဖော်ပြပြီးနောက်တွင် ထား၏။ စာမျက်နှာ-၁၂၈ ကို ကြည့်ပါ။ *Huen Thsang*, B. vi p. 304 တွင် ဗုဒ္ဓက တိတ္ထိယတို့ကို ဗုဒ္ဓဝါဒီ အဖြစ်သို့ ရောက်စေကြောင်း ဖော်ပြ၏။

လာခဲ့၏။ ဆရာကြီးသည် သန့်ရှင်းသော အစားအစာ အချို့ ယူဆောင်လျက် ဗုဒ္ဓရှိရာသို့ ရထားဖြင့် သွားခဲ့ပြီး ယပ်ခပ်နေ သည့် အရှင်အာနန္ဒနှင့်အတူ တွေ့ရ၏။

ဗုဒ္ဓသည် မကြာမီ ပေါက္ခသတိ အနေဖြင့် အလွန် မာန ကြီးကြောင်း ရိပ်မိသွား၏။ အကြောင်းမူ ပေါက္ခသတိသည် ဗုဒ္ဓကို တွေ့သောအခါ အစဉ်အလာအရ ပြုလုပ်သင့်သည်ကို ပြုစေချင်သောကြောင့် ဖြစ်၏။ သို့ရာတွင် ဗုဒ္ဓသည် ပေါက္ခရ သာတိ ဖြစ်စေချင်သည်ကို ရှောင်လွှဲပြီး ဆို၏။ ဗုဒ္ဓသည် ၎င်း အား ဒါနကထာ သီလကထာ စသည်ကို ဟောကြားတော်မူ ၏။ ဗုဒ္ဓသည် ပေါက္ခရသာတိ အနေဖြင့် ဝမ်းသာ၊ တက်ကြွ၊ ပျော်ရွှင်သွားပြီ ဖြစ်ကြောင်းနှင့် ၎င်း၏စိတ်တွင် အညစ် အ ကြေးများမှ ကင်းဝေးနေပြီ သိမြင်သောအခါ ယင်းသည် အ ဆင့်မြင့် သစ္စာတရားကို ခံယူနိုင်ရန် အဆင်သင့် ဖြစ်သွားသ ဖြင့် ဗုဒ္ဓသည် ဒုက္ခ၊ ဒုက္ခသမုဒယ၊ နိရောဓနှင့် မဂ္ဂသစ္စာဟူ သော အဆင့်မြင့် သစ္စာတရားတို့ကို ရှင်းပြတော်မူ၏။ အ မည်းစက်များ မရှိသည့် စင်ကြယ်ပြီး ဆိုးရန် အဆင်သင့် ဖြစ်နေသော ပိတ်စသည် ဆိုးရည်သို့ ထည့်သောအခါ အ ရောင်ကို ကောင်းစွာ ယူနိုင်ဘိသကဲ့သို့ ထိုအတူ ပေါက္ခရသာ တိ ပုဏ္ဏားသည် ထိုင်လျက်နှင့်ပင် အရိယသစ္စာ လေးပါးကို ထိုးထွင်း၍ သိမြင်သွား၏။ ယင်းနောက် ပေါက္ခရသာတိ ပုဏ္ဏားသည် သစ္စာတရားကို သိမြင်သွားခြင်း၌၊ သစ္စာတရား သို့ ဆိုက်ရောက်သွားခြင်း၌၊ သစ္စာတရားကို ပြည့်စုံစွာ ကျွမ်း ကျင် သွားခြင်း၌၊ သစ္စာတရား၏ နက်ရှိုင်းမှုကို ထိုးထွင်း၍ သိပြီး ဖြစ်ခြင်း၌၊ ယုံမှားသင်္ကာကို လွန်မြောက်ပြီး ဖြစ်ခြင်း၌၊ သံသယအားလုံးကို ထုတ်ပယ်ပြီး ဖြစ်ခြင်း၌၊ မိမိကိုယ်ကိုသာ လျှင် မှီခိုခြင်းရှိသူ ဖြစ်သွားခြင်း၌၊ ကိုယ်တိုင် သိမြင်သွားပြီး

ရေရှိသည့် ရေကန်ကို ရှာဖွေနေကြောင်း ပြန်ပြော၏။ မိန်းမ အုပ်က ရေကန်ကို ညွှန်ပြသောအခါ ထိုရေကန်သို့ သွားပြီး သဲအပြည့် ထည့်ထားသော ရေအိုးကြီးတစ်လုံးကို လည်ပင်း တွင် ချည်လျက် ရေထဲသို့ခုန်ချပြီး နစ်မြုပ် သေဆုံး၏။

နတ်ပြည်မှ ဆင်းသက်ခြင်း

တိတ္ထိတို့ကို နှိမ်နင်းပြီးနောက် ဗုဒ္ဓသည် တပည့်ပရိသတ် အ ပေါင်းမှ ပျောက်ကွယ်သွားပြီး တုသိတာ နတ်ပြည်သို့ ကြွ တော်မူလျက် ပရဇာတကနှင့် ကောဘိဒရက တောအတွင်းရှိ ကျောက်ဖျာဖြူပေါ်တွင် ထိုင်တော်မူ၍ မိခင် (ဖြစ်ဖူးသူ) နှင့် နတ်ဒေဝါ အပေါင်းတို့အား တရားဟောတော်မူ၏။ မိမိ ပြုသ ခဲ့သော ထူးဆန်း အံ့ဩဖွယ်ရာများသည် အလှူဝတ္ထုနှင့် ပူဇော်မှု ကို ရရှိရန် နည်းလမ်းများအဖြစ် ရည်ရွယ်ကြောင်း လူ အ များက မယူဆမီ ဗုဒ္ဓသည် ဗာရာဏသီမြို့မှ အလျင် အမြန် ထွက်ခွာရန် ရည်ရွယ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်၏ ။

တပည့် သာဝကများသည် ရှင်တော် ဗုဒ္ဓ ရုတ်တရက် ပရိသတ်ထဲမှ ပျောက်ကွယ်သွားမှုအတွက် ရတက်မအေးနိုင် ဖြစ်ကြပြီး အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်အား မေးလျှောက်ကြသဖြင့် အ ရှင်မြတ်က မြတ်ဗုဒ္ဓ မည်သည့် အရပ်သို့ ကြွတော်မူသည်ကို မိန့်ကြားတော်မူ၏။ ဝါတွင်းသုံးလ ကုန်လွန်သောအခါ တ ပည့်သာဝကများသည် အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်ထံ လာရောက်ကြ ပြီး ဗုဒ္ဓအား ဖူးမြင်လိုစိတ် ပြင်းပြလျက်ရှိကြောင်း လျှောက် ထားကြ၏။ အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်သည် သမာဓိစွမ်းအားဖြင့် တာ ဝတိသာ နတ်ပြည်သို့ ကြွတော်မူပြီး ဇမ္ဗုဒိပ် တစ်ကျွန်းလုံးမှ

° Bigandet, *Life or Legend of the Buddha*, vol. i. p. 224 နှင့် Spence Hardy, *op. cit.*, p. 308. တို့နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါ။

လူသား အားလုံး ရှင်တော် ဗုဒ္ဓအား ဖူးမြော်လိုစိတ် ပြင်းပြ လျက်ရှိကြောင်း လျှောက်ထား၏။ ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်က အရှင် မောဂ္ဂလ္လာန်အား ခုနစ်ရက်လွန်ပြီးနောက် ပြန်ကြွလာမည်ဖြစ် ကြောင်း၊ ဇမ္ဗူဒီပကျွန်း သင်္ကဏ္ဍမြို့အနီး အဝဇေဝန (Ava-djaravana) အတွင်း ဥဒုဗ္ဗရ (သဖန်းပင်) အောက်တွင် သီတင်း သုံးမည် ဖြစ်ကြောင်း ပြောကြားရန် မိန့်တော်မူ၏။ ယင်း နောက် ဗုဒ္ဓသည် အခြား နတ်ဒေဝါတို့၏ ဗိမာန်များသို့ ကြွ တော်မူလျက် သစ္စာတရားကို ဟောတော်မူပြီးနောက် ဝေဒု ရိယစောင်းတန်း (Valdurya staircase) ဖြင့် ဗြဟ္မာများက ရတ နာစီခြယ်ထားသည့် စာမရီသားမြီးယပ်ကို ကိုင်လျက်၊ ညာ ဘက်တွင် ရွှေစောင်းတန်ဖြင့် ရူပဗြဟ္မာအားလုံးနှင့် သေတ ကေတု နတ်သားက ဒေါက်တစ်ရာပါသည့် ထီးကို ကိုင်လျက်၊ ဘယ်ဘက်တွင် ဖန်စောင်းတန်ဖြင့် ကာမဘုံသား နတ်ဒေဝါ တို့ ခြံရံလျက် ကမ္ဘာလောကသို့ ဆင်းသက်တော်မူ၏။

ဤအချိန်၌ ဥပ္ပလဝဏ္ဏာ ဘိက္ခုနီသည် ရှင်တော်ဗုဒ္ဓ လူ့ ပြည်သို့ ဆင်းသက်တော်မူသည်ကို မြင်တော်မူသဖြင့် ဘုရင် ဧကရာဇ် အသွင်ဆောင်ပြီး ရှင်တော် ဗုဒ္ဓအား ဖူးမြော်ရန် ရောက်လာ၏။ အရှင်ဥဒါယီသည် ဘိက္ခုနီ၏ ကိုယ်မှ ထွက် သော မွှေးကြိုင်သည့် ရနံ့ကြောင့် မှတ်မိသွား၏။ သို့ရာတွင် ဗုဒ္ဓက 'ဘိက္ခုနီသည် ရှင်တော် ဗုဒ္ဓ၏ရှေ့တွင် တန်ခိုးစွမ်းကို မပြသင့်' ဟု မိန့်တော်မူပြီး တားမြစ်တော်မူ၏။ ယင်းနောက် ဗုဒ္ဓသည် အဝေးသို့ သွားခိုင်းပြီးနောက် သုရောနီ (Susroni)

^၀ ဥပ္ပလဝဏ္ဏာ အကြောင်းကို Schiefner ၏ *Tib. Tales*, p. 206 နှင့် *Hdjangsblun*, chap. xxv တို့၌ရှုပါ။ တိဗက်မှတ်တမ်းများအရ ၁၇- ခုမြောက်ဝါကို ဗုဒ္ဓသည် တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌ ကုန်လွန်၏။

အကြောင်းကို ပရိသတ်အား ဟောကြားတော်မူ၏။

ထိုအချိန်လောက်တွင် ကောသလတိုင်း၌ ပေါက္ခသဘာတိ အမည်ရှိ ထင်ရှားသည့် ပုဏ္ဏားတစ်ဦး ရှိ၏။ ဤပုဏ္ဏားတွင် အပွိုယ (Appriya) အမည်ရှိ ပညာတတ် တပည့်တစ်ဦး ရှိ၏။ ရှင်တော် ဗုဒ္ဓ ကပိလဝတ္ထု၌ သီတင်းသုံးနေကြောင်း သိရခြင်း ၌ ပေါက္ခသဘာတိသည် ဗုဒ္ဓ၏ အသိပညာ တတ်မြောက် မှုသည် အမှန်တကယ် ဟုတ်မဟုတ် သိလိုသဖြင့် စုံစမ်းရန် အပွိုယအား စေလွှတ်လိုက်၏။

သို့ဖြင့် အပွိုယသည် ဗုဒ္ဓထံသို့ ရောက်လာပြီး ဗုဒ္ဓနှင့် ဆွေးနွေးစကား ဆို၏။ ဗုဒ္ဓသည် သမဏ ဗြဟ္မဏတို့ ပြုသင့် ပြုထိုက်သော သက်မွေးဝမ်းကျောင်း အမျိုးမျိုးအကြောင်းကို (ဗြဟ္မဇာလသုတ်တွင် ရှုပါ) နှိုင်းယှဉ် ဟောကြားတော်မူ၏။ အပွိုယသည် တေဝိဇ္ဇေသုတ္တန်အဖြစ် တွေ့ရသည့် ပါဠိဘာသာ တရားဒေသနာတော်၌ ပါဝင်သော မေးခွန်းပေါင်း မြောက် များစွာကို မေးမြန်း၏။ အပွိုယသည် ပေါက္ခသဘာတိထံသို့ ပြန်လာပြီး သမဏဂေါတမသည် ကြားသိရသည့် ချီးမွမ်းစ ကား အားလုံးကို ထိုက်တန်သူဖြစ်ကြောင်းနှင့် ၎င်းဆွေးနွေးခဲ့ သည့် အကြောင်းအရာ အားလုံးကို ပြန်လည် ရှင်းပြ၏။ ဆ ရာကြီး (ပေါက္ခသဘာတိ) သည် မိမိ စေလွှတ်လိုက်သူ (အပွိုယ) ပြုမူခဲ့သည့် အမူအရာနှင့် ပတ်သက်၍ အပွိုယ၏ ဦးခေါင်းကို ဖိနပ်ဖြင့် ရိုက်နှက်သည်အထိ အလွန် စိတ်ဆိုးသွား၏။ ယင်း နောက် ပေါက္ခသဘာတိသည် ဗုဒ္ဓအား ကိုယ်တိုင် တွေ့ဆုံရန်

^၀ နတ်ပြည်မှ ဆင်းသက်ပုံကို တိဗက်ဝိနယ၊ အခန်း-၁၁၊ စာ- ၃၁၆-၃၂၅။ Susroni အကြောင်းကို တိဗက်ဝိနယ၊ အခန်း-၁၁၊ စာ-၃၀၈-၃၁၅ နှင့် Schiefner ၏ *Tib. Tales*, p. 227. တို့၌ရှုပါ။

တ ကောဏ္ဍည၊ အဿဇိ၊ ဘဒ္ဒိက စသည်တို့ထံ သွားပြီး တန်ခိုးကို သင်ပေးရန် တောင်းပန်သော်လည်း ထိုအရှင်မြတ်များမှာ ဗုဒ္ဓ၏ ရည်ရွယ်ချက်ကို သိကြသဖြင့် ‘ဒေဝဒတ္တ၊ ရုပ်ကို ကောင်းစွာ နားလည်အောင် လုပ်ပါ။ သင်သည် တန်ခိုး စွမ်းရည်ကို ရရှိပါလိမ့်မည်။ ဒေဝဒတ္တ၊ ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရ ဝိညာဏ်တို့ကို နားလည်အောင် လုပ်ပါ။ သင်သည် တန်ခိုး စွမ်းရည်များကို ရရှိပါလိမ့်မည်’ဟု မိန့်ကြားကြ၏။

ဒေဝဒတ်၏ တန်ခိုး

ယင်းနောက် ဒေဝဒတ္တသည် ဒသဗလ ကဿပထံသို့ သွားပြီး မိမိကိုယ်ကို မိမိ ‘ဒသဗလကဿပမှာ နီးသူဝေးသူ မရှိ။ လှည့်ပတ်ခြင်း မရှိဘဲ ရိုးသား၏။ ငါ့အစ်ကို အာနန္ဒ၏ ဆရာဖြစ်၏။ သူသည် ငါ့အား တန်းစွမ်းအင်များ ရနိုင်သည့် နည်းလမ်းကို သင်ပေးလိမ့်မည်’ဟု ဆို၏။

အရှင်ကဿပသည် တန်ခိုးရစေနိုင်သည့် နည်းကို သင်ပေး၏။ ဒေဝဒတ်သည် ညအချိန်တွင် မအိပ်ဘဲ ပထမဈာန်ကို ရပြီးနောက် ဣဒ္ဓိစွမ်းအင်ကို ရရှိသွား၏။ သို့ဖြင့် ဒေဝဒတ်သည် တစ်ယောက်တည်းမှ အများဖြစ်လာအောင် လုပ်နိုင်၏။ အများကြီးမှ တစ်ယောက်တည်းလည်း လုပ်နိုင်၏။ ပညာမျက်စိဖြင့် သူ့ကိုယ်သူ မြင်နိုင်အောင် မမြင်နိုင်အောင် လုပ်နိုင်၏။ လေထဲတွင် သွားသကဲ့သို့ အတားအဆီး မရှိဘဲ နံရံ သို့မဟုတ် တောင်၏ ဤဘက်ခြမ်းမှ ဟိုဘက်ခြမ်းသို့ သွားရောက်နိုင်၏။ ငှက်၊ ငါးစသည့် ကမ္ဘာပေါ်ရှိ သတ္တဝါများ၏ ပုံသဏ္ဍာန် လုပ်နိုင်၏။ ရေပေါ်တွင် နစ်မြုပ်ခြင်း မရှိ

၁ အင်္ဂလိပ်မူရင်း၌ တိဗက် စကားလုံး ထုတ်ပြုပြီး အစ်ကို (elder brother)ဟု ဆိုသော်လည်း ယုတ္တိအရ မသင့် (ဘာသာပြန်သူ)။

ဖြစ်ခြင်း၌၊ ဗုဒ္ဓ၏ သင်ကြားချက်များကို ရှင်းလင်းသွားခြင်း၌ နေရာမှထပြီး အပေါ်ဝတ်ရုံကို ပခုံးပေါ်သို့ ပစ်ချလျက် ဗုဒ္ဓဘက်သို့ လက်အုပ်လျက် ဤသို့ လျှောက်ထား၏ ‘မြတ်စွာဘုရား၊ အံ့ဩဖွယ် ကောင်းစွ။ အမှန်ပင် အံ့ဩဖွယ် ကောင်းစွ။ မြတ်စွာဘုရား၊ တပည့်တော်သည် မြတ်စွာဘုရားကို ကိုးကွယ်ပါ၏။ တရားတော်ကို ကိုးကွယ်ပါ၏။ သံဃာတော်ကို ကိုးကွယ်ပါ၏။ တပည့်တော်ကို ရတနာသုံးပါးကို ဆည်းကပ်သူအဖြစ် လက်ခံတော်မူပါ။ ယနေ့မှစ၍ အသက်ထက်ဆုံး ရတနာသုံးပါးကို ကိုးကွယ် ဆည်းကပ်ပါ၏။ ယုံကြည်ပါ၏’။

ဒေဝဒတ်၏ ကောက်ကျစ်ပုံ

ဗုဒ္ဓ၏ သာသနာပြုခရီး ခြောက်နှစ်မြောက်တွင် ကပိလဝတ္ထုသို့ ကြွရောက်စဉ် ဒေဝဒတ် အပါအဝင် သကျလူငယ် အချို့ ဆန္ဒမရှိဘဲ သာသနာ့ဘောင်သို့ ဝင်ရောက်ခဲ့ကြကြောင်း တွေ့ခဲ့ကြပြီး ဖြစ်၏ (ဤကျမ်း၊ စာ-၁၀၀)။ ဒေဝဒတ်သည် ယင်းအုပ်စုငယ်၏ ခေါင်းဆောင် ဖြစ်ပြီး နောက်ပိုင်းတွင် ၎င်း၏ အမည်မှာ ဆိုးသွမ်းမှုတိုင်း၏ ပရိယာယ်ပုဒ်၊ ယုံကြည်သူတို့၏ မုန်းစရာအာရုံ ဖြစ်လာ၏။ တိဗက်ဝိနယ၊ အခန်း-၄၊ စာ-၄၃ တွင် မြတ်ဗုဒ္ဓ သာဝတ္ထိ၌ သီတင်းသုံးတော်မူစဉ် ဒေဝဒတ်သည် သိဒ္ဓတ္ထမင်းသား ဘဝက ကြင်ယာတော် ဖြစ်ခဲ့သူ

၁ တိဗက်ဝိနယ၌ ထပ်ခါထပ်ခါ ပြဆိုသည့် ဤစာပိုဒ်ကို တိဗက်ဘာသာ ကျမ်းစာများနှင့် ပါဠိကျမ်းစာများ အဘယ်မျှ အတိအကျ တူညီသည်ကို ဖော်ပြရန် တစ်ဖန် ဖော်ပြလိုက်၏။ ကျွန်ုပ်သည် ဖြစ်နိုင်သမျှ Rhys Davids ၏ ဖော်ပြချက်များကို အသုံးပြုထား၏။ အကြောင်းမူ မူရင်းကျမ်းစာများကို လက်လှမ်း မမီနိုင်သူများ နှိုင်းယှဉ် လေ့လာနိုင်စေရန် ဖြစ်ပါ၏။

ဂေါပါအား ခိုးယူရန် ကပိလဝတ္ထုသို့ ထွက်ခွာသွား ကြောင်း ကျွန်ုပ်တို့ ဖတ်ရှုရ၏။ ဒေဝဒတ်သည် ဂေါပါထံသို့ သွားပြီး ဂေါပါ၏ လက်ကို ကိုင်၏။ သို့ရာတွင် ဂေါပါသည် (ဒေဝဒတ် ၏လက်) သွေးထွက်သွားသည်ထိ ကိုင်ညှစ်ပြီး ရပ် နေသည့် စောင်းတန်းပေါ်မှ ဘုရားလောင်း ရေကစားခဲ့သည့် ရေကန် ထဲသို့ တွန်းချလိုက်၏။ သကျတို့သည် ဒေဝဒတ် ရေကန်ထဲ သို့ ကျသံကို ကြားကြ၏။ ဘုရားလောင်း ၏ အိပ်ခန်း အတွင်းသို့ ဒေဝဒတ် ဖောက်ထွင်း ဝင်ရောက်ပြီး ဂေါပါအား သွေးဆောင်ကြောင်း ၎င်းတို့ သိရသောအခါ ယင်းအား သတ် ပစ်လိုခဲ့ကြသော်လည်း ဒေဝဒတ်မှာ ရှောင်လွှဲမည့် လမ်းမရှိ ဘဲ ငရဲသို့ ကျရောက်မည်ဖြစ်ကြောင်း တစ်ခါက ဗုဒ္ဓ မိန့်ကြား ဖူးသည်ကို အမှတ်ရကြပြီး ၎င်းအား ပြန်လွှတ်လိုက်ကြ၏။

နောက်တစ်ကြိမ်မှာ ဗုဒ္ဓသည် ရာဇဂြိုဟ်မြို့အနီး ကလန္တ ကနိဝါသ ဝါးတော၌ သီတင်းသုံးခိုက် ဖြစ်၏။ ထိုအချိန်က

၀ ဤဖြစ်ရပ်နှင့် အထက်တွင် ကျွန်ုပ်တို့ တွေ့ရမည့် ဖြစ်ရပ်တို့၌ ဘုရားလောင်းဟု သုံးခြင်းမှာ ဤဖြစ်ရပ် ဖြစ်စဉ်က ဗုဒ္ဓသည် ဗောဓိဉာဏ်ကို မရသေးဟု ယူဆဖွယ်ရှိ၏။ သို့မဟုတ် ဖြစ်ရပ် တိုင်းတွင် ဇနီးဟောင်းများမှာ ဗောဓိဉာဏ်ကို မသိဟုလည်း ယူ ဆနိုင်၏။ ဖြစ်ရပ်တစ်ခုအရ ယသော်ဓရာသည် သတ္တိရှိသူ ဖြစ် ၏။ ဒေဝဒတ် ကွယ်လွန်ခါနီးအချိန် အဇာတသတ္တု မင်းဖြစ်ပြီးစ (ဗုဒ္ဓ ပရိနိဗ္ဗာန်မစံမီ နောက်ဆုံး ငါးနှစ်) အချိန်က ဖြစ်၏။ ယ သော်ဓရာ ဘိက္ခုနီ ပြုသွားကြောင်းလည်း သိရ၏ (ဤကျမ်း၊ စာ-၁၁၇)။ ယင်းသို့ မှတ်တမ်း နှစ်ခု ကွဲပြားနေမှုကို ညှိယူရန် မဖြစ်နိုင်ချေ။ သို့ရာတွင် ယင်းဖြစ်ရပ်သည် ဗုဒ္ဓ၏ ဇနီးဟောင်း များ သွင်ပြင်လက္ခဏာနှင့် ပတ်သက်ပြီး သရုပ်ဖော်ရန် ဗုဒ္ဓဝါဒီ တို့ စိတ်ဝင်စားဖွယ် ကောင်း၏။

ထိတ်လန့်ဖွယ် အစာရှားပါးခြင်းနှင့် ကြုံ၍ ဆွမ်းခံခြင်းဖြင့် ဆွမ်းရရန် ခက်ခဲ၏။ သို့ဖြင့် တန်ခိုးရှိပြီး ဇမ္ဗူဒီပဟုခေါ်သည့် နိုင်ငံကို သိကြသည့် ရဟန်းများသည် ယင်း (နိုင်ငံ)သို့ သွား ပြီး ချိုမြိန်သော ဇမ္ဗူ (သပြေ)သီး၊ မာလကာသီး၊ သံလွင်သီး များကို အလှူခံလျက် ယင်းတို့ကို အခြား ရဟန်းတော်များနှင့် ခွဲဝေသုံးဆောင်ကြ၏။ အချို့မှာ ဗုပ္ပဝိဒေဟ၊ အပရဂေါယာန၊ ဥတ္တရကုရ အရပ်များသို့ သွားပြီး ယင်းဒေသထွက် ဆန်ဖြင့် ချက်ထားသည့် ဆွမ်းများကို အလှူခံ၍ သီတင်းသုံးဖော် ရ ဟန်းတော်များအား ခွဲဝေသုံးဆောင်ကြ၏။ သို့မဟုတ် အချို့ မှာ လောကပါလိတ နတ်လေးဘုံနှင့် တာဝတိံသာ နတ်ဘုံ များသို့ သွားရောက်ပြီး အရသာရှိသည့် သောက်သုံးဖွယ်များ ကို အလှူခံကြ၏။ အချို့မှာ အဝေးတွင် ရှိသည့် ကြွယ်ဝ ချမ်း သာသော နိုင်ငံများသို့ သွားပြီး အရသာရှိသည့် အစားအ သောက် မျိုးစုံကို အလှူခံကြ၏။ သို့ဖြင့် ရဟန်းတော်များမှာ ပြည့်စုံပြီး ဘိက္ခုများ အချင်းချင်း မျှဝေစားသုံးလျက် ရှိကြ၏။

သို့ဖြင့် ဒေဝဒတ်သည် ထိုရဟန်းတော်များကဲ့သို့ မိမိ လည်း တန်ခိုးစွမ်းများကို ရပါက ကောင်းမည်ဟု စဉ်းစား၏။ ဒေဝဒတ်၏စိတ်ထဲ၌ မကောင်းသော ရည်ရွယ်ချက်များ ရှိနေ သည်ကို သိမြင်တော်မူသော ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်က ဤသို့ မိန့် ကြားတော်မူ၏ ‘ဂေါတမ၊ သင်ကိုယ်တိုင်သာ ကိုယ်ကျင့်တ ရား ကောင်းအောင် လေ့ကျင့်ပါ။ ထိုကဲ့သို့နေခြင်းဖြင့် သင် သည် တန်ခိုးစွမ်းအင်များကို ရရှိပေလိမ့်မည်။ ဂေါတမ၊ သင့် ကိုသင် အဘိညာဉ်နှင့် သမာပတ်များကို ရအောင် စိတ်ကို မြှုပ်နှံထားပါ။ သင်သည် တန်ခိုးစွမ်းအင်များကို ရလိမ့်မည်’။

သို့ဖြင့် ဒေဝဒတ်သည် မိမိအား ဗုဒ္ဓသည် တန်ခိုး (Magic)ကို သင်ပေးမည် မဟုတ်ကြောင်း သိမြင်ပြီး အညာ

၃) ရဟန်းဂေါတမသည် ဆားကို အသုံးပြု၏။ အချိုခဲမှ (mass of sweat) ထုတ်လုပ်သည် ဖြစ်သောကြောင့် ငါ တို့သည် ဆားကို မသုံးဆောင်ဘဲ နေကြမည်။

၄) ရဟန်း ဂေါတမသည် ဖြတ်တောက်ထားသော ပိတ်စ (ဖြင့်စပ်ချုပ်ထားသည့်) ဝတ်ရုံကို အသုံးပြု၏။ ဂေါတမ ၏ အလေ့အကျင့်မှာ ကျွမ်းကျင်သော ရက်ကန်းသည် တို့၏အလုပ်ကို ဖျက်ဆီးရာကျသောကြောင့် ငါတို့သည် ဖြတ်တောက် မထားသည့် ဝတ်ရုံကို အသုံးပြုမည်။

၅) ရဟန်းဂေါတမသည် တောတောင်၌ နေ၏။ သို့ရာတွင် ယင်းသို့နေပါက လူအများသည် ဒါနကုသိုလ်ကို မပြု နိုင်သောကြောင့် ငါတို့သည် ကျေးရွာများ၌ နေမည်။^၁

ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ် သက်တော် ငါးဆယ်ခန့် ရှိသောအခါ ရဟန်းတော်များအား ဤသို့ မိန့်တော်မူ၏ ‘ရဟန်းတို့၊ ငါဘု ရားသည် အသက်အရွယ်နှင့် ကိုယ်ခန္ဓာ အားနည်းမှုကြောင့် ကိုင်းညွတ်နေပြီး တပည့်များအား တရားဒေသနာ ဟော ကြားခြင်းဖြင့် ပင်ပန်းလှ၏။ သင်တို့သည် ငါဘုရား၏ အမှု ကိစ္စကို ဆောင်ရွက်မည့် ရဟန်းတစ်ပါးကို ခန့်အပ်ရမည်။’

အရှင်ကောဏ္ဍက ဗုဒ္ဓ၏ အလုပ်အကျွေး ပြုပါမည်ဟု

သည့် အကြောင်းခံရှိလျှင် ယင်းအသားကို မစားရ။ တိဗက်ဝိယ၊ အခန်း-၃၊ ၈၁-၃၈ ကိုရှု။ *Wassitlief, Buddh.*, p. 56 တတိယ စည်းမျဉ်းအတွက် *Wassitlief, Buddh.*, p. 56 ကို ရှုပါ။

^၁ ဥဒါနဝဂ္ဂ၊ ၈၁-၂၀၄ ကိုရှုပါ။ ယင်း၌ တတိယစည်းမျဉ်းကို ကောင်းစွာ နားမလည်နိုင်။ အဓိပ္ပာယ် မည်သို့ရှိစေ ‘မဟေသွာ ရ၏ သုဂ်သွေးမှ ပြုလုပ်သောကြောင့်’ဟု ဘာသာပြန်နိုင်၏။

ဘဲ ကုန်းမြေ၌ ကဲ့သို့ လမ်းလျှောက်နိုင်၏။ လေထဲ၌လည်း အတောင်ရှိသော သတ္တဝါကဲ့သို့ တင်ပလွင်ခွေ ထိုင်နိုင်၏။ မီးခိုးလည်း လုပ်ပြနိုင်၏။ ဧရာမ မီးပုံကြီးကဲ့သို့ မီးတောက် မီးလျှံလည်း လုပ်ပြနိုင်၏။ ဝေလငါးကဲ့သို့ မိမိခန္ဓာကိုယ်မှ ရေ အလျဉ်ကို ထုတ်ပြနိုင်၏။ မိမိ ရရှိထားသော တန်ခိုး စွမ်း အင်ဖြင့် လနေကဲ့သို့ ခမ်းနားမှုကို ပြနိုင်၏။

သို့ဖြင့် ဒေဝဒတ်သည် ‘အကယ်၍ ငါသည် မဂဓမြေ ပေါ်၌ အကြီးဆုံး ပုဂ္ဂိုလ်ကို ငါတပည့် ဖြစ်အောင် လုပ်နိုင် လျှင် ကျန်သူများမှာ အခက်အခဲ မရှိဘဲ သူ့နောက်ကို လိုက်ကြလိမ့်မည်’ဟု ဆင်ခြင်လျက် ဘခင် နတ်ရွာစံလျှင် မဂဓဘုရင် ဖြစ်လာမည့် အဇာတသတ္တု မင်းသားကို အမှတ် ရ၏။ သို့ဖြင့် ဒေဝဒတ်သည် မိမိကိုယ်ကို ဆင်တစ်ကောင် ကဲ့သို့ ဖန်ဆင်းလျက် အဇာတသတ္တုမင်းသား၏ အိမ်ရှေ့ တံ ခါးမှ ဝင်ပြီး မလွယ်ပေါက်မှ ပြန်ထွက်၏။ တစ်ဖန် မလွယ် ပေါက်မှ ဝင်ပြီး အိမ်ရှေ့တံခါးမှ ထွက်၏။ ယင်းနောက် ဒေဝဒတ်သည် မြင်းအသွင်၊ ဘိက္ခုအသွင် ဖန်ဆင်းပြီး အဇာ တသတ္တု ရှေ့မှ ဖြတ်ပြီး အထက်ပါအတိုင်း အဝင်အထွက် လုပ်ပြ၏။ ထိုအခိုက် အဇာတသတ္တုသည် ‘ဤကား အရှင် ဒေဝဒတ္တပဲ’ဟု သိသွား၏။ ဒေဝဒတ်သည် တစ်ဖန် ရွှေ ဘယက်အသွင် ဖန်ဆင်းပြီး မင်းသား၏ လည်ပင်းတွင် တွဲ လောင်းခိုနေပြီးမှ ရင်ခွင်သို့ ပြုတ်ကျပြီး မင်းသားကို ပတ်ပြီး ကိုယ်ထင်ရှားပြ၏။ ဒေဝဒတ်မှာ မင်းသားအနေဖြင့် ‘ဤကား အရှင်ဒေဝဒတ္တပဲ။ အရှင်ဒေဝဒတ္တထက် ပိုကြီးမြတ်သော ဆ ရာကားမရှိ။ အရှင်မြတ်၏ တန်ခိုးကား ကြီးမြတ်လှ၏’ဟု တွေးနေကြောင်း သိနေ၏။ သို့ဖြင့် မင်းသားသည် အရှင် ဒေဝဒတ္တအား ယုံကြည်သွားပြီး နံနက်တိုင်း လှည်းငါးရာနှင့်

အရှင်ဒေဝဒတ္တထံ သွားပြီး ဒေဝဒတ္တနှင့် မိတ်ဆွေများအား သပိတ်ငါးရာ အပြည့် ဆွမ်းကွမ်း လှူဒါန်း၏။ ဒေဝဒတ္တနှင့် ၎င်း၏ နောက်လိုက်ရဟန်း ငါးရာတို့ စားသုံးနိုင်ကြ၏။

ဒေဝဒတ္တသည် ၎င်းအပေါ် အဇာတသတ္တုမင်းသား ပေးအပ်သည့် အလှူဒါနနှင့် ပူဇော်မှုများကြောင့် အလွန် စိတ်ဓာတ် တက်ကြွသွားပြီး မိမိကိုယ်ကို ဤသို့ ဆို၏ ‘ဗုဒ္ဓသည် အိုမင်းပြီး အားအင် ယုတ်လျော့လာနေပြီဖြစ်၏။ ယင်းသည် ဘိက္ခုများ ဥပါသကာ ဥပါသိကာများအား တရားဟောကြားရန် မစွမ်းနိုင် ဖြစ်၏။ ဗုဒ္ဓသည် တပည့်ပရိသတ်အား လမ်းညွှန်မှုကို ငါ့အား လွှဲပေးသင့်သည် မဟုတ်လော။ ထိုပရိသတ်အား ကျွန်ုပ် လမ်းညွှန်လျှင် တစ်ချိန်တည်းမှာ ဗုဒ္ဓသည် နောက်ဆံတင်းဖွယ် မလိုဘဲ သက်သောင့်သက်သာ နေနိုင်လိမ့်မည်’။ ဒေဝဒတ္တသည် ယင်းအကြံအစည် ရှိနေသော်လည်း ၎င်း၏ တန်ခိုးစွမ်းရည်မှာ တဖြည်းဖြည်း လျော့ကျလာနေပြီး နောက်ဆုံးတွင် တန်ခိုးများမှာ လုံးဝ ကွယ်ပျောက်သွား၏။ သို့ရာတွင် (ကောဏ္ဍည၏ သားဖြစ်ဖူးသော) ဗြဟ္မဘုံမှ ဗြဟ္မာ တစ်ဦးက ထိုအကြောင်းကို အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်အား သတင်းပို့သဖြင့် အရှင်မြတ်သည် ဗုဒ္ဓထံမှောက်သို့ သွားရောက်ပြီး ဒေဝဒတ္တသည် ယင်း၏ အကြံပြုချက်ကို တင်ပြရန် လာနေပြီဖြစ်ကြောင်း ဗုဒ္ဓအား လျှောက်ထား၏။

ထိုသတင်းကို ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ် ကြားသိတော်မူသောအခါ အရှင်မြတ်အား ဤသို့ မိန့်ကြား၏ ‘ဒေဝဒတ္တကား မိုက်ပေစွ၊ ငါဘုရားသည် သာရိပုတ္တရာ မောဂ္ဂလ္လာန်တို့ကဲ့သို့သော ကိုယ်ကျင့်သီလ ကောင်းမွန်ကြသူများကိုပင် တပည့်သာဝကများအား သင်ကြားဆုံးမရန် မအပ်နှံဘဲလျက် ဒေဝဒတ္တကဲ့သို့သော ယုတ်မာပြီး သူတစ်ပါးတို့၏ တံတွေး၌ မျော

နေသူအား တပည့်သာဝကများအား ဆုံးမရန် ခန့်အပ်သင့်သလားဟူသည်ကို ဆင်ခြင်ကြည့်ပါ’။

ဒေဝဒတ္တ၏ တောင်းဆိုချက်

ဒေဝဒတ္တသည် အလွန် စိတ်မချမ်းသာ ဖြစ်သွား၏။ ဗုဒ္ဓ အား စိတ်ဆိုးပြီး မနှစ်သက်နိုင် ဖြစ်သွားခြင်း၌ ခေါင်းကို သုံးကြိမ်ညှိတ်လျက် ‘ငါတို့၏ အချိန်အတိုင်း ဆက်လုပ်ကြပါစို့’ဟု ဆိုလျက် ဗုဒ္ဓ၏ မျက်မှောက်သို့ သွား၏။ ဒေဝဒတ္တ ပြုလုပ်သော လာမည့် ဖြစ်ရပ်များပြီးနောက် ဗုဒ္ဓဘာသာ သံဃာတော်များအတွင်း ကျွန်ုပ်တို့ ရရှိသော အဦးဆုံး ကွဲပြားခြင်း ဖြစ်ဖွယ် ရှိ၏။ ဒေဝဒတ္တ၏ ပြန်လည် ပြုပြင်မှုအတွက် ထင်ရှားသော လက္ခဏာများ ဖြစ်ပုံရသည့် စည်းမျဉ်းငါးချက်ကို တိဗက်ဝိနယ၊ အတွဲ-၄၊ စာ-၄၅၃ တွင် ဤသို့ဖော်ပြ၏။ ဒေဝဒတ္တသည် တပည့်များအား ဤသို့ ဆို၏ ‘အရှင်ဘုရားတို့ --

- ၁) ရဟန်း ဂေါတမသည် ဒိန်ချဉ်နှင့် နွားနို့ကို အသုံးပြု၏။ ယင်းတို့ကို အသုံးပြုခြင်းသည် ကျွဲနွားများကို ညှဉ်းပန်းရာ ရောက်သောကြောင့် ယနေ့မှစ၍ ငါတို့သည် ယင်းကို မသုံးဘဲ နေကြမည်။
- ၂) ရဟန်းဂေါတမသည် အသားကို အသုံးပြု၏။ အကယ်၍ အသားကိုစားလျှင် သက်ရှိများကို သတ်ခြင်းဖြစ်သောကြောင့် ငါတို့သည် ယနေ့မှစ၍ အသားကို မစားဘဲ နေကြမည်’။

၀ ဗုဒ္ဓသည် အသားကို အသုံးပြုခြင်းကို ခွင့်ပြုခဲ့၏။ သို့ရာတွင် အသားသည် ရဟန်းကို အထူးရည်ရွယ်ပြီး စီမံထားသည် ဖြစ်လျှင်၊ မိမိကို အထူးရည်ရွယ်ပြီး စီမံထားသည် ဖြစ်လျှင်၊ ထိုအသားကို မိမိအား ရည်ရွယ်၍ ပြင်ဆင်ထားသည်ဟု ယူဆရ

ယင်းနောက် ဗုဒ္ဓသည် ဤသို့ ဇာတ်ပေါင်းတော်မူ၏ ‘ရဟန်းတို့၊ သင်တို့သည် မည်သို့ ထင်မြင်ကြသနည်း။ ထိုအချိန်က သစ်ပင်စောင့်နတ်မှာ ယခုအခါ၌ အဇာတသတ္တုမင်းတည်း။ ခိုးသားခေါင်းဆောင်ကား ဒေဝဒတ္တတည်း။’

ဒေဝဒတ္တ၏ တိုက်တွန်းမှုနှင့် ကိုယ်တိုင်လည်း ရည်ရွယ်ချက်ရှိသဖြင့် ၎င်း၏ဖခင် ဘုရင်ဗိမ္ဗိသာရအား မြားဖြင့်ပစ်ရန် ကြံစည်လျက် ရှိသော်လည်း ကြိုးပမ်းမှု မအောင်မြင်ချေ။ ယင်းဖြစ်ရပ်ကို ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ် သိတော်မူသောအခါ ဒေဝဒတ္တအား အပြစ်တင်တော်မူပြီး အပြစ်ရှိသော ခွေးများ၊ ကျေးဇူးရှိသော တိရစ္ဆာန်များ၊ နံ့ကောင်၊ မြွေနှင့် ကြွက်တို့၏ ဖြစ်ရပ်များ အကြောင်းကို ဟောကြားတော်မူ၏။

အဇာတသတ္တု၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ဘုရင်မင်းပြုရန် ဖြစ်ကြောင်းသိရခြင်း၌ ဘုရင် ဗိမ္ဗိသာရသည် အဇာတသတ္တုအား စမာမြို့ကို အုပ်ချုပ်စေ၏။ ယင်းမြို့၌ ယင်းနှင့် ဒေဝဒတ္တတို့သည် ဗိမ္ဗိသာရ မင်းကြီးအား စောဒကတက်နိုင်ရန် လူအပေါင်းအား လုပ်ကြံလုယက်လျက် ရှိကြ၏။

ဗိမ္ဗိသာရမင်း ကွယ်လွန်ခြင်း

ဗိမ္ဗိသာရသည် သားတော်၏ ပိုင်နက်နယ်နိမိတ်မှာ ပို၍ ကျယ်ပြန့်ခဲ့လျှင် လုယက်တိုက်ခိုက်သူများ နည်းလိမ့်မည်ဟု ဆင်ခြင်ပြီး ရာဇဂြိုဟ်မြို့တော်မှတစ်ပါး မဂဓတစ်တိုင်းလုံးကို အဇာတသတ္တုအား အပိုင်စား ပေး၏။ သို့တစေ သားတော်မှာ ကျေနပ်ခြင်း မရှိချေ။ သို့ဖြင့် ဗိမ္ဗိသာရသည် မိမိ၏ ရတနာတော်များမှ တစ်ပါး ရာဇဂြိုဟ်မြို့ကိုလည်း စွန့်လွှတ်လိုက်

^၀ ဖော်ပြပါ ဝတ္ထုဖြစ်ရပ် အားလုံးကို Schiefner ၏ *TibetanTales* ၌ ဘာသာပြန်ထား၏။

လျှောက်ထားသော်လည်း ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်က အရှင်ကောဏ္ဍညသည် အသက်အရွယ် ကြီးပြီဖြစ်သောကြောင့် အရှင်မြတ်ကိုယ်တိုင်မှာ အလုပ်အကျွေး လိုလိမ့်မည်ဟု မိန့်တော်မူ၏။ အရှင်အဿဇိ၊ အရှင်သုဗဟုနှင့် အခြားသော သာဝကကြီးများသည် ဗုဒ္ဓ၏ အလုပ်အကျွေး ပြုရန်အတွက် တောင်းပန်ကြသော်လည်း ၎င်းတို့လည်း အသက်ကြီးပြီဖြစ်ကြောင်း ဗုဒ္ဓမိန့်ကြားတော်မူ၏။ ယင်းနောက် အရှင်မောဂ္ဂလ္လာနသည် အရှင်အာနန္ဒာမှာ သင့်လျော်သူဖြစ်ပြီး ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်လည်း လက်ခံတော်မူမည်ဟု ဆင်ခြင်၏။ သို့ဖြင့် အရှင်မောဂ္ဂလ္လာနသည် အရှင်သာရိပုတ္တနှင့်အတူ အရှင်အာနန္ဒထံ ကြွသွားပြီး အကယ်၍ ဗုဒ္ဓ၏ အလုပ်အကျွေးကို လက်ခံနိုင်လျှင် ယင်းသည် အလွန် ဂုဏ်ယူဖွယ် ကောင်းလိမ့်မည်ဟု မိန့်တော်မူကြ၏။ အရှင်အာနန္ဒသည် ပထမတွင် ငြင်း၏။

အရှင်အာနန္ဒက ဤသို့ အကြောင်းပြ၏ ‘ဗုဒ္ဓဘုရားတစ်ဆူအား ပြုစုလုပ်ကျွေးခြင်းမှာ ခက်ခဲသော အလုပ်ဖြစ်၏။ ဥပမာအားဖြင့် ကျွေးနေသော အစွယ်၊ နက်ရှိုင်းသော ရင်အုပ်များဖြင့် တိုက်ပွဲကို အလွန် နှစ်သက်သည့် အင်အားကြီးမားသော အသက် ခြောက်ဆယ်ရှိ မာတင်္ဂ ဆင်ပြောင်ကြီးသည် တိုက်ပွဲအတွက် အဆင်သင့် ဖြစ်နေစဉ် ၎င်း၏ အနီးသို့ ချဉ်းကပ်ရန် မလွယ်ကူသကဲ့သို့၊ ထို့အတူပင် ဗုဒ္ဓတစ်ဆူအား အလုပ်အကျွေးပြုရန် စောင့်ရှောက်ရန် ခက်ခဲပါ၏။ သို့ဖြစ်၍ အရှင်သာရိပုတ္တရာသည် တပည့်တော်အား ရှင်တော် ဗုဒ္ဓ၏ အလုပ်အကျွေးအဖြစ် ရွေးချယ်တော်မမူပါနှင့်’။

နောက်ဆုံး၌ အရှင်အာနန္ဒသည် ဗုဒ္ဓ၏ အလုပ်အကျွေးအဖြစ်ကို လက်ခံ၏။ သို့ရာတွင် --

၁) အကယ်၍ တပည့်တော်သည် ရှင်တော်ဗုဒ္ဓ၏ ဆွမ်း သို့မဟုတ် သင်းပိုင်သင်္ကန်းကို မည်သည့်အခါ တွင်မှ မသုံးဆောင်ရလျှင်၊

၂) ရှင်တော် ဗုဒ္ဓသည် ဥပါသကာတို့၏ အိမ်သို့ ကြွ တော်မူသောအခါ တပည့်တော်သည် ရှင်တော် ဗုဒ္ဓ၏ နောက်မှ လိုက်ပါခွင့် မရလျှင်၊

၃) အကယ်၍ တပည့်တော်သည် အချိန်မရွေး ရှင်တော် ဗုဒ္ဓကို ဖူးမြော်ခွင့်ရှိလျှင် --

ဟူသော ခြွင်းချက် သုံးရပ်ဖြင့် လက်ခံခြင်း ဖြစ်၏။

ဗုဒ္ဓသည် ဖော်ပြပါ ခြွင်းချက်သုံးရပ်ကို လက်ခံတော်မူ သဖြင့် အရှင်အာနန္ဒသည် ထိုနေ့မှစ၍ ဗုဒ္ဓ၏ ခွဲမရသော အ လုပ်အကျွေး ဖြစ်သွားပြီး အရှင်မြတ်သည် ဓမ္မကို များစွာ ကြားနာရသူများတွင်၊ ကြားနာရပြီးသည်ကို နားလည်နိုင်သူ များတွင်၊ နားကြားပြီးသည်တို့ကို မှတ်မိသူများတွင် အသာ ဆုံး ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်လာ၏။

သရက်ပင်နှင့် ခိုးသားများ

ဒေဝဒတ္တသည် ရာဇဂြိုဟ်မြို့၌ တိုတောင်းသော ထင်ရှားသူ အဖြစ် နေထိုင်စဉ် ဂယာသို့ ထွက်သွား၏။ ထိုစဉ် ဗုဒ္ဓသည် အဇာတသတ္တုက မိမိအား ဆွမ်းမလှူဒါန်းဘဲ ယင်းဆွမ်းကို ဒေဝဒတ္တအား လှူဒါန်းကြောင်း သိတော်မူ၏။ သို့ဖြင့် ဗုဒ္ဓ သည် တပည့်များအား ဤဝတ္ထုကို ဟောတော်မူ၏ ‘ရဟန်း တို့၊ တစ်ခါတုန်းက ကန္တာရတစ်ခုအတွင်း သစ်သီး ပန်းမာန် မျိုးစုံသည့် သစ်ပင်များ ဝန်းရံလျက်ရှိသော သစ်ခမ်းကျောင်း တစ်ခုတွင် ရသေ့အပေါင်း နေထိုင်ကြ၏။ ယင်းတို့သည် သစ် မြစ်နှင့် ကြွေကျသစ်သီးများကို စားသုံးပြီး သစ်ခေါက်များကို

ဝတ်ရုံလျက် နေထိုင်ကြ၏။ အနီးတွင် သရက်ပင် တစ်ပင်ရှိ ၏။ အသီးများဖြင့် ကွေးညွတ်လျက်ရှိသော သစ်ကိုင်းများ၌ သရက်သီးများ မှည့်ပြီး စားသောက်ချိန်တန်၍ ရသေ့များ ခူး ယူရန် ကြိုးစားကြသောအခါ သရက်ပင်၌နေသော အတ္တဆန် သော နတ်သည် ရသေ့များအား ခူးခွင့် ပမေးပေးချေ။

တစ်နေ့၌ ရသေ့များ သစ်မြစ် သစ်သီးရှာရင်း အဝေးသို့ သွားနေစဉ် ခိုးသားငါးရာတို့ သစ်ခမ်းကျောင်းသို့ ရောက်လာ ကြပြီး သရက်ပင်ကို လှမ်းမြင်ကြ၏။ ခိုးသားများသည် သ ရက်သီးကို ရလိုကြသဖြင့် ခေါင်းဆောင် လုပ်သူက ‘ပုဆိန် ဖြင့် သစ်ပင်ကို ခုတ်လှဲပြီး သစ်သီးကို စားကြစို့’ဟု ဆို၏။

ယင်းသို့ ပြောဆိုသံကို ကြားရခြင်း၌ သစ်ပင်စောင့် နတ် သည် သစ်သီးအားလုံးကို မြေကြီးပေါ်သို့ ခြွေချ၏။ ခိုးသား များသည် သစ်သီးများကို အဝစားပြီး ထွက်ခွာသွားကြ၏။

ရသေ့များ သစ်ခမ်းကျောင်းသို့ ပြန်ရောက်သောအခါ သ ရက်သီး စားနေသူ (သစ်ခမ်းကျောင်း၌ ကျန်ခဲ့သည့် ရသေ့ အား) မေးမြန်းကြ၏။ ကျန်ရစ်သူ ရသေ့က အောက်ပါ ဂါ ထာကို ရွတ်ဆို၏ -

‘ငြိမ်းချမ်းပြီး ကောင်းစွာ ကျင့်ကြံနေသူများအား သစ်သီး များကို မပေး၊
ကောက်ကျစ်စွာ ပြုသူ ခိုးသားများအား သစ်သီးကို ပေးပါ၏။’

ရသေ့တို့က မည်သို့ ဖြစ်ပျက်ပုံကို မေးမြန်းသဖြင့် ရ သေ့က ၎င်းတို့က ပြောပြကြ၏။ လောဘကြီးသော သစ်ပင် စောင့်နတ်သည် ငြိမ်းချမ်းစွာ နေကြသော ရသေ့များအား သစ်သီးကို မပေးခဲ့သော်လည်း သီလမရှိသည့် သူခိုးများအား သစ်သီးများကို ပေးဘိ၏။

၏။ သို့ရာတွင် ရတနာများကို ပိုင်ဆိုင်သူသည်သာ အမှန်တကယ် အုပ်ချုပ်သူဖြစ်ကြောင်း ဒေဝဒတ္တက အကြံပေးသည့်အတိုင်း အဇာတသတ္တုသည် ထိုရတနာများကိုလည်း စွန့်ရန် ဖခင် ဗိမ္ဗိသာရအား ဖွင့်ဆို၏။ မင်းကြီးသည် ငြင်းဆိုပြီး တစ်ချိန်တည်းတွင် သားတော်အား ကောက်ကျစ်သူ ဒေဝဒတ္တနှင့် အဆက်အသွယ် ဖြတ်ရန် သတိပေး၏။ ဘခင်၏ စကားကို စိတ်ဆိုး အမျက်ထွက်ခြင်း၌ အဇာတသတ္တုသည် အကျဉ်းချ လိုက်ပြီး အကျဉ်းထဲတွင် အစာပြတ်၍ ကွယ်လွန်စေရန် စီမံ၏။ ဗိမ္ဗိသာရအား တွေ့ဆုံခွင့်ရှိသည့် တစ်ဦးသောသူ မိခင် ဝေဒေဟီသည် ခွက်ဖြင့် အစားအသောက်ကို ဆောင်ယူလာ၏။ သို့ရာတွင် အဇာတသတ္တုသည် ထိုအကြောင်းကို ထောင်သားများထံမှ ကြားသိရသဖြင့် အစာပြတ်၍ ကွယ်လွန်စေရန် ထိုသို့ မပြုဖို့ မိဖုရားကြီးအား တားမြစ်၏။

ယင်းနောက် ဝေဒေဟီသည် မိမိ၏ ကိုယ်ခန္ဓာကို အာဟာရ ဖြစ်စေသည့် အမှုန်များဖြင့် လိမ်းကျံလျက် ခြေကျင်းတွင် ရေဖြည့်ပြီး သွားတွေ့၏။ သို့ဖြင့် ဘုရင်ဗိမ္ဗိသာရ ဆက်လက်၍ အသက်ရှင်နေ၏။ ထိုသို့ ဆောင်ရွက်သည်ကိုလည်း သိသွားကြပြန်သဖြင့် မိဖုရားသည် မင်းကြီးအား သွားတွေ့ခွင့် မရတော့ချေ။ ယင်းနောက် ဗုဒ္ဓသည် ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီး အကျဉ်းထောင် တံခါးမှာ ရှင်တော်မြတ်အား ဖူးတွေ့နိုင်သည့် ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင် ထိပ်ပေါ်၌ စင်္ကြန် လျှောက်တော်မူ၏။ မြတ်ဗုဒ္ဓအား ဖူးမြော်ရသည့် ပီတိသည် မင်းကြီးအား ဆက်လက်၍ အသက်ရှင်နေစေ၏။ ယင်းကို အဇာတသတ္တု သိသွားခြင်း၌ ပြတင်းပေါက် တံခါးကို ပိတ်ပြီး ဘခင်၏ ခြေဖဝါးကို ဓားဖြင့် ခွဲခိုင်း၏။

ယင်းနောက် ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်သည် အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်

အား စေလွှတ်တော်မူ၏။ အရှင်မြတ်သည် တန်ခိုးဖြင့် အကျဉ်းထောင် အတွင်းသို့ ဝင်ပြီး မင်းကြီးအား နတ်မင်း လေးယောက်တို့ ပျော်စံရာ နတ်ပြည်၌ ပြန်လည်မွေးဖွားမည် သေချာကြောင်း မိန့်ကြားလျက် ဗိမ္ဗိသာရအား နှစ်သိမ့်တရား ဟောကြားတော်မူ၏။

ထိုအချိန်တွင် အဇာတသတ္တု၏သား ဥဒယဘဒ္ဒ၌ လက်တွင် ပြည်တည်သော အနာတစ်ခု ဖြစ်သဖြင့် ယင်းသည် ၎င်းအား ငိုကြွေးစေ၏။ ဘခင် (အဇာတသတ္တု)သည် သားတော်အား လက်ဖြင့် ပွေ့ချီလျက် နမ်းရှုပ်၏။ ယင်းနောက် အဇာတသတ္တုသည် သူ့သား၏ လက်ညှိုးကို ပါးစပ်ထဲ၌ ထည့်ပြီး ငုံ့ထားစဉ် ပြည်ပေါက်ပြီး သားတော်အား သက်သာရာရစေ၏။ ထိုအခိုက်တွင် ဝေဒေဟီ အခန်းထဲသို့ ရောက်လာသဖြင့် အဇာတသတ္တု လုပ်ပုံကို မြင်ရခြင်း၌ မိဖုရားကြီးသည် တစ်ချိန်က သူ့ဘခင် ဗိမ္ဗိသာရလည်း အဇာတသတ္တုအတွက် ထိုသို့ ပြုခဲ့ဖူးကြောင်း ပြောပြ၏။ အဇာတသတ္တုသည် ဘခင်အပေါ် ပြုမူခဲ့သည်နှင့် ပတ်သက်၍ အလွန် စိတ်မချမ်းသာ ဖြစ်သွားပြီး ဘခင်ကို အသက်ရှင်စေလိုစိတ် ဖြစ်သွား၏။

သို့ဖြင့် အဇာတသတ္တုသည် ‘ဘခင်ဘုရင်အို အသက်ရှင်နေသေးကြောင်း ပြောနိုင်သူအား ငါ၏ ထီးနန်းကို ပေးအပ်မည်’ဟု အော်၍ ပြော၏။ လူအများသည် ဝမ်းသာပျော်ရွှင်သော အော်သံများဖြင့် အကျဉ်းထောင်ရှိရာသို့ ပြေးလာကြ၏။ သို့ရာတွင် ၎င်းတို့၏ အော်သံများကို ဘုရင် ဗိမ္ဗိသာရ ကြားရသောအခါ မင်းကြီးသည် မိမိအား နှိပ်စက်မှု အသစ်တစ်ခု လုပ်တော့မည်ဟုယူဆပြီး ထိတ်လန့်သွားပြီး သက်ပြင်းရှည်ကြီး ချလိုက်ပြီး နောက်တွင် ကွယ်လွန်သွားလေ၏။

Li-yul-gyi lo-rgyus pa, (p. 233) ကျမ်းအရ အဇာတ

သတ္တုသည် ဗုဒ္ဓ ပရိနိဗ္ဗာန်မစံမီ ငါးနှစ်အလိုတွင် မဂဓနိုင်ငံ၏ ဘုရင် ဖြစ်လာသည် ဆိုသော်လည်း ယင်းအချိန်ကာလသည် ရှေ့အခန်းတွင် ဖော်ပြမည့် အဖြစ်အပျက် အားလုံး ဖြစ်ပျက်ရန် တိုးတောင်းလွန်း၏။ တောင်ပိုင်း မှတ်တမ်းများတွင် ရှင်တော်ဗုဒ္ဓ ပရိနိဗ္ဗာန် စံသည်မှာ အဇာတသတ္တုမင်း အဘိသိက်ခံပြီးနောက် ရှစ်နှစ် အကြာတွင် ဖြစ်ကြောင်းဆို၏။ အလွန်တိုတောင်းသောကာလ ဖြစ်သည့်တိုင်အောင် ဤဖော်ပြချက်မှာ သင့်မြတ်၏။

၁ ဒီပဝံသ၊ အခန်း ၃၊ ၆၀-၇၁။

၁၇၂ ဗုဒ္ဓဖြစ်တော်စဉ် တိဗက်မှတ်တမ်းများ

ပေးမည့် အိမ်သို့ ထက်ကြပ်မကွာ လိုက်သွား၏။ ဗုဒ္ဓသည် ဆင်ပြောင်ကြီး ကိုယ်တော်မြတ်အား ဆက်လက်၍ ဖူးမြင်နိုင်စေရန် အိမ်၏ နံရံများကို ဖန်အသွင်သို့ ပြောင်းလိုက်၏။ သို့ရာတွင် အဇာတသတ်မင်းသည် ဆင်နှင့် အိမ်အကြားတွင် နံရံ ခြားစေ၏။ မြတ်စွာဘုရားအား မမြင်တွေ့ရခြင်း၌ ဆင်ပြောင်ကြီးသည် သောကဖြင့် သေဆုံးပြီး နတ်မင်းကြီး လေးယောက်တို့ ပျော်စံရာ နတ်ပြည်၌ မွေးဖွား၏။

ဒေဝဒတ္တသည် ဗုဒ္ဓ၏ စကားတော် မှန်ကန်ခြင်းအပေါ် ရဟန်းတော်များ ယုံမှားသံသယ ဖြစ်သွားပြီး ချမှတ်ထားသည့် သိက္ခာပုဒ်များကို မလိုက်နာစေရန် နည်းလမ်း မှန်သမျှကို ရှာကြံ၏။ ညာဘက်၌ ကောကာလိက ဘယ်ဘက်၌ ကဏ္ဍဒွါဇတို့ ခြံရံလျက် နောက်လိုက် ရဟန်းငါးရာတို့အား တရားဟောနေသည့် ဒေဝဒတ္တ ရှိရာသို့ အရှင်သာရိပုတ္တနှင့် အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်တို့ ကြွတော်မူကြ၏။ အရှင်သာရိပုတ္တသည် လမ်းမှားသို့ ရောက်နေသော ရဟန်းတော်များအား အမှန်တရားဖက်သို့ ပြန်လာရန် ဟောကြားပြီး အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်ကမူ ၎င်းတို့၏ ရှေ့၌ တန်းခိုးအမျိုးမျိုးကို ဖန်ဆင်းပြ၏။ သို့ဖြင့်ထို ရဟန်းတော်များ၏ မျက်လုံးများ ပွင့်လင်းသွားပြီး မိမိတို့အား ရှင်တော် ဗုဒ္ဓထံသို့ ပြန်လည် ခေါ်ဆောင်သွားရန် တောင်းပန်ကြ၏။ ပြည့်စုံသော အဂ္ဂသာဝက အစုံသည် ထိုရဟန်းတော်များအား ပြန်ခေါ်ခဲ့ကြပြီး လမ်းတွင် ကျင်းငယ်တစ်ခုကို ကျော်ဖြတ်ရ၏။ ဒေဝဒတ္တလည်း ကောကာလိက၊ ကဏ္ဍဒွါဇ၊ ကတမောရကတိဿ၊ သာဂရဒတ္တတို့နှင့်အတူ ထိုရဟန်းတော်များ ပြန်လာဖို့ မျှော်လင့်ပြီး ဆွဲဆောင်ရန် လိုက်လာကြစဉ် ဒေဝဒတ္တသည် ထိုကျင်းငယ်ထဲသို့ ကျသွား၏။ လမ်းမှားခဲ့ကြသည့် ရဟန်းတော်များသည် ဗုဒ္ဓ ထံမှောက်သို့ ရောက်ရှိသွား

အခန်း (၄)

အဇာတသတ္တု မင်းဖြစ်သည်မှ စ၍ ဗုဒ္ဓ ပရိနိဗ္ဗာန်စံသည်ထိ ဖြစ်ရပ်များ

အဇာတသတ္တု မဂဓဘုရင် ဖြစ်လာပြီးနောက် များမကြာမီ ဗုဒ္ဓ ရှင်တော်မြတ် ရာဇဂြိုဟ်မြို့အနီး ဝိဇ္ဇကုဋ်တောင်ပေါ်ရှိ ကုမ္ဘီရ ယက္ခ၏ ဗိမာန်တွင် သီတင်းသုံးစဉ်အတွင်း ဒေဝဒတ္တသည် အဇာတသတ္တုအား မိမိသည် မင်းကြီး ထီးနန်းကိုရရန် ကူညီခဲ့သူ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် မိမိအနေဖြင့် ဗုဒ္ဓဖြစ်လာခြင်းအတွက် ကူညီရန် တောင်းဆို၏။

ဗုဒ္ဓ၏ အသက်ကို လုပ်ကြံခြင်း

ဒေဝဒတ္တတွင် အိန္ဒိယ တောင်ပိုင်းမှ ခေါ်ယူထားသည့် ကျွမ်းကျင်သည့် လက်မှုပညာသည် တစ်ဦးရှိပြီး ဒေဝဒတ္တသည် ၎င်းအား ဗုဒ္ဓ သီတင်းသုံးသည့် နေရာ၏ ရှေ့တွင် ကျောက်မောင်း ဆင်ခိုင်း၏။ ဒေဝဒတ္တသည် ယင်းအလုပ်ကို လုပ်သားငါးရာဖြင့် တည်ဆောက်၏။ ထို့ပြင် အကယ်၍ ကျောက်မောင်း အန္တရာယ်မှ လွတ်ခဲ့လျှင် ဗုဒ္ဓအား သတ်ဖြတ်ရန် အပိုလူ ၂၅၀ ကိုလည်း အဆင်သင့် စီမံထား၏။ ဒေဝဒတ္တသည် အခြားပုဂ္ဂိုလ်များ ပျက်ကွက်ခဲ့လျှင် ထိုကိစ္စကို မိမိကိုယ်တိုင် ပြီးမြောက်အောင် ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် အဆင်သင့် နေရာ ယူထား၏။

ယောက်ျားများသည် ကျောက်မောင်းကို ဖြုတ်ခါနီးတွင် ယင်းသည် ဗုဒ္ဓကို သေစေနိုင်ကြောင်း သိကြသဖြင့် ကျောက်မောင်းကို မဖြုတ်ဘဲ ထွက်ခွာသွားကြ၏။ ၎င်းတို့သည် ဗုဒ္ဓ

ရှင်တော်မြတ် ဖန်ဆင်းပေးသော လှေကားဖြင့် ဆင်းပြီး ဗုဒ္ဓ၏ ခြေတော်ရင်း၌ ထိုင်ကြလျက် ဗုဒ္ဓ၏ သာဝကအဖြစ် ခံယူသွားကြ၏။

စီမံထားသောကိစ္စ ပြီးပြီ ထင်မှတ်ပြီး ဒေဝဒတ္တသည် ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်ထိပ်သို့ တက်သွားစဉ် တောင်ခြေတွင် ၎င်းခိုင်းစေထားသူများသည် ဗုဒ္ဓ၏ ခြေရင်း၌ ထိုင်နေကြသည်ကို တွေ့ရ၏။ ရွှေဒင်္ဂါးတစ်သိန်းတန် ပုလဲ လည်ဆွဲရတနာကို ဆုကြေးအဖြစ် ပေးထားသော ကျောက်မောင်းဆရာမှာ ဗုဒ္ဓ ဖန်ဆင်းထားသော လှေကားဖြင့် ထွက်ပြေးသည်ကို တွေ့ရ၏။ သို့ရာတွင် ဒေဝဒတ္တသည် ကျောက်မောင်းမှ ကျောက်တုံးတစ်ခုကို ဗုဒ္ဓထံသို့ ဆွဲချလိုက်သဖြင့် ယက္ခ တစ်ယောက်သည် ယင်းကျောက်တုံးကို ခွဲပစ်ရန် ဝဇီရပါဏီကို ခေါ်ခဲ့သော်လည်း ကုမ္ဘီရယက္ခသည် ထိုကျောက်တုံးကို တားဆီးရန် ကြိုးစားရင်း အသက်ကို စတေးလိုက်ရ၏။ ကျောက်တုံး အပိုင်းအစ တစ်ခုသည် ဗုဒ္ဓ၏ ခြေမကို ထိခိုက်ပြီး အနာတရ ဖြစ်သွား၏။

ဇီဝကသည် ဗုဒ္ဓထံသို့ သုံးကြိမ် လာရောက်ပြီး အလွန်ခက်ရာခဲဆစ် ရရှိသည့် အလွန် ရှားပါးသော စန္ဒကူးဆေးမြစ်ဖြင့် ကုသ၏။ သို့ရာတွင် ဗုဒ္ဓသည် သွေးအများအပြား ဆုံးရှုံးသွားသဖြင့် ဇီဝကသည် အမျိုးသမီးငယ် တစ်ဦး၏ နို့ရည်ကို ဗုဒ္ဓအား တိုက်ကျွေးသော်လည်း သွေးအား နည်းခြင်းကို မရပ်နိုင်ဘဲ ရှိ၏။ ယင်းနောက် ဒသဗလ ကဿပက မြတ်စွာဘုရား၊ ရှင်တော် မြတ်ဘုရားသည် ရန်သူများကို သားတော်များကဲ့သို့ နှလုံးသားတွင် တူညီစွာ ထားသည် မှန်လျှင် သွေးအား နည်းခြင်းသည် ရပ်စဲသွားပါစေ'ဟု သစ္စာပြု၏။ ချက်ခြင်းပင် သွေးထွက်ခြင်းမှာ ရပ်စဲသွား၏။

ဘုရင် အဇာတသတ္တုတွင် ရတနပါလ (သို့မဟုတ် ဝါသု

ပါလ)အမည်ရှိ အလွန်ဒေါသကြီးသော ဆင်တစ်စီးရှိ၏။ ၎င်းဆင်အား အပြင်သို့ ထုတ်တိုင်း လူများစွာကို အနာတရ ဖြစ်စေ၏။ သို့ဖြင့် လူအများက အဇာတသတ်မင်း အနေဖြင့် ထိုဆင်အား အပြင်ကို ထုတ်တိုင်း လူအများအား သတိပေးသည့် ခေါင်းလောင်းထိုးရန် မင်းကြီးအား တောင်းပန်ထားရသည်အထိ ဖြစ်၏။ တစ်နေ့တွင် ရာဇဂြိုဟ်မြို့သား သူဌေးတစ်ယောက်သည် မိမိအိမ်သို့ ဗုဒ္ဓနှင့် တပည့်သာဝကများအား ဆွမ်းစားကြွရန် ပင့်ဖိတ်၏။ ဒေဝဒတ္တသည် ထိုသတင်းကို ကြားသဖြင့် ဆင်ထိန်းထံသို့ သွားပြီး အကယ်၍ ထိုဆင်ကြီးကို လွှတ်ပေးနိုင်လျှင် ရွှေဒင်္ဂါးတစ်သိန်း တန်သည့် လည်ဆွဲရတနာကို ပေးမည်ဖြစ်ကြောင်း ဆို၏။ ဆင်ထိန်းက ဘုရင်မင်း၏ သဘောတူညီချက်ဖြင့်သာလျှင် ထိုကိစ္စကို ပြုရန် သဘောတူ၏။ ဒေဝဒတ္တက ဘုရင်သဘောတူချက် ရရှိပြီးဖြစ်သကဲ့သို့ ဟန်ဆောင်ပြီး ဆို၏။ ယင်းနောက် သတိပေး ခေါင်းလောင်း ထိုးသဖြင့် ဗုဒ္ဓအား ဆွမ်းကျွေးရန် ပင့်ဖိတ်ထားသော ဥပါသကာသည် ဝေဠုဝနသို့ ပြေးသွားပြီး မြို့ထဲသို့ မဝင်ရန် လျှောက်ထား၏။ မြတ်စွာဘုရားက မကြောက်ရန် ထိုဥပါသကာအား မိန့်ကြားတော်မူပြီး နောက်ပါ ရဟန်းတော် ငါးရာနှင့်အတူ မြို့တော်တွင်းသို့ ဆွမ်းခံကြွတော်မူ၏။ ဒေဝဒတ္တသည် ဗုဒ္ဓအား ဆင်ပြောင်ကြီး သတ်သည်ကို ကြည့်ရှုရန် နန်းတော် ပြဿာဒ်ပေါ် တက်၏။ ဆင်ပြောင်ကြီး ဗုဒ္ဓထံသို့ တစ်ရိုက်ထိုး ပြေးလာသောအခါ အရှင်အာနန္ဒမှတစ်ပါး အခြားသော တပည့်သာဝကများ ဗုဒ္ဓကို စွန့်၍ ထွက်ခွာသွားကြ၏။ ဗုဒ္ဓသည် စကားလုံး အနည်းငယ်မျှဖြင့် ဆင်ပြောင်ကြီးအား ယဉ်ကျေးအောင် ဆုံးမတော်မူသဖြင့် ဒေါသထန်းပြင်းသည့် ဆင်ပြောင်းကြီးသည် ဗုဒ္ဓ၏ နောက်တော်မှ ဆွမ်းဘုဉ်း

မင်းသား ဥဒယဘဒ္ဒက လပြည့်နေ့ အထိမ်းအမှတ် အနေဖြင့် အခြား နိုင်ငံတစ်ခုအား ဆန့်ကျင်တိုက်ခိုက်သည့် စီမံချက်တစ်ခု လုပ်သင့်ကြောင်း အကြံပြု၏။ အမတ်ကြီးများ အနက်တစ်ယောက်က ဤသို့ဆို၏ ‘ပူရဏကဿပသည်’ သီလသိက္ခာရှိ၏။ လူအပေါင်း၏ ဆရာဖြစ်၏။ လူအများ ပူဇော်ခြင်းခံရ၏။ လူအများ လေးစားခြင်းကို ခံရ၏။ အသက် အရွယ် ကြီးရင့်၏။ သာဝကငါးရာ၏ ဆရာအရှင် ဖြစ်၏။ ပူရဏကဿပသည် ယခုအခါ ရာဇဂြိုဟ်မြို့၌ သီတင်းသုံးနေ၏။ မင်းကြီးသည် ထိုအရှင်အား သွားရောက် ဖူးမြော်သင့်ပါ၏။’

အခြား အမတ်ကြီး တစ်ယောက်ကလည်း ဂေါသာလီ (Gosāli)၏သား မက္ခလီ(Maskarin) ပရိဗိုဇိ ဝေရတ္တိ(Vairatti) ၏ သား သဉ္ဇယ၊ အဇိတကေသကမ္မလ၊ ကကုဏေစ္စာယနနှင့် နိဂဏ္ဌနာထပုတ္တ (Nirgrantha Djanatiputra) တို့သည် သီလသိက္ခာရှိ၏။ လူအများ၏ ဆရာဖြစ်၏။ (ဖော်ပြပြီးအတိုင်း) ၎င်းတို့သည် ယခုအခါ ရာဇဂြိုဟ်မြို့၌ သီတင်းသုံးနေ၏။’

၎င်းတို့က ယင်းသို့ ဆိုနေကြစဉ်တွင် ကုမာရဘန္ဓ (Kumarabhandā) ဇီဝကလည်း ၎င်းတို့ အထဲတွင် ရှိနေ၏။ သို့ဖြင့် အဇာတသတ္တမင်းသည် ဇီဝကအား ‘ဇီဝက၊ သင်သည်

၀ ပူရဏကဿပသည် ဗုဒ္ဓ၏ သာသနာပြု ၁၆-နှစ်မြောက်တွင် သာဝတ္ထိမြို့အနီး၌ ရေနစ် သေဆုံးကြောင်း စာမျက်နှာ-၁၄၇ တွင် တွေ့ရသဖြင့် ယခုဖြစ်ရပ်မှာ မည်သို့ ဖြစ်နိုင်သနည်း။ ဤဖြစ် ရပ်များ၌ ကျွန်ုပ်တို့ တွေ့ရသည့် ခြားနားချက် အားလုံးကို စဉ်းစားခြင်းမှာ အကျိုးမရှိချေ။ လုပ်နိုင်သမျှမှာ ရှေ့နောက် ဆန့်ကျင်မှုများ လျော့နည်းစေရန်သာ ကြိုးစား၍ စီစဉ်ရမည် ဖြစ်၏။

ကြ၏။ ၎င်းတို့သည် ဗုဒ္ဓအား မိမိတို့၏ အပြစ်ကို တောင်းပန် ကြသဖြင့် တစ်ခွန်းတလေမျှ အပြစ်တင်မခံရဘဲ ရဟန်းများ နှင့် အတူ သီးသုံးခွင့် ရရှိကြ၏။ ဗုဒ္ဓသည် ၎င်းတို့အား အကြောင်းအကျိုးဆက် ဒေသနာတော်ကိုသာလျှင် ဟောကြား ပြီး ဓမ္မ၏ မှန်ကန်မှုကိုသာလျှင် ညွှန်ပြတော်မူ၏။

ဇောတိကသူဌေး ရဟန်းပြုခြင်း

ကျွန်ုပ်တို့သည် ပြီးခဲ့သော အခန်း (ဤကျမ်း၊ စာ-၁၂၉) တွင် လူသားတို့၏ ပျော်ရွှင်မှု အားလုံးနှင့် ပြည့်စုံသည့် ရာဇဂြိုဟ် သူဌေးကြီး ဇောတိကသူဌေး၏ ငြိမ်းချမ်းသည့် အကြောင်းကို ဖော်ပြခဲ့၏။ သို့ရာတွင် ဒေဝဒတ္တ၏ လမ်းညွှန်မှုကို ခံယူသူ အဇာတသတ္တသည် တရားသဖြင့် နေထိုင်သူ ဘခင် မင်းကြီး အား သတ်ဖြတ်ပြီး ဘခင်၏ သရဖူကို မိမိ၏ ခေါင်းပေါ်မှာ မိမိကိုယ်တိုင် ဆောင်းပြီး ဘုရင်ဖြစ်လာသောအခါ ဇောတိက သူဌေးကို ခေါ်ပြီး ‘သူဌေး၊ သင်နှင့် ငါသည် ညီအစ်ကိုများ ဖြစ်၏။ ပိုင်ဆိုင်မှုကို တစ်ဝက်စီ ခွဲဝေကြစို့’ဟု ဆို၏။

ဇောတိကသည် ‘တရားနှင့် အညီနေသည့် ဘခင်ရင်းကို ပင် သတ်ပြီး ဘခင်၏သရဖူကို မိမိ၏ ခေါင်းပေါ်မှာ ဆောင်း ပြီး ဘုရင်လုပ်သူ အဇာတသတ္တသည် ငါ့ကိုလည်း သတ်ပစ်နိုင် ၏။ သူသည် ငါ့အိမ်ကို လုယက်လိုသော်လည်း ၎င်းသည် အောင်မြင်နိုင်မည် မဟုတ်’ဟု ဆင်ခြင်၏။

‘မင်းကြီး၊ မည်သို့ ခွဲခြမ်းလိုပါသနည်း’ဟု ဇောတိက သူဌေးက မေး၏။

‘သင့်အိမ်ကို ငါယူမည်။ ငါ့အိမ်ကို သင်ယူပါ။’

၀ မေးခါစ ဇောတိကသူငယ်ကို ဗိမ္ဗိသာရမင်းက ကောက်ယူ မွေး စားခဲ့သည်ကို အမှတ်ရပါ။

‘ကောင်းပါပြီ၊ အရှင်မင်းကြီး’ဟု ဇောတိက ဖြေ၏။
ယင်းနောက် အဇာတသတ္တုသည် ဇောတိက၏ အိမ်သို့ ပြောင်းရွှေ့၏။ ဇောတိကမူ အဇယတသတ္တု၏ အိမ်သို့ ရွှေ့၏။ သို့ရာတွင် ဇောတိက၏ အိမ်ဟောင်းမှ ခမ်းနားကြီးကျယ်မှု အားလုံးသည် ဇောတိက၏ အိမ်သစ်သို့ ရောက်လာ၏။ ဇောတိကသည် မိမိ၏ အိမ်ကို ဘုရင် အဇာတသတ္တု၏ အိမ်နှင့် ခုနစ်ကြိမ် အလဲအလှယ် ပြု၏။

အဇာတသတ္တုသည် ‘ငါသည် ဇောတိကသူဌေး၏ ရတနာ ပစ္စည်းများကို ဤနည်းဖြင့် ရနိုင်မည် မဟုတ်။ နောက်တစ်မျိုး ကြိုးစားဦးမည်’ဟု ကြံစည်၏။ သို့ဖြင့် အဇာတသတ္တုသည် လုယက်သူများနှင့် ခိုးသားများအား ဇောတိက၏ အိမ်အတွင်းသို့ ဝင်ပြီး ရတနာပစ္စည်းများကို ခိုးယူရန် စီမံ၏။ အိမ်နေ အမျိုးသမီးထံမှ တစ်ဆင့် ယင်းတို့ကို တွေ့ရှိသွားပြီး ဇောတိကသည် ခိုးသားများကို အဇာတသတ္တုမင်း စေလွှတ်ကြောင်း သိရှိသွား၏။ မိမိ၏လူများ ဖမ်းခံရကြောင်း သိရသောအခါ အဇာတသတ္တုက ‘ငါစီမံခြင်းဖြစ်၍ ယင်းတို့ကို လွှတ်ပေးလိုက်ပါ’ဟု ဆိုပြီး တမန်တစ်ယောက်အား စေခိုင်းလိုက်၏။ ဇောတိကသူဌေးသည် မိမိအား ဘုရင် သတ်တော့မည်ကို ကြောက်ရွံ့ပြီး သာသနာ့ဘောင်သို့ ဝင်ရောက်ရန် ဆုံးဖြတ်၏။ သို့ဖြင့် ဇောတိကသည် မိမိ၏ စည်းစိမ်ကို လိုအပ်နေသူ၊ ဒုက္ခရောက်နေသူ၊ ဆင်းရဲသား၊ မကျန်းမာသူများနှင့် စွန့်ပစ်ခံများအား ပေးကမ်း ဝေငှ၏။ ယင်းနောက် မိတ်ဆွေများ၊ ချစ်ခင်သူများ၊ အိမ်နီးနားချင်းများနှင့် သားများ၏ ခွင့်ပြုချက်ဖြင့် ဗုဒ္ဓထံ သွားပြီး ရဟန်းပြု၏။

ရှင်တော် ဗုဒ္ဓသည် ရာဇဂြိုဟ်မြို့အနီး ဇီဝက ကုမာရဘဏ္ဍ၏ သရက် ဥယျာဉ်တွင် သီတင်းသုံးလျက် နွေရာသီကို

ကုန်လွန်တော်မူချိန် ဖြစ်၏။^၁

ထို့နောက် ဝေဒေဟီ မိဖုရား၏သား၊ မဂဓဘုရင် အဇာတသတ္တုသည် နွေလယ်လ၏ လပြည့်တစ်ည၌ နန်းပြဿာဒ်ဆောင်သို့တက်ပြီး လပြည့်ည၏ တောက်ပသော လင်းရောင်အောက်၌ မှူးမတ်အပေါင်း ခြံရံလျက် စံနေ၏။

အဇာတသတ္တု ဗုဒ္ဓအား ဖူးမြော်ခြင်း

ယင်းနောက် အဇာတသတ္တုသည် မှူးမတ်များအား ‘မင်းကြီးများ၊ ယခု အချိန်ကား နွေရာသီ၏ အလယ်ကာလ ဖြစ်၏။ အမှန်သော် နွေရာသီ အလယ်လ၏ လပြည့်ည ဖြစ်၏။ လသည် နေကဲ့သို့ ပြည့်ဝန်းစွာ တောက်ပနေ၏။ ငါတို့ အဘယ်ကိစ္စကို ဆောင်ရွက်လျှင် ကောင်းမည်နည်း’ဟု ဆို၏။

ထိုစဉ် နန်းတွင်းသူ အမျိုးသမီးတစ်ယောက်က ဝေဒေဟီ၏သား မဂဓဘုရင် အဇာတသတ္တုအား ‘မင်းကြီး၊ နွေလယ်ရာသီ၊ လပြည့်ည ဖြစ်ခြင်းကြောင့် အရှင်မင်းကြီး အလိုရှိသည့်အတိုင်း ဝမ်းမြောက် ဝမ်းသာ ပျော်ရွှင်အောင် ဆောင်ရွက်ပါ။ သို့ဖြစ်လျှင် ကောင်းမည်ဟု ထင်ပါ၏’ဟု ဆို၏။

နောက် အမျိုးသမီးတစ်ယောက်က ရာဇဂြိုဟ် တစ်မြို့လုံးကို တန်းဆာဆင်ရန် တိုက်တွန်းလျက် ‘မင်းကြီး၊ အရှင်မင်းကြီး အလိုရှိသည့်အတိုင်း ဝမ်းမြောက် ဝမ်းသာ ပျော်ရွှင်အောင် ဆောင်ရွက်ပါ’ ဟု ဆို၏။

^၁ Schiefner, *Tib. Lebens*, p. 315 အလိုအရ ဗုဒ္ဓသည် သုံးဆယ့်ခြောက်ခုမြောက် နွေရာသီကို ဤဥယျာဉ်၌ သီတင်းသုံးသည်ဟု ဆို၏။ သို့ရာတွင် ဤမှတ်တမ်းနှင့်မူ ညီညွတ်ခြင်း မရှိ။ ယင်းဖြစ်ရပ်သည် လေးဆယ့်တစ်ခုမြောက် နွေရာသီ သို့မဟုတ် ဗုဒ္ဓ၏ သက်တော် ခုနစ်ဆယ့်ငါး အချိန်ထက် ပို၍ မစောနိုင်ချေ။

‘တစ်ထောင့်နှစ်ရာ ငါးဆယ် အတိုင်းအရှည် ရှိပါသည်’ ဟု ဇီဝက ဖြေ၏။

‘ဇီဝက၊ ရှင်တော် ဗုဒ္ဓသည် ထိုမျှ များပြားသော တပည့် သံဃာ အရေအတွက်နှင့် အတူတကွ သီတင်းသုံးနေပါလျက် ငါသည် ထိုသံဃာတော်များ၏ ချောင်းဆိုးသံ ချေဆတ်သံမျှ ပင် မကြားရ။ ထို့ကြောင့် သင်သည် ငါ့အား သတ်လို၍ ဖမ်း ဆီးခြင်း၊ လိမ်ညာလှည့်ဖြားပြီး ကွပ်မျက်မည့်သူများ သို့မ ဟုတ် ဆန့်ကျင်ဘက်အုပ်စု သို့မဟုတ် ငါ့မိတ်ဆွေ မဟုတ်သူ များ၏ လက်သို့ ထုတ်ယူလာခြင်း မဟုတ်ဟု သင်သည် မည် သို့ ဆိုနိုင်သနည်း။’

‘မင်းကြီး၊ ဗုဒ္ဓသည် တိုးညှင်းသည့် အသံကို ကြိုက်ပါ၏။ တိုးညှင်းစွာ ပြောဆိုမှုကို နှစ်သက်ပါ၏။ တိုးညှင်းစွာ ပြောဆို ပါ၏။ ဗုဒ္ဓသည် တိုးညှင်းစွာ ပြောဆိုမှုကို ချီးမွမ်းတော်မူ သောကြောင့် နူးညံ့စွာ ပြောဆိုကြပါ၏။ မင်းကြီး၊ သင့်ဆင်ကို ဆက်၍ ရှေ့သို့ သွားစေပါ။ အဝင်ဝတွင် မီးအိမ်၏ အလင်း ကို တွေ့ရပါလိမ့်မည်။’

သို့ဖြင့် မဂဓဘုရင် ဝေဒေဟီပုတ္တ အဇာတသတ္တုသည် ဆင်ကို ဆက်လက်၍ သွားစေပြီး သင့်လျော်သော အဝေးသို့ ရောက်သည်ထိ စီးသွားလျက် ဆင်တော်မှ ဆင်းပြီး ခြေဖြင့် ကျောင်းတိုက်ထဲသို့ ဝင်၏။

ထိုအချိန်တွင် ဗုဒ္ဓသည် ငြိမ်သက်ပြီး နှစ်သက်ဖွယ် ရေ ကန်ကဲ့သို့ (တည်ငြိမ် အေးချမ်းသည့်) တပည့် ပရိသတ်၏ အလယ်၌ ထိုင်နေတော်မူ၏။ သို့ဖြင့် မဂဓဘုရင် ဝေဒေဟီ ပုတ္တ အဇာတသတ္တုသည် အဆောင်ထဲသို့ ရောက်သွားသော အခါ ဇီဝက ကောမာရဘဏ္ဍအား ‘ဇီဝက၊ အဘယ်သူသည် ဗုဒ္ဓနည်း’ဟု မေးမြန်း၏။

အဘယ်ကြောင့် တစ်စုံတစ်ရာကို မပြောဘဲ နေသနည်း။ အ ဘယ်ကြောင့် တိတ်ဆိတ်၍ နေဘိသနည်း’ဟု မေး၏။

‘မင်းကြီး၊ ဗုဒ္ဓ ရှင်တော်မြတ်သည် သီလ သိက္ခာရှိ၏။ လူ အပေါင်း၏ ဆရာဖြစ်၏။ လူအများ ပူဇော်ခြင်းခံရ၏။ လူ အများ လေးစားခြင်းကို ခံရ၏။ အသက်အရွယ် ကြီးရင့်၏။ သာဝကငါးရာ၏ ဆရာအရှင် ဖြစ်၏။ ရှင်တော် ဗုဒ္ဓသည် ယခုအခါ ရာဇဂြိုဟ်မြို့အနီး၊ ကျွန်ုပ်၏ ဥယျာဉ်၌ သီတင်းသုံး နေ၏။ မင်းကြီးသည် ဗုဒ္ဓရှင်တော်အား သွားရောက် ဖူးမြော် သင့်ပါ၏’ (ဟု ဇီဝကသည် မင်းကြီးအား လျှောက်တင်၏)။

ထိုအချိန်တွင် ဝေဒေဟီ၏သား မဂဓဘုရင် အဇာတ သတ္တု၏ နှလုံးသားသည် ဗုဒ္ဓအပေါ် ကိုင်းညွတ် စီးဆင်း လျက်ရှိပြီး ဗုဒ္ဓထံသို့ ရောက်နေ၏။ သို့ဖြင့် အဇာတသတ္တု သည် ဇီဝက ကုမာရဘဏ္ဍအား ‘ဇီဝက၊ သွားချေ၊ ငါ၏ အ ကောင်းဆုံးဆင်ကို အဆင်သင့် ပြင်ဆင်ချေ။ ငါ ထိုဆင်ကို စီး၍ ဗုဒ္ဓထံသို့ သွားအံ့’ဟု ဆို၏။ ‘မင်းကြီး၏ အမိန့်တော် အတိုင်း ဖြစ်စေပါအံ့’ဟု ဇီဝကက ပြန်ကြား၏။ သို့ဖြင့် ဇီဝက သည် ဘုရင့် ဆင်ပြောင်တစ်စီးနှင့် မီးရှူးတန်ဆောင် ကိုင် ဆောင်ထားသည့် နန်းတွင်းသူ ငါးရာ စီးနင်းလိုက်ပါသော ဆင်မယဉ်သာ ငါးရာကို အဆင်သင့် ပြင်ဆင်စေ၏။ ယင်း နောက် ဇီဝကသည် မဂဓဘုရင် ဝေဒေဟီပုတ္တ အဇာတ သတ္တုထံ သွားပြီး ‘မင်းကြီး၊ သွားချိန်တန်ပါပြီ။ အဆင်သင့် ဖြစ်ပါပြီ’ဟု အကြောင်း ကြား၏။ သို့ဖြင့် အဇာတသတ္တုသည် ဆင်ကြီးပေါ်သို့ တက်ပြီး မီးရှူးကိုင် အမျိုးသမီးငါးရာ စီးသည့် ဆင်မယဉ်သာ ငါးရာ နောက်ပါ လိုက်လျက် ဗုဒ္ဓအား ဖူးမြော် ရန် ထွက်၏။

ထိုအချိန်က ဝေဒေဟီပုတ္တ မဂဓဘုရင် အဇာတသတ္တု

သည် ဝိဇ္ဇိတိုင်းသားများနှင့် ဆက်ဆံရေး မပြေမပြစ် ရှိ၏။^၁ အဇာတသတ္တုသည် ရာဇဂြိုဟ်မြို့မှ ထွက်ခွာ၍ မကြာမီ 'ဇီဝကကုမာရဘဏ္ဍာသည် ငါ့အား သတ်လို ဖမ်းဆီးခြင်း မဟုတ်နိုင်သလော၊ ဇီဝကသည် ငါ့အား လိမ်ညာလှည့်ဖြားပြီး ကွပ်မျက်သူများ သို့မဟုတ် ဆန့်ကျင်ဘက် အုပ်စု သို့မဟုတ် ရန်သူများ၏ လက်သို့ ထုတ်ယူလာခြင်း မဖြစ်နိုင်သလော' ဟု တွေးပြီး ကြောက်စိတ်များ ဝင်လာ၏။ သို့ဖြင့် အဇာတသတ္တု

^၁ Dulva v. f. 284 et seq. ၌ 'ဝေဒေဟီပုတ္တ မဂဓဘုရင် အဇာတသတ္တုသည် ဝေသာလီတိုင်းသား ဝိဇ္ဇိများနှင့် ဆက်ဆံရေး မကောင်းဘဲရှိ၏။ သို့ဖြင့် မဂဓဘုရင်သည် ယင်း၏ စတုရင်္ဂ စစ်တပ်ကို စုရုံးခင်းကျင်းပြီး ဝိဇ္ဇိနယ်မြေကို သိမ်းပိုက်ရန် အမိန့်ပေး၏' ဟု တွေ့ရ၏။ ဝိဇ္ဇိနယ်မြေဘက်မှ ဝိဇ္ဇိတိုင်းသား စစ်သားများသည် ဝေသာလီတိုင်းသား လိစ္ဆဝီများအား အဇာတသတ္တုသည် စစ်တပ်ကိုစုရုံးပြီး ဝိဇ္ဇိတို့၏ နယ်မြေကို သိမ်းပိုက်နေကြောင်း သတင်းပို့ပြီး အကူအညီ တောင်း၏။ ဝိဇ္ဇိတိုင်းသား လိစ္ဆဝီများ ထိုသတင်းကို ကြားသိသောအခါ ၎င်းတို့လည်း ၎င်းတို့၏ စစ်တပ်ကို စုစည်းပြီး ဝေသာလီမြို့မှ ထွက်ကြ၏။ စစ်တပ်ကြီး မြို့ပြင်ရောက်သော် ဝေသာလီမြို့တွင်းသို့ ဆွမ်းခံကြွလာသည့် အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်နှင့် တွေ့ကြ၏။ စစ်သားများသည် အရှင်မြတ် မသိသောအရာ မရှိသောကြောင့် ၎င်းတို့အနေဖြင့် စစ်ပွဲကို အောင်မြင်ပါမည်လားဟု မေးကြ၏။ အရှင်မြတ်က 'ဝါသေဠ (Vasistha) အနွယ်ဝင် သင်တို့သည် အောင်မြင်ကြလိမ့်မည်' ဟု မိန့်တော်မူ၏။ ယင်းနောက် လိစ္ဆဝီတို့သည် အလွန် ပျော်ရွှင်တက်ကြွပြီး နှစ်သက်သွားကြလျက် တစ်ခဏမျှပင် ဆုတ်ဆောင်းခြင်းဆရှိဘဲ အဇာတသတ္တုမင်းအား တိုက်ခိုက်ကြ၏။ အဇာတသတ္တုမှာ ရှောင်တခင် တိုက်ခိုက်ခံရခြင်း၌ မတွန်းလှန်နိုင်ဘဲ အစွမ်းကုန် ခုခံခြင်းကြောင့် ဝင်ရံဖြစ်ကမ်းသို့ ဆုတ်ပြေးရ၏။ ယင်း

သည် ချွေးများ စို့ထွက်လာသည်ထိ စိတ်ထဲ၌ အလွန် မွမ်းကျပ်သွား၏။ သို့ဖြင့် အဇာတသတ္တုသည် ဇီဝက ကောမာရဘဏ္ဍာအား 'ဇီဝက၊ သင်သည် ငါ့အား သတ်လို၍ ဖမ်းဆီးခြင်း မဟုတ်နိုင်သလော၊ ဇီဝကသည် ငါ့အား လိမ်ညာလှည့်ဖြားပြီး ကွပ်မျက်သူများ သို့မဟုတ် ဆန့်ကျင်ဘက်အုပ်စု သို့မဟုတ် ရန်သူများ၏ လက်သို့ ထုတ်ယူလာခြင်း မဖြစ်နိုင်သလော' ဟု ဆို၏။

'မင်းကြီး၊ ကျွန်ုပ်သည် မင်းကြီး မိန့်တော်မူသည့် မည်သည့် အရာကိုမျှ မရည်ရွယ်ပါ' ဟု ပြေ၏။

သို့ဖြင့် ဝေဒေဟီပုတ္တ အဇာတသတ္တုသည် ဇီဝက ကောမာရဘဏ္ဍာအား 'ဇီဝက၊ ဗုဒ္ဓ၏ တပည့်သာဝကများမှာ အဘယ်မျှ အရေအတွက် ရှိသနည်း' ဟု မေး၏။

နောက် အဇာတသတ္တုသည် "ဝေသာလီတိုင်းသား ဝိဇ္ဇိများသည် ကြမ်းကြုတ်ပြီး နှလုံးသား ခက်ထန်၏။ ဂင်္ဂါ မြစ်ထဲသို့ ခုန်ဆင်းလျှင် ပိုက်ကွန် သို့မဟုတ် ကြိုးကွင်းဖြင့် ဖမ်းတုပ်ကြလိမ့်မည်။ သို့မဟုတ် တစ်နည်းနည်းဖြင့် လုပ်ကြံသဖြင့် နာကျင်စွာ သေရလိမ့်မည်။ သေခြင်းသည်သာ ပိုကောင်း၏" ဟု စဉ်းစားပြီး အသေခံမည်ဟု ဆုံးဖြတ်လျက် မိမိစစ်တပ်ကို ပြန်လည်စုစည်းပြီး လိစ္ဆဝီတို့အား တိုက်ခိုက်ပြီး ကြောက်ရွံ့စေလျက် ယင်းတို့ကို အောင်မြင်သဖြင့် ထွက်ပြေးစေ၏။ လိစ္ဆဝီတို့သည် ဖရိုဖရဲဖြစ်ပြီး ဝေသာလီမြို့ထဲသို့ ပြန်လည် ဝင်ပြေးကြလျက် ဂိတ်တံခါးများကို ပိတ်ပြီး ဂိတ်တံခါး အတွင်း၌ နေထိုင်ကြ၏။ အဇာတသတ္တုသည် ဝေသာလီကို အောင်မြင်ပြီးနောက် ဝေသာလီ၏ နယ်နိမိတ်ကို သိမ်းယူပြီး ရာဇဂြိုဟ်သို့ ပြန်သွား၏။ ဤကျမ်း စာမျက်နှာ-၂၉၂ တွင် အရှင်အာနန္ဒ မပျံလွန်မီကလေးတွင် အရှင်မြတ်၏ မှတ်ချက်ကိုလည်း ရှုပါ။

မြတ်စွာဘုရား၊ ထို့နောက် တပည့်တော်သည် ဤကဲ့သို့ ပညာရှိပြီး လူအများ လေးစားခံရသည့် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက် ဖြစ်ပြီး ငါ့နိုင်ငံတော်မှာ နေထိုင်သူ သမဏဗြာဟ္မဏအား ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း ဆန့်ကျင်ရန် မသင့်လျော်ဟု တွေးမိခဲ့ပါ၏။ သို့ဖြစ်၍ ပူရဏကဿပ၏ စကားများကို ချီးမွမ်းခြင်း ပြစ်တင်ခြင်း မပြုဘဲ နေရာမှထ၍ ထွက်ခွာခဲ့ပါ၏။

ယင်းနောက် တပည့်တော်သည် ဂေါသာလီ၏ သား (မာကရိန်)ထံသို့ သွားပြီး (ဤမေခွန်းကိုပင်) မေးမြန်းပါ၏။ ဂေါသာလီသည် ဤသို့ ဖြေပါ၏ --

မာကရိန် ဂေါသာလီဝါဒ

မင်းကြီး၊ ဤကား ငါ၏ အယူအဆတည်း။ လူသားတို့၏ အကုသိုလ် အညစ်အကြေးအတွက် အကြောင်း ယုတ္တိ မရှိ။ သတ္တဝါတို့သည် အကြောင်း ယုတ္တိမရှိဘဲ ညစ်ကျကြ၏။ လူသားတို့၏ စင်ကြယ်မှုအတွက်လည်း အကြောင်း ယုတ္တိ မရှိ။ သတ္တဝါတို့သည် အကြောင်းယုတ္တိ မရှိဘဲ စင်ကြယ်ကြ၏။ မသိခြင်း နားမလည်ခြင်းအတွက် သတ္တဝါတို့မှာ အကြောင်း ယုတ္တိမရှိ။ သတ္တဝါတို့သည် အကြောင်းယုတ္တိ မရှိဘဲ မသိကြ နားမလည်ကြ။ ထိုအတူ သိခြင်း နားလည်ခြင်း အတွက်လည်း အကြောင်း ယုတ္တိ မရှိ။ သတ္တဝါတို့သည် အကြောင်း ယုတ္တိမရှိဘဲ သိကြ နားလည်ကြ၏။ တန်ခိုး မရှိ၊ စွမ်းအင် မရှိ။ တန်ခိုးစွမ်းအင် မရှိ။ ကိုယ်တိုင် လုပ်သော လုပ်ဆောင်ချက် မရှိ။ အပြင်ပ လုပ်ဆောင်ချက် မရှိ။ ကိုယ်တိုင်နှင့် ပြင်ပ လုပ်ဆောင်ချက် မရှိ။ အခြားတစ်ယောက်၏ ကိုယ်ပိုင်ဖြစ်သော ကိုယ်ပိုင် မဟုတ်သော စွမ်းရည် မရှိ။ သညာရှိသော သတ္တဝါအားလုံး သက်ရှိသတ္တဝါ အားလုံး အရာ အားလုံးသည် စွမ်းအား မရှိ၊ တွန်းအား မရှိ၊ စွမ်းရည် ဆန္ဒ ထိန်း

‘မင်းကြီး၊ ငြိမ်သက်ပြီး နှစ်သက်ဖွယ် ရေကန်ကဲ့သို့ (တည်ငြိမ် အေးချမ်းသည့်) သံဃာ့ပရိသတ်၏ အလယ်၌ ထိုင်နေသည့် ပုဂ္ဂိုလ်မှာ ဗုဒ္ဓ ရှင်တော်မြတ် ဖြစ်ပါ၏။’

မဂဓဘုရင် ဝေဒေဟီပုတ္တ အဇာတသတ္တုသည် ဗုဒ္ဓရှိရာသို့ သွားလျက် အပေါ်ရုံ ပိတ်စကို ပခုံးတစ်ခုပေါ်သို့ တင်ပြီး ကွေးညွတ်သော ဒူးဖြင့် မြေကြီးကိုထိ၍ လက်အုပ်ချီးပြီး ဗုဒ္ဓအား ‘မြတ်စွာဘုရား၊ (သားတော်) ဥဒယဘဒ္ဒ မင်းသားသည် ရှင်တော် ဗုဒ္ဓ၏ သာဝကများကဲ့သို့ ထိန်းချုပ်ထားပြီး အလိုရမ္မက် နည်းသောစိတ် ရှိပါလိမ့်မည်’ ဟု လျှောက်ထား၏။

‘မင်းကြီး၊ ကောင်းပေစွ ကောင်းပေစွ၊ သင့်သားတော် အပေါ် သင်ထားရှိသည့် မေတ္တာတရားကား ကြီးမားပေစွ။ မင်းကြီး၊ ထိုင်ပါ။’

မဂဓဘုရင် ဝေဒေဟီပုတ္တ အဇာတသတ္တုသည် ဗုဒ္ဓ၏ ခြေတော်ရင်း၌ ဦးခေါင်းဖြင့် ဦးညွတ်ပြီးလျှင် တစ်ဘက်တွင် ထိုင်၏။ ယင်းသို့ ထိုင်ပြီးနောက် မင်းကြီးသည် ဗုဒ္ဓအား ‘အကယ်၍ ရှင်တော် ဗုဒ္ဓသည် တပည့်တော်အား ခွင့်ပြုပါလျှင် မေးခွန်းတစ်ခု မေးလျှောက်ပါမည်’ ဟု လျှောက်ထား၏။

‘မင်းကြီး၊ မေးလိုရာကို မေးလျှောက်ပါ။’

‘မြတ်စွာဘုရား၊ လောကတွင် သက်မွေးဝမ်းကျောင်း အမျိုးမျိုး ရှိပါ၏။ ဥပမာ -- ပန်းကုံး လုပ်သူ၊ ခြင်းတောင်း ရက်သူ၊ ရက်ကန်းသည်၊ မြက်ရိတ်သမား၊ ဆင်မြင်း လေ့ကျင့်ပေးသူ၊ ဆင်စီးသမား၊ မြင်းစီးသမား၊ ရထားမောင်းသူ၊ လွှဲဆွဲသမား၊ မြားလုပ်သမား၊ ပြည့်တန်ဆာ၊ စာကူးရေးသူ၊ ကချေသည်၊ မင်းသားတို့၏ စစ်ထိုးခြင်း အတတ်၊ လူစွမ်းကောင်း၊ လူရွှင်တော်၊ ဆတ္တာသည်၊ ရေချိုးပေးသူ။ ယင်း သက်မွေးဝမ်းကျောင်းတို့ကို လုပ်ကိုင်သူ တစ်ယောက်သည် ဒါနပြု၏။’

ကောင်းမှုကို ပြု၏။ နာမကျန်းသူအား ပြုစု၏။ သူသည် ကာမဂုဏ် အာရုံငါးပါး (သူ့ အလိုရှိသည့် အားလုံး)ကို ရ၏။ ခံစားရ၏။ ပျော်ရွှင်ရ၏။ ဤလောက၏ ပျော်ရွှင်စရာများကို ပိုင်ဆိုင်၏။ ဗြဟ္မစရိယကို ကျင့်သုံးနေသူ တစ်ယောက်အတွက် သိသာထင်ရှားသော အကျိုးတရား ရှိပါသလား။

‘မင်းကြီး၊ ဤမေးခွန်းကို ယခင်က အခြားသော သမဏဗြဟ္မဏတို့အား မေးမြန်းဖူးသလော’။

‘မြတ်စွာဘုရား၊ တပည့်တော်သည် မေးမြန်းဖူးပါ၏။ တစ်ခါမှာ တပည့်တော်သည် ပူရဏကဿပ ဆရာကြီးထံသို့ သွား၍ (အထက်တွင် ဖော်ပြထားသည့်) ထိုမေးခွန်းကို မေးမြန်းဖူးပါ၏။ ပူရဏကဿသည် ဤသို့ ဖြေကြားပါ၏ --

ပူရဏကဿပဝါဒ

မင်းကြီး၊ ဤကား ငါ့၏ အယူဝါဒတည်း။ အလှူဒါနပြုခြင်း၊ ယစ်ပူဇော်ခြင်း၊ မီးမြိုက်၍ ပူဇော်ခြင်း (၏အကျိုး)တို့သည် မရှိ။ မြတ်သော အကျင့်ဟူသည် မရှိ။ မကောင်းသော အကျင့်ဟူသည် မရှိ။ ကောင်းခြင်း ဆိုးခြင်းအတွက် အကျိုးဖြစ်ခြင်း မရှိ။ ဤလောကသည် မရှိ။ နောက်လောကသည် မရှိ။ မိဘ မည်သည် မရှိ။ ဩပပါတိက သတ္တဝါဟူ၍ မရှိ။ ဘဝဟူသည် မရှိ။ ဤလောက၌ ရှိသူသည် သစ္စာသို့ ရောက်ပြီးဖြစ်၏။ သစ္စာတရားသို့ ရောက်ပြီးသူ ဤပစ္စုပ္ပန်ဘဝကို နားလည်ပြီးသူသည် ဤဘဝနှင့် နောက်ဘဝကို ခြားနားပြီး ဖြတ်တောက်ပြီး ဖြစ်၏။ ၎င်းတို့၏ မွေးဖွားခြင်းသည် အဆုံးစွန် ဖြစ်၏။ ၎င်းတို့သည် စင်ကြယ်သော ဘဝဖြင့် နေထိုင်ကြ

^၀ ပါဠိ၊ နတ္ထိ သတ္တာ ဩပပါတိကာ။ ပါဠိ အစဉ်အလာတွင် ဤဝါဒကို အဇိတကေသကမ္ပလ၏ ဝါဒအဖြစ် ယူဆ၏။

ပြီး ပြုသင့်သည်ကို ပြုကြ၏။ ၎င်းတို့သည် နောက်ဘဝ တည်တည်ရှိမှုကို မသိကြသော်လည်း ဤဘဝကိုကား သိကြသောကြောင့် နောက်ဘဝသို့ သွားသူ မရှိ။ ၎င်းတို့သည် ဤပစ္စုပ္ပန်ဘဝမှာပင် ဆုံးခန်းတိုင်ကြ အိုမင်းကြ သေကြလျက် သေပြီး နောက်တစ်ဖန် ဖြစ်လာတော့မည် မဟုတ်။ လူ့ခန္ဓာကိုယ်သည် ဓာတ်ကြီး လေးပါးဖြင့် တည်ဆောက်ထားသည် ဖြစ်၍ လူသေလွန်သောအခါ ခန္ဓာကိုယ်၏ မြေဓာတ် အစိတ်အပိုင်းများသည် မြေကြီး ဖြစ်သွားပြီး ရေဓာတ် အစိတ်အပိုင်းများသည် ရေ၊ မီးဓာတ် အစိတ်အပိုင်းသည် မီး၊ လေဓာတ် အစိတ်အပိုင်းသည် လေအဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲသွား၏။ အလိုလို သိမြင်နိုင်သော စွမ်းအား (ဉာဏ်ပညာ စွမ်းအား)သည် အာကာသ၌ ပျံ့နှံ့သွား၏။ အလောင်းကောင်ကို လူအများက သုသာန်သို့ သယ်ယူသွားလျက် မီးရှို့လိုက်ခြင်းဖြင့် ဆုံးခန်းတိုင်၏။ မီးရှို့ကြွင်း (သဂြိုဟ်ကြွင်း)သည် ပြာဖြစ်ပြီး အရိုးများသည် ခိုငှက်၏အရောင် ဖြစ်သွား၏။ ဤသို့ဖြင့် ပေးကမ်းလှူဒါန်းမှုအတွက် တစ်စုံတစ်ရာ အကျိုးရမည်ဟု ဟန်ဆောင်နေကြသည့် လူမိုက်နှင့် လူလိမ္မာများသည် အချည်နှိုး မိုက်မဲသော မုသာဝါဒ စကားများကို ပြောဆိုနေကြ၏။

ဤသို့ဖြင့် ပူရဏကဿပသည် လူမိုက် လူလိမ္မာ နှစ်မျိုးလုံးသည် သေပြီးသည်နှင့် ပျက်စီး ယိုယွင်းလျက် နောင်ဘဝ မရှိကြောင်းကို ဆိုပါ၏။ မြတ်စွာဘုရား၊ သရက်သီးကို မေးသူအား ပိန္နဲသီးကို ဖြေဆိုသကဲ့သို့၊ ပိန္နဲသီးကို မေးသူအား သရက်သီးကို ဖြေဆိုသကဲ့သို့၊ ထိုအတူပင် ပူရဏကဿပသည် တပည့်တော်က ရဟန်းပြုရခြင်း၏ မြင်သာသော အကျိုးကို မေးသောအခါ တစ်စုံတစ်ရာ မဖြစ်တော့ခြင်း အကြောင်း (၎င်း၏ဝါဒ)ကို တပည့်တော်အား ပြောကြားပါ၏။

မဟုတ် သုံးမျိုး သို့မဟုတ် ကံတစ်မျိုး သို့မဟုတ် ကံတစ်ဝက်၊ မဂ္ဂ ၆၂ မျိုး၊ အလယ်အလတ် ၆၂ ကမ္ဘာ၊ သညာ ခုနစ်မျိုး၊ ငရဲ ၁၂၀၊ ပသာဒရုပ် ၁၂၀၊ မြူမှုန်ဓာတ် ၃၆၊ နဂါး ၄၉၀၀၀၊ ဂဠုန်မျိုး ၄၉၀၀၀၊ ပါရိဝဇ္ဇကမျိုး ၄၉၀၀၀၊ အာကေလကမျိုး ၄၉၀၀၀၊ နိဂဏ္ဏမျိုး ၄၉၀၀၀၊ သိစိတ်ရှိဘဝပုံစံ ခုနစ်မျိုး၊ သိစိတ်မဲ့ ဘဝပုံစံ ခုနစ်မျိုး၊ အသူရာ ခုနစ်မျိုး၊ ပိသာစ ခုနစ်မျိုး၊ ဒေဝ ခုနစ်မျိုး၊ လူသား ခုနစ်မျိုး၊ ကန်ခုနစ်ခု၊ သို့မဟုတ် ခုနစ်ရာ၊ ရေးသားခြင်း ခုနစ်မျိုး သို့မဟုတ် ခုနစ်ရာ၊ အိမ်မက် ခုနစ်မျိုး သို့မဟုတ် ခုနစ်ရာ၊ သက်သေ ခုနစ်မျိုး သို့မဟုတ် ခုနစ်ရာ၊ ချောက်ကြီး ခုနစ်မျိုး သို့မဟုတ် ခုနစ်ရာ၊ လူမှုရေး အဆင့် ခြောက်မျိုး၊ ရာထူးဆယ်မျိုး၊ မဟာပုရသက ရှစ်မျိုး နှင့် အားလုံးသည် ဒုက္ခကုန်ဆုံးခြင်းသို့ မရောက်မီ မဟာကပ် ၈၄၀၀၀ ပတ်လုံး မရှောင်လွှဲနိုင်ဘဲ သံသရာ လည်ရမည်။

အပ်ချည်လုံးကို လေထဲသို့ ပစ်လွှင့်လိုက်လျှင် ကြိုးရှည် သလောက် သွားသကဲ့သို့ ထိုအတူ လူမိုက် လူလိမ္မာ နှစ်မျိုး လုံးသည် ၈၄၀၀၀ သော မဟာကပ်ပတ်လုံး မရှောင်လွှဲနိုင်ဘဲ သွားရမည်ဖြစ်ပြီး ဒုက္ခကို အဆုံးသတ်လိမ့်မည်။

သို့ဖြစ်၍ ‘ကိုယ်ကျင့်သီလ၊ ဘာသာတရား လိုက်နာကျင့် သုံးခြင်း၊ ခြိုးခြံခြင်းစသော စင်ကြယ်သော ဘဝတစ်ခုကြောင့် ထိုကံအမှုကို ငါ ရင့်ကျက်စေမည်၊ ရင့်ကျက်ပြီး ဖြစ်သော ယင်းကံကို ထုတ်ပယ်ပစ်မည်’ဟု ပြောဆိုကြသော သမဏ ဗြာဟ္မဏများသည် အဓိပ္ပာယ် ကင်းမဲ့လှ၏။ ပျော်ရွှင်ခြင်းနှင့် နာကျင်မှု ရှိ၏။ နိမ့်သောဘဝ မြင့်သောဘဝဟူသည် မရှိ။

ဤသို့လျှင် အဇိတသည် အားလုံးအတွက် ဘဝတစ်ဖန် ဖြစ်ရခြင်းကို တူညီစွာ ပြောဆိုပါ၏။ မြတ်စွာဘုရား၊ အကယ် ၍ လူတစ်ဦးသည် သရက်သီးအကြောင်းကို မေးလျှင် -- စ

ချုပ်မှု မရှိ။ ၎င်းတို့သည် ၎င်းတို့၏ သဘာဝအမွေ ဖြစ်သော ဘဝများ၏ စီမံရာအတိုင်း ဖြစ်ကြရ၏။ ယင်းသည် ဖြစ်တည် မှုပုံစံ ခြောက်မျိုးဖြင့် သတ္တဝါတို့ ပျော်ရွှင်မှုနှင့် နာကျင်မှု အမျိုးမျိုးကို ခံစားရပုံ ဖြစ်၏။

မြတ်စွာဘုရား၊ ယင်းသည် မာကရိန် ဂေါသာလီ ပြောဆို သော စကားများ ဖြစ်ပါ၏။ လူတစ်ယောက်က သရက်သီး အကြောင်းကို မေးသောအခါ -- စသည်။ သို့ဖြင့် တပည့် တော်သည် နေရာမှထ၍ ပြန်ခဲ့ပါ၏။

သဗ္ဗယ ဝေရတ္တိပုတ္တဝါဒ

ယင်းနောက် တပည့်တော်သည် ဝေရတ္တိ၏သား သဗ္ဗယ (Sanjayin, the son of Vairatti) ထံသို့ သွားပြီး ထိုမေးခွန်းကိုပင် မေးမြန်းပါ၏။ သူက ဤသို့ ဖြေကြားပါ၏ -

‘မင်းကြီး၊ ဤကား ငါ၏ ဝါဒတည်း။’ (ဤကဲ့သို့သော အရာများသည် လောက၌ ရှိ၏။) ပြုခြင်း၊ ပြီးမြောက်အောင် ပြုစေခြင်း၊ အနာတရဖြစ်အောင် လုပ်ခြင်း၊ အနာတရဖြစ်စေ ခြင်း၊ လောင်မြိုက်ခြင်း၊ လောင်မြိုက်စေခြင်း၊ ရိုက်နှက်ခြင်း၊ ရိုက်နှက်ခံရအောင် ပြုခြင်း၊ သက်ရှိများအား နာကျင်စေခြင်း၊ ခိုးခြင်း၊ သူများအိမ်ယာကို ကျူးလွန်ခြင်း၊ မမှန်မုသားဆိုခြင်း၊ သေရည်အရက် သောက်သုံးခြင်း၊ အိမ်များကို ဖောက်ထွင်း ဝင်ရောက်ခြင်း၊ ကြိုးထုံးကို ဖြေခြင်း (?)၊ လက်နက်ဖြင့် လု ယက်ခြင်း၊ ကန္တာရခရီးတွင် လုယက်တိုက်ခိုက်ခြင်း၊ ကျေးရွာ များကို လုယက်ခြင်း၊ မြို့များကို လုယက်ခြင်း၊ နိုင်ငံများကို လုယက်ခြင်း။ ဤလောက၌ အားလုံးသောသတ္တဝါသည် တစ်

° ပါဠိအစဉ်အလာတွင် ဤဝါဒကို ပူရဏကဿပ၏ ဝါဒအဖြစ် ယူဆ၏။

တစ်ခုတည်းသော ဘီးဝန်းတွင် လည်နေကြရ၏။ သို့ဖြစ်၍ တစ်စုံတစ်ယောက်သည် အကယ်၍ နာကျင်စေအံ့၊ နှိပ်စက် ကလူ ပြုအံ့၊ ရိုက်နှက်အံ့၊ အပိုင်းပိုင်းဖြစ်အောင် ဆုတ်ဖြဲအံ့၊ သူသည် အသားအနည်းငယ်ကို တစ်ခုခု ပြုခြင်းသာ ဖြစ်၏။ အသားအစုအဝေးကို တစ်ခုခု ပြုခြင်းသာ ဖြစ်၏။ အနည်း ငယ်သော အသားကို တစ်ခုခု ပြုခြင်းမျှ၊ အသားအစုအဝေး ကို တစ်ခုခု ပြုခြင်းမျှ ဖြစ်ခြင်း၌ ထိုသို့ပြုခြင်းအတွက် မည် သည့် အကုသိုလ်မျှ မရှိ။ ထိုပြုလုပ်ချက်များကြောင့် မည် သည့် အပြစ်မျှ မဖြစ်နိုင်။ အကယ်၍ လူတစ်ဦးသည် ဂင်္ဂါမြစ် တောင်ဘက်ကမ်းရှိ အရာအားလုံးကို နာကျင်အောင် လုပ်အံ့၊ အားလုံးကို တစ်စစဖြစ်အောင် ဆုတ်ဖြဲအံ့၊ အားလုံးကို နာ ကျင်အောင်ပြုအံ့၊ သို့မဟုတ် လူတစ်ဦးသည် ဂင်္ဂါမြစ် မြောက် ဘက်ကမ်း၌ အလှူဒါနပြုအံ့၊ ပေးကမ်း စွန့်ကြဲအံ့၊ ထိုအပြုအ မူများကြောင့် အကုသိုလ် အပြစ်မရှိ၊ ကုသိုလ်အကျိုးလည်း မရှိ။ ထိုကဲ့သို့ ပြုခြင်းဖြင့် အနာဂတ်၌ အကုသိုလ် ပြစ်ဒဏ် ခတ်ခြင်း၊ ကုသိုလ်၏ အကျိုးကိုရခြင်း ရှိမည် မဟုတ်။

ဤသို့ဖြင့် သဗ္ဗယသည် အလှူ၊ ကောင်းသော ကိုယ် ကျင့်တရား၊ ကိုယ့်ကိုယ်ကို ထိန်းသိမ်းခြင်း၊ အမှန်ကို ရှာဖွေ ခြင်း၊ အမှန်ကို ရယူခြင်းတို့ကြောင့် ကုသိုလ် မတည်ရှိခြင်း အကြောင်းကို ဆိုပါ၏။ မြတ်စွာဘုရား၊ အကယ်၍ လူတစ် ယောက်သည် သရက်သီးအကြောင်းကို မေးလျှင် -- စသည်။ သို့ဖြင့် သဗ္ဗယသည် တပည့်တော်က မြတ်သော အကျင့်၏ အကျိုးကို မေးပါလျက် ၎င်းက မည်သို့မျှ ပတ်သက်မှု မရှိ ခြင်းအကြောင်းကို ဆိုပါ၏။

မြတ်စွာဘုရား၊ ယင်းနောက် တပည့်တော်သည် ဤကဲ့သို့ ပညာရှိပြီး လူအများ လေးစားခံရသည့် -- စသည်။ သို့ဖြစ်၍

နေရာမှထပြီး အဇိတကေသကမ္မလထံသို့ သွားပြီး (ဤမေး ခွန်းကိုပင်) မေးမြန်းပါ၏။ အဇိတသည် ဤသို့ ဖြေပါ၏ --

အဇိတကေသကမ္မလဝါဒ

မင်းကြီး၊ ဤကား ငါ၏အယူဝါဒတည်း။ ကိုယ်ခန္ဓာ ခုနစ်မျိုး ကို ပြုလုပ်၍ မရ၊ ပြုလုပ်ခိုင်း၍လည်း မဖြစ်။ (အခြားတစ် ခုမှ) ယူထားသည်လည်း မဟုတ်။ ထုတ်ယူရန် ဖြစ်စေသော အရာလည်း မဟုတ်။ ယင်းတို့သည် ရောယှက်ခြင်း မရှိ။ ထာ ဝရ တည်၏။ ကျောက်တိုင်ကဲ့သို့ ရပ်တည်၏။ ယင်းခုနစ် မျိုးမှာ မြေ၊ ရေ၊ မီး၊ လေ၊ နှစ်သက်ခြင်း၊ နာကျင်ခြင်းနှင့် ခုနစ်ခုမြောက် ဇီဝိတိန္ဒြေတို့ ဖြစ်၏။ ထိုခုနစ်မျိုးတို့ကို ပြု လုပ်၍ မရ၊ ပြုလုပ်ခိုင်း၍လည်း မဖြစ် -- စသည်။ ကျောက် တိုင်ကဲ့သို့ ရပ်တည်၏။ ယင်းတို့ကို ကုသိုလ် အကုသိုလ်၏ အကျိုးအဖြစ်၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ်အဖြစ် ပြောင်းလဲ၍ မရ။ ပျော်ရွှင်မှု၏ အကျိုးအဖြစ် နာကျင်မှုအဖြစ်၊ ပျော်ရွှင်မှု နာ ကျင်မှုအဖြစ် ပြောင်းလဲ၍ မရ။ ယင်းတို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေခြင်း သို့မဟုတ် ဖမ်းယူထားခြင်း မဟုတ်။ အခြားသူ တစ်ယောက် ၏ ခေါင်းကို ဖြတ်သူသည် သတ္တဝါတစ်ယောက် ဤလောက မှ ရွေ့သွားခြင်း ဤလောက၌ တည်ရှိခြင်းအတွက် ပတ်သက် ခြင်း လုံးဝမရှိ။ သို့ရာတွင် ထိုဓာတ်ကြီး ခုနစ်ပါး အတွင်းသို့ ထိုးဖောက်သော ဓားသည် သက်ရှိသတ္တဝါကို ဒဏ်ရာရစေ ခြင်းမျှသာ ဖြစ်၏။ သတ်ဖြတ်ခြင်း၊ သေအောင် လုပ်ခြင်း၊ တွေးတောခြင်း၊ တွေးတောစေခြင်း၊ တိုက်တွန်းခြင်း၊ တိုက် တွန်းခိုင်းခြင်း၊ သိခြင်း၊ သိစေခြင်း။ ယင်းတို့အနက် ဘာ တစ် ခုမှ မတည်ရှိ။ လူမိုက်နှင့် လူလိမ္မာတို့သည် အဓိကအားဖြင့် တစ်သောင်း လေးထောင်သော ဘဝရှိ၏။ ၆၀၀၀၀ သို့မ ဟုတ် ၆၀၀ သော မဟာကပ် သက်တမ်းရှိ၏။ ကံငါးမျိုး သို့

ကား ယခင်က ဘုရင့်ကျေးကျွန်၊ ဘုရင့်ဝန်ထမ်းတည်း။ သူသည် ဆံမုတ်ဆိတ်ကို ပယ်၍ -- စသည်၊ သူသည် -- သူတစ်ပါးအား နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်၏။ မင်းကြီးထံ သွား၍ လျှောက်တင်ကြစို့။ ၎င်းတို့သည် မင်းကြီးရှိရာသို့ လာခဲ့ကြပြီး ‘မင်းကြီးသည် ယခင်က မင်းကြီး၏ ကျေးကျွန်၊ မင်းကြီး၏ ဝန်ထမ်း -- စသည်၊ သူသည် သူတစ်ပါးအား နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်သည်ကို သိပါသလော’ဟု မေးလာအံ့။ မင်းကြီးသည် ယင်းသို့ ပြောဆိုသည်ကို ကြားခြင်း၌ ‘ထိုယောက်ျားကို ငါ့ထံသို့ ခေါ်ခဲ့၊ သူသည် ငါ့ကျေးကျွန် ငါ့အလုပ်အကျွေး ပြန်ဖြစ်ရမည်၊ လွတ်လပ်ခွင့် မရှိရ’ဟု မင်းကြီး ဆိုမည်လော။

မြတ်စွာဘုရား၊ ထိုသို့ ဆိုမည်ကား မဟုတ်ပါ။ သို့ရာတွင် ၎င်းအား တွေ့သည့် နေရာ၌ တပည့်တော်သည် ရိုသေစွာ ပြောဆိုမည်၊ ၎င်းအား ရှိခိုးဦးညွတ်ပါမည်၊ ၎င်း၏ ရှေ့၌ နေရာမှ ထပါမည်၊ လက်အုပ်ချီပါမည်၊ ဖြစ်နိုင်သမျှ ၎င်းအား အရိုအသေ ပေးပါမည်။ ထို (ရဟန်းဘဝ)ဖြင့် နေထိုင်သရွေ့ တပည့်တော်သည် သင်္ကန်း၊ ဆွမ်း၊ ကျောင်း၊ ဆေးတို့ဖြင့် လူဒါန်း ထောက်ပံ့ပါမည်။

မင်းကြီး၊ မည်သို့ ထင်ပါသနည်း။ ထိုဖြစ်ရပ်ဖြင့် ငါဘုရားသည် မြတ်သော အကျင့်ကို ကျင့်ခြင်း၏ မြင်သာသော အကျိုးတရား ရှိကြောင်းကို ဖော်ပြပြီးသည် မဟုတ်လော။

မြတ်စွာဘုရားသည် အမှန်ပင် ဖော်ပြပြီး ဖြစ်ပါ၏။ ထိုဖြစ်ရပ်ဖြင့် ရှင်တော်ဘုရားသည် အကျင့်မြတ်ကို ကျင့်ခြင်း၏ မြင်သာသော အကျိုးတရားကို ထင်စွာ ဖော်ပြပြီး ဖြစ်ပါ၏။

ဗုဒ္ဓသည် နောက်ဆုံး၌ အဇာတသတ္တုအား ဗုဒ္ဓဝါဒီ ဖြစ်သွားသည်ထိ ဆက်လက်၍ တရားဟောကြားတော်မူ၏။

သည်။ သို့ဖြင့် တပည့်တော်သည် နေရာမှထ၍ နာတိ (Nāti) ၏သား နိဂဏ္ဌထံသို့ သွားပြီး ထိုမေးခွန်းကိုပင် မေးမြန်းပါ၏။ နိဂဏ္ဌသည် ဤသို့ ဖြေကြားပါ၏ --

နိဂဏ္ဌနာတိပုတ္တဝါဒ

မင်းကြီး၊ ဤကား ငါ၏ အယူဝါဒတည်း။ သတ္တဝါတို့ တွေ့ကြုံခံစားအပ်သော နှစ်သက်မှု အားလုံးသည် ယခင်ပြုထားပြီး ဖြစ်သော အကြောင်းတရား၏ ရလဒ်တည်း။ ပြင်းထန်သော အကျင့်များဖြင့် ကံဟောင်းများကို ပယ်ရှားပြီး ဖြစ်သည်ဟူသော အချက်မှ မကြာမီကပြုသော ကံများကို တာရိုးဖြင့် မတားဆီးနိုင်။ အနာဂတ် ဒုက္ခမရှိခြင်း၌ ဒုက္ခမရှိခြင်းကြောင့်ပင် ကံလည်း ရှိမည် မဟုတ်။ ဆုံးသွားသော ကံများကြောင့် ဒုက္ခ ကုန်ဆုံးသွားလိမ့်မည်။ ပြီးဆုံးသွားသော ဒုက္ခကြောင့် ဒုက္ခ ဆုံးခြင်းသို့ ရောက်၏။

သို့ဖြင့် နိဂဏ္ဌနာတိပုတ္တသည် အာသဝငြိမ်းသွားခြင်းကြောင့် ဒုက္ခငြိမ်းရာသို့ ရောက်ကြောင်းကို ဆို၏။

မြတ်စွာဘုရား၊ သရက်သီးကို မေးသူအား ပိန္နဲသီးကို ဖြေဆိုသကဲ့သို့ -- စသည်။ ထိုအတူပင် နိဂဏ္ဌနာတိပုတ္တသည် တပည့်တော်က ရဟန်းပြုရခြင်း၏ မြင်သာသော အကျိုးကို မေးသောအခါ ၎င်းက ပထမဆုံးသော အကြောင်းတရားကို တပည့်တော်အား ပြောကြားပါ၏။ သို့ဖြစ်၍ နေရာမှထပြီး ကကုဓကစွာယန (Kakuda Katyayana) ထံ သွားပြီး (ဤမေး

၀ ဖော်ပြထားသော အယူအဆများမှာ ရှိန်းဝါဒ ကျမ်းစာများတွင် ဖော်ပြသော ဓမ္မနှင့် တူညီကြောင်း Dr. Leumann က ကျွန်ုပ်အား အသိပေး၏။

ခွန်းကိုပင်) မေးမြန်းပါ၏။ ကကုဓသည် ဤသို့ ဖြေပါ၏ -

ကကုဓကဏ္ဍယနဝါဒ

မင်းကြီး၊ ဤကား ငါ၏အယူဝါဒတည်း။ တစ်ယောက်က တစ်ပါးသောဘဝ ရှိသလောဟု ငါကို မေးသော် ထိုမေးခွန်းကို တစ်ပါးသောဘဝ ရှိ၏ဟု ငါဖြေမည်။ တစ်ယောက်က တစ်ပါးသောဘဝ မရှိဟု ဆိုလျက်၊ သို့မဟုတ် နောက်ဘဝ ရှိသို့မဟုတ် မရှိဟု ဆိုလျက်၊ နောက်ဘဝ ရှိလည်း ရှိ၏ မရှိလည်း မရှိဟု ဆိုလျက်၊ သို့မဟုတ် ယင်းသည် မတည်ရှိသည် မဟုတ်၊ သို့မဟုတ် တစ်ပါးသော လောကသည် ဤသို့ထိုသို့ သဘော ရှိ၏ဟု ဆိုလျက်၊ သို့မဟုတ် ယင်းသည် ထိုသို့သဘောလည်း မဟုတ်၊ သို့မဟုတ် ယင်းသည် နောက်တစ်မျိုး ဖြစ်၏ဟု ဆိုလျက်၊ သို့မဟုတ် ယင်းသည် နောက်တစ်မျိုး မဟုတ်ဟု ဆိုလျက်၊ သို့မဟုတ် ယင်းသည် နောက်တစ်မျိုး မဟုတ်သည်လည်း မဟုတ်ဟုဆိုလျက် ငါ့အား စုံစမ်းခဲ့သည် ရှိသော် ၎င်းတို့၏ မေးခွန်းများကို 'တစ်ပါးသော လောကသည် အခြားတစ်မျိုး မဟုတ်၊ သို့မဟုတ် ယင်းသည် အခြားတစ်မျိုး မဟုတ်သည်လည်း မဟုတ်'ဟု ဖြေမည်။

ယင်းနောက် တပည့်တော်သည် ရာဇဂြိုဟ်ရှိ ဘာသာ ရေးဆရာကြီးများ အားလုံးအနက် အကြီးဆုံး၊ အဆိုးရွားဆုံး နှင့် ဟန်ဆောင် အကောင်းဆုံး မိုက်မဲသူကား ဤကကုဓကဏ္ဍယနပင်တည်းဟု တွေးခဲ့ပါ၏။ သို့တိုင်အောင် တပည့်တော်သည် ဤကဲ့သို့ ပညာရှိပြီး လူအများ လေးစားခံရသည့် ပုဂ္ဂိုလ် တစ်ယောက် ဖြစ်သော ငါ့နိုင်ငံတော်မှာ နေထိုင်သူ

° ပါဠိအစဉ်အလာတွင် ဖော်ပြပါ အယူအဆများကို သဗ္ဗယဝါဒ ဟု ဆို၏။

သမဏဗြဟ္မဏအား ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း ဆန့်ကျင်ရန် မသင့်လျော်ဟု တွေးမိခဲ့ပါ၏။ သို့ဖြစ်၍ ကကုဓကဏ္ဍယန၏ စကား များကို ချီးမွမ်းခြင်း ပြစ်တင်ခြင်း မပြုဘဲ နေရာမှထ၍ ထွက်ခွာခဲ့ပြီး ယခု မြတ်စွာဘုရားထံသို့ ရောက်လာလျက် ထိုမေးခွန်းများကို မေးလျှောက်ခြင်း ဖြစ်ပါ၏ -

ရဟန်းပြုရကျိုး

မင်းကြီး၊ သင့်မှာ ကိုယ့်ဆန္ဒအတိုင်း မနေနိုင်ဘဲ ကိုယ့်ဆန္ဒကို မသိသော အလုပ်အကျွေးပြုသော ကျေးကျွန်တစ်ဦး ရှိသည်ဆိုပါစို့။ ထိုကျေးကျွန်သည် သင့်နန်းတော်တွင် အာရုံကို ဆွဲဆောင်နိုင်သော အရာအားလုံးကို ပိုင်ဆိုင်သော၊ လူသားတို့၏ ပျော်ရွှင်မှုထက် သာလွန်သော ဘဝတွင် နေထိုင်ပြီး စည်းစိမ်ကို ခံစားစံစားနေသော သင့်ကို တွေ့မြင်ရခြင်း၌ ဤသို့ တွေး၏ 'မဂဓဘုရင် ဝေဒေဟီ၏သား အဇာတသတ္တုလည်း လူသား ဖြစ်၏၊ ငါးလည်း လူသား ဖြစ်၏။ သို့တစေ အဇာတသတ္တုမူကား ရှေးက ကုသိုလ်တရားများကို စုဆောင်းပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ယခုအချိန်၌ လူသားတို့၏ ပျော်ရွှင်မှုထက် သာလွန်သော ဘဝတွင် နေထိုင်ပြီး စည်းစိမ်ကို ခံစားစံစားရ၏။ ငါလည်း ကောင်းမှုကို ပြုလုပ်လျှင် အဇာတသတ္တုကဲ့သို့ ဖြစ်လာနိုင်၏။ ယင်းသို့ ဆင်ခြင်ပြီး ဆံမုတ်ဆိတ်ကိုပယ်၊ ဖန်ရည်ဆိုး အဝတ်ကိုဝတ်၍ သဒ္ဓါတရား ရှေ့သွားပြုပြီး အိုးအိမ်ကိုစွန့်၍ ရဟန်းပြု၏။ သူသည် သူ့အသက်ကို သတ်ခြင်း၊ သူ့ဥစ္စာကို ခိုးယူခြင်း၊ သူ့အိမ်ရာကို ပြစ်မှားခြင်း၊ နောက်ပြောင်ခြင်း၊ မမှန်စကား စွပ်စွဲစကား ဆိုခြင်း၊ မှားယွင်းစွာ အလိုရှိခြင်း၊ ပိန်ဖျင်းသော စကားကို ဆိုခြင်း၊ သူ တစ်ပါးအား နှိပ်စက် ညှဉ်းပန်းခြင်းတို့မှ ရှောင်ကြဉ်၏။ ထိုအချိန်တွင် မင်းကြီး၏ ကျေးကျွန်များက ၎င်းကို တွေ့ပြီး ဤရဟန်း

ယင်းတောင်ပေါ်ရွာ၌ သူကြွယ်တစ်ဦးရှိ၏။ လူငယ်သည် ၎င်းသူကြွယ်အား ၎င်း၏ သမီးကို မိမိနှင့် ထိမ်းမြားပေးရန် တောင်းပန်၏။ သတို့သမီး၏ ဖခင်က ‘အကယ်၍ သင်သည် ဤမည် ဤမည်သောနေ့၌ ဤနေရာသို့ ရောက်နိုင်လျှင် ငါ့ သမီးကို သင့်အား ပေးမည်။ အခြားနေ့တွင်မှ ရောက်နိုင်မူ သင်အား ပေးမည် မဟုတ်’ဟု ဆို၏။

ယင်းနောက် လူငယ်သည် ၎င်း၏ ဆရာအား ‘ဆရာ၊ ဤ မည်သော ရွာတွင် နေထိုင်သည့် သူကြွယ်အား ၎င်း၏ သမီး နှင့် လက်ဆက်လိုကြောင်း ပြောခဲ့ပါ၏။ သူကြွယ်က အကယ် ၍ ဤမည် ဤမည်သောနေ့၌ ဤနေရာသို့ ရောက်နိုင်လျှင် ငါ့သမီးကို သင့်အား ပေးမည်။ အခြားနေ့တွင်မှ ရောက်နိုင်မူ ပေးမည် မဟုတ်ဟု ဆိုပါသည်’ဟု ပြောပြ၏။

ဆရာဖြစ်သူ လက်မှုပညာရှင်က ‘လုလင်၊ ထိုကိစ္စအ တွက်ဖြစ်လျှင် ငါသည် သင်နှင့် အတူလိုက်ပြီး သတို့သမီးကို ရယူကြအံ့’ဟု ဆို၏။

ချိန်းထားသော နေ့တွင် ၎င်းတို့ နှစ်ယောက်သည် သစ် သား ဒေါင်းငှက်ပျံ ပေါ်တက်ပြီး သွားခဲ့ကြရာ ထိုနေ့တွင်ပင် တောင်ပေါ်ရွာသို့ ရောက်သွားကြသဖြင့် တစ်ရွာလုံး အံ့ဩ ကြ၏။ ၎င်းတို့သည် သတို့သမီးကို ယူပြီး ယင်းစက်ရုပ်ငှက် ပျံဖြင့် လူငယ်၏ အိမ်သို့ သွား၏။ ယင်းနောက် လက်မှုပညာ ရှင် ဆရာသည် ဒေါင်းငှက်ပျံကို ယူပြီး လူငယ်၏ မိခင်အား ‘သင့်သားသည် ဤစက်ရုပ်ငှက်ပျံကို မည်သို့ ကိုင်တွယ်ရမည် ကိုမသိသဖြင့် စက်ရုပ်ငှက်ပျံကို မလုပ်ခိုင်းပါနှင့်’ဟု ဆို၏။

များမကြာမီ လူငယ်ငယ်က ၎င်း၏ မိခင်အား ‘ကျွန်ုပ်သည် စက်ရုပ်ငှက်ပျံတစ်ခု ပြုလုပ်အံ့။ သို့ဖြစ်မူ လူအများသည် အံ့ ဩသွားကြလိမ့်မည်’ဟု ဆို၏။

ဒေဝဒတ္တ ငရဲကျခြင်း

သာမညဖလသုတ်လာ နည်းလမ်းများဖြင့် အဇာတသတ္တုမင်း ဗုဒ္ဓသာဝက ဖြစ်သွားပြီးနောက် မင်းကြီးသည် ဒေဝဒတ္တ၏ တပည့်များအား နန်းတွင်းသို့ ဝင်ရောက်ခွင့် မပြုတော့သည့် ပြင် မင်းကြီးသည် ယင်းတို့အား အဝေးသို့ ထွက်သွားစေ၏။ တစ်နေ့တွင် ဒေဝဒတ္တသည် (အဇာတသတ္တု၏) နန်းတော်သို့ ရောက်လာသော်လည်း ဝင်ခွင့်ကို မရချေ။ ထိုအချိန်တွင်ပင် ဒေဝဒတ္တသည် မလှမ်းမကမ်းတွင် ဥပ္ပလဝဏ္ဏာ ဘိက္ခုနီ နန်း တွင်းသို့ ဆွမ်းကြွတော်မူသည်ကို တွေ့ရသဖြင့် ‘၎င်းတို့ ငါ့ အား ငြင်းဆိုသည်မှာ ဤကတုံးပြောင်ကြောင့် ဖြစ်မည်’ဟု တွေး၏။ ယင်းနောက် ဒေဝဒတ္တသည် ဥပ္ပလဝဏ္ဏာအား ငါ၏ ဆွမ်းအလှူကို လုယူလောက်အောင် သင့်အား ငါသည် အ ဘယ်သို့ ပြုဖူးပါသနည်း’ဟု ဆို၏။ ဒေဝဒတ္တသည် ထိုစကား ဖြင့် ဘိက္ခုနီအား ပုတ်ခတ်၏။ ဘိက္ခုနီမက ‘မေ့သည် တရား ကို စောင့်ပါ၏’ဟု ညင်သာစွာ ဆို၏။ ‘ဗုဒ္ဓ၏ ဆွမ်းမျိုးဖြစ် သည့် သင်သည် တောထွက်လာသည့် သကျတစ်ယောက် အား ယင်းသို့ ဆိုရွားစွာ ဆက်ဆံရသလော။ ငါ့အား ယင်း သို့ ကြမ်းတမ်းစွာ မဆိုပါနှင့်’ဟု ဆိုပြီး ဒေဝဒတ္တသည် လက် သီးဆုပ်ဖြင့် ဘိက္ခုနီ၏ ဦးခေါင်းကို ထိုးနှက်၏။ ဥပ္ပလဝဏ္ဏာ သည် ဝေဒနာပြင်စွာ ခံစားရသဖြင့် ဘိက္ခုနီမ ကျောင်းသို့ ရောက်၍ မကြာမီ ကွယ်လွန်၏။

ဒေဝဒတ္တသည် ထင်ရှားသော ဘာသာရေး ခေါင်းဆောင် အဖြစ် မအောင်မြင်သော်လည်း သကျတို့၏ ဘုရင်ဖြစ်လာ နိုင်ရန် မျှော်လင့်ချက် ရှိနေသေး၏။ ယခုအချိန်၌ သကျတို့ သည် ယသော်ဓရာအား နန်းတင်ရန် ရည်ရွက်ချက် ရှိနေကြ ၏။ သို့ဖြင့် ဒေဝဒတ္တသည် ကပိလဝတ္ထုသို့ သွားပြီး ယသော်

ဓရာ နေသည့် ပြဿာဒ်ဆောင်သို့ တက်၏။ ဒေဝဒတ္တသည် ယသော်ဓရာ၏ လက်ကိုကိုင်လျက် ဇနီးမယားပြုပြီး ၎င်းတို့ နှစ်ယောက် ကပိလဝတ္ထု ထီးနန်းကို အုပ်စိုးရန် ကြံ၏။ ယင်း သို့သော အဆိုပြုချက်ကို သိရခြင်း၌ ယသော်ဓရာသည် နေရာမှ ထပြီး ဒေဝဒတ္တအား မြေကြီးပေါ်သို့ ပစ်ချ၏။ ‘သင်သည် မရှက်သူ လူမိုက် ဖြစ်၏။ သင် ထိတွေ့မှုကို ငါမခံနိုင်။ ငါ၏ ခင်ပွန်းသည် စကြဝတေးမင်း ဖြစ်လာမည့်သူ သို့မဟုတ် ဘုရားလောင်းပင် ဖြစ်ရမည်’ဟု အော်ပြော၏။ ဗုဒ္ဓအပေါ် ဒေဝဒတ္တ၏ နောက်တစ်ဖန် စော်ကားမှုကို သိရခြင်း၌ သကျတို့က ဒေဝဒတ္တအား ဗုဒ္ဓထံ သွားပြီး တောင်းပန်ရန် အကယ်၍ ဗုဒ္ဓက ယင်းကို ပေးအပ်လျှင် ၎င်းအား မင်းအဖြစ် တင်မြောက်မည် ဖြစ်ကြောင်း ဆို၏။

ဒေဝဒတ္တသည် ဗုဒ္ဓ၏ ခြေထောက်ကို ခြစ်ရန် ရည်ရွယ်ပြီး လက်သည်းအောက်၌ သေစေနိုင်သည့် အဆိပ်ကို ထည့်၏။ ဒေဝဒတ္တသည် ဗုဒ္ဓနှင့် အနီးဆုံးနေရာသို့ သွားပြီး ခြေထောက်အနီးသို့ ရောက်သောအခါ ခြစ်ရန် ကြိုးစား၏။ သို့ရာတွင် ဗုဒ္ဓ၏ ခြေတော်များသည် မဖောက်ထွင်းနိုင်လောက်အောင် မာကျောနေသဖြင့် ဒေဝဒတ္တ၏ လက်သည်းများ ကျိုးပဲ့သွား၏။ ဗုဒ္ဓသည် ဒေဝဒတ္တအား ခွင့်လွှတ်တော်မူသဖြင့် ဒေဝဒတ္တသည် ဗုဒ္ဓအား ယုံကြည်ကိုးကွယ်ကြောင်း ဖွင့်ဟ၍ ဝန်ခံ၏။ သို့ရာတွင် အကယ်၍ ဒေဝဒတ္တသည် နှလုံးသားထဲမှ လိမ်ညာပြီး ထိုသို့ ဆိုလျှင် ငရဲသို့ ချက်ခြင်း ကျရောက်သွားပေလိမ့်မည်။ ဒေဝဒတ္တသည် များစွာ နာကျင်သွားပြီး ငါ့အရိုးများ၏ ရိုးတွင်းခြင်ဆီထိအောင် ငါသည် ဗုဒ္ဓအား ယုံကြည် ကိုးကွယ်ပါ၏ဟု ဆို၏။ ဒေဝဒတ္တသည် ထိုစကားများကို ခက်ခဲစွာ ပြောဆိုရပြီး ငရဲသို့ ကျရောက်သွား၏။

သို့တိုင်အောင် ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်၏ သနားကရုဏာတော်သည် ၎င်း၏ နောက်သို့ လိုက်သွား၏။ အကြောင်းမူ ဒေဝဒတ္တအနေဖြင့် ယခင်အခါ သံဃာသင်းခွဲမှုနှင့် ဥပ္ပလဝဏ္ဏာအား သတ်ဖြတ်မှုကြောင့် ငရဲခံနေရသော်လည်း တစ်ကမ္ဘာ လွန်ပြီးနောက် ပစ္စေကဗုဒ္ဓ ဖြစ်လာမည်ဟု မိန့်ကြားတော်မူရန် ငရဲရောက်နေသည့် ဒေဝဒတ္တထံသို့ အရှင်သာရိပုတ္တနှင့် အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်တို့ကို ဗုဒ္ဓက စေလွှတ်တော်မူသောကြောင့်ဖြစ်၏။

ရဟန်းတော်များသည် ဗုဒ္ဓထံသို့ လာရောက်ပြီး ‘ရှင်တော် မြတ်ဘုရား၊ ဒေဝဒတ္တသည် ရှင်တော်မြတ်၏ စကားတော်များကို နားမထောင်သောကြောင့် ဒေဝဒတ္တ ဆင်းရဲရပ်ပုံကို ရှုတော်မူပါ’ဟု လျှောက်ထားကြ၏။

ရှင်တော်ဗုဒ္ဓက ‘ရဟန်းတို့၊ ငါ၏ စကားကို နားမထောင်သောကြောင့် ဒေဝဒတ္တ ဆင်းရဲဒုက္ခ ရောက်ရသည်မှာ ယခုဘဝတွင်သာ မဟုတ်။ ရှေးယခင်က ယင်းသို့ ဖြစ်ဖူးသည်ကို နားထောင်ကြလော့’ဟု မိန့်တော်မူ၏။

စက်ရုပ်ငှက်ပျံ

ရဟန်းတို့၊ ရှေးအခါက တောင်ပေါ်ကျေးရွာ တစ်ခု၌ လက်မှုပညာသည် ဆရာတစ်ယောက် ရှိ၏။ သူသည် အမျိုးအနွယ်တူ အမျိုးသမီးတစ်ဦးကို လက်ထပ်ပြီး အချိန်တန်သော် သားတစ်ဦး မွေးဖွား၏။ မွေးပြီးနောက် နှစ်ဆယ့်တစ်ရက် ရောက်သော် အမည်ကင်ပွန်းတပ် မင်္ဂလာပြုပြီး ယုယစွာ ထွေးပိုက် ပြုစုကြလျက် ကလေးငယ်သည် ငြိမ်းချမ်းစွာ ကြီးပြင်းခဲ့ရ၏။

များမကြာမီ ဖခင် ကွယ်လွန်သဖြင့် ကလေးငယ်သည် အခြား လက်မှုပညာသည်တစ်ယောက် နေထိုင်သော တောင်တောင်ပေါ်ရွာသို့ သွားရောက်ပြီး ထိုဆရာထံမှ ၎င်း၏ သက်မွေးဝမ်းကျောင်း ပညာကို သင်ယူ၏။

(ခုနစ်သောင်း ခုနစ်ထောင်)လည်း ထိုနေ့တွင် ယုံလွန်တော်မူကြ၏။ အရှင်သာရိပုတ္တ၏ တပည့်များသည် အရှင်မြတ်၏ အလောင်းတော်ကို သဂြိုဟ်ပြီးသောအခါ အရိုးပြာ (ဓာတ်တော်)များ၊ သပိတ်တော်နှင့် သင်္ကန်းတော်ကို ရာဇဂြိုဟ်ရှိ ဗုဒ္ဓထံသို့ ဆောင်ယူခဲ့ကြ၏။

၎င်းတို့ ရောက်ပြီးနောက် များမကြာမီ ဗုဒ္ဓသည် ရာဇဂြိုဟ်မှ ထွက်ခွာပြီး သာဝတ္ထိသို့ ကြွတော်မူလျက် ဇေတဝန်၌ ရပ်နားတော်မူ၏။ အနာထပိဏ္ဍိကသည် အရှင်သာရိပုတ္တ ပရိနိဗ္ဗာန် စံလွန်တော်မူကြောင်းနှင့် ဓာတ်တော်များကို အရှင်အာနန္ဒ ပင့်ယူလာကြောင်း ကြားသိရသောအခါ သူဌေးကြီးသည် ဗုဒ္ဓထံသို့ သွားပြီး အရှင်သာရိပုတ္တနှင့် ၎င်းတို့၏ ရှည်ကြာစွာ မိတ်ဆွေဖြစ်ခဲ့သည့် အထိမ်းအမှတ်အဖြစ် အရှင်သာရိပုတ္တ၏ ဓာတ်တော်များကို ဌာပနာပြီး စေတီတည်ရန် ခွင့်ပြု

° တိဗက်ဝိနယ၊ အတွဲ-၁၁၊ စာ-၆၅၂ တွင် အရှင်သာရိပုတ္တ ပရိနိဗ္ဗာန်စံချိန်၌ ရဟန်းတော် ၈၀၀၀ (ရှစ်သောင်း) ကွယ်လွန်ပြီး အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန ပရိနိဗ္ဗာန်စံချိန်၌ ရဟန်းသံဃာ ၇၀၀၀၀ (ခုနစ်သောင်း)၊ ဗုဒ္ဓပရိနိဗ္ဗာန်စံချိန်၌ ရဟန်းသံဃာ ၁၈၀၀၀ (တစ်သောင်းနှင့် ရှစ်ထောင်) ကွယ်လွန်ကြောင်း ဆို၏။ ဤမှတ်တမ်းအရ ရဟန်းသံဃာ စတင်ချိန်ကစပြီး အရှင်သာရိပုတ္တ ပရိနိဗ္ဗာန်စံချိန်ထိ ရဟန်းသံဃာ ၈၀၀၀၀ (ရှစ်သောင်း) ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီဟု ဆိုဖွယ်ရှိ၏။ Bigandet, *Life or Legend of Gautama II*, p. 9 တွင် အရှင်သာရိပုတ္တ ပရိနိဗ္ဗာန်စံခြင်းကို ဗုဒ္ဓ၏ ၄၅-ဝါ (သက်တော် ၈၀)တွင် ဖြစ်ကြောင်း ဆို၏။ Bigandet သည် ယင်းကို ဗုဒ္ဓ ဝေဠုဝရွာ၌ နာမကျန်း ဖြစ်ချိန်မှစ၍ ရေတွက်ခြင်း ဖြစ်၏။ ယင်းကျမ်း၊ စာ-၁၃၀-ကို ရှုပါ။ ၎င်း၏ ဤဖြစ်ရပ် မှတ်တမ်းမှာ ဤကျမ်း၌ ပါသည်ထက် ပိုပြီး ပြည့်စုံ၏။

‘ငါ့သား၊ သင့်ဆရာက သင်သည် ဤစက်ရုပ်အား ကိုင်တွယ် အသုံးပြုပုံကို မသိသဖြင့် ငါအား ခွင့်မပြုရန် ပြောထားပါ၏။ သင်သည် ထိုစက်ရုပ် အကြောင်းကို နားမလည်။ သို့ဖြစ်၍ သင်သည် ဆင်ရဲဒုက္ခ ရောက်ပါလိမ့်မည်။ သင့်အား ငါ ခွင့်ပြုမည် မဟုတ်’ဟု မိခင်က ဆို၏။

‘မိခင်၊ ကျွန်ုပ်သည် ထိုစက်ရုပ်အား ရှေ့သို့ သွားအောင် နောက်သို့ ဆုတ်အောင် ပြုနိုင်ပါ၏။ ဆရာသည် မနာလိုခြင်းကြောင့် ယင်းသို့ ဆိုခြင်း ဖြစ်ပါ၏’ဟု ၎င်းက ဆို၏။

အမျိုးသမီးတို့၏ နှလုံးသားကား နူးညံ့၏။ သို့ဖြင့် မိမိ၏ သားသည် စက်ရုပ်ငှက်ပျံ အလွန်အမင်း ပြုလုပ်လိုကြောင်း တွေ့ရသဖြင့် ပြုလုပ်ခွင့် ပေးလိုက်၏။

ယင်းနောက် လူငယ်သည် စက်ရုပ်ငှက်ပျံတစ်ခု ရရှိသွားပြီး စတင် ပျံတက်၏။ လူအများသည် များစွာ နှစ်သက်ကြ၏။ သို့ရာတွင် လက်မှုပညာရှင် ဆရာသည် သူတပည့်အား စက်ရုပ်ငှက်ပျံပေါ်တွင် တွေ့ရသဖြင့် ‘ထွက်သွားပါ၊ နောက်တစ်ကြိမ် မလုပ်ပါနှင့်’ဟု အော်ပြော၏။ သို့ရာတွင် လူငယ်သည် သမုဒ္ဒရာသို့ ရောက်သည်ထိ ဝေးသည်ထက် ဝေးအောင် ပျံသွား၏။ ယင်းနောက် နတ်သည် မိုးသည်းထန်စွာ ရွာသွန်းစေသဖြင့် စက်ရုပ်ငှက်ပျံသည် ထိုးကျသွားပြီး အစိတ်အပိုင်းများမှာ ရေတွင် နစ်မြုပ်ကုန်၏။ စက်ရုပ်ငှက်ပျံကို မထိန်းနိုင်တော့သဖြင့် ဒုက္ခရောက်ရ၏။

ထိုစဉ် နတ်သားတစ်ယောက်က ဤဂါထာကို ဆို၏ -
‘တစ်စုံတစ်ယောက်၏ မေတ္တာစကားများ
သတိပေး သင်ကြားချက်များကို ဂရုမစိုက်ဘဲ
ရပ်စဲခြင်း မပြု သတိရခြင်း မပြုသောအခါ
ထိုသူသည် သစ်သားငှက်၏ ဆောင်ယူခြင်းကို ခံရ၏’။

၁၉၈ ဗုဒ္ဓဖြစ်တော်စဉ် တိဗက်မှတ်တမ်းများ

ရဟန်းတို့၊ သင်တို့သည် မည်သို့ မှတ်ထင်ကြသနည်း။ ထိုစဉ်အခါ စက်ရုပ်ငှက်ပျံ လုပ်သည့် ဆရာသည် ငါဘုရား ဖြစ်၏။ ငါ၏တပည့်ကား ဒေဝဒတ္တ ဖြစ်၏။ ထိုအချိန်က ဒေဝဒတ္တသည် ငါ၏သတိပေးစကားကို နားမထောင်ခဲ့ဘဲ ၎င်း၏ မိုက်မဲမှုကြောင့် ဆင်းရဲဒုက္ခနှင့် ကြုံခဲ့၏။ ထိုအတူ ယခုအချိန် ဌ်လည်း ဒေဝဒတ္တသည် ငါဘုရား၏ စကားကို နားမထောင်ခြင်း၌ ငရဲဒုက္ခကို ခံရန် သွားရပြီ ဖြစ်၏။

အရှင်သာရိပုတ္တ၏ ဓာတ်တော်အား ချီးမွမ်းခြင်း

ငရဲကျနေသည့် ဒေဝဒတ္တထံသို့ သွားရောက်ပြီး များမ ကြာမီ အရှင်သာရိပုတ္တနှင့် အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်တို့သည် ရာဇဂြိုဟ်ရှိ စူဠကသာဇ္ဇက တိတ္ထိကတို့အား မိမိတို့သည် ၎င်းတို့ ဆရာ (ဒေဝဒတ္တ)ကို ငရဲတွင် တွေ့ခဲ့ရကြောင်းနှင့် ၎င်း (ဒေဝဒတ္တ) သင်ကြားခဲ့သော တရားမှာ မှားယွင်းသည်ဟု ဝန်ခံကြောင်း မိန့်ကြားကြ၏။ ဒေဝဒတ္တ၏ တပည့်များသည် အလွန် စိတ်ဆိုး ဒေါသထွက်ကြပြီး အရှင်မြတ်နှစ်ပါးအား သတ်ဖြတ်ရန် ဆုံးဖြတ်ကြ၏။ ပထမတွင် ၎င်းတို့သည် အရှင်သာရိပုတ္တအား ငြင်းခုံ ပြောဆိုကြသော်လည်း အရှင်သာရိပုတ္တက အောင်မြင်၏။ သို့ဖြင့် ၎င်းတို့သည် များမကြာမီ ရာဇဂြိုဟ်၌ အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်ကို တွေ့ပြန်သဖြင့် အရှင်မြတ်အား တိုက်ခိုက်ကြ၏။ ၎င်းတို့သည် အရှင်မြတ်အား ကြံပင်ကို ကြိတ်သကဲ့သို့ ထုထောင်းကြ၏။ မြို့တစ်လျှောက် ရိုက်နှက်ကြပြီး အရှင်မြတ်အား ကူညီရန် အရှင်သာရိပုတ္တ ကြွမလာခဲ့လျှင် အဆုံးစီရင်လိုက်ကြမည် ဖြစ်၏။ အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်အား ကလေးငယ်ကဲ့သို့ အသွင်ပြောင်းပြီး ဝတ်ရုံထဲ၌ထည့်လျက် ဝေဠုဝန်ကျောင်းတော်သို့ သယ်ဆောင်ခဲ့၏။ ယင်းသို့သော လုပ်ကြံ သတ်ဖြတ်မှုသတင်းသည် တောမီးကဲ့သို့ ပျံ့နှံ့သွားပြီး အဇာတသတ္တမင်း

အရှင်သာရိပုတ္တ၏ ဓာတ်တော်အား ချီးမွမ်းခြင်း ၁၉၉
သည် လူအုပ်ကြီးနှင့် အတူတကွ ဝေဠုဝန်ကျောင်းတော်သို့ ရောက်လာ၏။ မင်းကြီးသည် လူသတ်သမား မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့အား ဖမ်းဆီးစေ၏။ အဇာတသတ္တက အရှင်မြတ်သည် တန်ခိုးစွမ်းအင် ကြီးများသူ ဖြစ်ပါလျက် အဘယ်ကြောင့် မလွတ်မြောက်နိုင်သည်ကို မေးမြန်း၏။ ဤသို့ ဖြစ်ရခြင်းမှာ (ယခင်ဘဝတစ်ခုတွင် မိဘတို့အား အလားတူ ပြုခဲ့ဖူးသည့်) အတိတ်ဘဝ အကုသိုလ်ကံကြောင့် ဖြစ်ကြောင်း ရှင်းပြ၏။ အဇာတသတ္တသည် အားလုံးသော ဆေးဆရာများကို အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်ထံသို့ စေလွှတ်ပြီး အကယ်၍ အရှင်မြတ်ကို ခုနစ်ရက်အတွင်း မကုသနိုင်လျှင် ဆေးဆရာများကို ရာထူးလျှော့ပစ်မည်ဟု ဆို၏။ အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်၏ အခြေအနေမှာ မျှော်လင့်ချက် မရှိသောကြောင့် ဆေးဆရာများသည် (မင်းကြီး ချမှတ်သော) ထိုအမိန့်အပေါ် အလွန် စိတ်မချမ်းမသာ ဖြစ်နေကြ၏။ တန်ခိုးစွမ်းအင်မှလွဲ၍ မည်သည့်အရာမျှ အရှင်မြတ်အား ပျောက်ကင်းအောင် ကုသနိုင်မည် မဟုတ်ချေ။ သို့ဖြင့် ဆေးဆရာများသည် ဒဏ်ရာရနေသည့် အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်အား အကြောင်းစုံကို လျှောက်ထားကြသဖြင့် အရှင်မြတ်က ခုနစ်ရက်အတွင်းတွင် ရာဇဂြိုဟ်မြို့တွင်းသို့ ဆွမ်းခံမည် ဖြစ်ကြောင်း ကတိပေးတော်မူ၏။ အရှင်မြတ်သည် ကတိပေးသည့်အတိုင်း ဆောင်ရွက်တော်မူ၏။ သို့ရာတွင် ရာဇဂြိုဟ်မြို့၌ ကိုယ်ထင်ပြုပြီးနောက် အရှင်မြတ်သည် သစ်လုံးခြံ (Wooden Paling) မြို့သို့ ကြွတော်မူပြီး ထိုနေ့ ညနေစောင်းအချိန် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူ၏။ နာလန္ဒ၌ သီတင်းသုံးနေသော အရှင်သာရိပုတ္တလည်း ထိုနေ့တွင်ပင် နာမကျန်း ဖြစ်တော်မူပြီး အရှင်မြတ်၏ မိတ်ဆွေ ဖြစ်သည့် အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန် ပရိနိဗ္ဗာန်စံချိန်မှာပင် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူ၏။ ထိုနေ့တွင် သာမန် ဘိက္ခု ၇၇၀၀၀

၏။ ဒီဃကာရာယနက ဗုဒ္ဓသည် မေသုရုဒိ အမည်ရှိ သကျ တို့၏ မြို့ငယ်၌ သီတင်းသုံးနေကြောင်း လျှောက်ထား၏။ ထို မြို့သည် ဝေးသလောဟု မင်းကြီးက မေး၏။ ယခု ရောက်နေ ဆဲအရပ်မှ သုံးယူဇာခန့် ဝေးကြောင်း အမတ်ကြီးက ဖြေကြား ၏။ သို့ဖြစ်လျှင် ထိုမြို့ငယ်သို့ ပို့ပေးပါဟု မင်းကြီးက ဆို၏။

မေသုရုဒိမြို့သို့ ရောက်သော် မင်းကြီးသည် ရထားပေါ် မှဆင်း၍ ကျောင်းဝင်းထဲသို့ ခြေလျင် လျှောက်ပြီး သွား၏။ ဗုဒ္ဓသည် နေ့အချိန်၌ အဆောင်တံခါးကို ပိတ်ပြီး သီတင်းသုံး နေတော်မူ၏။ အပြင်၌ ရဟန်းများသည် အပေါ်ရုံ သင်္ကန်းကို လှစ်ပြီး လမ်းလျှောက်နေကြ၏။ မင်းကြီးသည် ၎င်းတို့အနီးသို့ ကပ်သွားပြီး ဗုဒ္ဓ သီတင်းသုံးသည့် နေရာကို မေးလျှောက်၏။ ရဟန်းတော်များက ‘ဗုဒ္ဓသည် နေ့အချိန်၌ အဆောင်တံခါးကို ပိတ်ပြီး သီတင်းသုံးနေပါ၏။ မင်းကြီး အလိုရှိပါလျှင် အနီးသို့ သွားပြီး တံခါးကို ညှင်သာစွာ ခေါက်ပါ။ ရှင်တော် ဗုဒ္ဓသည် တံခါးကို ဖွင့်ပေးပါလိမ့်မည်’ဟု ဆိုကြ၏။ သို့ဖြင့် မင်းကြီး သည် ဝတ်ဆင်လာသည့် သရဖူ၊ ထီးဖြူ၊ သန်လျက်၊ ရတနာစီ ချယ်ထားသည့် သားမြီးယပ်၊ တန်ဆာဆင်ထားသည့် ခြေနင်း ဟူသော မင်းမြောက် တန်ဆာငါးပါးကို ဒီဃကာရာယနအား ပေးအပ်ပြီး တံခါးကို ညှင်သာစွာ ခေါက်၍ ဗုဒ္ဓက တံခါးကို ဖွင့်ပေးသောအခါ မင်းကြီးသည် အထဲသို့ ဝင်သွား၏။

ဒီဃကာရာယနသည် ‘မင်းကြီးကား ငါ့ကို မင်းမြောက် တန်ဆာ ငါးပါးကို ပေးအပ်ခဲ့ပြီ။ မင်းသား၏ လျှို့ဝှက်အကြံ အစည်ကို ပြီးအောင် လုပ်ရမည်’ဟု တွေးပြီး ရထားပေါ်တက် ပြီး သာဝတ္ထိသို့ ပြန်သွားလျက် ဝိရုဒ္ဓကအား နန်းတင်၏။

ပသေနဒီ နတ်ရွာစံခြင်း

ပသေနဒီသည် ဗုဒ္ဓ၏ ခြေရင်း၌ ရှိခိုးဦးညွှတ်ပြီး မျက်နှာ ပါး

ချက်ကို ဗုဒ္ဓထံမှာ တောင်းပန်၏။ ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ် ခွင့်ပြုသ ဖြင့် အနာထပိဏ္ဍိကသည် ဓာတ်တော်များကို နေအိမ်သို့ ဆောင်ယူလာခဲ့ပြီး မြင့်မြတ်သော နေရာ၌ တင်ထားလျက် ၎င်း၏ မိတ်ဆွေများ ဆွေမျိုးများ စုံညီဖြင့် မီးတိုင်၊ အမွှေး တိုင်၊ ပန်း၊ နံ့သာရည်၊ ပန်းကုံး၊ အမွှေးဆီတို့ဖြင့် ပူဇော်၏။ ကောသလ တိုင်းသူပြည်သားများ၊ ပသေနဒီမင်း၊ မလ္လိကာမိဖု ရား၊ နန်းတွင်းသူ နန်းတွင်းသားများ၊ ဝါသိကာ၊ ဒတ္တရသေ့နှင့် ရသေ့များ၊ ဝိသာခါ မိဂဓရမာတာနှင့် အခြား ယုံကြည်သူ များစွာတို့ လာရောက်ပြီး ဓာတ်တော်များကို ပူဇော်ကြ၏။

ယင်းနောက် အနာထပိဏ္ဍိကသည် ဗုဒ္ဓထံမှ စေတီကို မည်သို့ တည်ရမည်ကို အကြံဉာဏ် ရယူ၏။ ‘ဘုံလေးဆင့် ရှိ ပြီး အရွယ်အစားကို တဖြည်းဖြည်း ငယ်စေလျက် ပန်းအိုးပုံ ဘုံဆောင် တစ်ခု၊ နှစ်ခု၊ သုံးခု၊ လေးခု၊ ဆယ့်သုံးခုနှင့် မိုးလုံ စေရန် အမိုးများ ပါရှိရမည်’ဟု ဗုဒ္ဓက မိန့်တော်မူ၏ ။

၀ ကျမ်းစာတွင် ပစ္စေကဗုဒ္ဓ၌ အမိုးမပါ၊ ရဟန္တာ၌ ပန်းဆိုင်း လေး ခု၊ သကဒါဂါမိ၌ ပန်းဆိုင်း သုံးခု၊ အနာဂါမိ၌ နှစ်ခု၊ သောတာ ပန္န၌ တစ်ခု၊ သာမန်တို့၏ စေတီယ၌ ပြောင်ချော ဖြစ်ရမည် ဟု မှာထား၏။ ဤဖော်ပြချက်အရ အရှင်သာရိပုတ္တ၏ စေတီ မှာ ဗုဒ္ဓ၏စေတီနှင့် တူသည်ကို တွေ့ရ၏။ တိဗက်ဝိနယ၊ အတွဲ-၁၁၊ ၈၁-၅၃-၆၈ ကိုရှုပါ။ ကျွန်ုပ်တို့ အနေဖြင့် ဘိက္ခုနီ သံဃာကို တည်ထောင်သူ မဟာပဇာပတိ ဂေါတမီနှင့် သကျ အမျိုးသမီးများ၏ ကွယ်လွန်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ဤသို့ မဆို နိုင်ပါ။ မဟာပဇာပတိသည် ဗုဒ္ဓ ပရိနိဗ္ဗာန်မစံမီ ကပိလဝတ္ထု မြို့၊ နိဂြောဓာရုံကျောင်း၌ သီတင်းသုံးတော်မူစဉ် ပရိနိဗ္ဗာန် စံကြောင်း ဆို၏။ မိတ္ထေးတော်သည် ပရိနိဗ္ဗာန်စံချိန်၌ သက် တော် ၁၂၀ ရှိသော်လည်း အရွယ် နုပျော်ပြီး ဆံပင်မဖြူဟု ဆို

ထို့ပြင် အနာထပိဏ္ဍိကသည် အရှင်သာရိပုတ္တ၏ စေတီ
၌ တစ်ချိန်တွင် အထိမ်းအမှတ်ပွဲတစ်ခု ကျင်းပခွင့်ကိုလည်း
ဗုဒ္ဓထံမှ တောင်းပန်၏။ ဗုဒ္ဓက ခွင့်ပြုတော်မူသဖြင့် ကောသ
လမင်းသည် မောင်းတီး ကြေညာ၏ ‘သာဝတ္ထိမြို့သူ မြို့သား
များနှင့် မြို့ပြင်၌ နေထိုင်ကြသူ အားလုံး နားထောင်ကြလော့၊
အရှင်သာရိပုတ္တ၏ စေတီတော် ပူဇော်ပွဲအချိန်၌ လာရောက်
နိုင်သော ကုန်သည်များသည် အခကြေးငွေ ပေးစရာမလိုဘဲ
အခမဲ့ လှူဖွယ်ဝတ္ထုများနှင့် လာရောက်နိုင်ကြ၏’။

ကျွန်ုပ်တို့သည် တိဗက်ဝိနယ၊ အတွဲ-၁၁၊ စာ-၅၃ ၌ ပြု
ဆိုသည့် ရဟန်းတော်တစ်ပါး၏ အလောင်းနှင့် ပတ်သက်၍
ဆောင်ရွက်ရန် ညွှန်ကြားချက်များကိုလည်း မှတ်သားထိုက်
၏။ ‘၎င်း၏ အလောင်းကို မီးရှို့ရမည်။ မီးရှို့ရန် သစ်သား
အလုံအလောက် မရှိလျှင် မြစ်ထဲသို့ မျှောနိုင်၏။ အနီးအနား
၌ မြစ်မရှိလျှင် အရိပ်ရှိသော နေရာ၌ မြောက်သို့ ဦးခေါင်းပြု
ပြီး ဘယ်ဘက်သို့ စောင်းလျက် မြက်အိပ်ရာပေါ်၌ ထားရ
မည်။ ထို့နောက် ယင်းအလောင်းကို စိမ်းသော မြက်သစ်ရွက်
များဖြင့် ဖုံးအုပ်ရမည်။ ယင်းသို့ မထားမီ အလောင်းကို ရေ
ချိုးရမည်။ ယင်း အလောင်းကို ဖုံး၍ စေတီတည်ရမည်’။

လွန်ခဲ့သော အခန်း (စာ-၁၄၂) တွင် ကောသလမင်း၏
သားတော်၊ ထီးနန်းကို ဆက်ခံသူ ဝိရုဒ္ဓက (Viruddhaka)သည်
ကပိလဝတ္ထု သကျများအား နှိပ်ကွပ်လိုသဖြင့် ဘုရင်ဖြစ်ရန်
အလွန် ဆန္ဒပြင်းပြကြောင်း တွေ့မြင်ခဲ့ကြပြီး ဖြစ်၏။ ယင်း
နောက် ဝိရုဒ္ဓကသည် ပသေနဒီကောသလ၏ အမတ်ငါးရာ

၏။ တိဗက်ဝိနယ၊ အတွဲ-၁၁၊ စာ-၁၈၀-၁၈၅ နှင့် Spence
Hardy, *Manual of Buddhism*, p. 317 တို့ကိုလည်း ရှုပါ။

လုံး၏ စိတ်ဝင်စားခံရမှုကို ရရှိအောင် ကြိုးစားလျက် ၎င်း၏
ဘခင်အား လုပ်ကြံရန် စတင်၏။ ဘခင် (ပသေနဒီ ကောသ
လ)အပေါ် သစ္စာရှိသူ အမတ်ချုပ် ဒီဃကာရာယနမှ တစ်ပါး
၎င်းတို့ အားလုံးက ဝိရုဒ္ဓကအား ကူညီရန် ကတိပေး၏။ တစ်
ခါသော် ဒီဃကာရာယနသည် စီးပွားရေး ကိစ္စဖြင့် ဝိရုဒ္ဓက၏
အိမ်သို့ ရောက်နေ၏။ ထိုစဉ် ဝိရုဒ္ဓကမင်းသားသည် မိမိ ဘု
ရင်မင်းဖြစ်သည်နှင့် သကျတို့အား နှိပ်ကွပ်ရန် ဆန္ဒရှိကြောင်း
နှင့် မိမိအနေဖြင့် မကြာမီ ထီးနန်းကို အုပ်ချုပ်သူ ဖြစ်လာရန်
ဘခင်အား လုပ်ကြံလိုကြောင်း အဆိုပြု၏။ အမတ်ကြီးက ဘု
ရင်ကြီးမှာ အိုမင်းလှပြီဖြစ်ပြီး ဝိရုဒ္ဓကမှတစ်ပါး အခြား အမွေ
ဆက်ခံမည့်သူ မရှိသဖြင့် များမကြာမီ မင်းသားမှာ ဘုရင်ဖြစ်
လာမည်ဖြစ်သဖြင့် ထိုသို့သော ပြစ်မှုကို မကြံစည်ရန် ဖြောင်း
ဖျ၏။ ဝိရုဒ္ဓကသည် အမတ်ကြီး၏ အကြောင်းပြချက်ကို
လက်ခံ၏။ သို့သော် မိမိတို့နှစ်ယောက် ပြောဆိုတိုင်ပင်ထား
သည်ကို လျှို့ဝှက်ထားရန် အမတ်ကြီးအား ပြောကြား၏။

ဒီဃကာရာယန သစ္စာဖောက်ခြင်း

ထိုအချိန်၌ ဗုဒ္ဓသည် မေသုရုဒီ (Metsurudi) အမည်ရှိ သကျ
တို့၏ မြို့ငယ်၌ သီတင်းသုံးနေ၏။ ထိုစဉ် တစ်နေ့၌ ပသေ
နဒီသည် ဒီဃကာရာယနနှင့်အတူ ရထားစီးလျက် (မြို့ပြင်
သို့) ထွက်ခွာခဲ့၏။ လမ်းတွင် မင်းကြီးသည် အကုသိုလ် အ
ပြစ်နှင့် လူသူကို ရှောင်လျက် တစ်ကိုယ်တည်း ကျင့်ကြံနေ
သော ရသေ့တစ်ပါးကို တွေ့သဖြင့် ယင်းသည် ဗုဒ္ဓ ဘုရားရှင်
သီတင်းသုံးတော်မူသော နည်းလမ်း ဖြစ်သည်ဟု အမှတ်ရ
သွား၏။ သို့ဖြင့် ဗုဒ္ဓအား မဖူးမြင်ရသည်မှာ ကြာပြီ ဖြစ်သော
ကြောင့် အမတ်ကြီးဘက်သို့ လှည့်ပြီး ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ် မည်
သည့်အရပ်၌ သီတင်းသုံးနေသည်ကို သိသလောဟု မေး

အဇာတသတ္တုအား ကြာမြင့်စွာ စောင့်မျှော်ပြီးနောက် စိတ် မရှည်ဖြစ်လာပြီး ဆာလောင်မှုကြောင့် နာမကျန်းဖြစ်သဖြင့် ပန်းခြံအနီးရှိ မုန်လာခင်း^၁သို့ ဝင်သွား၏။ ဥယျာဉ်စောင့်က မင်းကြီးအား တစ်လက်ဆုပ်စာ ပေးသဖြင့် မင်းကြီးသည် အမြစ်ပါမကျန် စားလိုက်၍ ရေအလွန်ငတ်သဖြင့် ရေကန်သို့ သွားပြီး မွတ်သိပ်မှုကို ရောင့်ရဲစေ၏။ မင်းကြီး၏ လက်များမှာ ချက်ခြင်း မာတောင့်လျက် ဝမ်းဗိုက်၌ နာကျင်လာပြီး လမ်းဘေး၌ လဲကျစဉ် ဖြတ်သွား ဖြတ်လာ လှည်းယာဉ်များ၏ ဘီးကြောင့် ဖြစ်ရသည့် ဖုန်မှုန်များ မွှန်ပြီး ကွယ်လွန်၏။

ဘုရင် အဇာတသတ္တုနှင့် လူအများ ပန်းခြံသို့ ရောက်သောအခါ ပန်ခြံ၌ လူအများ ပသေနဒီကို နေရာအနှံ့လိုက် ရှာကြသော်လည်း မတွေ့တော့ချေ။ အဇာတသတ္တုသည် နေရာအနှံ့သို့ တမန်များ စေလွှတ်ပြီး ရှာဖွေရာတွင် မုန်လာခင်းသို့ ရောက်လာသူမှာ ဥယျာဉ်စောင့်ထံမှ ယောက်ျား တစ်ယောက် မုန်လာခင်းသို့ လာသွားကြောင်း၊ မုန်လာဥတစ်ဆုပ် ယူပြီး ရေကန်သို့ သွားကြောင်း သိရ၏။ ဘုရင်တမန်သည် ထိုလမ်းအတိုင်း လိုက်သွားခြင်း၌ ပသေနဒီအား လမ်း၌ လဲကျ သေဆုံးနေသည်ကို တွေ့ရ၍ ဘုရင်ထံ အကြောင်းကြားသဖြင့် အဇာတသတ္တုသည် လူထုပရိသတ်ကြီးနှင့် အတူ သွားရောက်၏။ ပုံသဏ္ဍာန် ပျက်ယွင်းနေသော ရုပ်အလောင်းကို တွေ့မြင်ခြင်း၌ အဇာတသတ္တုက ‘မင်းကြီးတို့၊ ပသေနဒီသည် အာဏာပိုင်စိုးသည့် ဘုရင်မင်း ဖြစ်ပြီး ငါ၏ နိုင်ငံတော်ထဲ၌ ကွယ်လွန်ရခြင်းမှာ အလွန် ကံဆိုးလှချေ၏။ သင်တို့သည်

^၁ turnip သို့မဟုတ် beet ကို ခါးဖုဖြူ၊ တရုတ်မုန်လာဟု မြန်မာအင်္ဂလိပ် အဘိဓာန်၌ ဘာသာပြန်၏ (မြန်မာပြန်သူ)။

စပ်တို့ဖြင့် (ဗုဒ္ဓ၏ ခြေတော်ကို) ပွတ်တိုက်လျက် ‘မြတ်စွာဘုရား၊ တပည့်တော်သည် မြတ်စွာဘုရားအား မဖူးတွေ့ရသည်မှာ ကြာမြင့်လှပါပြီ။ ကောင်းသော စကားကို ဆိုတော်မူတတ်သော မြတ်စွာဘုရား၊ တပည့်တော်သည် ရှင်တော်ဘုရားအား မဖူးတွေ့ရသည်မှာ ကြာမြင့်လှပါပြီ’ဟု ဆို၏။

ထိုအခါ မြတ်ဗုဒ္ဓက ‘မင်းကြီး၊ သင်သည် အဘယ်ကြောင့် တထာဂတခေါ်တွင် ငါဘုရားရှင်အား ထိုမျှလောက် နှိမ့်ချ ကျိုးနွံစွာ အရိုအသေ ပေးရသနည်း’ဟု မိန့်တော်မူ၏။

‘မြတ်စွာဘုရား၊ တပည့်တော်အနေဖြင့် ရှင်တော် ဘုရားသည် တထာဂတ ဘုရားရှင်၊ ကိလေသာ အာသဝေါ ကုန်ပြီး သူ၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို ရပြီးသူဖြစ်သည်ဟု တပည့်တော် ယုံကြည်သောကြောင့် ဖြစ်ပါ၏။ ရှင်တော် ဘုရားသည် ဓမ္မကို ကောင်းစွာ ဟောကြားပါ၏။ တပည့်သံဃာတော်များသည် သာလွန် ကောင်းမွန်ပါ၏’ဟု မင်းကြီးက လျှောက်၏။

‘မင်းကြီး၊ သို့ဖြစ်လျှင် အဘယ်ကြောင့် သင်သည် ငါ့အား ယုံကြည်ပါသနည်း’ဟု ဗုဒ္ဓက မေးတော်မူ၏။

‘မြတ်စွာဘုရား၊ တပည့်တော်သည် ၎င်းတို့သိသော ဓမ္မ၌ ဂုဏ်ယူဝင့်ကြားမှု ပြည့်နေသော ၎င်းတို့၏ ဓမ္မနှင့်အညီ နေထိုင် ပြောဆိုကြသော သမဏ ဗြဟ္မာဏများကို တွေ့ဖူးပါ၏။ ၎င်းတို့၏ ပြည့်စုံမှုနှင့် အခြားသူတို့၏ အတွေးအမြင်များ အပေါ် သည်းမခံနိုင်မှုကို တွေ့ဖူးပါ၏။ -- ရှင်တော် ဘုရား၊ တပည့်တော်သည် ရှင်တော် ဘုရား၏ ဓမ္မ၌ ယုံကြည်မှုအပေါ် အခြားသော အကြောင်းတရားများ ရှိပါသေး၏။ မြတ်စွာဘုရား တပည့်တော်သည် ကောသလတိုင်းသား ဖြစ်ပါ၏။ ရှင်တော် ဘုရားလည်း ကောသလတိုင်းသား ဖြစ်ပါ၏။ တပည့်တော်သည် ခတ္တိယမျိုး ဖြစ်ပါ၏။ ရှင်တော် ဗုဒ္ဓလည်း

ခတ္တိယမျိုး ဖြစ်ပါ၏။ တပည့်တော်သည် အိုမင်းပြီး အားနည်း နေပြီ ဖြစ်ပါ၏။ တပည့်တော်၏ အသက် ရှစ်ဆယ် ရှိပါပြီ။ ရှင်တော် ဗုဒ္ဓလည်း အိုမင်းပြီး အားနည်းနေပြီ ဖြစ်ပါ၏။ သက်တော်လည်း ရှစ်ဆယ် (နီးပါး) ရှိပါပြီ။ ရှင်တော် ဘုရား၊ တပည့်တော်သည် နိုင်ငံတော်၏ အဘိသိက်ခံမင်း ဖြစ်ပါ၏။ ရှင်တော် ဘုရားလည်း ထူးမြတ်သော ဓမ္မ၏ဘုရင်မင်း တရား ဖြစ်ပါ၏'ဟု မင်းကြီးက လျှောက်၏။

၎င်းတို့ ဆွေးနွေးစကား ဆိုပြီးသောအခါ မင်းကြီးသည် ကျောင်းဆောင်၏ အပြင်သို့ ထွက်ခဲ့၏။ မလ္လိကာနှင့် ဝါသိ ကာ (မိဖုရားများ)သည် ဒီဃကာရာယနကို တွေ့ကြသဖြင့် ၎င်းထံမှ မင်းကြီးမှာ မေသုရုဒိရွာတွင် ရှိကြောင်း သိရခြင်း၌ မင်းကြီးအား ရှာဖွေရန် ခြေကျင် ထွက်ခဲ့ကြ၏။ ဒီဃကာရာ ယနသည် ၎င်းအား စွန့်ခဲ့ပြီ ဖြစ်ကြောင်း ရဟန်းတော်များ ထံမှ ကြားသိရသဖြင့် မင်းကြီးသည် ရာဇဂြိုဟ်သို့ သွားသော လမ်းအတိုင်း ခြေလျင်ခရီး နှင်ခဲ့၏။ ခဏအကြာတွင် မင်း ကြီးသည် မလ္လိကာနှင့် ဝါသိကာတို့နှင့် တွေ့၏။ 'မိဖုရားများ သည် အဘယ်ကြောင့် ခြေကျင်လာခဲ့ကြသနည်း'ဟု အံ့ဩစွာ ဆို၏။ 'မင်းကြီး၊ ဒီဃကာရာယနသည် ဝိရုဒ္ဓကအား နန်းတင် ပါ၏။ သို့ဖြစ်၍ မင်းကြီး၏ မိသားစုဝင်ဖြစ်သည့် ကျွန်ုပ်တို့ ထွက်ပြေးလာခြင်း ဖြစ်ပါ၏'ဟု ၎င်းတို့က ဆို၏။

၀ ဤသည်မှာ သာဝတ္ထိမြို့နှင့် မှားခြင်းဖြစ်မည်ဟု ကျွန်ုပ်ထင်၏။ အကြောင်းမူ ဒီဃကာရာယန သစ္စာဖောက်သွားကြောင်းကို မိဖု ရားများနှင့် တွေ့ပြီးနောက်မှ သိရသောကြောင့် ဖြစ်၏။ ယင်း နောက် ပသေနဒီသည် ၎င်း၏ ခြေလှမ်းများကို ရာဇဂြိုဟ်ဘက် သို့ လှည့်ခဲ့၏။

မင်းကြီးက 'မလ္လိကာ၊ ထီးနန်းကို စိုးစံသူမှာ သင်၏ သား တော်ဖြစ်၏။ သာဝတ္ထိသို့ ပြန်သွားပြီး သင့်သားတော်နှင့်အတူ ထီးနန်းစည်းစိမ်ကို ခံစားချေပါ။ ငါနှင့် ဝါသိကာတို့ကား ရာဇ ဂြိုဟ်သို့ သွားအံ့'ဟု ဆို၏။ သို့ဖြင့် မလ္လိကာသည် သောက မျက်ရည်ဖြင့် မင်းကြီးဆိုတိုင်း သာဝတ္ထိသို့ ပြန်သွား၏။

ပသေနဒီနှင့် ဝါသိကာတို့သည် ရာဇဂြိုဟ်သို့ ထွက်ခဲ့ကြ ၏။ များမကြာမီ ရာဇဂြိုဟ်သို့ ရောက်ကြပြီး လှည့်လည်သွား လာကြရင်း အဇာတသတ္တုမင်း၏ ပန်းခြံတစ်ခုသို့ ရောက်သ ဖြင့် ဝင်ခဲ့ကြ၏။ မင်းကြီးက ဝါသိကာအား 'ဘုရင် အဇာတ သတ္တုထံသို့ သွားပြီး ကောသလဘုရင် ပသေနဒီမင်းကြီး ၎င်း ၏ ပန်းခြံသို့ ရောက်နေကြောင်း ပြောပါ'ဟု ဆို၏။ သို့ဖြင့် ဝါသိကာသည် အဇာတသတ္တုထံသွားပြီး အကြောင်းကြား၏။ အဇာတသတ္တုသည် စိတ်ဆိုးဒေါသဖြင့် 'အလိုလေး၊ ဤမင်း ကြီးမှာ စွမ်းအင်ကြီးမားသည့် မြင်းရှိပါလျက် ဘယ်သူမှ မသိ ဘဲ တိတ်တဆိတ် လာခဲ့ရသလော'ဟု ဆို၏။

ဝါသိကာက 'မင်းကြီး၊ ပသေနဒီမှာ စစ်တပ်မရှိတော့ပါ။ မင်းကြီး၏ သားတော်သည် မင်းကြီး၏ ထီးနန်းကို လုယူသွား ပါပြီ။ မင်းကြီးသည် မိမိ၏လူယုံ အမျိုးသမီးနှင့်အတူ တစ် ကိုယ်တည်း လာခဲ့ပါ၏'ဟု ဆို၏။

အဇာတသတ္တုသည် မိမိအပေါ် ပသေနဒီကောသလ၏ ယုံကြည်အားကိုးမှုကို ကောင်းစွာ နှစ်သက်သွားပြီး မင်းကြီး အား လေးစားမှုကို ပြသဖို့ လိုအပ်သည့် အရာအားလုံးကို ဆောင်ရွက်ရန် အမိန့်ပေး၏။ အဇာတသတ္တုသည် လူတိုင်း အား ကောသလဘုရင် ပသေနဒီ ရှိနေသည့် ပန်းခြံသို့ အလံ များ တံခွန်များဖြင့် သွားရောက်ပြီး မင်းကြီး၏ နောက်မှလိုက် ပါရန် ကြေညာ၏။

တို့သည် သင်၏ နောက်ချေးပိုနက်ကိုပင် မသတ်ဟုဆိုသော ဗုဒ္ဓဝါဒီများလော။ အကယ်၍ ၎င်းတို့အားလုံးသည် ဤလူ တစ်ယောက် သတ်သကဲ့သို့ ငါတို့ အများစုကို သတ်လျှင် ငါ တို့အထဲ အသက်ရှင်သူပင် ရှိမည်မဟုတ်ဟု ဆို၏။

စမ္မကသည် ကပိလဝတ္ထုသို့ ဝင်ရန် ကြိုးစားသောအခါ ၎င်းသည် ဥပဒေကို ချိုးဖောက်သောကြောင့် လူအများက ၎င်းအား ဝင်ခွင့် မပြု။ မိမိသည် ထို(ကြေညာချက်)ကို မသိခဲ့ ပါကြောင်း တောင်းပန်သော်လည်း ၎င်းအနေဖြင့် ၎င်း၏ အ ခြွေအရံများမှ ဝေးရာသို့ သွားရမည် ဖြစ်၏။ နိုင်ငံမှ မထွက် ခွာမီ စမ္မကသည် ရှင်တော် ဗုဒ္ဓထံသို့ သွားပြီး ဗုဒ္ဓထံမှ အ မှတ်တရ ပစ္စည်းချီးမြှင့်ရန် တောင်းပန်၏။ ဗုဒ္ဓသည် ၎င်းအား တန်ခိုးတော်ဖြင့် ဆံတော်ဓာတ် အချို့၊ လက်သည်းတော်နှင့် သွားတော်များကို ချီးမြှင့်တော်မူ၏။ စမ္မကသည် ယင်းဓာတ် တော်များကို မိမိတို့နှင့်အတူ သယ်ယူပြီး ဝါကု(Vaku)^၂နိုင်ငံ သို့ ထွက်ခွာသွား၏။ စမ္မကသည် လူအများ၏ တင်မြောက်မှု ဖြင့် ထိုနိုင်ငံ၌ မင်းပြုပြီး စမ္မကမင်းဟု ခေါ်တွင်၏။ ဤမင်း သည် ဗုဒ္ဓ၏ ဓာတ်တော်များအတွက် စေတီတစ်ဆူ တည်၏။ ယင်း စေတီမှာ စမ္မကမင်း၏ စေတီဟု တွင်၏။ ဤမင်းသည် (နတ်ဘုရား များစွာရှိမှုကို ယုံကြည်သော) ပေဂန်(pagan)ဝါဒီ အမျိုးသမီးကို လက်ထပ်ပြီး ထိုအမျိုးသမီးအား ဗုဒ္ဓဝါဒီ အ

^၁ တိဗက်ဝိနယ၊ ၁၀:၁၆၉ ၌ ရဟန်းသည် တထာဂတ (ဘုရားရှင်) ၏ ဆံတော် လက်သည်းတော် ပါရှိသော ဓာတ်တော် ကြုတ်ကို ရှိခိုး ဦးညွတ်ရမည်ဟု ဖော်ပြ၏။

^၂ Huen Thsang, *Book. iii.* p. 141 ၌ ဝိရုဒ္ဓကအား တိုက်ခိုက်ရန် နိုင်ငံ တွင်းမှ ထွက်ခွာခဲ့သူ သာကီဝင်မင်း လေးယောက် အကြောင်း

ပသေနဒီ၏ ရုပ်အလောင်းကို သုသာန်သို့ လိုက်ပါပို့ဆောင် ခြင်းဖြင့် မင်းတရားအား လေးစားဂုဏ်ပြုခြင်း အားလုံးကို ပြ ရမည်။ မင်းမြတ်အား အမြင့်ဆုံးသော လေးစားဂုဏ်ပြုမှုကို ပြနိုင်ရန် ရှင်တော် ဗုဒ္ဓထံသို့ သွားပြီး တိုင်ဦးမည်ဟု ဆို၏။ သို့ဖြင့် လူအများသည် ပသေနဒီ၏အလောင်းကို သုသာန်သို့ ဆောင်ယူသွားစဉ် အဇာတသတ္တုသည် ဗုဒ္ဓထံသို့ သွား၏။ ဗုဒ္ဓက အဇာတသတ္တုအနေဖြင့် ကွယ်လွန်သူ ဘုရင်အား ဂုဏ်ပြုခြင်းကို စွမ်းနိုင်သမျှ ဆောင်ရွက်ရန် မိန့်တော်မူသဖြင့် အဇာတသတ္တုသည် ဗုဒ္ဓ မိန့်တော်မူတိုင်း ဆောင်ရွက်၏။

ဝိရုဒ္ဓကမင်း နန်းတက်၍မကြာမီ အမွှာရိသ အမတ်သည် ဝိရုဒ္ဓက၏ သကျတို့အား ဖျက်ဆီးမည့်အကြံကို သတိပေးသ ဖြင့် ဝိရုဒ္ဓကသည် သကျတို့ တအံ့တဩ ဖြစ်စေရန် စစ်တပ် ကို အသင့်ပြင်စေ၏။ ဗုဒ္ဓသည် ဝိရုဒ္ဓက၏ အကြံအစည်ကို သိတော်မူသဖြင့် သာဝတ္ထိမှ ထွက်ခဲ့လျက် ကပိလဝတ္ထုသို့ သွားသည့် လမ်းပေါ်ရှိ အရိပ်မဲ့ ရိုးခြောက် ကွေးညွတ်သည့် သာကောတက (shākotaka)သစ်ပင်အို အောက်၌ ထိုင်နေ၏။ ဝိရုဒ္ဓကသည် ထိုလမ်းမှလာစဉ် ဗုဒ္ဓကို တွေ့မြင်ရသောအခါ အရိပ်မဲ့ သစ်ပင်အောက်၌ အဘယ်ကြောင့် ထိုင်နေပါသ နည်းဟု မေး၏။ ‘မင်းကြီး၊ ငါ့ဆွေမျိုး ဉာတိများသည် ဤ သစ်ခြောက်ပင်အား အရိပ်ရှိအောင် ပြုပေးပါ၏’ဟု ဗုဒ္ဓက ဖြေကြား၏။ ထိုအခါ ဝိရုဒ္ဓကသည် ‘ရှင်တော် ဗုဒ္ဓကား မိမိ၏ ဆွေတော်မျိုးတော်များအား သနားကြင်နာတော်မူ၏’ဟု ဆင် ခြင်ပြီး ထိုနေရာမှပင် ပြန်လှည့်ပြီး သာဝတ္ထိသို့ ပြန်ခဲ့၏။

^၁ Huen Thsang, *Beal*, vi. p. 303. ကို ရှုပါ။

ယခုအချိန်၌ ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်သည် အကယ်၍ ကပိလ
ဝတ္ထု သကျတို့သည် သစ္စာတရားကို သိခဲ့မှု ဝိရုဒ္ဓက ဖျက်ဆီး
သတ်ဖြတ်သော်လည်း ဘဝတစ်ဖန် ပြန်မွေးတော့မည် မဟုတ်
ဟု ဆင်ခြင်၏။ သို့ဖြင့် ဗုဒ္ဓသည် သကျနိုင်ငံဘက်သို့ ထွက်
ခွာပြီး ကပိလဝတ္ထုသို့ ရောက်သောအခါ နိဂြောရုံ၌ သီတင်း
သုံး၏။ မိမိတို့ နိုင်ငံအတွင်းသို့ ဗုဒ္ဓ ကြွရောက်နေကြောင်း
သိရခြင်း၌ သကျတို့သည် ဗုဒ္ဓအား ဖူးမြော်ရန် ရောက်လာကြ
၏။ ဗုဒ္ဓက ၎င်းတို့အား သစ္စာလေးပါးတရားကို ဟောကြား
တော်မူသဖြင့် လူအများ ဗုဒ္ဓ၏အဆုံးအမကို ခံယူကြပြီး များ
စွာသော သကျတို့ ရဟန်းအဖြစ်ကို ခံယူကြ၏။

အမွှာရိသအမတ်သည် ဝိရုဒ္ဓကအား သကျတို့ကို လုပ်ကြံ
သတ်ဖြတ်ရန် တစ်ဖန် သွေးဆောင်ပြန်၏။ သို့ဖြင့် ဝိရုဒ္ဓက
သည် စစ်တပ်ကို ပြန်လည် စုစည်းလျက် ကပိလဝတ္ထုသို့ ချီ
တက်ပြီး မြို့တော်အနီး၌ စခန်းချနေ၏။

အရှင်မောဂ္ဂလ္လာနသည် ဝိရုဒ္ဓက၏ တိုက်ခိုက်ရန် ရည်
ရွယ်ချက်ကို သိရခြင်း၌ ဗုဒ္ဓထံသို့ သွားရောက်ပြီး ဝိရုဒ္ဓက၏
စစ်တပ်ကြီးအား ကမ္ဘာ၏ အခြားတစ်ဘက်သို့ ယူသွားခွင့် ပြု
ရန် သို့မဟုတ် သကျတို့အား ကယ်တင်နိုင်သည့် အခြား တန်
ခိုးစွမ်းအင်တစ်ခု ပြုရန် ခွင့်တောင်း၏။ သို့ရာတွင် မည်သည့်
အရာမှ သကျတို့အား ကယ်တင်နိုင်မည် မဟုတ်ကြောင်း၊
သကျတို့သည် ၎င်းတို့ ယခင်ဘဝ၌ ပြုခဲ့သည့် အကုသိုလ်၏
အကျိုးဆက်ကို ခံစားရမည် ဖြစ်ကြောင်း မိန့်တော်မူ၏။

မိမိတို့အား ဖျက်ဆီးသတ်ဖြတ်ရန် ဝိရုဒ္ဓကမင်း ရောက်
နေကြောင်း သိလျှင်သိချင်း ကပိလဝတ္ထုမြို့သား သကျများ
သည် ၎င်းတို့၏ စစ်တပ်ကို စုစည်းပြီး ပြေးထွက်လာလျက် ဝိ
ရုဒ္ဓကအား ခုခံကြ၏။ ယင်းတို့အနက် ဗုဒ္ဓသာဝကအဖြစ် ခံ

ယူပြီး သူ့သက်သတ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ထားကြသူများသည်
တုတ်များ၊ တုတ်ချွန်များကို ယူဆောင်လျက် (ရန်သူစစ်သည်
များ၏) လေးကြိုးများ သားရေကြိုးများကို ဖြတ်ပြီး မြားဖြင့်
နားကွင်းထဲသို့ ချိန်ရွယ် ပစ်ခွင်းကြ၏။

ဝိရုဒ္ဓက၏ စစ်တပ်ကို နှင်ထုတ်ပြီးနောက် သကျများ
သည် မြို့ထဲသို့ ပြန်ဝင်၊ ဂိတ်တံများကို ပိတ်လျက် ၎င်းတို့၏
စည်များကို တီးပြီး မြို့ရိုးတံတိုင်းကို စောင့်ကြည့်ကြ၏။

အမွှာရိသသည် ကောသလ စစ်သားများအား တစ်ဖန်
စည်းရုံးလျက် အားပေးမှုအသစ်ဖြင့် စိတ်ဓာတ် တက်ကြွစေ
၏။ ‘ငါတို့သည် အန္တရာယ်မရှိဘဲ ပြေးခဲ့ကြ၏။ သကျတို့သည်
ဗုဒ္ဓဝါဒီများ ဖြစ်ကြ၏။ သူတို့သည် သက်ရှိကို သတ်ကြမည်
မဟုတ်။ ၎င်းတို့သည် နောက်ချေးပိုးနက်ကိုပင် သတ်ကြသည်
မဟုတ်။ ကြည့်ပါ။ ၎င်းတို့သည် ငါတို့အထဲမှ တစ်ဦး တစ်
ယောက်ကိုမျှ မသတ်ခဲ့ကြ’ဟု အမွှာရိသက ဆို၏။ သို့ဖြင့် ၎င်း
တို့သည် မြို့တော် ပတ်ဝန်းကျင်၌ သစ်တပ်ချ၍ နေကြ၏။

စမ္မက သကျမင်း

သကျတို့သည် ဝိရုဒ္ဓကကို ဖြစ်စေ၊ ၎င်း၏စစ်တပ်ကိုဖြစ် စေ
မတိုက်ခိုက်ရန် တားမြစ်သည့် ကြေညာချက်ကို ထုတ်ပြန်
ထား၏။ အကယ်၍ တိုက်ခိုက်လျှင် ထိုသူသည် သကျတို့၏
သွေးချင်း၊ သကျမျိုး မဟုတ်တော့ချေ။ တောင်ကုန်းများ၌ အ
လုပ်လုပ်ရင်း အဝေးသို့ ရောက်နေသည့် စမ္မကဟုခေါ်သော
သကျတစ်ယောက် ရှိပြီး ၎င်းသည် ထိုကြေညာချက်ကို မသိ
လိုက်ချေ။ ဝိရုဒ္ဓက၏ တိုက်ခိုက်မှုကို ကြားရသဖြင့် စိတ်ဆိုး
ဒေါသထွက်ပြီး ဝိရုဒ္ဓက၏ စစ်တပ်ရှိရာသို့ ချီတက်ခဲ့ပြီး လူ
အများအပြားကို နှိမ်နင်းပြီး လူအများစုကို သတ်ပစ်၏။ အ
လွန် စိတ်ဓာတ်ကျသွားဖြင့် ဝိရုဒ္ဓကသည် အမွှာရိသအား ‘၎င်း

သောအခါ မင်းကြီးသည် အလွန် စိတ်ဆိုးဒေါသ ဖြစ်သဖြင့် ၎င်း၏ မင်းခစားများအား ‘ငါ့အား ထိုင်စရာ ပြင်ပေးစမ်း၊ ဤ လမ်းပေါ်၌ သွေးချောင်း မစီးမချင်း ငါ ဤနေရာမှ ထွက်ခွာ မည် မဟုတ်’ဟု ဆို၏။ သို့ရာတွင် ၎င်းသတ်ဖြတ်သော မိန်းမ ယောက်ျားများမှ ထွက်သော သွေးမှာ (လမ်းပေါ်၌ သွေး ချောင်း စီးကျလာရန်) လုံလောက်သော ပမာဏ မရှိသဖြင့် မင်းခစားများသည် အနီရောင် ဖန်ရည်အိုး တစ်ထောင်ကို လမ်းပေါ်သို့ လောင်းချကြ၏။ ယင်းကို တွေ့ရခြင်း၌ ဝိရုဒ္ဓက သည် ‘ယခုအခါ ငါ၏ ဆုံးဖြတ်ချက် ပြီးပြည့်စုံပြီဖြစ်၍ ငါ သည် ထွက်ခွာနိုင်ပြီ’ဟု တွေး၏။ ယင်းသို့ဖြင့် ဝိရုဒ္ဓကသည် ဗုဒ္ဓဝါဒီ အများစုပါဝင်သည့် သကျလူမျိုး ၇၇၀၀၀ ကို သတ် ဖြတ်ခဲ့၏။ ထို့ပြင် ဝိရုဒ္ဓကသည် လူငယ် ငါးရာနှင့် အမျိုး သမီးငယ် ငါးရာကို ‘ဝဇီရဝရာဟိ’ခေါ် တိတ္ထိက ပရိဗာဇက တို့၏ အာရာမ (ကျောင်းတိုက်)သို့ ယူဆောင်ခဲ့၏။ သို့ရာတွင် အတ္တရိသသည် ယင်းတို့အားလည်း သတ်ပစ်ရန် ဝိရုဒ္ဓကအား အကြံပြု၏။ ထို့နောက် ဝိရုဒ္ဓကသည် ထိုလူငယ်များအား ဆင်ဖြင့် နင်းချေပစ်ရန် ကြိုးစား၏။ သို့ရာတွင် သကျလူငယ် များသည် ဆင်နှာမောင်းများကို ပယ်ရှားနိုင်စွမ်း ရှိကြ၏။ ထို့ ကြောင့် ဝိရုဒ္ဓကသည် ယင်းတို့အား ချောက်နက်တစ်ခုသို့ ပစ် ချပြီး သံပြားများဖြင့် ဖုံးထားလိုက်၏။

ဝိရုဒ္ဓကသည် ယင်းအစုအပြုံလိုက် သတ်ဖြတ်မှုနှင့် ပတ် သက်ပြီး မည်သို့ဆိုမည်ကို နားထောင်မှတ်သားပြီး မိမိအား ပြန်ပြောရန် သင်ကြားလျက် ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်ထံသို့ လူတစ် ယောက်ကို စေလွှတ်လိုက်၏။ ဗုဒ္ဓသည် သကျလူငယ်များ အား ပစ်ချပြီး သံပြားတို့ဖြင့် ဖုံးထားသော တွင်းနက်သို့ ကြွ တော်မူသော် ၎င်းတို့မှာ အသက်သေလုနီးပါး ဖြစ်နေကြသ

ဖြစ် ခံယူစေလျက် ပုံမှန်အုပ်ရေး အစိုးရကို တည်ထောင်၏။ သို့ရာတွင် မင်းကြီးသည် သစ်တောများကို ကာကွယ် စောင့် ရှောက်မည့် နည်းလမ်းများကို လှုံ့ဆော်ပြီး သမင်များကို မ သတ်ရန် လူ့အပေါင်းအား သင်ကြား၏။

တစ်ချိန်တည်းတွင် ဝိရုဒ္ဓကသည် အတ္တရိသအား ‘ယခု သကျတို့သည် အဝင်ဂိတ်ကို ပိတ်ပြီး အုတ်တံတိုင်း နောက် ကွယ်၌ စိုးရိမ်ကြီးစွာ စောင့်ကြည့်နေကြ၏။ မည်သို့ ဆောင် ရွက်မည်နည်း’ဟု ဆို၏။

ဝန်ကြီး အတ္တရိသသည် လူအများအကြား အမျိုးမျိုး တွေး ထင်စေရန် ကြိုးစားသင့်ပြီး ယင်းအရ မြို့တော်မှာ ၎င်းတို့၏ လက်သို့ မကြာမီ ကျရောက်တော့မည် ဖြစ်ကြောင်း တိုက် တွန်း၏။ သို့ဖြင့် ဝိရုဒ္ဓကသည် သကျများထံသို့ တမန်တစ် ယောက် လွှတ်ပြီး ‘အချင်းတို့၊ ကျွန်ုပ်သည် သင်တို့အား ချစ် ခင် နှစ်သက်မှု မရှိသော်လည်း သင်တို့အား ဆန့်ကျင်တိုက် ခိုက်ရန်လည်း မမုန်းပါ။ တိုက်ခိုက်မှုမှာ ပြီးဆုံးသွားပါပြီ။ သို့ ဖြစ်၍ တံခါးကို အမြန်ဆုံး ဖွင့်ပေးပါ’ဟု ပြောစေ၏။ သို့ဖြင့်

ကို ဖော်ပြ၏။ ယင်းတို့အနက် တစ်ယောက် (ဤကျမ်းမှ စမ္မက မင်း)သည် ဥဇျာန (Udyāna)နိုင်ငံကို တည်ထောင်၏။ ဟူယင် ဆန် မှတ်တမ်း၊ အတွဲ ၁၊ စာ-၁၃၁ တွင် အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်းရှိ ကဗူး(Kabul)မြို့အနီး ရေစီးသန်သည့် ဆွတ်(Swat)မြစ်ရေ လွှမ်း မိုးခံရသော ဥဇျာန (Udyāna)နိုင်ငံ အကြောင်းကို ဖော်ပြ၏။ ကက်ရှမီးယား၏ အရှေ့တောင်ဘက်တွင် စမ္မာက (Tcham-pāka) ဟုခေါ်သော နေရာတစ်ခုလည်း ရှိ၏။ ယင်းသည် ဤဖြစ်ရပ်ပါ သူရဲကောင်း အကြောင်းကို အတော်အတန် အမှတ်ရစေသည့် အမည်နာမတစ်ခု ဖြစ်၏။ ယင်းသည် လာဟူး (Lahul)မြို့ နယ်နိမိတ်၏ အနောက်မြောက်ဘက်တွင် ရှိ၏။

သကျတို့သည် ‘ငါတို့အားလုံး စည်းဝေးပြီး တံခါးကို ဖွင့်သင့် မဖွင့်သင့် ဆွေးနွေးကြစို့’ဟု ဆို၏။ သကျတို့ စည်းဝေးပြီး သောအခါ အချို့က ဖွင့်မည်ဟု ဆို၏။ အချို့က မဖွင့်ရန် အကြံပြု၏။ အချို့က ‘အယူအဆ အမျိုးမျိုးရှိခြင်းကြောင့် အ များစု၏ ယူဆချက်ကို ကြည့်ကြအံ့’ဟု ဆို၏။ သို့ဖြင့် ၎င်းတို့ သည် ထိုကိစ္စနှင့် ပတ်သက်ပြီး မဲဖြင့် ဆုံးဖြတ်ကြ၏။

ထိုအချိန်၌ မာရ်နတ်သည် ဗုဒ္ဓက မိမိအား အတိတ်က နှိမ်နင်းထားမှုအတွက် ဗုဒ္ဓ၏ ဆွေမျိုးများကို လက်စားချေရန် အချိန်ကောင်းဖြစ်သည်ဟု စဉ်းစားပြီး သကျမင်းတို့၏ ခေါင်း ဆောင် အသွင်ဖန်ဆင်းပြီး တံခါးဖွင့်ပေးရန် ထောက်ခံ ပြော ဆို၏။ သို့ဖြင့် သကျအားလုံး တံခါးဖွင့်ပေးရန် ဆန္ဒမဲပေးကြ ၏။ သို့ဖြင့် သကျတို့သည် ဝိရုဒ္ဓကထံသို့ မြို့တွင်းသို့ ဝင်နိုင် ကြောင်း သတင်းစကား ပို့လိုက်သဖြင့် ဝိရုဒ္ဓကသည် ၎င်း၏ စစ်တပ်ကြီးနှင့်အတူ မြို့တွင်းသို့ ဝင်၏။ အတွင်းသို့ ရောက် သည်နှင့် ဘုရင်(ဝိရုဒ္ဓက)သည် ‘ယခု ငါသည် သကျတို့၏ ပါး စပ်များကို ပိတ်အံ့။ သကျများကို မျိုးဖြုတ်အံ့’ဟု ဟစ်အော် ၏။ ယင်းသို့ ဟစ်အော်ပြီး ဝိရုဒ္ဓက၏ စစ်တပ်သည် ကြွေး ကြော်သံများဖြင့် သကျတို့ကို စတင် သတ်ဖြတ်ကြ၏။

မဟာနာမ ကွယ်လွန်ခြင်း

မဟာနာမသည် ကြွေးကြော်သံကို ကြားခြင်း၌ မိမိ၏ လူမျိုး များအတွက် စိတ်မကောင်းဖြစ်လျက် ဝိရုဒ္ဓကထံသို့ ပြေးသွား ပြီး ဤသို့ ဆို၏ ‘မင်းကြီး၊ သင်သည် ဤနေရာသို့ ကတိဖြင့် လာခဲ့၏။ ကျွန်ုပ်အား ထိုကတိအတိုင်း ပြုပါ။ ကျွန်ုပ် တောင်း ပန်ပါ၏။’

‘သင်သည် အဘယ်ကို တောင်းဆိုပါသနည်း’
‘မင်းကြီး၊ လူအများအား အသက်မှ ချမ်းသာပေးပါ’

‘ကျွန်ုပ်သည် သင့်ပြည်သူများအား ချမ်းသာပေးမည် မ ဟုတ်။ သို့တစေ သင်နှင့် သင့်မိသားစုသည် ဒီနေရာမှ ထွက် ခွာသွားနိုင်၏’ဟု ဝိရုဒ္ဓကမင်းက ဆို၏။ မဟာနာမက ‘ကျွန်ုပ် ရေထဲမှာ မနစ်မြုပ်ဘဲ နေစဉ်အတွင်း လွတ်မြောက်နိုင်သမျှ ကျွန်ုပ်၏ ပြည်သူများကို လွတ်မြောက်ခွင့် ပေးပါ’ဟု ဆို၏။

ဝိရုဒ္ဓကဘုရင်၏ အမတ်များက ‘မင်းကြီး၊ မဟာနာမ သည် သင်နှင့် တစ်နိုင်ငံတည်းသား ဖြစ်သည့်ပြင် မင်းကြီး၏ ဘခင်နှင့် အဆွေခင်ပွန်းလည်း ဖြစ်သဖြင့် ၎င်း၏ တောင်းပန် ချက်ကို လိုက်လျောသင့်ပါ၏’ဟု ဆို၏။

ထို့နောက် ဘုရင် ဝိရုဒ္ဓကသည် မဟာနာမဆိုတိုင်း ပြုခွင့် ပေးသဖြင့် ‘မိမိလူမျိုးများအတွက် ပူဆွေးသော စိတ်ဖြင့် ရေ ကန် တစ်ခုထဲသို့ ဆင်း၏။ ရေကန်၏ အစွန်းတွင် အင်ကြင်း ပင် တစ်ပင်ရှိ၏။ ယင်း၏ အကိုင်းများသည် (ရေကန်၏) ရေနှင့် ထိလျက်ရှိ၏။ မဟာနာမ၏ ဆံထုံးကို သစ်ကိုင်း၌ ရစ်ပတ် ချည်နှောင်လျက် ရေထဲသို့ တွဲလောင်း ချထား၏။

တစ်ချိန်တည်းတွင် ကပိလဝတ္ထုသကျတို့သည် မည်သည့် ပစ္စည်းဝတ္ထုမှ မပါဘဲ မြို့မှ အလျင်အမြန် ထွက်ပြေးကြ၏။ အချို့မှာ နီပေါ (Nepal)သို့၊ အချို့မှာ အခြား မြို့ရွာများသို့၊ အချို့မှာ ရာဇဂြိုဟ်မြို့နှင့် အချို့မူ ရဲတိုက်အမျိုးမျိုးသို့ ထွက် ပြေးကြ၏။ အချို့သကျများမှာ ၎င်းတို့၏ ပစ္စည်းများအတွက် ဂိတ်တစ်ခုမှ ထွက်သွားပြီး နောက်ဂိတ်တစ်ခုမှ ပြန်ဝင်ကြသ ဖြင့် ဝိရုဒ္ဓက၏ အမတ်များသည် ထိုအခြင်းအရာကို သတိပြု မိသွားကြ၏။ မင်းကြီး (ဝိရုဒ္ဓက)က ‘ငါ့နိုင်ငံသားသည် ရေနစ် ၍ သေပြီလားဆိုသည်ကို သွား၍ ကြည့်ကြလော့’ဟု ဆို၏။ သို့ဖြင့် ၎င်းတို့သည် သွား၍ ကြည့်ခြင်း၌ မဟာနာမ သေနေ သည်ကို တွေ့ကြ၏။ ထိုကိစ္စကို မင်းကြီး (ဝိရုဒ္ဓက)အား ပြော

ဤသုတ္တန်အနေဖြင့် အလွန် အရေးပါသည်ကို ဝန်ခံရမည်ဖြစ် သော်လည်း တိဗက်မူအား ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ လေ့လာမှုပြုသင့် ကြောင်း အကြံပြုသင့်သည်ဟု ကျွန်ုပ် ယူဆ၏။ ဤတိဗက်မှတ် တမ်းနှင့် ပါဠိမူတို့ တူညီသည့် နေရာတိုင်းတွင် ကျွန်ုပ်သည် မှတ်တမ်းနှစ်ခု၏ တူညီမှုကို တစ်ချိန်တည်း ကာကွယ်ထား နိုင်ရန် ပါမောက္ခ Rhys Davids ၏ ဘာသာပြန်ကို အသုံးပြု၏။

ဝဿကာရပုဏ္ဏား ဗုဒ္ဓကို ဖူးမြော်ခြင်း

မြတ်ဗုဒ္ဓသည် ရာဇဂြိုဟ်မြို့အနီး ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်၌ သီတင်း သုံးတော်မူ၏။ ထိုအချိန်၌ ဝေဒေဟီ၏သား မဂဓဘုရင် အ ဇာတသတ္တုသည် ဝိဇ္ဇီနိုင်ငံသားများနှင့် မချေမငန် ပြောဆို လျက်ရှိ၏။ သို့ဖြင့် အဇာတသတ္တုသည် အမတ်များအား ‘ငါ သည် ဝိဇ္ဇီတိုင်းသားများကို တိုက်ခိုက် အနိုင်ယူအံ့။ ငါသည် ဝိဇ္ဇီတို့အား ဖျက်ဆီးအံ့။ ၎င်းတို့မှာ ချမ်းသာသော်လည်း စွမ်း အားကြီးသော်လည်း ပျော်ရွှင်သော်လည်း ကြွယ်ဝသော်လည်း အလုံးစုံ ပြည့်စုံသော်လည်း ၎င်းတို့အား ဖရိုဖရဲ ဆင်ရဲတွင်း သို့ ရောက်အောင် ပြုအံ့’ဟု အမတ်များအား ဆို၏။

သို့ဖြင့် ဝေဒေဟီပုတ္တ အဇာတသတ္တုသည် မဂဓနိုင်ငံ၏ ကြီးကျယ်သည့် အထက်တန်းလွှာ တစ်ဦးဖြစ်သည့် ဝဿကာ

^၁ *Sacred Books of the East*, vol. xi. p. 1-136. Bigandet, *op. cit.* (3d edit), vol. ii. p. 1-95; Spence Hardy, *op. cit.*, p. 355 et seq. ကျွန်ုပ်၏ ဖော်ပြချက်မှာ တိဗက်ဝိနယ၊ ၁၁:၅၃၅-၆၅၂ မှ ဖြစ်၏။ ဘက ဟဂျာ (Bkah-hgypr) ၌ ဗုဒ္ဓ ပရိနိဗ္ဗာန်စံခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ အခြားကျမ်းများ ရှိသေး၏။ ယင်းတို့မှာ (၁) In Mdo, viii. f. 1-231 ခေါင်းစဉ်မှာ *Mahā parinirvāna sutra* ဖြစ်၏။ (၂) Do., f. 231-234 ခေါင်းစဉ်တူ ပြီး ယင်းအပိုင်းကို *Myang-Hdas or Nirvāna* ဟုခေါ်၏။ နှစ်တွဲရှိ၏။

ဖြင့် ဗုဒ္ဓကို မြင်သောအခါ၌ ကျယ်လောင်စွာ အော်ဟစ်ကြ ၏။ မကြာမီ ယင်းတို့ သေဆုံးသွားကြပြီး တာဝတိံသာ နတ် ပြည်သို့ ရောက်ကြ၏။ ယင်းနောက် ဗုဒ္ဓသည် အခြားတစ် ဘက်၌ ထိုင်တော်မူလျက် ရဟန်းတော်များအား ခုနစ်ရက်အ တွင်း ကောသလနန်းတော်သည် ပျက်စီးလိမ့်မည်။ ဝိရုဒ္ဓက နှင့် အမွှာရိသတို့သည် မီးရှို့သတ်ခံရပြီး အဝိစိငရဲ၌ ဖြစ်ကြ လိမ့်မည်ဟု မိန့်ကြားတော်မူ၏။

ဇေတမင်းသား ကွယ်လွန်ခြင်း

ထိုအချိန်တွင် ဝိရုဒ္ဓကသည် သာဝတ္ထိသို့ ပြန်လာ၏။ ဇေ တမင်းသားသည် နန်းတော်၏ ပြဿာဒ်ဆောင်သို့ ရောက်နေ ပြီး ပျော်ရွှင်နေစဉ် ဝိရုဒ္ဓကသည် ၎င်းအား သတိပြုမိပြီး မည် သူနည်းဟု မေး၏။ နောက်ပါများက ယင်းမှာ ဇေတမင်းသား ဖြစ်ကြောင်း ပြောသောအခါ ဝိရုဒ္ဓကသည် ဇေတမင်းသားကို မိမိထံသို့ ခေါ်လာရန် အမိန့်ပေး၏။ ဇေတမင်းသား ရောက် သောအခါ ဝိရုဒ္ဓကက ‘ဇေတ၊ ငါသည် ငါ့ရန်သူများအား သတ်ဖြတ်ပြီး ပြန်လာခဲ့၏။ သင်ကား နန်းတော်မှာပင် ပျော် ရွှင်ပြီး ကျန်နေခဲ့၏’ဟု ဆို၏။

ဇေတမင်းသားက ‘မင်းကြီး၊ သင့်ရန်သူဟူသည် အဘယ် သူတို့ပါနည်း’ဟု မေး၏။

‘သကျတို့ ဖြစ်၏’ဟု ဖြေ၏။

ဇေတမင်းသားက ‘သကျတို့မှာ မင်းကြီး၏ ရန်သူဖြစ် လျှင် မင်းကြီး၏ မိတ်ဆွေမှာ မည်သူတို့နည်း’ဟု ဆို၏။

သို့ဖြင့် ဝိရုဒ္ဓကမင်းက ‘ဇေတအား သကျတို့ ရှိသည့်နေ ရာသို့ ပို့လေ့’ဆိုပြီး ဇေတမင်းသားအား ကွပ်မျက်သဖြင့် မင်းသားလည်း တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌ ပြန်၍ မွေးဖွား၏။

ဝိရုဒ္ဓကသည် ၎င်း၏ မိန်းမဆောင်ရှိ သကျမင်းသမီး ငါး

ရာတို့အား သတ်ပစ်ရန် ကြိုးစားသော်လည်း ယင်းတို့က ဝိရုဒ္ဓကအား လှောင်ပြောင်ပြီး မလိုက်နာဘဲ နေကြ၏။ ထိုအခါ ဝိရုဒ္ဓကသည် အမျက်ချောင်းချောင်း ထွက်ပြီး ‘မြွေဟောက်များကို သတ်ပြီးလျက်ပင် မြွေဟောက်ငယ်များမှာ အဆိပ်ပြင်းနေသေး၏။ သို့ဖြစ်၍ ယင်းတို့၏ လက်ခြေများကို ဖြတ်ပြီး ၎င်းတို့ လူမျိုးရှိသည့် နေရာသို့ ပို့စေ’ဟု ဆို၏။

ယင်းနောက် သကျမင်းသမီး ငါးရာတို့အား ပါတလိ (pāṭali) ရေကန်ဘောင်သို့ ယူသွားပြီး ထို (မင်းသမီးများ)၏ လက်ခြေများကို ဖြတ်၏။ ထို့အကြောင်းကြောင့်ပင် ထိုရေကန်သည် ‘လက်ဖြတ်ကန်’ ဟု ထင်ရှား၏။ ဗုဒ္ဓသည် သကျမင်းသမီးများထံသို့ ကြွလာပြီး ၎င်းတို့၏ ဒဏ်ရာများကို ပိတ်စဖြင့် ဖုံးလွှမ်းစေသဖြင့် ၎င်းတို့ သက်သာရာ အတော်အတန် ရသွားသောအခါ တရားဒေသနာ ဟောကြားတော်မူသဖြင့် ၎င်းတို့ ကွယ်လွန်သောအခါ စတုမဟာရာဇ်နတ်ပြည်၌ မွေးဖွားကြ၏။ ထိုနတ်ဘုံမှ ၎င်းတို့သည် ထိုညတွင် ဇေတဝန်ကျောင်း၌ သီတင်းသုံးနေသော ဗုဒ္ဓထံသို့ ရောက်လာကြလျက် ၎င်းတို့သည် သောတာပန်အဖြစ်သို့ ရောက်သွားကြ၏။

ဝိရုဒ္ဓက၏ တမန်သည် ဗုဒ္ဓမိန့်တော်မူခဲ့သော စကားကို ပြန်ပြောသောအခါ ဝိရုဒ္ဓကသည် စိတ်မချမ်းသာ ဖြစ်၏။ အတ္တရိသက ‘ဂေါတမသည် ၎င်း၏ ဆွေးမျိုး များစွာတို့ သတ်ခံရခြင်းကြောင့်သာလျှင် ယင်းသို့ ဆိုခြင်းဖြစ်သည်’ဟု ဆိုပြီး ဝိရုဒ္ဓကကို အားပေး၏။ ထို့ပြင် အတ္တရိသသည် ဝိရုဒ္ဓကအား ရေထဲ၌ ယာယီနန်းဆောင် တစ်ခု ဆောက်လုပ်ပြီး ယင်း၌ ခုနစ်ရက် နေထိုင်ရန် အကြံပြု၏။ ဝိရုဒ္ဓကသည် အတ္တရိသ အ

^၈ Fah-Hian, p. 87, and Huen Thsang, *Book vi* p. 307. တို့ကို ရှု။

ကြံပြုတိုင်း လိုက်နာပြီး ၎င်း၏ နန်းတွင်းသူအားလုံးနှင့် အတူ ယာယီနန်းဆောင်၌ အနားယူ၏။ ခုနစ်ရက်မြောက်နေ့တွင် ၎င်းတို့ သာဝတ္ထိသို့ ပြန်ရန် ပြင်ဆင်ရင်း အမျိုးသမီးများသည် ၎င်းတို့၏ ရတနာများကို ဝတ်ဆင်လျက် ရှိစဉ် ထိုအချိန်ထိ အံ့နေခဲ့သော မိုးကောင်းကင်သည် မြူတိမ်ရှင်းပြီး နေရောင်ခြည်သည် ထိုင်ခုံပေါ်ရှိ မီးလောင်မှန် (Burning-glass) ပေါ်သို့ ကျရောက်သဖြင့် ထိုင်ခုံ မီးလောင်ရာမှတစ်ဆင့် တစ်အိမ်လုံးသို့ မီးကူးစက်သွား၏။ အမျိုးသမီးများသည် ထွက်ပြေးကြ၏။ ဝိရုဒ္ဓကနှင့် အတ္တရိသတို့ ထွက်ပြေးရန် ကြိုးစားစဉ် တံခါးပိတ်နေသဖြင့် ၎င်းတို့သည် ကျယ်လောင်သော အော်သံနှင့်အတူ အဝီစိငရဲသို့ ရောက်သွားကြ၏ ။

ရှေ့၌ ဖော်ပြမည့် စာမျက်နှာများတွင် တိဗက်မူ မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ် သို့မဟုတ် ပါမောက္ခ Rhys Davids အလွန်လှပစွာ ဘာသာ ပြန်သည့်အတိုင်း ‘ကြီးမြတ်သော ကွယ်လွန်ခြင်း (ကို ဖော်ပြသည့်) ကျမ်းစာ’မှ ထုတ်နုတ်ချက်များကို တွေ့ရမည် ဖြစ်၏။ ယင်းကျမ်း၌ ဗုဒ္ဓ၏ နောက်ဆုံးနှစ် အတိအကျဆိုသော် ဗုဒ္ဓ၏ သက်တော် ၇၉-နှစ်မြောက်အတွင်း ဖြစ်ပျက်ခဲ့သည် များနှင့် ပတ်သက်၏။ ယင်းသုတ္တန်သည် ပါဠိဘာသာဖြင့် တည်ရှိသည့် ရှေးအကျဆုံးနှင့် ဗုဒ္ဓ ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးနောက် ကျင်းပသည့် ပထမသံဂါယနာ မတိုင်မီကပင် စုစည်းထားခဲ့သော သုတ္တန်အဖြစ် ယူဆခံရ၏။ ဤဖော်ပြချက်မှာ ဗုဒ္ဓ၏ သာသနာပြု အစောပိုင်းကာလ သမိုင်းအစကပင် အနည်းနှင့်အများ ဆင်းသက်ခဲ့သည်ဟု ယုံကြည်ရန် အကြောင်းမရှိဟု ကျွန်ုပ်ထင်၏။ ဆိုလိုသည်မှာ

^၉ Schiefner, *Tib. Lebens*, p. 287-289; *Huen Thsang*, *Book vi* p. 307. တို့ကို ရှုပါ။
^၂ Oldenberg ၏ *Vinayaptakam*, vol. i., p. 26 ကို ရှုပါ။

(၄) ဝဇ္ဇီတို့သည် ၎င်းတို့၏ သက်ကြီး ရွယ်အိုများ၊ ဂုဏ်သရေ ရှိသူများ မိဘများအား ရိုသေကြ၊ ပူဇော်ကြ၊ လေးစားကြ သည်ကို လည်းကောင်း၊ ၎င်းတို့ လမ်းညွှန်တိုင်း ၎င်းတို့၏ စကားများကို နားထောင်ကြ၊ အပြုအမူများကို လိုက်နာကြ သည်ကို လည်းကောင်း ကြားဖူးသလော။

(၅) ဝိဇ္ဇီနိုင်ငံ အတွင်းရှိ သမဏ ဗြာဟ္မဏတို့အား ရိုသေပူ ဇော်ကြ လေးစားကြပြီး ၎င်းတို့အား အချိန် ကြာမြင့်စွာ (ရှေး ပဝေသဏီ)က ရှိခဲ့သော ရိုသေပူဇော်မှု (အစဉ်အလာ)များကို မပြုဘဲ မနေကြသည်ကို ကြားဖူးသလော။

(၆) ဝိဇ္ဇီတိုင်းသားတို့ အတွင်း၌ အရဟန္တ (ရဟန္တာ) ပုဂ္ဂိုလ် များသည် သင့်တင့် ထိုက်တန်သော စောင့်ရှောက် ထောက် ပံ့ခြင်းကို ရရှိကြ၊ ဒေသစာရီ မကြွသော ရဟန္တာများအား ဖိတ်ကြားကြ၊ (၎င်းတို့၏ နိုင်ငံအတွင်း လှည့်လည် သွားလာ နေကြသည့်) ရဟန္တာ များအား ပျော်ရွှင်စေလျက် သင်္ကန်း ဆွမ်း ကျောင်း ဆေးကို ရရှိစေကြသည်ကို ကြားဖူးသလော။

ဝဿကာရ၊ ဝိဇ္ဇီတို့သည် ယင်းကြီးပွားကြောင်းတရား ခု နစ်ပါး တည်ရှိနေသမျှ ကလာပတ်လုံး၊ ထိန်းသိမ်းထားသမျှ ကာလပတ်လုံး ဝိဇ္ဇီတို့၏ ကြွယ်ဝမှုသည် တိုးပွားနေမည်ဖြစ် ပြီး ဆုတ်ယုတ်လိမ့်မည် မဟုတ်။

‘ဂေါတမ၊ (ထိုကြီးပွားကြောင်း တရားများအနက်) တစ်ခု ခု တည်ရှိနေလျှင် မာဂဓဘုရင် ဝေဒေဟီပုတ္တ အဇာတသတ္တ၊

ဘာသာပြန်ခဲ့သည်နှင့် ပတ်သက်ပြီး မသေချာဟု ထင်ပါ၏။ မှတ်ချက်။ ။ ယင်းနောက်ဆုံး စာကြောင်းများမှာ ပါဠိမူ၌ လည်း မပါ (ဘာသာပြန်သူ)။

ရ ပုဏ္ဏားအား ဤသို့ ဆို၏ ‘ဝဿကာရ၊ ရှင်တော် ဗုဒ္ဓရှိရာ သို့ သွားပါ။ ငါ့ကိုယ်စား ရှင်တော်မြတ်၏ ခြေတော်ကို ဦး ခိုက်ပါ။ နေကောင်းပါ၏လော၊ အနာရောဂါ ကင်းပါ၏လော၊ သက်သောင့်သက်သာ ရှိပါ၏လော၊ ဣရိယာပုထ် မျှတပါ၏ လော၊ ပျော်ရွှင်ချမ်းမြေ့ပြီး အဆင်မပြေမှုများ ကင်းငြိမ်းပါ၏ လောဟု ငါ့ကိုယ်စား မေးပါ။ ယင်းနောက် ရှင်တော်မြတ်ဘု ရားအား “မြတ်စွာဘုရား၊ မဂဓဘုရင် ဝေဒေဟီပုတ္တ အဇာတ သတ္တနှင့် ဝိဇ္ဇီတိုင်းသားများသည် မချေမငန် ပြောဆိုဆက်ဆံ လျက် ရှိကြပါ၏ (ဆိုပြီးအတိုင်း)”ဟု မေးလျှောက်ပါ။ သင်၏ လျှောက်ချက်များကို ကြားသောအခါ ရှင်တော်ဗုဒ္ဓ မိန့်မြွက် သော စကားများကို ယူခဲ့ပါ။ ဝဿကာရ၊ အကြောင်းမူ သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်ကိုရသည့် အရဟန္တ တထာဂတတို့မည်သည် အမှန် ဖြစ်မလာသည့် မည်သည့် စကားမျိုးကိုမျှ မည်သည့် အခါတွင်မှ မိန့် မြွက်တော်မမူသောကြောင့် ဖြစ်၏။

ထို့နောက် မဂဓနိုင်ငံ၏ အထက်တန်းလွှာ ပုဏ္ဏားကြီး ဝဿကာရသည် မဂဓဘုရင် ဝေဒေဟီပုတ္တ အဇာတသတ္တ၏ စကားကို နားခံပြီး ‘မင်းကြီး၊ မင်းကြီး၏ အမိန့်အတိုင်း ဖြစ် စေရပါမည်’ဟု ဆို၏။ သို့ဖြင့် ဝဿကာရသည် ကမ္ဘာလုံးပုံ ဘိသိက်သွန်း ခွက်ကို (ဘိသိက်ခံရန်) ကိုင်ဆောင် သွားသည့် ဟန်ဖြင့် ခံ့ညားသော မြင်းများဖြင့် ကသော ဆွတ်ဆွတ်ဖြူ သော ရထားယာဉ်၏ ရွှေရောင်ထိုင်ခုံပေါ်သို့ တက်ပြီး ဗုဒ္ဓကို ဖူးမြော်ပြီး ပူဇော်အရိုအသေ ပေးရန် ရာဇဂြိုဟ်မြို့ အပြင်သို့ ထွက်ခဲ့၏။ ဝဿကာရသည် ရထားဖြင့် စီးနိုင်သမျှ စီးသွား ပြီးနောက် ယာဉ်ပေါ်မှ ဆင်းလျက် ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်ထိပ်သို့ ခြေကျင် ဗုဒ္ဓရှိရာသို့ သွား၏။ ဗုဒ္ဓထံသို့ ချဉ်းကပ်လျက် အ ချင်းချင်း နှုတ်ဆက်စကား ဝမ်းမြောက်စကား ပြောဆိုကြ ပြီး

နောက် ဝဿကာရသည် တစ်နေရာ၌ ထိုင်၏။ ယင်းသို့ ထိုင်ပြီးနောက် မဂဓနိုင်ငံ၏ အထက်တန်းလွှာ ပုဏ္ဏားကြီး ဝဿကာရသည် (အဇတာသတ္တု မှာလိုက်သော စကားများကို ဗုဒ္ဓအား လျှောက်ထားပြီးသောအခါ ‘ထိုကိစ္စနှင့် ပတ်သက်ပြီး ရှင်တော် ဂေါတမသည် မည်သို့ မိန့်တော်မူပါမည်နည်း’ ဟု မေးလျှောက်၏။

ကြီးပွားကြောင်းတရား ခုနစ်ပါး

ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်က ‘ဝဿကာရ၊ တစ်ခါက ဝိဇ္ဇိတို့သည် မစည်းလုံးကြကုန်။ ဝဿကာရ၊ အခါတစ်ပါး ငါဘုရားသည် ဝိဇ္ဇိနိုင်ငံရှိ Rtseb-pa^၁ စေတီအနီး၌ သီတင်းသုံးနေခဲ့၏။ ထိုစဉ်အခါ ငါဘုရားသည် ဝိဇ္ဇိတို့အား တိုးတက်ကြီးပွားကြောင်းတရား ခုနစ်ပါးကို ဟောကြား၏။ ထိုခုနစ်ပါးကို စိတ်ထဲ၌ စောင့်ထိန်းထား သမျှ ကာလပတ်လုံး ဝိဇ္ဇိတို့သည် ကြွယ်ဝချမ်းသာခြင်း တိုးပွားမည် ဖြစ်ပြီး ဆုတ်ယုတ် ပျက်စီးမည် မဟုတ်’ဟု မိန့်တော်မူ၏။

‘ဂေါတမ၊ အကျဉ်းချုပ် ပြဆိုသည့် ထိုအချက်များကို ကျွန်ုပ် မသိပါ။ ကျွန်ုပ်အနေဖြင့် နှစ်သက်စွာ လိုက်နာနိုင်ရန် ထိုစဉ်က ရှင်တော် ဂေါတမ ပြောပြခဲ့သည်တို့ကို ကျွန်ုပ်အား ထပ်မံ ပြောပြရန် တောင်းပန်ပါ၏။’

ထိုအချိန်၌ အရှင်အာနန္ဒသည် မြတ်စွာဘုရား၏ ယပ်တောင်ကို ကိုင်ပြီး ယပ်ခတ်လျက် ရပ်နေ၏။ မြတ်ဗုဒ္ဓသည် အရှင်အာနန္ဒအား ‘အာနန္ဒာ၊ ဝိဇ္ဇိတို့သည် မကြာခဏ စည်းဝေးကြသည်ကို ကြားဖူးသလော’ဟု မိန့်တော်မူ၏။

^၁ ဤစကားလုံးကို တိဗက်ဘာသာ စကား၌ မတွေ့ရ။ ပုံနှိပ်မှားခြင်း ဖြစ်နိုင်၏။ သို့ရာတွင် ကျွန်ုပ်အနေဖြင့် ထိုစကားလုံးကို အမှန် ပြင်နိုင်စွမ်း မရှိပါ။ ပါဠိဘာသာ မူအရကား ထိုအရပ်ကို သာရန္ဒဒစေတီဟု ခေါ်၏။

‘မကြာခဏ စည်းဝေးကြသည်ကို ကြားဖူးပါသည် ဘုရား’ ဟု အရှင်အာနန္ဒက ပြန်လျှောက်၏။

‘ဝဿကာရ၊ ဝိဇ္ဇိတို့သည် ထိုကဲ့သို့ စည်းဝေးနေသမျှ ကာလပတ်လုံး ကြွယ်ဝချမ်းသာခြင်း တိုးပွားခြင်း ရှိမည် ဖြစ်ပြီး ဆုတ်ယုတ် ပျက်စီးမည် မဟုတ်’။

အထက်ပါ ဝေါဟာများဖြင့် တူညီစွာ ဖော်ပြသည့် အခြားသော (ကျန်သော) ကြီးပွားချမ်းသာကြောင်း တရား ခြောက်ပါးမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်၏ -

- (၁) ဝိဇ္ဇိတို့သည် အစည်းအဝေး၌ အတူ ထိုင်ခြင်း၊ အစည်းအဝေးမှ အတူ ထခြင်း၊ အတူ စီမံပြီး (ယင်း) အစီအမံများကို အတူတကွ ဆောင်ရွက်ခြင်းတို့ကို ကြားဖူးသလော၊
- (၂) ဝိဇ္ဇိတို့သည် မနှစ်လိုဖွယ်ကို စွဲကိုင် မထားခြင်း သို့မဟုတ် နှစ်လိုဖွယ်ကို မစွန့်ပယ်ခြင်းဖြင့် ဝိဇ္ဇိတို့ ချမှတ်ထားသော စည်းမျဉ်းများကို လိုက်နာကြသည်ကို ကြားဖူးသလော၊
- (၃) ဝိဇ္ဇိများအကြား၌ ဝိဇ္ဇိ အမျိုးသမီးများ ဝိဇ္ဇိ လုံမပျိုများကို မိဘ၊ လင်ယောက်ျား၊ အစ်ကို၊ ယောက်ခမ၊ ယောက်ခထီး၊ ဆွေမျိုး၊ သားချင်းများက ကောင်းမွန်စွာ စောင့်ရှောက်ထားကြသည်ကို လည်းကောင်း၊ ၎င်းတို့သည် ကတိအတိုင်း မဆောင်ရွက် သို့မဟုတ် အခြား တစ်ယောက်၏ ဇနီးမယားကို ခိုးယူပေါင်းသင်းကြသည်ကို လည်းကောင်း၊ တန်ဖိုး အနည်းငယ်ကို အကြောင်းပြု၍ ပန်းကုံးတစ်ခုကို စွန့်ပစ်သကဲ့သို့ ၎င်း (ဇနီးမယား)တို့အား စွန့်မပစ်ကြသည်ကို လည်းကောင်း၊ ဝိဇ္ဇိတို့သည် နိုင်ထက်စီးနင်းပြု၍ သတ်ဖြတ်ခြင်း ခံရသည်ကို လည်းကောင်း ကြားဖူးသလော၊

^၁ ဤစာပိုဒ်၏ နောက်ဆုံးပိုဒ်ကို ကျွန်ုပ် မရှင်းလင်းပါ။ ကျွန်ုပ်

ကုန်လွန်စဉ် လူတို့၏ အမြင်ထက် သာလွန်သော သဗ္ဗညု တဉာဏ်တော်ဖြင့် (တန်ခိုးကြီး နတ်ဒေဝါ များစွာကို) မြင် တော်မူ၏။ အာနန္ဒာ၊ တန်ခိုးကြီး နတ်ဒေဝါတို့ လွှမ်းမိုးသော နေရာတိုင်း၌ ၎င်းနတ်ဒေဝါတို့က စွမ်းအားကြီးမားသော လူ ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ စိတ်ကို လွှမ်းမိုး၏။ ကြားခံစွမ်းအင်ရှိ နတ်ဒေ ဝါတို့ လွှမ်းမိုးသော အရပ်၌ ကြားခံစွမ်းအားရှိ လူပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ စိတ်ကို ထိုနေရာတွင် တည်ဆောက်ရန် လွှမ်းမိုးစေ၏။ အာ နန္ဒာ၊ ပါဠိလိဂါမ နေရာသည် တန်ခိုးကြီးမားသည့် နတ်ဒေဝ တို့ လွှမ်းမိုးခံရသောကြောင့် ထိုနတ်ဒေဝါတို့သည် ထိုနေရာ၌ တည်ဆောက်ရန် စွမ်းအားကြီးသည့် လူသားတို့၏ စိတ်ကို လွှမ်းမိုးလိမ့်မည်။ အာနန္ဒာ၊ အထက်တန်းလွှာတို့၏ အိမ်များ ၌၊ ထင်ရှားသော နေရာတို့၌၊ ထင်ရှားသော ဈေးနေရာ ကုန် သွယ်သည့် နေရာတို့၌ ပါဠိလိပုတ္တသည် အကြီးကျယ်ဆုံး ဖြစ် လိမ့်မည်။ မီး ရေနှင့် အတွင်းပိုင်း (အချင်းချင်း) သဘော ထား ကွဲလွဲချက်များဟူသော အကြောင်းသုံးရပ်ကြောင့် ပါဠိ လိပုတ္တသည် ပျက်စီးလိမ့်မည်။

ဝဿကာရသည် ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ် ပါဠိလိဂါမ၌ သီတင်း သုံးတော်မူကြောင်း ကြားသိသောအခါ ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်ထံ သို့ သွားရောက်လျက် ရှင်တော်မြတ်နှင့် နှုတ်ဆက်စကားများ ဖလှယ်ကြပြီးနောက် ရှင်တော် ဗုဒ္ဓအား တပည့်ရဟန်းတော် များနှင့်တကွ မနက်ဖြန်အတွက် ဆွမ်းအလှူခံရန် ပင့်ဖိတ်၏။ ဆွမ်းဘုဉ်းပေးပြီးသောအခါ ဗုဒ္ဓသည် အနောက်ဖက် ဂိတ်တံ ခါးဖြင့် ရွာမှ ထွက်ခွာတော်မူ၏။ ယင်းနောက် မြောက်ဘက် သို့ လှည့်လျက် ဖောင်ဖြင့် ဂင်္ဂါမြစ်ကို ဖြတ်ကူးတော်မူ၏။ ယင်းတို့ကို ဂေါတမဂိတ်၊ ဂေါတမဖောင်ဟု ခေါ်တွင်၏။

ယင်းသို့ ဖြတ်ကူးပြီးနောက် ဗုဒ္ဓသည် ကောဠိဂါမသို့ ကြွ

သည် ၎င်းတို့ကို တိုက်ခိုက်၍ အောင်မြင်မည် မဟုတ်။ ထိုခု နစ်မျိုးလုံးကို လိုက်နာကြလျှင်မူကား အဘယ်ဆိုဖွယ် ရှိပါ မည်နည်း။ ဂေါတမ၊ ကျွန်ုပ်တွင် ပြုဖွယ်ကိစ္စ များစွာ ရှိပါသ ဖြင့် ယခု ပြန်ပါဦးမည်။

‘ဝဿကာရ၊ ပြန်ပါ။ သင်၏ ပြန်ချိန်ကို သင်သိပါ၏။ သို့ဖြစ်၍ မာဂဓနိုင်ငံ၏ အထက်တန်းလွှာ ဖြစ်သည့် ဝဿ ကာရ ပုဏ္ဏားသည် ဗုဒ္ဓ မိန့်ကြားချက်များအား များစွာ နှစ် သက်သွားပြီး ထွက်ခွာသွား၏။

ဝဿကာရပုဏ္ဏား ထွက်ခွာ၍ များမကြာမီ ဗုဒ္ဓသည် အရှင်အာနန္ဒာအား ‘အာနန္ဒာ၊ ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်ပေါ်၌ သီတင်း သုံးနေကြသည့် ရဟန်းတော်များ အားလုံးကို ညီမူခန်းမ၌ စည်းဝေးစေပါ’ဟု မိန့်တော်မူ၏။

အရှင်အာနန္ဒာသည် ဗုဒ္ဓ၏ စကားများကို နားထောင်ပြီး နောက် ‘မှန်လှပါဘုရား’ဟု လျှောက်ပြီး ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်ပေါ်၌ သီတင်းသုံးနေကြသည့် ရဟန်းတော်များ အားလုံးကို ညီမူ ခန်းမ၌ စည်းဝေးပြီးနောက် ဗုဒ္ဓထံသို့ ပြန်သွားလျက် ဗုဒ္ဓ၏ ခြေရင်း၌ ရိုသေစွာ ရှိခိုးဦးညွတ်၍ သင့်တော်သော နေရာ၌ ထိုင်ပြီးလျှင် ဗုဒ္ဓအား ‘မြတ်စွာဘုရား၊ ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်ပေါ်၌ သီတင်း သုံးနေကြသည့် ရဟန်းတော်များ အားလုံးကို ညီမူ ခန်းမ၌ စည်းဝေးပြီးပါပြီ။ ရှင်တော်ဘုရား အလိုတော်ရှိတိုင်း ဆောင်ရွက်တော်မူပါ’ဟု လျှောက်ထား၏။

ယင်းနောက် ဗုဒ္ဓသည် ညီမူခန်းမသို့ ကြွတော်မူလျက် ရဟန်းတော်များ၏ အလယ်၌ ထိုင်တော်မူပြီးလျှင် ရဟန်း တော်များအား ‘ရဟန်းတို့၊ ငါဘုရားသည် သင်တို့အား ကြီး ပွားချမ်းသာကြောင်းတရား ခုနစ်ပါးကို ဟောကြားအံ့။ သင်တို့ သည် ကောင်းစွာ နားထောင်ကြလော့၊ ကောင်းစွာ နှလုံးသွင်း

ကြလော့'ဟု မိန့်တော်မူ၏။ (ယင်းနောက် အမျိုးမျိုးသော ကြီးပွားကြောင်းတရား ခုနစ်ပါးတို့ကို ဟောကြားတော်မူ၏။ ပထမ ခုနစ်မျိုးတွင် အမှတ် ၅ နှင့် အမှတ် ၇ မှတစ်ပါး ကျန် အားလုံးမှာ ပါဠိနှင့် အချက်အလက်အရ ခြားနားခြင်း မရှိ။ သို့ရာတွင် ကျွန်ုပ်တို့အနေဖြင့် ဤဖော်ပြချက်၏ သမိုင်းဝင် အစိတ်အပိုင်းနှင့် ပတ်သက်သမျှ ဤကျမ်းစာကို စိတ်ဝင်စား သူတို့အား ကျွန်ုပ် ရည်ညွှန်းရမည် ဖြစ်၏။)

ပါဠိပုတ္တ၏ အနာဂတ်

ဗုဒ္ဓသည် ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်မှ ပါဠိလိဂါမသို့ ကြွတော်မူစဉ် အမ္ဗလဋ္ဌိကာရှိ ဘုရင့်အိမ်တော်၌ ခေတ္တ ရပ်နားတော်မူလျက် တပည့်များအား သစ္စာလေးပါးတရားကို ဟောကြားတော်မူ ၏။ ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်က 'သစ္စာလေးပါးကို မသိရခြင်းကြောင့် ငါဘုရားရော သင်တပည့်များပါ ဘဝသံသရာ၌ ကြာမြင့်စွာ ကျင်လည်ခဲ့ရပြီ'ဟု မိန့်တော်မူ၏။

ထိုမှတစ်ဆင့် ပါဠိလိဂါမသို့ ကြွတော်မူလျက် ပါဠိလိဂါမ အနီးရှိ စေတီ၌ ရပ်နား သီတင်းသုံးတော်မူ၏။ လူအများ သည် ဗုဒ္ဓ ရောက်တော်မူကြောင်း ကြားသိရခြင်း၌ ဗုဒ္ဓထံသို့ သွားရောက်ကြ၏။ ဗုဒ္ဓသည် ၎င်းတို့အား မကောင်းမှုပြုသူ၏ ဆုံးရှုံးမှု ငါးမျိုးအကြောင်း၊ ကောင်းမှုပြုသူ၏ အောင်မြင်မှုငါး မျိုးအကြောင်းတို့ကို ဟောကြားတော်မူ၏။^၂ ထိုအချိန်၌ မဂဓ နိုင်ငံတော်၏ အထက်တန်းလွှာဖြစ်သည့် ဝဿကာရ ပုဏ္ဏား

^၀ တစ်နည်း မကြာခဏ ရေးသားကြသကဲ့သို့ ပါဠိလိစေတီယ-ဟု လည်း ခေါ်နိုင်၏။ Beal, *Sacred Books of the East*, xix, p. 249; Bstari-hgyur, *Mdo*, 94, f. 90.

^၂ Rhys Davids, *op. cit.*, p. 16, et. seq. ကို ရှုပါ။

သည်^၀ ဝိဇ္ဇိတို့အား ကျူးကျော် တိုက်ခိုက်ရန် ရည်ရွယ်ပြီး ပါဠိ လိဂါမအနီး ခံတပ်ကတပ်ကို ဆောက်လုပ်ပြီးခါစ ဖြစ်၏။ ထို အချိန်၌ ပါဠိလိဂါမတွင် တန်ခိုးကြီးမားသည့် နတ်ဒေဝါများ သည် နေရာတစ်ခုလုံးကို စိုးမိုးထားကြ၏။ ဤနေရာ၌ နေ့ အချိန် သီတင်းသုံးတော်မူနေစဉ် ရှင်တော် ဗုဒ္ဓသည် လူတို့၏ အမြင်ထက် သာလွန်သော သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်တော်ဖြင့် ပါဠိ လိ(ဂါမ) မြေတစ်ခွင်လုံး လွှမ်းမိုးနေကြသည့် တန်ခိုးကြီး နတ် ဒေဝါတို့ကို မြင်တော်မူ၏။ ယင်းသို့ မြင်တော်မူသော အခါ ဗုဒ္ဓသည် ယင်း(သို့ မြင်တော်မူခြင်း)ကို စိတ်တော်၌ သိမ်း ထားလျက် ထိုမင်းအိမ်ထဲ ဝင်ခြင်း၌ တပည့်သံဃာတော်များ ၏ အလယ်၌ ထိုင်တော်မူ၏။ ယင်းသို့ ထိုင်နေတော်မူပြီး၍ အရှင်အာနန္ဒအား 'ဤပါဠိလိဂါမ ခံတပ်အား တည်ဆောက်ခဲ့ သူကို ကြားသိပြီးပြီလော့'ဟု မေးတော်မူ၏။

'မြတ်စွာဘုရား၊ ဝိဇ္ဇိတို့ကို နှင်ထုတ်ရန် မဂဓနိုင်ငံတော် ၏ အထက်တန်းလွှာ ဝဿကာရပုဏ္ဏားသည် ဤပါဠိလိဂါမ ခံတပ်အား တည်ဆောက်ပါ၏'။

'အာနန္ဒာ၊ ကောင်းပေစွ ကောင်းပေစွ၊ မဂဓနိုင်ငံတော် ၏ အထက်တန်းလွှာ ဝဿကာရပုဏ္ဏားသည် တာဝတိံသာ နတ်တို့နှင့် တိုင်ပင်၍ ဆောက်လုပ်ထားသကဲ့သို့ ရှိချေ၏။ အာနန္ဒာ၊ ငါဘုရားသည် (ဤနေရာ အနီး၌) နေ့အချိန်ကို

^၀ ပါဠိမူ၊ စာ-၁၈ (Rhys Davids, *op. cit.*) တွင် သိနိဒ္ဓ နှင့် ဝဿ ကာရဟု ပုဂ္ဂိုလ် နှစ်ယောက် အကြောင်းကို ဆို၏။ တရုတ်ဘာ သာပြန် ဗုဒ္ဓစရိတကျမ်း (Beal, *Sacred Books of the East*, vol. xix.) စာ-၂၅၀ ၌လည်း အမည်နာမကို မဖော်ပြသော်လည်း ပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ယောက်ဟု ဆို၏။ သို့ရာတွင် တိဗက်မူ ဗုဒ္ဓစရိတ ကျမ်း (f. 90) ၌ကား ဝဿကာရ တစ်ဦးကိုသာ ညွှန်းဆို၏။

ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ငြင်းပယ်တော်မူ၏။ သို့ဖြင့် လိစ္ဆဝီတို့သည် ဗုဒ္ဓအား အရိုအသေပေးပြီး ပြန်သွားကြ၏။

လိစ္ဆဝီတို့ ပြန်သွားပြီးနောက် ကပိလပုဏ္ဏားပျိုသည် ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်အား ၎င်းရရှိခဲ့သည့် အပေါ်ရုံ အဝတ်ငါးရာအား အလှူခံရန် လျှောက်သဖြင့် ဗုဒ္ဓသည် လုလင်နှစ်သက်စေရန် တောင်းပန်မှုကို လက်ခံတော်မူ၏။ (ဗုဒ္ဓက) ဤကမ္ဘာ၌ (ပွင့်တော်မူသော) ဗုဒ္ဓတို့အား အလုပ်အကျွေး ပြုခဲ့ကြသည့် တွေးခေါ်သူ ငါးယောက်အကြောင်းကို ၎င်းအား ဟောကြားပြီးသောအခါ ကပိလသည် ထွက်ခွာသွား၏။

နံနက်တွင် အမရပါလီ၏ နေအိမ်၌ ဆွမ်းဘုဉ်းပေးပြီးနောက် အမရပါလီသည် နိမ့်သော ခုံပေါ်၌ ထိုင်လျက် ဗုဒ္ဓဟောကြားသည့် လွတ်မြောက်မှုနှင့် ဆွမ်းအလှူကုသိုလ်တရားကို နာယူ၏။

ဝေသာလီမှ ထွက်ခွာပြီးနောက် ဗုဒ္ဓသည် ဝိဇ္ဇီနိုင်ငံ အတွင်းရှိ ဝေဠုဝရွာသို့ ကြွတော်မူပြီး ထိုရွာ၏ မြောက်ဘက်ရှိ စိဉ္စပ (Cincapa) ဥယျာဉ်၌ သီတင်းသုံးတော်မူ၏။

ထိုအချိန်က ထိုအရပ်တွင် ပြင်းထန်သည့် အစာရှားပါးမှုနှင့် ကြုံ၏။ ရဟန်းတော်များအဖို့ ဆွမ်းခံလှည့်လည်ရန် ခက်ခဲ၏။ သို့ဖြစ်၍ ဗုဒ္ဓက ရဟန်းတော်များအား ဝါတွင်းကာလအချိန်တွင် ဝိဇ္ဇီနိုင်ငံအတွင်း ဝေသာလီမြို့ ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ မိတ်ဆွေများနှင့် သိက္ခမ်းသူများ ရှိရာအရပ်၌ နေထိုင်ကြရန် မိန့်တော်မူ၏။ ဗုဒ္ဓသည် ဝါတွင်းကာလကို အရှင်အာနန္ဒနှင့် အတူ ဝေဠုဝရွာ၌ ကုန်လွန်ရန် ဆုံးဖြတ်တော်မူ၏။ ဝေဠုဝ

၀ ဤကျမ်း၌ အမရပါလီ၏ သံဃာတော်များအား လှူဒါန်းပုံကို မဖော်ပြ။ ဤအချက်နှင့် ပတ်သက်၍ Rhys Davids, p. 28 ကို ရှု။

တော်မူပြီး ရွာမြောက်ဘက်ရှိ စဉ္စပဥယျာဉ်၌ ရပ်နားတော်မူပြီး ရဟန်းများအား သီလ သမာဓိ ပညာ အဓိပ္ပာယ်ကို ဟောတော်မူ၏။ ဗုဒ္ဓသည် ဤဥယျာဉ်မှ ထွက်ခွာပြီး နာဒိကရွာသို့ ကြွပြီး နာဒိက၏ ဂူဥက(အုတ်ခန်းမ)၌ သီတင်းသုံးတော်မူ၏။

ထိုအချိန်တွင် ကက္ကတ ဥပသကာ ကွယ်လွန်၏။ ထိုအတူ ဥပသကာများဖြစ်ကြသည့် နိကတ၊ ကတိဿဘ၊ တုဠိ၊ သန္တုဠိ၊ ဘဒ္ဒ၊ သုဘဒ္ဒ၊ ယသနှင့် ယသောဒတ္တ စသူတို့လည်း ကွယ်လွန်ကြ၏။ ယင်းကို ရဟန်းတော်များ ကြားသိကြသောအခါ ၎င်းတို့သည် ဗုဒ္ဓထံသို့ သွားရောက်ပြီး မိမိတို့ ကြားသိသည်ကို လျှောက်ထားကြ၏။ ၎င်းတို့အား မိန့်တော်မူပြီး ဗုဒ္ဓသည် ၎င်းတို့အား အနာဂတ်တွင် မည်သို့ ဖြစ်မည်ကို သိမြင်နိုင်သော နောက်ထပ် မဖြစ်တော့မည်ကို ထောက်ပံ့မည်ဖြစ်သော ဓမ္မာဒါသ (တရားမှန်)ကို ရှင်းပြတော်မူ၏။

ကပိလပုဏ္ဏားပျို

ယင်းနောက် ဗုဒ္ဓသည် ဝေသာလီသို့ ကြွတော်မူလျက် အမရပါလီ (Amrapāli) ၏ ဥယျာဉ်၌ သီတင်းသုံးတော်မူ၏။ ဗုဒ္ဓကြွရောက်တော်ကြောင်း သိရခြင်း၌ အမရပါလီသည် အခြွေအရံ အမျိုးသမီး များစွာ ခြံရံလျက် ဗုဒ္ဓထံသို့ သွားရောက်ဖူးမြော်၏။ ဗုဒ္ဓသည် အမရပါလီ လာနေသည်ကို မြင်တော်မူခြင်း၌ ရဟန်းတော်များအား သတိပေးတော်မူ၏ - ‘ရဟန်းတို့၊ အမရပါလီ လာနေ၏။ သတိ ပညာ ဆင်ခြင်တုံ တရားဖြင့် နေထိုင်ကြလော့’ဟု မိန့်တော်မူ၏။ အမရပါလီသည် ဗုဒ္ဓအနီးသို့ ရောက်သွားသောအခါ ဗုဒ္ဓ၏ ခြေတော်ရင်း၌ ရှိ

၀ Rhys Davids, p. 28 ကို ရှု။ နာမည်ကျော် ပြည့်တန်ဆာ၏ လာခြင်းအပေါ် ဗုဒ္ဓ၏ သတိပေးခြင်းကို ရည်ညွှန်းပုံ မရချေ။

ခိုး ဝတ်ပြုလျက် သင့်တော်သည့် နေရာ၌ နေထိုင်နေသော အမရပါလီသည် ဗုဒ္ဓ၏ လမ်းညွှန်စကား မိန့်ကြား၊ တက်ကြွစေ၊ ဝမ်းသာစေ၏။ ယင်းနောက် အမရပါလီသည် ဗုဒ္ဓနှင့် ရဟန်းတော်များအား မနက်ဖြန် နံနက်ဆွမ်းအတွက် မိမိအိမ်သို့ ကြွရောက်ရန် ဖိတ်ကြား၏။ ဗုဒ္ဓသည် ဆိတ်ဆိတ်နေပြီး လက်ခံတော်မူသဖြင့် အမရပါလီသည် ထွက်ခွာသွား၏။ ဝေသာလီမြို့သား လိစ္ဆဝီများသည် ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ် ကြွရောက်တော်မူကြောင်း သိရခြင်း၌ ၎င်းတို့သည် ရထားများပေါ်တက်ပြီး ဗုဒ္ဓအား ဖူးမြော်ရန် ထွက်ခဲ့ကြ၏။

လိစ္ဆဝီတို့ လာနေသည်ကို တွေ့ရခြင်း၌ ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်က ရဟန်းတော်များအား ခေါ်တော်မူလျက် ၎င်းတို့ကို ညွှန်ပြပြီး ‘ရဟန်းတို့၊ သင်တို့ မရောက်ဖူးသော တာဝတိံသာ နတ်တို့၏ ဥယျာဉ်သည် လိစ္ဆဝီတို့၏ သွင်ပြင်၊ ချမ်းသာခြင်း၊ ချောမောလှပခြင်းတို့၏ ခမ်းနားမှုနှင့် တူ၏’ဟု မိန့်တော်မူ၏။

လိစ္ဆဝီတို့သည် ဗုဒ္ဓအား အရိုအသေ ပေးကြ၏။ ယင်းနောက် ဗုဒ္ဓသည် လိစ္ဆဝီတို့အား ညွှန်ကြား၊ တက်ကြွစေ၊ ဝမ်းသာစေ၏။ ဗုဒ္ဓသည် တရားဟောကြားပြီးသောအခါ ကပိလဟု ခေါ်သော ပုဏ္ဏားလုလင်သည် နေရာမှ ထ၍ ‘မြတ်စွာဘုရား၊ တပည့်တော် တောင်းပန်ပါ၏။ တထာဂတခေါ်တွင် ရှင်ပင် မြတ်စွာဘုရား၊ တပည့်တော်သည် (တပည့်တော်၏ ခံစားချက်များကို) လျှောက်ထားနိုင်ပါသလား’ဟု မေးလျှောက်၏။ ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်က ၎င်းအား ခွင့်ပြုသောအခါ ပုဏ္ဏား

° ဤကျမ်း၌ လိစ္ဆဝီတို့ အမရပါလီနှင့် တွေ့ကြောင်းကို မဖော်ပြ။ ဤကျမ်း၌ ထိုဖြစ်ရပ်ကို သိကြောင်း အရိပ်အမြွက်မျှပင် ပေးထားပေ။ Rhys Davids, p. 31 ကို ရှု။

လုလင်ပျို့က အောက်ပါ ဂါထာများကို ရွတ်ဆို၏ -

‘အင်္ဂတိုင်း၏ ဘုရင်သည် ရတနာတိုက်ခန်းကို သိမ်းထား၏။ မဂဓဘုရင် ပိုင်ဆိုင်သော စည်းစိမ်ဥစ္စာကား ကြီးကျယ်၏။ ထိုတိုင်းနိုင်ငံ၌ သက်တော်ထင်ရှား ဗုဒ္ဓဘုရားသည် ဟိမဝန္တာတောင်ကဲ့သို့ ကြီးမားသော ချီးမွမ်းမှုကို ရရှိတော်မူ၏။

ရောင်ခြည် လင်းလက်သော နေမင်းကဲ့သို့ ချစ်စဖွယ် ဖူးပွင့်သော ကြာပန်များအလား ပွင့်နေသော ကဏ္ဍိကာ (Karnikā)၏ ရနံ့ချိုနှင့်တူသော ဆရာအရှင် ဗုဒ္ဓဘုရားအား ဖူးမြော်ပါလော။ ကောင်းကင်၌ နေမင်းသည် တောက်ပစွာ ထွန်းလင်းနေသကဲ့သို့ ပေတကား။

ပညာသည် တထာဂတ၏ စွမ်းအားတည်း။ ရှင်တော်မြတ်၏ တောက်ပသော ဉာဏ်မျက်စိသည် ရှင်တော်မြတ်၏ ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ အမှောင်ထုကို ပယ်ရှားလျက် ညအခါ မီးပြတိုက်ကဲ့သို့ အလင်းရောင် ဖြာပုံကို ရှုကြည့်ပါလော။

လိစ္ဆဝီများသည် ကပိလလုလင် ရွတ်ဆိုသော ဂါထာပုဒ်များကို အလွန် နှစ်သက်သွား၍ ၎င်းတို့အသီးသီး ဝတ်ဆင်လာသည့် အပေါ်ရုံအဝတ်ကို လုလင်အား ပေးကမ်းကြ၏။ တစ်ဖန် ဗုဒ္ဓသည် လိစ္ဆဝီတို့အား လမ်းညွှန်စကား မိန့်ကြား၊ တက်ကြွစေ၊ ဝမ်းသာစေ၏။ ယင်းနောက် လိစ္ဆဝီတို့သည် ဗုဒ္ဓအား မနက်ဖြန် ဆွမ်းဘုဉ်းပေးကြရန် လျှောက်ကြ၏။ ထိုအခါ ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်က အမရပါလီ၏ ပင့်ဖိတ်မှုကို လက်ခံပြီး

နှင့် အရှင်အာနန္ဒာတို့သည် ဝေသာလီမြို့အနီးမှာ ဖြတ်သွားကြစဉ် ဗုဒ္ဓသည် ဆင်ပြောင်ကြီးကဲ့သို့ ခန္ဓာကိုယ် တစ်ခုလုံးကို ညာဘက်သို့ လှည့်လျက် မြို့တော်အား ကြည့်ရှုတော်မူ၏။ အရှင်အာနန္ဒာက အဘယ်ကြောင့် ထိုသို့ ပြုတော်မူရသည်ကို မေးတော်မူသည့်အခါ ဗုဒ္ဓက အင်ကြင်းပင်အစုံ၏ အကြား၌ ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော့မည် ဖြစ်သောကြောင့် ဝေသာလီမြို့တော်အား နောက်ဆုံးအကြိမ် တွေ့မြင်ရခြင်းဖြစ်၍ ယင်းသို့ ကြည့်ရှုတော်မူခြင်း ဖြစ်ကြောင်း မိန့်တော်မူ၏။

ကုန္ဒ ရွှေပန်းထိမ်သည်

ဗုဒ္ဓသည် ဝိဇ္ဇီနိုင်ငံအတွင်း သီတင်းသုံးလျက် အမရဂါမ၊ ဇမ္ဗူဂါမ၊ ဘဏ္ဍဂါမ၊ Shur-pai ဂါမ^၁၊ ဟတ္ထိဂါမဟူသော ဝိဇ္ဇီနှင့် မလ္လတိုင်းတို့၏ ရွာများကို ဖြတ်လျက် ဘောဂနဂရသို့ ရောက်ခဲ့ကြပြီး ယင်းရွာ၏ မြောက်ဘက်ရှိ စိဉ္စပတောအုပ်၌ ရပ်နားတော်မူ၏။ ဤရွာ၌ သီတင်းသုံးတော်မူစဉ် ငလျင်လှုပ်သဖြင့် ရဟန်းတော်များအား သဘာဝ အကြောင်းတရား သုံးမျိုးကြောင့် ငလျင်လှုပ်ရသည်ကို ရည်ညွှန်းပြီး ငလျင်လှုပ်ခြင်း၏ အကြောင်းတရားကို ဟောတော်မူ၏။ ဤအရပ်မှ ထွက်ခွာပြီးနောက် ဗုဒ္ဓသည် ကပ္ပရွာ (the village of the earth)^၂ သို့ ကြွတော်မူ၏။ တစ်ဖန် ဘောဂနဂရသို့ ဆက်လက် ကြွတော်

^၁ မြန်မာ သို့မဟုတ် ပါဠိ အမည်ကို မပေးနိုင်ပါ (ဘာသာပြန်သူ)။
^၂ ဤကျမ်းစာမှာ ပါဠိနှင့် လုံးဝ တူညီခြင်း မရှိ။ ယင်း (ပါဠိမူ) ကို Rhys Davids, p. 44 ၌ ရှုပါ။ ဤကျမ်း (တိဗက်ဝိနယ) တွင် ‘ရည်ညွှန်းချက်ကြီး သုံးမျိုးကို ဖော်ပြရာ၌ ပါရှိ၏။
^၃ တိဗက် ဝေါဟာရ Sa-pai သည် Pa-vai နှင့် မှားယွင်းခြင်း ဖြစ်နိုင်၏။ အကြောင်းမူ ထိုစာလုံး နှစ်ခုကို ပေါင်းသည့် အက္ခရာ

ရွာ၌ ဝါတွင်းသုံးလ သီတင်းသုံးတော်မူစဉ်အတွင်း ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်သည် ပြင်းထန်သော ရောဂါဝေဒနာ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်မှာ သေစေနိုင်လောက်အောင် စူးရှသည့် နာကျင်မှုတို့ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုအခါ ဗုဒ္ဓသည် ဤသို့ ဆင်ခြင်တော်မူ၏ ‘ငါ့အား သေစေနိုင်လောက်အောင် စူးရှထန်ပြင်းသည့် နာကျင်မှု ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ သို့ရာတွင် ရဟန်းတော်များမှာ ကြဲပြန့်လျက်ရှိ၏။ သံဃာတော်များ ယင်းသို့ ကြဲပြန့်လျက်ရှိစဉ် ပရိနိဗ္ဗာန်စံခြင်းမှာ ငါ့အား မသင့်လျော်ပေ။ ပြင်းထန်သော ဝိရိယဖြင့် နာကျင်မှုကို ပယ်ခွာအံ့။ သို့ဖြင့် ငါသည် ဤကိုယ်ခန္ဓာ၏ လုပ်ငန်းဆောင်တာ မပြီးဆုံးမီ အထိ ဤခန္ဓာကိုယ်အား ထိန်းသိမ်းထားနိုင်မည်။ ငါသည် ဤခန္ဓာကိုယ်အား ငါ၏ ဆောင်ရွက်ဖွယ် ကိစ္စ ပြီးဆုံးသည်ထိ ထိန်းစောင့်ထားမည်။ သို့ဖြင့် ဗုဒ္ဓသည် နာကျင်မှုကို ကျော်လွှားပြီး ဆက်လက်၍ အသက်ရှင်နေအောင် ဆောင်ရွက်၏။

အာနန္ဒာ၏ သောက

အရှင်အာနန္ဒာသည် (ဗုဒ္ဓ ကျန်းမာသွားသောအခါ) ဗုဒ္ဓထံသို့ သွားပြီး မိမိခံစားခဲ့ရသော စိုးရိမ်သောက အကြောင်းကို လျှောက်ထား၏။ ‘တပည့်တော်၏ ခန္ဓာကိုယ်သည် အဆိပ်ကို မျိုးထားသကဲ့သို့ တောင့်တင်း၍ နေပါ၏။ အရေးပါသော အကြောင်းအရာများသည် ရှုပ်ထွေးသွားပါ၏။ ကြားသိပြီးဖြစ်

^၁ ဤ၌ တိဗက်ဘာသာ စာပိုဒ်မှာ နားလည်ရန် ခက်ခဲ၏။ mt'san-ma (=lak-shana) ကို project ဟု ကျွန်ုပ် ဘာသာပြန်ထား၏။ အကြောင်းမူ ယင်းမှလွဲ၍ အခြားအဓိပ္ပာယ် တစ်မျိုးကို ကျွန်ုပ် ရှာမတွေ့သောကြောင့် ဖြစ်၏။ သို့ရာတွင် ထိုသို့ပြုရန် ကျွန်ုပ်တွင် အခွင့်အာဏာ မရှိပါ။

သည့် ဓမ္မအကြောင်းအရာများသည့် မေပျောက်ကုန်ပါ၏။ သို့ တစေ တပည့်တော်၏ နှလုံးသား၌ မျှော်လင့်ချက် ရှိပါသေး ၏။ အကြောင်းမူ တိုတောင်းသည်ပင် ဖြစ်သော်လည်း ရှင် တော်ဗုဒ္ဓသည် ရဟန်းသံဃာတော်များအား နောက်ဆုံး တ ရားဒေသနာကို မဟောကြားဘဲ ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူမည် မ ဟုတ်ဟု ဆင်ခြင်မိသောကြောင့် ဖြစ်ပါ၏။

ဗုဒ္ဓသည် အရှင်အာနန္ဒာမှာ မိမိဟောကြားသည့် ဓမ္မ၏ အစိတ်အပိုင်း မှန်သမျှကို ဆောင်ထားပြီး ဖြစ်သည်ဟု ဆင် ခြင်တော်မူခြင်းကြောင့် အရှင်မြတ်အား သတိပေးတော်မူ၏။ ‘အာနန္ဒာ၊ တထာဂတသည် ပုဂ္ဂိုလ်အချို့အား သင့်လျော်၏ဟု မယူဆသည်ကို မပေးအပ်ဘဲ ချန်ထားသည်ဟု မယူဆနှင့်။ မိမိ၏ ကျမ်းစာများကို မငှားရမ်းလိုသော ဆရာများ၌ တထာ ဂတ မပါဝင်ချေ။ အာနန္ဒာ၊ ထို့ပြင်လည်း တထာဂတသည် နှစ်ပေါင်း ရှစ်ဆယ် တိုင်ခဲ့ပြီ။ တထာဂတ၏ ကိုယ်ခန္ဓာသည် ကွေးညွတ်ပြီး အားအင် ကုန်ခမ်းနေပြီ ဖြစ်၏။ တထာဂတ သည် ကိုယ်ခန္ဓာ အစိတ်အပိုင်း နှစ်ခုကို (ခက်ခဲစွာ) တွဲစပ်၍ နေရ၏။ လှည်းအို၏ အစိတ်အပိုင်း နှစ်ခုကို ချည်နှောင်ထား ရသကဲ့သို့ ထိုအတူပင် တထာဂတသည် သက်တော်ရှစ်ဆယ် အရွယ်ကိုရောက်ပြီး ဖြစ်ခြင်း၌ ကိုယ်ခန္ဓာသည် ကွေးညွတ်ပြီး အားအင် ကုန်ခမ်းနေပြီ ဖြစ်၏။ တထာဂတသည် ကိုယ်ခန္ဓာ အစိတ်အပိုင်းနှစ်ခုကို (ခက်ခဲစွာ)တွဲစပ်၍ နေရ၏။ အာနန္ဒာ၊

° ပါဠိဘာသာဖြင့် ‘အာစရိယမုဋ်’။ Rhys Davids, p. 36 ၌ အလွန် လှပစွာ ဘာသာပြန်ထားသည်မှာ ‘The closed fist of a teacher who keeps some things back. (= ဆရာစား ချန်ထားခြင်း)’ ဟု ဖြစ်၏။

သို့ဖြစ်သောကြောင့် စိုးရိမ်သောက မဖြစ်ပါနှင့်။ စိုးရိမ်သော က ဖြစ်ပြီး သင့်ကိုယ်သင် အရှုံးမပေးနှင့်။ -- အာနန္ဒာ၊ သစ္စာ ဓမ္မသည် သင်၏ မှီခိုရာ ကျွန်းဖြစ်ပါစေ။ သစ္စာဓမ္မသည် သင်၏ ကိုးကွယ်ရာ ဖြစ်ပါစေ။ အခြားသော ကျွန်း၊ အခြား သော ကိုးကွယ်ရာ မရှိ။

ယင်းနောက် ဗုဒ္ဓသည် အရှင်အာနန္ဒနှင့်အတူ ဝေသာလီ မြို့သို့ ကြွတော်မူ၏။ မျောက်ကန်(Monkey Pond)၏ အစွန်း ၌ တည်ဆောက်ထားသော ပြဿာဒ်ဆောင်၌ သီတင်းသုံး တော်မူကြ၏။ (ဝေသာလီသို့ ရောက်ပြီးနောက်) နံနက်တွင် ဗုဒ္ဓသည် အရှင်အာနန္ဒနှင့်အတူ မြို့တွင်းသို့ ဆွမ်းခံကြွ တော်မူ၏။ ဆွမ်းဘုဉ်းပေးပြီး၍ သပိတ်ကို ဆေးပြီးသောအခါ ဗုဒ္ဓသည် စာပါလ စေတီသို့ ကြွတော်မူလျက် နေ့သန့်စင်ရန် သစ်ပင် တစ်ပင်အောက်၌ ထိုင်တော်မူ၏။ ယင်းနောက် ဗုဒ္ဓ သည် အရှင်အာနန္ဒအား ‘အာနန္ဒာ၊ ဝိဇ္ဇိတို့နိုင်ငံ ဝေသာလီ သည် နှစ်သက်ဖွယ် ကောင်းစွ။ စာပါလစေတီ၊ သတ္တမ္မစေတီ (သရက်ခနစ်ပင်စေတီ)၊ ဗဟုပုတ္တစေတီ၊ ဂေါတမစေတီ (ဂေါ တမအည်ရှိ ပညောင်ပင်စေတီ)၊ ယမကစေတီ (အင်ကြင်ပင် အစုံစေတီ)နှင့် မကုဋုဗန္ဓနစေတီနှင့် ဇမ္ဗူဒီပအတွင်း အခြား များစွာသော နေရာများနှင့် (ဝေသာလီသည် အလွန် နှစ် သက်ဖွယ် ကောင်းစွ)’ (Rhys Davids, p. 40-48 ကို ရှုပါ)။

အရှင်အာနန္ဒနှင့် စကားစမြည် ပြောဆိုပြီးနောက် ဗုဒ္ဓ သည် အရှင်အာနန္ဒအား ရဟန်းတော်များကို စာပါလစေတီ ၌ စည်းဝေးစေပြီး သတိပဋ္ဌာန် တရားလေးပါး၊ သမ္မပ္ပဓာန် တရားကို ပွားများ အားထုတ်ရန် ဟောကြားတော်မူ၏ (Rhys Davids, p. 40-48 ကို ရှုပါ)။

ယင်းနောက် ဗုဒ္ဓသည် ကုသိနာရာသို့ ကြွတော်မူ၏။ ဗုဒ္ဓ

မြတ်ကို ဖူးမြင်ခြင်း၌ ဗုဒ္ဓထံသို့ ချဉ်းကပ်ပြီး ရိသေစွာ ကန်
တော့ပြီးနောက် ဘေး၌ ထိုင်နေ၏။ ဗုဒ္ဓက ပုက္ခသသည် မည်
သည့် ဆရာ၏ အဆုံးအမကို လိုက်နာပါသနည်းဟု မေးမြန်း
တော်မူသဖြင့် မိမိ၏ ဆရာမှာ အရာတကာလာမ (Arāta
Kālāma)ဖြစ်ကြောင်း ဖြေကြား၏။ ထို့နောက် ဗုဒ္ဓက ပုက္ခသ
အား အာတုမရွာ၌ ပြင်းထန်သည့် လေမုန်းတိုင်း အတွင်း
အခန်းထဲတွင် ရှိစဉ် မည်သို့ ဖြစ်ပျက်ခဲ့သည်ကို မိန့်ကြားပြီး
နောက် ပုက္ခသအား ဗုဒ္ဓအဆုံးမကို ခံယူစေ၏။ ပုက္ခသ
သည် အလုပ်သမား တစ်ဦးအား ရွှေရောင် တောက်ပသည့်
ပိုးထည်စ တစ်ခုယူလာရန် ပြောကြားပြီး ပုက္ခသသည် ယင်း
ကို ဗုဒ္ဓအား လှူဒါန်း၏။ ယင်းနောက် ဗုဒ္ဓထံမှ တရား နာယူ
ပြီး ဗုဒ္ဓအား ရှိခိုးဝတ်ပြုလျက် လမ်းခရီးကို ဆက်၏။ ပုက္ခသ
ထွက်ခွာ၍ မကြာမီ အရှင်အာနန္ဒအား 'ရွှေရောင် ပိုးထည်
ပိတ်စကို ယူပြီး ဖြတ်တောက်၍ ပေးလော့၊ ထိုသင်္ကန်းကို ငါ
ဘုရား ဝတ်ရုံအံ့'ဟု မိန့်တော်မူ၏။ အရှင်အာနန္ဒသည် မြတ်
စွာဘုရား မိန့်တော်မူတိုင်း ဆောင်ရွက်တော်မူ၏။ ဗုဒ္ဓသည်
ထိုသင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံလိုက်သောအခါ ဗုဒ္ဓ၏ ကိုယ်ခန္ဓာမှာ အ
လွန်အလွန် တောက်ပသွားသဖြင့် အရှင်အာနန္ဒက 'မြတ်စွာ
ဘုရား၊ တပည့်တော်သည် မြတ်စွာဘုရားအား နှစ်ပေါင်း နှစ်
ဆယ်မက အလုပ်အကျွေး ပြုခဲ့ပါ၏။ သို့ရာတွင် မြတ်စွာ
ဘုရား၏ ခန္ဓာကိုယ်မှာ ယနေ့အချိန်လောက် ထွန်းတောက်
သည်ကို တစ်ခါမျှမမြင်ဖူးပါ။ ယင်းသို့ ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း
မှာ အဘယ်ပါနည်း' ဟု လျှောက်သည်ထိ ဖြစ်၏။ ထိုအခါ

^၀ Rhys Davids, p. 76 ကို ရှုပါ။

မူပြီး မလ္လာတိုင်း၌ လှည့်လည် သွားလာရင်း ကပ္ပရွာသို့ ဆိုက်
ရောက်တော်မူလျက် ဇလုကာ မဟာဝန်၌ ရပ်နားတော်မူ၏။
ဇလုကာ ရွာသူရွာသားများသည် မိမိတို့ ကျေးရွာသို့ မြတ်ဗုဒ္ဓ
ကြွရောက်နေကြောင်း သိကြသောအခါ ဗုဒ္ဓထံသို့ ရောက်လာ
ကြ၍ ဗုဒ္ဓက တရားဒေသနာ ဟောကြားတော်မူ၏။ ဗုဒ္ဓ၏
တရားကို နာယူရန် ရောက်လာကြသူများတွင် ကုန္ဒ (Kunda)
အမည်ရှိ ရွှေပန်းထိမ်သည်လည်း ပါဝင်၏။ ကုန္ဒသည် တရား
နာ လာရောက်ကြသူအားလုံး ပြန်သွားကြသည်ထိ ထိုနေရာ၌
ကျန်နေခဲ့၏။ ယင်းနောက် ကုန္ဒသည် နေရာမှ ထ၍ ဗုဒ္ဓနှင့်
သံဃာတော်များအား မနက်ဖြန် ဆွမ်းအတွက် ဖိတ်ကြား၏။
ဗုဒ္ဓသည် ဆိတ်ဆိတ်နေပြီး လက်ခံတော်မူ၏။

ထိုညမကုန်မီ အချိန်တွင် ကုန္ဒ ရွှေပန်းထိမ်သည် သည်
အရသာနှင့် ပြည့်စုံသော အစားအသောက် များစွာကို ပြင်
ဆင်၏။ နောက်နေ့ နံနက်၌ ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ် ကြွလာသော
အခါ ဗုဒ္ဓအတွက် အထူးပြင်ဆင် စီမံထားသော ဆွမ်းဖြင့် ဗုဒ္ဓ
၏ သံသပိတ်ထဲသို့ လောင်းထည့်ပြီး ယင်း (သပိတ်)ကို ဗုဒ္ဓ
၏ ရှေ့၌ မိမိ၏ လက်ဖြင့် ချ၏။ သို့ရာတွင် ကောက်ကျစ်
သော ရဟန်းတစ်ပါးသည် ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်အား လှူဒါန်း
သည့် သပိတ်နှင့် ဆွမ်းဟင်းလျာကို ယူပြီး ရင်ခွင်ဖြင့် ဖုံးဝှက်

အလွန် တူညီသောကြောင့် ဖြစ်၏။ သို့ရာတွင် ကုန္ဒ၏ နေအိမ်
ရှိသော ပါဝါမြို့ (ပါဠိမူအရ)ကို တစ်နေရာ၌ တိဗက် ဘာသာ
ဖြင့် Sdig-pa-chan ဟု ရေးသားထား၏။ f. 581 တွင် ကုသိနာရုံ
သို့ ကြွရန် ဗုဒ္ဓသည် ပါဝါမြို့ကို ဖြတ်ရကြောင်း တွေ့ရ၏။
ဇလုကာ မဟာဝန် (Jlukā mavana)သည် ပါဝါမြို့၏ အခြား တစ်
ဘက်တွင် ဖြစ်ဖွယ်ရှိ၏။

ထား၏။ ဗုဒ္ဓရော ကုန္ဒုပါ နှစ်ဦးလုံး ထိုသို့ ပြုသည် မြင်လိုက် ကြသော်လည်း မည်သို့မျှ ပြောဆိုခြင်း မပြုချေ။ သို့ဖြင့် ကုန္ဒု သည် နောက်ထပ် သံသယတစ်လုံးတွင် အရာသာနှင့် ပြည့် စုံသော ဆွမ်းကို ဖြည့်ပြီး ဗုဒ္ဓအား လှူဒါန်း၏။ ကုန္ဒုသည် ဗုဒ္ဓ နှင့် ရဟန်းတော်များအား အရသာရှိသော ဆွမ်းခဲဖွယ်တို့ဖြင့် လှူဒါန်းပြီး မိမိလက်ဖြင့် ပြုစု လုပ်ကျွေး၏။ မြတ်ဗုဒ္ဓ ဆွမ်း ဘုဉ်းပေးပြီးသောအခါ ကုန္ဒုအား ဂါထာပုဒ်အချို့ဖြင့် (တရား ဒေသနာ) ဟောကြားတော်မူ၏။ ယင်းနောက် အရှင်အာနန္ဒာ အား ‘အာနန္ဒာ၊ ကုသိနာရုံသို့ သွားကြစို့’ဟု မိန့်တော်မူ၏။

ယမကသာလာ

ပါဝါမြို့ကို ဖြတ်စဉ် ဗုဒ္ဓသည် ဟိရညဝတီမြစ်၏ အခြားတစ် ဘက်ကမ်းရှိ တောအုပ်သို့ ဝင်တော်မူ၏။ ယင်းနောက် အရှင် အာနန္ဒာအား ‘အာနန္ဒာ၊ ငါ၏ ကျောကုန်းသည် နာကျင်လှ ၏။ ငါဘုရား အနားယူဦးမည်။ တထာဂတ၏ သင်္ကန်းကို လေးခေါက် ခေါက်လော့’ဟု မိန့်ဆို၏။ ယင်းနောက် ဗုဒ္ဓ သည် လက်ျာနံပါးဖြင့် လဲလျောင်းပြီး ခြေကို အတူတကွ ထပ် တင်တော်မူ၏။ ယင်းသို့ လဲလျောင်းပြီးနောက် ဗုဒ္ဓသည် အ ရှင်အာနန္ဒာအား ကကုတနမြစ်^၂ သို့ သွားပြီး သပိတ်ဖြင့် သောက်တော်ရေ ခပ်ခဲရန် မိန့်တော်မူ၏။

^၀ ဗုဒ္ဓပရိနိဗ္ဗာန်စံခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သည့် ဝမ်းတော်လားခြင်း ကို ဖြစ်စေသည်ဆိုသော ဝက်သားဆွမ်းအား ဤကျမ်းစာ၌ မ ဖော်ပြခြင်းမှာ ဆင်ခြင်ဖွယ် ရှိ၏။ Rhys Davids, p. 71 ကို ရှုပါ။ ဤကျမ်း၌ ပါဠိမူ စာမျက်နှာ-၁၈-၁၉ ကို မြှုပ်ထား၏။

^၂ Spence Hardy, *op. cit.*, p. 356 က ဗုဒ္ဓ ရေချိုးသော မြစ်ကို ကု ကုတ္တာ (Kukutthā) ဟု ဆို၏။ Bigandet, vol. ii. p. 39 ၌ ဝုန္ဒက

အရှင်အာနန္ဒာသည် သပိတ်ဖြင့် မြစ်သို့သွားသော်လည်း ကုန်တင်လှည်း ငါးရာတို့ ဖြတ်ပြီးစဖြစ်သဖြင့် မြစ်ရေမှာ မွေ နှောက်ပြီးခါစ ဖြစ်၏။ အရှင်အာနန္ဒာသည် သပိတ်ဖြင့် ရေ ခပ်လျက် ဗုဒ္ဓထံသို့ ယူဆောင်ခဲ့၏။ သို့ရာတွင် အရှင်အာ နန္ဒာက ဗုဒ္ဓအား သောက်ရေမှာ ရွှံ့ညွှန်များဖြင့် နောက်ကျ နေကြောင်း လျှောက်ထား၏။ အရှင်မြတ်က ‘မြတ်စွာဘုရား၊ ဤရေဖြင့် ခြေဆေးခြင်း လုတ်ကျင်းခြင်းမျှကိုသာ ပြုတော်မူ ပါရန် တောင်းပန်ပါ၏။ ဤနေရာမှ မဝေးသောအရပ်၌ ဟိ ရညဝတီမြစ် ရှိပါ၏။ ရှင်တော် ဗုဒ္ဓသည် ဟိရညဝတီမြစ်ရေ ကို သောက်တော်မူမှ သာလျှင် ရှင်တော်မြတ်၏ ကိုယ်ခန္ဓာ သည် ပို၍ သက်သာပါလိမ့်မည်’ဟု လျှောက်၏။ သို့ဖြင့် ဗုဒ္ဓ သည် ခြေဆေးခြင်း၊ လုတ်ကျင်းခြင်းမျှကိုသာ ပြုတော်မူ၍ သည်းခံပြီး ထိုင်တော်မူ၍ ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေပြု ကိုယ်ကို ဖြောင့် စွာထားလျက် သမာပတ် ဝင်စားတော်မူ၏။ ထိုအချိန်တွင် ပုက္ခသ (Pushkasa)အမည်ရှိ မလ္လာတိုင်းသား အမျိုးကောင်း သားတစ်ယောက် ဗုဒ္ဓ ကြွလာသည့် လမ်းအတိုင်း ခရီးသွား နေခိုက်နှင့် ကြုံကြိုက်၏။ ပုက္ခသသည် သစ်ပင်ရင်း တစ်ခု၌ ခမ်းနား သပွယ်စွာ ထိုင်တော်မူလျက် ရှိသော ဗုဒ္ဓ ရှင်တော်

(Gundak) မြစ်ငယ်၏ လက်တက်တစ်ခု ဖြစ်သည့် ကကန္တမြစ်ဟု ခေါ်၏။ ‘ယင်းမြစ်သည် ယခုအခါတွင် ရေခမ်းခြောက်နေပြီ ဖြစ်သော်လည်း ယနေ့တိုင် ထိုမြစ်၏ ရှေးခေတ် ပုံသဏ္ဍာန်ကို ညွှန်ပြနေသည့် အမှတ်အသား များစွာကို တွေ့မြင်နိုင်သေး၏’ (Bigandet ၏ ဟိရညဝတီ မှတ်ချက်၊ စာ-၄၀ ကို ရှုပါ)။ ပါဠိမူ၌ မြစ်၏အမည်ကို မဖော်ပြချေ။ ဤဖြစ်ရပ်နှင့် ပတ်သက်၍ အ ရှင်မဟာကဿသည် အရှင်အာနန္ဒာအား ပြစ်တင်စကား ဆို ၏။ ဤကျမ်း၊ စာ-၂၇၁ ကိုရှုပါ။

အလောင်းတော်အား မည်သို့ ပူဇော် ဂုဏ်ပြုရမည်ကို မေး လျှောက်၏။

‘အာနန္ဒာ၊ ထိုအကြောင်းအရာကို မစိုးရိမ်ပါနှင့်။ ငါဘု ရားအား ဆည်းကပ်ကိုးကွယ်ကြသည့် ဗြာဟ္မဏများ၊ သူကြွယ် များသည် ယင်းကို ဆောင်ရွက်ကြလိမ့်မည်’ဟု ဗုဒ္ဓက မိန့်၏။

‘သို့ဖြစ်မူ မြတ်စွာဘုရားအား ဆည်းကပ် ကိုးကွယ်ကြ သည့် ဗြာဟ္မဏများ၊ သူကြွယ်များသည် မြတ်စွာဘုရား၏ အ လောင်းတော်နှင့် ပတ်သက်ပြီး မည်သို့ ပူဇော်ရပါမည်နည်း’။

‘အာနန္ဒာ၊ ၎င်းတို့သည် ငါဘုရား၏ သဂြိုဟ်ကြွင်းများကို စကြဝတေးမင်း၌ ဆောင်ရွက်သကဲ့သို့ ပူဇော်ကြလိမ့်မည်’

‘မြတ်စွာဘုရား၊ ၎င်းတို့သည် စကြဝတေးမင်း၏ သဂြိုဟ် ကြွင်း၌ မည်သို့ ပူဇော်ကြပါသနည်း’။

‘အာနန္ဒာ၊ စကြဝတေးမင်း၏ အလောင်းကို ဝါဂွမ်းလွှာ (ပိတ်စ)ဖြင့် ပတ်၏။ ပြီးနောက် ဝါဂွမ်းဖြင့် အထပ်ငါးရာ ဖုံး လွှမ်း၏။ ပြီးမှ ဆီဖြည့်ထားသော သံခေါင်းထဲ၌ ထည့်သွင်း ၏။ ထို့နောက် သံဖုံးဖြင့် နှစ်ထပ် ဖုံး၏။ ထို့နောက် အမွှေးနံ့ မျိုးစုံသည့် သစ်သား(ထင်း)ပုံ၌ (တင်၍) မီးရှို့၏။ (ရုပ်အ လောင်းကို) မီးရှို့ပြီး နို့ရည်ဖြင့် ငြိမ်းသတ်၏။ ထို့နောက် မင်း ကြီး၏ အရိုးများကို ရွှေခြင်းတောင်းတွင် ထည့်လျက် လမ်း လေးခွ ဆုံရာ၌ ထိုသဂြိုဟ်ကြွင်းပေါ်မှ စေတီတည်ပြီးလျှင် ထီးဖြူ၊ အလံ၊ တံခွန်၊ အမွှေးနံ့သာ၊ ပန်းကုံး၊ အမွှေးတိုင်၊ အမွှေးနံ့သာမှုန့်များ၊ ဂီတများဖြင့် လူအပေါင်းက ပူဇော်ဂုဏ် ပြုကြ၏။ ချီးကျူးကြ၏။ အလေးပြုကြ၏။ ရှိခိုးဦးညွှတ်ကြ၏။ မင်းကြီးအား ပူဇော်သည့် ပွဲများကို ကျင်းပကြ၏။ အာနန္ဒာ၊ ထိုအတူပင် ၎င်းတို့သည် တထာဂတခေါ်တွင် ငါဘုရား၏ အလောင်းကို ပြုကျင့်ကြလိမ့်မည်’။

ဗုဒ္ဓသည် တထာဂတ ဘုရားရှင်၏ ကိုယ်ခန္ဓာ ခမ်းနားလာရ သည့် အကြောင်း နှစ်မျိုးကို မိန့်ကြား၏။

ထိုမှတစ်ဖန် ဗုဒ္ဓနှင့် အာနန္ဒာသည် ဟိရညဝတီမြစ်သို့ ကြွ တော်မူကြပြီး မြစ်ကမ်းသို့ ရောက်သောအခါ ဗုဒ္ဓသည် သင်း ပိုင်မှ တစ်ပါး ဝတ်ရုံအားလုံးကို မြစ်ကမ်းပေါ်တွင် ထားခဲ့ လျက် မြစ်ထဲသို့ ဆင်း၍ ရေချိုးတော်မူ၏။ ယင်းနောက် ရေ အလျဉ်ကို ဖြတ်လျက် ခန္ဓာကို ခြောက်သွေ့စေပြီး ထိုင်တော် မူ၏။ ထို့နောက် အရှင်အာနန္ဒာအား ကုန္ဒ ရွှေပန်းထိမ်သည် သည် မိမိအိမ်၌ ဆွမ်းဘုဉ်းပေးပြီးနောက် ဗုဒ္ဓ ပရိနိဗ္ဗာန်စံ သည်ဟု နောင်တပူပန် မဖြစ်စေနှင့်ဟု မိန့်ကြား၏။

ထိုမှတစ်ဖန် ဗုဒ္ဓနှင့် အာနန္ဒာတို့သည် ဟိရညဝတီမြစ်နှင့် ထိုမြို့အကြား တောနက်ကို ဖြတ်လျက် ကုသိနာရုံသို့ ကြွ တော်မူကြ၏။ တစ်ဖန် ဗုဒ္ဓသည် အားအင်ကုန်ခန်း၍ ခေတ္တ ခဏ အနားယူလိုသဖြင့် အရှင်အာနန္ဒာအား ခုတင်ညောင် စောင်း ပြင်ဆင်ခိုင်း၏။ ဗုဒ္ဓသည် အိပ်ရာပေါ်၌ လဲလျောင်း ပြီး ကျိန်းစက်တော်မူ၏။ ကျိန်းစက်ရာမှ နိုးသောအခါ အရှင် အာနန္ဒာအား သဒ္ဓါတရား ခိုင်မြဲမှုခြင်းကို ဟောကြားပြီး ရ ဟန်းတော်များအား ဓမ္မခရီးကို လျှောက်လှမ်းကြပြီး သုတ္တ၊ ဝိနယနှင့် မာတိကာတို့ကို လိုက်နာရန် မိန့်ကြား၏။ ယင်းမှ တစ်ဖန် ကုသိနာရုံသို့ ခရီးဆက်ခဲ့ကြလျက် ယမကသာလာ^၂ (အင်ကြင်းပင်အစုံ) ဥယျာဉ်၌ ရပ်နားတော်မူ၏။ အချိန် ကျရောက်ပြီ ဖြစ်ကြောင်း သိတော်မူခြင်း၌ ဗုဒ္ဓသည် အရှင် အာနန္ဒာအား ဤည သန်းခေါင်ယံ အချိန်တွင် ငါဘုရားသည်

^၁ Rhys Davids, p. 81 ကို ရှုပါ။
^၂ ဤဥယျာဉ်၏ အခြေအနေကို Bigandet, Vol. II p. 46 တွင် ရှုပါ။

လုံးဝ ပရိနိဗ္ဗာန်စံမည်ဖြစ်၍ အင်ကြင်းပင် အစုံတို့၏ အကြား ဌီ တထာဂတ၏ ခုတင်ညောင်စောင်းကို မြောက်ဘက်သို့ ဦးခေါင်းပြု၍ ချထားရန် မိန့်တော်မူ၏။ အရှင်အာနန္ဒသည် မြတ်ဗုဒ္ဓ မိန့်ဆိုတိုင်း ဆောင်ရွက်၏။ ဗုဒ္ဓသည် ညာဘက်သို့ စောင်း၍ ခြေနှစ်ခုကို ထပ်လျက် သတိပညာ ပြဋ္ဌာန်းပြီး နိဗ္ဗာန်သို့ စေလွှတ်သော စိတ်ဖြင့် လဲလျောင်းတော်မူ၏။ အရှင်အာနန္ဒသည် ဗုဒ္ဓ လဲလျောင်းနေသည့် ခုတင် ညောင်စောင်းကို ကိုင်လျက် ဘေးတွင် ရပ်နေ၏။ အရှင်မြတ်သည် ‘ဗုဒ္ဓသည် မကြာမီ ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော့မည်၊ သုဂတသည် မကြာမီ ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော့မည်၊ လောကစက္ခုသည် မကြာမီ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော့မည်’ဟုတွေးပြီး မျက်ရည်များ စီးကျလာ၏ -- ထို့နောက် အရှင်မြတ်သည် အပြင်သို့ ထွက်ပြီး ငိုကြွေး၏။

ဗုဒ္ဓသည် အရှင်အာနန္ဒာ ပျောက်နေသည်ကို သတိပြုမိ သဖြင့် ဝန်းရံထားသည့် ရဟန်းတော်များအား အရှင်အာနန္ဒာ အား ခေါ်ခိုက်လိုက်ပြီး ‘အာနန္ဒာ၊ သင်သည် တထာဂတအား မေတ္တာ၊ ကရုဏာနှင့် ကောင်းမွန်စွာ အလုပ်အကျွေး ပြုခဲ့ပြီး ဖြစ်၏’ -- ဟု မိန့်တော်မူ၏။ ယင်းနောက် ဗုဒ္ဓသည် ရဟန်း တော်များအား စကြဝတေးမင်း၌ ထူးခြားချက် လေးမျိုး ရှိသ ကဲ့သို့ အရှင်အာနန္ဒာ၌လည်း ထူးခြားချက်လေးမျိုး ရှိကြောင်း မိန့်တော်မူ၏။ ဗုဒ္ဓ မိန့်ကြားပြီးသောအခါ အရှင်အာနန္ဒာက ‘မြတ်စွာဘုရား၊ သာဝတ္ထိ၊ သာကေတ၊ စမ္မာ၊ ဗာရာဏသီ၊ ဝေသာလီနှင့် ရာဇဂြိုဟ်ဟု မြို့ကြီး ခြောက်မြို့ အပြင် အခြား များစွာသော မြို့များ ရှိပါ၏။ သို့ဖြစ်ပါလျက် မြတ်စွာဘုရား သည် အဘယ်ကြောင့် ထိုမြို့ကြီးများကို ငြင်းပယ်သင့်သည်

° Rhys Davids, p. 95-99 ကို ရှုပါ။

သည်ဟု ယူဆပြီး ဤဆင်းရဲသော၊ မဖွံ့ဖြိုးသော၊ ပြေးလွှား လှုပ်ရှားနေရသော၊ မြို့စွန်မြို့ဖျားဖြစ်သော၊ ဤမြို့သိမ် မြို့ ငယ်ဖြစ်သော ကျေးရွာ၌ ပရိနိဗ္ဗာန်စံရန် ဆုံးဖြတ်တော်မူပါ သနည်း’ဟု လျှောက်၏။ ထိုအခါ ဗုဒ္ဓသည် ကုသိနာရာအား ထိုကဲ့သို့ ပြောဆိုခြင်းကို တားမြစ်ပြီး မဟာသုဒဿန မင်း ကြီးနှင့် ကုသိနာရာ ဖြစ်လာမည့် ခမ်းနားကြီးကျယ်သော ကု သဝတီမြို့တော် အကြောင်းကို မိန့်တော်မူ၏။

ထိုအချိန်၌ အရှင်ဥပဝါဏ မထေရ်သည် ဗုဒ္ဓ၏ ရှေ့ တော်၌ ရပ်နေသဖြင့် ဗုဒ္ဓက ‘ရဟန်း၊ ငါဘုရား၏ ရှေ့၌ ရပ် မနေပါလင့်’ဟု မိန့်တော်မူ၏။

အရှင်အာနန္ဒာက ‘မြတ်စွာဘုရား၊ တပည့်တော်သည် နှစ်ပေါင်း နှစ်ဆယ်မက အလုပ်အကျွေး ပြုခဲ့သော်လည်း တ ပည့်တော်သည် အရှင်ဥပဝါဏအား ထိုကဲ့သို့ တားမြစ်တော်မူ သည်ကို မကြားစဖူးပါ’ဟု လျှောက်၏။

ဗုဒ္ဓဓာတ်တော်များကို ပူဇော်နည်း

ထိုအခါ ဗုဒ္ဓကယင်းသို့ မိန့်ဆိုခြင်းနှင့် ပတ်သက်သည့် အရှင် ဥပဝါဏ၏ ရှေးအကြောင်းကို မိန့်တော်မူ၏။ ထိုဖြစ်ရပ် ပြီး နောက် အရှင်အာနန္ဒာက မြတ်ဗုဒ္ဓ ပရိနိဗ္ဗာန် စံပြီးနောက်

° ဤဖော်ပြချက်မှာ မဟာသုဒဿနသုတ္တနှင့် အတိအကျ တူညီ ၏။ ပါဠိဘာသာ ဒီဃနိကာယ်နှင့် နှိုင်းယှဉ်လေ့ပါ။ Rhys Davids, *op. cit.*, p. 237-289 ကို ရှုပါ။

၂ Rhys Davids, p. 87 ကို ရှုပါ။ Bigandet, *Vol. II p. 49* အရ ဗုဒ္ဓ၏ ရှေ့ တော်၌ ရပ်နေသည်မှာ ဥပုလဝဏ္ဏာ ဘိက္ခုနီဟု ဆို၏။ သို့ ရာတွင် ဤကျမ်း၊ စာ-၁၉၃ ၌ ပြဆိုထားပြီးသည်ကို ပြန်ရှုပါ။

စုတ်ပြုနေသော ကိုယ်ခန္ဓာ၊ အရိုးဆက် ထိအောင် ရောက်သော နာကျင်မှုဖြင့် သမင်မင်းသည် သမင်ငယ်အား ကျောကုန်းပေါ်တင်ပြီး ချောင်းကို ဖြတ်၍ ကမ်းပါး၌ တင်ပေး၏။ သို့ဖြင့် သမင်မင်းသည် သမင်အားလုံးအား ဘဝ၏ ပျော်ရွှင်မှုကို ခံစားစေရန် ကယ်တင်၏။ သမင်အားလုံး ချောင်းကို ဖြတ်ကျော်ပြီး ဖြစ်ကြောင်းနှင့် မိမိအသက် ကုန်ဆုံးတော့မည် ဖြစ်ကြောင်း သိမြင်ခြင်း၌ သမင်မင်းသည် ဤသို့ ဟစ်အော်၏ ‘ဤသမင်အားလုံးနှင့် ဤသမင်ငယ်၏ ပျော်ရွှင်မှုကို ကာကွယ်ပြီး ငါ၏ အကုသိုလ်ကို ထုတ်ပယ်ပေးခြင်းဖြင့် တူနှိုင်းမမိသည့် သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို ရပါစေ။ ဗုဒ္ဓအဖြစ်ကို ရပြီး ဘဝသံသရာကို ဖြတ်ကျော်လျက် သောကမှ လွတ်ရပါစေ’။

ရဟန်းတို့၊ သင်တို့သည် အဘယ်သို့ ထင်မှတ်ကြသနည်း။ ထိုအချိန်က သမင်မင်းသည် ငါဘုရား ဖြစ်၏။ သမင်များသည် ယခုအချိန်၌ မလ္လာမင်းသား ငါးရာ ဖြစ်ပြီး သမင်ငယ်မှာ သုဘဒ္ဓ ဖြစ်၏။

ယင်းနောက် ဗုဒ္ဓသည် သုဘဒ္ဓ ပါဝင်ခဲ့သည့် အခြားဝတ္ထု တစ်ခုကို ဟောသော်လည်း ယင်းမှာ ရှည်လွန်းသည့်အတွက် ကျွန်ုပ်သည် ချန်ထားခဲ့ပါ၏။

ဗုဒ္ဓ ပရိနိဗ္ဗာန်စံခြင်း

ဗုဒ္ဓသည် ၎င်းတို့အား ဤဝတ္ထုကို မိန့်ကြားပြီးနောက် တပည့်သာဝကများအား မိတ်ဆွေကောင်း (ကလျာဏမိတ္တ)များ အကြောင်းကို ဟောတော်မူ၏။

ဗုဒ္ဓသည် ရဟန်းတော်များအား ဤသို့ ဟောတော်မူ၏ ‘နောင်အခါ ငါ၏ ဆွေမျိုးများဖြစ်သည့် သကျများသည် အမျိုး၏ အမှတ်လက္ခဏာကို သယ်ဆောင်ပြီး သာသနာ့ဘောင်

‘အာနန္ဒာ၊ ကုသိနာရုံမှ မလ္လာမင်းတို့ထံသို့ သွား၍ “အိုဝါသေဋ္ဌတို့၊ ယနေ့ည သန်းခေါင်ယံတွင် သင်တို့၏ ဆရာ မြတ်စွာဘုရားသည် အနုပါဒိသေသ ပရိနိဗ္ဗာန် စံလိမ့်မည်”ဟု ပြောပါ’ ဟုမိန့်ကြားလျက် ဗုဒ္ဓသည် မလ္လာမင်းတို့အား ဖူးမြော် လာရန် ဖိတ်ကြား၏ (Rhys Davids, p. 101 ကိုရှုပါ)။

မလ္လာမင်းတို့သည် ဗုဒ္ဓအား ဖူးမြော်ရန် လာကြသဖြင့် ၎င်းတို့အား တရားဒေသနာ ဟောကြား၏။ ယင်းနောက် အရှင်အာနန္ဒာသည် ထိုည၌၏ ပထမယမ်တွင် မလ္လာမင်း အားလုံး ဗုဒ္ဓအား ဖူးမြော်နိုင်အောင် စီစဉ်ပေး၏။

ဤနေရာတွင် ဤကျမ်း၌ ဖြစ်ရပ်သစ် တစ်ခုကို တွေ့ရ၏။ ယင်းမှာ အဘိနန္ဒ အမည်ရှိ ဂန္ဓာရဝ (Gandhārva) ဘုရင် ဗုဒ္ဓဝါဒီ ဖြစ်သွားပုံကို ဖော်ပြချက် ဖြစ်၏။

သုဘဒ္ဓ ရဟန္တာဖြစ်ခြင်း

ထိုအချိန်တွင် ကုသိနာရုံမြို့၌ သုဘဒ္ဓအမည်ရှိ ပရိပိုင်တစ်ဦး ရှိ၏။ နှစ်ကာလတို့ဖြင့် ကြာမြင့်ပြီဖြစ်၍ အိုမင်း ရင့်ရော်ပြီး ချည်နဲ့နေပြီဖြစ်သည့် အသက် တစ်ရာနှစ်ဆယ်ရှိသူ ဖြစ်၏။ သုဘဒ္ဓမှာ ကုသိနာရုံမြို့သူ မြို့သားတို့ အလွန် လေးစားခံရ ဂုဏ်ပြု ပူဇော်ခံရသူ ဖြစ်၏။ ၎င်းတို့က သုဘဒ္ဓကို ရဟန္တာ ဟု ယုံကြည်ကြ၏။ သုဘဒ္ဓပရိပိုင်သည် ဗုဒ္ဓ၏ဩဇာ သက်ရောက်မှုကို မိမိအား ယုံကြည်စေသော ဗုဒ္ဓ၏ဘဝ ဖြစ်ရပ်

○ Bigandet, vol. ii p. 61 et teg. နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါ။ Rhys Davids, p. 127 မှတ်ချက်၌ ‘သုဘဒ္ဓသည် ကိုယ်ကျင့်တရား ကောင်းမွန်သည့် လူငယ် တစ်ယောက်’ ဟု ဆို၏။ ကျွန်ုပ် ဆွေးနွေးခဲ့သည့် ကျမ်း ပြုပုဂ္ဂိုလ်အားလုံးမှာ ဤကျမ်းဖော်ပြချက်ကို သဘောမတူကြ ချေ။ Hiuen Thsang, Book, vi. p. 337. ကိုရှု။

များစွာကို တွေ့မြင်ပြီး ဖြစ်၏။ သို့ဖြင့် သုဘဒ္ဒသည် ဗုဒ္ဓ ပရိပရိနိဗ္ဗာန်စံရန် အလွန် နီးကပ်နေပြီ ဖြစ်ကြောင်း သိရသော အခါ ဗုဒ္ဓအား အဖူးအမြော် သွားရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့၏ --

၎င်းရောက်နေကြောင်း အသိပေးပြီးသောအခါ သုဘဒ္ဓသည် ဗုဒ္ဓအား ပုရဏကဿပ၊ ဂေါသာလီ၏သား မာကရိ စသူတို့ ၏ တရားဓမ္မ မှန်ကန်မှု အကြောင်းကို မေးမြန်း၏။ ဗုဒ္ဓက ၎င်းအား ဤသို့ ဖြေကြား၏ ‘သုဘဒ္ဓ၊ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးကို မသိသူသည် ပထမ၊ ဒုတိယ၊ တတိယ၊ စတုတ္ထ သစ္စာအဆင့်ကို မရနိုင်။ သုဘဒ္ဓ၊ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးရှိသော ဓမ္မနှင့် အဆုံးအမ သာသနာကို ဟောကြားသူသည် ပထမ၊ ဒုတိယ၊ တတိယ၊ စတုတ္ထ သစ္စာကို သိနိုင်သူ ဖြစ်၏။’

ယင်းနောက် သုဘဒ္ဓသည် ရဟန္တာတို့၌ ပါဝင်သွားပြီး ရဟန္တာ ဖြစ်ပြီးသည်နှင့် ဤသို့ စဉ်းစား၏ ‘ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ် ပရိနိဗ္ဗာန်စံသည်ကို မျက်မြင်သက်သေ ပြုခြင်းမှာ သင့်လျော် မည် မဟုတ်။ ငါသည် ဗုဒ္ဓထက် စော၍ ပရိနိဗ္ဗာန်စံမည်။ သို့ဖြင့် သုဘဒ္ဓသည် ဗုဒ္ဓထံသို့ သွားပြီး ‘တပည့်တော်သည် ဗုဒ္ဓထက် စော၍ ပရိနိဗ္ဗာန်စံပါမည်’ဟု လျှောက်၏။ ဗုဒ္ဓက သုဘဒ္ဓအား ခွင့်ပြု၏။ နားထောင်နေကြသည့် မလ္လာမင်း ငါးရာတို့ ဗုဒ္ဓဝါဒကို ယုံကြည်သွားစေသော ဗုဒ္ဓနှင့် ဆွေးနွေးမှု အမျိုးမျိုး ပြီးနောက် သုဘဒ္ဓ ပရိနိဗ္ဗာန် ပြု၏။

သမင်ဝတ္ထု

ထိုအခါ ရဟန်းတော်များသည် သုဘဒ္ဓအနေဖြင့် ဤသို့ (ဗုဒ္ဓ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုခြင်းကို လက်တွေ့ကြုံရ) သော အခွင့်အရေးကြီးကို ရသင့်၏ဟု အံ့ဩသွားကြပြီး ဗုဒ္ဓအား မေးမြန်းသဖြင့် ဗုဒ္ဓက ဤအတိတ် ဝတ္ထုအကြောင်းကို ဟောတော်မူ၏။

‘ရဟန်းတို့၊ လွန်လေပြီးသော အခါ၌ တောင်ဝှမ်းတစ်ခု

တွင် သမင်းပေါင်း တစ်ထောင်၏ ခေါင်းဆောင် သမင်ကြီး တစ်ကောင် ရှိ၏။ သမင်ကြီးသည် ပညာရှိ၏။ အလွန် နိုးကြား၏။ သွက်လက် ဖျတ်လတ်သော အမြင်ရှိ၏။ တစ်နေ့သ၌ မုဆိုးတစ်ယောက်သည် သမင်ကြီးအား တွေ့မြင်သွားသဖြင့် ဘုရင့်ထံ သွားပြီး အကြောင်းကြား၏။ သို့ဖြင့် ဘုရင့်သည် ၎င်း၏ စစ်တပ်အားလုံးကို စည်းရုံး၍ လာခဲ့ပြီး သမင်းအား လုံးနှင့် ၎င်းတို့၏ ခေါင်းဆောင်အား ဝန်းရံလိုက်၏။ ယင်းနောက် သမင်ခေါင်းဆောင်သည် ‘အကယ်၍ ဤသမင်အား လုံးကို ငါမကာကွယ်ခဲ့လျှင် ယင်းတို့ အားလုံး သေကြေကြ တော့မည်’ဟု စဉ်းစား၏။ သို့ဖြင့် ၎င်းတို့ ပိတ်မိနေသော နေရာကို ကြည့်ခြင်း၌ သမင်မင်းသည် မြစ်ဝှမ်းတစ်လျှောက် စီးသည့် ချောင်းတစ်ခုကို တွေ့၏။ သို့ရာတွင် ရေစီးသည် သမင်အပေါင်းအား သယ်ယူသွားမည်ကို သမင်မင်း စိုးရွံ့သည် ထိ အလွန် ပြင်းထန်၏။ သမင်းမင်းသည် ရေထဲသို့ ချက်ခြင်း ခုန်ချလိုက်ပြီး စမ်းချောင်း အလယ်တွင် ရပ်လျက် ‘လာကြလော့၊ သည်ဘက်ကမ်းမှ ငါ့ကျောပေါ်သို့ ခုန်ချပြီး ဟိုဘက်ကမ်းသို့ ခုန်ကြလော့။ ဤသည်မှာ သင်တို့၏ အသက်ကို ကယ်တင်နိုင်မည့် တစ်ခုတည်းသော နည်းလမ်း ဖြစ်၏။ ထိုသို့ မပြုလျှင် သင်တို့ သေကြမည် သေချာ၏’ဟု အော်ပြော၏။ သမင်များသည် သမင်မင်း ပြောတိုင်း ပြုကြ၏။ သမင်အပေါင်း၏ ခွာများသည် ၎င်း၏ ကျောကုန်းကို ရိုက်ခြင်း၌ အရေခွံကို ဖြတ်ပြီး အရိုးထိအောင် အသားများ စုတ်ပြုသွားသော်လည်း သမင်မင်းသည် သည်းခံ၍ နေ၏။ ဤသို့ဖြင့် သမင်များသည် ချောင်းကို ဖြတ်ပြီးသောအခါ သမင်မင်းသည် နောက်ကို ပြန်လှည့်ကြည့်သဖြင့် ကျောဆီသို့ မရောက်နိုင်သော သမင်ငယ် တစ်ကောင်ကို တွေ့မြင်၏။ ထို့နောက်

ရှိ၏။ အရှင်မြတ်သည် မြေငလျင်လှုပ်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ဆင်ခြင်သောအခါ ဗုဒ္ဓ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူကြောင်း သိတော်မူ၏။ ယင်းနောက် အရှင်မြတ်သည် ‘အကယ်၍ ဗုဒ္ဓအား အလွန်အမင်း ကြည်ညိုသူ ဝေဒေဟီပုတ္တ အဇာတသတ္တုသည် ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ် ပရိနိဗ္ဗာန်စံကြောင်း ရုတ်တရက် ကြားသိရလျှင် နှလုံးသွေး ရပ်ပြီး ကွယ်လွန်သွားနိုင်၏။ ဤအကြောင်းကို မင်းကြီးအား နည်းဥပယ် တစ်မျိုးဖြင့် အကြောင်းကြားသင့်သည်’ဟု ဆင်ခြင်၏။

သို့ဖြင့် အရှင်မဟာကဿပသည် မဂတိုင်း၏ ထင်ရှားသူ ဝဿကာရ ပုဏ္ဏားအား အဇာတသတ္တုအနေဖြင့် ဤဖြစ်ရပ်ကို ကြားသိရလျှင် အန္တရာယ် ဖြစ်နိုင်ကြောင်း ပြောပြပြီး ဤသို့လည်း မိန့်တော်မူ၏ ‘ဝဿကာရ၊ ပန်းခြံသို့ အလျင်အမြန် သွားပြီး ၁) တုသိတာနတ်ပြည်၌ ဘုရားလောင်း အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်နေပြီး ကာမာဝစရနတ်ပြည် ခြောက်ထပ်မှာ နတ်တို့အား သစ္စာတရားကို သုံးကြိမ် ဟောကြားပြီးနောက် ဆင်အဖြစ်ဖြင့် မိခင်၏ ဝမ်းသို့ ဆင်းသက်ပုံ ၂) ဗောဓိပင်ရင်း၌ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို ရတော်မူပုံ -- ၆) နေရာဒေသ များစွာတို့၌ လူအမျိုးမျိုးတို့အား ဗုဒ္ဓဝါဒီဖြစ်အောင် ဟောကြားပြီး ဗုဒ္ဓ၏ တာဝန်ဝတ္တရားများ ပြီးဆုံးပြီးနောက် ကုသိနာရုံ၌ နောက်ဆုံး ပရိနိဗ္ဗာန်စံပုံ ဗုဒ္ဓကိုယ်စားပြု ပုံတူများကို ပြုလုပ်ပါ။ ထို့နောက် ကျင်းခုနစ်ခုတူး၍ ထောပတ်အပြည့် ဖြည့်ပြီး နောက်တစ်ကျင်းကို စန္ဒကူးသစ်သား အပိုင်းအစများဖြင့် ဖြည့်ပါ။ ပန်းခြံ ဝင်ဝသို့ မင်းကြီး ရောက်လာသောအခါ ‘ယင်းတို့ကို ကြည့်လိုပါသလား’ဟု မေးမြန်းပါ။ ထိုရုပ်ပုံများကို ကြည့်ရှုရန် လိုက်လာသောအခါ ယင်းရုပ်ပုံများ အကြောင်းကို မင်းကြီးအား ဦးစွာ ရှင်းပြပါ။ ဗုဒ္ဓ ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီဟု မင်းကြီး ကြား

သို့ ဝင်ရောက်ပြီး ရဟန်းပြုလိုကြလျှင် ရဟန်းအသုံး အဆောင်များကို ရသည်နှင့် (ချက်ခြင်း) ရဟန်းအဖြစ်ကို ရ၏။ အကြောင်းမှာ ငါဘုရားအနေဖြင့် ဆွေတော် မျိုးတော်များအား အထူးအခွင့်အရေးကို ပြုသောကြောင့် ဖြစ်၏။

အကယ်၍ (သကျများကဲ့သို့ ပြုကျင့်ရမည်ဖြစ်သော ပဉ္စဝန္ဓန ဇဋိလများမှ တစ်ပါး) အခြားသော အယူဝါဒ မတူသည့် ပရိပိုင်များ သာသနာ့ဘောင်သို့ ဝင်ရောက်ပြီး ရဟန်းပြုရန် လာကြလျှင် ရဟန်းများသည် ၎င်းတို့အား ရဟန်းမပြုမီ အစမ်းဝတ် သင်္ကန်းကို လေးလတိုင်တိုင် ဝတ်ရုံစေရမည် ဖြစ်ပြီး ထိုကာလ ကုန်ဆုံးသောအခါ ရဟန်းများက ၎င်းတို့အား ကျေနပ်မှုရှိလျှင် ၎င်းတို့ကို ရဟန်းပြုပေးနိုင်၏။

ယင်းနောက် ဗုဒ္ဓသည် (၁) သုတ္တ (၂) ဂေယျ (၃) ဝေယျာကရဏ (၄) ဂါထာ (၅) ဥဒါန (၆) နိဒါန (၇) အဝဒါန (၈) ဣတိဝုတ္တက (၉) ဇာတက (၁၀) ဝေပုလ္လ (၁၁) အဗ္ဘတဓမ္မ (၁၂) ဥပဒေသ ဟူသော ကျမ်းဂန် အစိတ်အပိုင်း အမျိုးမျိုးကို စဉ်ပြုပြီး ယင်းတို့ကို သင်ကြားလေ့လာရန် ရဟန်းတို့အား တိုက်တွန်းလျက် လခွဲ တစ်ကြိမ်စီ စည်းဝေးပြီး ပါတိမောက်ကို ရွတ်ဆိုရမည်ဖြစ်ကြောင်း ညွှန်ကြားတော်မူ၏။

ထို့ပြင်လည်း ဗုဒ္ဓသည် ‘စည်းဝေးလာကြသော ရဟန်းတော်များသည် လိုက်လျောညီထွေ နေထိုင်နိုင်ရန် သိက္ခာပုဒ် အသေးစိတ်နှင့် အဓိက မကျသည်များကို ရွေးချယ်ကြ’ဟု မိန့်တော်မူ၏။

၀ မဟာဝဂ္ဂ၊ Rhys Davids, *Sacred Books of the East*, VIII, p. 190 ရှု။
၂ ဤစာပိုဒ်အားလုံးကို ကြားညှပ် ထည့်ထားသည်မှာ ထင်ရှား၏။
၃ ဤစာပိုဒ်မှာ ခက်ခဲ၏။ ဗုဒ္ဓသည် ယမကသာလာ၌ လဲလျောင်း

သာမဏေများသည် ယနေ့မှစ၍ ရဟန်းတော်များအား အမည်နာမကို ထုတ်ဖော်ပြီး မခေါ်ရ၊ အနွယ်၏ အမည်ကို မခေါ်ဝေါ်ရ။ အရှင်ဘုရား (ဘန္တေ သို့မဟုတ် အာယသွာ) သာ ခေါ်ဝေါ်ရမည်။ ရဟန်းတော်များသည် သာမဏေများအား သပိတ်၊ သင်္ကန်း၊ ရေစစ်၊ ခွက်၊ ခါးပန်းများကို ပေးဝေရမည်။ ရဟန်းတော်များသည် သာမဏေများအား လမ်းမှန်စေခြင်း၊ စာပေသင်ကြားခြင်း၊ ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်ခြင်း အတွက် အားပေးရမည်။ တရားဘာဝနာ ရှုမှတ်ခြင်း၌ နှစ်သက်အောင် သင်ကြားပေးရမည်။

ယုံကြည်သူ သဒ္ဓါတရားကောင်းသူတို့ သွားရောက် ဖူးမြော်မည်ဖြစ်ပြီး စေတီတော်များ တည်ကြမည်ဖြစ်သည့် နေရာဌာန လေးခုအကြောင်းကို ဟောကြားပြီးနောက် ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်က ‘ရဟန်းတို့၊ သင်တို့သည် ဗုဒ္ဓ၊ ဓမ္မနှင့် သံဃာနှင့် ပတ်သက်၍၊ သို့မဟုတ် ဒုက္ခ၊ ဒုက္ခ၏ အကြောင်း၊ ဒုက္ခငြိမ်းပျောက်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် မဂ္ဂနှင့် ပတ်သက်၍ သံသယရှိခဲ့လျှင် ငါတို့၏ဆရာ မြတ်စွာဘုရား သက်တော်ထင်ရှား ရှိစဉ်က ရှင်းပြပေးရန် မလျှောက်ထားလိုက်ရ မိလေခြင်းဟု မတွေ့မိစေရန် သင်တို့သည် လွတ်လပ်စွာ မေးမြန်းကြလော့၊ ငါဘုရားသည် ကောင်းစွာ ရှင်းပြပေးမည်။ ရဟန်းက ရဟန်းကို၊

^{၆၆} စဉ် ကိုယ်တော်မြတ် ချမှတ်ခဲ့သော သိက္ခာပုဒ်များအား မည်သို့ နားလည်ရမည်ကို သာဝကများအား ရှင်းပြတော်မူ၏။ ကံဆိုးသဖြင့် တိဗက်ကျမ်းစာ၌ အလွန်ပင် မရှင်းမလင်း ရှိ၏။

^၂ Rhys Davids, *Sacred Books of the East*, XI, p. 90 ကိုရှု။ ထိုနေရာဌာနများမှာ ၁) ဗုဒ္ဓဘုရား ဖွားမြင်သည့် နေရာ ၂) မင်းသိဒ္ဓတ် ဗောဓိဉာဏ်ကို ရသည့် နေရာ ၃) ဓမ္မစကြာ တရားဦး ဟောသည့် နေရာ ၄) ဗုဒ္ဓ ပရိနိဗ္ဗာန်စံသည့် နေရာတို့ ဖြစ်၏။

မိတ်ဆွေက မိတ်ဆွေကို မေးလော့။ ယင်းနောက် ငါဘုရားအား မေးမြန်ကြလော့။ ငါဘုရားသည် သင်တို့အား ရှင်းပြပေအံ့’ဟု မိန့်တော်မူ၏။

ရဟန်းတော်များသည် ဆိတ်ငြိမ်လျက် ရှိကြ၏။ သို့ဖြင့် အရှင်အာနန္ဒသည် ‘ဤသံဃာ့ ပရိသတ်၌ မည်သူမျှ တစ်စုံတစ်ရာသော သံသယ သို့မဟုတ် မှားယွင်းစွာ နားလည်ခြင်း မရှိသည်မှာ မှန်ပေ၏ -- စသည်’ဟု မြွက်ဆို၏။

ထို့နောက် ဗုဒ္ဓသည် သင်္ကန်းတော်ကို လှစ်လျက် ရဟန်းတော်များအား ‘ရဟန်းတို့၊ ငါဘုရား၏ ခန္ဓာကိုယ်ကို ရှုကြလော့။ ငါဘုရား၏ ခန္ဓာကိုယ်ကို အသေအချာ ရှုကြလော့။ အကြောင်းမူ ရေသဖန်းပင်မှ အပွင့်နှင့်တူသော တထာဂတခေါ်တွင် သကျမုနိဗုဒ္ဓ ဘုရားရှင် တစ်ဆူကို ဖူးတွေ့ရရန် ခဲယဉ်းသောကြောင့် ဖြစ်၏။ ရဟန်းတို့၊ မမေ့ကြနှင့်။ သင်္ခါရတရား အားလုံးမှာ ပျက်စီးခြင်း သဘောရှိ၏’ဟု မိန့်တော်မူ၏။ ယင်းသည် တထာဂတ၏ နောက်ဆုံးစကား ဖြစ်၏။

ဗုဒ္ဓ ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးသည်နှင့် မဟာပထဝီမြေ တုန်လှုပ်၏။ မိုးကြိုး ကျ၏။ ကောင်းကင်မှ နတ်တို့သည် စည်တီးသံကဲ့သို့ ပြုကုန်၏။ ထိုအချိန်၌ အရှင်မဟာကဿပသည် ရာဇဂြိုဟ်မြို့အနီး ဝေဠုဝနရုံ ကလန္တကနိဝါသတွင် သီတင်းသုံးလျက်

^{၆၇} ကျမ်းစာ၌ ‘ဗုဒ္ဓသည် ပထမဈာန်ကို ဝင်စား၊ ယင်းမှ ထ၍ ဒုတိယဈာန် စသည်ကို ဝင်စားပုံ’ကို ဆက်လက်၍ ဖော်ပြ၏။ Rhys Davids, *Sacred Books of the East*, XI, p. 115 ကိုရှု။ အရှင်အာနန္ဒသည် အရှင်အနုရုဒ္ဓါအား ‘ဗုဒ္ဓ ရှင်တော်မြတ် ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီလော့’ဟု မေးလျှောက်၏။ ‘ဗုဒ္ဓမှာ နိရောဓသမာပတ်ကို ဝင်စားနေကြောင်း’ အရှင်အနုရုဒ္ဓက မိန့်ကြား၏ (ပါဠိမူကို ရှုပါ)။ ဗုဒ္ဓနှင့် တစ်ချိန်တည်း သံဃာ ၁၈၀၀၀ ပျံလွန်ကြောင်း ဆို၏။

သည် မလ္လာမင်းတို့အား ထိုအကြောင်းကို ပြောပြ၏။

လူအများသည် မကြာမီ အရှင်မဟာကဿပ ကြွလာသည်ကို တွေ့ရသောအခါ ၎င်းတို့သည် အမွေးနံ့သာများ ပန်းကုံးများ ယူဆောင်လျက် အရှင်မြတ်အား တွေ့ဆုံကြပြီး အရှင်မြတ် ခြေတော်၌ ရှိခိုးဦးညွတ်ကြပြီး ဗုဒ္ဓ၏အလောင်းတော်ရှိရာသို့ အရှင်မြတ်၏ နောက်မှ လိုက်ပါသွားကြ၏။ အရှင်မြတ်သည် အလောင်းတော်အား ဖွင့်လှစ်လျက် ရိုသေ ရှိခိုး၏။ ထိုအချိန်တွင် အညာတကောဏ္ဍည၊ သုနန္ဒန၊ ဒသ ဗလကဿပနှင့် မဟာကဿပဟု သာဝကကြီးလေးပါး သက်တော် ထင်ရှားရှိရာတွင် အရှင်မဟာကဿပမှာ အသိ ပညာနှင့် ကိုယ်ကျင့်တရားအရ အကြီးဆုံး ဖြစ်သောကြောင့် အရှင်မြတ်ထံ၌ ဆွမ်းသင်္ကန်း ကျောင်းဆေးနှင့် အခြား ပရိက္ခရာများရှိသဖြင့် အရှင်မြတ်သည် ဗုဒ္ဓ၏ အလောင်းတော်အား လွှမ်းခြုံထားသော ပိတ်သားစကို အရှင်မြတ်၏ သင်္ကန်းနှင့် လဲလှယ် လွှမ်းခြုံလိုက်၏။ ယင်းသို့ လဲလှယ်ပြီးသောအခါ ထင်းပုံမှ မီးတောက်လာပြီး အလောင်းတော်အား မီးလောင်ကျွမ်း၏။ အလောင်းတော် မီးကျွမ်းပြီးသောအခါ မလ္လာမင်းတို့သည် မီးကို နို့ရည်ဖြင့် ငြိမ်းစေလျက် ဓာတ်တော်များကို ရွှေခွက်ထဲတွင် ထည့်လျက် ရွှေတလားပေါ်၌တင်ပြီး အမွေးနံ့သာများ ဝီတသံများဖြင့်ပူဇော်၍ ကုသိနာရုံမြို့လယ်သို့ သယ်ယူသွားကြလျက် ထပ်မံ ပူဇော်ကြ၏။ ထိုအချိန်တွင် ပါဝါမြို့သား မလ္လာမင်းများသည် ခုနစ်ရက်အလွန်က မြတ်စွာဘုရားသည် ကုသိနာရုံမြို့၌ ပရိနိဗ္ဗာန် စံလွန်တော်မူသဖြင့် ဗုဒ္ဓ၏ ဓာတ်တော်များကို ပူဇော်နေကြကြောင်း ကြားသိကြသဖြင့် ၎င်းတို့သည် စစ်သားများကို စုရုံးပြီး ကုသိနာရုံသို့ ချီတက်သွားကြလျက် ဤသို့ဆို၏ ‘အို စည်းဝေးနေကြသော ကုသိနာ

သောအခါ မြေကြီးပေါ်ကို လဲကျသွားလိမ့်မည်။ ယင်းနောက် မင်းကြီးကို ထောပတ်အိုး အသစ်ထဲသို့ ချပေါ။ ထောပတ်များ အရည်ပျော်သွားလျှင် အခြားထောပတ်အိုးထဲသို့ ချပေါ။ အစဉ်အတိုင်း ခုနစ်လုံးမြောက် ထောပတ်အိုးထဲသို့ ချပေါ။ ယင်းနောက်မှ စန္ဒကူး အပိုင်းအစများ ဖြည့်ထားသည့် ကျင်းထဲသို့ ချပေါ။ ဤသို့ဖြင့် မင်းကြီး အသက်ချမ်းသာပါလိမ့်မည်။ ယင်းသို့ ညွှန်ကြားပြီးနောက် အရှင်မဟာကဿပသည် ကုသိနာရုံသို့ ကြွတော်မူ၏။ ဝဿကာရသည် အရှင်မြတ် မိန့်တော်မူတိုင်း ဆောင်ရွက်သဖြင့် မင်းကြီးမှာ အသက်ချမ်းသာ၏။

အလောင်းတော်အား မီးပူဇော်ခြင်း

ဗုဒ္ဓ ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီး နောက်နေ့ နံနက်တွင် အရှင်အနိရုဒ္ဓသည် အရှင်အာနန္ဒာအား မလ္လာမင်းတို့၏ အထံသို့ စေလွှတ်တော်မူလျက် ‘အာနန္ဒာ၊ ကုသိနာရုံရှိ မလ္လာမင်းတို့ထံသို့ သွား၍ “အို ဝါသေဋ္ဌတို့၊ ယနေ့ည သန်းခေါင်ယံအချိန်၌ ရှင်တော် ဗုဒ္ဓသည် ခန္ဓာအကြွင်းအကျန် မရှိသည့် (အနုပါဒိသေသ) ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပါပြီ။ သင့်လျော်စွာ ဆောင်ရွက်ကြပါ။ ငါတို့ဆရာ မြတ်စွာဘုရားသည် ငါတို့၏ နယ်မြေ၌ ခန္ဓာဓာတ် ချုပ်ငြိမ်း၍ ပရိနိဗ္ဗာန်စံဝင်ပါလျက် ငါတို့သည် သင့်မြတ်သော ရိုသေပူဇော်ခြင်း မပြုမိလေခြင်းဟု နောင်အခါ ပူပန်မှု မဖြစ်ပါစေနှင့်’ဟု ပြောကြားပါလော့ဟု မိန့်တော်မူ၏။

အရှင်အနိရုဒ္ဓ မိန့်တော်မူတိုင်း အရှင်အာနန္ဒာသည် ဆောင်ရွက်တော်မူလျက် ဗုဒ္ဓ၏ အလောင်းတော်အား စကြဝတေးမင်း၌ ပြုလုပ်သကဲ့သို့ ဆောင်ရွက်ရမည် ဖြစ်ကြောင်း မိန့်တော်မူ၏။ ယင်းနောက် မလ္လာမင်းတို့က ဈာပနအတွက် အရာအားလုံး အဆင်သင့် ဖြစ်စေရန် ခုနစ်ရက် အချိန်လိုအပ်ကြောင်း လျှောက်ထား၏။

ခုနစ်ရက်မြောက် နေ့တွင် ရွှေဖြင့်ပြီးသော စံကျောင်းတော်ကို ပြင်ဆင်လျက် ကုသိနာရုံမှ ဟိရညဝတီမြစ်အထိနှင့် ယမကသာလာမှ မလ္လာမင်းတို့၏ မကုဋ္ဌဗန္ဓနတိတ္ထသို့ ဆယ့်နှစ်ယူဇနာ ပတ်ဝန်းကျင် အရပ်တိုင် အမွှေးနံ့သာများ၊ ပန်းကုံးများနှင့် ဂီတပစ္စည်းများကို ထားရှိစီမံလျက် မလ္လာမင်းတို့သည် ဗုဒ္ဓ၏ သရီရရုပ်အလောင်းကို ပူဇော်ရန် မြို့တွင်းမှ ယမကသာလာသို့ လာရောက်ကြ၏။ ထိုစဉ် မလ္လာမင်းတို့၏ အကြီးအကဲက ‘အို ဝါသေဋ္ဌတို့၊ မလ္လာတိုင်းသူ အမျိုးသမီးများအား ပိတ်သားစများဖြင့် ဗုဒ္ဓ(အလောင်းတော်)အား လွှမ်းမိုးရန် မျက်နှာကြက်တစ်ခု ပြုလုပ်စေကြလော့။ ထို့နောက် အမွှေးနံ့သာ ပန်းမန်များဖြင့် ဗုဒ္ဓ၏ အလောင်းတော်အား ပူဇော်ပြီးသောအခါ ၎င်း(အမျိုးသမီး)များသည် အလောင်းတော်ကို မြို့တော်၏ အနောက်ဘက်ဂိတ်သို့ သယ်ဆောင်ကြမည်။ ကျွန်ုပ်တို့သည် ထိုနေရာမှ ရှေ့သို့ သယ်ယူသွားပြီး အရှေ့ဘက် ဂိတ်မှ ထွက်ခွာကြအံ့။ ယင်းနောက် ဟိရညဝတီမြစ်ကို ဖြတ်ပြီး မလ္လာမင်းတို့၏ မကုဋ္ဌဗန္ဓနတိတ္ထသို့ သွားလျက် ထိုအရပ်၌ အလောင်းတော်အား မီးသဂြိုဟ်ကြအံ့’ ဟု မိန့်ကြား၏။ သို့ရာတွင် မလ္လာအမျိုးသမီးများက အလောင်းတော်ကို ရွှေရန် ကြိုးစားသောအခါ ရွှေမရနိုင်ဖြစ်သဖြင့် အရှင်အနိရုဒ္ဓမထေရ်က အရှင်အာနန္ဒာအား နတ်အများက အလောင်းတော်ကို မလ္လာမင်းများနှင့် ၎င်းတို့၏ သားများက သယ်ယူစေလိုကြောင်း မိန့်ကြား၏။ သို့ဖြင့် အရှင်အာနန္ဒာသည် ထိုအကြောင်းကို မလ္လာမင်းတို့အား ပြောကြားသဖြင့် မလ္လာမင်းများနှင့် ၎င်းတို့၏ သားများက အလောင်းတော်ကို ထမ်းရွက်ပြီး မကုဋ္ဌဗန္ဓနတိတ္ထသို့ ယူဆောင်သွားကြ၏။

ထိုအချိန်၌ ကုသိနာရုံ တစ်မြို့လုံး၌ မန္တာရဝ ပန်းများမှာ

ဒူးခေါင်း မြုပ်သည်ထိ ပြည့်လျက်၏။ ထိုအချိန်၌ ပါဝါတိုင်းသို့ စီးပွားရေးကိစ္စဖြင့် ခရီးသွားနေသည့် အာဇီဝကံ တစ်ဦး ရှိ၏။ ဤပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုနတ်ပန်း အများအပြားကို ကောက်ယူခဲ့၏။ အရှင်မဟာကဿပသည် နောက်ပါ ရဟန်းငါးရာနှင့် အတူ ကုသိနာရုံသို့ ကြွလာစဉ် သုဘဒ္ဒပရိဗိုဇ်နှင့် တွေ့သဖြင့် ၎င်းမှတစ်ဆင့် အရှင်မြတ်သည် မြတ်ဗုဒ္ဓ ပရိနိဗ္ဗာန်စံသည်မှာ ခုနစ်ရက် ရှိပြီဖြစ်ကြောင်း ကြားသိရ၏။ အရှင်မဟာကဿပ၏ တပည့်များနှင့် အတူပါလာသည့် ရဟန်းအိုကြီး တစ်ပါးမှာ ဗုဒ္ဓ ပရိနိဗ္ဗာန်စံကြောင်း ကြားသိရသဖြင့် ‘အဘယ်ကြောင့် သင်တို့သည် ပူပန်သောက ဖြစ်နေကြသနည်း။ ယခုအချိန်မှစ၍ ငါတို့သည် ဤသည်ကို ပြုကြ ဤသည်ကို မပြုကြနှင့်ဟု ပြောဆိုခံရခြင်းမှ လွတ်မြောက်ပြီဖြစ်သဖြင့် ယနေ့မှစ၍ ငါတို့ ပြုလိုသည်များကို ပြုကြလျက် မပြုလိုသည်ကို မပြုဘဲ နေနိုင်ကြပြီ ဖြစ်၏’ ဟု ဆို၏။ သို့ရာတွင် အရှင်မဟာကဿပသည် ထိုရဟန်းအား အပြစ်တင်လျက် ဖြစ်ပေါ်ပြီး သက်ရှိအားလုံးတို့၏ မတည်မြဲမှုကို တပည့်များအား ဟောကြား၏။^၂

မလ္လာမင်းတို့ အလောင်းတော်အား မီးပူဇော်ရန် မီးရှို့ကြသောအခါ မီးမရှိနိုင်ဘဲ ရှိကြ၏။ အရှင်အနိရုဒ္ဓက အရှင်အာနန္ဒာအား ယင်းသို့ ဖြစ်ခြင်းမှာ အရှင်မဟာကဿပ မရောက်သေးသောကြောင့် ဖြစ်ကြောင်း မိန့်ကြားသဖြင့် အရှင်အာနန္ဒာ

^၁ Bigandet, VOL, II, p. 83 ၌ ပန်းများကို သယ်ဆောင်လာသူမှာ သုဘဒ္ဒအမည်ရှိ ပရိဗိုဇ်ဖြစ်ပြီး ၎င်းသည် ဗုဒ္ဓပရိနိဗ္ဗာန် စံခြင်းကို ဝမ်းသာကြောင်းနှင့် ဤကျမ်းစာပါ စကားများကို ဆို၏။

^၂ Rhys David, Beal စသော ပညာရှင်များက ထိုရဟန်း၏ အမည်ကို ဗလန္ဒ (Balanda)ဟု ခေါ်ကြ၏။

သည် ရှင်တော်ဗုဒ္ဓ ဂေါတမအား ပူဇော် ကိုးကွယ်ပြီး ချစ်မြတ်နိုးပါ၏။ ယခုအခါ၌ ရှင်တော် ဗုဒ္ဓသည် သင်တို့၏ မြို့၌ ပရိနိဗ္ဗာန် စံလွန်တော်မူပါ၏။ နိဂြောဓိက^၁ ပြည်၌ ဗုဒ္ဓ၏ ဓာတ်တော် စေတီတည်ရန် ကျွန်ုပ်အား ရှင်တော် ဗုဒ္ဓကို မီးပူဇော်သည့်နေရာမှ မီးသွေးများကို ပေးရန် ကျွန်ုပ် တောင်းပန်ပါ၏' စသည်။ သို့ဖြင့် မလ္လာမင်းတို့သည် ထိုပုဏ္ဏားအား မီးသွေးကို ပေးကြ၏။

ထိုအချိန်က ဇမ္ဗူဒီပ၌ ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်၏ ဓာတ်တော်များကို ဌာပနာထားသည့် စေတီတော် ရှစ်ဆူ တည်ရှိခဲ့၏။ ကိုးခုမြောက် ဓာတ်တော်ဝေသည့် ခြင်းတောင်းစေတီနှင့် ဆယ်ခုမြောက် မီးသဂြိုဟ်သည့် နေရာမှ မီးသွေးစေတီတော်တို့ ဖြစ်၏။ သီတော်မူ မြင်တော်မူသော မြတ်ဗုဒ္ဓ၏ ဓာတ်တော် ရှစ်ပုံအနက် ခုနစ်ပုံမှာ ဇမ္ဗူဒီပအရပ်၌ ပူဇော်ကိုးကွယ်ရာ အရာဝတ္ထုအဖြစ် တည်ရှိခဲ့၏။ လူတို့၏ အကြီးမြတ်ဆုံးသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဓာတ်တော် အခြားတစ်ပုံကို ရောဂုကမြို့၌^၂ နာဂ ဘုရင်တို့ ကိုးကွယ် ပူဇော်ကြ၏။ အကြီးမြတ်ဆုံးသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ စွယ်တော် လေးဆူအနက် တစ်ဆူကို တာဝတိံသာ နတ်ပြည်၌ ကိုးကွယ်ကြ၏။ ဒုတိယတစ်ဆူကို အနုမာန (Yidongldari) မြို့၌ ပူဇော်ကြ၏။ တတိယ ဆစ်ဆူကို ကာလိင်္ဂဘုရင်က ကိုးကွယ် ပူဇော်ထား၏။ ရှင်တော် ဗုဒ္ဓ၏ လေးဆူ

^၁ Rhys Davids, p. 134 ၌ 'ပိပ္ပလိဝနအရပ်မှ မောရိယမင်းတို့သည် ထိုသတင်းကို ကြားသိကြ၍ --'ဟု ဖော်ပြ၏။ Fa Hain, Chap. xxiv ၌လည်း ထိုအတူ ဖော်ပြ၏။

^၂ Sgra-sgroys ဟူသော စကားလုံးမှာ ပါဠိမူ ရာမဂါမ၏ ဘာသာပြန် ဖြစ်နိုင်၏။

ရုံမှ မလ္လာမင်းတို့၊ နားထောင်ကြပါလော့ -- ရှင်တော် ဗုဒ္ဓသည် ကျွန်ုပ်တို့၏ နိုင်ငံ၌ သီတင်းသုံးခဲ့ပြီး ကျွန်ုပ်တို့သည် ရှင်တော်မြတ်အား ကြာမြင့်စွာ ပူဇော် ကိုးကွယ်ခဲ့ကြပါ၏။ သို့ရာတွင် ခေတ္တခဏ ရပ်နားစဉ် ဗုဒ္ဓသည် သင်တို့၏ နိုင်ငံ၌ ပရိနိဗ္ဗာန်စံခဲ့ခြင်း ဖြစ်၏။ ကျွန်ုပ်တို့အား ဓာတ်တော် ဝေစုတစ်စု ပေးပါ။ ထိုဓာတ်တော်များကို ပါဝါတိုင်းသို့ ယူဆောင်ပြီး ဓာတုစေတီတော် တည်လျက် ပူဇော်ကိုးကွယ် အရိုအသေပြုကြလျက် အခါအားလျော်စွာ ခမ်းနားသည့် ပွဲလမ်းသဘင်ကိုလည်း ဆင်ယင်ကျင်းပကြမည်။ ကုသိနာရုံ မလ္လာမင်းတို့က ဤသို့ ဖြေကြား၏ 'အို ဝါသေဋ္ဌတို့၊ ရှင်တော် ဗုဒ္ဓအား ကျွန်ုပ်တို့ ရိုသေပူဇော်ပြီး ချစ်မြတ်နိုးကြပြီး ရှင်တော်မြတ်သည် ငါတို့ မြို့အနီး၌ ပရိနိဗ္ဗာန်စံသောကြောင့် အရှင်မြတ်၏ ဓာတ်တော်များ၏ အစိတ်အပိုင်းကို မည်သူ့အတွက်မျှ အဆုံးရှုံးခံမည် မဟုတ်။ 'အကယ်၍ သင်တို့သည် ဓာတ်တော်ဝေစုကို ပေးခဲ့လျှင် ကောင်း၏။ မပေးခဲ့မူ ကျွန်ုပ်တို့ အနေဖြင့် အင်အားသုံး၍ ရယူရလိမ့်မည်။ ကုသိနာရုံ မလ္လာမင်းတို့သည် ထိုသတင်းစကားကို ကြားသောအခါ ၎င်းတို့၏ တောင်းဆိုချက်ကို လက်ခံလိုက်ကြ၏။

ဓာတ်တော်ဝေခြင်း

အလ္လကပွတိုင်းသား ဗုလုက သို့မဟုတ် ဗုလိမည်သော ခတ္တိယများ၊ ရာမဂါမမြို့သား ကောလိယများ၊ ဝေဋ္ဌဒီပတိုင်းသားပုဏ္ဏား၊ ကပိလဝတ္ထုမြို့သား သကျခတ္တိယများ၊ ဝေသာလီပြည်သား လိစ္ဆဝိမင်းများလည်း ဤအကြောင်း ကြားသိကြ

^၁ ဒေဝဒဟမြို့သား သကျများနှင့် တူ၏။ Fa Hain, p. 88-89 ကိုရှု။

သဖြင့် ၎င်းတို့ လည်း စစ်တပ်များဖြင့် ကုသိနာရုံသို့ သွားပြီး ထိုနည်းအတူ တောင်းဆိုကြ၏။ မဂဓဘုရင် ဝေဒေဟီပုတ္တ အဇာတသတ္တုလည်း ဖြစ်ပျက်ခဲ့သည်နှင့် ဖော်ပြပြီး လူမျိုးစုတို့ ကုသိနာရုံကို ထွက်သွားကြကြောင်း ကြားသိပြီး ဖြစ်ခြင်း၌ ထို အကြောင်းကို ဝဿကာရအား ပြောပြီး ၎င်းလည်း ကုသိ နာရုံသို့ သွားပြီး ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်၏ ဓာတ်ဝေစု ရနိုင်စေရန် စစ်တပ်များကို စုရုံးစေ၏။ စစ်တပ်ကြီး အဆင်သင့်ဖြစ်သော အခါ အဇာတသတ္တုသည် ဆင်ပေါ်တက်သော်လည်း ဗုဒ္ဓရှင် တော်မြတ်၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးတော်များကို ဆင်ခြင်မိခြင်း၌ အား အင်ကုန်ခမ်းပြီး မြေကြီးပေါ်သို့ လိမ့်ကျ၏။ ထိုအတူ မြင်း ပေါ်ကို တက်သောအခါလည်း မေ့မြောပြီး လိမ့်ကျ၏။ သို့ ဖြင့် အဇာတသတ်က ‘ဝဿကာရ၊ ငါကား မသွားနိုင်တော့ ပေ။ သင်သည် စစ်တပ်နှင့်အတူ သွားပြီး ငါ၏နာမည်ဖြင့် ကုသိနာရုံ မလ္လာမင်းတို့အား အလေးပြုပြီး ရှင်တော် ဗုဒ္ဓ၏ ဓာတ်တော်ဝေစုကို တောင်းပါ’ဟု ဆို၏။

ဝဿကာရသည် မဂဓဘုရင် အဇာတသတ္တု အမိန့်ပေး လိုက်သည့်အတိုင်း ပြောဆို၏။ သို့ရာတွင် ပါဝါတိုင်းသား မလ္လာမင်းတို့အား ပေးပြီးဖြစ်၍ အထက်ပါအတိုင်း ဖြေကြား ၏။ သို့ရာတွင် ကုသိနာရုံ မလ္လာမင်းတို့သည် ဘုရင့်စစ်တပ် များစွာကို တွေ့မြင်ကြသောအခါ ၎င်းတို့သည် ဇနီးများနှင့် သားသမီးများအား လေးပစ်ပုံ ပစ်နည်းကို သင်ပေးကြ၏။ စည်းလုံးသော ဗုလုက စစ်သားများ၊ ပါဝါတိုင်းသား မလ္လာ စစ်သားများစသည်တို့ ကုသိနာရုံမြို့ကို တိုက်ခိုက်ရန် လာကြ သောအခါ ၎င်းတို့၏ စစ်သားများကို စုရုံးပြီး ၎င်းတို့၏ ဇနီး များ လူငယ်များနှင့်အတူ တိုက်ခိုက်လာသူတို့အား ခုခံရန် ပြင်ဆင်ထားကြ၏။

ထိုအချိန်တွင် စစ်တပ်နှင့်အတူ ပါလာသည့် ဒေါဏ အ မည်ရှိ ပုဏ္ဏားတစ်ယောက် ရှိ၏။ ၎င်းအနေဖြင့် ကုသိနာရုံ၌ သွေးချောင်းစီးတော့မည်ကို သိမြင်သဖြင့် ဒေါဏသည် အ ပေါ်ရုံကို ဝတ်လျက် ကုသိနာရုံ မလ္လာမင်းများထံသို့ သွား၍ ဤသို့ ဆို၏ ‘ရှင်တော် ဗုဒ္ဓသည် ကြာမြင့်စွာ နာမကျန်း ဖြစ် ခဲ့ပြီး သည်းခံခြင်း အကြောင်းကို များစွာ ဟောကြားတော်မူခဲ့ ၏။ သင်တို့သည် အဘယ်ကြောင့် ရှင်တော် ဗုဒ္ဓ၏ ဓာတ် တော်များနှင့် ပတ်သက်ပြီး သွေးမြေကျကြသနည်း။ ကျွန်ုပ်တို့ သည် ဗုဒ္ဓ၏ ဓာတ်တော်များကို ရှစ်ပုံ ပုံကြစို့။ ဓာတ်တော် များကို ဝေသည့် ခြင်းတောင်းကို ကျွန်ုပ်အား ပေးကြလော့။ ကျွန်ုပ်သည် ကျွန်ုပ်၏ မွေးရပ်မြေ ဒေါဏသမမြို့၌ ဗုဒ္ဓ၏ ဓာတ်တော်များကို ဝေသည့် ခြင်းတောင်းကို စေတီတည်ပါ မည်’ စသည် (အထက်ပါအတိုင်း)။

နိဂြောဓပုဏ္ဏား

ထိုအချိန်၌ စစ်တပ်နှင့် အတူပါလာသည့် ပုဏ္ဏားလူငယ် တစ် ယောက်က ကုသိနာရုံ မလ္လာမြို့သားတို့အား ဤသို့ ဆို၏ ‘စည်းဝေး ရောက်ရှိလာကြသော အားလုံးသော ကုသိနာရုံ မလ္လာမင်းတို့၊ ကျွန်ုပ်၏ စကားကို နားထောင်ပါကုန်။ ကျွန်ုပ်

၀ ဤ၌ မူးရင်းကျမ်းစာမှာ Bre-bo dam mnyam-pa ဟုဖြစ်၏။ ဤဖော်ပြချက်၏ နောက်ဆုံး အပိုင်းကို သက္ကတဘာသာ၌ သမ (အညီအမျှ)ဟု တွေ့ရ၏။ သို့ဖြစ်လျှင် ဤပုဏ္ဏား၏ အမည် ရင်းမှာ ဒေါဏသမ ဖြစ်သင့်၏။ သို့ရာတွင် ကျွန်ုပ်အနေဖြင့် ထို စကားလုံး၏ ဒုတိယပိုင်းကို ထားခဲ့ပြီး တောင်ပိုင်း ဗုဒ္ဓဝါဒ ဖော် ပြချက်သို့ လိုက်ထား၏။ ပုဏ္ဏားသည် ၎င်း၏ မွေးရပ်မြေကို Bre-bo dam mnyam-pa ဟုခေါ်၏။

သံဃာ့အစည်းအဝေး

စာမျက်နှာ-၂၅၆ တွင် ကျွန်ုပ်တို့ တွေ့ရပြီးဖြစ်သည့် အသိပညာနှင့် ကိုယ်ကျင့်တရားအရ သံဃာ့အားလုံး၏ ခေါင်းဆောင်အဖြစ် အသိအမှတ် ပြုခံရသည့် အရှင်မဟာကဿပသည် ‘ဗုဒ္ဓ ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးနောက် အရှင်သာရိပုတ္တနှင့် အတူတစ်ပြိုင်နက် ပရိနိဗ္ဗာန်စံသည့် ရဟန်း ၈၀၀၀၊ အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန် ပရိနိဗ္ဗာန်စံချိန်၌ ရဟန်း ၇၀၀၀၊ ဗုဒ္ဓပရိနိဗ္ဗာန်စံချိန်၌ ရဟန်းပေါင်း ၁၈၀၀၀ ပို၍ တစ်ပြိုင်နက် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူသွားကြ၏။ မြတ်ဗုဒ္ဓ၏ စကားတော်များမှာ မီးခိုးကဲ့သို့ ပျောက်ကွယ်သွားပြီ ဖြစ်၏။ စွမ်းရည် ကြီးမားသည့် ရဟန်းတော်များ အားလုံး ပရိနိဗ္ဗာန် စံလွန်တော်မူသွားကြပြီးဖြစ်၏။ ဗုဒ္ဓ ဟောကြားတော်မူသော သုတ္တန္တ၊ ဝိနယနှင့် မာတိကာများကို သင်ကြား ပို့ချကြတော့မည် မဟုတ်ဟု လူအများ၏ မှတ်ချက်ပြုသံကို ကြားသိတော်မူ၏။

ထိုသို့ လူအများ၏ ကဲ့ရဲ့ပြစ်တင် ရှုတ်ချသံကို ကြားရခြင်း၌ အရှင်မဟာကဿပသည် မိမိကြားရသည်များကို သံဃာများအား မိန့်ကြားတော်မူသဖြင့် ထိုနေရာ^၁ (ကုသိနာရုံ)၌ သံဃာတော်များ စည်းဝေးရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြ၏။ ရဟန်းတော်များသည် ထိုတင်ပြချက်ကို သဘောတူကြ၏။ ‘မည်သူသည် သံဃာတော်များကို စည်းဝေးမည်နည်း’။ ‘အရှင်ပုဏ္ဏသည် သံဃာ စည်းဝေးခြင်း ကိစ္စကို ဆောင်ရွက်ပါစေ’။ ယင်းနောက်

မြောက် စွယ်တော်ဓာတ်ကိုမူ ရောရက^၁ မြို့မှ နာဂဘုရင်တို့ ကိုးကွယ် ပူဇော်ကြ၏။

^၁ ဤ၌ မှူးရင်းကျမ်းစာမှာ Rhys Davids, p. 135 နှင့် ယင်းစာမျက်နှာအောက်ခြေ မှတ်ချက်၊ Bigandet, Vol. II, p. 95 တို့၌ ရှင်းပြ၏။

0000

^၁ ပထမသံဂါယနာနှင့် ပတ်သက်သည့် အခြား မှတ်တမ်းများကို မဟာဝံသ၊ အခန်း ၃။ ဒီပဝံသ၊ အခန်း ၄။ Fah-Hian, Chap. xxx; Hiuen Thsang, B. ix, p. 33; (St. Julien's trans.); Beal, Four Lectures, p. 69 et seq. တို့၌ ရှုပါကုန်။

အခန်း ၅

ဗုဒ္ဓ ရှင်တော်မြတ် ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးနောက် နှစ်ပေါင်း တစ်ရာတစ်ဆယ်အတွင်း ဗုဒ္ဓသာသနာသမိုင်း

ရာဇဂြိုဟ်မြို့နှင့် ဝေသာလီမြို့များ၌ သံဂါယနာများ တင်ပုံနှင့် ကသ္မိရ (Kachmere)ဒေသသို့ ဗုဒ္ဓသာသနာ ပြန့်နှံ့ပုံ မှတ်တမ်းကို တိတိကျကျဖော်ပြရန်အတွက် ၁၁-မှ ယူပြီး ယင်းသည် တိတိကျကျ တမ်းများ၌ တွေ့ရသည့် တစ်ခုတည်းသော ကျမ်းဂန်ပုံစံ မှတ်တမ်း ဖြစ်၏။ ထိုစာပိုဒ်များကို ခွဲခြမ်း စိတ်ဖြာခြင်းကို မဖော်ပြမီ ကျွန်ုပ်အနေဖြင့် ကျမ်းစာ၌ ပါရှိသည့် အခက် အခဲများကို ဂရုစိုက်စိုက်ရမည် ဖြစ်၏။ ထိုအခက် အခဲများသည် ချီလန်ပို (Tachilunpo) မြို့အနီး ဆနာသန် (Snar-Thang) ကျောင်းမှ ပညာရှိ လားမား ဘုန်းတော်ကြီးက ဤကျမ်းစာတွဲနှင့် ပတ်သက်ပြီး ‘ဤဘာသာပြန်မှာ ရှင်းလင်းခြင်း မရှိ။ ယင်းစာတွင် ယခုအခါ မသုံးနှုန်းတော့သော ဝေါဟာရများ နှင့် ပြည့်နေပြီး အရေးအသားမှာ ဆိုးရွား၏။ ထိုကျမ်းစာတွဲ ၏ နောက်ဆုံးပိုင်း၌ တည်းဖြတ်ပြင်ဆင်သူ၏ စိတ်မှာ ပင်ပန်း နွမ်းနယ်နေသည်ကို တွေ့ရ၏။ ၎င်းတို့၏ အခြား စွမ်းရည်များမှာ ပြတ်တောက်သွား၏။ ထို့ပြင် ယင်းတို့ အားလုံးမှာ သေချာသည့် အခြေခံမရှိ’ဟု ဆို၏။ ထိုကျမ်းတွဲအား ဘာသာပြန်သူများမှာ နာမည်ကျော် ကြားသည့် ဝိဇ္ဇာကရပဘာ (Vidyakaraprabha)နှင့် ဓမ္မစရိပဘာ (Dharmacri-prabha) ဟူသော အိန္ဒိယ ပဏ္ဍိတ်နှစ်ဦး ဖြစ်၏။

ဝန်ပေးပါမည်။ အရှင်အာနန္ဒာအား ခန့်အပ်မှုကို အရှင်မြတ် တို့ သဘောတူသလားဟု တပည့်တော် မေးပါ၏။ ခန့်အပ်မှု ကို သင့်မြတ်သည့်ဟု ယူဆလျှင် ဆိတ်ဆိတ် နေတော်မူပါ။ (ဆိတ်ဆိတ် နေခြင်းဖြင့်) ခန့်အပ်မှုကို သဘောတူကြပြီ။ တပည့်တော်၏ စကားကို နားထောင်ကြပါလော့။ ဗုဒ္ဓ၏ အနီး၌ နေထိုင်ခဲ့သူ၊ ဗုဒ္ဓ၏ အလုပ်အကျွေး၊ ဗုဒ္ဓထံမှ သုတ္တန် များ စွာကို နာယူခဲ့သူ အရှင်အာနန္ဒာအား ဆိုခဲ့ပါအတိုင်း သံဃာအား ရေဖြင့် အလုပ်အကျွေးပြုရန် အခုအခါ ခန့်အပ်ပြီး ဖြစ်ပါ၏။ အကယ်၍ သံဃာသည် ရေကို အလိုရှိလျှင် ရေဖြင့် ထောက်ပံ့ရန် တာဝန်ပေးထားသည့် အရှင်အာနန္ဒာသည် ရေဖြင့် အလုပ်အကျွေး ပြုပါလိမ့်မည်။ သံဃာသည် ထိုခန့်အပ်မှုကို သဘောတူသဖြင့် အရှင်အာနန္ဒာကို သံဃာအား ရေယူပေးမည့်သူအဖြစ် တာဝန်ပေးပြီး ဖြစ်ပါ၏။

ယင်းနောက် အရှင်မဟာကဿပသည် အရှင်အာနန္ဒာအား ‘သံဃာပရိသတ်နှင့်အတူ သင့်တော်သည့် လမ်းဖြင့် ရာဇဂြိုဟ်သို့ သွားပါ။ တပည့်တော်သည် (ဝေဟင်ခရီးဖြင့်) ရာဇဂြိုဟ်သို့ တိုက်ရိုက် သွားပါမည်’ဟုဆို၏။ သို့ဖြင့် အရှင်မဟာကဿပသည် ရာဇဂြိုဟ်သို့ ကြွတော်မူ၏။ မဂဓဘုရင် အဇာတသတ္တုသည် အရှင်မဟာကဿပကို ဖူးမြင်ရသည်နှင့် မြတ်ဗုဒ္ဓအား သတိရပြီး မေ့မြော လဲကျသွား၏။ အရှင်မဟာကဿပက သုတ္တန် ဝိနည်း အဘိဓမ္မာတို့၌ ကောင်းစွာ ကျွမ်းကျင်ကြသည့် ရဟန်းငါးရာတို့၏ ရည်ရွယ်ချက်ကို ပြောပြသောအခါ မင်းကြီးသည် သံဃာတော်များအား အလိုရှိသည့် အရာအားလုံးဖြင့် အထောက်အပံ့ပြုရန် (၎င်း၏ အမတ်များအား) အမိန့်ပေးပြီး မင်းကြီးသည် ပွဲတော်အတွက် တစ်မြို့လုံးကို တန်ဆာဆင်စေ၏။

အရှင်မဟာကဿပသည် အရှင်ပုဏ္ဏအား ‘ပုဏ္ဏ၊ စည်ကိုတီး၍ သံဃာများကို စည်းဝေးပါလော့’ဟု မိန့်တော်မူသဖြင့် အရှင်ပုဏ္ဏသည် လက်ခံပြီး စတုတ္ထဈာန် သမာပတ်ကို ဝင်စားလျက် ဉာဏ်အမြင်ကို ရပြီးနောက် စည်ကို တီးခတ်၏။ ထိုအခါ အရပ်ဒေသ အားလုံးမှ သံဃာတော်များသည် စည်းဝေး ရောက်ရှိလာကြ၏။ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ပေါင်း ငါးရာပါဝင်၏။ ရဟန္တာငါးရာတို့ စည်းဝေးပြီးသောအခါ အရှင်မဟာကဿပ မထေရ်က ၎င်းတို့အား ‘သံဃာတော် အရှင်မြတ်တို့ ဘုရား၊ အဘယ် ရဟန်းသံဃာသည် မကြွရောက်ဘဲ ရှိပါသနည်း’ဟု မေးမြန်းသဖြင့် ထိုသံဃာပရိသတ်ထဲ၌ အရှင်ဂဝံပတိ မထေရ်မြတ် မကြွရောက်ကြောင်း တွေ့ကြ၏။ ထိုအချိန်က အရှင်မြတ်မှာ သိရိသက(Sirisaka) တောကျောင်း၌ သီတင်းသုံးလျက်ရှိ၏။ အရှင်မဟာကဿပသည် အရှင်ပုဏ္ဏအား ‘ပုဏ္ဏ၊ အရှင်ဂဝံပတိ ရှိရာသို့သွားပြီး ကဿပနှင့် သံဃာတော်များ အားလုံးက နှုတ်ဆက်ကြောင်း၊ ပြီးနောက် သံဃာတော်၏ အရေးကိစ္စအတွက် ဆုတ်ဆိုင်းခြင်း မရှိဘဲ သံဃာတော်များ ထံသို့ ကြွရောက်ရန် တောင်းပန်ပါ’ဟု မိန့်တော်မူ၏။ အရှင်

° Hiuen Thsang, B. ix. p. 36 အရ Sthavira ဂိုဏ်း စတင်ခဲ့သည့် ရာဇဂြိုဟ် ပထမသံဂါယနာ၌ မပါဝင်ခဲ့ကြသော သံဃာအားလုံးသည် သီးခြားသံဂါယနာ တင်ခဲ့ကြလျက် ယင်းသံဂါယနာ၌ အခြားသော ကျမ်းစာများ စုစည်းခြင်းကို ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြပြီး မဟာသံဃိကနိကာယကို တည်ထောင်ခဲ့ကြ၏။ ဘဗျ (Bhavya) အမည်ရှိ ပုဂ္ဂိုလ်က ၎င်း၏ ကယဘေတြောဝိဘင်္ဂ (Kayabhetrovibhanga)ကျမ်း၌ မဟာသံဃိကဂိုဏ်းသည် ဗုဒ္ဓပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးနောက် နှစ်ပေါင်း ၁၆၀ ကြပြီးမှ ပေါ်ပေါက်ခဲ့ကြောင်း ဆို၏။ ယင်း၊ စာ-၁၈၂ ကိုရှု။

ပုဏ္ဏလည်း လက်ခံပြီး ကုသိနာရုံမှ ထွက်ခွာပြီး သိရိသက တောကျောင်းသို့ တစ်ပါးတည်း ကြွတော်မူလျက် အရှင်ဂဝံ ပတိမထေရ်၏ ခြေတော်ကို ရှိခိုးပြီးလျှင် အရှင်မဟာကဿပ ၏ စကားကို လျှောက်ထား၏။ အရှင်ဂဝံပတိသည် မည်သည့် အကြောင်းကိစ္စ ဖြစ်နိုင်မည်ကို ဆင်ခြင်သဖြင့် ပညာမီးအိမ် ကို မတည်မြဲခြင်းဟူသော လေသည် ငြိမ်းစေသကဲ့သို့ ဗုဒ္ဓ မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံလွန်တော်မူပြီ ဖြစ်ကြောင်း သိမြင် သဖြင့် အရှင်ပုဏ္ဏအား အရှင်မြတ်မှာ ဤညတွင် ဤဘဝ ခန္ဓာ ကုန်ဆုံးမည်ဖြစ်၍ မလိုက်နိုင်တော့ကြောင်း ပြန်လည် မိန့်ကြားခဲ့၏။ သို့ဖြင့် အရှင်မြတ်သည် အရှင်ပုဏ္ဏအား မိမိ၏ သပိတ်နှင့် သင်္ကန်းသုံးထည်ကို ပေးအပ်လျက် ယင်းတို့ကို သံဃာ့ပရိသတ်အား ပေးအပ်ရန် မိန့်ကြား၏။ ယင်းနောက် အရှင်ဂဝံပတိသည် ဣဒ္ဓိပါဒ် တန်ခိုးဖြင့် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူ ၏။ အရှင်ပုဏ္ဏသည် အရှင်ဂဝံပတိ၏ ဓာတ်တော်များကို ပူဇော်ပြီး အရှင်မဟာကဿနှင့် ရဟန္တာငါးရာတို့ ရှိသည့် ယမကသာလာသို့ ပြန်ကြွလာလျက် သပိတ် သင်္ကန်းများကို ၎င်းတို့အား ပေးအပ်၍ ဖြစ်ပျက်ခဲ့ပုံကို လျှောက်ထား၏။

အရှင်မဟာကဿပသည် သံဃာတော်များအား ဗုဒ္ဓရှင် တော်မြတ် သဗ္ဗညုဉာဏ်ကို ရရှိသည့် နေရာဖြစ်သော မဂဓ တိုင်း၌ သံဃာတော်များ စည်းဝေးရန်မှာ မရှောင်လွှဲနိုင်သော အချက်ဖြစ်သည်ကို ဆင်ခြင်မိကြောင်း မိန့်ကြားပြီး သင့်တော် သော နေရာကို ရွေးချယ်ရန် သံဃာတော်များအား တိုက် တွန်းတော်မူ၏။ သံဃာ့ပရိသတ်မှ တစ်ပါးက ပထမသံဂါယ နာတင်ရန် မဟာဗောဓိပင်သို့ သွားရောက်ရန် အကြံပြု၏။ သို့ရာတွင် အရှင်မဟာကဿပမထေရ်က အဇာတသတ္တုမင်း ဗုဒ္ဓအား အလွန် ခိုင်မြဲသော သဒ္ဓါတရားရှိသူဖြစ်၍ မင်းကြီး

သည် သံဃာတော်များ လိုအပ်သည့် ပစ္စည်းလေးပါးဖြင့် ထောက်ပံ့ပေးမည် ဖြစ်သောကြောင့် သံဃာတော်များသည် ရာဇဂြိုဟ်သို့ ကြွသွားရမည် ဖြစ်ကြောင်း မိန့်တော်မူ၏။ ရ ဟန်းတော်များ သဘောတူကြလျက် ရှင်တော် ဗုဒ္ဓ၏ အလုပ် အကျွေးဖြစ်ခဲ့ပြီး သုတ္တန်ပေါင်း များစွာကို နာယူထားရသူ အ ရှင်အာနန္ဒာသည် သံဂါယနာတင် အခမ်းအနားသို့ တက် ရောက်မည် မဟုတ်လောဟု မေးမြန်းကြ၏။

အရှင်မဟာကဿပက ‘အကယ်၍ သံဃာသည် အရှင် အာနန္ဒာအား (ရဟန္တာ မဟုတ်၍) ခြွင်းချက်ဖြင့် ထည့်သွင်းခဲ့ လျှင် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာနှင့် ပတ်သက်ခဲ့ဖူးသည့် အခြားရဟန်းများ နှစ်သက်ကြမည် မဟုတ်၊ သို့ရာတွင် အကယ်၍ သံဃာတော် များ ရေအလိုရှိစဉ် ရေဖြင့် ထောက်ပံ့ပေးခြင်းအတွက် အရှင် အာနန္ဒာအား တာဝန်ပေးရန် ဆန္ဒရှိလျှင် အရှင်အာနန္ဒာအား သံဂါယနာ၌ ပါခွင့်ပြုမည်၊ သို့မဟုတ်မူ ထိုအရှင်အား ထုတ် ပယ်ထားမည်’ဟု မိန့်တော်မူ၏။ ရဟန်းတော်များက သဘော တူကြောင်း ဆန္ဒကို ဖော်ပြကြသဖြင့် အရှင်မဟာကဿပက ‘ငါ့ရှင် အာနန္ဒာ၊ သံဃာတော်များအား ရေဖြင့် ထောက်ပံ့ရန် အရှင်ဘုရားကို တာဝန်ပေးပါ၏’ဟု မိန့်တော်မူ၏။ ‘တပည့် တော် ဆောင်ရွက်ပါမည် ဘုရား’ (ဟု အရှင်မြတ်က ဆို၏)။

နိဂြောဓလိုဏ်ဂူသံဂါယနာ

အရှင်မဟာကဿပသည် ထိုမေးခွန်းကို ထပ်မံ ပြောကြား လျက် ‘သံဃာတော် အရှင်မြတ်တို့ဘုရား၊ တပည့်တော်၏ စကားကို နားထောင်ကြပါလော့။ ရှင်တော် ဗုဒ္ဓ၏ ကိုယ်ရေး အလုပ် အကျွေးဖြစ်ပြီး ကိုယ်တော်မြတ်နှင့် နီးကပ်စွာ နေ ထိုင်လျက် သုတ္တန်ပေါင်း များစွာကို နားယူခဲ့သူ ဤအရှင်အာ နန္ဒာအား သံဃာ့ပရိသတ်အတွက် ရေကို ဆောင်ယူရန် တာ

နတ်ပြည်သို့ ယူမသွားခဲ့ပါသနည်း။

ပါတိမောက်ကို သေချာအောင် မပြုခြင်း

ထို့ပြင်လည်း ရှင်တော် ဗုဒ္ဓက လခွဲ တစ်ကြိမ်စီ ပါတိမောက် ကို ရွတ်ဆိုရန် မိန့်ဆိုသောအခါ အရေးကြီးသော သိက္ခာပုဒ်၊ အရေးမကြီးသော သိက္ခာပုဒ်များ၌ ပါဝင်သော အစိတ်အပိုင်းသို့ ရောက်စဉ် ဘိက္ခုသံဃာသည် ပါတိမောက် ရွတ်ဆိုခြင်းကို ရပ်ရမည်လား၊ သို့မဟုတ် ဆက်ရွတ်ရမည်လား၊ မည်သည်က အရေးကြီးသော သိက္ခာပုဒ်၊ မည်သည်က အရေးမကြီးသော သိက္ခာပုဒ် ဖြစ်သည်ကို ရှင်တော် ဗုဒ္ဓအား မမေးလျှောက်ခဲ့ပါသနည်း။ ယခုအချိန်၌ (အရှင်ဘုရား၏ ပေါ့လျော့ခဲ့မှုကြောင့်) ပါရာဇိကလေးပါး၊ သံဃာဒိသေသ ဆယ့်သုံးပါး၊ အနိယတ နှစ်ပါး၊ နိဿဂ္ဂိယပါစိတ္တိယ သုံးဆယ်၊ ပါစိတ္တိယ ကိုးဆယ်၊ ပါဠိဒေသနီယ လေးပါးနှင့် သေခိယဓမ္မ သိက္ခာပုဒ်များမှ တစ်ပါး အားလုံးကို ခုဒ္ဒါနုခုဒ္ဒက သိက္ခာပုဒ်များဟု တပည့်တော် (အရှင်မဟာကဿပ)က ဆိုပါ၏။ တစ်ဖန် အခြားသံဃာများက ပါရာဇိက လေးပါး၊ သံဃာဒိသေသ ဆယ့်သုံးပါး၊ အနိယတ နှစ်ပါး၊ နိဿဂ္ဂိယပါစိတ္တိယ သုံးဆယ်၊ ပါစိတ္တိယ ကိုးဆယ်၊ ပါဠိဒေသနီယ လေးပါးမှ တစ်ပါးသော သိက္ခာပုဒ် အားလုံးမှာ ခုဒ္ဒါနုခုဒ္ဒက သိက္ခာပုဒ်များဟု ဆို၏။ သို့ရာတွင် အခြားသံဃာများကမူ ပါရာဇိကလေးပါး၊ သံဃာဒိသေသ ဆယ့်သုံးပါး၊ အနိယတ နှစ်ပါး၊ နိဿဂ္ဂိယပါစိတ္တိယ သုံးဆယ်၊ ပါစိတ္တိယ ကိုးဆယ်မှတစ်ပါး သိက္ခာပုဒ် အားလုံးကို ခုဒ္ဒါနုခုဒ္ဒက သိက္ခာပုဒ်များဟု ဆို၏။ တစ်ဖန် အချို့ကား

° အရှင်အာနန္ဒာ၏ ဤလစ်ဟာမှုများသည် ပထမသံဂါယနာ တင်ရန် အဓိက အကြောင်းတရား တစ်ရပ် ဖြစ်ဖွယ်ရှိ၏။

အရှင်အာနန္ဒာနှင့် သံဃာတော်များ ရောက်လာသော အခါ သံဃာတော်များက အရှင်မဟာကဿပအား မည်သည့်နေရာ၌ သီတင်းသုံးပြီး မည်သည့်နေရာ၌ သံဂါယနာ တင်မည်နည်းဟု မေးလျှောက်ကြ၏။ ဝေဠုဝန်ရှိ ကလန္တကနိဝါသ၊ သို့မဟုတ် ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်တို့မှာ သံဃာတော်များ၏ (သံဂါယနာတင်ရန်) ရည်ရွယ်ချက် မဖြစ်နိုင်သော်လည်း နိဂြောဓ^၀ မှာ သံဃာငါးရာ နေထိုင်ရန် လုံလောက်၏။ ထိုအကြောင်းကို အဇာတသတ်မင်း သိသောအခါ မင်းကြီးသည် ထိုဂူ၌ အိပ်ရာ နေရာများကို ပြင်ဆင်စေ၏။

သံဃာတော်များ စည်းဝေးကြပြီးသည်နှင့် အရှင်မဟာကဿပသည် အရှင်အနိရုဒ္ဓ မထေရ်အား သံဃာငါးရာ အနက် ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟစသော ကိလေသာ အညစ်အကြေး ရှိနေသေးသည့် သံဃာများ ရှိနေသေးသလား ဟူသည်ကို စစ်ဆေးရန် မိန့်ကြား၏။

သံဃာ့ပရိသတ်၌ ကိလေသာ အညစ်အကြေး မစင်သေးသူမှာ တစ်ပါးသာရှိပြီး ယင်းမှာ အရှင်အာနန္ဒာ ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရ၏။ သို့ဖြစ်၍ အရှင်မဟာကဿပသည် အရှင်အာနန္ဒာအား အစည်းအဝေးမှ ထုတ်ပယ်လိုက်၏။

အရှင်အာနန္ဒာက ‘အရှင်မဟာကဿပ ဘုရား၊ သည်းခံတော်မူပါဘုရား။ တပည့်တော်သည် သီလ သိက္ခာနှင့် ဓမ္မကို မကျူးလွန်ဖူးပါ။ ကောင်းသော အမှုအရာနှင့် ဆန့်ကျင်၍

° သို့မဟုတ် ပိပုလိဂူ။ Fah Hian, p. 117, Hiuen Tshang, B. ix. p. 22 ။ ယင်းတို့အရ ဤကျမ်းစာ အဆိုမှာ မှားယွင်း၏။ သံဂါယနာ တင်ခဲ့သော ဂူမှာ ဝေဘာရတောင် နံဘေးရှိ သတ္တပဏ္ဍိလိုင်ဂူ တွင် ဖြစ်၏။ မဟာဝံသ၊ စာ-၁၂ ။

လည်း မပြုမူဖူးပါ။ သံဃာတော်အား ဆန့်ကျင်သော လုပ်ရပ် မျိုးကို စိတ်ကူးဖြင့်တောင် မတွေးဖူးပါ။ အရှင်မဟာကဿပ ဘုရား၊ သို့ဖြစ်၍ ထုတ်ပယ်တော်မူပါ’ဟု လျှောက်၏။

အရှင်အာနန္ဒာ ပြစ်တင်ခံရခြင်း

‘အာနန္ဒာ၊ သင်ကား ဗုဒ္ဓ၏ နီးစပ်သည့် အလုပ်အကျွေး ဖြစ် ခဲ့၏။ သင်ဆိုသည့် မည်သည့် အပြစ်ကိုမျှ မကျူးလွန်ခဲ့ပါ ဟု သည်နှင့် ပတ်သက်၍ ဆင်ခြင်ဖွယ် ရှိ၏။ အကယ်၍ သံဃာ တော်များနှင့် ပတ်သက်ပြီး မှားယွင်းစွာ ပြုမူခြင်း မရှိဟုဆို လျှင် ရှင်တော် ဗုဒ္ဓက မိန်းမများမှာ မြွေကဲ့သို့ အန္တရာယ် ရှိ ၏ဟု မိန့်တော်မူသဖြင့် မိန်းမများအား သာသနာ့ဘောင်သို့ ဝင်ခွင့်ပြုခြင်းမှာ မှားယွင်းမည် ဖြစ်လျက် သင်သည် ယင်းတို့ အား သာသနာ့ဘောင်သို့ ဝင်ခွင့်ကို တောင်းဆိုခဲ့သည် မ ဟုတ်ပါလော့’ ဟု အရှင်မဟာကဿပက ဆို၏။

‘သည်းခံတော်မူပါ အရှင်မဟာကဿပ ဘုရား။ တပည့် တော်သည် မဟာပဇာပတိ ဂေါတမီအနေဖြင့် ကြာရှည်စွာ သည်းခံတော်မူခဲ့ကြောင်းနှင့် ဗုဒ္ဓ၏ မယ်တော် ကွယ်လွန်ပြီး နောက် ဗုဒ္ဓအား ကျွေးမွေးခဲ့ပုံကို အကြောင်းကို ဆင်ခြင်ခဲ့ ခြင်းမျှသာ ဖြစ်ပါ၏။ တပည့်တော်သည် တပည့်တော်၏ ဆွေ မျိုး မိတ်ဆွေဖြစ်သည့် အမျိုးသမီးများ သာသနာ့ဘောင်သို့ ဝင်ရောက် နိုင်ခွင့်ကိုသာလျှင် တောင်းပန်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါ၏။ ယင်း(သို့ပြုခြင်း)သည် ရှက်ဖွယ်အလုပ်အတွက် တာဝန်မရှိ သည်မှာ သေချာပါ၏’ဟု အရှင်အာနန္ဒာက ဆို၏။

သို့ဖြင့် အရှင်မဟာကဿပ မထေရ်က (‘ဗုဒ္ဓ ပရိနိဗ္ဗာန်စံ ခါနီး’) အရှင်ဘုရားတို့အား ရှင်တော် ဗုဒ္ဓက မိမိသည် ဆန္ဒရှိ

လျှင် မိမိ၏ သက်တမ်းကို ရှည်စေနိုင်ကြောင်း မိန့်တော်မူ သော အခါ လူသားအပေါင်း၏ ကောင်းကျိုးအတွက် ဤဘဝ ၏ ကျန်ရှိသော ကာလအတွင်း ဤကမ္ဘာလောက၌ ဆက် လက် အသက်ရှည်နေစေရန် အရှင်ဘုရားသည် အဘယ် ကြောင့် ဗုဒ္ဓအား မတောင်းပန်ခဲ့ပါသနည်း’ဟု ဆို၏။

‘အရှင်မဟာကဿပဘုရား၊ တပည့်တော်သည် ထိုအချိန် က မာနတ်၏ နှောင့်ယှက်ခံရသည် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ထိုသို့ မပြုနိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်ဆိုလျှင် ထိုကိစ္စသည် စဉ်းစားဖွယ် ရှက် ဖွယ်ဖြစ်ခဲ့မည် မဟုတ်ပါ’ဟု အရှင်အာနန္ဒာက ပြန်ကြား၏။

‘ထို့ပြင် အရှင်သည် နောက်ထပ် အပြစ်တစ်ခုကိုလည်း ကျူးလွန်ခဲ့၏။ ယင်းမှာ အရှင်သည် ရှင်တော်ဗုဒ္ဓ၏ ရွှေရောင် အရိပ်အောက်၌ တစ်နေကုန် အနားယူနေခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါ၏။’

‘ထိုသို့ ဖြစ်ရခြင်းမှာ ထိုအချိန်၌ အနီးပတ်ဝန်းကျင် မည် သည့်နေရာတွင်မှ ရင်နှီးကျွမ်းဝင်သည့် အခြားရဟန်း တစ်ပါး မရှိသောကြောင့် ဖြစ်ပါ၏’ဟု အရှင်အာနန္ဒာ ပြောဆို၏။

‘သို့တိုင်အောင် အရှင်ဘုရား ကျူးလွန်ခဲ့သော အခြား ပြစ်မှု ရှိပါသေး၏။ ယမကသာလာတွင် ရှင်တော် ဗုဒ္ဓ ပရိ နိဗ္ဗာန် စံတော်မူခါနီးအချိန် ရှင်တော် ဗုဒ္ဓသည် သင့်ထံ ရေ ကြည်တော် တောင်းစဉ်က (သင်သည် အဘယ်ကြောင့် ရှင် တော် မြတ်အား ရေကို ခပ်ယူ မပေးခဲ့ပါသနည်း)’။

‘အရှင်မဟာကဿပ ဘုရား၊ ထိုနေရာသို့ တပည့်တော် မသွားရောက်ခဲ့ခြင်းမှာ အံ့ဖွယ် မဟုတ်ပါ။ အကြောင်းမူ ကရု ရှုန (Kakusthana)မြစ်အား လှေပေါင်း ငါးရာ ဖြတ်ပြီးခါစ ဖြစ် ၍ မြစ်ရေ နောက်ကျနေသောကြောင့် ဖြစ်ပါ၏။’

‘ထို့ပြင် အရှင်ဘုရားသည် နတ်ဒေဝါတို့ ဆွမ်းလောင်း လှူမည်ဖြစ်ပါလျက် အဘယ်ကြောင့် (ဗုဒ္ဓ)၏ သပိတ်တော်ကို

° ဤကျမ်း စာမျက်နှာ ၁၁၅-ကို ရှု။

သို့ သွားပြီး --

‘ဂေါတမနွယ်ဝင် အရှင်အာနန္ဒာ၊ သတိဖြင့် နေပါလော့။
ညအမှောင် သစ်တစ်ပင်၏ အနီး၌နေပြီး နိဗ္ဗာန်၌
စိတ်ကို စူးစိုက်ပါ။ ဈာနသမာဓိဖြင့် နေပါ။

အရှင်သည် မကြာမီ ငြိမ်းချမ်း ရိပ်ငြိမ်ကို ရလိမ့်မည်’ ဟု
ဆို၏။

အရှင်အာနန္ဒာသည် အရှင်ဝိဇ္ဇိပုတြ၏ အကြံပေးချက်ကို
ကြားသိရသောအခါ ညနေစောင်းသွားပြီ ဖြစ်၏။ သို့ဖြင့် အ
ရှင်အာနန္ဒာသည် သစ်တစ်ပင်သို့ သွားပြီး ထိုင်လျက် နီဝရ
ဏ ကင်းဆိတ်သောစိတ်ဖြင့် နေ၏။ ည၌၏ ပထမယံ၌ အ
ရှင်မြတ်၏ စိတ်သည် ကိလေသာ အားလုံးမှ လွတ်မြောက်
သွား၏။ သန်းခေါင်ယံ၌ ကျောင်းအပြင်ဘက်၌ ခြေဆေးပြီး
ကျောင်းထဲသို့ ဝင်ပြီး ညာဘက်နံပါးဖြင့် လဲလျောင်း၏။ ခြေ
တစ်ချောင်းကို အခြားတစ်ချောင်းပေါ်၌ တင်ပြီးခါစ၌ အရှင်
သည် မြင်နိုင် မှတ်မိနိုင် ကိုယ့်ကိုယ်ကို သိနိုင်သော ပညာကို
ရရှိ၏။ ဦးခေါင်းကို ခေါင်းအုံးပေါ်၌ ချခိုက် အရှင်မြတ်၏
စိတ်သည် အာသဝအားလုံးမှ လွတ်မြောက်သွား၏။ ယင်း
နောက် ပျော်ရွှင် ငြိမ်းချမ်းမှုကို ခံစားခြင်းဖြင့် အရှင်အာနန္ဒာ
သည် ကိလေသာမှ လွတ်မြောက်လျက် ရဟန္တာအဖြစ်သို့
ရောက်သွားပြီး ဖြစ်ခြင်း၌ အရှင်မြတ်သည် ရာဇဂြိုဟ်သို့ ကြွ
တော်မူ၍ အရှင်မဟာကဿပ အမှူးပြုသော ရဟန္တာငါးရာတို့
ဓမ္မကို စုစည်းဖို့ ပြင်ဆင်နေသည့် နိဂြောဓလိုဏ်ဂူသို့ ဝင်၏။

အရှင်မဟာကဿပသည် သံဃာတော်များအား ဤသို့
မိန့်တော်မူ၏ ‘အရှင်ဘုရားတို့၊ ယခုအချိန်မှ နောက်၌ သံဃာ
တော်များသည် မေပျောက်ခြင်း သတိမပြုခြင်း ဖြစ်နိုင်ပြီး
သုတ္တတို့၏ ဂါထာများ မရှိခြင်းကြောင့် သုတ္တန္တ ဝိနယနှင့်

ပါရာဇိကလေးပါး၊ သံဃာဒိသေသ ဆယ့်သုံးပါး၊ အနိယတ
နှစ်ပါး၊ နိဿဂ္ဂိယပါတိတ္ထိယ သုံးဆယ်မှ တစ်ပါး သိက္ခာပုဒ်
အားလုံးကို ခုဒ္ဒါနုခုဒ္ဒက သိက္ခာပုဒ်များဟု ဆို၏။ အချို့မူ ပါ
ရာဇိကလေးပါး၊ သံဃာဒိသေသ ဆယ့်သုံးပါး၊ အနိယတ နှစ်
ပါးမှတစ်ပါး သိက္ခာပုဒ် အားလုံးကို ခုဒ္ဒါနုခုဒ္ဒက သိက္ခာ ပုဒ်
များဟု ဆို၏။ ယခုအချိန်၌ အကယ်၍ တိတ္ထိယတစ်ယောက်
သည် ရဟန်းအချို့ ပါရာဇိကလေးပါးကို လိုက်နာပြီး အချို့
မှာ သံဃာဒိသေသ ဆယ့်သုံးပါးကို လိုက်နာကြ၏ဟု ဆိုကြ
လိမ့်မည်။ ရဟန်းဂေါတမ၏ ဓမ္မသည် မီးခိုးကဲ့သို့ ပျောက်
ကွယ် သွားကြပြီ။ ၎င်း၏ တပည့်များသည် ၎င်း အသက်ရှိ
စဉ်က တင်းကျပ်စွာ လိုက်နာကျင့်သုံးကြသော်လည်း ယခု
အခါ၌ ၎င်းတို့သည် ၎င်းတို့ သင့်သည်ဟု ထင်သည့် ကာမ
အာရုံများကို ခွင့်ပြုနေကြ၏။ ၎င်းတို့သည် ၎င်းတို့ ပြုလို
သည်များကို ပြုကြ၏။ မပြုလိုသည်များကို မပြုဘဲ နေကြ၏။
သို့ဖြစ်၍ နောင်လာ နောင်သားများအတွက် ရှင်တော် ဗုဒ္ဓ
အား မလျှောက်ခဲ့မိခြင်း အတွက် အရှင်အာနန္ဒာသည် အမှား
အယွင်းကို ပြုခဲ့ပါ၏။

အရှင်အာနန္ဒာကမူ ‘ထိုစကားများကို ရှင်တော် ဗုဒ္ဓ မိန့်
တော်မူနေခိုက်တွင် ရှင်တော် ဗုဒ္ဓအား ဆုံးရှုံးရတော့မည် (ဟူ
သော အသိကြောင့်) တပည့်တော်သည် သောကဖြင့် ဖိစီးနေ
ခဲ့ပါ၏’ဟု ပြန်လျှောက်၏။

အရှင်အာနန္ဒာတွင် မှားယွင်းခြင်းတစ်ခု ကျန်ပါသေး၏။
ယင်းမှာ တထာဂတ၏ အလုပ်အကျွေးသည် အားလုံးသော
သတ္တဝါတို့၏ မမြဲခြင်း သဘာဝရှိသည်ကို (စိတ်ထဲ၌) စဉ်းစား
ခဲ့မိလျှင် ထို(တထာဂတ၏ အလုပ်အကျွေး)သည် သောက
ဖြင့် ခံစားရမည် မဟုတ်။ ထို့ပြင် အရှင်သည် တထာဂတ၏

လျှို့ဝှက်အင်္ဂါ အစိတ်အပိုင်းများကို အကျင့်နိမ့်သူ ယောက်ျား မိန်းမတို့အား အဘယ်ကြောင့် ပြခဲ့ပါသနည်း။

‘အရှင်မဟာကဿဘုရား၊ ထိုကိစ္စအတွက် တပည့်တော် အဖို့ စဉ်းစားဖွယ် ရှက်ဖွယ် မဟုတ်ပါ။ အကြောင်းမူ အမျိုး သမီးများမှာ သဘာဝအားဖြင့် ခံစားလွယ်ကြခြင်း၌ အကယ် ၍ ဗုဒ္ဓ၏ လျှို့ဝှက် အစိတ်အပိုင်းများကို မြင်ရလျှင် ယင်း သည် ရပ်စဲသွားမည်ဟု တပည့်တော်သည် ယူဆခဲ့ပါ၏’ဟု အရှင်အာနန္ဒာက ပြန်၍ လျှောက်၏။

‘ထို့ပြင် သင်သည် အမျိုးသမီးများအား မျက်နှာလိုက် မှုဖြင့် မြတ်ဗုဒ္ဓ၏ ရွှေရောင် အလောင်းတော်ကို အမျိုးသမီး များ၏ မျက်ရည်တို့ဖြင့် စိုရွှဲပြီး ညစ်ပေစေခဲ့၏’။

‘အကယ်၍ အမျိုးသမီးများသည် ဗုဒ္ဓအား တွေ့မြင်ခဲ့ရ လျှင် ၎င်းတို့ အများစုသည် ဗုဒ္ဓကဲ့သို့ ဖြစ်လာရန် ဆန္ဒမျိုး ဖြစ်ပေါ်မည်ဟု တွေးခဲ့ပါသည် ဘုရား’ဟု အရှင်အာနန္ဒာက ပြန်လျှောက်ထား၏။

အရှင်အာနန္ဒာ ရဟန္တာဖြစ်ခြင်း

အာနန္ဒာ၊ သင်သည် ယခုအချိန်၌ ကိလေသာ၏ စိုးမိုးမှု အောက်၌သာ ရှိသေး၏။ ဤအစည်းအဝေးသို့ ကိလေသာကို မပယ်ရှားရသေးသူဟူ၍ မည်သူမျှ လာကြမည် မဟုတ်။ သို့ ဖြင့် ဤနေရာမှ ထွက်ခွာလော့။ စင်ကြယ် သန့်ရှင်းသော ဤ ပရိသတ်၌ သင် မပါဝင်နိုင်ဟု အရှင်မဟာကဿပက ဆို၏။

° ယင်းသည် ဗုဒ္ဓ ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးနောက် ဗုဒ္ဓ၏ ရုပ်အလောင်းကို ပူ ဇော်သော အမျိုးသမီး၏ မျက်ရည်ကို ဗုဒ္ဓအလောင်းတော်၏ ခြေတော်၌ ကျစေသည်ဟု ဆိုလိုရိပ်ထင်၏။ Beal, *Four Lectures*, 75 ကို ရှု။

အရှင်အာနန္ဒာမှာ အလွန်ပင် စိတ်အားငယ်သွား၏။ သို့ ရာတွင် အရှင်မြတ်သည် ဗုဒ္ဓ ကွယ်လွန်ခါနီးအချိန်၌ မိန့်ကြား သည်ကို ပြန်၍ သတိရလာ၏။ ‘အာနန္ဒာ၊ စိုးရိမ်ခြင်း၊ ပူဆွေး ခြင်း၊ ရှုပ်ထွေးခြင်း မဖြစ်ပါနှင့်။ အရှင်မဟာကဿပအား (ရဟန်းတော်များ၏ နာယကအဖြစ်) ခန့်အပ်လော့။ အရှင် မဟာကဿပ ပြောဆိုတိုင်း သင်သည် သည်းခံပြီး ဆောင် ရွက်ရမည်။ အာနန္ဒာ မငိုကြွေးလင့်။ ဗြဟ္မစရိယကို ကျင့်ကြံ အားထုတ်ပါ။ ဓမ္မကို မပွားများဘဲ မနေလင့်’ဟု ဗုဒ္ဓသည် အရှင်အာနန္ဒာအား မိန့်တော်မူခဲ့၏။

အရှင်အနိရုဒ္ဓလည်း အရှင်အာနန္ဒာအား ‘အာနန္ဒာ၊ ကိ လေသာ အညစ်အကြေး အားလုံးကို တစ်စမကျန် ဖျက်ဆီးပြီး ရဟန္တာဖြစ်အောင် ကြိုးစားပါ။ ထိုအချိန်ကျမှ အရှင်သည် သံ ဂါယနာသို့ ဝင်နိုင်၏’ဟု မိန့်ဆို၏။

အရှင်အာနန္ဒာသည် ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးဖြစ်သော ရှင်တော် ဗုဒ္ဓအကြောင်းကို စဉ်းစားပြီး မျက်ရည်ပြည့်သော မျက်လုံး များဖြင့် စိုးရိမ်သောက ဖြစ်လျက် ဝိဇ္ဇိ(ဝေသာလီ)မြို့သို့ ထွက် ခွာခဲ့ပြီး နွေရာသီအတွင်း မိမိကိုယ်ကို ထိန်းသိမ်းလျက် သီ တင်းသုံး၏။ ထိုအချိန်က အရှင်အာနန္ဒာ၏ အနီးနေတပည့် မှာ အရှင်ဝိဇ္ဇိပုတြဖြစ်ပြီး ဤအရှင်က ပရိသတ် လေးပါးအား ဓမ္မကို ဟောကြားနေစဉ် အရှင်အာနန္ဒာသည် (ကိလေသာ အားလုံးကို ပယ်ခွာနိုင်ရန်) တရားကို ပြင်းစွာ အားထုတ်၏။ သို့ရာတွင် အရှင်ဝိဇ္ဇိပုတြသည် ၎င်း၏ ဈာနသမာဓိဖြင့် စစ် ဆေး ကြည့်ရှုသောအခါ အရှင်အာနန္ဒာသည် ကိလေသာ အားလုံး မကုန်ခန်းသေးကြောင်းသိရသဖြင့် အရှင်အာနန္ဒာထံ

° Beal, *op. cit*, p. 71. ၌ ရှင်းပြထား၏။

၂၈၀ ဗုဒ္ဓဖြစ်တော်စဉ် တိဗက်မှတ်တမ်းများ

သုတ္တန်ကို ခန္ဓာနှင့်ဆိုင်သော သုတ္တန်များအဖြစ် စုစည်း၏။ အာယတနနှင့် ပတ်သက်သော သုတ္တန်ကို အာယတနနှင့် ဆိုင်သော သုတ္တန်များအဖြစ် စုစည်း၏။ သာဝကများ ဟောကြားသော သုတ္တန်များကို သာဝကဟောကြားသော ဒေသနာတော်များအဖြစ် စုစည်း၏။ ဗုဒ္ဓ ဟောကြားချက်များ အားလုံးကို ဗုဒ္ဓ ဟောကြားသည့် သုတ္တန်များအဖြစ် စုစည်း၏။ မှတ်ဉာဏ်ကို ရရှိခြင်း၊ စိတ်ယုံလွှင့်ခြင်း(ဥဒ္ဓစ္စ)၊ ပြောင်းလဲမှုအမှန်၊ ကုဒ္ဓိပါဒ်တန်ခိုး၊ ပသာဒရုပ်ငါးပါး၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂ၊ မဂ္ဂင်္ဂ စသည်နှင့် ပတ်သက်သည်များကို မဂ္ဂင်္ဂစသည်၌ စုစည်း၏။ သမ္မာဝါစာနှင့်ဆိုင်သော သုတ္တန်အားလုံးကို သမ္မာဝါစာနှင့်ဆိုင်သော သုတ္တန်များအဖြစ် ထည့်သွင်း၏။ ဂါထာရှိသော သုတ္တန်များကို ဂါထာရှိသော သုတ္တန်များ၌ စုစည်း၏။ ရှည်သော သုတ္တန်များကို ဒီဃာဂမ၌ သွင်း၏။ အလယ် အလတ် သုတ္တန်များကို မဇ္ဈိမဂမ၌ သွင်း၏။ တစ်ပါးတွဲ၊ နှစ်ပါးတွဲ - ဆယ်ပါးတွဲ ရှိသော သုတ္တန်များကို အင်္ဂုတ္တရာဂမ၌ သွင်း၏။

အရှင်အာနန္ဒာ ပြီးဆုံးသောအခါ အရှင်မဟာကဿပက

° ဤစာပိုဒ်အရ ပထမသံဂါယနာ၌ မြတ်စွာဘုရား၏ တရားတော်များကို စာပေအက္ခရာဖြင့် ရေးသားခဲ့သည်ဟူသော ယူဆချက်ကို ဖြစ်ပေါ်စေ၏။ သို့ရာတွင် ‘ရေးသားသည်’ဟူသော ကြိယာပုဒ်ကို တစ်ကြိမ်မျှ မတွေ့ရသောကြောင့် အတိအကျကား မဆိုနိုင်။ ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသည့် ရှင်းလင်းချက်တစ်ရပ်မှာ ရဟန်းအချို့ကို ကဏ္ဍတစ်ခုကို စောင့်ရှောက်ရန် တာဝန်ပေးထားပြီး အချို့ကို နောက်ကဏ္ဍတစ်ခုအတွက် တာဝန်ပေးထားသည် ဟူသော အချက်နှင့် ၎င်းတို့အား အာဂုံဆောင်ထားရန် တာဝန်ပေးခံရသည့် အစိတ်အပိုင်းကိုသာလျှင် ၎င်းတို့က ပို့ချခဲ့ကြသည်ဟူသောအချက် ဖြစ်၏။

အရှင်အာနန္ဒာ သုတ္တန်ကို ရွတ်ဆိုခြင်း ၂၇၇

အဘိဓမ္မတို့ကို နားမလည် ဖြစ်နိုင်၏။ သို့ဖြစ်၍ နေ့လယ်ချိန်၌ သုတ္တတို့၏ ဂါထာများကို ရွတ်ဆိုပြီး ညနေပိုင်း၌ သုတ္တန္တုဝိနယနှင့် အဘိဓမ္မတို့ကို ဆွေးနွေး သို့မဟုတ် ရွတ်ဆိုရန် စဉ်းစားကြပါစို့။ ယင်းနောက် ရဟန်းတော်များက အရှင်မဟာကဿပအား သုတ္တန္တုဝိနယနှင့် အဘိဓမ္မများအနက် မည်သည်ကို အယင်ဆုံး စုစည်း (သံဂါယနာတင်)မည်နည်းဟု မေးမြန်းသောအခါ အရှင်မဟာကဿပက သုတ္တန္တုကို ရှေးဦးစွာ သံဂါယနာတင်သင့်ကြောင်း ဆုံးဖြတ်၏။

အရှင်အာနန္ဒာ သုတ္တန်ကို ရွတ်ဆိုခြင်း

ယင်းနောက် ရဟန္တာငါးရာတို့သည် အရှင်မဟာကဿပအား သံဂါယနာတင်ပွဲကို ဦးဆောင်ရန် တောင်းပန်သဖြင့် အရှင်မဟာကဿပသည် သီဟာသနပလ္လင်၌ ထိုင်၏။ ယင်းနောက် အရှင်မြတ်သည် သံဃာတော်အား ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ် ဟောကြားခဲ့သော သုတ္တန္တုကို စတင်သံဂါယနာတင်ရန် အရှင်အာနန္ဒာအား ခွင့်ပြုမည်လောဟု မေးမြန်း၏။ သံဃာတော်

° ဤစာပိုဒ်မှာ ထူးခြား၏။ ကျွန်ုပ်ဘာသာပြန်သလောက် အခြားမည်သည့် ဘာသာပြန်ကိုမျှ လက်ခံနိုင်မည် မဟုတ်။ သို့ရာတွင် မည်သည့် မူရင်းကျမ်းစာ၌ ယင်းကို ဖော်ပြမည်ကို ကျွန်ုပ်မသိပါ။ ယင်းစာပိုဒ်ကို စာပေနည်းအရ ‘နေ့လယ်တွင် သုတ္တဂါထာများကို ရွတ်ဆိုကြမည်’ဟု ဖြစ်၏။ သံဂါယနာ၏ နေ့လယ်ပိုင်း ရွတ်ဆိုမှုအကြောင်းကို အခြားနေရာ၌ ဖော်ပြထားခြင်း မရှိ။ မြင့်မြတ်သော စကားတော်များ၏ စာပိုဒ်ရှည်များကို မသင်ယူနိုင်ကြသော ရဟန်းတော်များ နားလည်စေနိုင်သည့် သုတ္တန်များ၏ ဂါထာတိုများကို စုစည်းရန် ဖြစ်ဖွယ်ရှိ၏။ ဥဒါနများအား စုစည်းမှုကို ရည်ညွှန်းခြင်း ဖြစ်မည်ဟု ထင်၏။

များသည် ဆိတ်ဆိတ်နေပြီး လက်ခံကြ၏။ ယင်းနောက် ရဟန္တာများသည် ၎င်းတို့၏ သားရေနယ် (ပိတ်စများ)ကို ပလ္လင်ပေါ်၌ ခင်းကြ၏။

ပလ္လင်ကို လက်ျာရစ် လှည့်ပြီး ညာဘက်၌ ထားလျက် မထေရ်များအား ရှိခိုးဦးညွတ်လျက် ထိုင်၏။ ယင်းနောက် အရှင်အာနန္ဒာသည် ဤသို့ တွေး၏ ‘ဗုဒ္ဓ ဟောတော်မူအပ်သော သုတ္တန်အားလုံးကို ငါနားလည်လျှင် ဗုဒ္ဓ နဂါးပြည်ရောက်စဉ် ငါ၏ရှေ့မှောက်၌ နတ်ဒေဝါများ အကြောင်းကို ဟောကြားသည့် သုတ္တန်သည် ရှိ၏။ ယင်းသုတ္တန်များကို ငါကြားသိ နားလည်သည့်အတိုင်း သမိုင်းရာဇဝင်နှင့်တကွ ငါရှင်းပြအံ့’။

ယင်းနောက် အရှင်မဟာကဿပသည် အရှင်အာနန္ဒာအား ‘လောက၏ ကောင်းကျိုးကို လိုလားလျက် မကောင်းမှုကို အောင်မြင်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည် အဓိကကျသော သီလကို အဘယ်အရပ်၌ ဟောတော်မူပါသနည်း။ အရှင်ဘုရားသည် (အရှင်ဘုရား ရွတ်ဆိုသော) သုတ္တန်ကို ရွတ်ဆိုပါ’ဟု ဆို၏။ ယင်းနောက် အရှင်အာနန္ဒာသည် မိမိကိုယ်ကို သတိအနေအထားပြု၍ အောင်မြင်သော အသံဖြင့် လက်အုပ်ချီလျက် ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနသုတ္တန်ကို ရွတ်ဆို၏။

သုတ္တန်ကို ရွတ်ဆိုပြီးသောအခါ အညာတ ကောဏ္ဍည မထေရ်က အရှင်မဟာကဿအား ‘အရှင်မဟာကဿပ ဘုရား၊ ဤသုတ္တန်ကြီးကို တပည့်တော် ကြားနာဖူးပါ၏။ ဤသုတ္တန်ကြီးကို တပည့်တော်၏ အကျိုးအတွက် (ရှင်တော်ဗုဒ္ဓ) ဟောကြားခဲ့ပါ၏။ ဤသုတ္တန်ကြီးသည် တပည့်တော်၏ သွေးနှင့် မျက်ရေ သမုဒ္ဒရာကို ခြောက်သွေ့စေပါ၏။ တပည့်တော်သည် အရိုးတောင်ကို ပယ်ရှားခဲ့နိုင်ပါ၏။ ယင်းသုတ္တန်ကြီးသည် စိတ်ညစ်ကျခြင်း၏ တံခါးကို ပိတ်စေပြီး လွတ်

မြောက်မှု တံခါးကို ပွင့်စေခဲ့ပါ၏။ ဤသုတ္တန်ရတနာကို ဟောကြားပြီးသောအခါ တပည့်တော်နှင့်အတူ နတ်ဗြဟ္မာ ရှစ်သောင်း သစ္စာဉာဏ်အမြင် ရှင်းလင်းပြီး ကိလေသာမှ လွတ်မြောက်သွားခဲ့ကြပါ၏။ ယခုအခါ၌ တပည့်တော် ကြာမြင့်စွာ ကပင် နာယူခဲ့ရသော ဤသုတ္တန်မြတ်ကို အစစ်အမှန် မဟုတ်သည့် တစ်စုံတစ်ခုကိုမျှ မတွေ့မိပါ’ဟု လျှောက်ပြီး အရှင်မြတ်သည် သတိမေ့ပြီး ကြမ်းပြင်ပေါ်သို့ လဲကျသွား၏။ အရှင် အာနန္ဒာနှင့်တကွ တက်ရောက်နေကြသော ရဟန္တာ အားလုံးလည်း ရှင်တော် ဗုဒ္ဓအား အမှတ်ရကြပြီး ဗုဒ္ဓသည်ပင် မမြဲခြင်း သဘာဝမှ မလွတ်မြောက်နိုင်ဟု ဆင်ခြင်လျက် များစွာ နှလုံးမသာမယာ ဖြစ်ကြ၏။

အရှင်မဟာကဿပက ဒုတိယသုတ္တန်ကား အဘယ်ပါနည်းဟု အရှင်အာနန္ဒာအား မေးမြန်း၏။ ဤသုတ္တန်ကိုလည်း ဗာရာဏသီမြို့အနီး ပဉ္စဝဂ္ဂိငါးဦးအား ဟောတော်မူခဲ့၏။ ဒုတိယသုတ္တန်ကို ရွတ်ဆိုပြီးသောအခါ အညာတကောဏ္ဍ မထေရ်က ယင်းသုတ္တန်မှာ မိမိအား ရဟန္တာဖြစ်စေခဲ့ကြောင်း မိမိနှင့် အခြားအဖော်ရဟန်း လေးယောက်အား ဗုဒ္ဓ၏ အဆုံးအမကို ခံယူစေခဲ့ကြောင်း စသည်ဖြင့် မြွက်ကြားပြီး မေ့မြောသွား၏။ အရှင်အာနန္ဒာသည် သုတ္တန်တိုင်းကို ရွတ်ဆိုပြီးသောအခါ အရှင်မဟာကဿပနှင့် စည်းဝေးတော်မူကြသော သံဃာတော်များက ‘ဤသည်ကား ဓမ္မတည်း၊ ဤသည်ကား ဝိနယတည်း’ဟု အသံမြင့်၍ ရွတ်ဆိုကြ၏။

ဤနည်းဖြင့် အရှင်အာနန္ဒာသည် ဗုဒ္ဓ ရှင်တော် ဟောကြားတော်မူခဲ့သည့် သုတ္တန်ပိဋကတ်တစ်ခုလုံးကို ရွတ်ဆို၏။ အရှင်အာနန္ဒာသည် သုတ္တန်များကို ဟောကြားတော်မူခဲ့သော မြို့ရွာ နိုင်ငံ များကို ဖော်ပြ၏။ ခန္ဓာနှင့် ပတ်သက်သော

ကဿပသည် ဓမ္မာသနပလ္လင်ပေါ်သို့ တက်၍ သံဃာတော်များအား ‘အရှင်မြတ်တို့ဘုရား၊ မာတိကာ၌ အဘယ်တရားတို့ ပါဝင်ပါသနည်း’ဟု မေးမြန်း၏။

သံဃာတော်များက ‘အရှင်ဘုရား၊ မာတိကာဟူသည် သိသင့်သော ထင်ရှားသည့် အချက်အလက်များအား အလုံးစုံရှင်းလင်းသွားအောင် ပြုခြင်း ဖြစ်ပါသည်’ဟု ဖြေကြားကြ၏။ ဤသို့ဖြင့် ယင်းသည် စိတ္တုပ္ပဋ္ဌာနလေးပါး၊ နိက္ခမ္မလေးပါး၊ ကုဒ္ဓိပါဒလေးပါး၊ ပသာဒရုပ်ငါးပါး၊ ဗလငါးပါး၊ ဗောဇ္ဈင်ခုနစ်ပါး၊ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး၊ ပဋိသမ္ဘိဒါလေးပါး၊ သာမညဖလလေးပါး၊ ဓမ္မစကားလုံး လေးပါး၊ ကိလေသာမှ လွတ်မြောက်ခြင်း၊ နှစ်သက်ဖွယ်သော အရာကို သိခြင်း၊ ပါရမီ၊ သုညဘာဝ၊ နေဝသညာ နာသညာ၊ သမာဓိသံသန္ဓန၊ လုံးဝနားလည်သည့် လွတ်မြောက်ခြင်း၊ အသိခံပညာ၊ ငြိမ်းချမ်းမှု၏ တည်ရာ၊ ကုဒ္ဓိဝိဓဇာဏ်၊ ဓမ္မကို စုစည်းပြီး အတူတကွထားရန် မှန်ကန်သော နည်းလမ်း၊ ဤသည်တို့ကား မာတိကာ (အဘိဓမ္မ)၌ ပါဝင်သည့် အချက်များ ဖြစ်၏ --’။

အရှင်မဟာကဿပသည် အဘိဓမ္မပိဋကကို စုစည်းမှု ပြီးဆုံးသောအခါ ကမ္ဘာမြေ အထက်ရှိ ယက္ခတို့သည် ဤသို့ ကျယ်လောင်စွာ ဆိုကြ၏ ‘အချင်းတို့၊ အရှင်မဟာကဿပနှင့်

° အရှင်မဟာကဿပသည် ဗုဒ္ဓ ဟောကြားတော်မူသော ယင်းအဘိဓမ္မာ တရားတော်များကို မူရင်း ဗုဒ္ဓဝစန၏ သီးခြား အစိတ်အပိုင်းအဖြစ် ထည့်သွင်းခဲ့သည်ကို ကျမ်းစာ၌ မဆိုကြောင်း မှတ်သင့်၏။ ယင်းတို့ကို ရှေ့တွင် ဖော်ပြမည့် သုတ္တနှင့် ဝိနယတို့၌ ချမှတ်ခဲ့သော ယင်းအကြောင်းများနှင့် ပတ်သက်သည့် အဖွင့်အဖြစ်သာလျှင် ယူဆနိုင်၏။

အရှင်အာနန္ဒာအား ‘အရှင်ဘုရား အာနန္ဒာ၊ အရှင်ဘုရား၏ ရွတ်ဆို တင်ပြမှု ပြီးဆုံးပါပြီလော’ဟု မေးမြန်း၏။

‘အရှင်မဟာကဿပ ဘုရား၊ ဤသည်မှာ တပည့်တော်ကြားနာ မှတ်သားခဲ့သည့် သုတ္တန်အားလုံး ဖြစ်ပါ၏’ဟု လျှောက်ပြီး အရှင်မြတ်သည် ဓမ္မာသနပလ္လင်မှ ဆင်း၏။

ယင်းနောက် အရှင်မဟာကဿပ မထေရ်က ‘သံဃာတော် အရှင်သူမြတ်တို့ဘုရား၊ ဗုဒ္ဓ ရှင်တော်မြတ် ဟောတော်မူအပ်ကုန်သော သုတ္တန္တပိဋက တစ်ခုလုံးကို စုစည်းပြီးပြီဖြစ်ပါ၍ ယခုအခါ၌ ဝိနယပိဋကကို သံဂါယနာ တင်ကြပါစို့ အရှင်မြတ်တို့ ဘုရား’ဟု မိန့်တော်မူ၏။

အရှင်ဥပါလိ ဝိနယကို ရွတ်ဆိုခြင်း

ထိုအချိန်၌ ပညာရှိပြီး သိက္ခာပုဒ်တော်များ၏ မူလရင်းမြစ်နှင့် သမိုင်းကြောင်းကို ကျွမ်းကျင်သည့် အရှင်ဥပါလိမထေရ် ရှိသဖြင့် အရှင်မဟာကဿပသည် ဓမ္မာသနပလ္လင်သို့ တက်ပြီး ဝိနယပိဋကအား အရှင်ဥပါလိမထေရ်က စုစည်းရန် အဆိုပြု၏။ သံဃာ့ပရိသတ်က လက်ခံပြီးသောအခါ အရှင်မဟာကဿပက အရှင်ဥပါလိအား ‘အရှင်ဥပါလိ၊ အရင်ဘုရားသည် တထာဂတ ဟောကြားတော်မူသော ဝိနယပိဋက၏ အစိတ်အပိုင်းတိုင်းကို ရွတ်ဆိုမည်လောဟု မေးမြန်းတော်မူ၏။ ‘ရွတ်ဆိုပါမည် ဘုရား’ဟု အရှင်ဥပါလိက ပြန်ကြား၏။

အရှင်ဥပါလိမထေရ် ဓမ္မာသနပလ္လင်၌ နေရာယူပြီးသော အခါ အရှင်မဟာကဿပထေရ်က အရှင်ဥပါလိအား ရှင်တော် ဗုဒ္ဓသည် ပထမဆုံးသော ရဟန်းသိက္ခာပုဒ်ကို အဘယ်အရပ်၌ အဘယ် အကြောင်းကြောင့် ပညတ်တော်မူပါသနည်းဟု မေးမြန်း၏။ အရှင်ဥပါလိမထေရ်က ‘ဗာရာဏသီမြို့

၌ ပဉ္စဝဂ္ဂါငါးဦးကို အကြောင်းပြု၍ ဝတ်ရုံ (ဧကသီ)ကို အဝန်း ညီစွာ ဝတ်ရုံရမည်ဟု ပညတ်တော်မူပါ၏'ဟု ဖြေကြား၏။

ယင်းနောက် အရှင်မဟာကဿပသည် အရှင်ဥပါလိ အား ဒုတိယ သိက္ခာပုဒ်ကို အဘယ်အရပ်၌ အဘယ်အကြောင်းကြောင့် ပညတ်တော်မူပါသနည်းဟု မေးတော်မူ၏။ 'ယင်းကို ဗာရာဏသီမြို့၌ ပဉ္စဝဂ္ဂီရဟန်း ငါးဦးကို အကြောင်း ပြု၍ တထာဂတသည် ရဟန်းများသည် သံဃာဋီကို အဝန်း ညီစွာ ဝတ်ရုံရမည်ဟု ပညတ်တော်မူ၏ -- တတိယ သိက္ခာ ပုဒ်ကို ကလန္ဒကရွာ၌ ကလန္ဒကရွာသား သုဒတ္တ အမည်ရှိ အမျိုးသားကို အကြောင်းပြု၍ ပညတ်တော်မူ၏' စသည်ဖြင့် ဖြေကြားလျက် ထိုနည်းအတိုင်း မြတ်ဗုဒ္ဓ ပညတ်တော်မူသည့် သိက္ခာပုဒ် အသီးသီးကို အရှင်ဥပါလိက ပြောပြ၏။ ၄၉၉- ပါးသော ရဟန္တာတို့သည် ဂရုတစိုက် နာယူကြ၏။ အရှင်ဥပါ လိမထေရ်က သိက္ခာပုဒ်တိုင်းကို ဖြေဆိုပြီးသောအခါ ၎င်းတို့ အားလုံးက 'ဤသည်ကား ရှင်တော် ဗုဒ္ဓ၏ ပညတ်တော်မူ ချက်များ ဖြစ်၏။ ဤသည်မှာ ဝိနည်းတော် ဖြစ်၏။ ပညတ် ချက် ဖြစ်၏ -- စသည်။ ဤသည်တို့ကား ပါရာဇိတည်း။ ဤ သည်တို့ကား သံဃာဒိသေသတည်း။ ဤသည်တို့ကား အနိ ယတ နှစ်ပါးတည်း။ နိဿဂ္ဂိယပါစိတ္တိယ သုံးဆယ်တို့တည်း။ ပါစိတ္တိယဓမ္မ ကိုးဆယ်တို့တည်း။ ပါဠိဒေသနီယ လေးပါးတို့ တည်း။ များစွာသော သေခံယဓမ္မတို့တည်း။ အဓိကရဏ

သမထ ခုနစ်ပါးတို့တည်း။ ထိုအရာများကို ထုတ်ပယ်ရမည်။ ထိုအရာများကို ထိန်းသိမ်းရမည်။ ရဟန်းဘောင်သို့ ဝင် ရောက်ပြီးဖြစ်ခြင်း၌ ဤသည်ကား ရဟန်းခံရမည့် နည်းလမ်း (ဥပသမ္ပဒါအဖြစ်ကို ရရှိရန် နည်းလမ်း) ဖြစ်၏။ ဤသည် ကား မေးမြန်းရန် နည်းလမ်းတည်း။ ဆောင်ရွက်ရန် သင့် လျော်သည့် အပြုအမူတည်း -- ဤမည် ဤမည်သော သူတို့ သည် သာသနာ့ဘောင်သို့ ဝင်ခွင့်ရှိ၏။ ဤမည် ဤမည် သော သူတို့ကား သာသနာ့ဘောင်သို့ ဝင်ခွင့် မရှိ။ ဤသည် ကား အာပတ်ကို ဒေသနာကြားမည့် နည်းလမ်းတည်း။ ဤ သည်ကား ဝါဆိုဝါကပ်ရန် နည်းလမ်းတည်း။ ဤသည်တို့ ကား စာရိတ္တသိက္ခာပုဒ်တို့တည်း။ ဤသည်တို့ကား ခုဒ္ဒက သိက္ခာပုဒ်တို့တည်း။ ဤသည်ကား နောက်ဆက်တွဲတို့တည်း။ ဤသည်တို့ကား ပူဇော်ရန် နည်းလမ်းတို့တည်း။

ယင်းနောက် အရှင်မဟာကဿပသည် 'ယခုမှနောက်၌ အသိပညာကို လိုလားမည်ဖြစ်ပြီး မည်သည့် အက္ခရာများ ရှိသည်ဖြစ်စေ လိုက်နာ ကျင့်သုံးမည်ဖြစ်သော အမျိုးကောင်း သားများကို အကြောင်းပြု၍၊ ဓမ္မ၏ အနှစ်သာရကို နှစ်သက် ကြသူများအတွက် ဗုဒ္ဓ ဟောတော်မူကြားတိုင်း သုတ္တနှင့် ဝိန ယတို့၏ အနှစ်သာရကို ကာကွယ်ရန် ငါ့ကိုယ်တိုင် မာတိ ကာကို ရွတ်ဆိုမည်' ဟု ဆင်ခြင်၏။ သို့ဖြင့် အရှင်မဟာ

° သို့ရာတွင် Beal, *op. cit.*, p. 76 တွင် ဤနေရာ၌ အရှင်ဥပါလိ မထေရ် ရွတ်ဆိုသည်မှာ ပါတိမောက်၌ စီစဉ်ထားသည့် အ တိုင်း ရွတ်ဆိုကြောင်း ဆို၏။ အချိန်ကာလအလိုက် စီစဉ်မှုမှာ ပိုပြီး ယုတ္တိရှိသည်ကို တွေ့ရ၏။

° တိဗက်ဘာသာ၌ ဝိနည်းဆိုင်ရာ ကဏ္ဍများ၏ ခေါင်းစဉ်များ မှာ အမျိုးမျိုးကွဲပြား၏။
၂ ဤစာပိုဒ် (မူရင်း တိဗက်ဘာသာ)မှာ မရှင်းလင်း။ Beal ၏ 'အဘိဓမ္မပိဋကမူရင်း' *op. cit.*, p. 79 တွင် ယင်းကို အရှင်အာ နန္ဒာ ရွတ်ဆိုကြောင်း ဆိုသော်လည်း တစ်စိတ်ဒေသ တူ၏။

‘အရှင်သာရိပုတ္တရာ၊ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာနနှင့် အရှင်မဟာကဿတို့လည်း ပရိနိဗ္ဗာန် စံပါပြီ။ ယခုအခါ၌ သင်သည် ဗုဒ္ဓသာဝကများအား လှူဒါန်း၍ အလုပ်အကျွေး ပြုပြီးပြီ ဖြစ်၍ ဓမ္မဖြင့် အနားယူလျက် ဗုဒ္ဓသာသနာတွင်းသို့ ဝင်ရောက်ပြီး ရဟန်းပြုပါ’ဟု အရှင်အာနန္ဒက မိန့်ကြား၏။ ‘အရှင်မြတ် မိန့်တော်မူတိုင်း ဆောင်ရွက်ပါမည်’ဟု လျှောက်ထားပြီး သာဏဝါသိကသည် သာသနာ့ဘောင်၌ ရဟန်းပြု၏။ များမကြာမီ အရှင်သာဏဝါသိကသည် အသိပညာသုံးမျိုးကို ရရှိပြီး အရှင်အာနန္ဒာ ရွတ်ဆိုသမျှ အားလုံးကို မှတ်မိနိုင်သဖြင့် များမကြာမီ ပိဋကတ်သုံးပုံကို နှုတ်ရအာဂုံ ဆောင်ပြီး ဖြစ်သွား၏။

တစ်နေ့သ၌ ဝေဠုဝနကျောင်းတိုက်တွင် ရဟန်းတစ်ပါးသည် အောက်ပါဂါထာကို မိန့်ဆို၏ --

‘နှစ်ပေါင်း တစ်ရာ အသက်ရှည်သူ
ရေထဲ၌ရှိသော ငှက်၏ ခြေရာကဲ့သို့
ရေထဲ၌ ငှက်ခြေရာ၏ သွင်ပြင်ကဲ့သို့
လူတိုင်း၏ အသက်နှင့် သီလသည် ခြားနား၏’။

အရှင်အာနန္ဒာသည် ထိုဂါထာကို ကြားရသောအခါ၌ ထိုရဟန်းများ ရှိသော နေရာသို့ ကြွတော်မူပြီး ‘အရှင်၊ ဗုဒ္ဓ ရှင်တော်မြတ်သည် ထိုကဲ့သို့ မိန့်တော် မမူ၊ ဗုဒ္ဓသည် အောက်ပါအတိုင်းသာ ဟောတော်မူပါ၏ --

° ကျမ်းဂန် စာသားမှာ လုံးဝ ရှင်းလင်းခြင်း မရှိ။ ကျွန်ုပ်အနေဖြင့် ဒုတိယနှင့် တတိယ စာကြောင်းများ၌ bya rkang ကို bya kar ဟု ယူရန် အကြံပြုပါ၏။ စာလုံးနှစ်လုံးမှာ ပုံစံအရ တူသော်လည်း ယင်းသို့ တူညီမှုသည် လေးကြောင်းမြောက် စာကြောင်းကို မရှင်းမလင်း ဖြစ်စေ၏။

ရဟန္တာငါးရာတို့သည် တထာဂတ၏ ပိဋကတ်သုံးပုံကို သံဂါယနာ တင်ပြီးဖြစ်၏။ နတ်ဒေဝတို့ အရေအတွက် များပြားလာပြီး အသုရာတို့ ပျောက်ကွယ်သွားလိမ့်မည် --’။

အရှင်မဟာကဿပ ပရိနိဗ္ဗာန်စံခြင်း

သံဂါယနာ ပြီးဆုံးသွားသောအခါ အရှင်မဟာကဿပသည် နောင်လာ နောင်သားများအတွက် ဗုဒ္ဓဝစနကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရန် လိုအပ်သော အားလုံးကို ဆောင်ရွက်ပြီး ဖြစ်၍ ပရိနိဗ္ဗာန်စံရန် အချိန်ကျပြီ ဖြစ်ကြောင်း ဆင်ခြင်၏။ သို့ဖြင့် အရှင်မြတ်သည် အရှင်အာနန္ဒာအား ဤသို့ ဆို၏ ‘ငါ့ရှင် အာနန္ဒာ၊ ရှင်တော်ဗုဒ္ဓသည် ဓမ္မကိုစောင့်ရှောက် ထိန်းသိမ်းခြင်းအတွက် တပည့်တော်အား တာဝန်ပေးခဲ့ပါ၏။ တပည့်တော် ကွယ်လွန်သောအခါ ငါ့ရှင်သည် ဓမ္မကို စောက်ရှောက်ရမည်။ ထို့ပြင် ရာဇဂြိုဟ်မြို့၌ ကုန်သည် တစ်ယောက် မွေးဖွားလိမ့်မည်။ လျော်တေ အဝတ်ကို ဝတ်ရုံသောကြောင့် ထိုကုန်သည်အား သာဏဝါသိကဟု ခေါ်လိမ့်မည်။ ပင်လယ်ခရီးမှ ပြန်လာပြီးနောက် ထိုကုန်သည်ကား သံဃာတော်များအား ငါးနှစ်ပတ်လုံး အလုပ်အကျွေး ပြုလိမ့်မည်။ ယင်းနောက် သာသနာ့ဘောင်ထဲ ဝင်လိမ့်မည်။ ငါ့ရှင်သည် ထိုရဟန်းအား ဓမ္မကို သင်ကြားပေးရမည်’။

ယင်းနောက် အရှင်မဟာကဿပသည် မဟာစေတီကြီးလေးဆူနှင့် ဗုဒ္ဓဓာတ်တော်များ ဌာပနာထားသည့် စေတီတော် ရှစ်ဆူတို့ကို ဖူးမြော်ပြီးနောက် နဂါးတို့ ဌာနေသို့ ကြွတော်မူပြီး ဗုဒ္ဓ၏ စွယ်တော်ဓာတ်ကို ရယူလျက် ထိုအတူ တာဝတိံသာ နတ်ပြည်ရှိ အခြား စွယ်တော်ဓာတ် တစ်ဆူကိုလည်း ပင့်ဆောင်တော်မူ၏။ (တာဝတိံသာ နတ်ပြည်ရှိရာ) မြင်းမိုရ်တောင်ထိပ်မှ ပျောက်ကွယ်ပြီး ရာဇဂြိုဟ်မြို့သို့ ကြွ

လာတော်မူလျက် မိမိ ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော့မည် ဖြစ်ကြောင်း အဇာတသတ္တု ဘုရင်အား မိန့်ကြားရန် ဆုံးဖြတ်တော်မူ၏။ အရှင်မြတ်သည် ဘုရင့်နန်းတော်သို့ ကြွတော်မူ၍ တံခါးစောင့်အား ‘အဇာတသတ္တုမင်းထံသို့ သွားပြီး အရှင်မဟာကဿပသည် မင်းကြီး၏ တံခါးဝ၌ ရပ်နေကြောင်း အသိပေးပြီး မင်းကြီးအား တွေ့လိုကြောင်း ပြောပါ’ဟုဆို၏။ ‘မင်းကြီး ကျိန်းစက်နေပါသည် အရှင်’ဟု သတင်းပို့သူက ဆို၏။ သို့ရာတွင် အရှင်မြတ်က သတင်းပို့သူအား သွား၍ပြောရန် တစ်ဖန်ပြောသော်လည်း ‘အရှင်ဘုရား၊ (တပည့်တော်သည် မင်းကြီးအား နှိုးလှောင်) မင်းကြီးမှာ ကြမ်းတမ်းသူ ဖြစ်၍ တပည့်တော်အား သတ်ပစ်နိုင်ပါသည်’ဟုဆို၏။ ‘သို့ဖြစ်မူ မင်းကြီး နိုးလာသောအခါ အရှင်မဟာကဿပ ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီ ဖြစ်ကြောင်း ပြောပါ’ဟု အရှင်မြတ်က မိန့်တော်မူ၏။ ယင်းနောက် အရှင်မဟာကဿပသည် တောင်ဘက်ရှိ ကုက္ကုဋ္ဌပါဒ တောင်ထွတ်သို့ တက်ပြီး တောင်ထွတ် သုံးခု၏ အလယ်၌ မြက်ဖျာကို ခင်းလျက် အရှင်မြတ်သည် ထိုအချိန်မျိုး၌ ဖြစ်လေ့ရှိသော အံ့ဩဖွယ် တန်ခိုးများ ပြပြီးနောက် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူ၏။

အဇာတသတ် ဘုရင်သည် အရှင်မဟာကဿပ ပရိနိဗ္ဗာန်စံကြောင်း သိရသဖြင့် အလွန်အမင်း နှလုံးမချမ်းမြေ့ဖြစ်သွား၏။ သို့ဖြင့် အရှင်အာနန္ဒာနှင့်အတူ မင်းပရိသတ် ခြံရံလျက် ကုက္ကုဋ္ဌတောင်ပေါ်သို့ တက်ပြီး ‘ဗုဒ္ဓ ရှင်တော်မြတ်

၁ Hiuen Thsang, B. ix. 6. ၌ ရှင်းပြ၏။ ၎င်းက အရှင်မဟာကဿပ ပရိနိဗ္ဗာန်စံသည်မှာ ဗုဒ္ဓ ရှင်တော်မြတ် ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးနောက် နှစ်ပေါင်း နှစ်ဆယ်အကြာမှာ ဖြစ်ကြောင်းလည်း ဆို၏။ ယင်း၊ စာ-၇။

ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးနောက် ရှင်တော် ဗုဒ္ဓအား မတွေ့နိုင်ချေ။ အရှင်မဟာကဿပ ပရိဗ္ဗာန်စံပြီးပြီးနောက်လည်း အရှင်မြတ်ကို ဖူးတွေ့ရတော့မည် မဟုတ်’ဟု အရှင်အာနန္ဒာအား လျှောက်ထားခြင်း၌ အရှင်အာနန္ဒာသည် မင်းကြီးအား ဖူးတွေ့စေရမည်ဟု ကတိပေး၏။ ထို့ပြင် အဇာတသတ္တုသည် အရှင်မဟာကဿပ ပရိနိဗ္ဗာန်စံသည့်နေရာ၌ စေတီတစ်ဆူ တည်ထားစေပြီး ပူဇော်ကိုးကွယ်၏။

အရှင်အာနန္ဒာ အသက်အရွယ်ကြီးရင့်ခြင်း

သာဏဝါသိကသည် ပင်လယ်မှ ပျော်ရွှင်စွာ ပြန်လာပြီး^၂ ၎င်း၏ ဘဏ္ဍာတိုက်မှ ဘဏ္ဍာများကို ထုတ်ယူ၍ သံဃာအား ငါးနှစ်ပတ်လုံး ပြုစုစောင့်ရှောက်၏။ ယင်းနှစ်ကာလ ပြည့်သောအခါ ဝေဠုဝန်သို့ သွားလျက် ဂန္ဓကုဋိ တံခါးဝ၌ ရပ်နေသော အရှင်အာနန္ဒာအား ရှိခိုးပြီး ‘မြတ်စွာဘုရား အဘယ်မှာနည်း’ဟု မေးလျှောက်၏။ ‘ဒကာ၊ မြတ်စွာဘုရားကား ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပါပြီ’ဟု မိန့်ကြား၏။ သာဏဝါသိကသည် ထိုသတင်းကို ကြားရသောအခါ မေ့မြောပြီး မြေကြီးပေါ်သို့ လဲကျသွား၏။ ၎င်းအား ရေဖြင့် ပက်ဖျန်းဖြင့် သတိရလာသောအခါ ‘အရှင်သာရိပုတ္တရာ အဘယ်မှာနည်း’ဟု မေးပြန်၏။

၁ မူရင်းကျမ်း၌ အရှင်အာနန္ဒာသည် မင်းကြီး၏ ကတိကို ပြည့်စေစေသည်ဟု မဆို။ သို့ရာတွင် အခြားမှတ်တမ်းများအရ အဇာတသတ္တုသည် တောင်ဖြင့် ဖုံးသွားသည့် အရှင်မဟာကဿ၏ အလောင်းတော်ကို ဖူးတွေ့ရကြောင်း သိရ၏။

၂ ဤနေရာ၌ ကျမ်းစာမူရင်းမှာ အနီးစပ်ဆုံး လိုက်ရန် မဖြစ်နိုင်လောက်အောင် အဓိပ္ပာယ် ထွေးပြား၏။ ကျွန်ုပ်အနေဖြင့် အရေးပါသည့် အချက်လောက်ကိုသာလျှင် ထုတ်ပြလိုက်၏။

မဟုတ်။ ဝေသာလီနိုင်ငံ၌ ပရိနိဗ္ဗာန် စံလျှင်လည်း ယင်းတို့က အဇာတသတ္တုအား ဓာတ်တော် တစ်ဝက်ကို ဝေမျှလိမ့်မည် မဟုတ်။ ငါသည် ဂင်္ဂါမြစ်၏အလယ်၌ ပရိနိဗ္ဗာန်စံမည်’ဟု စဉ်းစား၏။ သို့ဖြင့် အရှင်မြတ်သည် ဂင်္ဂါမြစ်သို့ ကြွတော်မူ၏။

ထိုအချိန်၌ အဇာတသတ္တုသည် အမိုးကို ထောက်ထားသောတိုင် ကျိုးကျသည်ဟု အိမ်မက်မြင်သဖြင့် မင်းကြီးသည် အထိတ်တလန့်ဖြစ်ပြီး နိုးလာချိန်တွင် တံခါးစောင့်ထံမှ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော့မည်ဟူသော သတင်းကို ကြားရ၏။ ထိုသတင်းကို ကြားရခြင်း၌ မင်းကြီးသည် သတိမေ့ပြီး မြေကြီးပေါ်သို့ လဲကျ၏။ ရေပက်ဖျန်ပြီးနောက် သတိပြန်ရလာသောအခါ မင်းကြီးက ‘အရှင်အာနန္ဒာသည် အဘယ်အရပ်၌ ပရိနိဗ္ဗာန်စံမည်နည်း’ဟု မေးမြန်း၏။ ‘မင်းကြီး၊ ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်၏ နောက်တော်ပါးမှ လိုက်ပါရန် ဖြစ်လာသူ၊ ဓမ္မရတနာသိုက်ကို စောင့်ရှောက်ခဲ့သော မဟာဉာဏစွမ်းအားရှင်၊ မိမိ၏ အသိဉာဏ်ဖြင့် ဘဝကို ဖမ်းချုပ်နိုင်သူ အရှင်အာနန္ဒာသည် ဝေသာလီမြို့သို့ ကြွတော်မူပြီး ဖြစ်ပါ၏’ဟု အရှင်သာဏဝါသိက မထေရ်က မင်းကြီးအား ပြန်ကြား၏။ သို့ဖြင့် အဇာတသတ္တုသည် အင်္ဂါလေးရပ်ရှိသော စစ်တပ်ကြီးကို ပြင်ဆင်လျက် ဂင်္ဂါမြစ် ကမ်းပါးသို့ ထွက်ခဲ့၏။

နတ်ဒေဝါတို့သည် ဝေသာလီမြို့သူ မြို့သားတို့အား ‘လူသားတို့၏ မီးရှူးတန်ဆောင်၊ လူသား အားလုံး ချစ်မြတ်နိုးခံရသူ၊ မဟာစွမ်းအားရှင် အရှင်အာနန္ဒာသည် သောက၏ အရိပ်ကို ပယ်ခွာပြီးဖြစ်ခြင်း၌ ယခုအခါ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော့မည်ဖြစ်၏’ဟု ပြောကြားကြ၏။ သို့ဖြင့် ဝေသာလီမြို့သား လိစ္ဆဝီမင်းတို့သည် ယင်းတို့၏ စစ်တပ်ကို ပြင်ဆင်လျက် ထွက်ခဲ့ကြသဖြင့် ၎င်းတို့ ဂင်္ဂါမြစ်ကမ်းသို့ ရောက်ကြစဉ် အရှင်အာနန္ဒာ

‘နှစ်ပေါင်း တစ်ရာ အသက်ရှည်သောကြောင့် ထိုသူ၌ အိုခြင်း နာခြင်းတို့ ရှိ၏။ လောက၌ တည်မြဲခြင်း ရှိသည်ဟု ယုတ်မြတ်မဟူ လူသားများအား ဟောကြားခြင်းဖြင့် မယုံကြည်သူသည် ဒေါသအတွေး ရှိလိမ့်မည် ယုံကြည်သူသည် အတွေးအမြင်ကို ပြောင်းလိမ့်မည်။ သုတ္တန်ကို မှားယွင်းစွာ နားလည်သူများသည် ညွှန်နစ်သည့် နွားသူငယ်နှင့် တူ၏။ ၎င်းတို့သည် စုတိပြတ်ကြွေ သေချိန် နီးသော် သေခြင်းအတွက် အသိပညာရှိမည် မဟုတ်။ ကြားနာရပြီးသည်ကို နားမလည်လျှင် အကျိုးမရှိ၊ မှားယွင်းသည်ကို နားလည်ခြင်းသည် မီးခိုးနှင့် တူ၏။ ကြားနာခြင်းနှင့် မှန်စွာ နားလည်ခြင်းတို့မှာ အသိဉာဏ် ထက်မြက်ခြင်းဟူသော အကျိုးရှိ၏။’

ထို့နောက် ထိုရဟန်းသည် (၎င်း၏)ဆရာအား ဤသို့ ဆို၏ ‘အရှင်အာနန္ဒာသည် အသက်အရွယ် ကြီးရင့်ပါပြီ။ အရှင်မြတ်၏ မှတ်ဉာဏ်မှာ ယုတ်လျော့နေပါပြီ။ အိုမင်း ရင့်ရော်မှုကြောင့် အရှင်မြတ်ကား ပြိုပျက်နေပါပြီ။ မှတ်ဉာဏ်လည်း ဆိုးရွားနေပါပြီ။ အရှင်မြတ်သည် ကောင်းစွာ မမှတ်မိတော့ပါ။ အရှင်၏စိတ်တော်မှာ အိုမင်းခြင်းကြောင့် အားနည်းနေပါပြီ။ ၎င်း၏ဆရာက ‘အရှင်အာနန္ဒာသည် နောက်တစ်ကြိမ် မှားပြန်ပြီဟု သွားပြီး ပြောချေ’ဟု ဆိုသဖြင့် ထိုရဟန်းသည်

၀ တစ်ဖန် ကျမ်းစာ စာသားမှာ မှန်ကန်ခြင်း မရှိ။ သို့မဟုတ် ယင်းသည် အရှင်အာနန္ဒာ၏ မှတ်ဉာဏ် ချို့ယွင်းမှုကို တမင်တကာ ဖော်ပြခြင်း ဖြစ်လေသလော။

အရှင်အာနန္ဒာထံသို့ သွား၍ ဆရာဆိုတိုင်း ပြန်လျှောက်၏။ အရှင်အာနန္ဒာက ‘ချစ်သား၊ ငါသည် ရှင်တော် ဗုဒ္ဓ ထိုသို့ မိန့်တော် မမူဟု မဆိုပါ’ ဟု ဆို၏။ ရဟန်းသည် ၎င်းဆရာ၏ စကားကို ထပ်ပြောပြန်သဖြင့် အရှင်အာနန္ဒာက ‘အကယ်၍ ငါသည် ၎င်း၏ ဆရာရဟန်းအား စကားပြောလျှင် အငြင်းပွားဖွယ် ရှိ၏။ ထိုရဟန်း ရှိရာသို့ သွားရန် ငါမှာ တာဝန်မရှိ။ ၎င်းလည်း ငါရှိရာသို့ ရောက်မလာ’ ဟု ပြန်ကြား၏။

အရှင်အာနန္ဒာ၏ နောက်ဆုံးအချိန်

ယင်းနောက် အရှင်အာနန္ဒာသည် ဤသို့ တွေး၏ ‘အရှင်သာပုတ္တရာ၊ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်စသော မထေရ်တို့သည် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူကြပြီ။ ငါပရိနိဗ္ဗာန် စံပြီးနောက် ရှင်တော် ဗုဒ္ဓ၏ ဓမ္မသည် နှစ်ပေါင်း တစ်ထောင် တည်တံ့နေလိမ့်မည်။ ရှေးရှေးသော ပုဂ္ဂိုလ်များသည် ယခုအခါ ကွယ်လွန်သွားကြပြီ။ နောင်လာ နောင်သား လူငယ်များနှင့် ငါသည် သဘောတူညီခြင်း မရှိ။ ငါသည် တစ်ကိုယ်တည်း ဖြစ်၏။ ငါသည် စွန့်ပစ်ခံ တစ်ယောက်ကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ငါနှင့် ပတ်သက်သူများ မိတ်ဆွေများ အားလုံးမှာ ကြာမြင့်စွာကပင် ထွက်ခွာသွားကြပြီ ဖြစ်၏။ --’ သို့ဖြင့် အရှင်အာနန္ဒာသည် သာဏဝါသိကအား ‘ချစ်သား၊ ရှင်တော် ဗုဒ္ဓသည် ဓမ္မကို အရှင်မဟာကဿပအား အပ်နှံပြီးနောက် ပရိနိဗ္ဗာန် စံလွန်တော်မူ၏။ အရှင်မဟာကဿပသည် ဓမ္မကို ငါ့အား အပ်နှင်းခဲ့၏။ ငါသည်

၀ ဤနေရာ၌ ကျမ်းစာ စာသားမှာ မမှန်ကန်ဟု ယူဆ၏။ ပြောဆိုပုံမှာ မပတ်သက်ဘဲ ရှိ၏။ သို့မဟုတ် ဤနေရာ၌ တစ်ဖန် အရှင်အာနန္ဒာသည် ယခင်ဆိုပြီးသား စကားကို မေ့လျော့နေသည်ဟု ယူဆဖွယ်ရှိ၏။

သင့်အား ဓမ္မကို ယုံကြည်စွာ အပ်နှင်းပါ၏။ ငါ ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးနောက် သင်သည် ဓမ္မကို ကာကွယ်ရမည်။ ထို့ပြင် မထုရာမြို့၌ မထုရာမြို့ ကုန်သည်၏သားများ ဖြစ်ကြသည့် နတနှင့် ဖတ (Nata and Phata) တို့သည် ရိမုရုန္န (Rimurun-dha) အရပ်၌ ကျောင်းတိုက်တစ်ခု တည်ဆောက်ပြီး ထိုကျောင်းတိုက်ကို ဦးဆောင်ကြလိမ့်မည် ဖြစ်ကြောင်း ရှင်တော်ဗုဒ္ဓ ဟောတော်မူပြီး ဖြစ်၏။ ရိမုရုန္နကျောင်းတိုက်ကို တည်ထောင်ပြီးနောက် ဂုတ္တအမည်ရှိ နံ့သာရောင်းသူ၏သား ဥပဂုတ္တသည် ဗုဒ္ဓ ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးနောက် နှစ်တစ်ရာ အကြာတွင် ရဟန်းပြုလျက် ဗုဒ္ဓ၏ လက္ခဏာကြီးငယ် မပါသည့် ဗုဒ္ဓတစ်ဆူ ဖြစ်လာပြီး^၂ ထိုအရှင်သည် ဗုဒ္ဓ၏ လုပ်ဆောင်မှု အားလုံးကို ဆောင်ရွက်မည် ဖြစ်ကြောင်းလည်း ဗုဒ္ဓ ဟောတော်မူ၏ -။

ယင်းနောက် အရှင်အာနန္ဒာက ‘ငါ၏ ပရိနိဗ္ဗာန် စံချိန် ရောက်ပြီ’ ဟု မိန့်တော်မူ၏။ ယင်းနောက် အရှင်မြတ်သည် ‘အကယ်၍ ဤ(ဝေဠုဝန)၌ ပရိနိဗ္ဗာန်စံလျှင် အဇာတသတ္တု မင်းနှင့် ဝိဇ္ဇီတိုင်းသားများမှာ အချင်းချင်း မကောင်းသော စကားလုံးများဖြင့် ပြောဆိုနေကြသဖြင့် ဝေသာလီတိုင်းသား လိစ္ဆဝီများသည် ငါ၏ ဓာတ်တော် တစ်ဝက်ကို ရကြလိမ့်မည်

၀ တာရနာထ၏ ကျမ်းစာ၊ စာ-၁၁ တွင် ရှင်းပြ၏။
၂ ဤဖော်ပြချက်ကို အရှင်ဥပဂုတ္တသည် အရဟန္တ (ရဟန္တာ) ဖြစ်သော်လည်း ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်တွင် တွေ့ရသည့် လက္ခဏာတော်ကြီး သုံးဆယ့်နှစ်ပါး သို့မဟုတ် လက္ခဏာတော်ငယ် ရှစ်ဆယ်နှင့် မပြည့်စုံဟု ဆိုရန်ရှိ၏။ Hdsangblun အမည်ရှိ(တဗက်)ကျမ်း၊ အခန်း-၄၇ တွင် ဖော်ပြသည့် အရှင်ဥပဂုတ္တထေရ် အကြောင်းတွင် အရှင်သည် ဗာရာဏသီမြို့ ဇာတိဖြစ်ပြီး အရှင်ယသ မထေရ်က ဗုဒ္ဓဝါဒီအဖြစ် သွတ်သွင်းခဲ့ကြောင်း ဆို၏။

တော်မူ၏။ ထိုအခိုက် မဂဓတိုင်းသား အမျိုးသား တစ်ဦးသည် အရှင်မြတ်အား ကြည်ညိုစိတ်ဖြင့် မျက်ရည်ကျလျက် ‘အရှင်ဘုရား ဤဖက်ကမ်းသို့ ကြွတော်မူပါ’ ဟု ဟစ်ကြွေး၏။ ဝိဇ္ဇီတိုင်းသား အမျိုးသား တစ်ယောက်လည်း ကြည်ညိုသော မျက်ရည်ဖြင့် ထိုအတူ ဟစ်အော်၏။ မြစ်ကမ်းပါးမှ ထိုလူနှစ်ယောက်၏ ဟစ်အော်သံကို ကြားရခြင်း၌ အရှင်အာနန္ဒာ မထေရ်သည် မိမိ၏ ကိုယ်ခန္ဓာကို နှစ်ကိုယ် ခွဲပြတော်မူ၏။ ယင်းနောက် ပရိသတ်များအား ဆုတော် ပေးလျက် တန်ခိုးအမျိုးမျိုးကို ပြတော်မူပြီး မီးလျှံသို့ သွန်ချသော ရေကဲ့သို့ ငြိမ်းပြီး ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူ၏။ အရှင်မြတ်၏ ဓာတ်တော်တစ်ဝက်ကို ဝေသာလီတိုင်းသားတို့ ပင့်ဆောင်ပြီး အခြားတစ်ဝက်ကို အဇာတသတ် ဘုရင်က ပင့်ဆောင်သွား၏။ ထို့ကြောင့် ဤသို့ ဆိုကြ၏ --

‘ကြီးမြတ်သော ဉာဏ်ဝရဇိန်ဖြင့် ခန္ဓာကိုယ်ဟူသော
တောင်ကြီးကို အောင်နိုင်သူသည်
ကိုယ်တစ်ဝက်ကို (မဂဓ)ဘုရင်အား ပေးပြီး
စွမ်းအားရှင်သည် ကျန်တစ်ဝက်ကို ဝိဇ္ဇီနိုင်ငံအား ပေး၏’။

လိစ္ဆဝီတို့သည် ဝေသာလီမြို့၌ စေတီတစ်ဆူ တည်ပြီး ယင်း၌ အရှင်အာနန္ဒာ၏ ဓာတ်တော်တစ်ဝက်ကို ဌာပနာ၏။ ထိုအတူပင် အဇာတသတ္တမင်းလည်း ပါဠိလိပုတ္တမြို့၌ စေတီတည်ပြီး ဓာတ်တော်တစ်ဝက်ကို ထိုစေတီ၌ ဌာပနာ၏။

° ထိုအချိန်က မဂဓဘုရင် အဇာတသတ္တမင်းသည် ပါဠိလိပုတ္တကို တိုက်ခိုက် အောင်မြင်ပြီး ဖြစ်၏။ (ဘသာပြန်သူ)။

သည် လှေပေါ်သို့ တက်၍ ဂင်္ဂါမြစ်လယ်သို့ ကြွတော်မူ၏။ အဇာတသတ္တမင်းသည် အရှင်အာနန္ဒာ၏ ခြေတော်ရင်း၌ ဦးညွတ်လျက် ‘ဗုဒ္ဓတစ်ဆူ၏ ကျယ်ပြောသော ဉာဏ်မျက်လုံးသည် ပွင့်ချပ်တစ်ရာရှိသော ပန်းပွင့်ကဲ့သို့ ပွင့်လန်းပါ၏။ (ကာမ ရူပ အရူပဟူသော) ဘဝသုံးမျိုး၏ မီးရှူးတန်ဆောင်ဖြစ်ပြီး နိဗ္ဗာန်သို့ ကြွဝင်တော်မူသော အရှင်မြတ်ဘုရား၊ တပည့်တော်တို့သည် အရှင်မြတ်အား ကိုးကွယ်ပါ၏။ အရှင်မြတ်သည် ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံပြီးဖြစ်လျှင် တပည့်တော်တို့၏ အကျိုးအတွက် အရှင်ဘုရား၏ ခန္ဓာကိုယ်သည် အရှင်ဘုရားရှိရာ ရေထဲမှ တပည့်တော်တို့ ရှိသည့် ကုန်းပေါ်သို့ ကျပါစေသတည်း’ ဟု ဆို၏။ ဝေသာလီ တိုင်းသားတို့လည်း ထိုနည်းအတူ ဆို၏။ သို့ရာတွင် အရှင်အာနန္ဒာသည် ဤသို့ ဆင်ခြင်၏ ‘အကယ်၍ ငါသည် ငါ၏ ခန္ဓာကိုယ်ကို မဂဓနိုင်ငံတော်ဖက်သို့ ချခဲ့မှု လိစ္ဆဝီတို့သည် စိတ်မကောင်း ဖြစ်မည်မှာ သေချာ၏။ ဝိဇ္ဇီနိုင်ငံဖက်သို့ ချခဲ့မှု မဂဓဘုရင်သည် စိတ်မကောင်း ဖြစ်မည်။ သို့ဖြစ်၍ ငါ့ခန္ဓာကိုယ် တစ်ဝက်စီကို (နှစ်ပြည်ထောင်) ဘုရင်နှင့် တိုင်းသူပြည် သားများအား (အညီအမျှ) ပေးမည်။ ဤနည်းဖြင့် ဓာတ်တော်များသည် ကြာရှည်စွာ အပူဇော်ခံရလိမ့်မည်’ ဟု ဆင်ခြင်တော်မူ၏။

အရှင်အာနန္ဒာ ပရိနိဗ္ဗာန် စံခါနီးသောအခါ ကမ္ဘာမြေသည် နည်းလမ်း ခြောက်မျိုးဖြင့် တုန်လှုပ်၏။ ထိုအခိုက်တွင် တပည့် ပရိသတ် ငါးရာရှိသော ရသေ့တစ်ပါးသည် တန်ခိုးဖြင့် အရှင်အာနန္ဒာထံသို့ ကြွလာပြီး လက်အုပ်ချီလျက် ‘တပည့်တော်တို့အား ကောင်းစွာ ဟောတော်မူအပ်သော သာသနာတော်တွင်းသို့ ဝင်ခွင့်ပြုပြီး ရဟန်းပြုပေးလျက် ရဟန်းတို့၏ အသုံးအဆောင်များကို ရပါရစေ’ ဟု လျှောက်ထား၏။ သို့

ဖြင့် အရှင်အာနန္ဒာ မထေရ်က ‘သင်၏ တပည့်များနှင့်အတူ လာခဲ့ပါလော့’ဟု ဆိုသဖြင့် (၎င်းတို့၏) ဆန္ဒကို မသိနိုင်သော် လည်း တပည့်ငါးရာတို့မှာ ထိုနေရာသို့ ရောက်သွားကြ၏။ အရှင်အာနန္ဒာသည် မြစ်၏အလယ်၌ မြေနေရာတစ်ခု ဖန် ဆင်းပြီး အတွင်းသို့ (လူအများ) မဝင်ရောက်နိုင်အောင် ပြု လျက် ရသေ့နှင့် ၎င်း၏တပည့် ငါးရာတို့အား ရဟန်းအဖြစ် ကို ပြုပေး၏။ မိမိတို့ အလိုရှိသော ဥပသမ္ပဒ ရဟန်းအဖြစ် ကို ရရှိပြီး ဖြစ်ခြင်း၌ ရသေ့များသည် အနာဂါမ်အဖြစ်သို့ ရောက်သွားကြ၏။ အရှင်အာနန္ဒာသည် လုပ်ဆောင်မှု (ကံ) သုံးမျိုးကို ရှင်းပြပြီးသောအခါ ယင်းတို့အားလုံး ကိလေသာ ကင်းစင်ပြီး ရဟန္တာအဖြစ်ကို ရသွားကြ၏။ ထိုရဟန်းများမှာ ဝင်္ဂီမြစ်၏ အလယ်တွင် နေ့လယ်ခင်းအချိန်၌ ရဟန်းအဖြစ် ကို ရရှိကြသောကြောင့် ၎င်းတို့အား အချို့က မဇ္ဈိကဟုခေါ် ကြပြီး အချို့မူ မဇ္ဈိကဟု ခေါ်ဝေါ်ကြ၏။

အရှင်အာနန္ဒာ ပရိနိဗ္ဗာန်စံခြင်း

ထို့နောက် ၎င်းတို့သည် အရှင်အာနန္ဒာ၏ ခြေတော်အား ရှိခိုးကြလျက် ဤသို့ လျှောက်၏ ‘မြတ်ဗုဒ္ဓသည် နောက်ဆုံး သာဝကဖြစ်သည့် အရှင်သုဘဒ္ဒအား ကိုယ်တော်မြတ်၏ ရှေ့ တော်မှောက်၌ ပရိနိဗ္ဗာန်စံရန် ခွင့်ပြုတော်မူပါ၏။ ယခုအခါ၌ အရှင်ဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံသည်ကို မတွေ့မမြင်ရစေရန် အလို့

၀ ယင်းမှာ ‘မှန်သော အပြုအမူ၊ မှန်သော အတွေး၊ မှန်သော စကား’ ဖြစ်ဖွယ်ရှိ၏။ Feer ၏ *Introduction du Bouddhisme dans le Kachmir*, p. 9. ကို ရှုပါ။ ဤကျမ်းအရ အဆိုပါ ရဟန္တာငါးရာကို ‘မဇ္ဈိက သို့မဟုတ် မဇ္ဈိက’ဟု ခေါ်ဝေါ်၏။ တာရနာထ၊ စာ- ၇ အဆိုမှာ ဤကျမ်း ပြဆိုချက်နှင့် ညီညွတ်၏။

ငှာ တပည့်တော်တို့အား အရှင်ဘုရား၏ ရှေ့မှောက်၌ ပရိ နိဗ္ဗာန် စံရန် ခွင့်ပြုတော်မူပါ ဘုရား။’။

အရှင်အာနန္ဒာက ဤသို့ဖြေကြား၏ ‘မြတ်ဗုဒ္ဓသည် အ ရှင်မဟာကဿပအား သာသနာကို အပ်နှင်း၍ ပရိနိဗ္ဗာန်စံပါ ၏။ အရှင်မဟာကဿပသည် ငါ ပရိနိဗ္ဗာန်စံမည်ပြုသော အ ခါ ဤဓမ္မကို သင်တို့အား သင်ကြားရန် ညွှန်ကြားခဲ့ပါ၏။ ဗုဒ္ဓ ရှင်တော်မြတ်က ကသ္မီရ (ကက်ရှမီးယား၊ Kachmere) နိုင်ငံ သည် အလိုရှိသူတို့အတွက် ဈာန်တရားကို ရရှိရန် အကောင်း ဆုံးသော နေရာဖြစ်ကြောင်း၊ ဗုဒ္ဓပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးနောက် နှစ် ပေါင်းတစ်ရာ အကြာတွင်^၂ မဇ္ဈိကအမည်ရှိ ရဟန်းတစ်ပါး ရှိမည်ဖြစ်လျက် ထိုရဟန်းသည် ထိုကသ္မီရနိုင်ငံ၌ ဓမ္မကို သင် ကြားပေးမည်ဖြစ်ကြောင်း ဟောကြားပါ၏။ ထို့ကြောင့် ချစ် သားတို့သည် ထိုအရပ်၌ ဓမ္မကို ဟောကြားကြလော့။’

မဇ္ဈိကရဟန်းက ‘အရှင်မြတ် ညွှန်ကြားတိုင်း တပည့် တော် ဆောင်ရွက်ပါမည် အရှင်ဘုရား’ဟု လျှောက်၏။

ယင်းနောက် အရှင်အာနန္ဒာသည် တန်ခိုးအမျိုးမျိုးကို ပြ

^၀ ဤကျမ်း၊ စာ-၂၄၆ ကိုရှုပါ။
^၂ ဤဖော်ပြချက်မှာ အလွန် ထူးခြား၏။ အကြောင်းမူ အရှင်အာ နန္ဒာ၏ သက်တော်မှာ အခြားမှတ်တမ်းများ အားလုံး၌ ပြဆို သည်ထက် ပို၍ပင် အသက်ရှည်ရမည် ဖြစ်သောကြောင့်၊ သို့မ ဟုတ် မဇ္ဈိက ရဟန်းများသည်သာလျှင် ဗုဒ္ဓ ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီး နောက် နှစ်ပေါင်း ခုနစ်ဆယ်ခန့် ကြာသည်ထိ အရှင်အာနန္ဒာ ၏ မိန့်ကြားချက်ကို ဆောင်ယူရမည် ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ ယင်းသည် အရှင်သာဏဝါသိက လက်ထက်ထက်သို့ ရောက် ရန် လုံလောက်သော အချိန်ကာလဖြစ်၏။ ဖော်ပြပြီး တာရ နာထ၏ မှတ်တမ်း၊ စာ-၁၀ ကို ရှုပါ။

ကသ္မိရနိုင်ငံကို ပြန်ယူပါမည်’ဟု ဆို၏။

အရှင်မဇ္ဈန္တိကသည် ကသ္မိရတိုင်းသား နာဂများအား ‘သို့ တပြီးကား ရရှိသည့် အရပ်၌ နေထိုင်သူများ ရှိသောအခါ ထိုအရပ်ကို ပေးကမ်းသူများ ရှိရမည်။ သို့ဖြစ်၍ ငါသည် (ဤ နိုင်ငံရှိ) ဥပသကာ ဥပါသိကာများအား အသိပေးရမည်’ ဟု ဆိုသဖြင့် နာဂများက သဘောတူကြ၏။

မဇ္ဈန္တိကမထေရ်သည် မိမိကိုယ်တိုင် ကျေးရွာများ၊ မြို့ များနှင့် နယ်များကို ပြုစီမံလျက် ယင်းတို့၌ လူအများအပြား ကို နေထိုင်စေ၏။ သို့ရာတွင် ယင်းတို့က အရှင်မြတ်အား ‘အရှင်မြတ်ဘုရား၊ တပည့်တော်တို့သည် ပစ္စည်းဥစ္စာ တိုး တက်အောင် မည်သို့ ပြုရမည်နည်း’ဟု မေးလျှောက်ကြ၏။ ယင်းနောက် အရှင်မြတ်သည် လူအပေါင်းအား ဂန္ဓမာဒန တောင်သို့ ခေါ်ဆောင်သွားပြီး ‘ကုံကုမံ(saffron)ပန်းကို ခူးပါ’ ဟု ဆို၏။ ထိုအခါ ဂန္ဓမာဒနတောင်ရှိ နာဂတို့သည် အမျက် ထွက်ကြသော်လည်း အရှင်မြတ်သည် ၎င်းတို့အား နှိမ်နင်းပြီး နောက် ‘ဗုဒ္ဓ၏ ဓမ္မသည် မည်မျှကြာအောင် တည်တံ့မည် နည်း’ဟု မေး၏။ ‘နှစ်ပေါင်း တစ်ထောင် ကြာမည်’ဟု အရှင် မြတ်က ဖြေကြား၏။ နာဂတို့က ဤသို့ ကတိပေး၏ ‘ဗုဒ္ဓ၏ ဓမ္မသည် တည်တံ့နေသရွေ့ (ဤနေရာမှ ကုံကုမံ ပန်းပင်များ ကို ယူရန်) သင့်အား ခွင့်ပြုမည်’ဟု ဆို၏။ သို့ဖြစ်၍ အရှင် မြတ်သည် ကသ္မိရနိုင်ငံ၌ ပန်းပင်များကို စိုက်ပျိုးပြီးသော အခါ အရှင်မြတ်သည် ယင်း (ပန်းပင်)အား မေတ္တာပို့သဖြင့် (ယင်းသည် ကြီးထွားလာခဲ့၏။)

အရှင်မဇ္ဈန္တိက မထေရ်သည် ကသ္မိရနိုင်ငံ၌ ဗုဒ္ဓဓမ္မကို

^၀ တာရနာထ၊ စာ-၉-၁၀ (ဘာသာပြန်၊ စာ-၁၂-၁၃)ရှု။

ကသ္မိရသို့ သာသနာရောက်ခြင်း

ရဟန္တာ အရှင်မဇ္ဈန္တိကသည် ဤသို့ ဆင်ခြင်၏ ‘ရှင်တော် ဗုဒ္ဓ သည် နောင်အခါ မဇ္ဈန္တိကမည်သော ရဟန်းသည် ကသ္မိရ အရပ်ရှိ ဟုလုန္တနဂါးကို အောင်မြင်ပြီး ထိုအရပ်၌ ဓမ္မကို တည်စေလိမ့်မည်ဟု ဗျာဒိတ်တော် ရှိခဲ့သောကြောင့် ငါ၏ ဆရာအရှင်သည် ငါ့အား ကသ္မိရအရပ်၌ သာသနာပြုရန် မိန့် တော်မူ၏။ ငါသည် ငါ့ဆရာ၏ ရည်ရွယ်ချက်ကို ပြီးမြောက် စေအံ့။ သို့ဖြင့် အရှင်မဇ္ဈန္တိကသည် ကသ္မိရနိုင်ငံသို့ ကြွတော် မူလျက် တင်ပလွင်ခွေ ထိုင်၏။ ယင်းနောက် အရှင်မြတ် သည် ‘ကသ္မိရတိုင်းသား နာဂများကို အံ့ဩ တုန်လှုပ်အောင် လုပ်နိုင်လျှင် ၎င်းတို့အား အောင်မြင်နိုင်မည်’ဟု ဆင်ခြင်၏။ သို့ဖြင့် အရှင်မြတ်သည် မိမိစိတ်ကို စုစည်းပြီး ဈာန်သမာ ပတ်ကို ဝင်စားစဉ် ကသ္မိရနိုင်ငံသည် နည်းလမ်း ခြောက်မျိုး ဖြင့် တုန်လှုပ်သွား၏။ နာဂများ အခက်ကြုံလျက် ပြင်းစွာ အခိုးမှုတ်ကြပြီး စောင်းတန်းများ၌ မိုးကို ရွာသွန်းစေလျက် ဗုဒ္ဓသာဝကအား ဒုက္ခပေးရန် ကြိုးစားကြ၏။ သို့ရာတွင် အ ရှင်မြတ်သည် သမာပတ်ဝင်စားလျက်သာ နေ၏။ သို့ဖြစ်၍ နာဂတို့သည် အရှင်မြတ်၏ သင်္ကန်းစွန်းကိုပင် ရွေ့အောင် မလုပ်နိုင်ဘဲ ရှိကြ၏။ ယင်းနောက် နာဂတို့သည် လေးမြားမိုး ကို ရွာသွန်းချ၏။ သို့ရာတွင် ဗုဒ္ဓသာဝကသည် ယင်းလေး မြားတို့အား လှပသော ဥပုလ၊ ကုမုဒ၊ ပဒုမ္မာနှင့် ကြာဖြူပန်း များအသွင် ဖြစ်စေ၏။ နာဂတို့သည် မိုးကြိုးသွား အလျဉ်၊ ကြီးစွာသော လေးမြားမိုး၊ သန်လျက်မိုး၊ ပုဆိန် မိုးများဖြင့် အ

^၀ ဤကျမ်း၊ စာ-၄၁၅ တွင် နာဂဘုရင် ဟုလောရ (Hu-lor)ဟု ခေါ်ဝေါ်ထားသည်ကို တွေ့ရ၏။

ရှင်မြတ်အား ပစ်ခတ်ကြ၏။ သို့ရာတွင် ၎င်းတို့ ပစ်ခတ်သ
မျှ အားလုံးမှာ ကြာညှိပန်းမိုး အသွင်ဖြင့် အရှင်မြတ်ပေါ်သို့
ကျကြ၏။ နာဂတို့က ဤသို့ ဆိုကြ၏ ‘တစ်စုံ တစ်ယောက်
သည် ရွှေလျား တောင်ထွတ်များ နေရောင်ခြည်နှင့် ထိတွေ့
ခြင်းကြောင့် မပြောင်းလဲသည်ကို မြင်ရသကဲ့သို့၊ အားလုံး ထိ
ခိုက်ပျက်စီးမှု မရှိသော တောင်ထွတ်များကို မြင်ရသကဲ့သို့၊
ထိုအတူ အဆက်မပြတ် ရွာသော မိုးသည် ပန်းမျိုး စုံရွာသွန်း
သော မိုးကဲ့သို့၊ ကောင်းကင်မှ ကျလာသော မြားမိုးတို့သည်
လည်း ပန်းကုံးများကဲ့သို့ ဖြစ်သွားကြ၏။’

မဇ္ဈန္ဒိကမထေရ်သည် မဟာကရုဏာ သမာပတ်ကို ဝင်
စားသောကြောင့် (မိုးကြိုးသွားတို့၏)မီးသည် အရှင်မြတ်၏
ကိုယ်ခန္ဓာကို မလောင်ကျွမ်းနိုင်ချေ။ အဆိပ်လူး လက်နက်
များလည်း ယင်း(ရဟန်း၏ ကိုယ်ခန္ဓာ)ကို အန္တရာယ် မပြုနိုင်
ချေ။ ထို့ကြောင့် နာဂတို့သည် အလွန် အံ့ဩကြ၏။ သို့ဖြင့်
နာဂတို့သည် အရှင်မြတ်ထံ ယဉ်ကျေးစွာ သွားကြပြီး ‘အရှင်
ဘုရားကား အဘယ်ကို အလိုရှိပါသနည်း’ဟု မေးကြ၏။

ရဟန္တာ အရှင်မြတ်က ‘ဤနေရာကို ကျွန်ုပ်အား ပေးလှူ
ပါ’ဟု ဆို၏။ ‘ကျောက်တုံးမှာ လှူဒါန်းမှု ပြုလောက်အောင်
မများပြားပါ’ဟု နာဂတို့က ဆို၏။ ရဟန္တာအရှင်က ဤသို့
ဆက်၍ ဆို၏ ‘ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်က ဤနေရာသည် ငါ (ရ
ဟန်း)၏ နေရာဖြစ်မည်ဟု ဗျာဒိတ်တော် ရှိခဲ့၏။ ဤကသို့ရ
နိုင်သည့် ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာ ရှုမှတ်ရန် ကောင်းသော အရပ်

° ဤသို့ တောင်းဆိုစဉ် အရှင်မြတ်သည် ကျောက်တုံးပေါ်၌ ထိုင်
နေဖွယ်ရှိ၏။

ဖြစ်သဖြင့် ဤနေရာသည် ငါ၏ နေရာတည်း။’

နာဂတို့က ‘ဗုဒ္ဓသည် အကယ်ပင် ယင်သို့ ဗျာဒိတ်တော်
ချွေခဲ့ပါသလော’ဟု ဆို၏။

အရှင်မြတ်က ‘အမှန်ပင် ဆိုခဲ့၏’ဟု မိန့်တော်မူ၏။

နာဂတို့က ‘အရှင်ဘုရား၊ အဘယ်မျှလောက်သော မြေ
ကို သင်တို့အား လှူဒါန်းရမည်နည်း’ဟု မေး၏။

‘ငါ တင်ပလွင်ခွေ ထိုင်နေလောက်ရုံသာ ဖြစ်ပါ၏’ဟု
မထေရ်က ဆို၏။

‘အရှင်ဘုရား၊ သို့ဖြင့် ကောင်းပါပြီ။ အရှင်ဘုရားအား
ထိုနေရာကို လှူပါ၏’ဟု ဆို၏။

ယင်းနောက် အရှင်မဇ္ဈန္ဒိကထေရ်သည် တင်ပလွင်ခွေ
ထိုင်နေသော်လည်း မြို့ရွာအားလုံး၏ အစွန်အဖျားအရပ်သို့
တိုင် အရှင်မြတ်၏ တင်ပလွင်ခွေဖြင့် လွှမ်းမိုးသွား၏။

နာဂတို့က ‘အရှင်မြတ်တွင် အဘယ်မျှသော တပည့်သာ
ဝကများ ရှိပါသနည်း’ဟု မေး၏။

အရှင်မဇ္ဈန္ဒိကသည် ‘အဘယ်မျှသော ရဟန်းတော်များ
ကို ပင့်ယူ ရနိုင်မည်နည်း (ဟုစဉ်းစားစဉ်) မိမိနှင့်အတူ ဗုဒ္ဓ
သာဝက ဖြစ်လာကြသည့် ရဟန္တာ ငါးရာတို့ကို ပင့်ဆောင်နိုင်
မည်’ဟု ဆင်ခြင်၏။

သို့ဖြင့် အရှင်မြတ်က ‘ရဟန္တာ ငါးရာရှိပါ၏’ဟု ဖြေ၏။

နာဂတို့က ‘ကောင်းပါပြီ အရှင်၊ သို့ရာတွင် ယင်းရဟန္တာ
များထဲမှ တစ်ပါးတလေမျှပင် အလိုမရှိခဲ့လျှင် ကျွန်ုပ်တို့သည်

° ကျွန်ုပ်၏ ဘာသာပြန်မှာ မူရင်း တိဗက်ကျမ်းစာနှင့်ရော ဟူ
ယင်ဆန် မှတ်တမ်း၊ တတိယကျမ်း၊ စာ-၁၈၆-၁၆၉ နှင့်ပါ ကိုက်
ညီမှု ရှိသည်ဟု ထင်၏။

ထားလျှင် အသက်ရှင်သရွေ့ သိမ်းဆည်း၍ စားကောင်း၏ ဟု ယူကြ၏။ ဤကား စတုတ္ထအယူမှား ဖြစ်၏။

ထို့ပြင် ဝေသာလီတိုင်းသား ရဟန်းများသည် (မိမိနေထိုင်ရာ ကျောင်းမှ) တစ်ယူဇနာ ယူဇနာဝက်ဝေးသော ခရီးကို သွားနေစဉ် အစည်းအဝေး ပြုကောင်း စားသုံးကောင်း၏ ဟု ယူကြ၏။ ဤကား ပဉ္စမ အယူမှား ဖြစ်၏။

ထို့ပြင် ဝေသာလီ ရဟန်းများသည် အချိန် မလွန်သေးသော ဘောဇဉ်ကို လက်နှစ်ချောင်းဖြင့် စားသုံး ကောင်း၏ဟု ယူကြ၏။ ဤသည်မှာ ဆဋ္ဌမအယူမှား ဖြစ်၏။

ထို့ပြင် ဝေသာလီ ရဟန်းများသည် စိမ်ထားသော အရက်ကို လောက်လန်းကဲ့သို့ စုပ်ယူ၍ သောက်သုံးလျှင် (နာမကျန်း ဖြစ်နိုင်သော်လည်း) သောက်သုံးကောင်း၏ဟု ယူဆ၏။ ဤကား သတ္တမ အယူမှား ဖြစ်၏။

ထို့ပြင် ဝေသာလီ ရဟန်းများက ဝိကာလ အချိန်အခါ၌ နို့တစ်ဝက်ရောသော ပစ္စည်းနှင့် နို့ထွက် ပစ္စည်းများကို စားသုံးကောင်း၏ဟု ယူဆ၏။ ဤကား အဋ္ဌမ အယူမှား ဖြစ်၏။

ထို့ပြင် ဝေသာလီ ရဟန်းများသည် သုဂတ၏ အထွာဖြင့် အလျားအနံ မညီသော ဖျာသစ် (နိသီဒိုင်)ကို သုံးစွဲကောင်း၏ဟု ယူဆ၏။ ဤကား နဝမ အယူမှား ဖြစ်၏။

ယင်း၌ အခြားရဟန်း၏ သပိတ်ကို -- ဆားထည့်သည့် ဦးချိုကို ဝှက်ထားသော ရဟန်းသည် စသည်ဖြင့် ဖော်ပြ၏။
° ထေရဝါဒ အမှတ် ၃ နှင့် ၄ ဖြစ်နိုင်၏ (ဘာသာပြန်သူ)။
၂ ဘိက္ခုနီ ဝိဘင်္ဂ၌ သုဂတအထွာသည် (လူသာမန်တို့၏) တစ်တောင်နှင့် တစ်ထွာ၏ ဆို၏။ ယင်း၌ သုဂတဟူသည် ဆရာအရှင်ဖြစ်သော ဗုဒ္ဓကို ဆိုလိုကြောင်းလည်း ဖော်ပြ၏။

နိဒါန်း ပျိုးပြီးသောအခါ ယင်းကို ပြည်ပ၌ ပြန့်ပွားစေ၏။ သဒ္ဓါတရား ကောင်းမွန်သူ၊ ကိုယ်ကျင့်တရား ကောင်းမွန်သူတို့၏ နှလုံးသားကို ဝမ်းသာစေလျက်၊ တန်ခိုးအမျိုးမျိုးကို ပြုပြီးနောက် အရှင်မြတ်သည် မီးကို ရေဖြင့် ပက်ဖျန်းသကဲ့သို့ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူ၏။ ယင်းနောက် အရှင်မြတ်၏ ရုပ်အလောင်းအား အကောင်းဆုံးသော နံ့သာထင်း၊ အာလို (aloe-wood) သား ထင်းနှင့် အခြားသော ထင်းအမျိုးမျိုးဖြင့် မီးသဂြိုဟ်လျက် ကြွင်းကျန်သော ဓာတ်တော်များကို စေတီတည်ပြီး ဌာပနာကြ၏။

အရှင်သာဏဝါသိကသည် နောင်အခါတွင် ဗုဒ္ဓဓမ္မကို များစွာ ပြန့်ပွားစေခဲ့သော အရှင်ဥပဂုတ္တအား သာသနာ့ဘောင်သို့ သွတ်သွင်းပေး၏။ အရှင်(သာဏဝါသိက)သည် အရှင်ဥပဂုတ္တအား “ငါ့ရှင်ဥပဂုတ္တ ကောင်းစွာ နားထောင်ပါလော့၊ ရှင်တော် ဗုဒ္ဓသည် အရှင်မဟာကဿပအား ဓမ္မကို စောင့်ရှောက်ရန် သင်ကြားပြီးနောက် ပရိနိဗ္ဗာန် စံပါ၏။ အရှင်မဟာကဿပက ငါ၏ဆရာ (အရှင်အာနန္ဒ)၊ ငါ၏ ဆရာက ငါ့အား သင်ကြားပြီး ပရိနိဗ္ဗာန် စံလွန်တော်မူသွားကြ၏။ ချစ်သား၊ ယခုအခါ၌ ငါလည်း ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော့မည်။ သင်သည် ဓမ္မကို ကာကွယ်ပြီး ‘ဗုဒ္ဓသည် ဤသို့ ဟောကြားခဲ့ပါ၏’ဟု လူတိုင်းအား ပြောကြားရန် သင်၏ စွမ်းအား ဗလအားလုံးကို မြှုပ်နှံထားပါလော့”ဟု မိန့်ကြား၏။ ယင်းနောက် အရှင်သာဏဝါသိကသည် သဒ္ဓါတရား ရှိသူ၊ သီလရှိသူတို့၏ နှလုံးသားကို ဝမ်းသာစေလျက်၊ ရေအလျှံ၊ မီးအလျှံ၊ မိုး၊ လျှပ်စစ် စသည်ကို ၎င်း၏ ခန္ဓာကိုယ်မှ ထွက်စေလျက် တန်ခိုး အမျိုးမျိုးကို ပြုပြီးနောက် ခန္ဓာသစ် အကြွင်းအကျန် မရှိသည့် အနုပါဒိသေသ ပရိနိဗ္ဗာန် စံလွန်တော်မူ၏။

အရှင်ဥပဂုတ္တမထေရ်သည် အရှင်ဒါဠိက မထေရ်အား သင်ကြားပေး၏။ အရှင်ဒါဠိကသည် ဓမ္မအတွက် လိုအပ်ချက် အားလုံး ပြီးပြည့်စုံပြီးနောက် အရှင်ကာဠမထေရ်အား ဓမ္မကို သင်ကြားပေး၏။ အရှင်ကာဠသည် အရှင်သုဒဿနကို သင် ပေးလျက် အချိန်တန်သော် စွမ်းအင်နှင့် ပြည့်စုံတော်မူကြ သည့် (ရဟန္တာ) အရှင်မြတ်များသည် ပရိနိဗ္ဗန် စံလွန်ကြ၏။

အဓမ္မဝတ္ထုဆယ်မျိုး

အောင်မြင်သူတို့၏ နေအလင်း ဖြစ်တော်မူသော ဗုဒ္ဓရှင် တော်မြတ် ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးနောက် နှစ်ပေါင်း တစ်ရာတစ်ဆယ် အကြာတွင် ဝေသာလီမြို့သား ရဟန်းများသည် ဓမ္မဝိနယနှင့် မညီသော ဗုဒ္ဓရှင်တော်၏ ဓမ္မမှ အခြားတစ်ပါး ဖြစ်သော၊ သုတ္တန္တ၌ မထည့်သွင်းထားသော၊ ဝိနယပိဋက၌လည်း မတွေ့ ရသော၊ အဘိဓမ္မပိဋကမှလည်း မဆင်းသက်သော၊ အယူမှား ဆယ်ရပ်ရပ်ကို တင်ပြကြ၏။ ဝေသာလီတိုင်းသား ရဟန်းများ သည် ယင်းတို့ကို အမှန်ဟု ထင်ကြ၏။ ယင်းဆယ်ချက်တို့မှာ ဤသို့ ဖြစ်၏ 'ဝေသာလီတိုင်းသား ရဟန်းများသည် အလလ ဟု အာမေဓိုတ်ပြုခြင်းကို ဓမ္မနှင့်ညီ၏ ယူကြ၏။ ယင်းကို သ ဘော မတူသူများမှာ ဓမ္မနှင့် မညီသူများ ဖြစ်၏။ (ဝေသာလီ မှ လွဲ၍ အခြား တစ်နေရာရာ၌) စည်းဝေး (သူများသည်) ဓမ္မနှင့် မညီသူများ ဖြစ်၏။ သဘောတူသူများမှာ ဓမ္မနှင့် ညီ သူများ ဖြစ်၏။ ဤသည်မှာ ဗုဒ္ဓဓမ္မနှင့် ဆန့်ကျင်သော၊ ဗုဒ္ဓ ရှင်တော်မြတ် မဟောကြားသော၊ သုတ္တန္တ၌ မထည့်သွင်းထား သော၊ ဝိနယပိဋက၌လည်း မတွေ့ရသော၊ ဓမ္မနှင့် မညီသော၊

° ဤစာပိုဒ်၌ စာလုံးတူများ ထပ်ခါထပ်ခါ ပါနေ၍ ဘာသာပြန် ရာ၌ အလွန် ခက်ခဲ၏။ ကျွန်ုပ်၏ ဘာသာပြန်မှာ အလွန် သံသ

ဝေသာလီတိုင်းသား ရဟန်းများ ကျင့်သုံးသော ဓမ္မဝိနယနှင့် ဆန့်ကျင်သော ပထမဆုံးသော အယူမှား ဖြစ်၏။

ထို့ပြင် ဝေသာလီတိုင်းသား ရဟန်းများက 'အရှင်ဘုရား တို့၊ မိမိကိုယ်ကို ပျော်ရွှင်စွာ နေထိုင်ကြလော့'၊ ထို့ပြင် ရဟန်း ပရိသတ်အလယ်၌ ပျော်ရွှင်မှုကို ခံစားခြင်းဖြင့် ရဟန်းတို့ သည် ပျော်ရွှင်မှုကို ဓမ္မနှင့်ညီအောင်ပြု၏။ ယင်းကို သဘော မတူသူများမှာ ဓမ္မနှင့် မညီသူများ ဖြစ်၏။ (ဝေသာလီမှ လွဲ ၍ အခြား တစ်နေရာရာ၌) စည်းဝေး (သူများသည်) ဓမ္မ နှင့် မညီသူများ ဖြစ်၏။ သဘောတူသူများမှာ ဓမ္မနှင့် ညီသူများ ဖြစ်၏။ ဤသည်မှာ ဒုတိယ အယူမှား ဖြစ်၏။

ထို့ပြင် ဝေသာလီ ရဟန်းများက ရဟန်းသည် မြေကြီးကို မိမိလက်ဖြင့် တူးကောင်း၏။ သူတစ်ပါးကိုလည်း တူးခိုင်း ကောင်း၏ဟု ယူကြ၏။ ဤကား တတိယ အယူမှား ဖြစ်၏။

ထို့ပြင် ဝေသာလီ ရဟန်းများက အကယ်၍ အမှုကြိတ် ထားသော ဆားကို သင့်သောအချိန်၌ (ထည့်စရာတွင်)ထည့်

ယဖြစ်ဖွယ် ရှိ၏။ ဤစာမျက်နှာမှ စ၍ ကျမ်းစာတွဲ အဆုံးထိမှာ အလွန် ရှုပ်ထွေးသဖြင့် နိဒါန်း၌ ကျွန်ုပ် မှတ်ချက်ပြုထားသည့် အတိုင်းပင် တိဗက် လားမား၏ ပြင်းထန်စွာ ဝေဖန်မှုကို ခံရ၏။ သို့ရာတွင် ယေဘုယျ အဓိပ္ပာယ်မှာ ရှင်းပါ၏။ ခက်ခဲသော အ စိတ် အပိုင်းမှာ အရေးမပါသော အချက်များ ဖြစ်၏။

° တာရနာထ၏ မှတ်တမ်း (ဘာသာပြန်)၊ စာ-၄၁၊ အောက်ခြေ မှတ်ချက်-၃ ကိုရှုပါ။ တိဗက်ဝိနယ၊ တွဲ-၁၀၊ စာ-၂၉၀ တွင် ဗုဒ္ဓ သည် ဆားကို အချို့သော အိတ်များ၌ သိမ်းဆည်းရန် ခွင့်ပြု ၏။ ဆားကို အဖုံးရှိသော အိတ်ဖြင့် သိမ်းဆည်းရမည်။ တိဗက် ဘာသာ ပါတိမောက္ခသုတ္တ၊ ပါစိတ္တိယ၊ စာ-၆၇ ကိုလည်း ရှုပါ။

‘အရှင်ဘုရား၊ ဤသည်မှာ သုတ္တ ဝိနယနှင့် မညီသော၊ ရှင်တော် ဗုဒ္ဓ၏ တရားတော် မဟုတ်သော၊ သုတ္တ ဝိနယတို့၌ မလာသော -- စသည်၊ ဒုတိယအချက် ဖြစ်ပါ၏။ ထိုရဟန်း များသည် ဤသို့ ပြုကျင့်နေကြလျှင် အရှင်မြတ်သည် ဆိတ် ဆိတ် နေပါမည်လော’ဟု လျှောက်၏။ (ထိုစဉ် သဗ္ဗကာမ) မထေရ်သည် တစ်ခွန်းတလေမျှ မမိန့်မြွက်ဘဲ နေ၏။

သို့ဖြင့် (အရှင်ယသမထေရ်က) ‘အရှင်ဘုရား၊ သို့ဖြစ် လျှင် တပည့်တော်သည် အရှင်ဘုရားအား ရဟန်းသည် (မြေ ကြီးကို) ကိုယ်တိုင်တူးပါက ဝိနည်းနှင့် ညီပါသလားဟု မေး လျှောက်ပါ၏။ -- ‘အရှင်ဘုရား၊ ယင်းသည် ဝိနည်းနှင့် မညီ ပါ။ သာဝတ္ထိမြို့နေ ဆဗ္ဗဂ္ဂီရဟန်းတို့၏ လုပ်ရပ်များကို ဝိနည်း နှင့် မညီကြောင်းနှင့် ယင်းသည် ပါစိတ်အာပတ် သင့်ကြောင်း ကြေညာပြီး ဖြစ်ပါ၏။’ ‘အရှင်ဘုရား၊ ဤသည်မှာ တတိယ အချက် ဖြစ်ပါ၏။’ စသည် --

သို့ဖြင့် (အရှင်ယသမထေရ်က) ‘အရှင်ဘုရား၊ သို့ဖြစ် လျှင် တပည့်တော်သည် အရှင်ဘုရားအား ရဟန်းသည် ဆား ကို (သိမ်းဆည်းထား)ပါက ဝိနည်းနှင့် ညီပါသလောဟု မေး လျှောက်ပါ၏။ -- ‘အရှင်ဘုရား၊ ယင်းသည် ဝိနည်းနှင့် မညီ ပါ။ ရာဇဂြိုဟ်မြို့နေ သာရိပုတ္တ၏ လုပ်ရပ်များကို ဝိနည်းနှင့် မညီကြောင်းနှင့် ယင်းသည် ပါစိတ်အာပတ် သင့်ကြောင်း ကြေညာပြီး ဖြစ်ပါ၏။’ ‘အရှင်ဘုရား၊ ဤသည်မှာ စတုတ္ထ အချက် ဖြစ်ပါ၏။’ စသည် --

° ဘိက္ခုပါတိမောက္ခ၊ ၇၃-ခုမြောက် ပါစိတ္တိယသိက္ခာပုဒ်၊ ဘိက္ခုနီ ပါတိမောက္ခ၊ ၅၆-ခုမြောက် ပါစိတ္တိယသိက္ခာပုဒ်။

ထို့ပြင် ဝေသာလီတိုင်းသား ရဟန်းများသည် သပိတ် ပတ်လည်၌ နံသာအမွှေးကို လိမ်းကျံခြင်း၊ အမွှေးတိုင်များဖြင့် အနံ့ထွက်အောင် ပြုခြင်း၊ သပိတ်ကို အနံ့မွှေးသည့် ပန်းများ ဖြင့် တန်ဆာဆင်ခြင်း ပြုကောင်း၏ဟု ယူကြ၏။ သို့ဖြင့် ၎င်း တို့သည် ရဟန်း၏ ဦးခေါင်း၌ ဖျာကိုတင်၍၊ (ယင်းအပေါ်၌) သပိတ်ကို တင်လျက် လမ်းမကြီး၊ လမ်းကြားတို့၌ လှည့်လည် သွားလာပြီး ‘ဝေသာလီမြို့၌ နေထိုင်ကြသည့် မြို့သူမြို့သား အပေါင်းနှင့်၊ အခြားမှ ရောက်လာကြသူ အပေါင်းတို့၊ နား ထောင်ကြလော့။ ဤသပိတ်သည် အလွန် ထူးခြားသည့် သ ပိတ် ဖြစ်၏။ ဤသပိတ်၌ ပေးလှူကြသူ၊ များများ ပေးလှူကြ သူ၊ ဤသပိတ်၌ အလှူဒါန များစွာ ပြုသူများသည် ကြီးမား သော အကျိုးကို ရကြလိမ့်မည်။ များစွာ အစီးအပွား ဖြစ် ထွန်းလိမ့်မည်။ များစွာ စွမ်းနိုင်သူများ ဖြစ်ကြလိမ့်မည် (ဟု ဆိုကြ၏)။ ဤနည်းဖြင့် ၎င်းတို့သည် ချမ်းသာကြ၏။ ရွှေ၊ ငွေ၊ ရတနာနှင့် ၎င်းတို့အသုံး အဆောင် ပစ္စည်းများကို ရကြ ၏။ ဤသို့ ရွှေငွေကို ကိုင်လျှင် ဝိနည်းနှင့်ညီ၏ဟု ၎င်းတို့က ယူကြ၏။ ဤသည်မှာ ယင်းတို့၏ ဒသမ အယူဖြစ်၏။

ထိုအချိန်၌ ဝေသာလီမြို့တွင် သမာပတ်ရှစ်ပါးရ ရဟန္တာ ဟု ထင်ရှားသည့် သဗ္ဗကာမ^၂ အမည်ရှိ မထေရ် တစ်ပါးရှိ၏။

° ကာမခံစားမှု ဆယ်မျိုး သရုပ်မှာ အလွန် ခြားနား၏။ မဟာဝံသ၊ ၈၁-၁၅။ Beal, *Four Lectures*, p. 83 နှင့် အထူးသဖြင့် Rhys Davids, *Buddhism*, p. 216. တို့ကို ရှုပါ။

^၂ မဟာဝံသ၊ ၈၁၊ ၁၈-၁၉ တွင် သဗ္ဗကာမ မထေရ်မှာ ပါစိန (အ ရှေ့ဘက်)အရပ်မှ မထေရ်ဖြစ်ကြောင်း၊ ထိုအချိန်က ထိုမထေရ် မှာ ဇမ္ဗုဒိပ်၏ အဆင့်မြင့် မထေရ် ဖြစ်ကြောင်း၊ ရဟန်းပြု ပြီး

ဤမထေရ်မှာ အရှင်အာနန္ဒာကို သိမိလိုက်သူ ဖြစ်၏။ ထို့ပြင် ယောနကမြို့၌ သီတင်းသုံးသည့် သမာပတ်ရှစ်ပါးရ အရှင် ယသအမည်ရှိ ရဟန္တာမထေရ်တစ်ပါး ရှိ၏။ ဤမထေရ်သည် နောက်ပါ တပည့်ရဟန်း ငါးရာနှင့်အတူ ဒေသစာရီ ကြွစဉ် ဝေသာလီမြို့သို့ ရောက်လာ၏။ ထိုစဉ် ထိုအရပ်ရှိ ရဟန်းများ သည် ၎င်းတို့ ရရှိသည့် ပစ္စည်းများကို ခွဲဝေနေကြ၏။ (ဗုဒ္ဓ ဝိနည်း) ပြင်ဆင်ရေးသမား ထိုရဟန်းများသည် (လူ့အသုံးအ ဆောင်) ပစ္စည်းဥစ္စာကို ရဟန်းများ သုံးဆောင်ကောင်း၏ဟု ကြေညာပြီး လွတ်လပ်စွာ အသုံးပြုကြလျက် အရှင်ယသ မ ထေရ်အား ‘အရှင်ဘုရား၊ အဘယ်ပစ္စည်းကို ယူပါမည်နည်း’ ဟု မေး၏။ ယင်းနောက် ထိုရဟန်းသည် အရှင်ယသအား အ ဓမ္မဝါဒဆယ်မျိုးကို ရှင်းပြစဉ် အရှင်ယသသည် ‘ဤအကျင့် ပျက်သူသည် တစ်ဦးတည်းလော၊ သို့မဟုတ် အခြားအပေါင်း ပါများ ရှိသေးသလော’ဟု ဆင်ခြင်၏ ။

သဗ္ဗကာမ မထေရ်၏ ဝါဒ

အရှင်ယသသည် ဝိနည်းနှင့် မညီသော လုပ်ပုံဆယ်မျိုးကို လိုက်နာလျက် ဝိနည်း စည်းကမ်းများကို ချိုးဖောက်မှု တိုးပွား လာနေသည်ကို တွေ့ရ၏။ သို့ဖြင့် ဝိနည်းကို ကာကွယ်စောင့် ရန် အရှင်မြတ်သည် သဗ္ဗကာမ မထေရ်ရှိရာသို့ ကြွတော်မူပြီး အရှင်မြတ်၏ ခြေတော်၌ ဦးညွတ်လျက် အရှင်မြတ်အား ‘အ လလဟု ဆိုခြင်းမှာ ဝိနည်းနှင့် ညီပါသလား’ဟု မေးလျှောက်

သည်မှစ၍ နှစ်ပေါင်း ၁၂၀-ရှိပြီ ဖြစ်ကြောင်း ဆို၏။ မဟာဝံ သ၊ စာ-၁၅ တွင် အရှင်မြတ်သည် ကကန္တကပုဏ္ဏား၏ သားဖြစ် ပြီး အဘိညာဉ် ခြောက်ပါးနှင့် ပြည့်စုံကြောင်း ဆို၏။

° မူရင်းကျမ်းစာ ဖော်ပြချက်မှာ မရှင်းလင်းချေ။

၏။ ‘အရှင်ဘုရား၊ အဘယ်ကို ဆိုလိုပါနည်း။ အလလဟု ဆို ခြင်းမှာ ဝိနည်းနှင့် ညီပါသလား’ (ဟု အရှင်ယသ)မထေရ်က လျှောက်သဖြင့် သဗ္ဗကာမ မထေရ်က ‘အရှင်ဘုရား၊ ယင်းသို့ ဆိုခြင်းမှာ ဝိနည်းနှင့် မညီပါ’ဟု မိန့်၏။ ‘အရှင်ဘုရား၊ ယင်း သို့ ပြုခြင်းကို အဘယ် အချိန်အခါက ဝိနည်းနှင့် မညီဟု ဆို ပါသနည်း။’ ‘စမ္မာမြို့ (တွင်သီတင်းသုံးစဉ်က)ဖြစ်ပါ၏။’ ‘မည် သည့် အကြောင်းကြောင့် ပညတ်ပါသနည်း။’ ဆဗ္ဗဂ္ဂီရဟန်း တို့၏ အပြုအမူကို အကြောင်းပြု၍ ပညတ်ပါ၏။ ‘ထိုသို့ပြု လျှင် အဘယ်မည်သော အာပတ်သင့်ပါသနည်း။’ ‘ဒုက္ကဋ်အာ ပတ် သင့်ပါ၏။’ အရှင်ယသမထေရ်က ‘အရှင်ဘုရား ဤ သည်မှာ သုတ္တ ဝိနယနှင့် မညီသော၊ ရှင်တော် ဗုဒ္ဓ၏ တရား တော် မဟုတ်သော၊ သုတ္တ ဝိနယတို့၌ မလာသော၊ ဓမ္မနှင့် ဆန့်ကျင်သော၊ ဝေသာလီတိုင်းသား ရဟန်းများက ဓမ္မနှင့် မညီဘဲ ညီသည်ဟု သင်ကြားသော ပထမအချက် ဖြစ်ပါ၏။ ရဟန်းများ ဤသို့ ပြုကျင့်နေကြလျှင် အရှင်မြတ်သည် ဆိတ် ဆိတ် နေပါမည်လော’ဟု လျှောက်၏။ (ထိုစဉ် သဗ္ဗကာမ) မထေရ်သည် တစ်ခွန်းတလေမျှ မမိန့်မြွက်ဘဲ နေ၏။

ထို့နောက် (အရှင်ယသမထေရ်က) ‘အရှင်ဘုရား၊ သို့ ဖြစ်လျှင် (ရဟန်းသည်) မိမိကိုယ်ကို ပျော်ရွှင်အောင် ပြုခြင်း မှာ ဝိနယနှင့် ညီပါသလား’ဟု မေး၏။ သဗ္ဗကာမ မထေရ်က ‘အရှင်ဘုရား၊ မိမိကိုယ်ကို ပျော်ရွှင်အောင် ပြုခြင်းဟူသည် အဘယ်ပါနည်း’ဟု မေးသဖြင့် အရှင်ယသမထေရ်က ရှင်းပြ သဖြင့် ‘အရှင်ယသဘုရား၊ ယင်းသို့ ပြုခြင်းမှာ ဝိနယနှင့် မညီ ကြောင်းကို စမ္မာမြို့တွင် သီတင်းသုံးစဉ်က ဆဗ္ဗဂ္ဂီရဟန်းတို့ ကို အကြောင်းပြု၍ ပညတ်ပြီး ယင်းသို့ပြုလျှင် ဒုက္ကဋ်အာ ပတ် သင့်ပါ၏’ဟု သဗ္ဗကာမ မထေရ်က ဖြေ၏။

သောအခါ အရှင်ယသမထေရ်အား ခေတ္တခဏ အနားယူစေပြီး အရှင်ယသနှင့် လိုက်မည်ဖြစ်ကြောင်း မိန့်၏။

ဤဖြစ်စဉ်များ ဖြစ်ပေါ်နေစဉ် ဝေသာလီ ရဟန်းတော်များသည် အရှင်ယသနှင့် အဖွဲ့ရှိရာသို့ သွားကြပြီး ၎င်းတို့၏ ဆရာကို မေးလျှောက်ကြသဖြင့် ထောက်ခံသူများ ရှာဖွေရန် ထွက်ခွာသွားကြောင်း သိကြ၏။ ‘အဘယ်ကြောင့် ထောက်ခံသူများထံ သွားပါသနည်း’ဟု ၎င်းတို့က မေးလျှောက်ကြ၏။

‘အရှင်ဘုရားတို့၊ သံဃာတော်များ ကွဲပြားသောကြောင့် ဖြစ်ပါ၏။’

‘အရှင်ဘုရားတို့၊ သံဃာများအကြား ကွဲပြားစေသော အကြောင်းကား အဘယ်ပါနည်း။’

ယင်းနောက် (အရှင်ယသ၏ တပည့်များက) ထိုရဟန်းတို့အား ပြောကြားကြ၏။ သို့တစေ ထိုရဟန်းများက ‘ဤသည်မှာ မမှန်ပါ။ တပည့်တော်တို့သည် လွန်လေပြီးသော ဆရာ၏ ပညတ်ချက်များအပေါ် အဓိပ္ပာယ်တစ်မျိုးကို ရှာဖွေခြင်း ဖြစ်၍ အဘယ်ကြောင့် တပည့်တော်တို့အား ဆန့်ကျင်ကြပါသနည်း’ ပြန်ပြောကြ၏။

၎င်းတို့အနက် (အရှင်ယသ၏ တပည့်များ ဖြစ်ပုံရ၏) စိတ်ဖြောင့်မတ်ပြီး စကားလုံး ကြမ်းတမ်းသော်လည်း ကောင်းသော အဓိပ္ပာယ်ကို ဆောင်သည့် ရဟန်းတစ်ပါးက ဤသို့ဆို၏ ‘အရှင်ဘုရားတို့သည် (အခြားသံဃာတော် အားလုံး) မလုပ်သော၊ ဝိနယနှင့် မညီသော၊ သမဏတို့ မလုပ်သော အရာများကို လုပ်နေကြပါ၏။ အရှင်ဘုရားတို့သည် ဗုဒ္ဓ၏ ဓမ္မသည် နှစ်ပေါင်း တစ်ထောင် ကြမည်ဖြစ်ကြောင်း ကြားဖူးကြသော်လည်း သင်တို့ (၏ လုပ်ရပ်)သည် ဗုဒ္ဓဓမ္မ ကွယ်ပမည့် ရက်သို့ ရောက်စေမည့် အကြောင်းတရား ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။’

အရှင်ဘုရား၊ တပည့်တော်သည် အရှင်ဘုရားအား ရဟန်းသည် (တစ်ယူဇနာ သို့မဟုတ် ယူဇနာဝက် ခရီးကို) သွားစဉ် စားပါက ဝိနည်းနှင့် ညီသလောဟု မေးလျှောက်ပါ၏။ ‘အရှင်ဘုရား၊ ယင်းသည် ဝိနည်းနှင့် မညီပါ။ ရာဇဂြိုဟ်မြို့၌ ဒေဝဒတ် (ထိုကဲ့သို့) ပြုသည်ကို ဝိနည်းနှင့် မညီကြောင်းနှင့် ယင်းသည် ပါစိတ်အာပတ် သင့်ကြောင်း ကြေညာပြီး ဖြစ်ပါ၏။’ ‘အရှင်ဘုရား၊ ဤသည်မှာ ပဉ္စမအချက် ဖြစ်ပါ၏။’ စသည် --

အရှင်ဘုရား၊ တပည့်တော်သည် အရှင်ဘုရားအား ရဟန်းသည် လက်နှစ်ချောင်းကို အသုံးပြုသည့် အကျင့်မှာ ဝိနည်းနှင့် ညီသလောဟု မေးလျှောက်ပါ၏။ -- ‘အရှင်ဘုရား၊ ယင်းသည် ဝိနည်းနှင့် မညီပါ။ သာဝတ္ထိမြို့၌ ရဟန်းများစွာတို့ ပြုသည်ကို ဝိနည်းနှင့် မညီကြောင်းနှင့် ယင်းသည် ပါစိတ်အာပတ် သင့်ကြောင်း ကြေညာပြီး ဖြစ်ပါ၏။’ ‘အရှင်ဘုရား၊ ဤသည်မှာ ဆဋ္ဌမအချက် ဖြစ်ပါ၏။’ စသည် --

အရှင်ဘုရား၊ သို့ဖြစ်လျှင် တပည့်တော်သည် အရှင်ဘုရားအား (အရက်ကို ပိုက်ဖြင့် စုပ်သောက်ခြင်းကြောင့်) မူးယစ်ခြင်းကို ဝိနည်းနှင့် ညီသလောဟု မေးလျှောက်ပါ၏။ ‘အရှင်ဘုရား၊ ယင်းသည် ဝိနည်းနှင့် မညီပါ။ သာဝတ္ထိမြို့၌ အရှင်သုရထ ပြုသည်ကို ဝိနည်းနှင့် မညီကြောင်းနှင့် ယင်းသည် ပါစိတ်အာပတ် သင့်ကြောင်း ကြေညာပြီး ဖြစ်ပါ၏။’ --

အရှင်ဘုရား၊ သို့ဖြစ်လျှင် တပည့်တော်သည် အရှင်ဘုရားအား (နွားနို့နှင့် ဆီဦး)နှင့် ရောထားသည်ကို (သောက်သုံးသည့်) အလေ့အကျင့်မှာ ဝိနည်းနှင့် ညီသလောဟု မေးလျှောက်ပါ၏။ ‘အရှင်ဘုရား၊ ယင်းသည် ဝိနည်းနှင့် မညီပါ။ သာဝတ္ထိမြို့၌ ရဟန်းများစွာတို့ ပြုသည်ကို ဝိနည်းနှင့် မညီ

ကြောင်းနှင့် ယင်းသည် ပါစိတ်အာပတ် သင့်ကြောင်း ကြေညာပြီး ဖြစ်ပါ၏။ စသည် --

အရှင်ဘုရား၊ သို့ဖြစ်လျှင် ရွှေနှင့်ငွေကို အသုံးပြုခြင်းမှာ ဝိနည်းနှင့် ညီသလောဟု အရှင်ဘုရားအား တပည့်တော် မေးလျှောက်ပါ၏။ ‘အရှင်ဘုရား၊ ယင်းသည် ဝိနည်းနှင့် မညီပါ။ ဝိနယပိဋက ပါစိတ္တိယအရ နိဿဂ္ဂိယ ပါစိတ်အာပတ် သင့်၏။ ယင်းသည် ဒီဃာဂမ၊ မဇ္ဈိမာဂမ၊ (ပါတိမောက္ခ) သုတ္တ ကထိနကဏ္ဍ၊ ဧကဂ္ဂိတ္တရာဂမတို့နှင့်မညီပါ။ စသည် --

အရှင်ဘုရား၊ ဤသည်မှာ သုတ္တ ဝိနယတို့နှင့် မညီသော၊ ဗုဒ္ဓဓမ္မ မဟုတ်သော ဆယ်ခုမြောက် အချက် ဖြစ်၏။ စသည် --။ ထိုရဟန်းများသည် ယင်းသို့ ပြုကျင့်နေကြစဉ် အရှင်ဘုရားသည် ဆိတ်ဆိတ် နေပါမည်လောဟု မေးလျှောက်၏။ သဗ္ဗကာမ မထေရ်က ‘အရှင်ဘုရား မည်သည့်နေရာသို့ သွားသည်ဖြစ်စေ ဓမ္မနှင့်အညီ အရှင်ဘုရားကို ထောက်ခံသူ ဖြစ်ပါလိမ့်မည်’ဟု မိန့်၏။ ထို့နောက် အရှင်သဗ္ဗကာမသည် ဈာနသမာပတ်ကို ဝင်စား၍ ထိုအရပ်၌ နေ၏။

အရှင်ယသ ဝိနည်းကို သုတ်သင်ခြင်း

ထိုအချိန်တွင် ယောနကမြို့၌ အရှင်အာနန္ဒာနှင့် အတူ သီတင်းသုံးခဲ့သော အရှင်သာဓုမထေရ် သီတင်းသုံး လျက်ရှိ၏။ ဤအရှင်မြတ်ကား သမာပတ်ရုပ်ပါးကို ဝင်စားသည့် ရဟန္တာ ဖြစ်၏။ အရှင်ယသသည် အရှင်သာဓုထံသို့ ကြွတော်မူလျက် ရှိခိုးဦးချပြီး (အထက်ပါ မေးခွန်းများကို မေးလျှောက်ပြီး တူညီသော အဖြေကို ရလျက်) အရှင်ယသသည် ဤအရှင်မြတ် ထံမှလည်း ထောက်ခံမှုကို ရရှိ၏။

ယင်းနောက် အရှင်ယသသည် ဖော်ပြပြီး မထေရ်နှစ်ပါး ကဲ့သို့ ထင်ရှားပြီး အရှင်အာနန္ဒာကို တွေ့မိခဲ့သည့် အရှင်

ဝါသဘဂါမိမထေရ် သီတင်းသုံးနေသော သင်္ကာယမြို့သို့ ကြွတော်မူ၏။ အရှင်ယသသည် ဤအရှင်မြတ်ထံမှလည်း ၎င်း၏ မေးခွန်းများနှင့် ပတ်သက်၍ တူညီသော အဖြေကို ရရှိခဲ့၏။

ထို့နောက် အရှင်ယသသည် အရှင်ကုယျသောဘိတ သီတင်းသုံးနေသည့် ပါဠိပုတ်မြို့သို့ ကြွ၏။ စသည် -- ထို့နောက် အရှင်ယသသည် အရှင်အဇိတ သီတင်းသုံးသည့် စရုဏှာ (Crughna)အရပ်သို့ ကြွပြီး ထိုမထေရ်အားလည်း ထိုအကြောင်း ဆယ်ချက်ကို လျှောက်ထား၏။ စသည် --

ယင်းနောက် အရှင်ယသသည် အရှင်သမ္ဘူတ မထေရ် သီတင်းသုံးသည့် မဟိမတိ အရပ်သို့ ကြွ၏ -- ယင်းနောက် အရှင်ရေဝတ သီတင်းသုံးသည့် သဟဒသအရပ်သို့ ကြွ၏။ ဤမထေရ်အားလည်း အရှင်သဗ္ဗကာမ မထေရ်အား မေးမြန်းသည့် အချက်များကို လျှောက်ထားပြန်၏။ အရှင်ရေဝတသည် အရှင်ယသ မထေရ်၏ ခရီးစဉ် အားလုံးကို ကြားသိရ

^၀ ဤအရှင်၏ အမည်ကို သုံးမျိုးခန့် ခြားနားစွာ ရေးသားသည်ကို တွေ့ရ၏။ ကျွန်ုပ်သည် Schiefner ၏ Taranfitha, p. 290 တွင် ဖော်ပြချက်နှင့်အညီ နောက်ဆုံး ဖော်ပြချက်ကို ယူ၏။ မဟာဝံသ၊ စာ-၁၉ တွင် ဤသို့ဆို၏ ‘သဗ္ဗကာမိ သာဓု၊ ရေဝတ၊ ကုဇ္ဇသောဘိတ၊ ကာကန္တက၏သား ယသ၊ သာနတိုင်းသား သမ္ဘူတ -- ဤမထေရ် ၆-ပါးမှာ အရှင်အာနန္ဒာ၏ တပည့်များ ဖြစ်ကြ၏။ ဝသဘဂါမိကနှင့် သုမနမထေရ် ၂-ပါးမှာ အရှင်အနုရုဒ္ဓါ၏ တပည့်များ ဖြစ်ကြ၏။ -- ၎င်းတို့သည် (ငှက်တစ်ကောင်၏ အသံမျှကိုပင် မကြားရအောင်) စွန့်ပစ်ထားသည့် ဝေဠုကာရာမ ကျောင်းတိုက်ကို ပြင်ဆင်ကြ၏။ သံယုအကြီးအကဲ ဖြစ်သည့် အရှင်ရေဝတ မထေရ်သည် အကြောင်းဆယ်ချက်နှင့် ပတ်သက်၍ အရှင်သဗ္ဗကာမိအား တစ်ခုစီ မေးမြန်း၏’။

သောအခါ အရှင်ယသမထေရ် ဤသို့ စဉ်းစား၏ ‘မထေရ် တိုင်းကို အမည်နာမဖြင့် ရှိခိုးဝတ်ပြုလျှင် များစွာ ရှုပ်ထွေး လိမ့်မည်။ ထိုမထေရ်တို့အား အမည်နာမဖြင့် ခေါ်မည် မဟုတ်။ သို့ဖြင့် အရှင်ယသသည် သိက္ခာဝါ ကြီးရင့်တော်မူ ကြသည့် မထေရ်များအား ဦးညွတ်ပြီး အိုမင်းနေပြီ ဖြစ်သည့် မထေရ်များအား နဖူးပေါ် လက်တင်ပြီး အရိုအသေပေးလျက် ၎င်း၏ နေရာ၌ ထိုင်၏။

အရှင်ကုယုသောဘိတ မထေရ်သည် သမာပတ်မှ ထပြီး ခါစဉ် နတ်တစ်ယောက်သည် အရှင်မြတ်ထံ လာရောက်ပြီး ဤသို့ မေးလျှောက်၏ ‘အရှင်ဘုရား၊ အဘယ်ကြောင့် ဤနေ ရာ၌ တွေးတော၍ နေပါသနည်း။ ၆၉၉-ပါးသော ရဟန္တာ မထေရ်တို့ ဓမ္မကို ကာကွယ်ရန် စည်းဝေးနေကြသည့် ဝေ သာလီသို့ အလျင်အမြန် ကြွတော်မူပါ။ အရှင်ဘုရားသည် သံ ယာနာယက မထေရ် ဖြစ်ပါ၏။ ယင်းနောက် အရှင်ကုယု သောဘိတသည် ပါဠိပုတ်မှ ဝေသာလီသို့ ကြွတော်မူလျက် ခန်းမတံခါးကို ပိတ်ထားသဖြင့် ခန်းမဆောင်၏ တံခါးဝ၌ ရပ် ၍ ဝင်ခွင့် တောင်း၏။

ဂါထာများဖြင့် မိမိ ဘယ်သူဖြစ်ကြောင်း အထည်းမှ သံ ယာများအား ပြောပြပြီးနောက် အရှင်မြတ် ဝင်ခွင့်ရသွားပြီး ထိုင်ခုံ၌ ထိုင်၏။

ဒုတိယသံဂါယနာတင်ခြင်း

ယင်းနောက် အရှင်ယသမထေရ်သည် အရှင်သဗ္ဗကာမ နှင့် အခြား ရဟန္တာများအား ယခင်က လျှောက်ခဲ့သည့်အတိုင်း ဝိနည်းနှင့် မညီသည့် အဓမ္မဝါဒ ၁၀-ချက်ကို လျှောက်ထား သဖြင့် ထိုရဟန္တာများသည် အပေါ်တွင် တွေ့ရပြီးဖြစ်သည့် အတိုင်း ဖြေဆိုကြ၏။ ယင်းနောက် ရဟန္တာ မထေရ်များက

သို့ဖြစ်၍ ပညတ်ချက် တစ်စုံတစ်ရာကို ပစ်ပယ်သူများသည် (ပျံ့နှံ့သွားမည့်) မြစ်ပွားရောဂါကို ဖန်တီးသူများ ဖြစ်ကြ၏။ ဓမ္မကို ထိန်းသိမ်းမှုအား ကူညီရမည့်အစား အရှင်ဘုရားတို့ သည် သံဃာ ကွဲပြားမှုကို ပြုနေကြသည် မဟုတ်ပါလော့။ ထိုရဟန်းများသည် ထိုစကားကို ကြားရခြင်း၌ ထိတ်လန့်သွား ကြသော်လည်း ၎င်းတို့သည် ထိုရဟန်းတို့၏ ကြမ်းတမ်းသော စကားများကြောင့် ဆိတ်ဆိတ်ငြိမ်နေကြ၏။

ဝေသာလီရဟန်းများကို နှိမ်နှင်းခြင်း

ယင်းနောက် (ဝေသာလီတိုင်းသား ရဟန်းများသည်) ‘အ ရှင်ယသမထေရ်သည် ထောက်ခံသည့် ပုဂ္ဂိုလ်များကို ခေါ် ဆောင်ရန် ထွက်သွားပြီ။ အကယ်၍ တပည့်တော်တို့သည် သံဃာကွဲပြားမှုကို ဖြစ်စေပြီး ဖြစ်လျှင် အဘယ်ကြောင့် ထို အကြောင်းကို စဉ်းစား၍ နေအံ့နည်း။ အဘယ်သို့ ပြုရ မည်ကို ပြောပါ’ဟု အချင်းချင်း ပြောဆိုကြ၏။ ယင်းနောက် ထိုရဟန်းများအနက် တစ်ပါးက အခြားတစ်ပါးအား ‘အရှင် ယသပြုသည့်အတိုင်း တပည့်တော်တို့ ပြုပါရစေ။ အရှင်ယသ သည် ထောက်ခံသူများထံသို့ ကြွသွား၏။ တပည့်တော်တို့ကို ထောက်ခံမည့်သူများကို ရှာဖွေကြွကုန်အံ့။ နောက်တစ်ပါးက ‘အရှင်ဘုရားတို့၊ ထိုအရှင်များသည် တပည့်တော်တို့ကို နှိမ် နှင်းကြပါတော့မည်။ တပည့်တော်တို့ ထွက်ပြေးရလိမ့်မည်’ ဟု ဆို၏။ နောက်တစ်ပါးက ‘အဘယ်အရပ်သို့ သွားကြမည် နည်း။ တပည့်တော်တို့၏ သွားသည့် အရပ်တိုင်းမှ နှင်ထုတ်ခံ ရလိမ့်မည်။ အပြစ်ကို တောင်းပန်ရမည်။ တပည့်တော်တို့ သည် ထောင်ချောက် ကျသူကဲ့သို့ ဖြစ်နေပါသည်’ဟု ဆို၏။ နောက်တစ်ဦးကမူ ‘အနီးအနားမှာ ရှိကြသည့် (ရဟန်းတော် များ) အားလုံးကို သပိတ်၊ သင်္ကန်း၊ ရေစစ်၊ သောက်ရေခွက်၊

ရေလဲသင်းပိုင်များ ပေးကမ်းပြီး (အခြား ရဟန်းများအား) စည်းရုံးရန် ပြင်ဆင်ကြမည်'ဟု ဆို၏။ ထိုဖော်ပြချက်ကို သဘောတူကြပြီး ထိုရဟန်းတို့သည် ထိုအတိုင်း ဆောင်ရွက်ရန် ဆုံးဖြတ်ကြ၏။ သို့ဖြင့် ထိုရဟန်းတို့သည် အချို့ရဟန်းအား သင်္ကန်း၊ အချို့အား အပေါ် ခြုံထည်၊ အချို့အား အပေါ်ပိုင်း ဝတ်ရုံ၊ အချို့အား လှပသည့် ဝတ်ရုံ၊ ထိုင်ခုံ၊ သပိတ်၊ ရေစစ် ပေးကမ်းသဖြင့် ထိုရဟန်းများအားလုံးကို စည်းရုံးနိုင်ကြ၏။

အရှင်ယသသည် မိမိအား ထောက်ခံသူ အနည်းငယ် အနည်းငယ်စီ ရရှိပြီး ဝေသာလီမြို့သို့ ပြန်လာသောအခါ အရှင် မြတ်၏ တပည့်များက 'အရှင်မြတ်ဘုရား၊ အရှင်ဘုရားအား ထောက်ခံသူများ ရရှိခဲ့ပါသလား'ဟု မေးလျှောက်၏။ 'တပည့် တို့ ထောက်ခံသူ ရဟန်းတော်များသည် မကြာမီ ဤနေရာသို့ ရောက်လာ ကြပါလိမ့်မည်'ဟု ဖြေကြား၏။

အရှင်ယသ၏ တပည့်များက ဝေသာလီ ရဟန်းများ၏ ပညတ်ချက်များကို ပြောင်းပြန် အဓိပ္ပာယ်ယူရန် တောင်းဆို ချက်နှင့် ယခင်က (ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်) မဟောကြားခဲ့သော စကားလုံးများကို အသုံးပြုနေကြကြောင်း လျှောက်ထားသော အခါ အရှင်ယသထေရ်က 'ဝိနည်း စည်းမျဉ်းများကို ချိုးဖောက်နေကြသော ရဟန်းများကို ထောက်ခံနေကြသူများ၏ အရေအတွက်မှာ အလျင်အမြန် တိုးနေမည်ဖြစ်သောကြောင့် ငါတို့သည် မှန်ကန်သော ဓမ္မအတွက် အားလုံးကို ပြင်ဆင်ရ

° Beal, *op. cit.* p. 90 နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါ။ ယင်း၌ ထိုပစ္စည်းများကို အရှင်ရေဝတထေရ်အား ပေး၏။ ဤတိဗက်ကျမ်းစာ ဖော်ပြ ချက်မှာ မရှင်းလင်းပါ။ ကျွန်ုပ်၏ ဘာသာပြန်ကို ပြင်ဆင်ဖို့ ကျွန်ုပ် ဖွင့်ထားပါ၏။

မည်'ဟု ဆို၏။ ထို့ကြောင့် ဂါထာ၌ ဤသို့ ဆို၏ -
'ကိစ္စတစ်ခုကို ဆောင်ရွက်ရန် အမြဲ တွန့်ဆုတ်သော (ပြီးစေရမည့် ကိစ္စကို) အမြဲ တွန့်ဆုတ်သော လမ်းမှန်ကို မလိုက်နာသော လူမိုက်ဖြစ်လျက် ၎င်း၏ (အယူမှားကို) ဖြန့်ခြင်းကား ဆိုးရွားလှ၏။
နာကျင်စေပြီး မပေါင်းသင်းထိုက်သော ထိုမိတ်ဆွေ များနှင့် ပေါင်းသင်း ဆက်ဆံခြင်းမှ ရှောင်ကြလော့။ ၎င်း၏ လာဘ်လာဘများမှာ လဆုတ်လကဲ့သို့ ဆုတ်ယုတ်သွားလိမ့်မည်။
အသုံးဝင်သည်ကို နှစ်သက်စွာ ပြုသူသည် ပညာ တရားနှင့် မကင်းလွတ်နိုင်။
ပညာရကြောင်း လမ်းမှန်ကို ပစ်ပယ် မထားသူအတွက် ပျောင်ရွှင်မှု ရှိလိမ့်မည်။
ပေါင်းသင်းထိုက်သော သူတော်ကောင်းများနှင့် ပေါင်းသင်းသူအဖို့ ၎င်း၏ လာဘ်လာဘများမှာ လဆန်းလကဲ့သို့ တိုးတက်လိမ့်မည်။

ယင်းနောက် အရှင်ယသထေရ်သည် ခန်းမ၌ ထိုင်လျက် စတုတ္ထဈာန် သမာပတ်ကို ဝင်စားပြီး ယင်းသမာပတ်မှ ထ၍ စည်ကို တီးခတ်လျက် အရှင်အာနန္ဒာကို သိမိလိုက်ကြသော တစ်ပါးယုတ်သော ရဟန္တာ ၇၀၀-ကို စည်းဝေးစေ၏။ ထို အချိန်တွင် အရှင်ကုယျသောဘိတ ထေရ်သည် နက်ရှိုင်း သော (နိရောဓ) သမာပတ်ကို ဝင်စားနေသဖြင့် စည်းတီးသံ ကို မကြားလိုက်ချေ။ ရဟန္တာများ အားလုံး စည်းဝေးကြပြီး

° ဤအကြောင်းပြချက်မှာ ဆင်ခြင်ဖွယ် ရှိ၏ (ဘာသာပြန်သူ)။

ဖြင့် ဖော်ပြပြီး ကျေနပ်လောက်သည့် ဘာသာပြန်ကို ဖန်တီးရန် အလွန် ခက်ခဲသည်ထိ ကျဉ်းလွန်း၏။ သို့ရာတွင် ကျွန်ုပ်အနေ ဖြင့် ဘဗျ၏ မှတ်တမ်း အများစုကို ကြိုးစား၍ ဘာသာပြန်ထား ၏။ အကြောင်းမူ ဝိနိတဒေဝ ရေးသားပြီး ပါမောက္ခ ဝက်စီ လိမ်၏ ဘာသာပြန်သော ဝသုမိကြ၏ ကျမ်းစာပေါင်းချုပ်၌ မ ရှင်းလင်းဟု ကျွန်ုပ်ယူဆသည့် ဝသုမိကြ၏ အယူအဆအချို့ကို ရှင်းပြနိုင်မည်ဟု ကျွန်ုပ် မျှော်လင့်သောကြောင့် ဖြစ်၏။ မူလပုံစံ ဖြင့်ရှိသော ဘာသာရပ်ဆိုင်ရာ သက္ကတဝေါဟာရ အများစုကို (ကျွန်ုပ်၏) ဘာသာပြန်၌ ပြန်လည် အသုံးပြုလျှင် ပိုကောင်း သည်ဟု ကျွန်ုပ် ယူဆ၏။ အကြောင်းမူ မူလသက္ကတ နောက်သို့ လိုက်၍ ဘာသာပြန်ခြင်းဖြင့် မှားယွင်းနိုင်ပြီး သက္ကတစကားလုံး များမှာ မူရင်းကျမ်းစာ ဖြစ်နိုင်သည်ကို စာဖတ်သူအား ပိုမို လွယ်ကူစွာ ရှင်းပြနိုင်မည် ဖြစ်သောကြောင့် ဖြစ်၏။

ပထမဆုံး စာမျက်နှာ ဆယ့်နှစ်ခုမှာ ဘဗျ၏ ကျမ်းစာ ဘာ သာပြန် သက်သက် ဖြစ်၏။ နောက်ဆုံး စာမျက်နှာ ငါးရာနှုန်း မှာ အနည်းငယ် စိတ်ဝင်စားဖွယ် ကောင်း၍ ထည့်သွင်းထား ၏။ ထိုဂိုဏ်းကွဲများ၏ ဓမ္မများကို ကျွန်ုပ်တို့၏ ဗဟုသုတဖြင့် (ပြင်ဆင်၍) တစ်လုံးတစ်ပါးကိုမျှ ထည့်သွင်းခြင်း မပြုပါ။

ဂိုဏ်းကွဲများ၏အမည်

ရတနာသုံးပါးအား ရှိခိုးပါ၏။
ဂိုဏ်းကြီး ဆယ့်ရှစ်ဂိုဏ်းနှင့် ယင်းတို့၏ သဘောတရား အ သီးသီးသည် မည်သို့ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သနည်း။ ဤသည်မှာ တစ် ဆူတည်းသော ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ် (၏တရားတော်မှ) ဆင်း သက်သည်ဆိုသော ယင်း(ဆယ့်ရှစ်ဂိုဏ်း)၏ လမ်းစဉ် ဖြစ်၏။ ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ် ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးနောက် နှစ်ပေါင်း တစ်ရာ ခြောက်ဆယ် အကြာ၊ ကုသုမပုရ (ပါဠိပုတ္တမြို့ကို ဆိုလို၏) ဓမ္မာသောကမင်း (ကာလာသောက မင်းကို ဆိုလို၏) လက်

‘အဓမ္မကို ဓမ္မဟုဆိုကြသော ဝေသာလီမြို့သား ထိုရဟန်းများ နှင့် ယင်းတို့၏ နောက်လိုက်များအား ငါတို့ ဆန့်ကျင်၏’ဟု ဆိုကြ၏။ ထိုဆိုခဲ့ပြီး ပုံစံကျ စကားလုံးများဖြင့် တစ်ချက်ပြီး တိုင်း ဆန့်ကျင်ကြောင်း ဆို၏။

ရဟန္တာတို့သည် အဓမ္မဝါဒ ၁၀-ချက်ကို စစ်ဆေးပြီး သ ဘော မတူကြောင်း ဖော်ပြပြီးနောက် စည်တီးလျက် ဝေသာ လီ ရဟန်းများ အားလုံးကို စည်းဝေးစေလျက် အရှင်ယသ မ ထေရ်သည် သံဂါယနာတင်မည့် အစီအစဉ်နှင့် ဆုံးဖြတ်ချက် ကို ထိုရဟန်းတော်များအား ရှင်းပြ၏။

ဝိယနုဒ္ဒက ကျမ်းစာသည် ဤနေရာတွင် ရုတ်တရက် ပြီးဆုံး သွား၏။ ကျွန်ုပ်အနေဖြင့် မဟာဝံသကျမ်း၌ ဖော်ပြသည့် ကျမ်း စာများ အားလုံးကို တည်းဖြတ် သုတ်သင်ကြောင်းကို ဖော်ပြ သည့် နောက်ဆက်တွဲ ကျမ်းစာတစ်စုံ တစ်ခုကိုမျှ ရှာမတွေ့မိ ပါ။ အဓမ္မဆယ်မျိုးကို ပြင်ဆင်သည်မှတစ်ပါး အခြား မည်သည် ကိုမျှ တရုတ်ဘာသာ ဒုတိယသံဂါယနာ အကြောင်း၌လည်း မတွေ့ရချေ။ သို့ရာတွင် ထို(သံဂါယနာ)သမိုင်းကြောင်းနှင့် ပတ် သက်၍ တောင်ပိုင်း ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်များ ယူဆသကဲ့သို့ မြောက် ပိုင်းပုဂ္ဂိုလ်တို့ မယူဆကြောင်း ဘဗျ၏ကျမ်းစာ (စာ၊ ၁၈၇) အ ဆိုကို ကိုးကားရလိမ့်မည်။

00000000

အခန်း (၆)
ဗုဒ္ဓဝါဒဂိုဏ်းကွဲများသမိုင်း

ဘဆန်ဟဂျာ(Bstan-hgyur)သုတ်၊ အတွဲ-၉၀ တွင် ဗုဒ္ဓဝါဒဂိုဏ်းကွဲများ အကြောင်းကို ဖော်ပြသည့် ကျမ်းစာ သုံးခုပါ၏။ ယင်းတို့အနက် ဝသုမိတြ၏ သမဝါဒေါပရဆဆက္က (Samavādhoparachachakra) အပိုင်းကို ပါမောက္ခ ဝက်စီလိဖ် (Wassilief)၏ ဗုဒ္ဓဝါဒအမည်ရှိ ကျမ်း၌ ဘာသာပြန်ထား၏။ ကျွန်ုပ်သည် ယခုဖော်ပြမည့် အကြောင်းအရာများကို ဘဗျ၏ ကယဘေတြောဝိဘင်္ဂ (*Kaya-bhetto vibhanga*)^၁ ကျမ်း၊ ဝိနိတဒေဝ၏ သမယဘေဒေါပရဆဆက္က (*Samayabhedo parachanachakra*)^၂ ကျမ်းနှင့် လေ့လာဖွယ် ကောင်းပြီး ရေးသူအမည် မသိသည့် ဘိက္ခု ဝရဂြုပ္ပိရူ (*Bhikshu varshagraptisha*) အမည်ရှိ ကျမ်းစာငယ်တို့၌ ဖော်ပြသည့် အချက်အလက်များကို ကြိုးစား၍ အကျဉ်းချုပ် ဖော်ပြထား၏။ ကံမကောင်းသဖြင့် ဂိုဏ်းကွဲများ၏ အယူအဆများကို ဝသုမိတြရော ဘဗျပါ အလုံးစုံနီးပါး တူညီသည့် စကားလုံးများ

^၁ ‘ဂိုဏ်းကွဲများ၏ ခြားနားချက်များကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခြင်း’။

^၂ ‘(ဝသုမိတြရေးသော) သမဝါဒေါပရဆဆက္က (*Samavadoparacha chakra*) ကျမ်းမှ (ဗုဒ္ဓဝါဒ)ဂိုဏ်းကွဲများ၏ ဟောကြားချက်များ အကျဉ်း’။ ယခု ဖော်ပြသည့် မှတ်တမ်းများမှာ မဟာဝံသာ စာ-၂၀-၂၁ (အခန်း-၅၊ ဂါထာ-၂-၁၁) လာ ဗုဒ္ဓ ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးနောက် ဒုတိယ နှစ်တစ်ရာတွင် ဂိုဏ်းကြီး ဆယ့်ခုနစ်ဂိုဏ်းကွဲသွားကြောင်း အဆိုနှင့် ညီညွတ်၏။

အတိတ်၊ အနာဂတ်၊ ပစ္စုပ္ပန် အားလုံး တည်ရှိ၏ ဆိုသူများကို ‘အားလုံး တည်ရှိ၏ဟု ယုံကြည်သူများ သို့မဟုတ် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒီနဟု ခေါ်၏။

အချို့ တည်ရှိ၏ဟု ဆိုသူများ (ဥပမာ - အကျိုးဆက် မရင့်ကျက်သေးသော အတိတ်ကံများ)၊ အချို့ မတည်ရှိဟု ဆိုသူများ (ဥပမာ - အကျိုးဆက် ဖြစ်ပြီးသော ကံများနှင့် အနာဂတ် အကြောင်းအရာများ)၊ ခေါင်းစဉ်များ ခွဲခြားလျက် ဆိုသူများကို ‘ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ၍ ဆိုသူများ သို့မဟုတ် ဝိဘဇ္ဇဝါဒီနဟု ခေါ်၏။

ဖြစ်ပြီး ဖြစ်ဆဲ ဖြစ်မည့် အကြောင်းအရာများ၌ ယင်း၏ အကြောင်းတရား (ဟေတု) ရှိ၏ဟု ဆိုသူများကို ‘အကြောင်းကို ဆိုသူများ သို့မဟုတ် ဟေတုဝိဇ္ဇာ’ဟု ခေါ်၏။

မုရုန္တကတောင်၌ နေသူများအား မုရုန္တကဟု ခေါ်၏။

လူတို့၏ မွေးဖွားမှုကို သင်ကြားရာ၌ အမျိုးသမီးများအား မိသားစု နေထိုင်ရာဌာန၊ အမျိုးသားများအား အမျိုးသမီးများမှ မွေးဖွားလာသူ ဖြစ်သဖြင့် နေရာဌာန၏ သားဟု ဆိုသူများကို ဝဿိပုတ္တရိယဟု ခေါ်၏။

ဓမ္မတ္တရဆရာ၏ တပည့်များကို ဓမ္မတ္တရိယဟု ခေါ်၏။

ဘဒ္ဒိယာန၏ တပည့်များကို ဘဒ္ဒိယာနိယဟု ခေါ်၏။

သမ္မတ္တဆရာ၏ တပည့်များကို သမ္မတ္တိယဟု ခေါ်၏။

° ဤနေရာ၌ ဝါသပုတ္တရိယဟု အမှန်ဖြစ်သင့်၏။ သို့ရာတွင် ဤအမည်မှာ ဂိုဏ်းကွဲတစ်ခု၏ အမည် မဟုတ်ကြောင်း ကျွန်ုပ်တို့ သိ၏။ *Journal Asiatique*, 5th series, No. xiv. pp. 353 and 356. ကို ရှုပါ။

လက်ထက်တွင် ရှုပ်ထွေးသော မေးခွန်းများကို အကြောင်းပြု၍ သံဃာများအကြား ကြီးမားသည့် ကွဲပြားမှု ဖြစ်ပေါ်ပြီး မဟာသံဃိကနှင့် သာဝက (Sthavira = သထဝိရ)ဟု နှစ်ဂိုဏ်းကွဲသွား၏။ ယင်းတို့အနက် မဟာသံဃိက ဂိုဏ်းလည်း တဖြည်းဖြည်း မဟာသံဃိက၊ ဧကဗျာဝဟာရိက၊ လောကုတ္တရဝါဒီန၊ ဗဟုရုတိယ၊ ပြဒနပတိဝါဒီန၊ စေတယိက၊ ပူရဝစေလ၊ အရဝစေလ ဟူ၍ ဂိုဏ်းငယ် ရှစ်ဂိုဏ်း ကွဲပြားသွား၏။

သထဝိရဂိုဏ်းလည်း တဖြည်းဖြည်း ဂိုဏ်းငယ် ဆယ်ဂိုဏ်း ကွဲပြားသွား၏။ ယင်းတို့မှာ (၁) ဟေမဝတဟုလည်းခေါ်သော သထဝိရ (၂) သဗ္ဗတ္ထိဝါဒီန (၃) ဝိဘဇ္ဇဝါဒီန (၄) မုဒုန္တက သို့မဟုတ် မုရုန္တကဟုလည်း ခေါ်သော ဟေတုဝိဇ္ဇာ (၅) ဝဿိပုတ္တရိယ (၆) ဓမ္မတ္တရိယ (၇) ဘဒ္ဒိယာနိက (၈) အချို့က အဝန္တက သို့မဟုတ် ကုရုကုလ္လက ဟုလည်းခေါ်သော သမ္မတ္တိယ (၉) မဟိသာသက (၁၀) ဓမ္မဂုတ္တက (၁၁) အချို့က ကဿပိယ ဟုလည်းခေါ်သော သဒ္ဓမ္မဝဿက (သင့်မြတ်သာ သုဝဿက) (၁၂) အချို့က သင်္ကန္တိဝါဒီန ဟုလည်း ခေါ်သော ဥတ္တရိယ ဂိုဏ်းတို့ ဖြစ်၏။ ယင်းတို့ကား

° မြောက်ပိုင်း ဗုဒ္ဓဘာသာကျမ်းစာတို့၌ များသောအားဖြင့် အသောက နှစ်ဦးကို ဖော်ပြ၏။ သို့ရာတွင် ဤကျမ်း၊ စာမျက်နှာ-၄၀၇ ကို ရှုပါ။ ယင်း၌ အသောကသဂရိတ် (သိရိဓမ္မာ အသောကမင်း)၏ နန်းစံနှစ် အမှန်ကို တွေ့ရ၏။ သို့ရာတွင် ခိုတန် (Khoten) နှစ်စဉ် မှတ်တမ်းများတွင် (၄င်းတို့) မသိသော တောင်ပိုင်း ဗုဒ္ဓဘာသာ ကျမ်းစာများမှ ဖော်ပြချက် အချို့ သို့မဟုတ် မြောက်ပိုင်း ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်များ မဖော်ပြသော အဖြစ်အပျက် အားလုံးကို ခြေရာခံထားသည်ကို တွေ့ရ၏။

ဂိုဏ်းကြီး ဆယ့်ရှစ်ဂိုဏ်းတို့ ဖြစ်၏။

ဂိုဏ်းကွဲများ၏ သင်ကြားချက်အကျဉ်း

ရဟန်းအများစု စည်းဝေးခြင်း မဟာသံဂီတိကို ဖြစ်ပေါ်စေသော အဖွဲ့ဝင်သံဃာ အများကြီး ရှိသည်ကို အကြောင်းပြု၍ မဟာသံဃိကဟု အမည်တွင်ခြင်း ဖြစ်၏။

၀ ဝသုမိတြ၏ အလိုအရ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒိနဂိုဏ်းမှာ ဟေတုဝိဇ္ဇာ သို့မဟုတ် မုဒုန္တကဂိုဏ်းတို့နှင့် တူ၏။ ဤခြွင်းချက်နှင့် ဤစာရင်းပါ ဝိဘဇ္ဇဝါဒိနမှာ ဝသုမိတြ၏ သဏ္ဍဂရိကနှင့် တူသည်ဟုဆိုနိုင်သည်မှ လွဲ၍ စာရင်းနှစ်ခုမှာ တူညီ၏။ *Bhiikshu varhhagra pritsha* ၌မူ အောက်ပါ အတိုင်းဖော်ပြ၏ - ဂိုဏ်းကြီး လေးဂိုဏ်း ရှိ၏။ ယင်းတို့မှာ (၁) အရိယသဗ္ဗတ္ထိဝါဒိန (၂) မဟာသံဃိက (၃) အရိယသမ္ပတိယ (၄) အရိယသတဝိရ တို့ဖြစ်၏။ ယင်း လေးမျိုးအနက် အရိယသဗ္ဗတ္ထိဝါဒိနမှ ဆယ့်ရှစ်ဂိုဏ်း ကွဲပြား၏။ ယင်းတို့မှာ (၁) ကဿပိယ (၂) မဟိသာသက (၃) ဓမ္မဂုတ္တက (၄) မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒိန တို့ဖြစ်၏။ မဟာသံဃိကမှ ခြောက်ဂိုဏ်း ကွဲထွက်၏။ ယင်းတို့မှာ (၁) ပူဝစေလ (၂) အဝရစေလ (၃) ဝေဘဇ္ဇဝါဒိန (၄) ပြဒဿနပတိဝါဒိန (၅) လောကုတ္တရဝါဒိန (မူလ မဟာသံဃိကဂိုဏ်းနှင့် ခြောက်ဂိုဏ်း)။ သဗ္ဗတ္ထိယဂိုဏ်းမှ ငါးဂိုဏ်း ကွဲထွက်၏ - (၁) တမရစာတိယ (၂) ဂုတ္တက (၃) ကုရုကုလ္လက (၄) ဗဟုစရတိယ (၅) ဝသိပုတ္တရိယ။ သတဝိရဂိုဏ်းမှ သုံးဂိုဏ်း ကွဲထွက်၏ - (၁) ဇေတဝနိယ (၂) အဘယဂိရိယ (၃) မဟာဝိဟာရဝါသီန။ ဘဗျ၏ ကျမ်းစာမှာ ဖော်ပြသည့် စာရင်းအတိုင်း ဆယ်ခုသို့ လျော့ချရန် ခက်ကြောင်း တွေ့ရ၏။ မဟာဗျုပ္ပတ္တိ(ကျမ်း)၌ ဖော်ပြသည့် ဂိုဏ်းကွဲများ စာရင်းမှာ *Bhikshu Varshagrpritcha* ကျမ်းလာ စာရင်းနှင့် အခြေခံအားဖြင့် တူ၏။ မဟာဝံသကျမ်းအရ အဘယဂိရိဝါသီဂိုဏ်းမှာ ဗုဒ္ဓ ပရိနိဗ္ဗာန်

အချို့သည် ဗုဒ္ဓ၏ ဓမ္မအားလုံးကို အသိပညာဖြင့် ရှုမြင်သောကြောင့် တစ်ခုတည်းသော လျင်မြန်သော ပညာဖြင့် ဓမ္မအားလုံးကို ခြွင်းချက်မရှိ နားလည်သည်ဟု ပြိုင်ဆိုင် ပြောဆိုကြ၏။ ယင်းသို့ ပြောဆိုသည်ကို အကြောင်းပြု၍ ၎င်းတို့အား ဧကဗျာဝဟာရ သို့မဟုတ် 'အကြောင်းအရာတစ်ခုနှင့် ပတ်သက်၍ ငြင်းဆိုသော တပည့်များ'ဟု ခေါ်ဝေါ်၏။

ရှင်တော် ဗုဒ္ဓသည် လောကမှ လွန်မြောက်သွား၏။ တထာဂတသည် လောကနိယာမ၏ သက်ရောက်မှု မရှိဟုဆိုသူများအား 'လောကအားလုံးကို လွန်မြောက်မှုကို ယုံကြည်သူ သို့မဟုတ် လောကုတ္တရဝါဒိန'ဟု ခေါ်၏။

ဗဟုစရတိယ ဆရာထံမှ သင်ယူသူများကို ဗဟုစရတိယဟု ခေါ်၏။

ဒုက္ခသည် ပေါင်းစည်းထားသော အရာအားလုံးနှင့် ရောနှော၏ဟု အတိုက်အခံပြု ပြောဆိုသူများကို ပြဒဿနပတိဝါဒိနဟု ခေါ်၏။

စေတိယတောင်ပေါ်၌ နေသူများ (၏ဝါဒ)ကို စေတိယကဟု ခေါ်၏။

ပုရဝတောင်နှင့် အဝရတောင်၌ နေသူများ (၏ဝါဒ)ကို အစဉ်အတိုင်း ပုရဝစေလနှင့် အဝရစေလဟု ခေါ်၏။

အရိယာတို့၏ ကာယ (ကိုယ်ခန္ဓာ)သည် သထဝိရတို့ကို ပိုင်ဆိုင်၏ဟု သင်ကြားပို့ချသူများအား သထဝိရဟု ခေါ်၏။ ဟေမဝတတောင်၌ နေသောကြောင့် ယင်းတို့ကို ဟေမဝတဟု လည်းခေါ်၏။

ရဟန်းတို့၏ အမှုအကျင့် (စာမျက်နှာ-၃၀၂ လာ အဓမ္မ
ဝတ္ထု ဆယ်မျိုး ?)ကို ငြိမ်းစေပြီး အံ့ဩဖွယ် အမျိုးမျိုးကို ဖော်
ပြပြီးနောက် အကြောင်းအရာ ငါးခုကို အကြောင်းပြု၍ သံ
ယာတော်များအတွင်း ကွဲပြားမှုကြီး ဖြစ်ပေါ်ခဲ့၏။ သထဝိရတို့
သည် သထဝိရမတ်(အမည်ရှိ) နာဂကိုခေါ်ပြီး ဗဟုစရတိယတို့
က အကြောင်းငါးချက်ကို ထောက်ခံလျက် လိုက်လျောညီထွေ
သင်ကြားပို့ချကြ၏။ ၎င်းတို့က အခြားတစ်ယောက်အား ဖြေ
ဆိုခြင်း (အခြား တစ်ဦးအား အကြံပြုခြင်း)၊ မသိခြင်း၊ သံသ
ယ၊ ပြည့်စုံစွာ သက်သေပြခြင်း၊ ကိုယ့်ကိုယ်ကို ပြန်လည်
ထိန်းသိမ်းခြင်း (နှင့်ပတ်သက်သော တရားများသည်) နည်း
လမ်း ဖြစ်ပြီး ယင်းတို့ကို ဗုဒ္ဓ ဟောကြားကြောင်း ဆိုကြ၏။
ယင်းနောက် သံဃာသည် သထဝိရနှင့် မဟာသံဃိကဟု အုပ်
စုနှစ်ခု ကွဲသွားလျက် ယင်းသို့ ကွဲသွားပြီး ခြောက်ဆယ့်သုံး
နှစ်ကြာသည်ထိ အပြင်းအထန် ငြင်းခုံကြ၏။

ဤကျမ်း၊ စာမျက်နှာ-၃၀၂ ၌ ဖော်ပြပြီး ဖြစ်သည့် ဖြစ်ရပ်နှင့်
ပတ်သက်၏။

° ဝသုမိတြ၏ *op. cit.*, 175 တွင် ‘နေမင်းကြီး ကွယ်သကဲ့သို့ ဗုဒ္ဓ
ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးနောက် အိန္ဒိယ တစ်နိုင်ငံလုံးကို အုပ်ချုပ်သူ အ
သောကမင်း လက်ထက် ပါဠိပုတ်မြို့၌ မဟာသံဃိက ဂိုဏ်း
ကွဲ ပေါ်လာခဲ့ကြောင်း ဆိုကြ၏။ ယင်းကွဲပြားခြင်းသည် မသိ
တွေဝေခြင်း၊ သံသယ၊ အခြားသူတစ်ယောက်ကို စပ်စုခြင်း၊ စ
ကားလုံးအားဖြင့် နည်းလမ်းကို ယူခြင်းတို့ကို အကြောင်းပြု၍
ဖြစ်ပေါ်၏’ ဟုဆို၏။ ဝိနိတဒေဝ *op. cit.*, f. 173 ၌မူ ‘အလိုလိုသိ
ပညာဟူ၍ မရှိ။ ရဟန္တာများသည်ပင် သံသယနှင့် မသိတွေဝေ
မှုရှိ၏။ အခြားသော ရှင်းပြချက်များသည် အကျိုးရှိပြီး အသုံး
ဝင်၏။ ဒုက္ခကို ပြောခြင်း၊ အခြားသူတို့အား ဒုက္ခ အကြောင်းကို

အဝန္တမြို့၌ စည်းဝေးသောကြောင့် အဝန္တိကဟု ခေါ်၏။
ကုရုကုလတောင် နေသူများကို ကုရုကုလကဟု ခေါ်၏။
ပထဝီဟူသော စကားလုံး၌ ပါဝင်သည့် အစိတ်အပိုင်း
များမှ လူသားအစုအဝေးသည် အခြား တည်ရှိမှု မရှိဟု ပြဆို
သင်ကြားသူများကို ‘မဟိသာသက သို့မဟုတ် များစွာ သင်
ကြားသူများ’ဟု ခေါ်၏။

တည်ထောင်သူ ဆရာဓမ္မဂုတ္တကို အကြောင်းပြု၍ ဓမ္မ
ဂုတ္တကဂိုဏ်း အမည်တွင်၏။

ဓမ္မတည်းဟူသော နှစ်သက်ဖွယ် အတွေးအမြင် မိုးကို
ဖြစ်ပေါ်စေသူများ သို့မဟုတ် ‘ရွှေမိုး (ဂိုဏ်း) သို့မဟုတ် သု
ဝဿကဂိုဏ်း’ဟု ခေါ်၏။

ဆရာ ကဿပ၏ တပည့်များမှာ ကဿပိယ မည်၏။
ထိုအတူ ဆရာဥတ္တရ၏တပည့်များမှာ ဥတ္တရိယ မည်၏။
ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဤလောကမှ အခြားလောကသို့ သွား၏ဟု
ဆိုသူများကို ‘သွားခြင်းအကြောင်းကို ပြောသူများ သို့မဟုတ်
စကန္တိဝါဒီဟု ခေါ်၏။

ဖော်ပြပြီး ဂိုဏ်းများအနက် မဟာသံဃိကဂိုဏ်းနှင့် အ
ခြား ခုနစ်ဂိုဏ်းတို့မှာ ယုတ္တိမဲ့ အကြောင်းကြောင့်၊ သတဝိရ
သဗ္ဗတ္ထိဝါဒီန မဟိသာသက ဓမ္မဂုတ္တရိယနှင့် ကဿပိယဂိုဏ်း

° မူရင်းကျမ်းစာမှာ ခက်ခဲ၏။ ပထမ စကားများ၌ ခက်ခဲသည်ကို
တွေ့ရပြီး ထိုအခက်အခဲကို ဖြေရှင်းနိုင်ရန် ကျွန်ုပ်အဖို့ မသေ
ချာပေ။ မဟိသာသကကို ယေဘုယျအားဖြင့် ‘ပထဝီအကြောင်း
ကို သင်သောဂိုဏ်း’ဟု ဘာသာပြန်၏။ အဓိပ္ပာယ်မှာ ‘ကမ္ဘာမြေ
နှင့် နှိုင်းယှဉ်၍ သင်ကြားမှုမှ ဆင်းသက်လာသော ဂိုဏ်း’ဟု
ဖြစ်ဖွယ်ရှိ၏။ ယင်းသို့ယူသော် ဘဗျ၏ အလိုနှင့် ညီ၏။

တို့မှာ ယုတ္တိရှိ အကြောင်းများကြောင့် ဝိညာဉ်ကောင် မတည် ရှိမှုကို ယုံကြည်သူများ ဖြစ်ကြလျက် အရာအားလုံး အတ္တ (ဝိညာဉ်ကောင်) မရှိဟု ဆိုကြ၏။ ၎င်းတို့က အတ္တကို သင်ကြား သူများသည် တိတ္ထိကတို့၏ အယူအဆနှင့် တူညီပြီး အရာ အားလုံး၌ အတ္တမရှိဟု ဆိုကြ၏။

ဝဿိပုတ္တိယစသော အခြားငါးဂိုဏ်းမှာ ပုဂ္ဂိုလ်^၁ တည်ရှိ မှုကို ယုံကြည်ကြ၏။ ၎င်းတို့က ပုဂ္ဂလသည် ခန္ဓတစ်ခုမှ တစ် ခုသို့ ဖြတ်သွားကြောင်း အာရုံခြောက်ပါးဖြင့် သိမြင်သော အ ခါ သတ္တဝါသည် ဘဝဖြစ်စဉ်မှ လုံးဝ လွတ်မြောက်သွား၏ဟု ဆိုကြ၏။ ဤသည်မှာ ဂိုဏ်းကြီး ဆယ့်ရှစ်ဂိုဏ်းတို့၏ ခြား နားချက် ဖြစ်၏။

အခြား ပုဂ္ဂိုလ်များက ယင်းသို့ကား မဟုတ်ဟု ဆိုကြ၏။ မူလဂိုဏ်းကဲ့ သုံးခုရှိ၏။ ယင်းတို့မှာ သတဝိရ၊ မဟာသံဃိက နှင့် ဝိဘဇ္ဇဝါဒိနတို့ ဖြစ်၏။ ထို့ပြင် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒနနှင့် ဝဿိ ပုတ္တရဟု သထဝိရဂိုဏ်းကဲ့ နှစ်ခုရှိ၏။ တစ်ဖန် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒိန မှ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒိန (မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒိန ?) နှင့် သုတ္တန္တိကဟု နှစ် ဂိုဏ်း ကွဲသွား၏။ ဝဿိပုတ္တရိယမှ သမ္မတ္တိယ ဓမ္မတ္တရိယ ဘဒ္ဒြေယာနိကနှင့် သန္ဓုဂါရိကဟု လေးဂိုဏ်း ကွဲပြား၏။ ဤ နည်းဖြင့် သထဝိရဂိုဏ်းမှ ခြောက်ဂိုဏ်း ကွဲပြားသွား၏။

^၁ ဤဖြစ်ပြချက်၌ ပုဂ္ဂိုလ် (ပုဂ္ဂလ)ဟူသည်ကို အတ္တဟု နားလည် ရမည်လော။
^၂ ဤဖော်ပြချက်ဖြင့် ယင်းသို့ သိမြင်ခြင်းသည်ပင် နိဗ္ဗာန်လော၊ သို့ မဟုတ် ယင်း(ဖော်ပြချက်)သည် လွတ်မြောက်ခြင်း (ဝိမုတ္တိ)သို့ ရောက်ကြောင်း လမ်းစဉ်ကို ပြသလောဟု နားလည်ရမည် လောဟူသည်ကို ကျွန်ုပ်တို့ မသိရပေ။

ထို့ပြင် (၎င်းတို့၏ အယူအဆအရ) မဟာသံဃိကမှ ရှစ် ဂိုဏ်း ကွဲပြား၏။ ယင်းတို့မှာ မဟာသံဃိက၊ ပုဗ္ဗသေလိယ၊ အပရသေလိယ၊ ရာဇဂိရိယ၊ ဟေမဝတ၊ စေတယိက၊ သင်္ကန္တ ဝါဒိနနှင့် ဂေါကုလိကတို့ ဖြစ်၏။ ဤသည်မှာ မဟာသံဃိက ဂိုဏ်း၏ ကွဲပြားသွားပုံတည်း။

(၎င်းတို့အနက်) ဝိဘဇ္ဇဝါဒိနသည် လေးမျိုး ကွဲပြား၏။ ယင်းတို့မှာ မဟိသာသက၊ ကဿပိယ၊ ဓမ္မဂုတ္တကနှင့် တမရ စာဠိယတို့ ဖြစ်၏။

ဤသည်မှာ အရိယာဂိုဏ်းကြီး ဆယ့်ရှစ်ဂိုဏ်း ကွဲပြားပုံ ကို ၎င်းတို့ (အခြားပုဂ္ဂိုလ်များ)၏ ဖော်ပြပုံတည်း။

ပါဠိလိပုတ် သံဃာ့အစည်းအဝေး

တစ်ဖန် အခြားပုဂ္ဂိုလ်များက မြတ်ဗုဒ္ဓ ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးနောက် ၁၃၇-နှစ် အကြာတွင် နန္ဒဘုရင် မဟာပဒုမ ဘုရင်တို့သည် ဂိုဏ်းပေါင်းစုံမှ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်များအား ပါဠိလိပုတ္တမြို့တော်၌ စည်းဝေးစေ၏။ အဘိညာဉ်ကို ရရှိသူ အရှင်မဟာကဿပ၊ အရှင်မဟာလောမ၊ မဟာယာဂ၊ ဥတ္တရအစရှိသည့် ပဋိသမ္ဘိဒါ ပတ္တ ရဟန္တာများသည် မကောင်းသည်ကို ရှောင်ရန်နှင့် ကောင်းသည်ကို သဘောတူရန် ထိုမြို့၌ စည်းဝေးကြ၏။

^၁ ကျွန်ုပ်အနေဖြင့် အလွန် အရေးပါသည်ဟု ယူဆသည့် ဤစာ ပိုဒ် 'ဘုရင်'ဟူသော စာလုံးမပါဘဲ အနည်းကိန်း ဖြစ်၏။ အတူ တူ အုပ်ချုပ်နေသည့် နန္ဒနှင့် မဟာပဒုမကို အနည်းကိန်းဖြင့် ဆိုနိုင်သော်လည်း အများကိန်းလည်း ယူနိုင်၏။ ပါမောက္ခ Was- silief, *Tāranātha*, p. 291 ကို ရှုပါ။ ယင်းကျမ်း၌ ဤစာပိုဒ်ကို Tshantsha Khutuktu ၏ ကျမ်းစာမှ ဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြ၏။ ဤ စာပိုဒ်သည် ဝေသာလီ၌ ဒုတိယသံဂါယနာကို ဖြစ်ပေါ်စေသော

ဂိုဏ်းကွဲ တစ်ခု ဖြစ်၏။ ဗုဒ္ဓဘာသာ ရဟန်းတော် အဖြစ်သို့ ဝင်ရောက်ခဲ့သည့် မဟာဒေဝအမည်ရှိ ပရိဗိုဇ်တစ်ဦး စေတီ တစ်ဆူနှင့် တောင်ကုန်းတစ်ခုတွင် နေထိုင်၏။ ထိုရဟန်း သည် မဟာသံဃိက ဂိုဏ်းသားတို့၏ အခြေခံ ဓမ္မများကို ငြင်းပယ်လျက် စေတယိကဂိုဏ်းကို တည်ထောင်ပြီး မဟာသံ ဃိကဂိုဏ်းမှ ခြောက်ဂိုဏ်း ကွဲပြားသွား၏။ သထဝိရ ဂိုဏ်းမှ မူလသတဝိရနှင့် ဟေမဝတဟု နှစ်ဂိုဏ်း ကွဲပြား၏။

မူလသတဝိရဂိုဏ်း၏ အခြေခံယူဆချက်များမှာ ဤသို့ ဖြစ်၏ -- ‘ရဟန္တာများသည် အခြားသူ၏ သင်ကြားချက်ဖြင့် ပြည့်စုံခြင်း မရှိ။ ထိုအတူ တင်ပြချက် ငါးမျိုးအား သတိပေး ခြင်းကို ငြင်းပယ်၏။ ပုဂ္ဂိုလ်သည် တည်ရှိ၏။ (ဆက်တိုက်ဖြစ် သော ဘဝနှစ်ခုအကြား) ကြာခံအခြေအနေ တစ်ရပ် ရှိ၏။ ရဟန္တာသည် ပရိနိဗ္ဗာန် ပြု၏။ အတိတ်နှင့် အနာဂတ်သည် (ပစ္စုပ္ပန်တွင်) ရှိ၏။ နိဗ္ဗာန်၌ အာရုံခံစားမှု ရှိ၏။ ဤကား မူလ သတဝိရဂိုဏ်း၏ အခြေခံ သင်ကြားချက်များ ဖြစ်၏။

ဟေမဝတဂိုဏ်း၏ အခြေခံယူဆချက်များမှာ ‘ဗောဓိ သတ္တသည် သာမန်လူသားကဲ့သို့ သေခြင်း မရှိ။ တိတ္ထိသည် ပင် အဘိညာဉ်ငါးပါး ရှိ၏။ ပုဂ္ဂိုလ်သည် ခန္ဓာမှ ခွဲထွက်၏။ အကြောင်းမူ ခန္ဓာတို့ ရပ်ဆိုင်းသွားသော နိဗ္ဗာန်၌ ပုဂ္ဂိုလ် သည် တည်ရှိ၏။ စကားလုံးများသည် သမာပတ်အတွင်းသို့ ဝင်၏ (ဆိုလိုသည်မှာ သမာပတ်အတွင်း၌ စကားလုံးများကို ပြောဆို၏)။ ဒုက္ခကို မဂ်ဖြင့် ပယ်ရှား၏။ ဤသည်တို့မှာ ဟေ မဝတဂိုဏ်းသားတို့၏ အခြေခံ ယူဆချက်များ ဖြစ်၏။

သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း၏ဝါဒ

ထို့ပြင် ပထမ သထဝိရဂိုဏ်းမှ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒနှင့် ဝါသိပုတ္တရိယ ဟု နှစ်ဂိုဏ်း ကွဲပြား၏။ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း၏ အခြေခံ သင်

နှစ်ပေါင်း တစ်ရာနှစ်နှစ် အကြာတွင် သထဝိရနှင့် ဝသိ ပုတ္တရိယ ဓမ္မကို မှန်ကန်စွာ စုစည်းထားခဲ့ကြ၏။ ၎င်းတို့သည် ဓမ္မကို မှန်စွာ စုစည်းပြီးနောက် ဧကဗျောဟာရိကနှင့် ဂေါကု လိကဟု မဟာသံဃိက၌ နှစ်ဂိုဏ်း ကွဲသွား၏။

ဧကဗျောဟာရိကဂိုဏ်း၏ဝါဒ

ဧကဗျောဟာရိက ဂိုဏ်းသားတို့က ‘ဗုဒ္ဓသည် ဤလောကကို စွန့်၍ ပရိနိဗ္ဗာန် စံပြီးနောက် လောကီနိယာမများနှင့် ပတ် သက်ခြင်း မရှိ၊ တထာဂတ အားလုံးတို့၏ ဓမ္မစက္ကသည် မတူ ညီ၊ တထာဂတ အားလုံးတို့၏ စကားများအား အနှစ်သာရ အားဖြင့် လေးစားရမည်။ ဤ(လောကရှိ) တထာဂတ အား

ပြောကြားခြင်းတို့သည် နည်းလမ်းကို ရရှိစေလိမ့်မည်’ဟု ရှိ၏။ တာရနာထ၊ စာ-၄၁ ကိုလည်း ရှု။

° ကျွန်ုပ်အနေဖြင့် မူရင်း စာပိုဒ်ကို ဖော်ပြပါအတိုင်း နားလည်၏။ စာပေနည်းအရမှာ ‘တထာဂတ အားလုံးအဖို့ သဘောတူညီမှု ဖြင့် ဓမ္မစက်ကို ဟောပြီး ဖြစ်၏။ (ယင်းသည်) မတည်ရှိ’ ဟုဖြစ် ၏။ သို့ရာတွင် Wassilief က *Buddhisme*, p. 235, note 6 ၌ ယင်း စာသားကို ‘တထာဂတ၏ ဟောကြားချက်သည် ဓမ္မစက် အ တွင်းသို့ မသက်ဝင်’ဟု ဘာသာပြန်၏။ တိဗက်ဘာသာပြန် Bhavya ကျမ်း၏ စာသား မှားယွင်းခြင်း ဖြစ်ရမည်။ အကြောင်းမူ ဝသုမိတြနှင့် ဝိနိတဒေဝတို့ နှစ်ဦးလုံး ယင်းနှင့် ဆန့်ကျင်စွာ ဆို ရာ၌ တူညီသောကြောင့် ဖြစ်၏။ ဝသုမိတြက ‘တထာဂတတို့၏ စကားအားလုံးသည် ဓမ္မစက်ကို လည်စေ၏’ဟုဆိုပြီး ဝိနိတဒေ ဝက ‘ဓမ္မစက္ကာကို လည်စေခြင်းသည် (တထာဂတ၏) စကား တော် ဖြစ်၏’ဟုဆို၏။ ကျွန်ုပ်အနေဖြင့် ‘ဓမ္မစက်သည် သဘော တူညီမှုတွင် ရှိ၏။ ဗုဒ္ဓဟောကြားသည့် စကားတော်များ အစိတ် အပိုင်း ဖြစ်၏’ဟု အဓိပ္ပာယ် ယူဆ၏။ သို့ရာတွင် ကျွန်ုပ်အမြင်

လုံးသည် ရူပကို မတောင့်တဘဲ တည်ရှိကြ၏။ ဗောဓိသတ္တသည် သန္ဓေသားကြီးပွားမှု အဆင့်ဆင့် ဖြစ်ခြင်း မရှိ။ သို့ရာတွင် မိခင်၏ ဝမ်းသို့ နံဘေးမှ ဆင်(ဖြူ) အဖြစ်ဖြင့် ဝင်သွားပြီးနောက် မိမိဆန္ဒဖြင့် မွေးဖွား၏။ ဗောဓိသတ္တသည် မိမိ၏ ဆန္ဒအရ လူသားတို့အား ကယ်တင် စောင့်ရှောက်ရန် ဟိန (အဆင့်နိမ့်) လူသားများအကြား မွေးဖွားလာခြင်း ဖြစ်၏။ (၎င်းတို့သည်) တစ်ခုသော ပညာဖြင့် သစ္စာလေးပါးကို အပြည့်အဝ နားလည်၏။ ဝိညာဏ် ခြောက်ပါးသည် တဏှာစိုးမိုးခြင်း ခံရပြီး (ယင်းသည်) တဏှာမှ လွတ်၏။ (၎င်းတို့ ရှုမြင်ပုံအရ) မျက်စိဖြင့် ရူပါရုံကို မြင်၏။ ရဟန္တာတို့သည် အခြားသူများ ဟောကြားသည့် ဓမ္မကို ရရှိ၏။ ထို့ပြင် မောဟ၊ ဝိစိကိစ္ဆာနှင့် ဒုက္ခကို ပယ်ခွာရန် နည်းလမ်းရှိ၏။ ယေဘုယျ ပြည့်စုံသည့် အခြေအနေတစ်ရပ် (အတွင်း ပြောဆိုကြသည့်) စကားလုံးများ ရှိ၏။ မစင်ကြယ်မှုကို ပယ်ခွာခြင်း (ကဲ့သို့သော) အရာတစ်ခု ရှိ၏။ မှန်ကန်သော ထိန်းစောင့်မှုကို ပြည့်စုံစွာ ရပြီးသူသည် တဏှာအားလုံးကို ပယ်ခွာ၏။ တထာဂတတို့သည် (ကြွင်းသော) လောကသားတို့အတွက် မှန်သော အမြင် မရှိကြ။ စိတ်သည် သဘာဝအားဖြင့် အရောင်ရှိသောကြောင့် 'အနုသယများသည် စိတ်တွင် ပါဝင်သည် သို့မဟုတ်

စာပိုဒ်မှာ သဒ္ဓါနည်း မကျ၊ မပြည့်စုံ။ ဘဗျ၏ မူရင်း စကားလုံးအစဉ်ကို ပြောင်းခြင်းဖြင့် အခြား ကျမ်းများ၏ အယူအဆနှင့် အလွယ်တကူ တူညီသွား လိမ့်မည်။

၀ ဝသုမိတြသည် *op. cit.*, f. 159 ၌ တူညီသည့် အယူအဆကို ညွှန်းဆို၏။ သို့ရာတွင် ၎င်း၏ စကားလုံးများမှာ မရှင်းလင်းပေ။
Wassilief, *Buddhisme*, p. 228 ကိုလည်း ရှု။

စိတ်၌ မပါဝင်'ဟု မဆိုရ။ အနုသယများမှာ စိတ်မှ လုံးဝ ပြန်ထွက်သောအရာ တစ်ခု၊ စိတ်မှာ နောက်တစ်ခု ဖြစ်၏။ (ပစ္စုပ္ပန်တွင်) အတိတ် အနာဂတ် မရှိ။ သောတာပန်သည် စျာန်ကို ရနိုင်၏။ ယင်းတို့မှာ ဧကဗျောဟာရိက ဂိုဏ်းသားတို့၏ အခြေခံ ယူဆချက်များ ဖြစ်၏။

ဗဟုသုတိယဂိုဏ်း၏ဝါဒ

ဗဟုသုတိယ၊ ပညတ္တိဝါဒီ၊ ဂေါကုလိက ဟူသော ဂိုဏ်းကွဲများအနက် ဗဟုသုတိယ ဂိုဏ်းသားတို့က အစစ်အမှန် လွတ်မြောက်မှုကို ရရှိသည့် ဘဝ၏ပုံစံ မရှိ၊ ဒုက္ခအမှန် တရား၊ သိတတ်သော သစ္စာ၊ လေးစားအပ်သော သစ္စာတို့သည် အမှန်တရားကို တည်ဆောက်၏။ သင်္ခါရတို့၏ ဒုက္ခကို သိမြင်ရန် အလုံးစုံ စင်ကြယ်ရမည်။ ဒုက္ခနှင့် အနိစ္စကို မြင်နိုင်သည့် နည်းလမ်း မရှိ။ သံဃာသည် လောကကို လွန်မြောက်၏ (ဆိုလိုသည်မှာ သံဃာသည် လောကီဥပဒေ သို့မဟုတ် အခြေအနေများကို လိုက်နာရန် မလို)။ ရဟန္တာများသည် အခြားသူများ၏ ဟောကြားချက်ကို လိုအပ်၏။ မှန်စွာ ဟောကြားထားသော နည်းလမ်း ရှိ၏။ မှန်သော သမာပတ် ဝင်စားခြင်း ရှိ၏။ ယင်းတို့မှာ ဗဟုသုတိယ ဂိုဏ်းသားတို့၏ အခြေခံ ရှင်းလင်းချက် ဓမ္မများ ဖြစ်၏။

ပညတ္တိဝါဒီတို့က ဒုက္ခသည် ခန္ဓာ မဟုတ်။ ပြည့်စုံသော အာယတန မရှိ။ သင်္ခါရအားလုံး အတူဖွဲ့ချည်ထား၏။ ဒုက္ခသည် ပရမတ္ထတည်း။ စိတ်မှ ဆက်သွားသော အရာမှာ နည်းလမ်း မဟုတ်။ ကာလမဲ့ သေဆုံးခြင်း မရှိ။ လူသား ဖွဲ့စည်းမှု မရှိ။ ဒုက္ခမှန်သမျှသည် ကမ္မ(အပြုအမူများ)ကြောင့် ဖြစ်၏။ ဤကား ပညတ္တိဝါဒီတို့၏ အခြေခံ သင်ကြားချက်များ ဖြစ်၏။ သထဝိရစေတိက ဂိုဏ်းမှာ ဂေါကုလိက၏ နောက်ထပ်

ရားသို့ ဝင်ရောက်ရ၏။ ဤသည်မှာ မဟိသာသကဂိုဏ်း၏ အခြေခံ ဝါဒ ဖြစ်၏။

ဓမ္မဂုတ္တကဂိုဏ်း၏ အခြေခံဝါဒမှာ ဤသို့ ဖြစ်၏ ‘ဗုဒ္ဓသည် သံဃာ၌ ပါဝင်ခြင်း မရှိ။ ဗုဒ္ဓအား (ပြုအပ်သော လူဒါန်းခြင်းများမှ) ကြီးသော အကျိုးရှိ၏။ သို့ရာတွင် သံဃာအား (ပြုအပ်သော လူဒါန်းခြင်းများမှ) မည်သည့် အကျိုးမှ မရှိ။ နတ်ဘုံ ဗြဟ္မာ့ဘုံတို့၌ (ဗြဟ္မစရိယ) ဘဝ (ကဲ့သို့သော အရာတစ်ခု) ရှိ၏။ လောကီ ဓမ္မများ ရှိ၏။ ဤသည်မှာ ဓမ္မဂုတ္တကတို့၏ အခြေခံ ယူဆချက် ဖြစ်၏။’

ကဿပိယဂိုဏ်း၏ အခြေခံအယူဝါဒမှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။ ကုသိုလ် အကုသိုလ်၏ အကျိုးကို ပြန်ရခြင်း၊ ပြန်မရခြင်းဟူ နိယာမများနှင့် လွန်ပြီး နိယာမသို့ လိုက်ရခြင်းသည် တည်ရှိ၏။ အကုသိုလ်ကို ပယ်ခွာပြီးသူအဖို့ ပြည့်စုံသော အသိပညာ ရှိ၏။ ကဿပိယဂိုဏ်းသားတို့၏ အခြားသော အယူဝါဒ အားလုံးမှာ ဓမ္မဂုတ္တက ဂိုဏ်းသားတို့၏ ဝါဒနှင့် တူ၏။

၁ သို့ရာတွင် ဝသုမိတြက ဗုဒ္ဓသည် သံဃာထဲ၌ ပြန်၍ တည်ရှိ၏ ဟု ဆို၏။ ဝိနိတဒေဝမူ ဤကျမ်းအဆိုနှင့် တူ၏။ ရှေ့ဝါကျများ ၌ လက်သည်းကွင်းထဲမှ စကားလုံးများကို ဝသုမိတြ၏ ကျမ်းမှ ယူသုံးထားခြင်း ဖြစ်၏။ ဤကျမ်း မူရင်းမှာ မပြည့်စုံ။
၂ ဝသုမိတြက ‘ရဟန္တာသည် အာသဝ မရှိ။ ၎င်းတို့၏ ကျန်အယူ ဝါဒ အားလုံးမှာ မဟာသံဃိကဝါဒနှင့် တူ၏’ဟု ဖြည့်စွက်ခဲ့၏။
၃ မူရင်းစာအရ ‘(အကုသိုလ်ကို) ပယ်ခွာပြီးသူသည် မပြည့်စုံသော ပညာရှိ၏’ဟု ဆိုသော်လည်း ယင်းသည် မမှန်နိုင်ချေ။ ဝသုမိတြ၊ ဘဗျနှင့် ဝိနိတဒေဝတို့၏ မှတ်တမ်းအရမူ ‘ပြည့်စုံသည့် ပညာရှိသူအဖို့ ပယ်ရှားရန် မည်သည့်အရာမျှ မရှိ’ဟု ဖြစ်၏။

ကြားချက်များမှာ အကြောင်းအရာ နှစ်ခုဖြင့် ပေါင်းရုံးထား ၏။ ပေါင်းစုခြင်းနှင့် အစိတ်အပိုင်းများမှာ တည်ရှိ၏။ ယင်း (ယူချက်၏)အကျိုးဆက်ကား အဘယ်နည်း။ ယင်းမှာ ပုဂ္ဂိုလ် မရှိ။ သို့ဖြစ်၍ အတ္တမရှိသည့် ဤခန္ဓာကိုယ်သည် ဘဝဖြစ် တည်လာ၏။ တစ်ဆင့်ခံ မရှိ၊ မှန်စွာ ပြုသူမရှိဘဲ အကျိုး ဆက်အဖြစ် သတ္တဝါသည် ဘဝအလျဉ်သို့ ကျဆင်း၏။ ဤ ကား ယင်းတို့ ပြောဆိုသော နည်းလမ်း ဖြစ်၏။ ဤသည်မှာ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒ၏ အခြေခံ သင်ကြားချက်များ ဖြစ်၏။ ၎င်း တို့၏ အခြေခံသင်ကြားချက် အားလုံးကို နာမနှင့် ရူပတွင် ပေါင်းစည်းထား၏။ အတိတ်နှင့် အနာဂတ်သည် (ပစ္စုပ္ပန်ကာ လ)တွင် တည်ရှိ၏။ သောတာပန်သည် ယုတ်လျော့ခြင်း မရှိ။ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့၏ လက္ခဏာ သုံးမျိုးရှိ၏။ အရိယသစ္စာ လေး ပါးကို တဖြည်းဖြည်း နားလည်၏။ ကင်းဆိတ်ခြင်း၊ တဏှာ မဲ့ခြင်းနှင့် လက္ခဏာ မရှိခြင်းတို့သည် ပြီးပြည့်စုံသည့် အခြေ အနေသို့ ဦးဆောင်၏။ ဆယ့်ငါး စက္ကန့်ဖြင့် သောတာပတ္တိ ဖိုလ်ကို ရ၏။ သောတာပန်သည် ဈာန်ကိုရ၏။ ရဟန္တာသည်

၁ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒ အတွေးအခေါ်ကို ဖော်ပြသည့် စာပိုဒ်မှာ ခက်ခဲ၏။ ယင်းမှာ ဝသုမိတြဆိုသည် (စာ-၁၆၀)နှင့် ဆန့်ကျင်ခြင်း မရှိ။ ဝိနိတဒေဝက (စာ-၁၇၃)မူ ၎င်းတို့သည် စေတိယဂိုဏ်းအား များစွာ ဂုဏ်ပြု ချီးကျူးထားကြောင်း၊ ၎င်းတို့သည် အခြေခံ သုံးမျိုး ခွဲပြဲကြောင်း ပြဆို၏။
၂ Wassilief, op. cit., p. 248, note 3 က ‘အရိယာပုဂ္ဂိုလ် အဖြစ်သို့ မရောက်မီ ဖြတ်သန်းရသည့် အခိုက်အတံ့ သို့မဟုတ် ခဏ ၁၆-ခု ရှိသည်’ဟုဆို၏။ ဝသုမိတြ (စာ-၁၆၀)၌မူ ‘ပြည့်စုံသည့် အစစ်အမှန်တရားသို့ ရောက်ပြီးဖြစ်၍ ခဏ ၁၆-ခု၌ စိတ်၏ တိုးတက်မှုကို သောတာပန္နဟု ခေါ်သည်’ဟု ဆို၏။

ပင် မပြည့်စုံသည့် ဘဝ ရှိ၏။ သာမန် လူသားများသည် ရာဂ ဟူသော စိတ်ဆိုးစိတ်ယုတ်ကို ပယ်ခွာနိုင်၏။ တိတ္ထိသည်ပင် ဈာန်ငါးမျိုးကို ရနိုင်၏။ နတ်ဗြဟ္မာသည်ပင် မြင့်မြတ်သော ဘဝဖြင့် နေထိုင်ရန် နည်းလမ်းများ ရှိ၏။ သုတ္တန်အားလုံး သည် ဖြောင့်မှန်သော အဓိပ္ပာယ်ရှိ၏။ ပြည့်စုံသော အမှန် တရားသို့ ဆိုက်ရောက်ပြီးသူသည် ကာမဓာတုကို လွန် မြောက်၏။ ကာမလောက၏ မှန်သော အမြင်သည် ရှိ၏။ ဝိညာဏ် ငါးပါးလုံးသည် တဏှာစိုးမိုးမှု အောက်တွင် မရှိသ ကဲ့သို့ ယင်းတို့သည် တဏှာမှ လွတ်လည်း မလွတ်မြောက် ဘဲရှိ၏။ ဤကား သဗ္ဗတ္ထိဝါဒီတို့၏ အခြေခံ ယူဆချက်များ ဖြစ်၏။ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒ၌ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းကဲ့ တစ်ခု ရှိသေး၏။

ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းကဲ့များမှာ မဟိသာသက၊ ဓမ္မဂုတ္တက၊ တမသတိယနှင့် ကဿပိယတို့ဖြစ်၏။

မဟိသာသကဂိုဏ်း၏ဝါဒ

မဟိသာသကဂိုဏ်း၏ အခြေခံယူဆချက်များမှာ ‘အတိတ်နှင့် ပစ္စုပ္ပန် မရှိ။ ပစ္စုပ္ပန် ခန္ဓာများသာ ရှိ၏။ ဒုက္ခ ချုပ်ငြိမ်းရန် သစ္စာလေးပါး၏ အစိတ်အပိုင်းများကို သိမြင်ရ၏။ အနု သယများနှင့် မြင်သာသည့် အကြောင်းတရားမှာ သီးခြားစီ ဖြစ်၏ (အဓိပ္ပာယ်မှာ ယင်းတို့ကို ခွဲခြားရမည်)။ (ဆက်တိုက် ဖြစ်သော ပြန်လည်ဖြစ်ပေါ်မှု ဘဝနှစ်ခုအကြား) ကြားခံဘဝ မရှိ။ နတ်ဗြဟ္မာဘုံများ၌ ဗြဟ္မစရိယကဲ့သို့သော ဘဝတစ်ခု

^၀ ဝသုမိတြက ထိုဂိုဏ်းသားတို့မှာ ကြားခံဘဝကို ငြင်းဆိုကြောင်း ဆိုပြီး ဝိနိတဒေဝကမူ ၎င်းနှင့် ဆန့်ကျင်စွာ ဆို၏။
^၂ ဝသုမိတြအဆိုမှာ ကွဲပြားပြီး ဝိနိတဒေဝကမူ ဤကျမ်းနှင့်ညီ၏။

ရှိ၏။ ရဟန္တာသည်ပင် ကုသိုလ်တရားများကို ဆည်းပူး၏။ ဈာန်ငါးမျိုးလုံးသည် တဏှာ၏စိုးမိုးမှုကို ခံရသည်လည်းရှိ၏။ ရှိ၏။ မခံရသည်လည်း ရှိ၏။ ပုဂ္ဂိုလ်သည် လူ့ခန္ဓာကိုယ် အား လုံး၌ ပြန့်နှံ့၏။ သောတာပန်သည် ဈာန်ကို ရ၏။ လူသာ မန်တို့သည် ရာဂနှင့် ကောက်ကျစ်မှုကို ပယ်ခွာနိုင်၏။ ဗုဒ္ဓ သည် သံဃာတော်များ အကြား၌ ပေါင်းစည်း၏။ ဗုဒ္ဓတစ် ဆူ၏ အလုံးစုံ လွတ်မြောက်မှုနှင့် သာဝကတစ်ပါး၏ လွတ် မြောက်မှုသည် တစ်ခုတည်း ဖြစ်၏။ ပုဂ္ဂိုလ်ကို သိမြင်ခြင်းကဲ့ သို့သော အရာ မရှိ။ စိတ်ရော စေတသိက်များနှင့် အနည်း ဆုံး မွေးဖွားသည့် အခြေအနေတွင် ပါဝင်သည့် မည်သည့် အရာမဆိုပါ ဤဘဝမှ နောင်ဘဝသို့ သွား၏။ သင်္ခါရတရား အားလုံးမှာ ခဏမျှသာ တည်ရှိ၏။ အကယ်၍ မွေးဖွားခြင်း သည် သင်္ခါရတို့၏ ချုပ်ငြင်းကြောင့် ဖြစ်လျှင် သင်္ခါရသည် ထာဝရ မတည်တံ့။ ကမ္မသည် စိတ်ကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ကာယ သို့ မဟုတ် ဝစီ၏ လွတ်မြောက်မှု မရှိ။ မကျဆင်း မပျက်စီးသည့် အခြေအနေ မရှိ။ စေတီကို ပူဇော်ခြင်းကြောင့် အကျိုးမရှိ။ မည်သည့် ပစ္စုပ္ပန် ဖြစ်ပျက်မှုမဆို အမြဲတမ်း အနုသယဖြစ် ၏။ သင်္ခါရတရားတို့ကို ခွဲခြမ်းမှုသည် ပြည့်စုံသည့် သစ္စာတ

^၀ ဤစာပိုဒ်၏ တိုက်ရိုက်အဓိပ္ပာယ်မှာ ‘ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသည် ဦးခေါင်း နှင့် ကျန်တစ်ကိုယ်လုံးနှင့် ညီမျှ၏’ဟု ဖြစ်၏။ ဝသုမိတြ (Vasumitra, f. 162)ကမူ ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသည် ဦးခေါင်းလောက်ကိုသာ ခေါ်ခြင်း ဖြစ်၏’ဟု ဆို၏။
^၂ ဝသုမိတြက တစ်မျိုးဆိုပြီး ဝိနိတဒေဝကမူ ဤကျမ်း နှင့်ညီ၏။
^၃ ဤစာပိုဒ်ကို ကျွန်ုပ် အမှန်အတိုင်း နားလည်လျှင် ‘စိတ်သည် လုပ်ဆောင်ချက် (ကံ)က လွတ်မြောက် မှုရှိသည့် ဣန္ဒြေဖြစ်၏’။

ဓမ္မများသည် ပစ္စုပ္ပန် ဓမ္မများ၌ တည်ရှိလျှင် (ယင်းတို့သည်) အတိတ်ဘဝ (တည်ရှိ၏)။ သို့ဖြစ်၍ ဖျက်ဆီးနိုင်သော တရား မရှိ။ ပစ္စုပ္ပန်ဓမ္မသည် အနာဂတ်တွင် တည်ရှိလျှင် ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ သည် ဖျက်ဆီးနိုင်သော သဘာဝ မဟုတ် (ဆိုလိုသည်မှာ ယင်းသည် အနာဂတ်တွင် အတူတူ ဖြစ်မည်)ဟု ယင်း (ဓမ္မ ကြာတ ရဟန်းက) ဆို၏။

လက္ခဏာ ပြောင်းလဲခြင်း (အယူဝါဒ)မှာ ဘဒ္ဒန္တယောသ က၏ ကျမ်းစာ (အရ)ဖြစ်၏။ ထိုရဟန်းက အချိန်ကာလ၏ လွှမ်းမိုးမှု အောက်တွင် ရှိသည့် အရာအားလုံးသည် အနာဂတ်နှင့် အတိတ်တွင် ရှိခဲ့သော ပစ္စုပ္ပန် လက္ခဏာများ၌ မရှိ။ အနာဂတ်နှင့် အရာဝတ္ထုတစ်ခု၏ အနာဂတ်လက္ခဏာများ သည် အတိတ်နှင့် ပစ္စုပ္ပန် အရာဝတ္ထုများ မဟုတ်နိုင်။ ဥပမာ အားဖြင့် အကယ်၍ ယောက်ျားများသည် အမျိုးသမီး တစ်ဦး ကို ချစ်ကြိုက်ခဲ့လျှင် ထိုယောက်ျားများသည် ကျန်အမျိုးသမီး အားလုံးအပေါ် မေတ္တာမရှိဘဲ မဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။

ခန္ဓာပြောင်းလဲမှု (အယူဝါဒ)မှာ ဘဒ္ဒန္တဝသုမိတြ၏ ကျမ်း စာ (အရ) ဖြစ်၏။ ၎င်းက အချိန်၏ ဩဇာလွှမ်းမိုးမှု အောက် ရှိ ပြောင်းလဲသည် ဆိုသော အရာများသည် ၎င်းတို့၏ ခန္ဓာ များနောက်သို့ မလိုက်။ ဥပမာအားဖြင့် တစ်ခုတည်းသော သစ်ရွက်၌ ဘဝတစ်ခုကို ဆို၏။ သစ်ရွက်ပေါင်း တစ်ရာ၌မူ ဘဝပေါင်း အခုတစ်ရာ ရှိ၏။ သစ်ရွက်ပေါင်း တစ်ထောင် တွင် ဘဝပေါင်း တစ်ထောင်ရှိ၏။ ဤသည်မှာ ထို(ဝသုမိတြ) ၏ ပြောကြားချက် ဖြစ်၏။

ခန္ဓာတစ်ခုမှ အခြားခန္ဓာတစ်ခုသို့ သွားခြင်း (အယူဝါဒ) သည် ဘဒ္ဒန္တဗုဒ္ဓဒေဝ (၏ကျမ်းစာအဆို) ဖြစ်၏။ အရာဝတ္ထု များအပေါ် အချိန်ကာလ၏ လုပ်ဆောင်ချက်ကို အဝေးနှင့်

တမစေတီယတို့၏ အခြေခံဝါဒမှာ ပုဂ္ဂိုလ် မရှိဟု ဖြစ်၏။ ထို့ပြင် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းကွဲဖြစ်ပြီး ဝါဒခေါင်းဆောင် အရှင်ဥတ္တရမထေရ် ဟောပြောသည့် သင်္ကေတဂိုဏ်း၏ အခြေခံ ဝါဒမှာ ခန္ဓာငါးပါးမှာ ဤဘဝမှ နောင်ဘဝသို့ သွား၏။ လမ်း စဉ်ကို မသိရသေးသမျှ ခန္ဓာတို့သည် ရပ်နေခြင်း မရှိ။ အကု သိုလ်နှင့် မွေးဖွားသော ခန္ဓာရှိ၏။ ပုဂ္ဂိုလ်သည် စိတ်ပိုင်း အရ စဉ်းစားရမည် မဟုတ်။ အရာအားလုံး မတည်မြဲ။ ယင်းမှာ သင်္ကေတဂိုဏ်း၏ အခြေခံအယူဝါဒ ဖြစ်၏။ ဖော်ပြပြီးတို့မှာ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒ ဂိုဏ်းကွဲ ခုနစ်ခု၏ အယူဝါဒများ ဖြစ်၏။

ဝဇ္ဇီပုတ္တရိယဂိုဏ်း၏ဝါဒ

ဝဇ္ဇီပုတ္တရိယဂိုဏ်းသားတို့၏ အခြေခံယူဆချက်များမှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။ နှစ်သက်အပ်သော အရာကို ပိုင်ဆိုင်ခြင်းနှင့် ဥပါဒါန တို့မှာ တစ်ခုစီ ဖြစ်၏။ ဤဘဝမှ နောင်ဘဝသို့ သွားသော အရာဝတ္ထု မရှိ။ ခန္ဓာငါးပါးကို တပ်မက်သွားသောအခါ ပုဂ္ဂိုလ်သည် တစ်နေရာမှ တစ်နေရာသို့ ရွှေ့၏။ ခဏမျှဖြစ် ပြီး ခဏမျှလည်း မဟုတ်သော ခန္ဓာများ ရှိ၏။ ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဥပါဒါနကုဏ္ဍာ ဟုတ်၏။ သို့မဟုတ် (ဥပါဒါနကုဏ္ဍာ မဟုတ်)ဟု မဆိုရ။ ယင်းဂိုဏ်းသားတို့က နိဗ္ဗာန်သည် သင်္ခါရတရား အား လုံးတို့၏ ပေါင်းစည်း ညီညွတ်ခြင်းတွင် ရှိ၏။ သို့မဟုတ် ယင်း(နိဗ္ဗာန်)သည် ယင်း (သင်္ခါရတရား အားလုံးတို့၏) ပျက်

^၀ ဝသုမိတြ (*op. cit.*, 163)က ယင်းနှင့် ဆန့်ကျင်စွာ ဆို၏။ ဝိနိတ ဒေဝကား ဤဂိုဏ်း၏ အယူဝါဒကို ဖော်ပြခြင်း မရှိ။

^၂ ဝသုမိတြ (*op. cit.*, 162)က ‘ပုဂ္ဂိုလ်မှလွဲ၍ ဤဘဝမှ နောက်ဘဝ သို့ သွားသော အရာမရှိ။ ဝိနိတဒေဝလည်း အလားတူ ဆို၏။

သုံးခြင်းတွင် ရှိ၏ဟု မဆို။ နိဗ္ဗာန်သည် အစစ်အမှန် တည်ရှိခြင်း၊ သို့မဟုတ် အစစ်အမှန် တည်ရှိခြင်း မဟုတ်ဟုလည်း မဆို။ ဝိညာဏ်ငါးပါးသည် ရာဂ၏ လွှမ်းမိုးခြင်းကို မခံရ ရာဂမဲ့သော အရာဟူ၍ လောက၌ မရှိ (ဟုဆို၏)။ ဤသည် မှာ ဝဇ္ဇိပုတ္တရိယတို့၏ အခြေခံအယူဝါဒ ဖြစ်၏။ မဟာဂိရိယ နှင့် သမ္မတ္တိယဟူ၍ ဝဇ္ဇိပုတ္တရိယ ဂိုဏ်းကွဲနှစ်ခု ရှိသေး၏။

သမ္မတ္တိယဂိုဏ်း၏ အခြေခံအယူဝါဒမှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။ အနာဂတ်တွင် ဖြစ်လာမည့် အရာများ၊ ပစ္စုပ္ပန်တွင် ဖြစ်နေသည့် အရာများနှင့် ရပ်တံ့သွားမည့် အရာများ၏ တည်ရှိမှုကို ယုံကြည်ခြင်း၊ မွေးခြင်း သေခြင်း၏ (တည်ရှိမှုကို ယုံကြည်ခြင်း)၊ ထိုအတူ သေမည့်အရာ၊ နောက်ဘဝ အဖွဲ့အစည်း၊ ပျက်သုံးမည့် အရာ၊ (ထို့အတူ) ပျက်သုံးမှု၊ သွားမည့်အရာ (ထိုအတူ) သွားနေသည့်အရာ၊ သိရမည့်အရာ (ထိုအတူ) သိခြင်း (ဝိညာဏ်)တို့၏ တည်ရှိမှုကို ယုံကြည်ခြင်း^၂။ ဤကား ယင်းဂိုဏ်း၏ အယူအဆများ ဖြစ်၏။

ဓမ္မတ္တရိယနှင့် ဘဒ္ဒိယာနိကဟု မဟာဂိရိယဂိုဏ်းကွဲ နှစ်မျိုး ရှိ၏။

^၁ ဤစာပိုဒ်မှာ မရှင်းလင်းပေ။ ဝသုမိတြရော ဝိနိတဒေဝပါ ဤအယူအဆကို ပြဆိုခြင်း မရှိ။
^၂ နောက်တစ်မျိုး ဆိုမှု ယင်းဂိုဏ်းသားတို့သည် အပြုနှင့် အပြုခံဘဝတည်ရှိမှုကို ယုံကြည်ကြ၏။ စာပိုဒ်အနေအထား ရှုပ်ထွေးသည်မှာ သေချာ၏။ ကျွန်ုပ်၏ ဘာသာပြန်မှာ ပြင်ဆင်ဖွယ် ရှိနိုင်၏။ ဤဂိုဏ်းသားတို့၏ အယူအဆနှင့် ပတ်သက်၍ ဝသုမိတြနှင့် ဝိနိတဒေဝတို့ အဆိုကို လေ့လာသင့်၏။ ဝိနိတဒေဝက ကောရကုလ္လက၊ ဂုတ္တကနှင့် ဝဇ္ဇိပုတ္တရိယဟု သုံးမျိုး ခွဲပြ၏။

ဓမ္မတ္တရိယဂိုဏ်း၏ အခြေခံအယူဝါဒမှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။ မောဟသည် ဇာတိတွင် ရှိ၏။ မောဟရပ်စဲခြင်းသည် ဇာတိရပ်စဲခြင်းတွင် ရှိ၏။ ဘဒ္ဒိယာနိကတို့မှာ ဤအယူဝါဒနှင့် တူ၏။ အချို့က သဏ္ဍာဂရိကဂိုဏ်းမှာ မဟာဂိရိယဂိုဏ်းကွဲ ဖြစ်ကြောင်း ဆိုကြ၏။ အချို့ကမူ ယင်းသည် သမ္မတ္တိယဂိုဏ်းကွဲ ဖြစ်ကြောင်း ဆိုကြ၏။ သို့ဖြစ်မူ ဝဇ္ဇိပုတ္တရိယဂိုဏ်းကွဲ လေးခု ရှိမည် ဖြစ်၏။ ဂိုဏ်းကွဲ ဆယ့်ရှစ်ခုသည် ၎င်းတို့ကို အစပြုခဲ့ကြသည့် ပညာရှင်အချို့၏ အယူဝါဒများသို့ လိုက်ရာမှ တစ်ဆင့် တဖြည်းဖြည်း ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ နောက်ထပ် ကွဲပြားမှုများအကြောင်း ပြဆိုရန် များစွာ ကျန်သေး၏။ အယူဝါဒ မျိုးစုံနှင့် ဘဝ လက္ခဏာ သင်္ခါရ နှင့် အနိစ္စတို့နှင့် ပတ်သက်၍ (ရှုမြင်ယူဆမှု) အမျိုးမျိုးကြောင့် ဖြစ်ရသည့် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒ ဂိုဏ်းကွဲလေးခု ဖြစ်ပေါ်လာပုံမှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။

အခြေခံအနှစ်သာရဝါဒ

အခြေခံဘဝနှင့် ယင်း၏ အနိစ္စသဘာဝနှင့် ပတ်သက်၍ ဘဒ္ဒန္တ ဓမ္မတြာတသည် အခြေအနေနှင့် အချိန်အခါအရ ဘဝပြောင်းလဲခြင်းနှင့် အခြားဘဝတစ်ခုသို့ ကူးပြောင်းသွားခြင်း မရှိဟု ဆို၏။ ရွှေတုံးကို ဖျက်ဆီးပြီး တစ်ခုခု ပြုလုပ်သော်လည်း၊ အခြား ပုံသဏ္ဍာန်တစ်မျိုး ပြုလုပ်သော်လည်း ယင်းသည် အခြားအခြေခံတစ်ခု ဖြစ်သွားမည် မဟုတ်။ ထိုအတူ နွားနို့သည် မလိုင်ဖြစ်သွားပြီး အရသာနှင့် ပစ္စည်းတစ်မျိုး အခြားပုံစံတစ်ခု ထွက်သော်လည်း ယင်းသည် တစ်ခုတည်းသော အခြေခံသာ ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။ ထိုအတူပင် အတိတ်

^၁ ဤအချက်ကို ဘဗျက အခြားသော သမိုင်းပညာရှင်တို့၏ အယူအဆအဖြစ် ဖော်ပြခဲ့၏။

ရုပ် ဖြစ်၏။ တထာဂတ၏ ဝိညာဉ်သည် (သောကမှ လွတ်မြောက်ခြင်းဟူသော) နိဗ္ဗာန်၌ တည်ရှိသည်ဟု ဆင်ခြင်ခြင်းသည် ဇိဝှိပသာဒရုပ် ဖြစ်၏။ တထာဂတ၏ ဓမ္မကာယသည် အမြင့်မြတ်ဆုံးသော ကိုယ်ခန္ဓာ ဖြစ်ကြောင်း ကြားသိပြီး ခံစားပြီး ဖြစ်ကြောင်း အမြဲတမ်း နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်ခြင်းသည် ကာယပသာဒရုပ် ဖြစ်၏။

အာယတန ခြောက်ပါးမှာ သာဝကယာန၌ အဓိကယုံကြည်ချက် ဖြစ်သော်လည်း မဟာယာန၌ ယင်းတို့ ယူဆသော အာယတန ခြောက်မျိုးမရှိ။ မဟာယာန၏ အာယတန ခြောက်မျိုးမှာ -- ပြည့်စုံခြင်းသို့ ရောက်ကြောင်း နည်းလမ်းများအဖြစ် တထာဂတအား ထာဝရ တွေ့မြင်နိုင်သူ အဖြစ် ယူဆရမည်ကို ဆင်ခြင်ခြင်းသည် စက္ခာယတနတည်း။ ပြည့်စုံခြင်းသို့ ရောက်ကြောင်း နည်းလမ်းများအဖြစ် တထာဂတသည် ထာဝရမြဲ၏ဟု ကြားသိပြီးသည်ကို ဆင်ခြင်ခြင်းသည် သောတာယတနတည်း။ ပြည့်စုံခြင်းသို့ ရောက်ကြောင်း နည်းလမ်းများအဖြစ် တထာဂတ၏ အနှစ်သာရ (ဂဗ္ဘ)သည် တည်မြဲသော ရနံ့ဖြစ်သည်ကို ဆင်ခြင်ခြင်းသည်မှာ ယာနာယတနတည်း။ ပြည့်စုံခြင်းသို့ ရောက်ကြောင်း နည်းလမ်းများအဖြစ် တထာဂတ၏ အနှစ်သာရသည် ဓမ္မဖြစ်၏ဟု ဆင်ခြင်ခြင်းသည် ဇိဝှိယတနတည်း။ ပြည့်စုံခြင်းသို့ ရောက်ကြောင်း နည်းလမ်းများအဖြစ် တထာဂတ၏ ဓမ္မကာယသည် ထိုကိုယ်ခန္ဓာ၏ အမြင့်မြတ်ဆုံး စိတ်ဖြစ်ကြောင်း ကြားသိပြီး ခံစားပြီးဖြစ်သည်ကို ဆင်ခြင်ခြင်းသည် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနတည်း။ တထာဂတ၏ ဓမ္မ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကို မတုန်လှုပ်သော နှလုံးသားဖြင့် အပြည့်အဝ ယုံကြည်ခြင်းသည် ဝင်ရာတံခါးတည်းဟူသော အာယတန (သစ္စာတရားကို နည်းလည်ရန် နည်း

အနီး ကြည့်ရှုသောအခါ ယင်း (အရာဝတ္ထု)များသည် ခန္ဓာတစ်ခုမှ အခြားတစ်ခုသို့ ဖြတ်သွားသည်ဟု ထို(ရဟန်း)က ဆို၏။ ဥပမာအားဖြင့် အမျိုးသမီးတစ်ယောက်ကို မိခင်ဟု ဆို၏။ ထို(မိခင်)ကို အမျိုးသမီးဟုလည်း ခေါ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုယောက်ျား လေးယောက်က အရာအားလုံးတည်ရှိကြောင်းကို ဆိုကြပြီး ယင်းတို့မှာ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒီများ ဖြစ်ကြ၏။

ထိုအတူ အချို့ဆရာများက အကြောင်း ခုနစ်မျိုးရှိသည်ဟု ဆို၏။ အကြောင်း (ဟေတု)၊ အာရုံ (အာလမ္ဗဏ)၊ နီးစပ်ခြင်း၊ အတ္တ၊ ကမ္မ၊ အာဟာရ၊ အမှီသဟဲပြုခြင်းတို့ ဖြစ်၏။ အချို့ကမူ စိတ်ပိုင်းဘဝ ပြည့်စုံမှု နည်းလမ်း လေးမျိုးရှိခြင်း၌ သစ္စာတရားမှာ အမျိုးမျိုးရှိကြောင်း ဆို၏။ အချို့မူကား ဘာသာတရားဆိုင်ရာ ဗဟုသုတနှင့် အတွေ့အကြုံမှ ရရှိသည့် ဗဟုသုတ ရှစ်မျိုးရှိသောကြောင့် ထိုထွင်း၍ သိသော အသိပညာ မရှိဟု ဆိုကြ၏။ --

မဟာယာနဓမ္မများ

ဤနေရာ၌ ကျွန်ုပ်တို့သည် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒ အယူအဆများကို အကျဉ်းမျှ လေ့လာရန်သာ ဘဗျရေးသော ကျမ်းစာ၏ ကြွင်းသော စာမျက်နှာများသို့ သွားလျက် ထိုအယူအဆများကို ဝသုမိတြ၏ မှတ်တမ်းမှ လုံလောက်စွာ သိရ၏။ ဘဗျနှင့် ဝသုမိတြတို့ ပြဆိုသော၊ ဆန့်ကျင်သူတို့က ဟိနယာနဟု ခေါ်သော ဂိုဏ်းကွဲများထက် သာလွန်သည့် မဟာယာနဗုဒ္ဓဝါဒဂိုဏ်းကွဲများ၏ အယူအဆများကို အသေးစိတ် လေ့လာရန် ဤကျမ်း၏ နယ်ပယ်အတွင်း မဟုတ်သော်လည်း ကျွန်ုပ်အနေဖြင့် အင်္ဂုလိမာလိယသုတ္တအမည်ရှိ အလွန် စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းသော ဝေပုလျသုတ္တန်မှ အောက်ပါ ကောက်နုတ်ချက်ကို မရှောင်ကွင်းနိုင်ချေ။ 'သတ္တဝါအားလုံးသည် တထာ

ဂတ၏ အနှစ်သာရ (ဂဗ္ဘ) အတွင်း၌ တည်ရှိ၏။ ဤသည်မှာ မဟာယာန၏ သင်ကြားချက် ဖြစ်၏။ သာဝကယာန (ဟိနယာန) မှုကား ‘သတ္တဝါအားလုံးသည် အစာအဟာရကို စားသောက်ခြင်း၌ တည်မှီ၏’ ဟု ဆို၏။

နာမနှင့် ရူပဟူသော စကားလုံးများသည် သာဝကယာန၌ အစပြု၏။ ယင်းစကားလုံးများမှာ မဟာယာနဓမ္မ၌ မရှိ။ နာမနှင့် ရူပတို့မှာ ဖော်ပြပါ အတိုင်းဖြစ်ပြီး အခြားပို၍ မည်သည့်အရာမျှ မဟုတ်။ သာဝကနှင့် ပစ္စေကဗောဓိတို့၏ လွတ်မြောက်မှုသည် (နာမဟူသော) အမည်သာလျှင် ဖြစ်၏။ သို့ဖြစ်၍ ၎င်းတို့သည် ရုပ်ကိုဖြစ်စေ အာကာသကိုဖြစ်စေ နားမလည်။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓတို့၏ လွတ်မြောက်မှုသည် လက်ဝါးပေါ်ရှိ စပျစ်သီးတစ်လုံးထက်ပိုသော အခြားအရာ တစ်ခု ဖြစ်၏။

သာဝကယာန၌ ဖော်ပြသော ဝေဒနာသုံးမျိုးမှာ မဟာယာန၌ မရှိ။ ယင်း(မဟာယာန) ဝေဒနာသုံးမျိုးမှာ -- တထာဂတသည် ပူဇော်အထူးကို ခံထိုက်ခြင်းမှ မည်သည့်အခါမျှ ပြတ်စဲသွားမည် မဟုတ်ဟူသည်ကို ကြားဖူးလောက်အောင် ကံကောင်းပြီး ဖြစ်ခြင်း၊ ဤကား ဝေဒနာတစ်ခုတည်း။ ဓမ္မသည် ပျောက်ကွယ်သွားမည် ဟူသည်ကို ကြားဖူးလောက်အောင် ကံကောင်းပြီးဖြစ်ခြင်း၊ ဤကား ဝေဒနာတစ်ခုတည်း။ သံဃာသည် ပျောက်ကွယ်သွားမည် ဟူသည်ကို ကြားဖူးလောက်အောင် ကံကောင်းပြီး ဖြစ်ခြင်း၊ ဤကား ဝေဒနာတစ်ခုတည်း။ ဤကား မဟာယာနတို့၏ ဝေဒနာ သုံးမျိုးတည်း။

သာဝကယာန၌ အရိယသစ္စာ လေးပါးမှာ အဓိက ယုံကြည်မှု ဖြစ်၏။ သို့ရာတွင် မဟာယာန၌ (သစ္စာတရားကို) အလားတူ စုစည်းထားခြင်း မရှိ။ တထာဂတသည် ထာဝရတည်မြဲ၏။ ယင်းသည် မဟာယာန၌ ကြီးမြတ်သော သစ္စာ

တရား ဖြစ်၏။ သို့ရာတွင် ဒုက္ခသည် သစ္စာတရား မဟုတ်။ တထာဂတသည် ထာဝရ တည်မြဲနေ၏။ ယင်းသည် မဟာယာန၌ ကြီးမြတ်သော သစ္စာတရား ဖြစ်၏။ သို့ရာတွင် ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်းသည် သစ္စာတရားမဟုတ်။ တထာဂတသည် ထာဝရ တည်မြဲသော အရာများအနက် အမြင့်မြတ်ဆုံး ဖြစ်၏။ ယင်းသည် မဟာယာန၌ အကြီးမြတ်ဆုံး သစ္စာတရား ဖြစ်၏။ သို့ရာတွင် ဒုက္ခချုပ်ခြင်းသည် သစ္စာတရား မဟုတ်။ တထာဂတသည် ရာဂကင်း၏။ ယင်းသည် မဟာယာန၌ ကြီးမြတ်သော သစ္စာဖြစ်၏။ သို့ရာတွင် ဒုက္ခ ချုပ်ကြောင်း နည်းလမ်းသည် သစ္စာတရား မဟုတ်။ ယင်းတို့မှာ မဟာယာန၌ မြင့်မြတ်သော သစ္စာလေးပါး ဖြစ်၏။ ဒုက္ခ၏ လုပ်ဆောင်ချက်သည် သစ္စာမဟုတ်။ အကြောင်းမူ အကယ်၍ ဒုက္ခ၏ လုပ်ဆောင်မှုသည် သစ္စာတရားဖြစ်လျှင် ယင်းသည် ဒုက္ခရောက်နေသော (သတ္တဝါ အဆင့်အတန်း) လေးမျိုးအတွက် အမှန်တရား ဖြစ်လိမ့်မည်။ သို့ဖြစ်မူ အရိယသစ္စာ လေးမျိုးသည် ဘူတ၊ ပေတ၊ အသုရာနှင့် ယမလောကများရှိ သတ္တဝါများအတွက် အသုံး ဝင်လိမ့်မည်။

သာဝကယာန၌ ပသာဒရုပ်ငါးပါးမှာ အဓိကယူဆချက် ဖြစ်သော်လည်း မဟာယာန၌ ယင်းသို့ မဟုတ်။ (ဤနေရာ၌) ပသာဒရုပ် ငါးပါးတို့မှာ -- အားလုံး၏ ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာ ပွားများ အားထုတ်ခြင်း၌ ထာဝရ မြင်နိုင်သော တထာဂတအား ဖူးမြင်ရန်၊ ဤကား စက္ခုပသာဒတည်း။ တထာဂတသည် တည်မြဲ၏ဟု ကြားပြီးဖြစ်ခြင်း၌ ယင်းသို့ ကြားသည့် အတိုင်း အမြဲတမ်း ကမ္မဋ္ဌာန်းရှုမှတ်ခြင်းမှာ သောတပသာဒ ရုပ် ဖြစ်၏။ တထာဂတသည် တည်မြဲခြင်းဟူသော ရနံ့ကို ရှုထုတ်ကြောင်း အမြဲတမ်း နှလုံးသွင်းခြင်းမှာ ယာနပသာဒ

သည် အာကာသကဲ့သို့သော သဘာဝ မရှိခြင်းမှ ထွက်
မြောက်ခြင်း ဖြစ်၏။ သမ္ဘောဂကာယမှာ မိုးတိမ်ကဲ့သို့ မြင်
သာသော ထွက်မြောက်ခြင်း ဖြစ်၏။ ဗုဒ္ဓအားလုံးတို့၏ အရာ
ဝတ္ထုဖြစ်၍ နိရမ္မဏကာယသည် မိုးရွာသွန်းဘိသကဲ့သို့ အရာ
အားလုံးသို့ ပျံ့နှံ့သွားသည့် သဘောရှိ၏။

ဗောဓိသတ္တ ကိတ္တိဂဗ္ဘသည် ရှင်တော် ဗုဒ္ဓအား ‘ရှင်တော်
ဗုဒ္ဓ၏ ကာယသုံးမျိုး အမှန်တရား၏ ထိုအဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆို
ချက်များကို သိအောင် ပြုတော်မူပါ’ဟု လျှောက်၏။ သို့ဖြင့်
ရှင်တော် ဗုဒ္ဓက ကိတ္တိဂဗ္ဘ ဘုရားလောင်းအား ဤသို့ မိန့်
တော်မူ၏ ‘အမျိုးကောင်းသား၊ တထာဂတ၏ ကာယသုံးပါး
အား ဤသို့ သိမြင်လိမ့်မည် -- ဓမ္မကာယကို အလုံးစုံသော
တထာဂတ၏ လေ၌ တွေ့မြင်နိုင်၏။ သမ္ဘောဂကာယကို အ
လုံးစုံသော ဗောဓိသတ္တ၏ ကိုယ်၌ တွေ့မြင်နိုင်၏။ နိရမ္မဏ
ကာယကို အမျိုးမျိုးသော ကြည်ညိုသူ လူအပေါင်း၏ လေ၌
တွေ့မြင်နိုင်၏။ အမျိုးကောင်းသား၊ ဓမ္မကာယသည် ဗုဒ္ဓအား
လုံးတို့၏ မွေးရာပါ သဘာဝ ဖြစ်၏။ သမ္ဘောဂကာယသည်
ဗုဒ္ဓအားလုံးတို့၏ မွေးရာပါ သမာဓိ ဖြစ်၏။ နိရမ္မဏကာယ
သည် ဗုဒ္ဓအားလုံးတို့၏ အာရုံ ဖြစ်၏။ အမျိုးကောင်းသား၊
အတ္တဘုံ၌ စင်ကြယ်ခြင်း၊ မှန်နှင့်တူသော အတတ်ပညာသည်

၀ ဤနေရာ၌ သဘာဝဟူသော ဝေါဟာရကို ‘သွင်ပြင်လက္ခဏာ
အားလုံး ပျောက်ကွယ်သွားခြင်း’ကို ထွက်ဆိုရန် အသုံးပြုသည်
ဟု ကျွန်ုပ် ထင်၏။ အင်္ဂလိပ်စာလိပ်စာသတ်၌ ‘တထာဂတသည်
အာကာသနှင့် တူပြီး အာကာသသည် သွင်ပြင်လက္ခဏာမှ
ကင်းဆိတ်၏’။ Dr. Edkins က *J. R. A. S.*, 1881, p. 63 ၌ ဓမ္မ
ကာယကို ‘တရားတည်းဟူသော ကိုယ်’ဟု ဘာသာပြန်၏။

လမ်း)ဖြစ်ပြီး ယင်းသည် မနာယတန ဖြစ်၏။

ဗောဓိခုနစ်ပါးသည် သာဝကယာန၏ အဓိက ယုံကြည်
ချက် ဖြစ်၏။ မဟာယာန၌ပင် ယင်း(ခုနစ်ပါး)သည် ရေသ
ဖန်းပင်၏ ပွင့်ဆဲ ပန်းပွင့်ကဲ့သို့ ရှာတွေ့ရန် ခက်ခဲသော ဝေါ
ဟာရများ ဖြစ်၏။ ပွင့်ပြီး ပန်းခုနစ်ပွင့်ဟူသော ယင်းဗောဓိ
ခုနစ်ပါးသည် တထာဂတ၏ ထာဝရတည်မြဲခြင်း ဖြစ်၏။

အရိယမဂ္ဂင် ရှစ်ပါးသည် သာဝကယာန၏ အဓိက ယုံ
ကြည်ချက် ဖြစ်၏။ ဤမဟာယာန၌ကား သမ္မာဒိဋ္ဌိ စသည်
အပြင် အခြား အရိယမဂ္ဂင်ရှစ်ပါး ရှိ၏။ ထို့ပြင် တထာဂတ
သည် ထာဝရ တည်မြဲသော အရာဖြစ်၏ဟူသော သင်ကြား
ချက်သည် အရိယမဂ္ဂင် တစ်ပါး ဖြစ်၏။ တထာဂတ၏ ကြီး
မြတ်မှုကို ကြားသိပြီး အပြည့်အဝ နှစ်သက်မှုသည် သောက
ကို လွန်မြောက်ရာ (နိဗ္ဗာန်)သို့ ရောက်ကြောင်း လမ်းကို
တွေ့မြင်ခြင်း ဖြစ်၏။ တထာဂတ၏ တည်မြဲခြင်း ထာဝရရှိ
နေခြင်းသည် အမြင့်မြတ်ဆုံး မင်္ဂလာတရားဖြစ်၏ဟု သိမြင်
သည် ငြိမ်းချမ်းလာခြင်း ဖြစ်၏။ ဗောဓိသည် မင်္ဂလာဖြစ်၏။
ဓမ္မကာယသည် တထာဂတ ဖြစ်၏။ တထာဂတ၏ အနှစ်
သာရသည် အိုခြင်း မရှိ။ ဖော်ပြပြီးသည်တို့မှာ နည်းလမ်း ရှစ်
မျိုးအဖြစ် သိရမည့် အရာများ ဖြစ်၏။ သုတ္တနိကာယ ကိုး
မျိုးမှာ သာဝကယာနိက၏ အဓိက ယုံကြည်ချက် ဖြစ်၏။ ဤ
မဟာယာနကမူ အလုံးစုံကို ထိုးထွင်းသိသော ဉာဏ်၌ ယာဉ်
တစ်မျိုးသာ ရှိကြောင်း သင်ကြား၏။ တထာဂတ၏ စွမ်း
အင်ဆယ်မျိုးသည် သာဝကယာန၏ အဓိက ယုံကြည်ချက်
ဖြစ်၏။ ဤမဟာယာန၌မူ တထာဂတ၏ စွမ်းအင် ဆယ်မျိုး
မဟုတ်ဘဲ အတိုင်းအရှည်မဲ့ စွမ်းအင် တစ်ခုသာ ရှိ၏။ ဗုဒ္ဓ
သည် နားလည် နိုင်သောအရာ၊ စိတ်ထဲသို့ သက်ဝင်နိုင်သော

အရာ မဟုတ်။ ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓ၏ စွမ်းအင်သည် အတိုင်းမရှိ။ ဗုဒ္ဓသည် သုတ္တန်ကာယ၌ အနိုင်မဲ့ ဥပမာများကို ဟောကြားတော်မူ၏။ ဤသည်မှာ တစ်ကြောင်းတည်းသော နည်းလမ်းဖြစ်၏။ တထာဂတသည် တစ်ခုတည်းသော ယာဉ်၊ တစ်ခုတည်းသော ကိုးကွယ်ရာ၊ လိုက်နာရမည့် တစ်ခုတည်းသော အမှန်တရား၊ တစ်ခုတည်းသော ဘုံဌာန၊ တစ်ခုတည်းသော သတ္တဝါ၊ တစ်ခုတည်းသော အရောင် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ယာဉ်တစ်ခုသာ ရှိပြီး အခြားသော အရာများမှာ သင့်သလို လုပ်ထားသော အရာများသာ ဖြစ်၏။

ကျွန်ုပ်အနေဖြင့် ဗုဒ္ဓဝါဒအား ဖိအားသစ်ကို ပေးခဲ့သည့် မဟာယာနဓမ္မ၏ သွင်ပြင်လက္ခာ အသေးစိတ်ကို ပို၍ စူးစမ်း လိုပြီး ယင်း၏ ရှေးမူအတိုင်း စင်ကြယ်ခြင်းဖြင့် ငြင်းဆိုမည် ဖြစ်သော ပြိုင်ဆိုင်မှုများအား လက်ခံစေနိုင်ဖွယ်ရှိ၏။ သို့ရာတွင် ဂေါတမဗုဒ္ဓ၏ သင်ကြားချက်ကို ဆန့်ကျင်သော ယုံကြည်မှုများနှင့် အတွေးခေါ်များ ပါရှိသည့် ယင်းဂိုဏ်း၏ သင်ကြားချက်များသည် မည်သို့ ပြန့်နှံ့သည်ကိုဖော်ပြရန် လုံလောက်၏။ ကျွန်ုပ်အနေဖြင့်

^၁ ဤသို့ ဘသာပြန်နိုင်ဖွယ်ရှိ၏ ‘ဗုဒ္ဓသည် သုတ္တန်ကာယ၏ အနိုင်မဲ့ပုံကို ဥပမာများဖြင့် ဟောကြားတော်မူ၏။ ဥပမာများဖြင့် ပေါ်လွင်စေသော အနိုင်မဲ့ဓမ္မသည် သုတ္တန်ကာယ၌မရှင်းလင်းသော ဝေါဟာရများ ပါဝင်နေ၏။ သို့ရာတွင် မဟာယာနသည် သုတ္တန်များ၌ ပါဝင်သော ဓမ္မများကို ဥပစာအားဖြင့် နားလည်ရမည်ဟု သင်ကြားကြောင်း ရှင်းလင်းစွာ ဆိုနိုင်၏။ ဤအယူအဆမှာ ရှေးဦးဗုဒ္ဓဝါဒအချို့၏ ယူဆချက် ဖြစ်ကြောင်း သိရ၏။ ဝသုမိတြ၏ သမယဘေဒေါပရဆနဆက္က (*Samayabhedhparachakras*, f. 161)ကို ရှုပါ။ ‘သီလသိက္ခာကို မသင်ကြားသော ဂိုဏ်း အချို့ရှိကြောင်း (သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းက ဆို၏)’။

မဟာယန အတွေးအခေါ်၏ အလွန် စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းသော သွင်းပြင်နှင့် ပတ်သက်သော စာပိုဒ်တို့ တစ်ခုလောက်ကို ဖော်ပြပါမည်။ ယင်းမှာ ဗုဒ္ဓ၏ ကာယသုံးပါးခေါ် ကာယကြာယ ဖြစ်၏။ ယင်းအယူအဆ၌ အရေးပါပြီး နောက်ဆုံး၌ အဓိဗုဒ္ဓသို့မဟုတ် ဗုဒ္ဓ၏အထည်ကိုယ်ဟူသော အတွေးအခေါ်နှင့် ဈာန်ဗုဒ္ဓများဟူသော ဓမ္မရေးရာ တိုးတက်မှု ကွင်းဆက်၏ ဆက်သွယ်မှုကို တွေ့ရ၏။

ဗုဒ္ဓ၏ ကာယသုံးမျိုး

‘အခါတစ်ပါး၌ ကျွန်ုပ် (အရှင်အာနန္ဒာ)သည် အောက်ပါ သုတ္တန်ကို ကြားနာရ၏။ ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်သည် ရာဇဂြိုဟ်မြို့ အနီး ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်၌ အရိအသေ ပေးနေကြသည့် များစွာသော ဗောဓိသတ္တများ၊ ဒေဝများ၊ နဂါးများနှင့်အတူ သီတင်းသုံးစဉ်အခါ ဖြစ်၏။ ထိုအခါတွင် ထိုနေရာ ထိပ်ရိသတ်ထဲ၌ ရှိနေသော ကိတ္တိဂဗ္ဘအမည်ရှိသည့် ဗောဓိသတ္တသည် နေရာမှ ထ၍ ဗုဒ္ဓအား ‘တထာဂတ၌ ကာယရှိပါသလား’ဟု လျှောက်ထား၏။ ထိုအခါ ဗုဒ္ဓက ဤသို့ ဖြေကြား၏ ‘ကိတ္တိဂဗ္ဘ၊ ပူဇော်အထူးကို ခံထိုက်သော တထာဂတ၌ ကာယသုံးမျိုး ရှိပေ၏။ ယင်းတို့မှာ တရားတည်းဟူသော ကိုယ် (ဓမ္မကာယ)၊ နိဗ္ဗာန်ကို ခံစားသော ကိုယ် (သမ္မောဂကာယ)နှင့် တန်ခိုးတော်နှင့် ဆိုင်သော ကိုယ် (နိရမ္မမဏကာယ)တို့ ဖြစ်၏။ အမျိုးကောင်းသား (ကိတ္တိဂဗ္ဘ)၊ တထာဂတ၏ ယင်းကာယ သုံးမျိုးအနက် ဓမ္မကာယသည် လုံးဝ စင်ကြယ်သော သဘာဝရှိ၏။ သမ္မောဂကာယသည် လုံးဝ စင်ကြယ်သော သမာဓိ ဖြစ်၏။ အလုံးစုံစင်ကြယ်သော ဘဝသည်ကား မြတ်ဗုဒ္ဓ အားလုံးတို့၏ နိရမ္မဏကာယ (တန်ခိုးတော်နှင့် ဆိုင်သောကိုယ်) ဖြစ်၏။ အမျိုးကောင်းသား၊ တထာဂတ၏ ဓမ္မကာယ (တရားကိုယ်)

ဓမ္မကာယ ဖြစ်၏။ အပြစ်ရှိသော စိတ်ဘုံ၌ စင်ကြယ်ခြင်းသည် သမထဈာန် မည်၏။ စိတ်၏ ပြီးပြည့်စုံခြင်းဖြင့် စင်ကြယ်ခြင်း၊ အလုံးစုံ ခွဲခြမ်း စိတ်ဖြာမှု ပညာသည် သမ္ဘောဂကာယ မည်၏။ ဒွါရာငါးခုတို့၏ ပြီးပြည့်စုံခြင်း ဟူသော ဘုံ၌ စင်ကြယ်ခြင်း၊ ပြုပြီးသင့်သည်ကို အောင်မြင်စွာ ရရှိခြင်းဟူသော ပညာသည် နိရမ္မဏကာယ မည်၏။^၁

ထိုနောက် ကိတ္တိဂဗ္ဘ ဘုရားလောင်းသည် ဗုဒ္ဓအား ဤသို့ လျှောက်၏ ‘တပည့်တော်သည် ဗုဒ္ဓထံမှ အရိယသစ္စာတရားကို ကြားနာရပါပြီ။ ကောင်းသောစကားကို ဆိုတော်မူတတ်သော မြတ်စွာဘုရား၊ ယင်း တရားတော်သည် သာလွန် ထူးကဲပါပေစွ၊ ယင်း တရားတော်သည် သာလွန် ထူးကဲပါပေစွ။’

ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်က ‘အမျိုးကောင်းသား၊ ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်ထံမှ ဖော်ပြပါ သစ္စာတရားကို နားလည်ပြီးသူသည် မဖော်ပြနိုင်သော၊ မရေတွက်နိုင်သော ကုသိုလ်တရားကို ရရှိပေ၏’ဟု မိန့်တော်မူ၏။

ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်က ယင်းသို့ (သစ္စာတရားကို) မိန့်တော်မူပြီးသောအခါ ဘုရားလောင်း ကိတ္တိဂဗ္ဘ၊ နတ်ဗြဟ္မာများ၊ နာဂများ၊ ယက္ခများ၊ ဂန္ဓဗ္ဗများနှင့် လူသားများသည် နှစ်

^၁ San thsang fa su (B. viii. f. 13, Stan. Julien, Ic.) အမည်ရှိ တရုတ်ဗုဒ္ဓဝါဒ အဘိဓာန်ကျမ်း၌ ဤကာယ (နိရမ္မဏကာယ)နှင့် ပတ်သက်၍ ဤသို့ အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆို၏ ‘ပြောင်းလဲသွားသည့် ဌာနမှ ရရှိသည့် ကာယ ဖြစ်၏။ လူ့စိတ်မှ လွတ်မြောက်သော တန်းခိုးစွမ်းအင်ကို ရရှိပြီးသော ဗုဒ္ဓများသည် မိမိ၏ ကိုယ်ကာယကို ပြောင်းလဲစေနိုင်ပြီး ဓမ္မကို ရှင်းလင်းရန် နေရာတိုင်း၌ ၎င်းတို့ ဖြစ်ပေါ် (ကိုယ်ထင်ပြု)လာ၏ -- စသည်။’

သက်ဝမ်းမြောက်သွားကြပြီး ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ် ဟောကြားအပ်
သော တရားတော်ကို များစွာ ချီးမွမ်းကြ၏။

ကျွန်ုပ်တို့အနေဖြင့် တရုတ် ဂျင်ချန် (Jin Ch'an) ဗုဒ္ဓဘာသာ
ကျမ်းစာကို ရည်ညွှန်း၍ ဆိုရလျှင် ဓမ္မကာယသည် ဝေရောစန
(အချိန်မရွေး တွေ့မြင်နိုင်သူ) ဖြစ်လာကြောင်း၊ ရဇန (လုံးဝ
စင်ကြယ်ခြင်း သို့မဟုတ် ခမ်းနားခြင်း)ကို သမ္မောဂ ကာယဟု
ခေါ်ကြောင်းနှင့် သကျမုနိ (ဗုဒ္ဓ)ကို နိရမ္မဏကာယဟု ခေါ်
ကြောင်း တွေ့ရ၏။ 'ထိုတထာဂတ သုံးမျိုးလုံးသည် တစ်ခု
တည်းသော အခြေခံ အနှစ်သာရ၌ ပေါင်းစည်း၏။ ထို သုံးမျိုး
မှာ တူညီသော တစ်မျိုးတည်းသာ ဖြစ်၏။ တစ်ခုတည်း မ
ဟုတ်၊ သို့သော် ထူးလည်း မထူးခြား။ အစိတ်အပိုင်းများ မရှိ၊
အပေါင်းအစည်းလည်း မဟုတ်။ တစ်ခုတည်းအဖြစ် ယူဆသော
အခါ ပုဂ္ဂိုလ် သုံးယောက်ကို တထာဂတအဖြစ် ပြောဆိုခြင်း
ဖြစ်၏။ သို့ရာတွင် အကယ်၍ ပုဂ္ဂိုလ်သုံးဦးသည် အခြေခံ တစ်
ခုတည်း ဖြစ်သည် ဆိုလျှင် ထိုတစ်ခုသော အခြေခံသည် အ

ဘယ်သို့ မတူကွဲပြားစွာ ဖြစ်ပေါ်လာပါသနည်းဟု မေးနိုင်ဖွယ်ရှိ
၏။ အဖြေကား အမှန်တကယ် ကွဲပြားချက် မရှိပါဟု ကျွန်ုပ်တို့
ဆို၏။ ထိုဖြစ်ပေါ်လာမှု သုံးမျိုးမှာ မပြောင်းလဲသော တူညီ
သည့် အခြေခံကို ခြားနားစွာ ရှုမြင်ခြင်းသာ ဖြစ်၏။

00000000

^၀ *Bkah-hgyur, Mdo xxii. f. 8 1.* ကို ရှုပါ။ ကရုဏာဗျူဟ
(*Karandavyu-ha, Burnouf, Intr. a l'Hist., p. 200*) ၌ ဖော်ပြသည့်
အောက်ပါ ဓမ္မကာယ အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုချက်မှာ မထင်ရှား --
'ဘုရားလောင်း အဝလောကိတေသွာရ၏ (လောကကို) ကြည့်ရှု
တိုင်းတွင် နတ်များနှင့် ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်များ နေထိုင်သည့် တောင်
များနှင့် သစ်ပင်များသို့ တက်လျက် ဘာသာတရားကို လိုက်နာ
ကျင့် သုံးရန် အနီးကပ် မြှုပ်နှံထား၏။ ယင်းကို အကြောင်းပြု၍
သကျ (မုနိဗုဒ္ဓ)သည် မိမိအား ဓမ္မကာယ (ဓမ္မတည်းဟူသော
ကိုယ်)ရှိသူဟု ခေါ်ကြောင်း မိန့်တော်မူခြင်း ဖြစ်၏။ Wassilief,
Buddh., p. 127 ; Beal, Catena, p. 124, 373. တို့ကိုလည်း ရှု။

၃၅၆ ဗုဒ္ဓဖြစ်တော်စဉ် တိဗက်မှတ်တမ်းများ

တို့သည် ထိုတောရို သစ်သီးအားလုံးကို စားကြပြီး ဆာလောင်ခြင်း နှိပ်စက်သဖြင့် ယင်းတို့(သားသမီးများ)သည် ၎င်း(မျောက်မင်း)အနီး သနားစဖွယ် မြည်တမ်း၍ စုရုံးလာကြ၏။ မျောက်မင်းသည် ၎င်း၏ ဦးဆောင်မှုကို အလောကိတေသွာရ (ဘုရားလောင်း)ထံ အပ်နှံလျက် ပေါတလ (Potala)တောင်ထိပ်မှနေ၍ မိမိအား ကူညီရန် တောင်းပန်၏။ နတ်ဒေဝါ (ဘုရားလောင်း)က ၎င်း(မျောက်မင်း)သည် ၎င်းမျိုးနွယ်၏ အစောင့်အရှောက် ဖြစ်ကြောင်း ကြေညာ၏။ သို့ဖြစ်၍ မျောက်မင်းသည် သိနေရတောင်သို့ သွားလျက် များစွာသော မျိုးစေ့ငါးမျိုးကို ကြချ၏။ ဆာလောင်နေကြသည့် မျောက်ဝံများ စားသုံးပြီး ကြွင်းကျန်သည့် များစွာသော အစေ့များမှ အပင်များ ပြန်ပေါက်လာပြီး အနာဂတ်တွင် မျိုးစေ့များ ပြန်ဖြစ်၏။ မျောက်ဝံများ ယင်းမျိုးစေ့ကို စားသုံးခြင်းကြောင့် ရရှိသည့် အကျိုးမှာ အံ့ဩဖွယ်ကောင်း၏။ မျောက်၏ အမြီးနှင့် ခန္ဓာကိုယ်ရှိ အမွှေးများမှာ တို၍တို၍ လာပြီး နောက်ဆုံး ယင်းတို့ ပျောက်ကွယ် သွား၏။ မျောက်များသည် စကား စတင်ပြောဆိုပြီး လူသားများ ဖြစ်လာကြလျက် မိမိတို့၏ သဘာဝ ပြောင်းလဲသွားသည်ကို သိလိုက်သည်နှင့် တပြိုင်နက် ၎င်းတို့သည် သစ်ရွက် များကို ဝတ်ရုံကြ၏ ။

တိဗက်တို့၏ ပထမ မိဘများမှာ မျောက်နှင့် ရက္ခသီဖြစ်ခြင်းကြောင့် အကျိုးဆက်အဖြစ် တိဗက်လူမျိုးများသည် ၎င်းတို့၏ မျိုးရိုးစဉ်ဆက် နှစ်မျိုးလုံး၏ ထူးခြားသည့် သွင်ပြင်များ

၀ အခြားသော ကျမ်းစာများ၌ တရုတ်၊ မွန်ဂိုနှင့် တိဗက်လူမျိုးများ စတင်ဖြစ်ပေါ်လာပုံ ဤကျမ်းပါ ဖော်ပြချက်နှင့် မတူသည့် တိဗက်ပုံပြင်ကို ဖော်ပြ၏။

**အခန်း ၇
တိဗက် ရှေးဦးသမိုင်း**

တိဗက်၏ သမိုင်းဦးကို ဗုဒ္ဓဝါဒ အစပြုခြင်းဖြင့်သာ စ၍ဆိုနိုင်၏။ သို့မဟုတ် ယင်းနိုင်ငံအတွင်းသို့ တရုတ်တို့၏ လွှမ်းမိုးမှုဖြင့် အစပြု၍ ဆိုနိုင်၏။ သမိုင်းဖြစ်ရပ် အားလုံး၏ အစိတ်အပိုင်း အများစုကို ထိုကာလမတိုင်မီ အချိန်ထိ ဇာတ်ဝတ္ထုအဖြစ် ယူဆခြင်းမှာ အလွန် ဖြစ်နိုင်ကြောင်း တွေ့ရ၏။ ထို့ပြင် ယင်းဇာတ်ဝတ္ထု (ပုံပြင်)များမှာ ဝါးစာအုပ်များ၌ မှတ်တမ်းတင်ထားသည့် တရုတ်လူမျိုးများ၏ ပထမဆုံး ဘုရင်များ၏ ဖြစ်စဉ်ကို အလွယ်တကူ မွေးစားယူထားခြင်း ဖြစ်ပုံရကြောင်း မှတ်ချက်ပြုနိုင်၏။

သို့ရာတွင် နောက်ထပ် စဉ်းစားဖွယ်မှာ ရာပါချန် (Ralp-achan)မင်း လက်ထက် တိဗက်အမျိုးသားသမိုင်းကို စတင်ရေးသားသော တိဗက် သမိုင်းပညာရှင်များ၏ ဩဇာလွှမ်းမိုးမှု များစွာရှိပြီး ၎င်းတို့ (သမိုင်းပညာရှင်များ)သည် မိမိတို့ဘုရင်မင်းများ ဆင်းသက်ခဲ့သည့် မျိုးရိုးဇာတိကို ဗုဒ္ဓကိုယ်တိုင် မဟုတ်လျှင်တောင် အနည်းဆုံး ဗုဒ္ဓ၏ မိတ်ဆွေများနှင့် (ဗုဒ္ဓအား) ကိုးကွယ်သူ တစ်ယောက်မှ ဆင်းသက်ကြောင်း ပြဆိုခြင်း ဖြစ်၏။ ကျွန်ုပ်တို့ ဥရောပတွင် အပျိုစင်မေရီမှ သို့မဟုတ် အရှေ့တိုင်းသား ပညာရှိသူများမှ ဆင်းသက်ခဲ့ကြောင်း ပြောဆိုခြင်းကို ဂုဏ်ယူသော မိသားစုများ ရှိကဲ့သို့ ထိုအတူ ပထမဆုံးသော တိဗက် ဘုရင်သည် ရှေးဦး ဗုဒ္ဓဝါဒီများ၌ ပါ

ဝင်ပြီး ဗုဒ္ဓ၏ ရာသက်ပန်မိတ်ဆွေ ဖြစ်ခဲ့သူ ကောသလဘုရင် ပသေနဒီမှ ဆင်းသက်သူဖြစ်ကြောင်းဆိုပြီး ဂုဏ်ယူကြ၏။

Sse-ma-tsien ကဲ့သို့သော ရှေးဦး တရုတ်မှတ်တမ်းများ သို့မဟုတ် တိဗက်နှင့် ပတ်သက်သည့် နှောင်းခေတ် Ma-twan-lin စာစုများမှ ဆင်းသက်သော အချက်အလက်များမှာ တိဗက် ဘုရင့်နိုင်ငံကို တည်ထောင်ခဲ့သည့် လူမျိုးများနှင့် ပတ်သက်နိုင်မည် မဟုတ်။ အကြောင်းမူ ရှေးဦး တရုတ်လူမျိုးများသည် အနောက်ဖျား၌ ရှိသူ (တိဗက်)များထက် ပိုမိုကြမ်းတမ်းကြသည့် အရှေ့ဖျားနှင့် အရှေ့မြောက်ဖျားရှိ တိဗက်လူမျိုးများနှင့်သာလျှင် တွေ့ကြုံခဲ့ကြရသောကြောင့် ဖြစ်၏။ သို့ရာတွင် ယင်းလူမျိုး အားလုံးမှာ တူညီသော နေရာ၌ ဖြစ်သောကြောင့် ကျွန်ုပ် လက်လှမ်းမီသမျှ ကျမ်းစာများမှ စုဆောင်းထားပြီး ဖြစ်သည့် ထင်ရှားသည့် အရာအချို့မှာ မှတ်သားဖွယ်ကောင်းကြောင်း သက်သေပြနိုင်၏။

ရှေးဦး တိဗက်လူမျိုးများ၏ တရုတ်အမည်မှာ ကီအန် (K'iang) သို့မဟုတ် 'စောင့်ရှောက်သူများ' ဖြစ်၏။ ယနေ့

° ဆန်နန် ဆက်ဆင် (Sanang Setsen) ရေးသားသည့် အရှေ့ဖျား မွန်ဂိုဘုရင်များသမိုင်း၊ စာ-၂၁ တွင် (ဗုဒ္ဓ၏ အမျိုးအနွယ်ဖြစ်သည့်) သကျမျိုးသည် သုံးစု ကွဲပြား၏။ ယင်းတို့အနက် အထင်ရှားဆုံးဖြစ်သူများမှာ မဟာသကျ (ဗုဒ္ဓ)၊ လိစ္ဆဝီသကျနှင့် တောင်ပေါ်သား သကျတို့ ဖြစ်၏။ ပထမဆုံး တိဗက်ဘုရင် Gnya Khri bstan po မှာ လိစ္ဆဝီသကျမျိုးအုပ်စု၌ ပါဝင်၏။ အခြား များစွာသော အိန္ဒိယ အခြားဒေသများမှ ဗုဒ္ဓဝါဒီ ဘုရင်များလည်း ယင်းသို့ ဆင်းသက်ကြောင်းကို ဆိုကြ၏။ ဟူယင်ဆန်၏ *Si-yu-ki* (Julien), i. p. 179, ii. p. 107, &c. ကိုလည်း ရှုပါ။

ခေတ်တိုင်အောင်ပင် တိဗက်နိုင်ငံ၏ လူအများစုမှာ တရားဟော ဆရာများ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်းတို့မှာ လူမျိုးစုငယ်များ ကွဲပြားလျက်ရှိပြီး ယင်းတို့ အချင်းချင်းလည်း တိုက်ခိုက်လျက် ရှိကြပြီး ယင်းတို့ကို တရုတ်လူမျိုးများက ကြမ်းကြုတ်သူများ မယဉ်ကျေးသူများအဖြစ် ယူဆကြ၏။ နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်း ၎င်းတို့သည် သိုးများ၊ ခွေးများနှင့် မျောက်များကို ယဇ်ပူဇော်သော အခါ တန်ဖူ(Than-phu)ဟုခေါ်သော ၎င်းတို့၏ ခေါင်းဆောင်များထံသို့ 'ကတိသစ္စာငယ်'ကို ယူဆောင်ကြ၏။ သုံးနှစ် တစ်ကြိမ်စီ 'ကတိသစ္စာကြီး'ကို ယူဆောင်ကြပြီး လူများ၊ မြင်းများ၊ နွားထီးများနှင့် မြည်းများဖြင့် ယဇ်ပူဇော်ကြ၏။ ၎င်းတို့၌ စာပေရေးသားမှု မရှိကြသော်လည်း ဗွီပုံဖြတ်ထားသည့် သစ်တုံးများနှင့် ကြိုးထုံးများကို အသုံးပြုကြ၏။ အချုပ်ဆိုမှု ရှေးဦး တိဗက်တို့၏ ယဉ်ကျေးမှုအဆင့်မှာ ယနေ့ခေတ် ယူနန်နယ်တွင် နေထိုင်ကြပြီး ၎င်းတို့၏ အရှေ့ဖျားရှိ အိမ်နီးချင်းများနှင့် များစွာတူညီသော လိုလိုလူမျိုးစုများ(Lo-lo tribes) များနှင့် ချွင်းချက်မရှိ နှိုင်းယှဉ်နိုင်၏။ တိဗက်လူမျိုးများသည် ၎င်းတို့၏ ပထမဆုံးသော မိဘများမှာ အဝလောက်တေသွာရ (ဘုရားလောင်း)နှင့် ရက္ခသီ (ဘီလူးမ)တို့က နှင်းတောနိုင်ငံသို့ လွှတ်လိုက်ခြင်းခံရသော မျောက်မင်း ဖြစ်ကြောင်း ဆိုကြ၏။ ယင်း (မျောက်မင်းမိသားစု)၌ သားသမီး ခြောက်ယောက် ရှိပြီး ထိုသားသမီးများ အစာရှာစားသည့် အရွယ်ရောက်သည်နှင့် ဖခင်မျောက်မင်းသည် ၎င်းတို့အား သစ်သီးပေါသည့် တောသို့သွားပြီး သစ်သီးများကို အလှုံ့ပယ် ရစေ၏။ နှစ်ကာလ အတန်ကြာပြီးနောက် ၎င်း(မျောက်မင်း) ပြန်လာသောအခါ မျောက်မင်းသည် ၎င်းတို့၏ မိသားစုအရေ အတွက် ငါးရာ တိုးတက်သွားကြောင်း အံ့ဩဖွယ်တွေ့ရ၏။ ၎င်း

မဟာပုရိသသည် အရပ်ဆယ်မျက်နှာရှိ သန်းတစ်ထောင်မျှ သော စကြဝဠာရှိ သက်ရှိ အားလုံးတို့အား မြင့်မြတ်သော ဓမ္မကို သင်ကြားခြင်းကို ဆောင်ရွက်ပြီး ထိုရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် နဂါးဖြူ တစ်ထောင် အသွင်ကို ယူခြင်း ဖြစ်၏။ ယင်းသည် Gshen-rabs ၏ အမှန်တရား လေးပါး၊ ပေးကမ်းခြင်း ကိုယ် ကျင့်တရား သည်ခံခြင်း အဓိဋ္ဌာန်ခြင်း ကမ္မဋ္ဌာန်းထိုင်ခြင်းဟူ သော ပါရမီငါးပါးတို့ကို သင်ကြား၏။ ကိုယ်ကျင့်တရား၊ စွန့် ကြဲခြင်း၊ ဘုရားရှိခိုးခြင်း၊ နည်းလမ်းများနှင့် ပညာဟူသော ကန့်သတ်ချက်ရှိသည့် ပါရမီငါးပါးရှိ၏။ Gyung-drung ဝါဒကွဲ ကိုးမျိုးရှိ၏။ အချုပ်အားဖြင့် လူသားတို့၏ အခြေခံ ရင်းမြစ် ဖြစ်သည့် လွတ်မြောက်မှုအတွက် စည်းကမ်း ၁၄၂-ခု ရှိ၏။ ‘ယင်းတို့ကို လိမ်မာ ကျွမ်းကျင်သူသည် အသိပညာ အားလုံး ကို ပိုင်ဆိုင်၏။ ဤဝါဒကို ယုံကြည်သူသည် အားလုံးသော အသိပညာ၏ အခြေခံကို ရရှိလျက် မကောင်းမှုကို ရှောင် ကြဉ်ပြီး ထိုမြင့်မြတ်သော ဓမ္မကို လိုက်နာကျင့်သုံး၏။

ရုပ်သည် ဘဝသံသရာ လည်ခြင်း၏ အကြောင်းတရား၊ တဏှာ၏ အကြောင်းတရား၊ ဆင်းရဲဒုက္ခ၏ အကြောင်းတ ရားဖြစ်ပြီး ကိုယ်ကျင့်တရား စွန့်ကြဲခြင်း ဘုရားရှိခိုးခြင်း နည်း လမ်းများနှင့် ပညာဟူသော ပါရမီငါးပါးကို လိုက်နာကျင့်သုံး ခြင်းဖြင့် တဏှာကြောင့် ဖြစ်သော ဒုက္ခ အစီအရီနှင့် ဘဝ တစ်ဖန် ပြန်ဖြစ်ခြင်းကို လွန်မြောက်လိမ့်မည်။

တစ်စုံတစ်ယောက်သည် ပေးကမ်းလှူဒါန်းခြင်းနှင့် နေ လျှင် ယင်းသည် ပျော်ရွှင်ခြင်းတည်း။ ပေးကမ်းခြင်း ပါရမီသို့ ရောက်ရှိခြင်းသည် ပျော်ရွှင်ခြင်းတည်း။ ပေးကမ်းခြင်း ပါရမီ နှင့် နေခြင်းသည် ပျော်ရွှင်ခြင်းတည်း။ ပေးကမ်း စွန့်ကြဲခြင်း ပါရမီ၌ ခိုင်မာစွာ တည်မြဲနေခြင်းသည် ပျော်ရွှင်ခြင်းတည်း။

ကို ဖော်ပြကြ၏။ ၎င်းတို့၏ ဖခင် မျောက်မင်းမှ ၎င်းတို့၏ သိမ်မွေ့ခြင်း၊ စဉ်းစားဆင်ခြင်ခြင်း၊ ကြင်နာခြင်း၊ ရက်ရော ခြင်းနှင့် ရောင့်ရဲလွယ်ခြင်းတို့ကို ရ၏။ ထို့ပြင် ကောင်းသော အလုပ်ကို မြတ်နိုးခြင်း၊ နူးညံ့သော အပြောအဆိုနှင့် စကား ပြော ကောင်းခြင်းတို့မှာလည်း ဖခင် မျောက်မင်းထံမှ အမွေရ ခြင်း ဖြစ်၏။ မိခင် ရက္ခသီထံမှ လောကီအာရုံ၊ ကာမအာရုံ ခံစားခြင်းနှင့် ကုန်သွယ်မှုကို နှစ်သက်ခြင်း၊ လိမ်မာပါးနပ် ခြင်း၊ ပရိယာယ် မာယာများခြင်းတို့ကို ရ၏။ ၎င်းတို့သည် မိခင်ဘက်မှ လောဘကြီးခြင်း၊ မနာလို ဝန်တိုခြင်း၊ ခေါင်းမာ ခြင်းနှင့် ထိခိုက်နစ်နာစေခြင်းတို့ အပြင် စိတ်ဆိုးသောအခါ ရက်စက်ခြင်းနှင့် ကြမ်းကြုတ်ခြင်းတို့ကို ရ၏။

တိဗက်တို့၏ စရိုက်လက္ခဏာ

တိဗက်လူမျိုးတို့၏ ဖော်ပြပါ စရိုက်လက္ခဏာ သွင်ပြင်ကို ကြွားဝါခြင်းအဖြစ် မယူဆနိုင်ပေ။ ၎င်းတို့အနေဖြင့် မိမိကိုယ် ကိုမိမိ ယင်းသို့ ဖော်ပြခြင်းအတွက် ယင်းတို့မှာပင် တာဝန်ရှိ သောကြောင့် ယင်းဖော်ပြချက် မှန်ကန်သည်ဟု ယူဆနိုင်ဖွယ် ရှိပြီး အမှန်သော် ယင်းသည် ဥရောပတိုက်သား ခရီးသွားများ ထံမှ ကြားသိရသည်နှင့် များစွာ ခြားနားခြင်း မရှိ။

တိဗက်လူမျိုးတို့၏ ရှေးဦး ဘာသာတရားမှာ ဘွန် သို့ မဟုတ် Gyung-drung-gi-bon ဟု ထင်ရှားပြီး ယင်းယုံကြည် မှုသည် ယနေ့တိုင် တိဗက်လူမျိုးနှင့် ဟိမဝန္တာအရပ်ရှိ လူရိုင်း များ၏ အစိတ်အပိုင်းအဖြစ် တွေ့ရဆဲဖြစ်၏။ မစ္စတာ ဘရိုင် ယန် ဟဒ်ဆန် (Brian Hodgson) သည် ယင်းယုံကြည်မှုကို သမိုင်းဦးပိုင်း တူရာနီယန် (Turanian) လူမျိုးတို့၏ အယူ သည်းမှုများနှင့် သီဝ ကိုးကွယ်မှုတို့ကို ဆက်စပ်ပြခဲ့၏။ သို့ရာ

တွင် ၎င်း(ဘရိုင်ယန်)က ‘ဟိမဝန္တာအရပ်များ၌ ဘွန်ပါ (Bon-pa) တရားဟောဆရာများပင် ၎င်းတို့၏ မူလယုံကြည်ကို မသိကြ’ဟု ဖြည့်စွက်၍ ဆိုခဲ့၏။ ဘွန်ပါဟူသော စကားလုံးသည် ဗိုလ်မှူးကြီး ကန်နင်ဟန် ပထမဆုံး ညွှန်ပြခဲ့သော ယူလေး (Yule)၏ မာကိုပိုလို (Marco Polo, i. p. 287) အရ စကြာပုံ (Svastika)များ၏ အမည်တစ်ခု သို့မဟုတ် တိဗက်ဘာသာဖြင့် gyung-drung ဟုခေါ်သော စိတ်ကူးယဉ် စကြာပုံကို ကိုးကွယ်မှုများအနက် တစ်ခုဖြစ်သည့် ပုည (Punya)မှ ဆင်းသက်သည်မှာ သေချာ၏။

အနောက်တိုင်း ပညာရှင်များ ချဉ်းကပ်နိုင်သော ဘွန်ပါ၏ တစ်ခုတည်းသော ကျမ်းစာမှာ A. Schiefner အမည်ရှိသူ ဘာသာပြန်သည့် သုတ္တန်တစ်ခု ဖြစ်၏။ ထိုကျမ်း၌ ယင်းဝါဒ၏ ဗုဒ္ဓဝါဒနှင့် ဆက်သွယ်မှုမရှိမီ ယုံကြည်မှု မည်သို့ ဖြစ်ကြောင်း အလွန်မှန်ကန်သည့် ယူဆချက် တစ်ရပ်ကို ပေးသော်လည်း ယင်းသို့ စဉ်းစားရန် မဖြစ်နိုင်လောက်အောင် ဗုဒ္ဓဝါဒ လွှမ်းမိုးမှုကို များစွာ တွေ့ရ၏။ ဘွန်ပါဘာသာ တရားသည် တာအိုဆီ (Tao-sse)^၂ ဘာသာနှင့် တူသည်ဟု ကြိမ်ဖန် များစွာ ပြောဆိုကြပြီး ယင်းဘာသာတရား နှစ်ခုမှာ အလွန် နီးကပ်စွာ တူသည်ဟု ဆိုရလောက်အောင် ဗုဒ္ဓဝါဒအယူ

အဆများနှင့် ကျယ်ပြန့်စွာ တူညီနေသည်မှာ ထူးခြား၏။

Sse-tchuen ဒေသမှ Lo-lo လူမျိုးတို့၏ အောက်ပါ ဘာသာရေး ယူဆချက်သည် တိဗက်တို့၏ ရှေးဦး အမျိုးသားဘာသာရေး မည်သို့ဖြစ်ကြောင်း ယူဆချက်အချို့ ရရှိမည်ဟု ကျွန်ုပ် ထင်၏။ ‘Lo-lo ဘာသာရေးမှာ စုန်းအတတ် ဖြစ်၏။ ထိုဘာသာရေး၌ အားလုံးနီးပါး မကောင်းမှုကို ရေးသားသများဟု ၎င်းတို့ဆိုသော နတ်ဆိုးများအား ရှာဖွေခြင်း ပါဝင်၏။ ၎င်းတို့သည် မာနတ်နှင့် မာနတ်၏ဆန္ဒကို ကြောက်ကြ၏။ သို့ဖြစ်၍ ၎င်းတို့၏ ဆိုးရွားသော လွှမ်းမိုးမှုမှ ရှောင်ကြဉ်ရန် လက်ဖွဲ့များကို ဝတ်ဆင်ကြပြီး အိမ်နံရံများ၌ သစ်ကိုင်းများ၊ တိရိစ္ဆာန်တို့၏ ခေါင်းခွံများကို ချိတ်ဆွဲထားကြ၏။’

ဘွန်ပါအယူဝါဒ

M. Schiefner ၏ ဘာသာပြန် ကျမ်းစာအရ ဘွန်ပါဘာသာရေးကို စတင်တည်ထောင်သူမှာ အတော်ဆုံး မဟာပုရိသဟု ခေါ်သော Gshen-rabs ဖြစ်ကြောင်း၊ ၎င်း၏ ကရုဏာသည် နေရောင်ကဲ့သို့ ရွှန်းလက်ကြောင်း ကျွန်ုပ်တို့ သိရ၏။ ၎င်း၏ ညာလက်တွင် သံဖြင့်ပြုလုပ်သော ကရုဏာများကို ကိုင်ထားပြီး ဘယ်လက်မှာ တူညီမျှတမှု သင်္ကေတပြ မုဒြာဖြစ်၏။ ၎င်း၏ ဦးခေါင်း၌ မိတြရတနာကို (ဝတ်ဆင်)ထား၏။ Gshen-rabs သည် သံသရာသမုဒ္ဒရာမှ လူအပေါင်းကို များယူသည့် ယင်း ‘သံဖြင့်ပြုလုပ်သော ကရုဏာများ’တွင် များပုံ အပေါင်းလက္ခဏာပင် ဖြစ်သော စကြာပုံသင်္ကေတနှင့် ပတ်သက်နိုင်သည် ဟူသောအချက်မှာ ဖြစ်နိုင်၏။ ၎င်း(Gshen-rabs)က ‘ရှေးအခါက ဗောဓိသတ္တအဖြစ်ဖြင့် ကျွန်ုပ်သည် ဒါနပါရမီလမ်းစဉ်ကို လျှောက်ရင်း လွတ်မြောက်မှုကို ရခဲ့၏’ဟု ဆို၏။

^၀ ဤကျမ်း၏ တိဗက်အမည်မှာ Gteang-ma klu hbum dkar-po ဖြစ်ပြီး ‘မြင့်မြတ်သော နဂါးဖြူတစ်သိန်း’ဟု အဓိပ္ပာယ်ရ၏။
^၂ Klaproth, *Description de Tibet*, p. 97, 148။ ၄၂ ခန်းရှိ သုတ္တံဘာသာပြန်၊ ‘တရုတ် ဘွန်ပါဘာသာရေး’ စသည်။ Dr. Legge ၏ *Lectures on the Religions of China*, p. 166-170 ၌ ဖော်ပြသည့် ‘တာအို ဘာသာ၌ ဗုဒ္ဓဝါဒ လွှမ်းမိုးမှု’ကိုလည်း ရှု။

၃၆၄ ဗုဒ္ဓဖစ်တော်စဉ် တိဗက်မှတ်တမ်းများ

ယင်းတို့ကို ဆက်ခံသူ နောက်ဘုရင်တစ်ဦးမှာ အေဒီ ၅၅၂ နှင့် ၃၄၈ အတွင် မွေးဖွားသည့် သိုသိုရီ လွန်ဘဆန် (Tho-tho-ri long-btsan) ဖြစ်၏။

ဤမင်းကို ဆက်ခံသူ တတိယမြောက် ဘုရင်မှာ အေဒီ ၃၄၇ ခန့်တွင် ဖွားမြင်သူ လာသိုသိုရီ ဆညင်ဘရှောလ် (Lha-tho-tho-ri snyen-bshal) ဖြစ်၏။ ဤဘုရင် လက်ထက် ဗုဒ္ဓဝါဒသည် တိဗက်၌ ပထမဆုံး ပေါ်ပေါက်လာသည်ကို တွေ့ရပြီး ပထမဆုံးသော တိဗက်သာ သနာပြုပုဂ္ဂိုလ်များမှာ နီပေါနိုင်ငံမှ ဖြစ်ဖွယ်ရှိ၏။ ဤမင်းသားသည် အသက် နှစ်ဆယ်အရွယ် အေဒီ ၃၆၇-တွင် နန်းစိုက်၏။ နန်းစံ ဆယ့်ရှစ်နှစ်မြောက် (အေဒီ ၄၂၇) တွင် အွန်ဘူ (Ombu)မြို့၌ နေစဉ် ၎င်း၏ နန်းတော်သို့ ကရန္ဒဗျူဟသုတ်၏ မူပွားကျမ်းစာကို ထည့်ထားသည့် သေတ္တာတစ်ခု၊ သပိတ်တစ်လုံး၊ အက္ခရာခြောက်လုံး (ဥုံ၊ မဏိ ပဒ်မေ ဟုံ)၊ ရွှေထီးတစ်လက်နှင့် စိန္တာမဏိ (စေတီ)၏ မြေသားပုံစံတူ တစ်ခု ကောင်းကင်မှ ကျ

^၁ Csoma က Tib. Gram., p. 194 ၌ 'Rgyal-rabs gsal-bai me-long သည် Thothori ၏ ဖွားမြင်မှုကို Gnya klui-btsan-po ကွယ်လွန်ပြီး နောက် နှစ်ပေါင်းငါးရာ အကြာတွင် ထား၏။ ယင်းဖော်ပြချက်အရ ၎င်း၏ မွေးဖွားမှုကို အေဒီ သုံးရာစု အလယ်ဟု ဆိုနိုင်၏။ သို့ရာတွင် တိဗက်သမိုင်း၌ အေဒီ ခုနစ်ရာစု အစောပိုင်း၌ စတင်ခဲ့သည်မှာ သေချာသော ထိုမင်းနှင့် Srong-btsan sgam-po တို့ အုပ်ချုပ်စဉ်အတွင်း ဘုရင်လေးပါးကိုသာ ရေတွက်သောကြောင့် Thothori ၏ ရှေးကျသည့် ဤမွေးဖွားနှစ်မှာ ငြင်းနိုင်ဖွယ်ရှိ၏။ ဤ Thothori (မင်း)သည် တောင်ပိုင်း လီယန်မင်းဆက် (Liang dynasty, A.D. 397) Thufa Liluku ဘုရင်၏သား ဖန်နီ (Thufa Liluku)ဖြစ်ပုံရ၏။ Bushell, *op. cit.*, p. 439 ကိုရှုပါ။

တိဗက်၏ ပထမဘုရင်များ ၃၆၁

မည်သူမဆို ယင်းအယူဝါဒ၌ ရှိနေလျှင် ယင်းသည် ဘွန်၏ နတ်ဘုံတည်း။ မည်သူမဆို ယင်းအယူဝါဒ၌ ရှိနေလျှင် ယင်းသည် ဘွန်၏ ငြိမ်းချမ်းမှုတည်း။ မည်သူမဆို ယင်းအယူဝါဒ၌ ရှိနေခြင်းသည် ဘွန်၏ ပညာတည်း။ ကိုယ်ကျင့်တရား၊ သည်းခံခြင်း ပါရမီစသည်တို့၌လည်း ထိုနည်းအတိုင်းတည်း။

တိဗက်၏ ပထမဘုရင်များ

တိဗက်၏ ပထမဆုံးသော ဘုရင်မှာ ကောသလဘုရင် ပသေ နဒီ၏သားဖြစ်သူ ဂညကရီဘဆန်ပို (Gnya-khri btsan-po) ဖြစ်၏။ နိုင်ငံကို နှစ်နာစေသော လူမျိုးစု စစ်ပွဲများအား အဆုံးသတ်စေသည့် နည်းလမ်းအဖြစ် မျှော်လင့်ခဲ့ကြသော တိဗက်တောင်ပိုင်းနှင့် အလယ်ပိုင်း လူမျိုးစု ခေါင်းဆောင် ဆယ့်နှစ်ယောက်က ၎င်းအား ရွေးချယ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်၏။ ထိုမင်းသည် ယာလွန် (Yar-lung)နိုင်ငံ (ယနေ့ ခေတ်တွင် လာဆာမြို့ တောင်ဖက် ရှန်ပူ မြစ်ဝန်းဒေသ)၌ နေထိုင်ခဲ့ပြီး Phyi-dbang-

^၁ ယာလောင်မြစ်သည် ဓမ်ဒါ (Dhamda)မြို့၏ အရှေ့စူးစူး အရပ်ရှိ ယရုဆန်ပို (Yaru Tsang-po)မြစ်သို့ စီးဆင်းသဖြင့် Dalatang Tchu-khang ရေခဲများကို မြင့်တက်စေ၏။ ဥရောပတိုက်သားများသည် ယင်း အကြောင်းတရားကို ရှာဖွေသုတေသနပြုခဲ့ကြ၏။ Jaschke က *Dict.*, s. v., p. 508 ၌ "Yar-lung ဟူသည် ယန်စီကျန် (Yang-tse-kyang)မြစ်၏ မြောက်ဘက်မှ လာသော ချောင်းလက်တက်ကြီးဖြစ်၏။ ယင်းသည် တရုတ်ပြည် အနောက်ဖျားရှိ ဘက်သန်မြို့ (Bathang) အရှေ့ဘက်တွင် ရှိ၏။ သို့ရာတွင် တိဗက် သမိုင်းဆရာများက ရှေးဟောင်း အစဉ်အလာစကား အချို့ကို အခြေခံပြီး ယင်းသည် ယော်ဟာဆန်ပို (Yarhasam-po)တောင် အနီးမှ စီးဆင်းကြောင်း ဆိုကြ၏။ ထိုမြစ်သည် လာဆာမြို့နှင့် ဘူတန်

stag-stse (အရပ်)၌ Omboblang-gang ဟု ထင်ရှားလာသည့် ရဲတိုက်တစ်ခု ဆောက်လုပ်၏။ တရားနှင့်အညီ အုပ်ချုပ်သဖြင့် တိုင်းသူပြည်သားတို့ ပျော်ရွှင်ကြ၏။ မင်းကြီးသည် မိမိကိုယ်ကို ကာကွယ်ရန်၊ တိုင်းပြည်၏ အန္တရာယ်ကို ရှောင်ကြဉ်ရန်နှင့် တိုင်းတစ်ပါးသား ရန်သူများကို တိုက်ထုတ်ရန် စစ်တပ်တစ်ခုကို ဖွဲ့စည်း၏။ ပညာရှိ ငါးယောက်တို့သည် မင်း ကြီးအား ရွှေငွေ ရတနာများကို မှတ်တမ်းတင်ပြီး ပို၍ ခမ်းနားအောင် ပြုကြ၏။ နောက်ဆုံး ဖော်ပြချက်မှာ တိဗက်များသည် Quippus ကို အသုံးပြုကြောင်း ပြဆိုသော တရုတ်တို့၏ အဆိုနှင့် ညီညွတ်ပုံရ၏။ Sanang Setsen (p. 23) အရ ဤ ဘုရင်သည် ဘီစီ ၃၁၃-တွင် နန်းတက်ကြောင်း သိရ၏။ သို့ ရာတွင် Sarat Chandra Das (*J. B. A. S.*, vol. 1. p. 213) ကမူ ဘီစီ ၄၁၆-တွင် မွေးဖွားကြောင်း ဆို၏။

ဤဘုရင်နှင့် ၎င်းကို ဆက်ခံသူ ဘုရင်ခြောက်ဦးမှာ Khri နတ်သား ခုနစ်ယောက်ဟု ထင်ရှား၏။ ထိုဘုရင်များ ကွယ်

(နိုင်ငံ)နယ်နိမိတ် အကြားရှိ ဆီနှင့်ထူထပ်သော တောင်ဖြစ်၏။ အစဉ်အလာအရ ယင်းတောင်အနီး၌ အိန္ဒိယမှလာသူ တိဗက်၏ ပထမဘုရင်သည် နိုင်ငံအတွင်းသို့ ပထမဆုံးဝင်ခဲ့၏။” Sarat Chandra Das, *op. cit.*, p. 214 ၌ ‘ထိုမင်းသည် နှောင်းခေတ်တွင် လာဆာမြို့ကို တည်ထောင်သည့် နေရာဖြစ်သည့် ယမ်ဘူလာဂါရီ (Yambu Lagari) နန်းတော်ကို ဆောက်လုပ်သည်’ဟုဆို၏။ ဤဖော်ပြချက်သည် တိဗက်ဘုရင် Srong btsan-sgam-po သည် ၎င်း၏မြို့တော်ကို လာဆာသို့ ပြောင်းခဲ့၏ဟူသော အဆိုနှင့် မညီ။ သို့ရာတွင် ထိုဘုရင်က ‘ငါ၏ဘေးတော် Totori snyan-shal (အမည်ရှိ) မင်းသည် ပေါတလတောင်နီအနီး လာဆာမြို့၌ နေထိုင်ခဲ့၏’ဟု ဆိုခြင်းမှာ မှန်၏။ Sanang Setsen p. 325. ကို ရှုပါ။

လွန်သောအခါ ၎င်းတို့၏ အလောင်းများကို နတ်ပြည် သို့ သယ်ယူသွားကြ၏။ ဖော်ပြပါ နတ်ပြည်မှ လာသည့် ဘုရင်များနှင့် တရုတ် San hwang ၏ ‘နတ်မျိုးဘုရင် ဆယ့်နှစ်ယောက်’တို့အကြား တူညီမှုအချို့ ရှိသည်ဟု ကျွန်ုပ်ထင်၏။ ထို့အတူပင် ‘မြေကြီးကိုယ်စားပြု ခြေ (Legs) ခြောက်ခု’ဟု ထင်ရှားသည့် နောက်ထပ် တိဗက်ဘုရင် ခြောက်ယောက်လည်း တရုတ်သမိုင်းတွင် ‘မြေကြီးနှင့် ဆိုင်သော အုပ်ချုပ်သူ ဆယ့်တစ်ယောက်’နှင့် အလားတူ၏။

မြေကြီး ကိုယ်စားပြု Legs မင်း ခြောက်ယောက်အနက် လေးယောက်မြောက်သည် Spu-de gung-rgyal (ကျားမွေးရှိသော ဘုရင်) ဖြစ်ပြီး ဤဘုရင် လက်ထက်၌ မီးသွေးနှင့် ရေတွင်းများကို ပထမဆုံး ပြုလုပ်၏။ သံ ကြေးနီနှင့် ငွေတုံးတို့ကို အရည်ကျိုနိုင်၏။ ပြည်သူတို့ လယ်ထွန်ခြင်းကို စတင်ပြုလုပ်၏။ ယင်းဖော်ပြချက်အရ ဤဘုရင် အုပ်ချုပ်မှု မတိုင်မီ တိဗက်တို့သည် မည်သို့ ကြမ်းတမ်းသည့် အခြေအနေဖြင့် နေထိုင်ခဲ့ကြမည်ကို ခန့်မှန်းကြည့်နိုင်ပြီး စိုက်ပျိုးရေးအပါအဝင် ယင်း ရှာဖွေတွေ့ရှိမှုများမှာ တရုတ်တို့နှင့် ကူးလူးဆက်ဆံမှုများကြောင့် ဖြစ်ဖွယ်ရှိသည်ကို တွေ့၏။

ဖော်ပြပြီး ဘုရင်ခြောက်ဦးပြီးနောက် အစဉ်အတိုင်း ဘုရင် ရှစ်ယောက်ကို ‘ဘုမ္မစိုး(Lde)ရှစ်ယောက်’ဟုခေါ်၏။ ယင်းတို့အား တရုတ်၏ ခမ်းနားသည့် တတိယ မင်းဆက်၏ လူသားဘုရင် ကိုးယောက်နှင့် နှိုင်းယှဉ်နိုင်၏။

^၁ *Annals of the Bamboo Books*, i. 6. နှင့် Shu-King, pt. v. bk. xxiii. p. 3 တို့ကို ရှုပါ။

အိန္ဒိယ တောင်ပိုင်းသို့ ဆင်းသွားပြီး လီဗျင် (Li-byin) အမည် ရှိ ပုဏ္ဏားနှင့် သိဟယောသအမည်ရှိ ပဏ္ဍိတ်တို့ထံမှ အိန္ဒိယ အက္ခရာများကို သင်ယူ၏။ သို့မိသမ္ဘောတသည် ထိုအချိန်က ကက်ရှမ်းယားဒေသ၌ အသုံးပြုနေသော နာဂရီအက္ခရာများ ကိုလည်း သင်ယူ၏။ ၎င်းသည် ထိုအက္ခရာများအနက် နှစ် ဆယ့်လေးလုံးအား အနည်းငယ် ခြားနားစွာ ယူပြီး အိန္ဒိယ ဘာသာစကား၌ မရှိသည့် အသံများအတွက် အက္ခရာအသစ် ခြောက်လုံးကို တီထွင်ခဲ့၏။ ယင်းတို့မှာ tsa, t'sa, dza, zha, za, ha^၂ ဖြစ်ပြီး အားလုံး အက္ခရာ အလုံးသုံးဆယ်ဖြင့် တိဗက် အက္ခရာတို့ကို တီထွင်၏။

ထို့ပြင် တိဗက်သို့ ပြန်မလာမီ သို့မိသမ္ဘောတသည် ကရ- ဏ္ဍဗျူဟသုတ်၊ အဝလောကိတေသ္မာရသုတ်နှင့် အခြား များ စွာတို့ကို တိဗက်ဘာသာသို့ ပြန်ဆို၏။ ၎င်းသည် အခြား များစွာသော ဘာသာရေး ကျမ်းစာများကိုလည်း တိဗက်သို့ ဆောင်ယူခဲ့၏။ Bstan-hygur, Mdo, vol. cxxiii. ကျမ်းစာ၌ အဘိဘူ (son of Aim) စီရင်သည့် Sku-gwgs-kyimts'an-nyid

^၁ E. Schlaginweit, *op. cit.* , p 47, Note 4. ကို ရှုပါ။ ဤအမည်သည် လိပိကရ(Lipikara)ကို စာလုံးပေါင်းမှားခြင်း ဖြစ်နိုင်၏။ ဗောဓိ မူရကမူ *op. cit.*, p. 327 ၌ ယင်းသည် အိန္ဒိယ တောင်ပိုင်း၌ ဖြစ်ကြောင်း ဆို၏။ ယင်းကျမ်း၊ စာ-၄၉ ၌ ယင်းပညာရှိ နှစ် ယောက်မှာ တိဗက်သို့ ရောက်လာသည်ဟု ဆို၏။

^၂ ယင်းအက္ခရာများမှာ အခြား တိဗက်အက္ခရာများနှင့် ခြားနား ၏။ နောက်ဆုံး တစ်လုံးကို 'a အက္ခရာဖြင့် ပြုပြင်ထားပုံ ရ၏။ ခြောက်လုံးမြောက် အက္ခရာကို သရသက်သက်ဖြင့် အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်၏။ Jaschke ၏ တိဗက် အဘိဓာန်ကို ရှုပါ။

ရောက်လာ၏။ တရုတ်နှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့၌ အလွန် အလေး ဂရု ပြုခဲ့ပုံမရသည့် ကရန္တဗျူဟသုတ်မှာ နီပေါလူမျိုးများ၏ လူကြိုက်များသည့် ကျမ်းစာဖြစ်ပြီး နီပေါနိုင်ငံ၌ အလွန် အ လေးပြုခံရခြင်းမှာ ထူးခြား၏။ ယင်းမှာ ဗုဒ္ဓဝါဒသည် နီပေါ မှတစ်ဆင့် တိဗက်သို့ ဦးစွာ ရောက်ရှိခဲ့ကြောင်း ကျွန်ုပ် ယူဆ ခြင်း၏ အကြောင်းတစ်ရပ် ဖြစ်၏။ နောက်တစ်ခုမှာ ဆရွန်း ဘဆန်ဂန်ပို မင်းသည် တိဗက်၌ ဗုဒ္ဓဝါဒ ပြန့်ပွားစေလိုသဖြင့် ဘာသာရေး လုပ်ငန်းများအတွက် သံတမန်ကို နီပေါသို့ စေ လွှတ်ပြီး ရှေ့တွင် နောက်ထပ် ရှင်းပြမည် ဖြစ်သည့်အတိုင်း မင်းကြီးသည် ထိုသံတမန်အား တိဗက်သို့ မပြန်မီ ဤသူတို့ကို ဘာသာပြန်စေ၏။

တိဗက်၌ ဗုဒ္ဓဝါဒ ကိုးကွယ်မှုအတွက် ဖော်ပြပါ ဆောင် ရွက်မှုများပြီးနောက် နှစ်အနည်းငယ် အကြာတွင် လူစိမ်း ငါး ယောက်တို့သည် မင်းကြီးထံ လာရောက်ပြီး ၎င်းတို့၏ အသုံး ကျမှုနှင့် တန်ခိုးစွမ်းအင် အကြောင်းကို ရှင်းပြကြ၏။ သို့ရာ တွင် ပထမအကြိမ် ရှင်းပြခြင်းမှာ မအောင်မြင်ချေ။ အလွယ် တကူ ခွာထုတ်ရန် မဖြစ်နိုင်လောက်အောင် နက်ရှိုင်းသည့် အမျိုးသားရေး အယူသည်မူဖြင့် ဖိအားပေး ခံရခြင်းကြောင့် မင်းကြီးသည် လူစိမ်းလေးဦးတို့၏ ဘာသာရေး အယူအဆ များကို လက်မခံချေ။ ထိုလူစိမ်း လေးဦးလည်း တိုင်းပြည်မှ ထွက်ခွာသွားခဲ့ရ၏။

လာသိုသိုရီ (Lhathothori)သည် အသက် ၁၂၀ ရှည်ပြီး အေဒီ ၄၆၇ တွင် ကွယ်လွန်၏။ (SanangSetsen)^၁

^၁ Csoma, *op. cit.*, p. 182 က အေဒီ ၃၇၁ တွင် ကွယ်လွန်ကြောင်း ဆိုပြီး Sarat Chandra Das, *op. cit.* t p. 217 ကမူ အေဒီ ၅၆၁ တွင်

လာသိုသိုရီ၏ စတုတ္ထမြောက် ထီးနန်းဆက်ခံသူမှာ အေဒီ ၆-ရာစု အစောပိုင်း၌ ထီးနန်းစိုက်သူ ဂနမ်ရီ (Gnam-ri) မင်းဖြစ်၏။ ဤမင်း လက်ထက်၌ တိဗက်တို့သည် တရုတ်တို့ထံမှ ဆေးဝါးနှင့် သင်္ချာဆိုင်ရာ အသိပညာကို ရရှိကြ၏။ လာဆာမြို့ မြောက်ဘက်ရှိ မြောက်ပိုင်း ဆားကျင်းကြီးဟု ခေါ်ပြီး တိဗက်ဒေသ အများစုသို့ ထောက်ပံ့သည့် ဆားကျင်းကြီးကို ဤမင်းလက်ထက် (စန္ဒဒါသ၊ စာ- ၂၁၇) ၌ တွေ့ရှိခဲ့၏။ တိဗက်နှင့် နိပေါ အကြားရှိ လူမျိုးအချို့ကိုလည်း နှိမ်နင်းခဲ့၏။ ဤမင်း၏ သားမှာ အေဒီ ၆၀၀-ရာစု၌ ဖွားမြင်သူ နာမည်ကျော် ဆောင်ဆန်ဂန်ပို (Srong-btsan-sgam-po) သို့မဟုတ် ၎င်း၏အုပ်ချုပ်မှု မတိုင်မီက ခေါ်ဝေါ်ခဲ့သည့် အတိုင်း ဆိုမူ ကရိဒန်ဆောင်ဆန် (Khri-ldansrong-san) ဖြစ်၏။

ဆရွန်း ဘဆန်ဂန်ပိုမင်း

ဤမင်းသားကို တရုတ်သမိုင်း၌ ကိဆန်လန်းဆန် (Ki-tsun-glun-tsant)ဟု ခေါ်၏။ ၎င်း၏အမည်ကို ၎င်းအုပ်ချုပ်ခြင်း မတိုင်မီ ခေတ်ကာလ၌ ဖော်ပြသည်ကို တွေ့ရ၏။ ဆရွန်းဆန်

ဟုဆို၏။ နောက်ဆုံး ဖော်ပြသည့်နှစ်မှာ ကျွန်ုပ် ဖော်ပြသည့် သက္ကရာဇ်ထက် ပို၍ နီးစပ်ဖွယ် ရှိ၏။ သို့ရာတွင် တိဗက်သမိုင်း လာ သက္ကရာဇ်များကို ညှိယူလိုသည့် ဆန္ဒမှာ ကျမ်းစာများအဆိုအရ အလွန်ခက်ခဲသည်ကို တွေ့ရ၏။ စာပေဦးဆောင်သူများ ဖြစ်ကြသည့် Csoma, Sanang Setsen နှင့် Sarat Chandra Das တို့၏ သက္ကရာဇ်များလည်း အချင်းချင်း ညီညွတ်မှု မရှိ။ ဗောဓိမူရ (Bodhimur)၏ အလို (Sanang Setsen, p. 322) အရ သိုသိုရီ ကွယ်လွန်နှစ်နှင့် ဂနမ်ရီ (Gnam-ri) နန်းတက်နှစ် နှစ်ခုအကြား ၈၁-နှစ် ကွာဟနေ၏။ ယင်းသည် ဂနမ်ရီ၏ နန်းတက်နှစ်ကို အေဒီ ၅၄၈ အစောပိုင်း ဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြ၏။

သည် အသက် ဆယ့်သုံးနှစ်တွင် တိဗက်၌ ထီးနန်းစိုက်ပြီး အိမ်နီးချင်း ဒေသများက ၎င်းအား ဘုရင်အဖြစ် အသိအမှတ် ပြုကြသဖြင့် မြောက်ဘက်၌ ၎င်းနန်းစံစဉ်အတွင်း တရုတ်လက်အောက်ခံ ဖြစ်နေသည့် ခိုတန်နိုင်ငံနှင့် အရှေ့တွင် တရုတ်နိုင်ငံသို့တိုင် တိဗက်နိုင်ငံကို တိုးချဲ့ အုပ်ချုပ်နိုင်ခဲ့၏။ တောင်ဘက်ရှိ နယ်နိမိတ်များမှာ အနည်းငယ်သာ ရှိပြီး ရာစုနှစ်ပေါင်း များစွာ တိဗက်ဘုရင်များသည် တောင်ဖက်ဖျားရှိ နယ်စပ်ဒေသ၌ နေထိုင်ကြသည့် တောင်ပေါ်နေ လူမျိုးများနှင့် စစ်ပွဲများ ဆင်နွှဲခဲ့ကြ၏။ ဆရွန်းဆန်ဘုရင်၏ ပထမဆုံးသော ဆောင်ရွက်မှုများအနက် တိဗက်ဘာသာစကား အတွက် အက္ခရာများကို တီထွင်ရန် ဖြစ်သည်ကို တွေ့ရ၏။ ထိုရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ပညာရှိ ခုနစ်ဦးအဖွဲ့ကို အိန္ဒိယသို့ စေလွှတ်ခဲ့သော်လည်း ၎င်းတို့သည် လမ်းကို ရှာမတွေ့နိုင်ကြသဖြင့် မင်းကြီး၏ဆန္ဒကို မဖြည့် ဆည်းနိုင်ဘဲ ပြန်ခဲ့ကြရ၏။ ၎င်းရည်ရွယ်ချက် မပြီးမြောက်ခဲ့သော်လည်း မင်းကြီးသည် ၎င်းနန်းစံ သုံးနှစ်မြောက် (အေဒီ-၆၁၆)တွင် တိုမီအန်(Toumi Anu) ၏သား သိုမီသမ္မောတ (Th-oumi Sambhota)အား နောက်ပါ ဆယ့်ခြောက်ယောက်နှင့် အတူ လွတ်လိုက်ပြန်ရာ လမ်းခရီးတစ်လျှောက် အခက်အခဲ များစွာတို့ကို ကျော်လွှားပြီးနောက် အိန္ဒိယသို့ ရောက်သွား၏။ သိုမီသမ္မောတ သည်

° Csoma, *op. cit.*, p. 183 အလိုအရ အေဒီ ၆၂၇-တွင် ဖွားမြင်၏။ Sanang Setsen, p. 29 ၌ အေဒီ ၆၁၇ ဟု ဆို၏။ ကျွန်ုပ်မူ ဆရွန်းဆန် (Srong-btsan) ၏ တရုတ်သာသာနာပြုခရီးကို အေဒီ ၆၃၄ ဟု ဖော်ပြသည့် သောင်ချူ (Thang chu)၏ ဖော်ပြမှုများအတိုင်း ဖော်ပြထား၏။

ပိုင်း နှစ်များအတွင်း ထင်ရှားသည့် အိန္ဒိယ ပဏ္ဍိတ်များ၏ ကျမ်းစာများ ဖြစ်ကြ၏။ နောက်တစ်ချက်မှာ ထိုအချိန်က ဗုဒ္ဓဝါဒမှာ တိဗက်နိုင်ငံ၌ ပြန့်ပွားခါစဖြစ်၍ ကျမ်းစာ အနည်းငယ်မျှကိုသာ တရုတ်တို့က ဘာသာပြန်ခဲ့ကြကြောင်းနှင့် တိဗက်နိုင်ငံ၌ အေဒီ ရှစ်ရာစုနှင့် ကိုးရာစုသို့ ရောက်မှ ဗုဒ္ဓဝါဒ ခေတ်စားလာသည်ဟု ငြင်းဆိုနိုင်၏။ ကျွန်ုပ်အနေဖြင့် ဤပြဿနာအပေါ် ယူဆချက်မှာ မှန်ကန်သည်ဟု ယူဆလို၏။

သန်ချူ (Thang chu)^၂ ၏အလိုအရ ဘုရင် ဆရွန်ဆန်သည် တရုတ်မင်းသမီးနှင့် လက်ထပ်ပြီးနောက်မှ မြို့တော်ကို မြို့ရိုး ကာရံပြီး ယင်းအတွင်း၌ မိမိနေထိုင်ရန် နန်းတော်တည်ဆောက်ခြင်း ဖြစ်၏။ ဤအဖြစ်အပျက်ကို တိဗက်ရာဇဝင်တို့၌ ဖော်ပြသည့် ‘ဤမင်းအနေဖြင့် ၎င်း၏ မြို့တော်ကို လာဆာသို့ ရွှေ့ပြောင်းပြီး ဓမ္မပူရီတောင်၌ နန်းတော် တည်

^၁ E. Schlagin Weit တည်းဖြတ်သည့် *The Kgyal-rabs*, p. 49 ၌ ဤမင်းလက်ထက် တိဗက်သို့ ရောက်လာကြသည့် အဓိကဖြစ်သူ ဗုဒ္ဓဝါဒ ပဏ္ဍိတ်များမှာ အိန္ဒိယမှ ကုမာရ၊ နီပေါမှ သီလမဇူ၊ ကက်ရှ်မီးယားမှ တဗုတ(Tabuta)နှင့် ဂေါတမ၊ တရုတ်မှ ဟာချန် (Ha-Chang) သို့မဟုတ် မဟာဒေဝ၊ သိုမီ (Thou-mi)၊ ဓမ္မယောသ နှင့် သိရိဝင်္ဇီတို့ ဖြစ်၏။

^၂ Bushell, *op. cit.* t p. 445 ကိုရူပါ။

^၃ အေဒီ ၁၆၄၀ တွင် ယင်းသည် သကျတို့ ပထမဆုံး နေထိုင်ခဲ့ပြီး တိဗက်တို့ သူတော်စင် အဝလောကိတေသွာရ နှစ်သက်သည့် နေရာ အိန္ဒြမြစ်ဝပေါ်ရှိ မြို့၏အမည်မှ ဆင်းသက်သည့် အမည်ဖြင့် ပေါတလ (Potala)တောင်ဟု ထင်ရှားလာ၏။ ဤနေရာအကြောင်းကို Markham ၏ *Tibet*, p. 255 ၌ ရှုပါ။ ယင်းကျမ်းစာ- ၂၅၆ ၌ တစ်စွန်းတစ်စ ဖော်ပြချက်ကိုလည်း တွေ့နိုင်၏။

အမည်ရှိကျမ်းစာတစ်ခု ပါရှိပြီး ယင်းကျမ်း vol. cxxiv. ၌ သိုမီသမ္ဘောတ ရေးသသည့်ဟု ယူဆရသည့် သက္ကတဘာသာဖြင့် ဗျာကဏမူလတြိသျှဒါမနှင့် ဗျာကရဏလိင်္ဂါဝတာရ အမည်ရှိ သဒ္ဒါကျမ်း နှစ်ခုကို တွေ့ရ၏။

တိဗက်ရှိ တရုတ်ဗုဒ္ဓဘာသာ

ဆရွန်း ဘဆန်ဂန်ပိုမင်းသည် မကြာမီ လုံလောက်စွာ ရေးသားလာနိုင်ပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာ ကျမ်းပေါင်း များစွာကို ဘာသာပြန်ခဲ့သူအဖြစ် လေးစားခံရပြီး ကရုဏ္ဏဗျူဟာသုတ်အပြင် မြင်းစီး သင်ကြားချက်များ၊ ဂါထာများနှင့် ဝတ္ထုဖြစ်ရပ်များကို ရေးသားခြင်းအတွက်လည်း ထင်ရှားသူ ဖြစ်၏။ သို့ရာတွင် ၎င်း၏ အမည်နာမနှင့် တွဲကျန်နေသော အဓိကကျမ်းစာမှာ အဝလောကိတေသွာရ ဘုရားလောင်း၏ ဂုဏ်ရည်များနှင့် ယင်း၏ ဘဝအကြောင်းကို ဖော်ပြသည့် Mani bkhah-hbum သို့မဟုတ် ‘အဖိုးတန် ပညတ်ချက် တစ်သောင်း’ အမည်ရှိ ကျမ်းစာ ဖြစ်၏။ သို့ရာတွင် ယင်းကျမ်းစာမှာ ခေတ်သစ် ကျမ်းစာဖြစ်ကြောင်း သံသယဖြစ်ဖွယ် မလိုဘဲ ဒလိုင်လားမားတို့က ၎င်းတို့၏ သြဇာအရှိန်အဝါကို ထိန်းထားရန် ရေးသားစေခဲ့ခြင်း ဖြစ်ကြောင်း ပါမောက္ခ Wassilieff က ကျွန်ုပ်အား ပြောပြခဲ့၏။

^၁ ဤကျမ်းစာအကြောင်း သုံးသပ်ချက်ကို E. Schlaginweit ၏ *Buddhism in Thibet*, p. 84 ကို ရှုပါ။ စိန်ပီတာစဘတ်တွင် တစ်မူပြင်သစ်တက္ကသိုလ် စာကြည့်တိုက် တိဗက်ကျမ်းစာများစာရင်းအမှတ် ၅၈ ၌ တစ်မူဟု ဥရောပတွင် ကျမ်းစာမူ နှစ်ခု ရှိသော်လည်း ကျွန်ုပ်အနေဖြင့် ဤကျမ်းကို ကြည့်ရှုနိုင်စွမ်း မရှိပါ။

နန်းစံ နှစ်ဆယ့်နှစ်နှစ်မြောက်တွင် မင်းကြီးသည် နီပေါ ဘုရင် ဒေဝလ၏ သမီးတော် မင်းသမီးကို လက်ထပ်၏။ မင်းသမီးသည် တိဗက်သမိုင်း၌ ‘အဖြူရောင် တာရာ’အဖြစ် ထင်ရှားပြီး ဗုဒ္ဓဆင်းတုတော် များစွာကို တိဗက်သို့ ဆောင်ယူခဲ့သူ ဟု ဆိုကြ၏။ သို့ရာတွင် သန်ချူ (Thang chu) ကျမ်း၌ ဆွမ်းဆန်သည် တရုတ်နှင့် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများကို အကြိမ်များစွာ ကျူးကျော် တိုက်ခိုက်မှုများ အကြောင်းကို ဖတ်ရှုကြည့်လျှင် မင်းကြီးအနေဖြင့် ဗုဒ္ဓဝါဒအကြောင်းကို ဖတ်ရှုလေ့လာရန်နှင့် ၎င်း၏ ပိုင်နက်နယ်ပယ်အတွင်း ဗုဒ္ဓဝါဒ ပြန့်ပွားရေးအတွက် အားပေး ဆောင်ရွက်ရန် အချိန်ပေးနိုင်ခဲ့သလား ဆိုသည်မှာ သံသယဖြစ်ဖွယ်ရှိ၏။

တရုတ် သန်မင်းဆက် (Thang Dynasty) ဒုတိယ ဧကရာဇ် အေဒီ-၆၂၆ တွင် နန်းတက်သူ ထိုင်ဆွန် (Thai-tsung) ဘုရင်သည် စစ်လိုလားသူ ၎င်း၏ အိမ်နီးချင်းအား ခင်မင်ရင်းနှီးသော စကားလုံးများဖြင့် ဘုရင် ဆွမ်းဆန်ထံသို့ ချစ်ကြည်ရေးအဖွဲ့တစ်ခု စေလွှတ်၏။ ၎င်းကလည်း အေဒီ ၆၃၄ တွင် ချစ်ကြည်ရေးအဖွဲ့ စေလွှတ်ပြီး ဧကရာဇ်အနေဖြင့် ၎င်း၏ မိသားစုဝင် မင်းသမီးတစ်ဦးအား လက်ထပ်ပေးရန် တောင်းဆို၏။ ဘုရင်က ငြင်းဆိုသဖြင့် ဆွမ်းဆန်သည် စစ်

° Bushell, *op. cit.*, p. 443 ကို ရှု။ ဗောဓိမူရ၏ ကျမ်းစာ (စာ ၃၃၈) နှင့် Csoma, *Tib. Gram.*, p. 196 တို့တွင် တွေ့ရသည့် တိဗက်မှတ်တမ်းမှာ မမှန်ကန်မှု များသော်လည်း တရုတ်မှတ်တမ်းများ၌ပါသော အခြေခံများနှင့် တူညီ၏။ မင်းသမီးထံ ရောက်လာသည့် မဂဓဘုရင်၊ ပါရှားမင်းသမီးနှင့် အီဂျစ်ဘုရင် (Uigurs) ဟူသော အယောင်ဆောင်သူ သုံးယောက်အကြောင်းကို ဆို၏။

တပ်ကြီးနှင့်အတူ ချီတက်သွားလျက် တရုတ်၏ မိတ်ဆွေများ အပါအဝင် ဆန့်ကျင်သူ လူမျိုးအားလုံးကို နှိမ်နင်းလျက် ဆီချွန်(Sse-tchuen)ဒေသသို့ ဝင်ရောက်၏။ အေဒီ ၄၆၁ တွင် ထိုင်ဆွန်ဘုရင်သည် ဆွမ်းဆန်၏တောင်းဆိုမှုကို လိုက်လျောပြီး ဘုရင်အိမ်တော်မှ မင်းသမီး ဝင်ချန်(Wen-cticng)နှင့် လက်ထပ်ပေးလိုက်၏။ ဤမင်းသမီးမှာ တိဗက်သမိုင်း၌ ဇာကွန် (Za-Kcong) သို့မဟုတ် ကွန်ချို (Kong-cho)ဟု ထင်ရှား၏။

တိဗက်ရှိ တရုတ်ဗုဒ္ဓဝါဒီများ

တိဗက်မှတ်တမ်းများ၌ ဝင်ချန်မင်းသမီး မရောက်မီ တိဗက်၌ ဗုဒ္ဓဝါဒ တည်ရှိပြီးဖြစ်ကြောင်း အခိုင်အမာဆိုကြသော်လည်း ဤမင်းသမီး၏ ဩဇာသက်ရောက်မှုမှာ ဗုဒ္ဓဝါဒ ပြန့်ပွားရန် များစွာ အထောက်အပံ့ပြုခဲ့ကြောင်း ထင်ရှား၏။ ကျွန်ုပ်တို့၌ ထိုကိစ္စအတွက် တိဗက်သမိုင်းဆရာ ဘုတွန် (Buston)၏ ‘တရုတ် မင်းသမီး ကေချန် (kechana) ရောက်လာခြင်း၌ (ယင်းမင်းသမီးသည်) ဗုဒ္ဓဝါဒနှင့် ပတ်သက်၍ တိဗက်လူမျိုးများ အား လမ်းညွှန်မှုများ ရှိ၏’ ဟူသောစကား ရှိ၏။ အကယ်၍ ထိုဗုဒ္ဓဝါဒ သာသနာပြုသူများသည် ဗုဒ္ဓဘာသာ ကျမ်းစာများကို တိဗက်ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုခဲ့ကြမည်ဆိုလျှင် အေဒီကိုးရာစု၌ အိန္ဒိယပဏ္ဍိတ်တို့ ဘာသာပြန်များကို တည်းဖြတ်သော အခါ ၎င်းတို့မှာ ပျောက်ဖျက်ခြင်းခံရမည် ဖြစ်၏။ အကြောင်း မူ Bkah-hgyur သို့မဟုတ် Bstan-hgyur ၌ တရုတ်ဗုဒ္ဓဝါဒီများ ဘာသာပြန်ခဲ့သည့် ကျမ်းစာ အနည်းငယ်မျှသာ ကျန်ရှိသောကြောင့် ဖြစ်၏။ အားလုံးနီးပါးမျှမှာ အေဒီကိုးရာစုနှင့် နှောင်း

° Assilieff, *Buddhism*, p. 320 ကို ရှုပါ။

မေးမြန်းခြင်း၌ ယင်းက အမြင့် သို့မဟုတ် အထက် တိဗက်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည် တိပု (Teu Peu)ကဟု ဖြေဆို၏။ ယင်း တိပုသည် တိဗက်၏ မူလရင်းမြစ် ဖြစ်နိုင်၏ -- ဒေသခံတစ်ယောက်ကမူ တိဗက်စကားပြောသူ အားလုံးကို ရည်ရွယ်ပြီး ယင်းတို့မှာ လာဆာ၏ လက်အောက်ခံဖြစ်ကြောင်း အနည်းငယ်မျှသော အရိပ်အမြွက်မျှပင် သက်ရောက်စေခြင်း မရှိဘဲ ပေလုမ်ဘို (Peu Lombo) ‘တိဗက်နိုင်ငံ’ဟု ဆို၏။ သို့ရာတွင် ယေဘုယျအနေဖြင့် တိဗက်ကို ဗောယု (Bod-yul) ‘ဗော့နိုင်ငံ’ဟု ခေါ်၏။ နောက်စကားလုံး တစ်ခုမှာ ‘မျက်နှာနီလူမျိုးများ၏ နိုင်ငံ’ဟု ခေါ်ကြောင်း သိရ၏။ မန်ဆွန် မန်ဆန် သို့မဟုတ် သန်ဆန်ဟု ခေါ်သည့်အတိုင်း ကီလီပါပု (Ki-li papu)သည် ထီးနန်းဆက်ခံသည့် အချိန်၌ ငယ်ရွယ်လွန်းသဖြင့် တိဗက်လူမျိုးတို့က ဂါး(Gar)ဟု ခေါ်ပြီး အမျိုးဇာတ်အမည် တရုတ်တို့ အခေါ်အားဖြင့် ချူချီ (Chu-chih) အမည်ရသည့် ၎င်းအဖိုး၏ အမတ်ကြီးက တိုင်းပြည်ကို အုပ်ချုပ်၏။ ဂရုသာဆီ ကျီမီလွန် (Gru-thah sel-kyi me-long) ခေါ် တိဗက်သမိုင်းကျမ်း၌ ဤမင်းလက်ထက် တရုတ်တို့သည် တိဗက်တို့အား တိုက်ခိုက်ကြောင်း၊ ပထမတွင် တရုတ်တို့ကို နှိမ်နင်းနိုင်ကြောင်း ဆိုသော်လည်း နောက်ဆုံး၌ လာဆာမြို့ကို သိမ်း

° စာမျက်နှာ-၄၂၂ ကိုရှုပါ။ လီလူလိုဂယပ်စ်ပါ (Li-yul lo-rgyus-pa) မှာ ဘာသာပြန်ဖြစ်ကြောင်း မမေ့သင့်ပေ။ ဗုဒ္ဓဂုဏ်ပုဂ္ဂိုလ်က ယင်း၏ ကရိဆန် (Khri-srong)သို့ ပေးသောစာ၌ ယင်းကို ဦးခေါင်းနက်ရှိသူ အားလုံး၏ အရှင်သခင်’ဟု ခေါ်ဝေါ်ထားသည့် ကို တွေ့ရ၏။ ယင်းမှာ တရုတ်ဘုရင်များအနက် အလွန် လူသိများသည့် အသုံးအနှုန်း ဖြစ်၏။

ဆောက်ခြင်း’နှင့် အတူတူဖြစ်သည်ဟု ကျွန်ုပ် ယူဆ၏။ မင်းသမီး ဝင်ချန်သည် တိဗက်လူမျိုးတို့၏ မျက်နှာ၌ အနီရောင်ဆေးဆိုးသည့် အလေ့အထကို မနှစ်သက်သဖြင့် ဆလွန်းဘဝန်ဆန်ဘုရင်က ယင်းသို့ ပြုခြင်းကို ရပ်စဲရန် အမိန့်ထုတ်ပြန်သောကြောင့် ထိုအလေ့အကျင့် ပျောက်သွား၏။ မင်းကြီးကိုယ်တိုင်လည်း ဆံပင်နှင့် မွှေးညင်းများကို စွန့်ပြီး ပိုးသားအဝတ်ကို ဝတ်ဆင်လျက် တဖြည်းဖြည်း တရုတ်ယဉ်ကျေးမှုကို အတုယူခဲ့၏။ သို့ရာတွင် မင်းကြီးသည် ၎င်း၏ အကြီးအကဲများနှင့် ချမ်းသာသူတို့၏ သားသမီးများကို (တရုတ်ရှိ) နိုင်ငံတော်ကျောင်းများ၌ တက်ရောက်ပြီး ဂန္ဓဝင်များကို သင်ယူခွင့် တောင်းရန် ဧကရာဇ်ထံသို့ တင်သွင်းမည့် ရုံးမှတ်တမ်းများရေးသားရန် တရုတ်ပညာရှိ ပုဂ္ဂိုလ်များကို ဖိတ်ကြား၏။

စီးပွားရေးနှင့် ဥပဒေ

ထို့ပြင် ဤမင်းသည် တရုတ်ပြည်မှ ပိုးချည်လုပ်ငန်းနှင့် မောဘယ်ရီပင်များ (Bodhimur, p. 341)ကို တိဗက်သို့ မှာယူပြီး ပိုင်လုပ်နည်း၊ ရေစက်များလုပ်နည်းနှင့် စက္ကူနှင့် မင်လုပ်နည်း ကျွမ်းကျင်သူများ ပို့ပေးရန်လည်း ဧကရာဇ်ထံ တောင်းပန်၏။ (ဧကရာဇ်သည်) မှာသည့်အရာ အားလုံးကို ပြုကွဒိန်နှင့် တကွ ပို့ပေး၏။^၂ ဆရွန်း ဘဆန်ဂန်ပို ဘုရင်သည် တရုတ်၊

° Bushell, *op. cit.* p. 445 ကိုရှု။ Hue ကလည်း ၎င်း၏ *Souvenirs de Voyage*, Vol. II ၌ လာဆာမြို့ အမျိုးသမီးများသည် ၎င်းတို့၏ မျက်နှာကို အနက်ရောင် ဆေးချယ်ကြောင်း ဆို၏။
^၂ တိဗက် သမိုင်းဆရာများကမူ တရုတ်မင်းသမီးသည် ဝီစကီ (အရက်)ကို ယူဆောင်ခဲ့ကြောင်းလည်း ထည့်သွင်း ဖော်ပြကြ၏။

မိနက် (Minak)^၂၊ ဟိန္ဒူစတန်၊ နီပေါ၊ ဟို(Hor)၊ ဂူဂီ(ယနေ့ခေတ် မန်ဂရီကိုဆွန်) တို့နှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးများကို တည်ဆောက်ခဲ့ပြီး ဇမ္ဗူဒီပ ထက်ဝက်မျှ ၎င်း၏ အုပ်ချုပ်မှုကို တိုး ခဲ့ခဲ့၏။ ဥပဒေအားလုံးကို လေးစားလိုက်နာခြင်း၊ မိမိကိုယ်တိုင်၏ စွမ်းရည်ကို ထိန်းသိမ်းထားပြီး သတ္တိရှင်များအားကာ ကွယ်ခြင်းများကို လေးစားဖွယ် ဆောင်ရွက်ခဲ့၏။ အငြင်းပွားအောင် ရေးသားသူများအား ကြိမ်ဒဏ်ပေးခြင်း၊ လူသတ်သ မားများအား သေဒဏ်ပေးခြင်း၊ သူခိုးအား ခိုးရာပါပစ္စည်းထက် ရှစ်ဆပေးစေခြင်း၊ အိမ်ထောင်ရေး ဖောက်ပြန်သူများအား ရိုက်နှက်ပြီး ပြည်နှင့်ဒဏ်ပေးခြင်း၊ လိမ်ညာသူများ မုသားသက်သေများအား လျှာကို ဖြတ်စေ၏။

နီပေါနှင့် တရုတ်မင်းသမီးများ၌ သားသမီးများ မထွန်းကားသဖြင့် မင်းကြီးသည် အခြား မိဖုရားလေးယောက်နှင့် လက်ထပ်၏။ ယင်းတို့အနက် တိဗက်နှင့် အိန္ဒိယတို့ အကြား

ယင်းမှာ ပထမတွင် နွားနို့ကို ထောပတ်နှင့် ဒိန်ခဲဖြစ်အောင် လုပ်ပြီး အမှုန့်ကို အိုးထဲသို့ထည့်ပြီး အချဉ်ဖောက်သည့် ပညာကို စတင်ခဲ့၏။ Schlaginweit, *op. cit.*, p. 49 ကို ရှုပါ။ တိဗက်တို့အကြား ပထမ နှစ်ခြောက်ဆယ်၏ အစမှာ အေဒီ ၁၀၂၆ ဖြစ်၏။ Csoma, *Tib. Gram.*, p. 148 ကို ရှုပါ။ Bushell, *op. cit.*, p. 446 အလိုအရ ခိုဆန်(Kao-tsung)မင်းလက်ထက် (၆၄၉-၆၈၄ အေဒီ) တိဗက်၌ သိုးမွေးလုပ်ငန်း စတင်ခဲ့၏။

^၂ မိနက်(Minak)ကို ယေဘုယျအားဖြင့် တိုဂူတန်ဒေသ (Taugutans) သို့မဟုတ် ကိုကိုနော (Koko-nor) တောင်ကုန်းဒေသရှိ လူမျိုးစုများ ဖြစ်နိုင်ကြောင်း ဆို၏။ ယင်းကို တာချင်လူ (Tachien-lu) တောင်ဖက်ထိ ရောက်ခဲ့သော ဟိုဆန် (Hod-gson အရပ်)မှ မန်ယက် (Manyak လူမျိုး) ဖြစ်ကြောင်းလည်း ဆို၏။

ရှိ တောင်တန်းများ၌ နေထိုင်သော မွန် (Mon)အမျိုးအနွယ်မှ ခရီချန် (Khri cham) အမည်ရှိ မိဖုရားမှ ဂန်ရီဂန်ဆန် (Gung-ri-gung-btsan)အမည်ရှိ သားတော်တစ်ပါး ဖွားမြင်၏။ ဤမင်းသည် နန်းစံ ဆယ့်ရှစ်နှစ်တွင် ကွယ်လွန်သောအခါ မန်ဆရွန် မန် ဘဆန် (Mang-srong-mang-btsan)ဟု ခေါ်သည့် သားတော်တစ်ပါး ကျန်ရစ်၏။ ယင်းသားတော်သည် အေဒီ ၆၅၀-၌ ဘိုးတော်၏ အရိပ်အရာကို ဆက်ခံသူ ဖြစ်လာ၏။

သူဖန်(Thu-fan)၊ သို့မဟုတ် Thub-phod ဟူသော တိဗက် စကားလုံး နှစ်ခုကို တရုတ်တို့၏ အသံထွက်ဖြင့် d သံကို ဖြုတ်၍ ‘စွမ်းနိုင်သော’ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည့် Thu-po အဖြစ် တိဗက်ကို တရုတ်တို့က ပထမဆုံး သိလာသည်မှာ ဆရွန်ဘဆန်ဆဂန်ပိုမင်း လက်ထက်တွင် ဖြစ်၏။ မွန်ဂိုလူမျိုးတို့က တိဗက်အသံကို Tubed ဟု အလွန်နီးစပ်စွာ ခေါ်ကြ၏။ သို့ရာတွင် ကလက်ပရို (Klaproth)နှင့် ၎င်းနောက်သို့ လိုက်ကြသည့် အခြား များစွာသော အရှေ့တိုင်းသားအကြောင်း လေ့လာသည့် ပညာရှင်များသည် တုဗက် သို့မဟုတ် တိဗက်ဟူသော စကားလုံးမှာ ထိုနိုင်ငံရှိ လူမျိုးများအကြား မသိသော စကားလုံး ဖြစ်ကြောင်းနှင့် ယင်းမှာ တူရကီဘာသာစကား မူရင်းဖြစ်ကြောင်း ဟန်ဆောင်၍ ပြောဆိုကြ၏။ မစ္စတာ အီကိုဘွန်းဘာဘာ (Mr. E. Colborne Baber)က ယင်း၏ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းသော တရုတ်ပြည်အတွင်းပိုင်း ခရီးသွားခြင်းနှင့် သုတေသနပြုချက်များ (Travels and Eesearches in the Interior of China) အမည်ရှိ ကျမ်း၌ ‘လဆာမြို့မှ တာချိန်လူ (Ta-chien-lu from) မြို့သို့ ရောက်ခြင်း၌ တိဗက်လူမျိုး တစ်ယောက်အား မိမိသည် အဘယ်နိုင်ငံမှ လာခဲ့ပါသနည်းဟု

သည့် Mr. Beal ၏ အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်မှ တစ်ဆင့် ချဉ်းကပ် နိုင်သော အဿယောသ၏ တရုတ်ဘာသာပြန် ဗုဒ္ဓစရိတကဲ့ သို့သော ဗုဒ္ဓဘာသာကျမ်းစာ တစ်ခု၏ အခြားဘာသာပြန်၌ တွေ့ရသည့် ကွဲပြားမှုများနှင့် ပတ်သက်၍ စောဒကတက်ဖွယ် မရှင်းလင်းသော အကြောင်းအရာများအား မီးမောင်းထိုးပြ နိုင်မည် ဖြစ်၏။ ကျွန်ုပ်သည် တိဗက်မူ ဤကျမ်းစာ၏ အ စိတ်အပိုင်း တော်တော် များများကို Mr. Beal ၏ မူနှင့် နှိုင်း ယှဉ်ပြထားပြီး ဖြစ်သည့်ပြင် ပါဠိတော် မဟုတ်သည့် ဤ (ဗုဒ္ဓ စရိတ)ကျမ်းသည်ပင် ဘာသာပြန် နှစ်ခုမှာ မူရင်းစာ တစ်ခု တည်းမှ ဘာသာပြန်ဆိုခဲ့ခြင်း မဟုတ်သည်ကို အံ့ဩဖွယ် တွေ့ရ၏။ သို့ဖြစ်မူ အကယ်၍ တိဗက်ဘာသာ ကျမ်းစာများ မှာ ပေပုရပိုက် မူရင်းမှ မဟုတ်ဘဲ ပေပုရပိုက်၌ မရေးတင်မီ နှစ်ပေါင်း များစွာ အလွန်က နှုတ်ဖြင့် အာဂုံဆောင်ထားခဲ့ သော မူများမှ ဘာသာပြန်ထားခြင်း ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရပါက ရှေးဦး ပါဠိတော် ကျမ်းစာများ အဘယ်မျှ ပြောင်းလဲသွားပြီး တိဗက်ဘာသာပြန်များတွင် အချို့နေရာ၌ မူရင်းနှင့် အဘယ် မျှ ကွဲလွဲနေမည်ကို ခန့်မှန်းနိုင်၏။

Ag-ts'oms သည် တရုတ် ဆေးကျမ်းနှင့် နက္ခတ္တဗေဒ များစွာအပြင် ဘာသာရေး တန်ခိုးကုဒ္ဒိပါဒ်ဆိုင်ရာ ကျမ်းများ ကိုလည်း တိဗက်ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုခဲ့၏။

ခရီးဆွန်းမင်း

ထိုမင်းသည် အေဒီ ၇၅၅ တွင် နတ်ရွာစံသော် တရုတ်မှတ် တမ်းများ၌ ကိလိဆန် (Ki-li-tsan)^၁ ဟု ထင်ရှားပြီး ချင်ချန်

^၁ တရုတ်မှတ်တမ်းများ (Bushell, op. cit., p. 439)၌ Khi-li-so-tsan (Ag-

ပိုက်သွားကြပြီး ဓမာပို (Dmar-po)ကုန်းရှိ နန်းတော်ကို မီးရှို့ ဖျက် ဆီးကြ၏။ သန်ချို (Thano-chu မှတ်တမ်း)သည် ယင်း အဖြစ်အပျက်များအား ဖော်ပြခြင်း မရှိသဖြင့် တရုတ်တို့၏ အောင်ပွဲကို သံသယရှိ သို့မဟုတ် ကျူးကျော်ခံရမှု၌ သံသယ ဖြစ်ဖွယ်ရှိ၏။ ဤမင်းသည် အေဒီ ၆၇၉၊ အသက် နှစ်ဆယ့် ခုနှစ်နှစ်အရွယ် ငယ်စဉ်ကပင် ကွယ်လွန်သဖြင့် သန်ချို ၌ ကိနုရှီလွန် (Kinushilung)ဟု ထင်ရှားသူ ဒုဆရွန်မန်ပို (Du-srong mang-po) အမည်ရှိ ၎င်း၏သားတော်က ဆက်ခံ၏။

အေဒီခုနစ်ရာစု တိဗက်

တိဗက်သမိုင်း ကျမ်းတို့၌ ဤမင်းလက်ထက် တိဗက်နိုင်ငံ၏ အကျယ်အဝန်းကို ဤသို့ ဖော်ပြ၏ ‘ဤမင်းလက်ထက်၌ (တစ်နိုင်ငံလုံးသည်) အရှေ့ဘက်တွင် မြစ်မြတ် (ယန်စီ)မှ တောင်ဘက်တွင် နီပေါရှိ ဆင်ခန် (Shing kham)သို့ ထိ၊ မြောက်ဘက်တွင် ဟိုရ (Hor)^၂ တို့၏ ကရာကရ် (လူမျိုး)များ

^၁ ယင်းကျမ်းစာ၊ စာ-၂၂၁ ၌ မန်ဆွန်အား ဆွန်ဆန်၏ သား ဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြသော်လည်း သန်ချို (Bushell, op. cit., p. 446) ဖော်ပြချက်နှင့် တူညီခြင်း မရှိသည့်ဘုရင် ယင်းဘုရင်သည် ဆွန်ဘဆန်၏ ဦးလေးဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြသော ဗောဓိမူရ၏ ကျမ်းစာ (op. cit., p. 347) နှင့်လည်း ကိုက်ညီခြင်း မရှိ။ သို့ရာ တွင် ယင်းကျမ်း၊ စာ-၃၄၃ ၌ ယင်းကျမ်းက ထိုဘုရင်အား ဆွန်ဘဆန်၏ မြေးတော်ဟု ဆို၏။

^၂ Csoma က ဤစကားလုံးကို တူရကီ (Turks)တို့ကို ရည်ညွှန်း သည် ဆို၏။ Schmidt ကမူ မွန်ဂိုလူမျိုးကို ရည်ညွှန်းကြောင်း ဆို၏။ M. Brian Hodgson က ၎င်း၏ ‘မြောက်ပိုင်း တိဗက်လူ မျိုးများအကြောင်း စာတန်း’ ၌ ‘ဟိုရပါ (Horpa) လူမျိုးများသည်

ထို အနောက်ဘက်တွင် (နီပေါနိုင်ငံထဲ၌ ဖြစ်ဖွယ်ရှိသည့် လိုဘိုချွန် (Lo-bo tch-um-rings) ဒေသ၊ ဘာတီ (Balti) နန် ဂေါလွင်ပြင် (Nang god)နှင့် ရှိခါ(Shi-dkar) မြေနှိမ့်ဒေသ များအထဲမှာ တိဗက်၏ အုပ်ချုပ်မှုအောက်တွင် ရှိ၏။ ဤ ဘုရင်၏ လက်ထက်၌ လဖက်ကို တရုတ်ပြည်မှ ပထမဆုံး တိဗက်သို့ ယူဆောင်ခဲ့၏။

ဤဘုရင်သည် နီပေါနှင့် တိုက်ခိုက်သည့် စစ်ပွဲ၌ ကွယ် လွန်ပြီး ယင်း၏သားတော် ခရီဒီဂဆန် (Khri-lde gtsug)က ဆက်ခံ၏။ ထိုဘုရင်ကို သန်ချူ၌ ကီလီဆိုဆန် (Kilisotsan) ဟုခေါ်၏။ ယင်း၏ တိဗက်အမည် ပထမ လေးလုံး၏ အသံ ထွက်မှာ အတော် မှန်ကန်၏။ ဤဘုရင်သည် ဖခင်နှင့် အဖိုး တို့ အုပ်ချုပ်စဉ် တစ်လျှောက်လုံး စစ်ပွဲ ဆင်နွှဲခဲ့သည့် တရုတ် နှင့် ကုန်သွယ်မှုကို အဆုံးသတ်ခဲ့၏။ ဤဘုရင်သည် ချန်ဆွန် (Tchang tsonq) ဘုရင်၏ မွေးစားသမီးတော်နှင့် လက်ဆက် ၏။ ဤမင်းသမီးသမား ယွန်(Yung) မင်းသား ရှူလီ (Shuli)၏ သမီးတော် ဖြစ်၏။ Chin- ch'eng ဘွဲ့မည်ရှိ မင်းသမီး ကို ဖွားမြင်၏။ သို့ရာတွင် ၎င်း၏ဆက်ခံသူ ဆရွန်း ဘဆန် (Sro-

Nyenchhen-thangla တောင်ကုန်းများ အလွန်၌ တည်ရှိသည့် အ ရပ်ဒေသ တစ်ဝက်၊ ယင်းနှင့် ကွန်လင် (Kuenlin)ဒေသ အကြား သို့မဟုတ် မြောက်ပိုင်း တိဗက်ဒေသ၊ တရုတ်တို့ လွှမ်းမိုးထား သည့် ဘူခါရီယင် (Little Bukharia)နှင့် ဆွန်ဂါရီယ (Songaria) ဒေသထိ သိမ်းပိုက်ထား၏။ Hor ဟူသော စကားလုံးသည် သန် ချူ (မှတ်တမ်း)က ယင်းလူမျိုးများအား အသုံးပြုသော တရုတ် စကားလုံး Hui-ho မှ ဆင်းသက်ခဲ့ဖွယ် ရှိ၏။

° Bushell, *op. cit.*, p. 456 ကို ရှု။

ng-btsan)၏ ဇနီးကဲ့သို့ပင် တိဗက်ကျမ်းစာများ၌ ယေဘုယျ အားဖြင့် မင်းသမီး သို့မဟုတ် ကွန်ချို (Kong-cho) (အေဒီ ၇၁၀)ဟု ခေါ်ဝေါ်၏။ ဤဘုရင်သည် ကျောင်းတိုက် အများ အပြားကို တည်ဆောက်ပြီး တိဗက်၌ ဘုရင်စနစ် ပေါ်ပေါက် စေလိုသည့် ဆန္ဒဖြင့် ခိုတန်နိုင်ငံမှ ရဟန်းတော် များစွာကို ဖိတ်ကြားခဲ့သော်လည်း ရဟန်းပြုဖို့ဆုံးဖြတ်ရန် တစ်ဦးတလေ မျှ ပေါ်ထွက်မလာသောကြောင့် ၎င်း၏ဆန္ဒ မအောင်မြင်ခဲ့ ချေ။ သုဝဏ္ဏပဘာသသုတ် (Suvana prdbhāsa sfitra)နှင့် တရုတ်မှ ရရှိသည့် ပထမဆုံး ကျမ်းစာဖြစ်သည့် ကမ္မသကတ သုတ် (Karma Satakata)တို့ကို တိဗက်ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုခဲ့၏။ ဤတိဗက်ဝိနယကျမ်း (Bkah-hgyur)၌ ပါရှိသည့် ယင်းသုတ္တန် တို့၏ ဘာသာပြန်များမှာ ရာပါချန် (Ral-pa Chan)မင်း လက် ထက်တွင် ရေးသည့် နှောင်းခေတ် ဘာသာပြန်များ ဖြစ်ကြ ၏။ အနိယပဏ္ဍိတ် နှစ်ဦးအား တိဗက်သို့ ဖိတ်ကြားရန် ၎င်းစေလွှတ်ခဲ့သော အဖွဲ့၌ ပါဝင်သည့် ဗုဒ္ဓဂုယု (Buddhagu- hya)နှင့် ဗုဒ္ဓသန္တိ (Buddhasanti) နှစ်ပါးတို့သည် အနိယတွင် နေစဉ် မဟာယာနသုတ္တန် ငါးအုပ်မျှကို နှုတ်တက်အာဂုံ ဆောင်ခဲ့ကြလျက် နောင်တွင် ယင်းတို့ကို မိခင်ဘာသာစကား ဖြင့် ဘာသာပြန်ဆိုခဲ့ကြ၏။ တိဗက်သမိုင်းဆရာ၏ ယင်း ဖော်ပြချက်သည် စိတ်ဝင်စားဖွယ် အလွန်ကောင်းသည့်ပြင် ဥပမာအားဖြင့် *Sacred Books of the East*, vol. xix. ၌ ဖော်ပြ

° Sarat Chandra Das, *op. cit.*, p. 223.
J Sarat Chandra Das, p. 223. *A letter of Buddhaguhya addressed to A g-ts'oms' son, Khri-srong*, is in the *Bstan-hgyur*, vol. xciv. p. 221.

နားသည့် စကားအချေအတင် ပြောဆိုခြင်း၌ ကမလသီလသည် ၎င်းအား နှိမ်နင်းခဲ့သဖြင့် ထိုအချိန်ကစပြီး မဇ္ဈမိက အယူအဆကို အများစု လိုက်နာကျင့်သုံးကြ၏။ ထို့ပြင် ဗုဒ္ဓဝါဒကျမ်းစာ များစွာကို တိဗက်ဘာသာပြန်ရာ၌ ဤအရှင်သည် Bstan-hgyur ၌ ရှိနေသည့် ကျမ်းစာ များစွာကို ရေးသားခဲ့၏။ ကျွန်ုပ်တို့သည် ထိုကျမ်းစာစု၏ သုတ္တကဏ္ဍ တစ်ခုတည်းမှာပင် ၎င်းရေးသားသည့် ကျမ်းစာ ဆယ့်ခုနစ်စောင် တွေ့ရ၏။ တာရနာထသည် ယင်းအား အိန္ဒိယဘုရင် သိရိမန္တ ဓမ္မပါလနှင့် ခေတ်ပြိုင်ဖြစ်ကြောင်း ပြဆို၏။

ဗုဒ္ဓဘာသာ ရဟန်းတော်များ ပုံမှန် စည်းဝေးကြသည်မှာ ဤမင်း လက်ထက်၌ ဖြစ်၏။ ရဟန်းတော်များ အခိုင်အမာ တည်တံ့ခဲ့လျက် အဆင့်အတန်းများ ခွဲခြားခဲ့၏။ ကံမကောင်း၍ ကျွန်ုပ်အနေဖြင့် ဤစည်းလုံးခြင်း မတိုင်မီ တိဗက် ရဟန်းအဖွဲ့အစည်း၏ အမှုအကျင့်များနှင့် ပတ်သက်၍ တစ်စုံတစ်ရာ ဖော်ပြချက်ကို မတွေ့နိုင်ပါ။ သို့ရာတွင် ၎င်းတို့မှာ ပိုအေးသည့် ရာသီဥတုနှင့် လိုအပ်သည့် သွင်ပြင် လက္ခဏာများကဲ့သို့သော ရုပ်ပိုင်း ခြားနားချက်များနှင့် အတူ အိန္ဒိယ ရဟန်းတော်များနှင့် များစွာ တူဖွယ်ရှိမည်ဟု ထင်ရ၏။

ဗုဒ္ဓဃုယ၏ ပေးစာ

ဤမင်းလက်ထက်မတိုင်မီ တိဗက်၌ ဗုဒ္ဓဝါဒ မထွန်းကားသေးဟူသော အချက်မှာ ‘တိဗက်ဘုရင် ကရိဆွန်း အိဒီဗဆန်၊ ၎င်း၏ တိုင်းသူပြည်သားများနှင့် အမျိုးကောင်းသားများအား

^၀ ဖော်ပြပြီး အားလုံးကို Bodhimur, *op. cit.*, p. 356-357. တွင် ရှုပါ။
^၂ Bodhimur, p. 356.

မင်းသမီး၏ သားတော် ခရိဆွန်း (Khri-srong)က ထီးနန်းကို ဆက်ခံ၏။ ခရိဆွန်းသည် တရုတ်ဘုရင် ဆုဆွန် (Sut-song)၏ အုပ်ချုပ်မှု ပထမနှစ်များအတွင်း ပထမတွင် တရုတ်ဧက ရင်အား နှောင့်ယှက်၏။ ‘နယ်စပ်ဒေသများကို နေ့စဉ် ကျူးကျော်ပြီး (တရုတ်)နိုင်ငံသားများအား ဖမ်းယူ၊ ကွပ်မျက်၊ အစုလိုက် သတ်ပစ်၊ ကျင်းများ၌ မြှုပ်နှံပစ်ခဲ့၏။ နှစ်အတန်ကြာပြီးနောက် Feng-hsiang ဒေသ၏ အနောက်ဖက်နှင့် Fan barbar-ians လူမျိုးတို့ ပိုင်သော Pin-chu ဒေသ၏ မြောက်ဘက်ထိ တရုတ်နိုင်ငံ၏ ဒေသပေါင်း များစွာကို သိမ်းယူခဲ့၏။’^၁ နောက်ဆုံးတွင် တိဗက်တို့၏ အုပ်စိုးမှုသည် Sse-tchuen နှင့် Yun-nan နယ်အစိတ်အပိုင်း အများစုထိ ကျယ်ပြန့်ခဲ့လျက် တိဗက်စစ်သားများသည် အေဒီ ၇၆၃ တွင် တရုတ်မြို့တော် ချမ်းဂန် (Ch'an-gan)ကို သိမ်းပိုက်ခဲ့၏။

ဤဘုရင်သည် ၎င်းစီစဉ်ခဲ့ပြီး အမျိုးသား ဘာသာရေး ဖြစ်သည့် ဘွန်ပို (Bon-po)ကို လိုက်နာသူများအား ကွပ်မျက်ရန် လက်မနှေးခဲ့သည်ထိ သာသနာပြုများအား မျက်နှာသာပေးပြီး ကူညီခြင်းနှင့် ကာကွယ်ခြင်းအတွက် အထူးထင်ရှား၏။ ယင်းသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် သည်းခံမှုအများဆုံး ဖြစ်သည့် (ဗုဒ္ဓဝါဒအား) လိုက်နာကျင့်သုံးသူ (ဘုရင်)၏ ထူးဆန်းသော

ts'om) နှင့် Khi- li-tsan (Khri-srong) တို့ အကြား Sohshilunglich-tsan ဟုခေါ်သော မင်းတစ်ပါး တွေ့၏။ တိဗက်သမိုင်း အားလုံး၌မူ Khri-srong မှာ တရုတ်မင်းသမီး Chin ch'eng ၏ သားတော် ဖြစ်ပြီး ၎င်းဘခင်၏ ထီးနန်းအမွေကို ဆက်ခံကြောင်း အတည် ပြုပြဆိုခြင်း မရှိချေ။

^၀ See Bushell, *op. cit.*, p. 475.

အမှုအကျင့် ဖြစ်၏။ ဤဘုရင်သည် အိန္ဒိယမှ သန္တခိတ္တ (Santarakshita) အား ဖိတ်ခေါ်၏။ သို့ရာတွင် ဤပညာရှင်၏ သင်ကြားချက်များမှာ တရုတ် ယောဂါစရိယများ၏ ရှုထောင့်နှင့် များစွာ ဆန့်ကျင်သဖြင့် တိဗက်မှ ထွက်ခွာသွားရ၏။ သို့ရာတွင် ဤပုဂ္ဂိုလ်သည် ဘုရင်အား ဥဇ္ဇာနအရပ်မှ မဇ္ဈမိက ဗုဒ္ဓဝါဒဂိုဏ်းဝင် ပဒုမသမ္ဘဝအား ဖိတ်ကြားရန် အကြံပြုခဲ့၏။ ဤထင်ရှားသည့် ဆရာအရှင်သည် မဂဓနိုင်ငံရှိ နာလန္ဒာကျောင်း၏ ပုံတူ ဖြစ်နိုင်သည့် လာဆာမြို့မှ နာမည်ကျော် Hsam-yas ကျောင်းတိုက်ကို ဦးဆောင်ပြီး တည်ဆောက်ခဲ့၏။ ကျွန်ုပ် အနေဖြင့် တိဗက် တိပိဋက၌ ၎င်း၏ ကျမ်းစာများကို

မတွေ့ရသော်လည်း ဓာရဏီ (Dhāraṇī) အယူအဆကို ဖော်ပြသည့် ၎င်း၏ကျမ်းစာမှာ ကျယ်ပြန့်ဆဲ ရှိ၏။ ကသိရတိုင်းမှ ဗုဒ္ဓဝါဒဖြစ်ပြီး တိဗက်သို့လည်း ရောက်ခဲ့သူ အာနန္ဒသည် တိဗက်၌ သီလဆယ်ပါး၊ ဓာတ်ဆယ့်ရှစ်ပါးနှင့် နိဒါနဆယ့်နှစ်ပါး အယူအဆများကို ဟောကြားခဲ့၏။ အာနန္ဒသည် မိမိ ဆောင်ရွက်သည့် ဗုဒ္ဓဝါဒကျမ်းစာ ဘာသာပြန်များ တိုးပွားစေရန် များစွာ အလှူဒါနပြုခဲ့၏။ Bstan-hgyar ကျမ်း၌ ၎င်း၏ အမည်ကို မကြာခဏ တွေ့ရပြီး ယင်းကျမ်း၏ သုတ္တပိုင်း၌ အာနန္ဒနှင့် တစ်ဦးတည်း အတူတူ ဖြစ်ဖွယ်ရှိသည့် ဇယအာနန္ဒ (Djaya Ananda) ရေးသားသည့် ကျမ်းစာ နှစ်စောင် တွေ့ရ၏။ သို့ရာတွင် ၎င်းအား အေဒီ ၉-ရာစု တိဗက်သို့ ရောက်ခဲ့သူ နာမည်ကျော် အာနန္ဒာစရိယနှင့် မရှုပ်ထွေးသင့်ပေ။ ထို့ထက် သမ္ဘဝ ကွယ်လွန်ပြီးနောက် ဤမင်းလက်ထက် အတွင်းတိဗက်၌ အကျော်ကြားဆုံးသော ဆရာမှာ ကမလသီလ (Kamalasila) ဖြစ်၏။ ပထမတွင် ဤဆရာသည် တရုတ်ရဟန်း Hwa-sliang သို့မဟုတ် Ho-skang နှင့် များစွာ ဆန့်ကျင်သည်ကို တွေ့ရ၏။ ယင်း၏ဩဇာ အသက်ရောက်ဆုံးကို မဟာယာန သို့မဟုတ် မဟာဒေဝဟု ခေါ်၏။ Bstan-hgyur ကျမ်းပါ ကျမ်းနှစ်စောင်ကို ပြုစုသူ Hwa-shang zab-mo နှင့် အတူတူ ဖြစ်ဖွယ်ရှိ၏။ ဘုရင့်မျက်မှောက်၌ ပြုလုပ်သော ခမ်း

၁ တိဗက်ဝိနယကျမ်း၌ ဤဆရာအရှင်၏ ကျမ်းစာအများအပြား ပါဝင်၏။ ဤအရှင်၏ အခြားကျမ်းစာများမှာ ဓညဂဗ္ဗ (Djnana-garbha)၏ သစ္စဒြယဝိဘင်္ဂ (Satyadrayavibhanga) ကျမ်းအဖွင့်၊ ဝါဒဂီယဝိတ္တိ ပသိတာရတာ (Vādangāyairitti pakshitārthethā) စသော မဇ္ဈမိက အယူအဆများ၏ အဖွင့်ကျမ်းများ ဖြစ်၏။
၂ ပဒုမသမ္ဘဝ၏ တပည့်များအား ‘ဥဇ္ဇာနအရပ်မှ ပုဂ္ဂိုလ်၏ တပည့်များ’ဟု ခေါ်၏။ အတိုကောက် ‘ဥဇ္ဇေပ (Urgyen-pa)’ ဖြစ်၏။ ယနေ့ခေတ်တွင် အိန္ဒိယနှင့် နိပေါနယ်စပ်ရှိ တိဗက် ဒေသများ၌ အဓိကအားဖြင့် တွေ့ရ၏။ E. Schlaginweit ၏ *Buddhism in Tibet* ကျမ်း၊ စာ- ၇၃ ကို ရှုပါ။
၃ ပဏ္ဍိတ် Nam Sing သည် အေဒီ ၁၈၇၄ ခုနှစ်၊ လာဆာမြို့၌ နေစဉ် ဤကျောင်းတိုက်၌ နေထိုင်ခဲ့၏။ ၎င်းက ထိုကျောင်းတိုက်ရှိ ဆင်းတုများမှာ ရွှေစင်ဖြင့် ပြုလုပ်ထားကြောင်းနှင့် ဧရာမ ဗုဒ္ဓဝါဒ စာကြည်တိုက်ကြီး တစ်ခုရှိကြောင်း ဆို၏။ Markham's *Tibet*, p. cxx. ရှု။ ယင်းသည် လာဆာမြို့ အရှေ့တောင်ဖက်၊ နာမည်ကျော် Dgah-ldan ကျောင်းအနီး၌ရှိ၏။ *Wei thang thu chi*, p. 130.

၁ ဗုဒ္ဓဘာသာ ရဟန်းတော်အား ခေါ်ဝေါ်သော ဝေါဟာရ ဖြစ်၏။ ခိုတန် ဘာသာစကားလုံးမှ တရုတ်ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုထားခြင်း ဖြစ်၏။ ယင်းမှာ သက္ကတစကားလုံး ဥပဇ္ဈာယ (Upadhāya) သို့မဟုတ် ဆရာအရှင်နှင့် အဓိပ္ပာယ် တူ၏။ See Edkins, *Chinese Buddh.*, page, 143 ကို ရှုပါ။

ကျမ်းစာ များစွာကို ဘာသာပြန်ခဲ့ပြီး ထိုရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ကောင်းမွန်သည့် ဘာသာပြန်များကို စုဆောင်းခြင်းဖြင့် အချိန်ကို မြှုပ်နှံခဲ့၏။ တိဗက်သမိုင်းဆရာများ၏ အလိုအရ ဤဘုရင်သည် နန်းသက်ရှည်ပြီး ကြွယ်ဝသော နိုင်ငံဖြစ်ခဲ့ပြီး အရွယ်ကြီးရင့်မှ ကွယ်လွန်၏။ သန်ချူ (မှတ်တမ်း) ၌မူကား ဤဘုရင်သည် ခြောက်နှစ်မျှသာ (၇၉၈-၈၀၄ အေဒီ) နန်းသက်တမ်း ရှည်ခဲ့ကြောင်း ဆို၏။ သို့ရာတွင် ဤဘုရင်သည် အလွန် ငယ်စဉ်ကပင် ထီးနန်းကို ရရှိခဲ့ကြောင့် တရုတ်သမိုင်းကျမ်းများ၏ အဆိုမှာ အပြည့်အဝ မှန်ကန်သည်ဟု မဆိုနိုင်ချေ။ ထို့ပြင် တရုတ်သမိုင်းကျမ်းများသည် မုနိဘုရင် ကွန်ချိန်နှင့် အေဒီ-၈၁၆ တွင် ရာပါချန် (Hal-pa chan) နန်းတက်ချိန် အကြားရှိ အုပ်ချုပ်သူ ဘုရင်၏ အကြောင်းကို မဖော်ပြချေ။ ကျွန်ုပ်တို့အနေဖြင့် ရာပါချန်သည် ထိုသက္ကရာဇ်တိုင်အောင် ထီးနန်း စိုက်ခဲ့သည်ဟူသောအချက်ကို ထောက်ခံရန်ပင် တရုတ်သမိုင်းအား တိဗက်မှတ်တမ်းများနှင့် ညီအောင် မပြုနိုင်ချေ။ အကြောင်းမူ မုနိ၏သားဖြစ်ပြီး မုနိကို ဆက်ခံသူ ရာပါချန်သည် အေဒီ ၈၄၆ နှင့် ၈၆၄ အတွင်း မွေးဖွားကြောင်း တိဗက်မှတ်တမ်းများ၌ ဆိုသောကြောင့် ဖြစ်၏။ ဖော်ပြပါ ခြားနားချက်များအစား အထက်တွင် ဖော်ပြပြီး သည့်အတိုင်း ကျွန်ုပ်အနေဖြင့် တရုတ်တို့ ဖော်ပြသည့် သက္ကရာဇ်များကို ပိုနှစ်သက်၏။ အကြောင်းမူ ယေဘုယျအားဖြင့် ယင်းတို့၏ သေချာမှုအား သံသယဖြစ်ရန် မရှိဘဲ သက္ကရာဇ်ကို များစွာ ဂရုပြုခြင်း မရှိသည်၌ ထင်ရှားသည့် တိဗက်နှင့် မွန်ဂိုတို့ ဖော်ပြသည့် အချက်များမှာမူ များစွာ သံသယဖြစ်

^၀ Bushell, op. cit., p. 439. ကို ရှုပါ။

အရှင်ဗုဒ္ဓယုယ သင်ကြားသော စာ'ဟူသော စာခေါင်းစဉ်ဖြင့် Bstan-hgyur, vol. xciv. f. 387-391 ၏ သုတ္တကဏ္ဍ၌ ပါရှိသည့် မှတ်တမ်း တစ်ခုအရ အတော် ထင်ရှားစွာ တွေ့ရ၏။ ဤ၌ ကံမကောင်းစွာ ယင်းစိတ်ဝင်စားဖွယ် ကျမ်းစာ၏ ဘာသာပြန်ကို မဖော်ပြနိုင်ချေ။ ယင်းကျမ်းစာ အစပိုင်းမှ စာကြောင်းအချို့ကို ကျွန်ုပ် ကိုးကား ဖော်ပြပါမည်။ ဘုရင်အား အလေးပြုပြီးနောက် ဗုဒ္ဓယုယက ဤသို့ဆို၏ 'မင်းကြီးသည် ဓမ္မကို ရရှိရန်၊ နိုင်ငံတော်၌ တည်ရှိသော သေးငယ်(မထွန်းကားသေး) သော ဘာသာတရားအား တိုးတက်စေရန်၊ အမှောင်၌ အလင်းရောင်ကို လင်းလက်စေမည့် ပြတင်းပေါက်ကို ဖွင့်ရန်နှင့် အမှောင်၏ အလယ်၌ အလင်းရောင်ကို ပေးသည့် ရေကို ဆောင်ယူရန် ဝေရောစန (Vairotcha-na)၊ ခဗပါဗဆက် (Sk-a-ba-dpal brtsegs)၊ ကလုယိဂယ (Klu-yirgyal)၊ ယီရီဒီ (Ye-shes sde)၊ အမဇ္ဈ (Armandju) နှင့် အခြားသော ပုဂ္ဂိုလ်များအား များစွာသော ရွှေငွေများ ပေးအပ်လျက် အိန္ဒိယသို့ စေလွှတ်ခဲ့၏။ ဤဖော်ပြချက်သည် ရှစ်ရာစု အလယ်ပိုင်း ကာ

^၀ ထိုအမည်များမှာ ဘာသာပြန်သူများအဖို့ ထင်ရှားသော အမည်များ ဖြစ်ကြ၏။ သို့ရာတွင် ၎င်းတို့မှာ အထူးသဖြင့် ဆက်ခံသူ ဘုရင်များနှင့် ပို၍ပတ်သက်မှု ရှိကြ၏။ မင်းကြီးက ဗုဒ္ဓယုယအား တိဗက်သို့ ကြွရောက်ရန် ပင့်ဖိတ်ခဲ့သော်လည်း ယင်း၏စာ၌ ထိုသို့ ဖော်ပြခြင်း မရှိ။ ဗုဒ္ဓယုယက မင်းကြီးအား 'ငါ၏ ခန္ဓာကိုယ်မှာ ရှုံးတွန့်ပြီး ခွန်အားဗလ မရှိ'ဟု ဆိုသော်လည်း မင်းကြီးအား လက်ခံလိုသောကြောင့် ယင်းသည် ဖော်ပြပါစာကို ၎င်း၏ သံတမန် နှစ်ယောက်နှင့် ပေးလိုက်၏။ ယင်းစာ၌ မင်းတစ်ပါး၏ တာဝန်များ၊ မင်းတိုင်ပင်အမတ်တို့၏ တာဝန်များ၊ ရဟန်းတို့၏ တာဝန်များကို ဖော်ပြ၏။

လတွင် တိပဏ်အား ဗုဒ္ဓဘာသာနိုင်ငံတစ်ခုအဖြစ် အသိအမှတ် မပြုနိုင်သေးကြောင်း ပေါ်လွင်စေ၏။

အိန္ဒိယ ပဏ္ဍိတ်များနှင့် ယင်းတို့ကို ကူညီသူ တိပဏ်များ ဆောင်ရွက်သည့် ပထမဆုံးအရာမှာ ဗုဒ္ဓဝါဒ ကျမ်းဂန်တို့၌ တွေ့ရသော အဓိပ္ပာယ်ထူးသည့် သက္ကတစကားလုံး များစွာ နှင့် ညီမျှသည့် တိပဏ်စာလုံးများကို ဆုံးဖြတ်ရန် ဖြစ်ပြီး ယင်းအတွက် ကျွန်ုပ်တို့အနေဖြင့် အလွန် ကောင်းမွန်သည့် သက္ကတ-တိပဏ် အဘိဓာန် နှစ်ကျမ်းအား ကျေးဇူးတင်ရမည် ဖြစ်၏။ ပိုကြီးသောကျမ်းမှာ မဟာဗျူဟာတို့ဟု ထင်ရှားသော ကျမ်း ဖြစ်ပြီး နောက်တစ်ကျမ်းမှာ ထိုအမည်ဖြင့် အဘိဓာန် အကျဉ်း ဖြစ်၏။ ထိုနှစ်ကျမ်းလုံးမှာ Bstan-hgyur ကျမ်း၊ Mdo ကဏ္ဍ၏ ၁၂၄-ခုမြောက် အတွဲ၌ ပါဝင်၏။

ရာပါချန် (RAL-PA-CHAN)မင်း

ထိုအချိန်က တိပဏ်၌ ထင်ရှားပြီး အဓိကကျသည့် ကျမ်း စာများ စားရင်းကို ဖော်ပြရန်ပင် ဤကျမ်း၏ အတိုင်း အတာ ဖြင့် အတော်ဝေးကွာ၏။ Bkah-hgyur နှင့် Bstan-hgyur တို့၏ ကျမ်းစာရင်း၌ ဖော်ပြသော ပါဠိတော်ကျမ်း များစွာတို့ အပြင် ထိုဘုရင်၏ နှောင်းပိုင်းခေတ် သို့မဟုတ် ၎င်းကို ဆက်ခံသူ များ၏ခေတ်၌ ဘာသာပြန်ခဲ့သော ကျမ်းစာများအဖြစ် ကရိ ဆွန်းဘုရင် ကိုယ်တိုင် ရေးသားပြီး Bstan-hgyur ကျမ်း Mdo ကဏ္ဍ၌ ပါရှိသည့် ကျမ်းစာနှစ်စောင်ကို ဖော်ပြရမည် ဖြစ်၏။ အတွဲ-၁၂ နှင့် ၁၃-၌ ပါသည့် ကျမ်းစာမှာ ဒန္တသေန (Danshtasena) ရေးသားသည့် ကျမ်းစာ၏ အဖွင့်ကျမ်း ဖြစ်ပြီး နောက်တစ်ကျမ်းမှာ အတွဲ ၁၂၄-၌ တွေ့ရသည် ‘အပြည့်အစုံ တိုင်းတာပြီးသော ကိုယ့်ကျင့်တရားများ ကဏ္ဍများ ၁၅-ခု (Fifteen chapters of perfectly measured commandments)’ ဟူ

သော ခေါင်းစဉ်ပါ ကျမ်းစာ ဖြစ်၏။ ကရိဆွန်းသည် အေဒီ- ၇၈၆ တွင် ကွယ်လွန်ပြီး တရုတ်ဘာသာဖြင့် ဆူချီဟီယန် (Tsu-chih-hien)ဟု ထင်ရှားသည့် ၎င်း၏ သားတော် မုနိဥ ဆန်ပို (Muni Usan-po) ထီးနန်းကို ဆက်ခံ၏။ ယုံကြည်မှု လွန်ကဲသည့် ဤဘုရင်ငယ်သည် နန်းစံပြီး တစ်နှစ် ကိုးလ အကြာတွင် ၎င်း၏မိခင်က ၎င်းအား အဆိပ်ခပ် သတ်ခံရသဖြင့် ၎င်း၏ ညီဖြစ်သူ မုနိချန်ပို (Mu-Ni tsan-po)က ဆက်ခံ၏။ သို့ရာတွင် Schlaginweit ၏ Rgyal-rabs ကျမ်း၌ ဤဘုရင် အား ကွယ်လွန်သူ ကရိဆွန်း၏သား ဖြစ်ကြောင်း မှားယွင်းစွာ ဖော်ပြ၏။ ဤဘုရင်သည် တိပဏ်မှ ထွက်ခွာသွားပြီး ဖြစ် သည့် ကမလသီလအား တိပဏ်သို့ ပြန်လာပြီး အမြဲ သီတင်း သုံး နေထိုင်ရန် ပင့်ဆောင်ခဲ့၏။ ဤဘုရင်သည် ဗုဒ္ဓဘာသာ

° ကိုစံမာ (Csoma)၏ *Chronological Ta-bles, Tib. Gram.*, p. 183. ကို ရှုပါ။ သန်ချူ (Thang chu)ကျမ်းပါ ဖော်ပြချက်များအား တိပဏ် နှင့် မွန်ဂို ကျမ်းပြုဆရာများ ဖော်ပြသည့်အတိုင်း တိပဏ်ဘုရင် စဉ်ကို လက်ခံရန် မဖြစ်နိုင်ချေ။ အမည်နာမများသည်ပင် အ လွန် ရှုပ်ထွေး လျက်ရှိ၏။ တရုတ်ကျမ်း အားလုံးသည် တိပဏ် သမိုင်းတွင် ဖော်ပြသည့် အကြောင်းအရာများနှင့် မတူညီသည် ကို ကျွန်ုပ် မှတ်ချက် ပြုလို၏။ သို့ဖြစ်၍ *Wei-thang thu-chi*, p. 127 ၌ Te-tsung နှင့် Khri-srong တို့၏ သဘောတူညီမှုစာချုပ် အဆုံးသတ်ခဲ့ကြောင်းကို တွေ့ရခြင်း ဖြစ်၏။ သို့ရာတွင် တီဆွန် (Te tsung) သည်သာလျှင် အေဒီ ၇၉၉ တွင် တရုတ် ဧကရာဇ် ဖြစ်လာခဲ့၏။ ထို့ပြင် ယင်းကျမ်း၌ ၎င်းတို့ နှစ်ယောက်အား ဦးလေးနှင့် တူဟု ခေါ်ဝေါ်ထား၏။ သို့တစေ ကျွန်ုပ်တို့အနေ ဖြင့် ကရိဆွန်း၏ ဦးလေးမှာ ဧကရာဇ် Tchong tsong (၆၈၄- ၇၁၆ အေဒီ) ဖြစ်ကြောင်း သိရ၏။

ဝါဒနှင့် ပတ်သက်သည့် ကျမ်းစာ အများအပြားမှာ ယင်း (ပဏ္ဍိတ်)တို့၏ ခေတ်၌ မထင်ရှားဘဲ အများစုကို အေဒီ-၁၁ ရာစုတွင် အတိဆာ (Atisha)နှင့် ၎င်း၏ တပည့်များက ထည့်သွင်းခဲ့ကြ၏။ သို့ရာတွင် ကျွန်ုပ်အနေဖြင့် မည်သည့် ပါဠိတော် ကျမ်းဟောင်းများ (ဥပမာ Bkah-hgyur ကျမ်း)ကိုမျှ ဤခေတ်ထက် နောက်ကျသော ဘာသာပြန်ဆရာတို့ ပြုစုခဲ့ကြောင်း မယုံကြည်ပေ။

ရာပါချန်သည် ရဟန်းတို့အား ပုံမှန် အဖွဲ့အစည်း တစ်ခု ဖြစ်လာစေရန် များစွာ ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြောင်း သိရ၏။ ခိုတန် ဖြစ်ပုံရသည့် မြောက်ပိုင်း ဗုဒ္ဓဘာသာနိုင်ငံအချို့မှ ဗုဒ္ဓဘာသာ ရဟန်းများက ၎င်းအား (ရဟန်းအဖြစ်) ထည့်သွင်းခဲ့ပုံရ၏။ သို့ရာတွင် Sel-kyi me-long (အမည်ရှိ တိဗက်ကျမ်း) ၌ ကျွန်ုပ်တို့ ဤသို့ ဖတ်ရှုရ၏ ‘သူ (ရာပါချန်)သည် အိန္ဒိယမှ ရရှိသည့် ပါဠိတော် ကျမ်းများ၌ လာသော ဝိနည်းစည်းကမ်းများအား သံဃာတော်များ၏ စည်းကမ်းနှင့် လမ်းညွှန်ပြုရေးအတွက် တွန်းအားပေးခဲ့၏။ -- ဗုဒ္ဓသာသနာ ပြန့်ပွားရေးသည် သံဃာတော်များ၏ တည်တံ့မှု၌ များစွာ တည်မှီသည်ဟု ဆင်ခြင်လျက် ရဟန်းတော်များ၏ (ပညာရေး) အဆင့်အတန်းများကို စည်မံခဲ့၏။ ရဟန်းတော် အသီးသီးအား လူတန်းစား ငါးမျိုးမှ ဆင်းသက်သည့် အခွန်ဘဏ္ဍာ အနည်းငယ်ကို ပေးအပ်၏။ ရာပါချန်သည် ဘုန်းကြီးကျောင်းများ၌ ကြားနာခြင်း၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းရှုမှတ်ခြင်းနှင့် ကျင့်ကြံခြင်းဟု အစီအစဉ် သုံးမျိုးအတွက် (အဆောင်များ)တည်ဆောက်၏။ စာသင်ခန်း၊ ဆွေးနွေးခန်းများနှင့် ဝေဖန်ခန်းများအတွက်လည်း (အ

^၀ Sarat Chandra Das, op. tit., p. 228.

ဖွယ် ရှိသောကြောင့်တည်း။ ထို့ကြောင့် မုနိဘဆန်ပို (Mu-ni btsan-po)၏ ဒုတိယသား တရုတ်အမည် ကောလိကောဆု (Kolikotsu)၏ တိဗက်အမည် ရာပါချန်ပိုမင်း နန်းစံနှစ်ကို အေဒီ ၈၁၆ အဖြစ် သေချာသည့် အထောက်အထား မတွေ့သေးသရွေ့ လက်ခံရမည် ဖြစ်၏ ။

၎င်း၏ အုပ်ချုပ်မှုစတင်ပြီး များမကြာမီ တရုတ်နှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးရခဲ့ပြီး တရုတ်နှင့် တိဗက် ဘုရင်များသည် ဂန်ဂုမေရူ (Gungu Meru) အရပ်၌ ဘုရားကျောင်း တစ်ခု တည်ဆောက်ကြ၏။ ယင်းကျောင်းတိုက် အတွင်း ကျောက်ဖျာကြီးတစ်ခု ထားပြီး ယင်း၌ နေမင်းနှင့် လမင်းပုံကို ရေးဆွဲလျက် ဤသို့ ရေးထွင်းထား၏ ‘လနှင့်နေတို့သည် ကောင်းကင်၌ မိတ်ဆွေအဖြစ်ဖြင့် ရွေ့လျားနေကြသရွေ့ နှစ်နိုင်ငံတို့ ငြိမ်းချမ်းနိုင်ပါစေ -- စသည်’။ ဤဘုရင်သည် နိုင်ငံတော် အတွင်းရှိ တိရစ္ဆာန်များအား ဂရုထားခဲ့သည့် ပထမဆုံးသောဘုရင် ဖြစ်

^၀ ကရိဆွန်းကို ဆက်ခံခဲ့ကြသည့် ဘုရင်နှစ်ဦးလုံး၏ နန်းစံနှစ် တိုတောင်းသည်ကို ဖော်ပြသည့် နောက်ထပ်အချက်မှာ ကရိဆွန်းလက်ထက်၌ တွေ့ရသည့် ရဟန်းများသည် ရာပါချန် လက်ထက်ကျမှ တိဗက်သို့ လာရောက်ခဲ့ကြသော ပဏ္ဍိတ်များအား ကူညီမှုဖြင့် ထင်ရှားသည်ဟူသောအချက် ဖြစ်၏။ Buddhaghuya ၏ ပေးစာ၌ ပါသည့် ရဟန်းတော်တို့၏ အမည်များကို Schlagin-weit ၏ Rgyal-rabs ကျမ်း၌တွေ့ရသည့် ဘာသာပြန်ဆိုသူများ စာရင်းနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါ။

^၂ Bodhimur, op. cit., p. 361. ဤသဘောတူညီမှုနှင့် ပတ်သက်ပြီး နောက်ထပ် အချက်များနှင့် ယင်းစာများအား ဖျက်ခြင်းများ အကြောင်းကို Bushell, op. cit., p. 521 တွင် ရှုပါ။ Schlagin weit, op. cit., p. 58. နှင့်လည်း နှိုင်းယှဉ်ပါ။

၏။ ဤဘုရင်သည် တရုတ်ရာဇဝင်လာ နည်းစနစ်နှင့် အညီ မိမိဆောင်ရွက်သမျှ အားလုံးကို မှတ်တမ်းတင်စေ၏။ တရုတ် အတိုင်းအတာနှင့် အလေးချိန်များကို အသုံးပြုခဲ့၏။

ဗုဒ္ဓဘာသာ ကောလိပ်များ

တရုတ် (မှတ်တမ်း)များက ‘ဘဆန်ပို (Btsan-po) မင်းသည် ၎င်း၏ နှစ်ပေါင်း နှစ်ဆယ်မျှသော နန်းစံစဉ် ကာလအတွင်း နာမကျန်းဖြစ်ပြီး မိမိ၏ကိစ္စကို မဆောင်ရွက်နိုင်သဖြင့် အုပ်ချုပ်မှုမှာ ခေါင်းဆောင် အမတ်များ၏ လက်တွင်ရှိသည်’ ဆို၏။ သို့ရာတွင် တိဗက်သမိုင်းကမူ ဘုရင်ကြီး၏ ဘာသာတရားကို ချစ်မြတ်နိုးခြင်းကြောင့် မင်းကြီး နန်းစံစဉ် အတွင်း နိုင်ငံတော်မှာ ပျော်ရွှင်ကြပြီး နက်ရှိုင်းစွာ ငြိမ်းချမ်းခဲ့ကြောင်း ဆို၏။ ဤ ဘုရင်သည် အိန္ဒိယမှ ဇိနမိတ္တ (Djinamitra)၊ သိရိလိန္ဒြာဗောဓိ (Srilendrabodhi)^၂၊ ဓနသီလ (Danasila)၊ ပညာဝါမန် (Pradjna-varman)၊ သူရိန္ဒြာဗောဓိ (Surendrabodhi) စသော ဗုဒ္ဓဝါဒီ ပဏ္ဍိတ်များကို ဖိတ်ကြားခဲ့၏။ Dpal brtsegs, Ye-she-s-sde, Tchoskyi rgyal-mts'an စသော တိဗက်လူမျိုး ဘာသာပြန် ဆရာများ၏ အကူအညီဖြင့် ထိုပဏ္ဍိတ်များသည် ဗုဒ္ဓဝါဒဆိုင်ရာ တိဗက်ဘာသာပြန် စာပေကျမ်းဂန် အမြောက်အများကို ထည့်သွင်းခဲ့ကြ၏။ ၎င်းတို့ ဘာသာပြန်သည့် ပါဠိတော်ကျမ်းဂန်များအပြင် ထိုပဏ္ဍိတ်များသည် ဝသုဗန္ဓု၊ အရိယဒေဝ၊ စန္ဒြကိတ္တိ၊ နာဂရဇ္ဈန၊ အဿယောသ စသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့

^၁ Thang chu in Bushell, *op. cit.*, p. 522.

^၂ ပထမ ပဏ္ဍိတ်နှစ်ဦးမှာ သိရမတိ (Sthiramati)၏ တပည့်များဖြစ်ကြ၏။ Wassilieff, *Taranatha*, p. 320. ကို ရှုပါ။

တို့၏ ကျမ်းများနှင့် ဂါထာပုဒ်ရေ ၁၀၀,၀၀၀ (တစ်သိန်း)ရှိ^၁ ပညာပါရမီတာကဲ့သို့သော ကျမ်းမြတ်တို့၏ အဖွင့်ကျမ်း များစွာကိုလည်း တိဗက်လူမျိုးတို့ သိအောင် လုပ်ပေးခဲ့၏။ ထို့ပြင် ၎င်းတို့သည် ယခင် ဘာသာပြန်အားလုံးကို ပြင်ဆင် တည်းဖြတ်လျက် ယခင် ဘာသာပြန်ဟောင်းများ၏ နေရာတွင် ၎င်းတို့၏ ဘာသာပြန်အသစ်ကို အစားထိုးထည့်ကြမည်မှာ သံသယဖြစ်ဖွယ် မလိုချေ။ အကြောင်းမူ ကျွန်ုပ် ဖော်ပြပြီး ဖြစ်သည့်အတိုင်း တိပိဋကဘာသာပြန် အားလုံးနီးပါးမှာ ဤမင်း၏ လက်ထက်၌ တွေ့ရသောကြောင့် ဖြစ်၏။ ‘ယင်းတို့ (ပဏ္ဍိတ်များ)သည် ဝိနည်းသိက္ခာပုဒ် စုစည်းမှု နှစ်မျိုးလုံး (Bkah-hgyur နှင့် Bstan-hgyur ကိုဆိုလို၏)နှင့် ပညာရပ် ဆိုင်ရာ ကျမ်းများကို လုံးဝ တည်းဖြတ် ပြင်ဆင်ပြီး ယင်းတို့ကို ပြန်လည် စီစဉ်ခဲ့ကြ၏’^၂။ နှောင်းခေတ် မျိုးဆက်သစ် ပညာရှင်များသည် ထိုပညာရှင်တို့၏ ကျမ်းစာများအား ကျော်လွန်နိုင်ခြင်း မရှိကြချေ။ အကြောင်းမူ ကျွန်ုပ်တို့ သိခဲ့သည့်အတိုင်း အနည်းဆုံး အဆိုပါကျမ်းစာ အစုအဝေး နှစ်မျိုး၏ တစ်ဝက်မျှသည် ၎င်းတို့ ကိုယ်တိုင်၏ ဆောင်ရွက်ချက် ဖြစ်ကြောင်း အခိုင်အမာ ဖော်ပြနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်၏။ တန္တရ

^၁ ထိုအချိန်၌ တိဗက်ဘာသာ ပြန်ဆိုသည့် အခြားကျမ်းများ၌ ပါသည့် သုတ္တန်တစ်ခုတွင် သီဟိုဠ်မှ ပိတ္ထိဝိဗန္ဓု (Prithivibandhu) ရေးသည့် သဒ္ဓမ္မပုဏ္ဏရိက သုတ်၏ အဖွင့်ဋီကာ တစ်စောင်ကို ကျွန်ုပ် သတိပြုမိ၏။

^၂ E. Schlaginweit, *op. cit.*, p. 69. ကို ရှုပါ။ ယင်းစုစည်းမှု နှစ်မျိုးကို ဝိနယနှင့် သုတ္တ၊ ပညာဆိုင်ရာ ကျမ်းစာများကို အဘိဓမ္မဟု အမည်ပေးနိုင်၏။

အေဒီ-၁၀၄၂ တွင် နာမည်ကျော် ဘင်္ဂါလီလူမျိုး အတိဆာ (Atisha) သည် တိဗက်သို့ ရောက်ပြီး တိဗက်၌ ဂျိုဗိုတီရီ (Jo-vo rtishe) ဟု ထင်ရှားလျက် Bstan-hgyur ၌ တွေ့နိုင်သည့် ကျမ်းများစွာကို ရေးသားခဲ့၏။ တန္တရဝါဒနှင့် အကျင့်နှင့် ပတ်သက်သည့် အခြားကျမ်း များစွာကိုလည်း ဘာသာပြန်ခဲ့၏။

အတိဆာ၏ အဓိကတပည့်မှာ တိဗက်လူမျိုး ဗုဆန် (Buston) ဖြစ်၏။ ဗုဆန်ရေးသားသည့် ‘ဓမ္မရတနာပေါ်ထွက်ခြင်း (The Jewel of the Manifestation of the Dharma)’ အမည်ရှိ သမိုင်းဆိုင်ရာ ကျမ်းစာသည် တိဗက်သမိုင်း၌ သြဇာရှိသော ကျမ်းဖြစ်၏။ (အတိဆာ၏) ကောင်းသော လုပ်ငန်းကို မာရ်ပ (Marpa) နှင့် ၎င်း၏တပည့် မိလရဿပ (Milarassa) တို့က ဆက်လက်၍ ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြ၏။ ၎င်း၏ ကျမ်းစာများအရ ယင်း၏သာသနာပြုလုပ်ငန်းမှာ တိဗက်နယ်စွန်မှ နီပေါ နယ်စပ်နှင့် မြောက်ဖက်တွင် မွန် (Mon) သို့မဟုတ် တောင်ပိုင်း တိမဝန္တာတောင်ခြေမှ တောင်ပေါ်သားများသို့တိုင် ရောက်ခဲ့ကြောင်း ဖော်ပြ၏။ ဤသာသနာပြုအဖွဲ့ သို့မဟုတ် ၎င်း၏တပည့်များ ရေးသားသော ကျမ်းစာနှစ်ခု အကြောင်းကို သိရ၏။ တစ်ကျမ်းမှာ ‘အရှင်မိလရဿပ၏ ထေရုပ္ပတ္တိ’ ဖြစ်ပြီး နောက်တစ်ကျမ်းမှာ ‘အရှင်မိလရဿပ၏ ဂါထာတစ်သိန်း (Hundred Thousand Songs of the Venerable Milarassa)’ ဖြစ်၏။ အဆိုပါ နှစ်ကျမ်းအနက် Ludiana (အရပ်) မှ Mr. Wherry ၏ ကျေးဇူးကြောင့် ကျွန်ုပ်၏ လက်၌ ရှိနေသည့် ဒုတိယကျမ်း၏ မူပွားတစ်စောင် ရှိ၏။ ၉-ရာစု ဘာသာပြန်ဆရာတို့၏ ဂန္ထဝင် ဘာသာစကားနှင့် ရင်းနှီးသူ (ကျွန်ုပ်) အား များစွာ ခက်ခဲစေသည့် ဘာသာစကားဖြင့် ရေးသားထား၏။ တစ်ကျမ်းနှင့် တစ်ကျမ်း အဖြစ်နိုင်ဆုံး နှစ်ပေါင်း သုံးရာ

ဆောင်များ) တည်ဆောက်၏။ ရာပါချန်၏ အစ်ကိုသည် သာသာနသနာ့ဘောင်သို့ ဝင်ရောက်ပြီး ကျော်ကြားသည့် စာချဆရာ ဖြစ်ခဲ့လျက် ကျမ်းပေါင်း များစွာ ရေးသားခဲ့၏။ ၎င်း၏ ညီဖြစ်သူ Glang dar-ma က ထီးနန်းကို ဆက်ခံ၏။

ရာပါချန်သည် ရဟန်းတော်များ ဝိနည်းနှင့် ညီညွတ်မှုအတွက် အလွန် တင်းကျပ်၏။ ထို့ကြောင့် ဆန့်ကျင်သည့် လှုပ်ရှားမှု တစ်ခု ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်ထိ ဖြစ်၏။ ယင်း (လှုပ်ရှားမှု) သည် သားသမီး မထွန်းကားသည့် ဤဘုရင်၏ ထီးနန်းအမွေကို ဆက်ခံရမည်ဖြစ်သော ၎င်း၏ ညီဖြစ်သူ ဂလန်ဓမ္မ (Glang dar-ma) ၏ အခွင့်အလမ်းကို ပွင့်သွားစေ၏။ ဂလန်ဓမ္မသည် အသက် လေးဆယ့်ရှစ်နှစ်အရွယ် (အေဒီ ၈၃၈)^၂ တွင် လူနှစ်ယောက်က လည်ပင်းကို ညှစ်ပြီး လုပ်ကြံခံရ၏။ Glang dharma သို့မဟုတ် တရုတ်တို့အခေါ် Tamo အား တရုတ်မှတ်တမ်း Thang chu ၌ ‘အရက်ကို နှစ်သက်သူ၊ တောလိုက်ကြိုက်သူ၊ အမျိုးသမီးများ အားခုံမင်သူ၊ ဘက်လိုက်သူ

^၀ Bodhimur, *op. cit.*, p. 358. ဤကျမ်း၊ စာ-၄၉ ၌ပင် ရာပါချန်သည် Thang (တရုတ်) အင်ပိုင်ရာ Tchao-tchong ကို သတ်ပြီး တရုတ်မှ သို့ပန်းအများအပြား ရယူခဲ့ကြောင်း ဆို၏။ ယင်းဖော်ပြချက်သည် တိဗက်နှင့် မွန်ဂိုလှတ်တမ်းများ၏ မွန်ကန်မှုအတွက် ယူဆချက် တစ်ရပ်ကို ပေး၏။ Tohao-tchong သည် အေဒီ ၉၀၄ တွင် လုပ်ကြံခံရ၏။ Gaubil ၏ *Histoire de la Dynastie Tang, Mem. Concernant lea Chinois*, xvi. p.353. ကို ရှုပါ။
^၂ Bushell, *op. cit.*, p. 439, 522 နှင့် Csoma, *Tib. Gram.*, p. 183 တို့က Dharma ၏ လုပ်ကြံမှုကို အေဒီ-၈၉၉ ဟု ဆိုပြီး Sanang Setsen, p. 49 ၌ အေဒီ-၉၀၂ ဟု ဆို၏။

ကြမ်းတမ်းသူ၊ ရက်စက်သူ၊ ဂုဏ်သိက္ခာမဲ့သူ' အဖြစ် ဖော်ပြ
၏။ ဤမင်းသည် ဗုဒ္ဓဝါဒအား အကြီးအကျယ် နှိပ်ကွပ်ခဲ့၏။
လားမား ဘုန်းကြီးများအားလုံး တိဗက်မှ ထွက်ပြေးရသည်ထိ
ဖြစ်၏။ Rgyalrabs က ဤသို့ ဆို၏ 'ဤမင်းလက်ထက်၌ ရ
ဟန်းများသည် အသားစားပြီး အသက်သေစာ သောက်စား
ကြ၏။ ရဟန်းဘဝကို မစွန့်သူများမှာ တိုင်းပြည်မှ နှင်ထုတ်
ခံရ၏။ အချို့မှာ မိမိဘာသာ ထွက်ပြေးကြ၏။ နိုင်ငံ၌ ဆက်
နေသူ အချို့မှာ စည်နှင့် ဟွန်းကို ယူပြီး လေးမြားကို ဆောင်
လျက် အမဲလိုက်ရန် ခွေးနောက်သို့ လိုက်ရ၏။ အချို့မှာ
သားသတ် ကုန်သွယ်မှုကိုပင် သင်ယူရ၏။^၁။ Glang Dharma
သည် နန်းစံ၍ မကြာမီ^၂ Lha-lung (အရပ်)မှ Dpal-gyir-do-rje
အမည်ရှိ လားမား တစ်ဦး၏ သတ်ဖြတ်ခြင်း ခံရ၏။

ဤမင်းအား ၎င်း၏ သားဖြစ်သူ Od-srung က ဆက်ခံ
၏။ သားဖြစ်သူမှာ ဘခင်မင်းအား သတ်ဖြတ်မှုတွင် တစ်ဖက်

^၁ Bushell, op. tit, p. 522. ကို ရှုပါ။
^၂ ဤကျမ်း ခိုတန်နိုင်ငံ၏ရှေးဦးသမိုင်း၊ စာ-၄၀၀ နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါ။
^၃ Schlaginweit, *Könige von Tibet*, p. 60. ကို ရှုပါ။
^၄ Csoma, *loc. cit.*, အလိုအရ ဤမင်းသည် အေဒီ-၉၀၀ ၌ ကွယ်
လွန်၏။ *Sanang Setsen*, p. 49. ၌မူ ဤမင်းသည် နှစ်ဆယ့်သုံးနှစ်
နန်းစံခဲ့ပြီး အေဒီ-၉၂၅ တွင် လုပ်ကြံခံရကြောင်း ဆို၏။ *Tang
chu* ကျမ်း (Bushell, p. 439) ၌မူ ဤမင်း၏ ကွယ်လွန်ချိန်ကို
အေဒီ-၈၄၂ ဟု ဆို၏။ ယင်းသည် လိုအပ်သည်များကို ဖြေဆို
၏။ အကြောင်းမူ ယင်းအရ ဤဘုရင်သည် တိဗက်အလယ်ပိုင်း
ရှိ ဗုဒ္ဓဝါဒကို တစ်နှစ်အတွင်း ဖျက်ဆီးပစ်ခဲ့သည် ဟူသော အ
ချက်ကို လက်ခံရန် ခက်ခဲသောကြောင့်တည်း။

တစ်လမ်းမှ ပါဝင်ခဲ့ဖွယ်ရှိ၏။ အကြောင်းမူ Rgyal-rabs ကျမ်း
၌ Od-srung သည် မင်းဖြစ်လျှင် ဖြစ်ချင်း ဗုဒ္ဓဝါဒ ပြန်လည်
တည်ဆောက်ရေး အတွက် အကောင်းဆုံး နည်းလမ်းများနှင့်
ပတ်သက်၍ သီရိဝိဇ္ဇာ (Srivadjra) ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် ဆွေးနွေး တိုင်ပင်
ကြောင်း ဆိုသောကြောင့် ဖြစ်၏။ သို့ရာတွင် ဤအဆိုကို
Sanang Setsen (ပုဂ္ဂိုလ်)က လက်မခံချေ။ အကြောင်းမူ ၎င်း
က ဤမင်းသည် ငါးဆယ့်သုံးနှစ်ကြာ ဥပဒေမဲ့ အုပ်ချုပ်ခဲ့
သည်ဟု ဆိုသောကြောင့် ဖြစ်၏။

ဤမင်းကို ၎င်း၏သားဖြစ်သူ ဒီပါဒိုဘဆန် (Lde dpal
hkhor btsan)က ဆက်ခံ၏။ ဤမင်း လက်ထက်တွင် Upper
Mngari (အရပ်)ရှိ ဘုန်းကြီးကျောင်းများ၌ ကျမ်းဂန်ရှစ်ခုကို
ထိန်းသိမ်းခဲ့ပြီး လူအများသည် ဗုဒ္ဓဝါဒ ပြန်လည် အင်းအား
ကောင်းလာစေရန် ဆန္ဒရှိကြ၏။ သို့တစေ Glang Dharma
နှင့် အတူ နိုင်ငံတစ်ခုအဖြစ် တိဗက်၏ ထည်ဝါမှုသည် ကွယ်
ပျောက်သွားခဲ့၏။ Ma-twan-lin ၏ ကျမ်း^၃ အရ အေဒီ-၉၂၈
တွင် တရုတ်တရားရုံးသို့ လားမားဘုန်းကြီး လေးပါး ယူလာ
သော တိဗက်ဘာသာ စာတစ်စောင်ကို ဖတ်နိုင်သူ တစ်စုံ
တစ်ယောက်မျှ မရှိကြောင်း သိရ၏။ ယင်းကျမ်း၌ပင် အေဒီ-
၁၀ ရာစု အစပိုင်းတွင် တိဗက်နိုင်ငံသည် ညီညွတ်မှု ပျက်
ပြားပြီး လူမျိုးစုပေါင်း များစွာ ကွဲပြားသွားသည် ဆို၏။

MILARASPA နှင့် ၎င်း၏ကျမ်းစာများ
အေဒီ-၁၀၁၂ ခုနှစ်တွင် အိန္ဒိယ ပဏ္ဍိတ် ဓမ္မပါလသည်
နောက်ပါတပည့် များစွာနှင့်အတူ တိဗက်သို့ ရောက်လာ၏။

^၃ Ma twan lin, *Wen hien tungin khao, Kiuen*, 335, p. 1 ကို ရှုပါ။

အတွင်း ရေးသားခဲ့သော ကျမ်းစာများ၌ ယင်းသို့သော မနှစ်သက်ဖွယ် ခြားနားချက်များမှာ တိဗက်ကျမ်းတို့၏ ဂန္ထဝင် ဘာသာစကားဟု ဆိုသောအရာသည် ထိုခေတ်၏စကားပြော ဘာသာစကား၊ ဝေါဟာရ၊ ဝါကျနှင့် သဒ္ဒါစည်းကမ်းများ ခြားနားသည့် ဘာသာစကား နောက်တစ်မျိုး ဖြစ်ကြောင်း ယူဆရန် မဖြစ်နိုင်ချေ။ ဗုဒ္ဓဝါဒီ ပဏ္ဍိတ်များသည် စာပေနည်းကျ ဘာသာပြန်ခဲ့ကြလျက် တတ်နိုင်သမျှ မူလကျမ်းစာ၏ ဟန်နှင့် သွင်ပြင်ကို ထိန်းသိမ်းခဲ့ကြ၏။ ဤအချက်ကို တစ်ဖက်တွင် အိန္ဒိယ ဒေသီယ ဘာသာစကားမှ အခြားတစ်ဖက်တွင် ခိုတန်၊ တရုတ် သို့မဟုတ် အခြားဘာသာစကားတစ်ခုမှ တိဗက်ဘာသာ ပြန်ဆိုခဲ့သော ကျမ်းစာများကို လေ့လာကြည့်ခြင်းဖြင့် ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြ၏။ ဝါကျတစ်ခုတည်းကိုပင် လုံးဝ မတူညီသော်လည်း ထိုဘာသာစကား အသီးသီး၏ ထူးဆန်းသည့် စွမ်းရည်ကို ရည်ညွှန်းလျက် အလွယ်တကူ ရှင်းပြသည့် နည်းလမ်းဖြင့် ဘာသာပြန်ထား၏။

တိဗက်စာပေ

ကျွန်ုပ်၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ဘုရင် ရာပါချန်နှင့် အဆုံးသတ်ခဲ့ပြီး တိဗက်၏ သြဂတ်စတင်ခေတ်ဟု ခေါ်ဆိုနိုင်သော ခေတ်ထက် နောက်ကျသည့် တိဗက် ဗုဒ္ဓဘာသာသမိုင်းသို့ လိုက်ရန် မဟုတ်ပေ။ သို့ရာတွင် ကျွန်ုပ်အနေဖြင့် ဦးတည်ချက်ကို ယေဘုယျအားဖြင့် ယူဆပြီး ဖြစ်သည့်အတိုင်း ဗုဒ္ဓဝါဒအကြောင်းချည်း သက်သက် မဟုတ်သော ဤ(တိဗက်) နိုင်ငံ၏ စာပေသမိုင်းသို့ လိုက်ရမည် ဖြစ်၏။ Bstan-hgyur ၌ ပါရှိပြီး သက္ကတမှ ဘာသာပြန်ခဲ့သည့် များစွာသော သဒ္ဒါ၊ ယုတ္တိဗေဒ၊ နိတိကျမ်းများကို မဖော်ပြဘဲ ကျွန်ုပ်တို့အနေဖြင့် ကာလီဒါသ၏ မေယဒူတ၊ ဝရရူစိ၏ ဂါထာတစ်ရာ၊ ရဝိဂုတ္တ

၏ အရိယကောသ စသောကျမ်းတို့၏ ဘာသာပြန်များကို လည်း တွေ့ရ၏။ ပါမောက္ခ ဝါဆီလိဖ် (Wassilief) က ‘တိဗက်တို့၌ Gesser Khan အပြင် အခြားကဗျာကျမ်းများ ရှိကြောင်း၊ ၎င်းတို့၌ ပြဇာတ်ကျမ်းများအပြင် ရာမယနနှင့် ဂါလီယန် (Galien) ကျမ်းတို့၏ ဘာသာပြန်များပင် ရှိကြောင်း သိကြ၏’ဟု ဆို၏။ Mr. Colborne Baber ကမူ ‘ပညာရှင်များက တိဗက်တို့မှာ ဂန္ထဝင် ဗုဒ္ဓကျမ်းစာများမှတစ်ပါး အခြားစာပေ မရှိဟု ကျွန်ုပ်တို့အား ယူဆခွင့် ပြုကြ၏။ သို့ရာတွင် ယင်းတို့၌ အဆင့်မြင့်ပြီး ထူးခြားသည့် ဟန်ဖြင့် ရေးထားသည့် ကဗျာကျမ်းပေါင်း များစွာ ရှိ၏။ ထို့ပြင် ပုံပြင်ပေါင်း ချုပ် ကျမ်းစာများလည်း ရှိ၏။ ဖော်ပြပြီး အဲပစ် (ဂန္ထဝင်ကဗျာ) မှာ Djiung ling ဟန် ဖြစ်ပြီး ပုံပြင်စာအုပ် (Story Book) ဟုထင်ရှားသော ကျယ်ပြောသော ကျမ်းစာတစ်စောင်၏ အပိုင်းသုံးခုအတက် တစ်ခုမျှသာ ဖြစ်၏။ တိဗက်တို့သည် ယင်း ကျမ်းတို့အား လုံးဝ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်း မရှိချေ။ ကဏ္ဍသုံးခု၏ စာမူမျှကိုပင် တစ်စုတစ်ဝေးတည်း မရနိုင်တော့ချေ။ သို့ရာတွင် တစ်စုံတစ်ခုသော ပညာကို သင်ဖူးသည့် တိဗက်လူမျိုးတိုင်း သို့မဟုတ် အနည်းဆုံး ဌာနေ Kharn လူမျိုးတိုင်း ထို ကဗျာရှည်ကြီး၏ စာပိုဒ်ကို ရွတ်ဆိုနိုင်သည်” ဟု ဆို၏။ စိန့်ပီတာစဘတ်မြို့ သိပ္ပံ အကယ်ဒမီ စာကြည့်တိုက် (Acad-

emy of Science of St. Petersburg) ၌ ‘ဝမ်းမြောက်ဖွယ်ဝတ္ထု (Wonderful Story)၊ ကမ္ဘာလောကအကြောင်း ရှင်းပြခြင်း (A Description of the World)၊ တိဗက်နိုင်ငံပထဝီဝင် (A Geography of Tibet)’ စသည် -- စသည် ကဲ့သို့သော ပထဝီနှင့် ပတ်သက်သည့် ကျမ်းစာပေါင်း များစွာ ပါဝင်၏။

° Mel. Asiat. de St. Petersb., i 415. Note, 445. ကို ရှုပါ။ St. Petersburg တက္ကသိုလ် စာကြည့်တိုက်ရှိ No. 25,228 မှာ တိဗက်နိုင်ငံပထဝီ ဝင် (A Geography of Tibet) စာမူ ဖြစ်၏။

000000000

° E. Colborne Baber, *op. cit.*, p. 88.။ ကျွန်ုပ်အနေဖြင့် စာရှုသူများအား ကျမ်းစာမျှကိုသ ရည်ညွှန်း၏။ စာပိုဒ်တစ်ခုလုံးမှာ အလွန်စိတ်ဝင်စားဖွယ် ကောင်းသော်လည်း ရှည်လွန်းသဖြင့် ဤ၌ ထပ်မံ၍ မဖော်ပြနိုင်ပါ။

ယင်းကျမ်းတို့အား စာပေနည်းကျ ဘာသာပြန်ရန်မှာ အလွန် စိတ်ရှုပ်ရဖွယ်ရှိသည့်ပြင် ယင်းကျမ်းတို့၏ ယေဘုယျ တန်ဖိုးလည်း ပြည့်စုံဖွယ် မရှိ။ သို့ဖြစ်၍ ကျွန်ုပ်သည် ယင်းတို့ ၏ မာတိကာကို သမိုင်းစဉ်အလိုက် စဉ်ပြီး ယင်းဗျာဒိတ်တို့၌ တွေ့ရသည့် အကြောင်းအရာများကို အနာဂတ်ကာလ အစား အတိတ်ကာလကို အသုံးပြုလျှင် ကောင်းမည်ဟု ယူဆ၏။ ခို တန်နိုင်ငံသည် ဗုဒ္ဓဝါဒကို လိုက်နာ ကျင့်သုံးကြသည့် တိဗက် နှင့် အခြား ဗုဒ္ဓဘာသာ နိုင်ငံများကဲ့သို့ အမျိုးသားယဉ်ကျေး မှု အားလုံးနီးပါးကို လိုက်လျောညီထွေ ဖြစ်အောင် ပြုပြင်ခဲ့ ၏။ ပထမဆုံးသော ဘုရင်အား သကျမျိုးမှ ဆင်းသက်သူ မ ဟုတ်လျှင် အနည်းဆုံး ထင်ရှားသည့် ဗုဒ္ဓဝါဒီ အိန္ဒိယဘုရင် တစ်ပါး၏ သားအဖြစ် ယူဆ၏။ ဤခိုတန် သမိုင်း၌လည်း ခိုတန်နိုင်ငံကို တည်ထောင်သူ ပထမဆုံးသော ဘုရင်သည် သိရိဓမ္မာ အသောကမင်း၏ သားတော်တစ်ပါး ဖြစ်၏။

ကဿပဘုရား လက်ထက်၌ ခိုတန်နိုင်ငံ (Li-yul)သို့ ရ သွေအချို့ လာရောက်ခဲ့ကြသော်လည်း ၎င်းတို့အား တိုင်းသူ ပြည်သားများက ဆိုးရွားစွာ ဆက်ဆံခဲ့ကြသဖြင့် ရသေ့များ ထွက်ခွာသွားကြ၏။ ယင်းနောက် နာဂများသည် ဆင်းရဲ ရောက်ကြပြီး ၎င်းတို့အား ခြောက်သွေ့သော နိုင်ငံမှ ခိုတန် နိုင်ငံရှိ ရေကန်တစ်ခုသို့ ပြောင်းရွှေ့ကြ၏။ သကျမုနိဗုဒ္ဓ ပွင့်

၀ ဤစကားနှင့် တရုတ်တို့၏ *Yok-chui* (Kingmill, J. R. A. S., N.S., vol. xiv. p. 81, note) အစဉ်အလာနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါ။ Kachmere ၏ သမိုင်းဆွေးနွေးချက်နှင့် Warren Hastings အတွက် Teshu-lama ပြင်ဆင်ခဲ့သော Bod-yul သမိုင်း၌ ၎င်းဆိုခဲ့သည် (Markham's *Tibet*, p. 341) နှင့်လည်း နှိုင်းယှဉ်ပါ။ 'ကာသိသီဟ (နတ်)သည်

**အခန်း (၈)
ခိုတန်နိုင်ငံ၏ ရှေ့ဦးသမိုင်း**

တိဗက်ကျမ်းတို့၌ Li-yul ဟုခေါ်သည့် နိုင်ငံအား အရှေ့တိုင်း ပညာရှင်များက အမျိုးမျိုး အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုကြ၏။ Csoma က ယင်းကို မွန်ဂိုလီယား နိုင်ငံ၏ အစိတ်အပိုင်းဟု ဆို၏။ Schiefner ကမူ ယင်းသည် တရုတ်ခရီးသည် ဖာဟီယန် ပြဆို သော Na-kiel ဗုဒ္ဓကျမ်းဂန်တို့၌ ပါသည့် Vakula ဖြစ်ကြောင်း ဆို၏။ Wassilieff က Li-yul သည် တိဗက်မြောက် ပိုင်းရှိ ဗုဒ္ဓဘာသာ နိုင်ငံများဖြစ်ပြီး ယင်းသည် ခိုတန်နိုင်ငံ ဖြစ်သည် ဟုဆို၏(Buddh., p. 74)။ Sarat Chandra Das က 'Kahgyur ကို ဘာသာ ပြန်သူများက Li-yul ကို နီပေါဟု ဆို၏။ 'နီပေါ၏ ရှေးဟောင်းအမည်မှာ Li-yul ဖြစ်ကြောင်း အသေအချာ ဆို နိုင်၏ (J. R. A. S., vol. i.p. 223)' ဟု ဖော် ပြ၏။

အောက်ပါ စာမျက်နှာများက Wassilieff ၏ ယူဆချက် မှန်ကန်သည်ကို များစွာ ထင်ရှားစေမည်ဖြစ်ပြီး Li-yul ဟူ သည် တာကစ္စတန်(Turkestan) အရှေ့ပိုင်း သို့မဟုတ် ကူယင်

၀ *Tib-Lebens Sakyam.*, p. 327, Taranatha, p. 78. Schiefner က ယင်းကျမ်း၊ စာ-၂၉၀ ၌ ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်သည် ပရိနိဗ္ဗာန် မစံမီ ဆယ့်ရှစ်နှစ် အလိုက Li-yul သို့ ကြွတော်မူကြောင်း ဆိုထား၏။
၂ E. Seblaginweit ၏ *Ktinige von Tibet* ကျမ်း၊ စာ-၈၅၀ ၌ တိဗက် စာရေးဆရာတို့ ရေးထားသည့် စာပိုဒ်တစ်ခု၌ Li-yul ကို တိဗက် တောင်ပိုင်း၌ ထည့်သွင်းထား၏။

လန် (Kuen-lun)နှင့် သိန်ချန် (Thien-chan) တောင်တန်းများ ဝန်းရံထားသည့် ဒေသအထူး ဖြစ်သဖြင့် ခိုတန်နိုင်ငံ ဖြစ်ကြောင်း မှတ်ယူရမည်ဟု ကျွန်ုပ်ထင်၏။

တိဗက်အမည် Li-yul သည် လီနိုင်ငံ (country of Li) ဟု ဘာသာပြန်ရုံ ကလွဲ၍ အခြား မဖြစ်နိုင်။ ယင်းကို ခိုတန်အား ယခုခေတ် တရုတ်တို့ ခေါ်သည့် Ilichí ဟူသော အမည်နှင့် နှိုင်းယှဉ် နိုင်၏။ ခိုတန်ဟူသော စကားမှာ (မစ္စတာ Abel Remusat ထောက်ပြချက်အရ) ပထမ လီနိုင်ငံ၏အမည် ကုရှ နှင့် Kusthana ဟူသော သက္ကတပျက်စကားလုံး ဖြစ်၏။ နောက် ဆုံးတွင် ယင်း (ကုရှ) စကားလုံးသည် ယင်းနိုင်ငံ၏ အမည် နာမ ဖြစ်လာခဲ့၏။ ယင်းမှတ်ချက်သည် Yu-thien ဟူသော တရုတ်စကားလုံး အတွက်လည်း သင့်မြတ်၏။

အေဒီ ငါးရာစုနှင့် ခုနစ်ရာစုများ၌ ခိုတန်သို့ ရောက်ခဲ့ ကြသော တရုတ်ရဟန်းတော် ဖာဟီယန်နှင့် ဟူယင်ဆန်တို့က ၎င်းတို့ ရောက်ရှိချိန်က^၂ ခိုတန်နိုင်ငံ၌ ဗုဒ္ဓဝါဒ၏ အရှိန်အဝါ နှင့် ခမ်းနားမှုကို မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ကြပြီး ဟူယင်ဆန် ဖော်ပြ

^၁ Li-thang သို့မဟုတ် Plain of Li (လီလွင်ပြင်) ဟူသည် တိဗက် အရှေ့ပိုင်းရှိ ဒေသတစ်ခု၏အမည် ဖြစ်၏။ တိဗက်စကား Li သည် သံခေါင်းလောင်း (bell-metal) ဖြစ်၏။ Capt. Gill, 'River of Golden Sands' 2nd ed, p. 206. ကို ရှု။

^၂ Hwei-li ၏ ဟူယင်ဆန်အတ္ထုပ္ပတ္တိ (Life of Huen Thsang)၊ စာ-၂၈၈ ၌ ဖော်ပြသည့် စာပိုဒ်တစ်ခုအရ ဟူယင်ဆန် ရောက်ရှိ ချိန်က ခိုတန်နိုင်ငံသည် Kao-tchang (Uigurs) လူမျိုးတို့ အုပ်ချုပ် လျက် ရှိ၏။ စာ-၂၈၇ တွင် ထိုအချိန်က ခိုတန်၌ ဘုန်းကြီး ကျောင်း တစ်ရာရှိကြောင်း ဆို၏။

သည့် အကြောင်းအရာများနှင့် ပတ်သက်၍ ကျွန်ုပ် ဆွေးနွေး ခဲ့ပြီး ဖြစ်သည့် တိဗက်ကျမ်းစာများ၌ ပါသော အကြောင်း အရာ အချို့နှင့် အခြေခံအားဖြင့် တူညီ၏။ Abel Eemusat ဘာသာပြန်ခဲ့သည့် *Histoire de la Ville de Khota* ကျမ်း၌ ပါရှိသော စာပိုဒ်အများအပြားလည်း တူညီနိုင်၏။ ဤကျမ်း သည် ကျွန်ုပ် တင်ပြသည့် တိဗက်ကျမ်းစာများအား ပြီးဆုံးစေ ရန် ကျွန်ုပ်အား တစ်စုံတစ်ခုသော အတိုင်းအတာထိ စွမ်း ဆောင်စေခဲ့၏။

ခိုတန်သမိုင်း၏ ရင်းမြစ်များ

အောက်ဖော်ပြချက်များမှာ ခိုတန်ဘာသာဖြင့် ရေးသားချက် များမှ ဘာသာပြန်ထားဖွယ်ရှိသည့် တိဗက်ကျမ်း စာလေးခု၌ လာ၏။ သို့ရာတွင် ကျမ်းအစ၌ (လေးခုမြောက်နှင့် နောက် ဆုံး အရေးကြီးသောကျမ်းဟူသော အချက်မှလွဲ၍) ဘာသာ ပြန်သူ၏ အမည်စသည်ကို ဖော်ပြခြင်း မရှိချေ။ လေးကျမ်း တို့၏ ခေါင်းစဉ်များကို တန်းဖိုးအလိုက် စဉ်ပြီး ဖော်ပြရသော် အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်၏ - ၁) Liyul မှတ်တမ်း (*The Annals of Liyul*) ၂) Liyul ဗျာဒိတ် (*The Prediction of Li-yul*) ၃) ရဟန္တာသံဃဝဒ္ဓန၏ ဗျာဒိတ် (*The Prediction of the Arhat Sanghavardhana*)^၁ ၄) ဂေါသရင်္ဂဗျာကဏ (*Gosringa Vyak- arana*)တို့ ဖြစ်၏။ နောက်ဆုံး ကျမ်းစာကို Li-yul ဘာသာ စကားမှ တိဗက်ဘာသာသို့ ပြန်ဆို ထားကြောင်း သိရ၏။

^၁ Taranatha (p. 62) ၌ အိန္ဒိယသို့ ပထမဆုံး အကြိမ် မူဆလင်တို့ ကျူးကျော် ဝင်ရောက်စဉ်က သံဃဝဒ္ဓန (မထေရ်)သည် ခိုတန် နိုင်ငံ၌ သီတင်းသုံးနေကြောင်း ဆို၏။

လာမည်ဟု ဟောကိန်းထုတ်ကြ၏။ အသောကသည် ထီးနန်း လှခံရမည်ကို ကြောက်ခြင်း၌ ကလေးကို စွန့်ပစ်ရမည်ဟု အ မိန့်ပေးသဖြင့် မစွန့်လျှင် ကလေးအား ကွပ်မျက်ပစ်မည်ကို သိမြင်သဖြင့် မယ်တော်သည် ဘုရင်အမိန့်ပေးတိုင်း ဆောင် ရွက်၏။ သို့ရာတွင် ကလေးကို စွန့်ပစ်သောအခါ မြေကြီးမှ ရင်သားတစ်ခု ပေါ်လာပြီး ကလေးသည် နို့ရည်စို့ရသဖြင့် မ သေဘဲ ရှိ၏။ ယင်းကို အကြောင်းပြု၍ ကလေးငယ်အား ကုသန ‘မြေ၏ရင်သား (breast of the earth)’ဟု ခေါ်၏။

° Huen Thsang, xii p. 224 နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါ။ ၎င်း၏ ဖော်ပြချက်မှာ ထိုကဏ္ဍဆုံးသွားပြီး ကုသနသည် တရုတ်ပြည်သို့ ရောက်ရှိလာ ခြင်းဖြင့် အဆုံးသတ်သွားခြင်းနှင့် တူညီ၏။ Gosrin., vy. f. 340 ၌ ဤသို့ ဖတ်ရ၏ ‘ငါဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးနောက် Tcha-yang အမည်ရှိ ဘုရင်တစ်ပါး ဖြစ်လိမ့်မည်။ ယင်း၌ သားတော် အပါး တစ်ထောင် ရှိလိမ့်မည်။ ယင်းတို့ အသီးသီးသည် နိုင်ငံသစ်ကို ရှာဖွေကြလိမ့်မည်။ အနောက်ဖက်၌ Li-yul နိုင်ငံနှင့် ဂေါသိင်္ဂီ တောင်အကြောင်း ဗျာဒိတ် မိန့်မြွက်ချက်ကို ကြားရခြင်း၌ ထိုဘု ရင် (Tcha-yang)သည် နောက်ထပ် သားတော်တစ်ပါး ဖြစ်သည့် ဝေဿဝနအား ထိုမြင့်မြတ်သော မြေ၌ အခြေချ နေထိုင်ရန် တိုက်တွန်း၏။ ထိုဘုရင်သည် ၎င်းအား ဇမ္ဗုဒိပ်ဘုရင် အသော က၏ သားတော်တစ်ပါးအား ပေးလိမ့်မည်။ ၎င်းအတွက် မြေ ကြီးမှ သားမြတ် ပေါ်ထွက်မည်။ ယင်းကို အကြောင်းပြု၍ ယင်းအား ‘ကုသန သို့မဟုတ် မြေကြီးနို့ကို စို့သူ’ဟု ခေါ်လိမ့် မည်။ ထိုမင်းသား အရွယ်ရောက်သောအခါ ပျော်တော်ဆက်၊ အမတ်ကြီး ဟန်ချို (Hang-cho)နှင့် အခြား ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် အတူ တရုတ်မှ ထွက်ခွာလိမ့်မည်။ ထိုမင်းသားသည် ဤနိုင်ငံ (Li-yul) သို့ ရောက်လာပြီး အခြေချနေထိုင်လျက် ၎င်းကို အကြောင်း ပြု ၍ ထိုနိုင်ငံအား ၎င်း၏ နာမည်ဖြင့် ကုသနဟု ခေါ်လိမ့်မည်။

ထွန်းလာသောအခါ ဗုဒ္ဓသည် နောက်ပါ တပည့်များစွာနှင့် အတူ ခိုတန်နိုင်ငံသို့ ကြွလာခဲ့၏။ ယင်းနောက် သကျမုနိဗုဒ္ဓ သည် ထိုအချိန်က ရေကန်ထဲတွင် ရှိနေသော ခိုတန်တစ်နိုင် ငံလုံးကို ရောင်ခြည်ဖြင့် ဖုံးလွှမ်းစေလျက် ထိုရောင်ခြည်မှ ကြာပန်း ၃၆၃ ခု ပေါ်ထွန်းလာ၏။ တစ်ခုစီ၏ အလယ်၌ မီး အိမ်တစ်ခုစီ ပါ၏။ ယင်းနောက် ယင်းရောင်ခြည်များသည် တစ်ခုတည်း ဖြစ်သွားလျက် ရေကန်ကြီးကို လက်ယာရစ် သုံး ပတ် ဝန်းရံလိုက်သဖြင့် ရေထဲ၌ ပျောက်ကွယ်သွား၏။

ယင်းနောက် ဗုဒ္ဓသည် အရှင်သာရိပုတ္တနှင့် အရှင်ဝေဿ ဝနတို့အား ‘သမင်္ဂသရဏ ပဝတ္တ (?) ကဲ့သို့ မည်းနက်နေ သော ရေကန်အား ဖွင့်လော့’ဟု မိန့်တော်မူ၏။ ယင်းနောက် အရှင်သာရိပုတ္တသည် ရေကန်အား ၎င်း၏ တောင်တန်းစွန်း ဖြင့် တူးဖွင့်လိုက်ပြီး အရှင်ဝေဿဝနလည်း ၎င်း၏ တုတ်ဖြင့် တူးဖွင့်၏။ ယင်းနောက် ဗုဒ္ဓသည် လူသားတို့၏ ကောင်းကျိုး အတွက် ဂေါသိဆ (Gosircha)° တောင်၏ ဘယ်ဘက်ခြမ်းရှိ ဘုန်းကြီးကျောင်း၌ ခုနစ်ရက် သီတင်းသုံးတော်မူ၏။ ယခုအ ခါ ယင်းနေရာ၌ စေတီငယ်တစ်ဆူ တွေ့ရ၏။

ကာသိတိုင်းသို့ သွားသောအခါ ဘို့ (တ)နိုင်ငံ (Country of Bhot) သည် ရေမြုပ်လျက်ရှိ၏။ နှစ်ပေါင်း တစ်ရာခန့်အကြာ ဤနိုင်ငံ မှ နတ်သား ထွက်ခွာသွားသောအခါ ရေသည် ဘင်္ဂလားပင် လယ်ထဲသို့ စီးဆင်းသွားလျက် နိုင်ငံမှာ ခြောက်သွေ့ ကျန်ရစ် ၏။ D. Wright ၏ History of Nepal, p. 94 နှင့်လည်း နှိုင်းယှဉ်ပါ။

° ဟူယင်ဆန် (xii. p. 229, Julien)က ဤတောင်ကို ဂေါသိင်္ဂီတောင် ဟု ခေါ်၏။ ကျွန်ုပ်တို့ ကျမ်း၌ တစ်လျှောက်လုံး တွေ့ရသည့် ဂေါသိဆဟူသည် ဂေါသိင်္ဂီနှင့် အတူတူဟု ကျွန်ုပ် ယူဆလို၏။ ဟူယင်ဆန်သည် (loc. cit.) ဗုဒ္ဓ၏ ဗျာဒိတ်အကြောင်းကို ဖော်ပြ

ယင်း၌ သီတင်းသုံးတော်မူစဉ် အရှင်အာနန္ဒသည် ယင်း၌ တွေ့မြင်ရသည်ကို ဗုဒ္ဓအား လျှောက်ထား၏။ ဗုဒ္ဓက ဤသို့ ဖြေကြား၏ ‘အရှင်သာရိပုတ္တရာသည် ၎င်း၏ တောင်ဝှေးဖျားဖြင့် အရှင်ဝေဿဝနသည် ၎င်း၏ တုတ်ဖျားဖြင့် ထိုးဖောက်ခဲ့သည် ဖြစ်သောကြောင့် ရေကန်သည် နောင်အခါတွင် ခြောက်သွားဖြစ်ကြောင်းနှင့် ကိုယ်တော်မြတ် ပရိနိဗ္ဗာန်စံလွန်ပြီးနောက် ခိုတန်နိုင်ငံ ဖြစ်လာမည်။ နောင်အခါတွင် အလင်းရောင် သုံးကြိမ် လင်လက်သည့် အပိုင်းအခြားအတွင်း မျှော်စင် ငါးခုရှိသည့် မြို့ကြီးတစ်မြို့ တည်ဆောက်ပြီး ယင်းမြို့ကို U-then ဟုခေါ်လိမ့်မည် (Lorgyur, f. 426.)’။

အဇာတသတ် ဘုရင်ဖြစ်လာပြီးနောက် သုံးဆယ့်နှစ်နှစ် မင်းပြု၏။ ၎င်းနန်းစံပြီး ငါးနှစ်အကြာတွင် ဗုဒ္ဓ ပရိနိဗ္ဗာန်စံလွန်၏။ ယင်းနောက် အဇာတသတ်သည် နှစ်ပေါင်း နှစ်ဆယ့် ခုနှစ်နှစ် နန်းစံ၏။ အဇာတသတ္တုမှ သီရိဓမ္မာ အသော

၏။ Schiefner's *Tib. Lebens*, p. 290 ကိုလည်း ရှုပါ။ ယင်း၌ ဤကျမ်းပါ အပိုင်းအစတစ်ချို့ ပါရှိ၏။ ယင်း၌ တောင်ကို ဂေါသိင်္ဂီဟု ခေါ်၏။ ယင်းကျမ်း၌ ကြာပန်း ၃၆၃ ပင်မှာ ထိုနိုင်ငံ၌ နောင်အခါ တည်ဆောက်မည့် ဘုန်းကြီးကျောင်းများကို ရည်ညွှန်းသည်ဟု ဆို၏။ ဤကျမ်း၌မူ ယင်းဖော်ပြချက် မပါရှိပေ။ ဂေါသိင်္ဂီတောင်သည် Remusat မြို့တော်၏ အနောက်တောင်ဖက် လီ ၂၀ အကွာတွင် တည်ရှိ၏ (op. cit., p. 43.)။

° U-then သည် ယနေ့ခေတ် Kusthana ဖြစ်နိုင်၏။

၂ မဟာဝံသ၊ စာ-၁၀ (အခန်း ၂၊ ၃၂-ဂါထာ) အရ ဗုဒ္ဓသည် အဇာတသတ်မင်း နန်းစံရှစ်နှစ်မြောက်တွင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံကြောင်း ဆို၏။

ကမင်းထံ ဘုရင်စဉ် ၁၀-ဆက်ရှိ၏။ ဓမ္မာသောကမင်းသည် ငါးဆယ့်လေးနှစ်ကြာ နန်းစံခဲ့၏။

ဓမ္မာသောကမင်း

ဗုဒ္ဓ ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးနောက် နှစ်ပေါင်း ၂၃၄-နှစ် အကြာတွင် ဓမ္မာသောက အမည်ရှိ အိန္ဒိယဘုရင်သည် မင်းပြု၏။ ဤဘုရင်မှာ ပထမတွင် လူများစွာကို သတ်ဖြတ်ခဲ့၏။ သို့ရာတွင် နောင်အခါ အရိယာ အရှင်ယသမထေရ်ကို အကြောင်းပြု၍ သူတော်ကောင်း ဖြစ်လာ၏။ မင်းကြီးသည် ၎င်း၏ အကူသိုလ်ကို ဝန်ခံပြီး နောက်ထပ် အကူသိုလ် မပြုရန် ဆုံးဖြတ်၏။ -- ထိုအချိန်၌ ရေကန်သည် ခန်းခြောက်သွားသော်လည်း Li-yul (ခိုတန်)၌ လူအများ အခြေချ မနေနိုင်သေးချေ။

အသောက နန်းစံ ဆယ့်သုံးနှစ်မြောက်တွင် ၎င်း၏ မိဖုရားသည် သားတော်တစ်ပါး ဖွားမြင်၏။ ပင့်ထားသည့် ပုဏ္ဏားတို့က မင်းသားငယ်၌ ကြီးကျယ်သည့် အမှတ်အသားများ ပါရှိသဖြင့် ဘခင်မင်းကြီး အသက်ရှင်စဉ်မှာပင် မင်းဖြစ်

° ဤရက်စွဲမှာ Kusthana မွေးနှစ်ကို ရည်ညွှန်းလိုပုံရ၏။ သို့ဖြစ်မူ သီရိဓမ္မာသောက နန်းစံနှစ်ကို ဘီစီ-၂၀၃ ဟု ဆိုရမည် ဖြစ်၏။ ဤသည်မှာ မြောက်ပိုင်း ဗုဒ္ဓဝါဒကျမ်းစာတို့၌ ကျွန်ုပ်တွေ့ရသမျှ ဓမ္မာသောကမင်းအား ဗုဒ္ဓပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးနောက် နှစ်တစ်ရာထက် နောက်ကျကြောင်း ပြဆိုသည့် တစ်ခုတည်းသော စာပိုဒ်ဖြစ်၏။ *Hdzangs-blun*, p. 174 စသည် ရှု။ ဒီပဝံသ၊ ၆:၁ (အခန်း-၆၊ ဂါထာ-၁)၌ ‘သဗ္ဗဒ္ဓ ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးနောက် နှစ်ပေါင်း ၂၃၈-နှစ် အကြာတွင် ဝိယဒဿန (ဒေဝါနိပိယဒဿီ) မင်းသည် အဘိသိင်္ဂီခံ၏’ဟု ဆို၏။ ယင်း(ဒီပဝံသ) အခန်း-၅၊ ၁၁၀-ဂါထာ၌ အသောကသည် ၃၇-နှစ် ထီးနန်းစံခဲ့ကြောင်း ဆို၏။

မင်းသားနှင့် အမတ်တို့သည် ၎င်းတို့၏ နိုင်ငံတည်ရှိမည့် နေရာနှင့် ပတ်သက်၍ သဘောမတူနိုင်ဘဲ ရှိကြသဖြင့် ၎င်းတို့၏ နောက်ပါများလည်း နှစ်ခြမ်းကွဲသွားပြီး အငြင်းအခုံဖြစ်ကြ၏။ သို့ရာတွင် ဝေဿဝနနှင့် သိရိမဟာဒေဝီတို့သည် ၎င်းတို့ရှေ့၌ ပေါ်လာပြီး ပြောဆိုသဖြင့် အဆင်ပြေသွား၏။ ၎င်းတို့သည် ထိုနေရာ၌ပင် နတ်ကွန်း တည်ဆောက်ပြီး ထိုနေ့မှစ၍ ဝေဿဝနနှင့် မဟာဒေဝီတို့အား အစောင့် နတ်များ အဖြစ် ကိုးကွယ်ကြ၏။

ကုသနနှင့် ယသအမတ်တို့သည် ပြန်လည်သင့်မြတ်သွားလျက် ကုသနမှာ ဘုရင်ပြုပြီး ယသမူ အမတ်ဖြစ်၏။ မင်းသား ကုသန၏ တရုတ်နောက်ပါများက ယူသန် (U-then) မြစ်အောက်ပိုင်းနှင့် Me-skar နှင့် Skara-shed အထက်ပိုင်း၌ အိုးအိမ် တည်ထောင်ကြ၏။ ယသအမတ်၏ အိန္ဒိယ နောက်ပါများကမူ ယင်းမြစ် အထက်ပိုင်းနှင့် Egya နှင့် Kong-dzeng^၁ အောက်ပိုင်း၌ အိုးမိမ် တည်ထောင်ကြ၏။ ၎င်းတို့သည် တရုတ်နှင့် အိန္ဒိယတို့အကြား ခွဲခြားခြင်း မရှိဘဲ အုပ်ချုပ်ကြ၏။ ယင်းနောက် ခံတပ်များ တည်ဆောက်ကြ၏။

တရုတ်တစ်ဝက် အိန္ဒိယတစ်ဝက်ဖြစ်သည့် လီ (Li) နိုင်ငံတွင် တရုတ် စကားကိုဖြစ်စေ အိန္ဒိယစကားကို ဖြစ်စေ ပြောဆိုနိုင်၏။ စာများမှာ အိန္ဒိယနှင့် နီးစပ်စွာ တူ၏။^၂ လူတို့၏

ထိုအချိန်တွင် Rgya (တရုတ်ပြည်)၌ ဘုရားလောင်း ဘုရင်တစ်ပါး ရှိ၏။ ယင်း၌ သားတော် ၉၉၉-ပါး ရှိ၏။ ထိုမင်းသည် တစ်ထောင်ပြည့်ရန် ဝေဿဝနထံ သားတော်တစ်ပါး ရရန် ဆုတောင်း၏။ ဝေဿဝနသည် ကြည့်ရှုလိုက်ခြင်း၌ အိုးအိမ်မဲ့ ဖြစ်နေသည့် ကုသန (မင်းသားငယ်) မှာ ဗျာဒိတ်ခံပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ကြောင်း သိမြင်သဖြင့် ထိုကလေးငယ်အား ဆောင်ယူသွားပြီး တရုတ်ဘုရင်အား သားတော်အဖြစ် မွေးစားစေ၏။ တရုတ်ဘုရင်သည် မင်းသားငယ်ကို မွေးစား၏။ သို့ရာတွင် တစ်နေ့၌ တရုတ်ဘုရင်၏ ကလေးများနှင့် အချင်းများကြစဉ် ၎င်းတို့က ကုသနအား ‘သင်သည် တရုတ်ဘုရင်၏ သားတော် မဟုတ်’ ဟု ဆိုကြ၏။ ယင်းသို့ ဆိုကြခြင်း အပေါ် ကုသနသည် စိတ်မချမ်းမြေ့ ဖြစ်သော်လည်း အခြားပုဂ္ဂိုလ်များထံမှ ယင်းဖော်ပြချက်မှာ ဘုရင့် မှတ်တမ်း ရေးသူများထံမှ ကြားရခြင်းဖြစ်၍ သေချာသဖြင့် မိမိ၏ မွေးရပ်မြေကို ရှာဖွေခွင့်ပြုရန် ဘခင်မင်းကြီးထံ ခွင့်တောင်း၏။ မင်းကြီးက ‘သင်သည် ငါ၏ သားတော် ဖြစ်၏။ ဤမြေသည် သင်၏ မွေးရပ်မြေ ဖြစ်၏။ စိတ်မကောင်း မဖြစ်ပါနှင့်’ ဟု ဆို၏။ ကုသနသည် ဤစကားကို မင်းကြီးက အကြိမ်များစွာ ဆို

ထိုအချိန်၌ အိန္ဒိယနိုင်ငံမှ လူပေါင်းများစွာ ဤနိုင်ငံသို့ လာရောက်ကြပြီး ၎င်း၏ တိုင်းသူပြည်သားများ ပြုကြလိမ့်မည်။ ၎င်းတို့အား ချောင်းတစ်ခုဖြင့် ခြားနားထားလိမ့်မည်။ တရုတ်နိုင်ငံမှ ဝန်ကြီးဖြစ်သူ Hjang-cho နှင့် အခြားများစွာတို့သည် အိန္ဒိယနှင့် တရုတ်ကျေးရွာနှင့် မြို့ပေါင်း များစွာကို တည်ဆောက်ကြလိမ့်မည်။ ထိုမြို့ရွာတို့၌ ကုသနသည် လူများစွာတို့၏ ဘုရင် ဖြစ်လိမ့်မည်။

^၁ ဖော်ပြပါ အရပ်ဒေသများ၏ ယနေ့ခေတ် အခေါ်အဝေါ်များကို ကျွန်ုပ် ဖော်ပြနိုင်စွမ်း မရှိပါ။
^၂ Huen Thsang, xii. p. 224 ၌ ‘၎င်းတို့၏စာမှာ အိန္ဒိယနှင့် တူ၏။ အကွရာကို အနည်းငယ် ပြုပြင်ထား၏။ ပြောဆိုသည့် ဘာသာစကားမှာ အခြားနိုင်ငံများနှင့် မတူချေ’ ဟု ဆို၏။

သော်လည်း မင်းသားသည် ဘခင်၏ စကားကို နားမထောင်
ချေ။ ကုသနသည် ကိုယ်တိုင် နိုင်ငံတစ်ခု တည်ထောင်လို၏။
သို့ဖြင့် ကုသနသည် လူတစ်ထောင်နှင့်အတူ အနောက်ဖက်၌
နေရာသစ်ရှာဖွေရန် ထွက်ခွာရင်း ခိုတန် (Li-yul) နိုင်ငံ၏ မေ
ခါ (Me-skar) အရပ်သို့ ရောက်လာခဲ့ကြ၏။

ကုသနမင်း ခိုတန်ကို တွေ့ခြင်း

ယခုအခါ၌ အိန္ဒိယဘုရင် ဓမ္မာသောကမင်း၏ အမတ်ကြီး
ယသံသည် မိသားစု လွှမ်းမိုးခြင်းကို အလွန် ချဲ့ထွင်၏။ ၎င်း
၏ ဆွေမျိုးများကို ဘုရင်က ငြင်းဆိုရသည်ထိ ဖြစ်၏။ သို့ဖြင့်
အမတ်ကြီး ယသံသည် လူ ၇၀၀၀ နှင့်အတူ နိုင်ငံမှ ထွက်
ခွာခဲ့လျက် အရှေ့နှင့် အနောက်ဖက်တို့၌ အခြေချ နေထိုင်
ရန် နေရာ ရှာဖွေကြ၏။ သို့ဖြင့် ၎င်းတို့သည် U-then^၁ မြစ်
အောက်ပိုင်းရှိ နိုင်ငံအတွင်းသို့ ဝင်ရောက်လာကြ၏။

^၁ ယသ ဟူသော အမည်မှာ ဝေသာလီမြို့၌ ဒုတိယသံဂါယနာကို
ဦးဆောင်ခဲ့ ရဟန္တာ၏ အမည်လည်း ဖြစ်၏ (ဤကျမ်း၊ စာ-၃၁၆
ရှု)။ အသောမမင်းသည် ဤအမည်ဖြင့် လူတစ်ယောက်အား ဗုဒ္ဓ
ဝါဒီ ဖြစ်အောင်း လုပ်ပေးခဲ့၏ (Tāranātha, p. 25)။ ဤကျမ်း၏
ဖော်ပြချက်မှာ တာရနာထ၏ ဖော်ပြချက်နှင့် ခြားနား၏။

^၂ U-then gyi shel-tchab ၌ shel-tchab ကို ယင်းကျမ်းစာတို့၌
မကြာခဏ တွေ့ရ၏။ ယင်း၏ တိုက်ရိုက် အဓိပ္ပာယ်မှာ 'ကြည်
လင်သော ချောင်း' ဖြစ်သော်လည်း ယင်းမှာ ယင်းဒေသရှိ မြစ်
တစ်ခုကို တိုက်ရိုက် ဘာသာပြန်ထားခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ကျွန်ုပ်ယူ
၏။ တစ်ခုနှင့် တစ်ခု ဝေးကွာမည် ဖြစ်သည့် မြစ်များနှင့် ပတ်
သက်နေကြောင်း ရှင်းလင်းစွာ တွေ့ရ၏။ ဤမြစ်မှာ ဟူယင်ဆန်
တွေ့ခဲ့ရသောမြစ် ဖြစ်ဖွယ် ရှိ၏ (Huen Thsang, B. xii. p. 239)။
ထိုကျမ်း၌ 'မြို့တော်၏ အရှေ့တောင်ဖက် လီပေါင်း ၁၀၀-ခန့်

ကုသနမင်းသား၏ နောက်ပါများမှ ကုန်သည် အုပ်စု
နှစ်ခုသည် မေခါ (အရပ်)မှ ညှပ်ဖိနပ်စီး၍ (ခြေကျင်) ထွက်
ပြေးကြ၏။ ၎င်းတို့သည် လမ်းပျောက်သဖြင့် တိုလာ (To-la)
အရပ်သို့ ရောက်သွားကြ၏။ ညှပ်ဖိနပ်များဖြင့် လမ်းလျှောက်
ခဲ့ကြရသောကြောင့် (၎င်းတို့ ရောက်သည့် ယင်းအရပ်အား)
Hbru-so-lo-nya ဟုခေါ်၏။ ယင်းနောက် ယင်း (ကုန်သည်)
များသည် ထိုအရပ်၌ လူသူ မရှိခြင်းကို သိရသဖြင့် နှစ်သက်
သွားကြပြီး ဤအရပ်သည် ကုသနမင်းသား၏ နိုင်ငံဖြစ်မည်
ဟု ဆင်ခြင်ကြ၏။ ယင်းနောက် ၎င်းတို့သည် ၎င်းတို့ ရောက်
နေသည့် နေရာမှ တောင်ဖက်တွင် ရှိသည့် အမတ်ကြီး ယသ
စခန်းချနေသည့် နေရာသို့ လာခဲ့ကြ၏။ ၎င်းတို့၏ ခေါင်း
ဆောင်မှာ မည်သူမည်ဝါ ဖြစ်သည်ကို သိခြင်း၌ ယသအမတ်
ကြီးသည် မေခါတွင် ရှိနေသည့် ကုသနမင်းသားထံသို့ ဤသို့
သတင်း ပို့လိုက်၏ 'မင်းသားသည် ဘုရင်အမျိုးအနွယ် ဖြစ်ပြီး
ကျွန်ုပ်မူ အမတ်မျိုးနွယ် ဖြစ်သဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့ စည်လုံးပြီး U-
then နယ်၌ အခြေချ နေထိုင်လျက် မင်းသားသည် ဘုရင်ပြု
ပြီး ကျွန်ုပ်မူ အမတ်ပြုကြစို့'။ ကုသနသည် နောက်ပါ အား
လုံးနှင့်အတူ လာခဲ့ပြီး Hang-gu-jo ခေါ်သည့် (U-then မြစ်)
တောင်ဖက်ရှိ အရပ်၌ အမတ်ကြီး ယသနှင့် တွေ့ဆုံ၏။

အကွာတွင် အနောက်မြောက်ဘက်သို့ စီးဆင်းသော မြစ်ကြီး
တစ်ခု ရှိသည်'ဟု ဆို၏။ ယင်းမြစ်မှာ Khoten-darya ဖြစ်သည် မှာ
သေချာ၏။ Abel Remusat (op. cit., p. 21) က ယင်းမြစ်ကိုပင်
မြို့တော်မှ လီ ၂၀ အကွာတွင် ရှိကြောင်း ဆို၏။ ယင်းမြစ်ကို
Chu-tchi ဟု ခေါ်ထား၏။ စာမျက်နှာ-၃၀ ၌မူ Chit-pa ဟု ဆိုပြန်
၏။ တိဗက်စကားလုံး U-then မှာ မန်ချူးအမည် ခိုတန် (တရုတ်
အမည် Hu-tan)ကို ခေါ်ခြင်း ဖြစ်၏။

ပြီး Hgum-stir ကျောင်းတိုက်ကို တည်ဆောက်ရာ၌ ညွှန်ကြားပေးရန် မိန့်ကြား၏။ ဤမင်းသည် နောင်အခါ ဂေါသီသတောင်၌ Hgen-to-shan အမည်ရှိ ကျောင်းတိုက်ကို တည်ဆောက်၏။ ယင်းနောက် နန်းစံသည့် ဘုရင်များ လက်ထက်တွင် ကျောင်းတိုက်များ တည်ဆောက်ခြင်း မရှိ။ ယင်းနောက် တတိယ ဆက်ခံသူအဖြစ် ဝိဇယဇယမင်း နန်းစံ၏။ ဤဘုရင်သည် တရုတ်ဘုရင်၏ သမီးတော် ပူညီရှာ(Pu-nye-shar)အား လက်ထပ်၏။ ခိုတန်ပြည်တွင်းသို့ ပိုးထည်ထုတ်လုပ်သည့် ပိုးကောင်များ ကို ဆောင်ယူလိုသဖြင့် မင်းသမီးသည် Ma-dza (အရပ်)၌ မွေးမြူ၏။ သို့ရာတွင် တရုတ်အမတ်များက ယင်းပိုးကောင်များသည် နိုင်ငံအား ရန်ပြုမည်ဖြစ်သော အဆိပ်ပြင်းမြေများ ဖြစ်လာမည်ဟု ခိုတန်ဘုရင် ယုံကြည်အောင် ပြောသဖြင့် ဘုရင်သည် ထိုပိုးအိမ်များကို ဖျက်ဆီးစေ၏။ သို့ရာတွင် ဘုရင်မသည် အချို့ကို ချန်ထားပြီး တိတ်တဆိတ် မွေးမြူထား၏။ အချိန်အတန် ကြာပြီးနောက် မိဖုရားသည် ပိုးကို ထုတ်လုပ်ပြီး ပိုးချည်ကို ငင်လျက် ဝတ်ရုံများ (men-dri)^၁ ပြုလုပ်၏။ ယင်းနောက် မိဖုရားသည် ဘုရင်အား ပြုပြီး

^၁ ယင်းကျောင်းတိုက်၏ အမည်သည် သက္ကတအမည် ဂေါသီသ (Gosircha) သို့မဟုတ် ဂေါသိဂ် (Goyringa)ကို ဆိုလိုဟန်ရှိ၏။

^၂ Huen Thsang (xii. p. 238) ၌ ဤဖြစ်ရပ်ကို နောက်ပုံစံတစ်မျိုးဖြင့် ဖော်ပြ၏။ Remusat (*op. cit.*, p. 53) ၌ ဤဖြစ်ရပ်ကို ဖော်ပြ သော်လည်း မင်းသမီး၏ အမည်ကို Loutche ဟု ဆို၏။

^၃ Jaschke က men-dri ကို ‘ထူထဲ ပျော့ပျောင်းသော’ဟု ဆို၏။ ကျွန်ုပ်တို့ Assam (အရပ်)မှ munga ပိုးမျိုးနှင့် ဖြစ်မည်ဟု ထင်၏။ ယင်းသည် ‘ပိုးချည်မျှင်’၏ ဒေသိယ အခေါ်အဝေါ် ဖြစ်နိုင်၏။

အမူအကျင့်မှာ တရုတ်တို့၏ အမူအကျင့်နှင့် များစွာ တူ၏။ ကိုးကွယ်သည့် ဘာသာနှင့် အလေးဂရုပြုသည့် ဘာသာစကားမှာ အိန္ဒိယနှင့် တူ၏။

လီနိုင်ငံ၌ ထင်ရှားသည့် ရှေးဦးဘာသာ စကားကို လူသား အသွင်ယူထားပြီး ဝေရောစနဟု အမည်ရှိသည့် ဘုရားလောင်း မဂ္ဂူသီရိက ဆမာ(Tsar-ma)နိုင်ငံမှ နွားကျောင်းသားများအား သင်ကြားပေးခဲ့သဖြင့် ယင်းအရပ်မှ တစ်နိုင်ငံလုံးသို့ ပြန့်နှံ့သွား၏။ ခေတ်သစ် ဘာသာစကားကို ဗုဒ္ဓသာသနာပြုပုဂ္ဂိုလ်များက သင်ကြားပေးခဲ့ကြ၏။

ကုသနသည် တရုတ် (Rgya)ဘုရင်၏သား အဖြစ်ကို စွန့်ပြီး မွေးရပ်မြေကို ရှာဖွေထွက်ခွဲစဉ်က အသက် ဆယ့်နှစ်နှစ်ရှိ၏။ ခိုတန်နိုင်ငံကို တည်ထောင်သောအခါ အသက် ဆယ့်ကိုးနှစ် ဖြစ်၏။ ဗုဒ္ဓပရိနိဗ္ဗာန် စံသည်မှ ခိုတန်နိုင်ငံ၏ ပထမဆုံး ဘုရင်ထံ အတိအကျ ရေတွက်သော် နှစ်ပေါင်း ၂၃၄ နှစ် အကြာတွင် ခိုတန်နိုင်ငံကို တည်ထောင်ခဲ့၏။

ခိုတန်နိုင်ငံ၌ ဗုဒ္ဓဝါဒပြန့်ပွားခြင်း

ခိုတန်နိုင်ငံကို တည်ထောင်ပြီးနောက် ၁၆၅-နှစ် အကြာတွင် ယေဥလာ (Yeula)ဘုရင်၏သား ဝိဇယသမ္ဘဝသည် မင်းပြု၏။ ဤမင်း နန်းစံ ငါးနှစ်မြောက်တွင် ခိုတန်နိုင်ငံ၌ ဗုဒ္ဓဓမ္မသည် အစပြုခဲ့၏။ ဤဘုရင်သည် မေတ္တေယျနှင့် မဂ္ဂူသီရိ ဘုရား

^၁ ဒီပဝံသကျမ်း၊ အခန်း ၁၅၊ ၇၀-ဂါထာ အရ ဗုဒ္ဓပရိနိဗ္ဗာန် စံပြီးနောက် ၂၃၆ နှစ်ကြာတွင် အရှင်မဟိန္ဒသည် သီဟိုဠ်၌ ဗုဒ္ဓဝါဒကို စတင်ခဲ့၏။ ဤကျမ်းပါ ဖော်ပြချက်မှာ ‘ဗုဒ္ဓ ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးနောက် ၂၃၄ နှစ်အကြာတွင် ဓမ္မာသောကမင်း နန်းစံ၏ (စာ-၄၀၇)’ဟု ဖော်ပြသဖြင့် ဒီပဝံသ ဖော်ပြချက်နှင့် မတူ။

လောင်းတို့ ဝင်စားသူ ဖြစ်၏။ အရိယာ သူတော်စင် ဝေရောစနသည် ရဟန်းအသွင်ကို ယူလျက် ဆမာ (Tsar-ma) နိုင်ငံ၊ ဆုလာ (Tsu-la) တောသို့ ကြွလာပြီး သီတင်းသုံး၏။ ယင်း၌ သူတော်စင်သည် ဒေသခံတို့အား ဓမ္မကို ညွှန်ကြားသူ ဖြစ်လာပြီး မလိမ်မာသေးသည့် နွားကျောင်းသားများအား လီဘာသာစကားဖြင့် သင်ကြားပေး၏။ ဤသူတော်စင်သည် လီနိုင်ငံသားတို့၏ အမှုစရိုက်ကို ပြုပြင်ပေး၏။ ယင်းနောက်တွင် ဓမ္မသည် ထင်ရှားလာခဲ့၏။ ဝိဇယသမ္ဘဝမင်းသည် ဆမာ (Tsar-ma) နိုင်ငံ၌ ကျောင်းတိုက်ကြီးတစ်ခု တည်ဆောက်ခဲ့၏။ သို့ရာတွင် မင်းကြီးသည် ဗုဒ္ဓ၏ ဓာတ်တော်များကို အလွန် ဖူးမြော်လို၏။ သို့ဖြင့် မင်းကြီးသည် သူတော်စင်အား ယင်းဓာတ်တော်များကို မည်သို့ ရနိုင်သည်ကို မေးမြန်းသဖြင့် မင်းကြီးအား စေတီတစ်ဆူတည်ရန် မိန့်ကြား၏။ ကျောင်းတိုက်ကို တည်ပြီးသောအခါ သူတော်စင် ဝေရောစနသည် မင်းကြီးအား စည်တီးပြီး အရိယာပုဂ္ဂိုလ်များအား ပင့်ဖိတ်ရန် မိန့်ကြား၏။ သို့သော် မင်းကြီးက 'တထာဂတသည် ဤနေရာသို့ ကြွလာပြီး တပည့်တော်အား စည်တစ်ခု ပေးတော်မမူလျှင် တပည့်တော်သည် စည်ကို မည်သည့်အခါမှ တီးမည် မဟုတ်ပါ' ဟု ဖြေကြား၏။ ဝေရောစနသည် အလျင်အမြန်ပင်

^၁ တရုတ်ရဟန်းတော် ဟူယင်ဆန် (Huen Thsang, xii. p. 227) က ဤကျောင်းတိုက်သည် မြို့တော်၏ တောင်ဖက် ၁၀ လီ အကွာတွင် ရှိကြောင်း ဆို၏။ ၎င်းက ဝေရောစနသည် Kachmere က လာခဲ့ကြောင်း ဖော်ပြ၏။ Abel Remusat (op. cit., pp. 20, 29) ကမူ ဆမာဘုရားကျောင်း အကြောင်းကို ဆို၏။ ဤကျမ်း၌ ဖော်ပြသည့် ကျောင်းနှင့် တူသည်မှာ ထင်ရှား၏။

တထာဂတ၏ ပုံသဏ္ဍာန် ဖန်ဆင်းလျက် ဆမာနိုင်ငံမှ သာဝကကြီး ၆၀-တို့အား တထာဂတကဲ့သို့ တရား ဟောကြားပြီး နောက် တထာဂတ(ဝေရောစန ဖန်ဆင်းပြသည့် နိမ္မိတ)သည် မင်းကြီးအား စည်တစ်ခု ပေး၏။ မင်းကြီးသည် ထိုစည်ကို ခုနစ်ရက်တိုင်တိုင် မရပ်မနား တီးခတ်၏။ ထို့နောက် ဝေရောစနသည် နာဂဘုရင် Hu-lor^၁ အား ကက်ရှုမီးယား နိုင်ငံမှ ဘုရားခုနစ်ဆူတို့၏ ဓာတ်တော်များ ပါဝင်သည့် စေတီတစ်ဆူ ပင့်ဆောင်လာရန် ဖိတ်ကြား၏။ နာဂဘုရင်သည် ဝေဟင်မုလာခဲ့ပြီး ဆမာနိုင်ငံ၌ ပေါ်လာ၏။ ယင်းစေတီမှာ ဂန္ဓကုဋ်၌ တည်ရှိပြီး ရောင်ခြည်များ ဝန်းရံလျက်ရှိ၏။

ခိုတန်သို့ ပိုးထည်များ ယူလာခြင်း

နောက်ထပ် ဆက်ခံသည့် ဘုရင်ခုနစ်ဆက်တွင် ကျောင်းများ တည်ဆောက်ခြင်း မရှိ။ သို့ရာတွင် ယင်းနောက်၌ (ရှစ်ယောက်မြောက် ဆက်ခံသူ) ဘုရင်မှာ မေတ္တေယျ ဘုရားလောင်း ဝင်စားသူ ဝိဇယဝီရိယ ဖြစ်၏။ တစ်နေ့သ၌ Srog-mkhar ၏အပြင်သို့ ကြည့်နေစဉ် ဘုရင်သည် ယနေ့ခေတ်၌ Hgum-stir စေတီ တည်ရှိသည့် နေရာ၌ ရွှေရောင် ငွေရောင်ကဲ့သို့ တောက်ပသည့် အရောင်ကို တွေ့ရ၏။ ယင်းနောက် ဘုရင်သည် ထိုနေရာ၌ ဝိဟာရတစ်ခု တည်ဆောက်ရမည် ဖြစ်ကြောင်း မြတ်ဗုဒ္ဓ ဗျာဒိတ်တော် မြွက်ကြားခဲ့သည်ကို သိရှိ၏။ သို့ဖြင့် ဘုရင်သည် ဗုဒ္ဓဝါဒီ ဗုဒ္ဓဘူတ (ပုဂ္ဂိုလ်)အား ရှေ့မှောက်သို့ ခေါ်ဆောင်လျက် မိမိ၏ အကြံပေးအဖြစ် ခန့်အပ်

^၁ တိဗက်ဝိနယ ကျမ်း၌ ဤနဂါး၏ အမည်ကို မဇ္ဈန္ဒိက (မထေရ်) ၏ နိမိန်းခြင်း ခံရသည့် ဟုလုန္တ (Hulunta) အဖြစ် တွေ့ရ၏။ ဤကျမ်း၊ စာ-၂၉၇ ကို ရှု။

များသည် Ts'ar-ma vihdra ကျောင်းတိုက်၌ စည်းဝေးကြလျက် ဤနိုင်ငံတွင် ပထမဆုံးအဖြစ် တရားကို ဟောကြားကြ၏။ နွေဦးရာသီ နောက်ဆုံးလ၏ ဆယ့်ငါးရက်မြောက်နေ့ ညနေ တွင် ဒေသနာကြားပြီးနောက် ရဟန်းများသည် နိုင်ငံမှ ထွက် ခွာရန် ဆုံးဖြတ်ကြ၏။ ရဟန်းများသည် ၎င်းတို့၏ ခြေလှမ်း များကို ဗိုဒျူ(တိဗက်)နိုင်ငံဘက်သို့ လှည့်ရန် ဆုံးဖြတ်ကြ၏။ အကြောင်းမူ ထိုဒေသ၌ ရတနာသုံးပါးကို ပူဇော်ကြကြောင်း ကြားသိရသောကြောင့် ဖြစ်၏။ သို့ဖြင့် လမ်းခရီးအတွင်း လို အပ်သည်များနှင့် ခရီးစဉ်များအတွက် အတူတကွ စုရုံးကြ၏။ လှည်းများကို ပြင်ဆင်ပြီးသောအခါ ယင်းမှ ထက်ခွာကြလျက် Yeshe-ri ကျောင်းတိုက်ကို မြင်ရသောအရပ်သို့ ရောက်သည် တွင် ၎င်းတို့သည် စေတီဟောင်းတစ်ခု၏ အပျက်အစီးများ၌ ပုလဲများဖြင့် ပြည့်နေသော ရွှေခွက်ကြီးတစ်ခုကို တွေ့ကြ၏။ ၎င်းတို့သည် ပါလာသောပစ္စည်းများနှင့် ဆောင်းရာသီ သုံးလ

၀ Sang, vy., 420 ၌ Sanghavadana ဗျာဒိတ် ပေးပြီးနောက် နှစ် ပေါင်း ၁၂၀ အကြာတွင် ဓမ္မသည် ခိုတန်နိုင်ငံမှ ကွယ်ပျောက် သွားသည်ဟု ဆို၏။ Li-yul. vy., 420 ၌မူ Sanghavadana သည် ခိုတန်ဘုရင် ဝိဂဟကိတ္တိမင်း လက်ထက်ဖြစ်ပြီး ရဟန်းများ သည် ဆရွန်းဗဆန်ဂမ်ပို (Srong-btsan-sgam-po)မင်းကို ဆက်ခံ သည့် ဆယ့်ခုနစ်ဆက်မြောက် ဘုရင်လက်ထက်၌ ဗိုဒျူ (Bod-yul) နိုင်ငံသို့ ရောက်လာသည်ဟု ဆိုသဖြင့် ခိုတန်နိုင်ငံ၌ ဗုဒ္ဓဝါ ဒ ဖျက်ဆီးခံရသည်မှာ အေဒီ ကိုးရာစု နှောင်းပိုင်း ဖြစ်ကြောင်း ကျွန်ုပ်တို့ အဓိပ္ပာယ် ယူဆနိုင်၏။

၂ The Li-yul. vy., f. 422 ကျမ်း၌ သာသနာကို ယုံကြည်သူ လေဘု ရင်က ကျောက်ပုံများ ပစ်ချပြီး ယင်း၌ ပါဝင်သည်များကို ရဟန်း တို့အား ဖွင့်ပြကြကြောင်း ဆို၏။

ဖြစ်ရပ်စုံကို ရှင်းပြသဖြင့် ဘုရင်သည် ပြုပြီးသမျှအတွက် နောင်တရသွား၏။ ဘုရင်သည် အိန္ဒိယနိုင်ငံမှ သံဃယောသ ရဟန်းအား ပင့်ဖိတ်ပြီး ကိုးကွယ်၏။ ပိုးကောင်များကို ဖျက် ဆီးခဲ့သည့် အကုသိုလ်ကို ကုစားရန် Po-ta-rya စေတီ၊ Ma-dza စေတီနှင့် Ma-dza မဟာဝိဟာရတို့ကို တည်ဆောက်၏။

ဤဘုရင်၌ သားတော် သုံးပါး ထွန်းကား၏။ အကြီးဆုံး သားတော်မှာ သာသနာ့ဘောင်သို့ ဝင်ရောက်လျက် ဓမ္မာနန္ဒ ဘွဲ့အမည်ဖြင့် အိန္ဒိယသို့ သွားရောက်၏။ ဒုတိယ သားတော် ကား ဝိဇယဓမ္မအမည်ဖြင့် မင်းပြု၏။ ဓမ္မာနန္ဒ ရဟန်းတော် ခိုတန်နိုင်ငံသို့ ပြန်လာသောအခါ မဟာသံဃိက ဓမ္မကို သင် ကြားပြီး ဘုရင်၏ အတိုင်ပင်ခံ ပြု၏။ မဟာသံဃိက သံဃာ များသည် ခမ်ရှစ် (Skarnshid) အရပ်၌ ကျောင်းတိုက်ပေါင်း ရှစ်ခုကို ပိုင်ဆိုင်၏။

ဤဘုရင်အား ညီငယ်ဖြစ်သူ Hdon-hdros မင်းသားက ဆက်ခံ၏။ ဤမင်းသည် အိန္ဒိယမှာ အရှင်မန္တသိဒ္ဓိအား ပင့် ဖိတ်ပြီး ၎င်းအတွက် ကျောင်းတိုက်တစ်ခု ဆောက်လုပ် လှူ ဒါန်း၏။ ဤအရှင်သည် ခိုတန်နိုင်ငံ၌ ဟိနယာန ဂိုဏ်းကွဲဖြစ် သည့် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒကို သင်ကြား၏။ ဤဘုရင်သည် Saug-tir ကျောင်းတိုက်ကို တည်ဆောက်၏။ ဤဘုရင်၌ Sho-rgya အမည်ရှိ တရုတ်မင်းသမီးတစ်ပါး ရှိ၏။

၀ ဟူယင်ဆန် (Huen Thsang, *op, dt.*, p. 237)က ဤကျောင်းတိုက် သည် မြို့၏ တောင်ဖက် လီ ၅၀ သို့မဟုတ် ၆၀ အကွာတွင် ရှိပြီး လူချီဆန်ကီယာလန် (Lu-che-seng-kia-lan)ဟု ခေါ်ကြောင်း ဆို၏။ Julien သည် ဤဝေါဟာရအား မရှင်းပြနိုင်ချေ။ Remusat က 'ယင်းသည် လူချီအရပ်မှ သံဃာရာမကို ဆိုလို၏'ဟုဆို၏။

ဤမင်းကို ဆက်ခံသူမှာ ဝိဇယဓမ္မ၏ သားတော် ဝိဇယသီဟ ဖြစ်၏။ ဤမင်းလက်ထက်၌ Ga-hjag ဘုရင်သည် ခိုတန်နိုင်ငံအား စစ်တိုက်၏။ ဝိဇယသီဟသည် ထိုဘုရင်အား နှိမ်နင်းပြီး ဗုဒ္ဓဝါဒကို ကာကွယ်ခဲ့၏။

ဤဘုရင်သည် Ga-hjag ၏ သမီးတော် A-lyo-hjah ကို လက်ထပ်၏။ မင်းသမီးသည် Shu-lik (အရပ်) ၊ ဗုဒ္ဓဝါဒ ပြန့်ပွားရန် ကူညီခဲ့၏။

ဝိဇယသီဟကို ဆက်ခံသူမှာ မဇ္ဈသီရိ(ဘုရားလောင်း) ဝင်စားသူ ဝိဇယကိတ္တိ ဖြစ်၏။ ဤမင်းသည် Kanika^၂ ဘုရင်၊ Gu-zan ဘုရင်စသည်နှင့်အတူ အိန္ဒိယသို့ စစ်ချီပြီး So-kid မြို့၏ ဘုရင်ကို နန်းချလျက် ဗုဒ္ဓဓာတ်တော် များစွာကို ရယူ၍ ၎င်းတည်ဆောက်သည့် Phro-nyo ကျောင်း၌ ကိုးကွယ်၏။

ဆယ့်လေးဦးမြောက် ဘုရင် ဝိဇယကိတ္တိမင်း လက်ထက်၌ နိုင်ငံကို တိုင်းတစ်ပါးသားတို့ ကျူးကျော်ပြီး အုပ်ချုပ်ကြသဖြင့် တိုင်းသူပြည်သားတို့မှာ အလွန် စိတ်မချမ်းသာ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်းနောက် Drug-gu (ဘုရင်) A-no-shos သည် ခိုတန်ပြည်သို့ စစ်တပ်ကို ယူခဲ့ပြီး ဂေါသီသအရပ်၏ တောင်ပိုင်းရှိ

^၁ Taranatha (p. 63) ၌ Shu-lik သည် Tukhara ၏ အရှေ့ဖက်ဟု ဆို၏။ ယင်းစကားလုံးသည် တရုတ်ဝေါဟာရ Su-le (Kashgar) နှင့် တစ်စုံတစ်ရာ ဆက်စပ်မှု မရှိနိုင်လော။

^၂ ဤသည်မှာ အေဒီ ၇၅ တွင် နန်းတက်ခဲ့သူ ကနိသျှကဘုရင် ဖြစ်နိုင်၏။ ၎င်း၏ အုပ်ချုပ်မှုသည် Yarkand နှင့် ခိုတန်နိုင်ငံများ သို့တိုင် ပျံ့နှံ့ခဲ့၏။ Gu-zan ဘုရင်နှင့် ပတ်သက်၍မူ ယင်းအမည်ကို ကျွန်ုပ် မဖော်ထုတ်နိုင်ပါ။ ဤဘုရင်မှာ ခိုတန်နိုင်ငံ အနီးရှိ နိုင်ငံတစ်ခု၏ ဘုရင် ဖြစ်နိုင်၏။

ဘုန်းကြီးကျောင်းတိုက်များ၏ အစိတ်အပိုင်း များစွာကို ဖျက်ဆီးပစ်၏။ လူဦးရေ လျော့ပါးသွားပြီး ကျောင်းတိုက် အသစ်များ တည်ဆောက်ခြင်း မရှိ။

ရဟန်းများ ထွက်ပြေးခြင်း

သကျမုနိဗုဒ္ဓ ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးနောက် နှစ်ပေါင်း တစ်ထောင်ငါးရာ အကြာတွင် ခိုတန်ဘုရင်သည် ဗုဒ္ဓဝါဒကို မယုံကြည်ဘဲ ရဟန်းတော်များအား သတ်ဖြတ်သဖြင့် လူအများသည် ရတနာသုံးပါး၌ ယုံကြည်မှု ဆုံးရှုံးကြလျက် ရဟန်းတော်များအား မလ္လမဒါန်းဘဲ ရှိကြသောကြောင့် ရဟန်းများသည် လယ်ယာများ ဥယျာဉ်များ၌ လုပ်ကိုင်ကြရ၏။

Li-yul (ခိုတန်)၊ Shu-lik, An-se ၊ စသော နိုင်ငံများသည် မကြာခဏ ကံဆိုးခြင်း မျိုးစုံနှင့် ကြုံရ၏။ တစ်နှစ်ထက် တစ်နှစ် ပို၍ ဆိုးရွားလာ၏။ စစ်ပွဲများ ရောဂါဘယများ ပြင်းထန်၏။ အခါမဲ့ လေနှင့် မိုးတို့ ကျရောက်၏။ အချိန်အခါမဲ့ ဖားများ၊ ပိုးမွှားများ၊ ငှက်များနှင့် ကြွက်များသည် လယ်ယာ မြေစသည်များကို ဖျက်ဆီးကြ၏။ ခိုတန်နိုင်ငံမှ သဒ္ဓါတရားမဲ့သူ အမတ်များသည် ယခင် သဒ္ဓါတရားကောင်းသည့် ဘုရင်များ တည်ဆောက်ခဲ့သည့် ရဟန်းတို့ နေထိုင်ရာ ဘုန်းကြီးကျောင်းများအား အတင်းအဓမ္မ လုယူကြ၏။ ယင်းနောက် ရဟန်း

^၁ ထိုနိုင်ငံများမှာ အများဆုံး ခိုတန်နိုင်ငံ၏ အနောက်ဖက်ရှိ အိမ်နီးချင်း နိုင်ငံများဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရ၏။ An-se ဟူသည်မှာ တရုတ်အခေါ် An-hsi ဖြစ်နိုင်၏။ တရုတ်လူမျိုး ဖူဟူအန် (Pohuan) နယ်စား ဗိုလ်ချုပ်သည် Anhsi Tuhufu အမည်ကို ခံယူပြီး ခိုတန်၊ Kashgar (Su-le)၊ နှင့် Siri-yeh တို့ကို အုပ်ချုပ်၏။ ယင်းစစ်အစိုး ရ လေးနိုင်ငံအား Chen ဟု တစ်ပေါင်းတည်း ခေါ်၏။ Bushell, J. R. A. S., N.S., vol. xii p. 529 ကို ရှုပါ။

ကြ၏။ ယင်းကာလ ကုန်လွန်သောအခါ မိဖုရား၏ ရင်သား၌ အနာဖြစ်ပြီး မိဖုရားသည် မိမိ ကွယ်လွန်တော့မည်ကို သိသဖြင့် မိမိ ပိုင်ဆိုင်မှုအားလုံးကို ရတနာ သုံးပါးအား လှူဒါန်းရန် မင်းကြီးထံ တောင်းပန်၏။ ဘုရင်သည် မိဖုရား၏ တောင်းပန်မှုကို ခွင့်ပြု၏။ ယင်းကူးစက်မြန်သည့် ရောဂါကြောင့် အမတ်ကြီး Dzang-blan-po^၁ ၊ ၎င်း၏ သားနှင့် အခြားလူများစွာတို့လည်း သေလွန်သွားကြ၏။ ယင်းနောက် အမတ်သည် စိတ်ဆိုးပြီး ဘုရင်အား ဤသို့ ဆို၏ ‘ဤအိုးအိမ်မဲ့လှည့်လည် သွားလာသူများ နိုင်ငံတွင်းသို့ မရောက်မီက ကျွန်ုပ်တို့၏ နိုင်ငံသည် ပျော်ရွှင် စရာကောင်းပြီး ချမ်းသာကြွယ်ဝခဲ့သော်လည်း ယခုအချိန်၌ ကံကြမ္မာ ဆိုးရွားမှု အမျိုးမျိုးသည် ကျွန်ုပ်ထံသို့ ရောက်လာနေပါ၏။ Kong-cho (မိဖုရားကြီး) ကွယ်လွန်သွားပြီ။ Dzang-blon-po (အမတ်ကြီး) ၊ ၎င်း၏သား စသူတို့လည်း ကွယ်လွန်သွားပြီ ဖြစ်၏။ ထိုဘိက္ခု (ရဟန်း)များအား တိုင်းပြည်မှ နှင်ထုတ်ပါလော့’။ သို့ဖြင့် ဘုရင်သည် တိုင်းပြည်အတွင်း ရဟန်းတစ်ပါးမျှ တိဗက်နိုင်ငံအတွင်း မရှိစေရဟု အမိန့် ထုတ်ပြန်လိုက်၏။

သို့ဖြင့် ရဟန်းများအားလုံး အနောက်ဘက်ရှိ မဟာဂန္ဓာရ^၂ အရပ်သို့ ထွက်ခွာကြရ၏။ ထိုအချိန်က စက်မက်ဖြစ်ပွားနေပြီး ဒုက္ခရောက်ကြရသဖြင့် အိန္ဒိယ ရဟန်းတော်များလည်း ဂန္ဓာရနိုင်ငံသို့ ထွက်ခွာကြရ၏။ သို့ဖြင့် ဂင်္ဂါမြစ်၏

^၁ Dzang-blan-po သည် အမတ်၏ ဘွဲ့အမည် ဖြစ်ပုံရ၏။
^၂ မြို့တော်မှာ Puruchapura ဖြစ်သည့် ဂန္ဓာရ အရပ်သည် ယနေ့ခေတ် ပက်ရှဝါ (Peshawar) ဖြစ်၏။

အတွင်း ၎င်းတို့အတွက် လုံလောက်သော ဆန်စပါးများကို လဲလှယ်ကြ၏။ Shel-tchu မြစ်ကို ဖြတ်ပြီးသောအခါ ကုန်းမြင့်များသို့ ရောက်ကြ၏။ ယင်းအရပ်၌ ဌာနေတို့က ရဟန်းတော်များအား အစားအစာများဖြင့် ကျွေးမွေးကြ၏။ ယင်းမှ ထွက်ခွာကြပြီးနောက် မြေနိမ့်ပိုင်း၌ နေသူများက ၎င်းတို့အား Chang ကျောင်းတိုက်သို့ ဖိတ်ကြားပြီး ခုနစ်ရက် ပြုစုကြ၏။ ယင်းကျောင်း၌ နေထိုင်စဉ် နာဂများက ထိုရဟန်းတို့အား ရွှေမှုန်များပြည့်နေသည့် ခွက်ကို ပြုကြ၏။ သို့ဖြစ်၍ နွေဦးရာသီ လများအတွက် စားနပ်ရိက္ခာ ဖူလုံသွားကြ၏။

Ka-sar ကျောင်းတိုက်၌ ခုနစ်ရက်ကြာ နေထိုင်ပြီးနောက် Me-skar သို့သွားသည့် လမ်းသို့ လိုက်ခဲ့ကြ၏။ Stong-nya ကျောင်းတိုက်၌ ဝေဿဝန (ဘုရားလောင်း)နှင့် သိရိမာဒေဝီ (နတ်သမီး)သည် ထိုနိုင်ငံသား အမျိုးသား အမျိုးသမီး အသွင်ဆောင်လျက် ရဟန်းတို့အား ခုနစ်ရက်ကြာ ပြုစုစောင့်ရှောက်ကြ၏။ ၎င်းတို့ ထွက်ခွာသောအခါ သိရိမာဒေဝီက ၎င်းတို့အား ရွှေထည့်ထားသည့် အိတ်တစ်လုံး ပေးလိုက်၏။

ရဟန်းများသည် တဖြည်းဖြည်း မျက်နှာနီ လူမျိုးများ၏ နိုင်ငံ (တိဗက်)သို့ နီးလာကြသော်လည်း လမ်းဆုံတစ်ခုသို့ ရောက်သောအခါ တောင်ချိုင့် တစ်ခုဘက်သို့ လိုက်သွားကြစဉ် လမ်းပျောက်သွားကြ၏။ ထိုအခါ ဝေဿဝနသည် ပစ္စည်းအပြည့်တင်ဆောင်ထားသည့် နွားလှည်းအသွင်ဖြင့် ပေါ်လာသဖြင့် ယင်းနွားလှည်းများသည် လူရှိရာသို့ သွားခြင်းဖြစ်မည်

^၁ အခြား တစ်နေရာ၌ ဖော်ပြချက်အရ ယင်းသည် ခိုတန်မြစ် ဖြစ်ကြောင်း သိရ၏။

ဟုဆင်ခြင်ပြီး ရဟန်းများသည် နွားလှည်းနောက်သို့ လိုက်ကြ၏။ ဝေဿဝနသည် မျက်နှာနီလူမျိုးတို့၏ တိုင်းပြည် (တိဗက်)ရှိ Ts'al-byi ကို ရောက်သည်ထိ လေးငါးရက်ကြာ ရဟန်းများအား ဦးဆောင် ခေါ်ယူသွားပြီးနောက် ပျောက်ကွယ်သွား၏။ ဒေသခံတို့သည် တိဗက်ဘုရင်ထံသို့ ခိုတန်နိုင်ငံမှ ရဟန်းအဖွဲ့တစ်ခု ရောက်နေကြသဖြင့် မည်သို့ ဆောင်ရွက်ရမည်ကို အကြောင်းကြားကြ၏။

ထိုအချိန်တွင် တိဗက်နိုင်ငံ၌ ဗုဒ္ဓဝါဒ စတင်ရောက်ရှိခဲ့သည့် ဘုရင်ကို ဆက်ခံသည့် ခုနစ်ဆက်မြောက် ဘုရင် ထီးနန်းစံခိုက် ဖြစ်၏။ ဤဘုရင်သည် တရုတ်ဘုရင့် သမီးအား

မိဖုရား မြောက်ထား၏။ Kong-cho အမည်ရှိ ဤမင်းသမီးသည် မျက်နှာနီလူမျိုးတို့၏ တိုင်းပြည် (တိဗက်)သို့ အခြွေအရံ ခြောက်ရာနှင့်အတူ လာခဲ့၏။ ဤမင်းသမီးမှာ တိဗက်ဘုရင်ကဲ့သို့ပင် ဗုဒ္ဓသာသနာအား ကြည်ညိုသူ ဖြစ်၏။

မိဖုရားသည် ခိုတန်နိုင်ငံမှ ရဟန်းများ Ts'al-byi အရပ်၌ ရှိနေကြောင်း ကြားသိရသောအခါ ထိုရဟန်းများအတွက် စီးရန် မြင်းများနှင့် အဝတ်အစားများ ပေးရန်နှင့် မြို့တော်သို့ ပင့်ဖိတ်ရန် ဘုရင်ထံ ခွင့်ပန်၏။ ဘုရင်က သဘောတူပြီး ရဟန်းများ ရောက်လာသောအခါ ယင်းတို့အတွက် ကျောင်းတိုက် ခုနစ်ခု တည်ဆောက်ပေး၏။

ရဟန်းများ တိဗက်မှ နှင်ထုတ်ခံရခြင်း

ယခုအချိန်၌ အန်ဆီ၊ ဂုတိ၊ ရှုလိ (An-tse, Gus-tik, Shu-lik) အရပ်မှ ရဟန်းများသည် နာမကျန်း ဖြစ်ကြသဖြင့် Bru-sha နိုင်ငံသို့ ထွက်ခွာကြ၏။ ထိုနိုင်ငံ၌ မယုံကြည်သူများ၏ နှိပ်ကွပ်ခံရသဖြင့် Tokara နှင့် Kach-mere ရဟန်းများလည်း ပြန်ရန် ပြင်ဆင်နေကြ၏။ ထိုရဟန်းများ အားလုံး အတူတူ Bru-sha သို့ လာကြသောအခါ ထိုရဟန်းများသည် တိဗက်၌ ဘုန်းကြီး ကျောင်းတိုက်များ တည်ဆောက်နေပြီး ဘုရင်မှာ ရတနာ သုံးပါးအား ကြည်ညိုသူ ဘုရားလောင်း ဖြစ်လျက် ဆင်းတုတော်များ တည်ဆောက်ကြောင်း ကြားသိကြ၏။ သို့ဖြင့် ထိုရဟန်းများသည် တိဗက်သို့ ပျော်ရွှင်စွာ ထွက်ခွာသွားကြပြီး ထိုအရပ်၌ သုံးနှစ်ကြာ ငြိမ်းချမ်း ပျော်ရွှင်စွာ နေထိုင်

^၀ ဤစာပိုဒ်ကို လွယ်ကူစွာ မရှင်းပြနိုင်။ အကြောင်းမူ ရာပါချန်ဘုရင်အား ဗုဒ္ဓဝါဒကို အထူးအားပေးခဲ့သူအဖြစ် ထင်ရှားစွာ ဖော်ပြခံရသောကြောင့်တည်း။ Bod နိုင်ငံမှ ဘိက္ခုများ နှင်ထုတ်ခံရသည်မှာ အေဒီ ၈၉၉ နန်းစံစဉ်တွင် ထည့်သွင်းသည့် ရာပါချန်ကို ဆက်ခံသူ Glang-dharma လက်ထက်၌ ဖြစ်၏။ Sarat Chandra Das (J. B. A. S., vol 1. p. 229 ၌ Glang-dharma သည် အေဒီ ၉၀၈ နှင့် ၉၁၄ အကြားတွင် ထီးနန်းတက်၏။ ရာပါချန်သည် တရုတ် အစဉ်အလာ များစွာကို တိဗက်၌ ကျင့်သုံးခဲ့သည်ဟု တိဗက်သမိုင်းတို့၌ တွေ့ရသော်လည်း ကျွန်ုပ်အနေဖြင့် ဤနေရာ၌သာ ယင်းသည် တရုတ်မင်းသမီးအား လက်ထပ်ခဲ့ကြောင်း သိရ၏။ *The Wei-thang-thu-chi* (Klaproth ဘာသာပြန်၊ စာ-၂၈) ၌ Khi-li-son-tsan သည် ယွန် (Yung)ဘုရင် Li-jung ၏ သမီးတော်အား လက်ထပ်ခဲ့သည် ဆို၏။ Kong-cho ဟူသော ဝေါဟာရမှာ တရုတ် မင်းသမီးအား ဂုဏ်ပြုခေါ်သည့် စာကားလုံးသာ ဖြစ်၏။ ကရိဆရွန် ဘုရင့် မိဖုရား၏ နာမည် အပြည့်အစုံမှာ Kin-tching Kung-chu ဖြစ်၏။ Kin-tching Kung-chu sgain-po ဘုရင့် မိဖုရား၏ အမည်မှာလည်း kong-cho ဖြစ်၏။

^၀ Bru-sha သည် တိဗက် အနောက်ပိုင်းရှိ ပါရှားနယ်စပ်မှ နိုင်ငံတစ်ခု ဖြစ်၏။

များ ဖြစ်ကြလျက် ၎င်းတို့၌ သတ္တိရှိပြီး ရဲရင့်သည့် တပ်သား သုံးသိန်းရှိသည့် စစ်တပ်ရှိပြီး ယင်းတို့သည် မဇ္ဈိမဒေသမှ တစ်ပါး (အိန္ဒိယရှိ) နိုင်ငံတိုင်းကို တိုက်ခိုက် အောင်နိုင်ကြ၏။ ၎င်းတို့သည် လူပေါင်း များစွာကို သတ်ဖြတ်ကြပြီး နိုင်ငံကို အမှိုက်သရိုက်များအဖြစ် ထားပစ်ခဲ့ကြ၏။ ယင်းနောက် ယင်း ဘုရင် သုံးပါးသည် စည်းဝေးတိုင်ပင်ကြပြီးနောက် စစ်တပ်ကို ဦးဆောင်ပြီး မဇ္ဈိမဒေသသို့ ချီတက်ကြ၏။ (သို့မဟုတ် the Li-yul. vy ကျမ်းအရ ကောသမ္မိသို့ ချီတက်ကြ၏။) ထိုအချိန် ၌ ကောသမ္မိနိုင်ငံကို ဒုဒဿ(Durdarsa)အမည်ရှိဘုရင် အုပ် ချုပ်၏။ ထိုဘုရင်ကို မွေးဖွားစဉ်က သွေးမိုး ရွာပြီး ရင်ဘတ်၌ သွေးဖြင့် ပိုင်းခြားထားသကဲ့သို့ အနီရောင် လက်နှစ်ချောင်း ဖြင့် မှတ်သားထားသည် ဆို၏။ ဤမင်း၌ အမတ်ပေါင်း ၅၀၀ ရှိပြီး စစ်သည် နှစ်သိန်း ရှိ၏။ ပါရှားဘုရင်နှင့် အခြား ဘုရင် များသည် ၎င်းတို့၏ စစ်တပ်ကို မဇ္ဈိမဘုရင်သို့ ဦးတည်လာ သောအခါ ဒုဒဿသည် ၎င်းတို့ရှိရာသို့ စစ်ကြီးနှင့်အတူ ချီ တက်သွား၏။ သုံးလကြာ တိုက်ခိုက်ပြီးနောက် ရန်သူစစ်သား တို့အား နှိပ်နင်းပြီး ဖရိုဖရဲ ဖြစ်စေ၏။

ရဟန်းများ အချင်းချင်း သတ်ဖြတ်ခြင်း

ဒုဒဿသည် မိမိ၏ အပြစ်များကို ဖြေလျော့စေရန် ဆန္ဒဖြင့် ပါဠိပုတ္တမြို့မှ တိပိဋက ကျမ်းကျင့်သည့် သီသက (Sir-sa-ka) အမည်ရှိ ရဟန်းတော်အား ပင့်ဖိတ်၏။ ၎င်း၏ အပြစ် များကို လျှောက်ပြီးသောအခါ ထိုရဟန်းက ဘုရင်အား မင်း

^၀ Wassilieff, *loc. cit.* ၌ ထိုရဟန်းအား တိပိဋက ဗဟုရုစိယဟု ခေါ်၏။ ဗဟုရုစိယ မထေရ်၏ တပည့်ဖြစ်သူ သုဘဒ္ဒ ရဟန္တာ

အောက်ပိုင်း၌ ဓမ္မကို လိုက်နာ ကျင့်သုံးမှု ဆုံးခန်းတိုင်ခဲ့ရ၏။

ဂန္ဓာရ ရဟန်းတော်များ

စစ်သားများသည် ရဟန်းတော်များအား တိဗက်နိုင်ငံအတွင်း အဆောတလျှင် လိုက်ရှာကြ၏။ ရဟန်းတော်များမှာ ရေကန် ကြီး တစ်ခု၏ အနီးသို့ ရောက်နေကြ၏။ ထိုအချိန်၌ ဇလာ ပထ (Elapatra) နဂါးမင်း^၀ သည် လူအိုအသွင် ဆောင်လျက် ရဟန်းတော်များထံ သွားပြီး အဘယ်အရပ်သို့ ကြွကြပါသ နည်းဟု မေးမြန်း၏။ ‘ငါတို့၏ ပရိက္ခရာ အသုံးအဆောင် အားလုံးကို မယုံကြည်သူတို့၏နိုင်ငံ၌ ဆုံးရှုံးခဲ့ပါ၏။ ယခုအခါ ငါတို့သည် ဂန္ဓာရနိုင်ငံသို့ သွားနေကြ၏။ ယင်း၌ လိုအပ် သည့် ပရိက္ခရာများ ရရှိမည်ဟု မျှော်လင့်ပါ၏’ဟု ဖြေကြား ကြ၏။ ဇလာပထသည် ယခင်က ရဟန်းတော်များမှာ အ ဘယ် ပစ္စည်းများ ရှိခဲ့ပါသနည်းဟု မေးသဖြင့် ရဟန်းများက မိမိတို့ ရှိခဲ့သည်များကို ပြောပြကြ၏။ ဆယ့်ငါးရက်စာ အစား အစာများ ရှိကြောင်းကိုလည်း ပြောပြကြ၏။ ‘ဤနေရာမှ ဂန္ဓာရသို့ လေးဆယ့်ငါးရက်ကြာ သွားရမည်ဖြစ်ပြီး ဤကန်ကို ပင် ပတ်ပြီး သွားကြပါ။ အရှင်ဘုရားတို့ အနေဖြင့် ဆယ့်ငါး ရက်စာ ရိက္ခာကိုသာ စီစဉ်ရပါလိမ့်မည်။ ထို့ပြင် အကြားရှိနိုင် ငံမှာ အလွန်မြင့်၏။ တောတောင် ထူထပ်၏။ သားရိုင်း တိရိစ္ဆာန် ပေါများ၏။ အဆိပ်ပြင်းသည့် မြေများနှင့် ခိုးသား

^၀ ရှေးခေတ်ကပင် နာဂ၏ နေထိုင်ရာအရပ် ပြောင်းလဲသွားသည် မှာ ထင်ရှား၏။ သက်တော်ထင်ရှား ရှိစဉ်က ဗုဒ္ဓသည် တက္က သီလ (Takchasila) ၌ သီတင်းသုံးတော်မူခဲ့ပြီး ကစ္စာယန (Ktya- yana) နှင့် ဆွေးနွေးစကား ဆိုခြင်း အကြောင်း (Dulva, xi f. 118, p. 46) မှာ ရှုပါ။

စားပြ ပေါများ၏'ဟု နဂါးမင်းက လျှောက်၏။ သို့ဖြင့် ၎င်းတို့ ၎င်း နောက်ဆုံးရက် (သေမည့်ရက်) နီလာပြီဟု ဆင်ခြင်ကြ လျက် ရဟန်းမိန်းမများရော ရဟန်းယောက်ျားများပါ စိတ် မသက်မသာ ဖြစ်သွားကြ၏။

သို့ရာတွင် ဧလာပထ (နဂါးမင်း)က ၎င်းတို့အား ခူး ထောက်လျက် 'စိတ်မကောင်း မဖြစ်ကြပါနှင့်၊ သံဃာအတွက် ကျွန်ုပ်သည် ကျွန်ုပ်၏ အသက်ကို စွန့်ပါမည်၊ ဤကန်ကို ကျွန်ုပ်၏ကိုယ်ဖြင့် တံတားလုပ်ပါမည်'ဟု ဆို၏။ ယင်းနောက် ဧလာပထသည် ဧရာမ မြေကြီးအသွင် ဖန်ဆင်း၍ ခန္ဓာကိုယ် ၎င်း၏ ရှေ့ပိုင်း (ခေါင်းပိုင်း)ကို တိဗက်နိုင်ငံဘက်ခြမ်းရှိ တောင် ထိပ်၌ ချိတ်ဆွဲလျက် အမြီးပိုင်းကို ဂန္ဓာရနိုင်ငံဘက်ရှိ တောင် ထိပ်၌ ပတ်ရစ်ပြီး လှည်းငါးစီး ယှဉ်သွားနိုင်လောက်အောင် ကျယ်သည့် တံတားတစ်ခု ပြုလိုက်၏။ တိုင်းပြည်မှ ထွက်ပြေး လာကြသည့် ရဟန်းတော်များသည် ယင်းတံတားမှ ဖြတ်ကြ သဖြင့် နဂါးမင်း၏ ကျောကုန်းမှ အရေခွံမှာ ကျွဲနွားတို့၏ ခွာ နှင့် လူတို့၏ ခြေကြောင့် ဒဏ်ရာရသည်ထိ စုတ်ပြတ်ကုန်၏။ အသားများနှင့် သွေးများ ယိုစီး၏။ အနာထဲသို့ ကျသွားသည့် လူဖြစ်စေ တိရိစ္ဆာန်ဖြစ်စေ သေဆုံး၏။ လူတိုင်း (ရေကန်ကြီး ကို) ဖြတ်ပြီးသောအခါ နဂါးဘုရင်လည်း ကွယ်လွန်၏။ ရေ ကန်မှာ ခန်းခြောက်သွားပြီး ၎င်း၏ ခန္ဓာကိုယ်မှာ တောင်ကြီး တစ်လုံးကဲ့သို့ ဖြစ်ကျန်ရစ်၏။ နောင်အခါတွင် မေတ္တေယျ ဘုရားရှင်သည် ဤလမ်းအတိုင်း ရဟန္တာငါးရာနှင့်အတူ ကြွ လာလိမ့်မည်။ ဘဝများစွာ လွန်ပြီးနောက် ဧလာပထ နဂါး လည်း ထိုအချိန်၌ ရဟန္တာအဖြစ်ကို ရောက်လိမ့်မည်။

ယခုအချိန်၌ ရဟန်းတော်များသည် ဂန္ဓာရတိုင်းပြည်သို့ ရောက်ကြသဖြင့် ထိုနေရာ၌ နှစ်နှစ်ကြာ သီတင်းသုံးနေထိုင်

ကြ၏။ ယုံကြည်သူ ဘုရင် ကွယ်လွန်၍ သုံးနှစ်မြောက်တွင် နိုင်ငံသည် ဘုရင့်သားတော် နှစ်ယောက်အကြား နှစ်ခြမ်း ကွဲသွား၏။ တစ်ယောက်မှာ (ဗုဒ္ဓဝါဒကို) ယုံကြည်ပြီး အခြား တစ်ယောက်မှာ တိတ္ထိတို့ကို ကိုးကွယ်သူဖြစ်သဖြင့် ယင်းတို့ အချင်းချင်း စစ်ပွဲဆင်နွှဲကြ၏။ ထိုအခါ ရဲရင့်ပြီး သတ္တိနှင့် ပြည့်စုံသည့် စိတ်ထားခိုင်မာသူ သာမဏေ တစ်ထောင်တို့ သည် မယုံကြည်သူ ဘုရင်နှင့် ၎င်း၏ စစ်တပ်ကို တိုက်ခိုက် ပြီး ထိုဘုရင်အား အောင်နိုင်လျက် ယုံကြည်သူ မင်းသားအား ထီးနန်း တင်ပေးကြ၏။ ငါးလကြာ ထီးနန်းစံပြီးနောက် ဤဘု ရင်အား သာမဏေတစ်ထောင်က လုပ်ကြံ သတ်ဖြတ်လိုက် ကြပြီး ဘိက္ခုတစ်ယောက်အား မင်းပြုစေ၏။ ဤဘုရင်သည် နှစ်နှစ်ကြာ အုပ်ချုပ်၏။

ထိုကာလ ကုန်ဆုံးခြင်း၌ အထက်တန်းလွှာများနှင့် ဂန္ဓာ ရ နိုင်ငံသားတို့သည် လက်နက်ကိုင်စွဲလျက် ဘုရင်အား သတ် ဖြတ်ပြီး နိုင်ငံ၌ နေထိုင်နေကြသည့် ဘိက္ခုအားလုံးကို သတ် ပစ်၏။ အံနိယ အလယ်ပိုင်း (မဇ္ဈိမဒေသ)သို့ ထွက်ပြေးသည့် ရဟန်းများသာလျှင် အသက်ဘေးမှ လွတ်မြောက်ကြ၏ ။

ထိုအချိန်၌ အာဏာထန်ပြင်းသည့် ဘုရင် သုံးယောက်ရှိ ၎င်း၏။ တစ်ယောက်မှာ အနောက်ဘက်ရှိ (ပါရှားဘုရင်)၊ တစ် ယောက်မှာ မြောက်ဘက်၌ ရှိပြီး (အခြားတစ်ယောက်မှာ တောင်ဘက်၌ ရှိ၏^၁)။ ထိုဘုရင် သုံးယောက်သည် မဟာမိတ်

^၁ The Li-yul. vy., f. 424 ၌ ရဟန်းများ အားလုံး ထွက်ပြေးကြရပြီး ဂန္ဓာရနိုင်ငံ၌ ဓမ္မဆိတ်သုံးသွားသည်ဟု ဆို၏။

^၂ Sang, vy., f. 4i8 ကျမ်း၏ အဆိုမှာ ရှုပ်ထွေးပြီး မရှင်းလင်းချေ။ Li-yul. vy., f. 424 ၌ နှစ်ယောက်သာ ဖော်ပြ၏။

ကြီးသည် မိမိကိုယ်ကို ဒဏ်ခတ်သည့်အနေဖြင့် ဇမ္ဗူဒိပ်တစ် ကျွန်းလုံးရှိ ရဟန်းတော်များအား အလုပ်အကျွေးပြုပြီး နေ့စဉ် ထိုရဟန်းများကို တောင်းပန်ရမည်ဟု ဆို၏။ ယင်းနောက် ဘုရင်သည် အိန္ဒိယရှိ ရဟန်းများအားလုံးကို ပင့်ဖိတ်သဖြင့် ရဟန်းများသည် ကောသမ္မိသို့ ဝမ်းမြောက်စွာ ကြွလာကြ သဖြင့် ရဟန်း အရေအတွက် နှစ်သိန်း ရှိ၏။ လ၏ ဆယ့်ငါး ရက်နေ့မြောက် ညတွင် ရဟန်းများသည် အာပတ်ဖြေရန် စု ရုံးကြလျက် အရှင်သီသက မထေရ်အား ပါတိမောက်ကို ရွတ် ဆိုရန် လျှောက်ထားကြ၏။ သို့ရာတွင် အရှင်သီသကမထေရ် က ‘ပါတိမောက်သည် သင်တို့အတွက် အဘယ်အကျိုး ရှိမည် နည်း။ နှာခေါင်း နားရွက် ပြတ်နေသူအား မှန်သည် အဘယ် အကျိုးရှိအံ့နည်း’ဟု ဆို၏။ ထိုအခါ ရဟန္တာ အရှင်သုရတ သည် နေရာမှ ထလျက် ခြင်္သေ့၏ အသံနှင့်တူသော အသံ ဖြင့် ‘အရှင်သီသကရဟန်း၊ အဘယ်ကြောင့် ထိုသို့ ပြောဆိုဘိ သနည်း။ တပည့်တော်သည်ကား တထာဂတ ပညတ်တော်မူ တိုင်း နေထိုင်ပါသည်’ဟု မိန့်ကြား၏။

ထိုအခါ ဘိက္ခုသီသကသည် ကြီးစွာ အရှက်ရသွားသ ဖြင့် ၎င်း၏တပည့် Agnavi က ရဟန္တာအရှင်အား ‘အရှင်ဘု ရားသည် ကျွန်ုပ်၏ ဆရာကဲ့သို့သော လေးစားခံ ပုဂ္ဂိုလ်တစ် ဦးအား ဤသို့ ပြောဆိုရဲဘိသနည်း’ ဆိုပြီး စိတ်ဆိုးလျက် တံခါး မင်းတုတ်ကို လက်နှစ်ဖက်ဖြင့် ကိုင်ပြီး ရဟန္တာအား သတ်ဖြတ်၏။ ရဟန္တာ၏ တပည့်ဖြစ်သူ ကရတ(Karata)သည်

အား ၎င်းက Angada ဟု ခေါ်၏။ သုဘဒ္ဒ ရဟန္တာ၏ တပည့် အမည်ကိုမူ ဖော်ပြထားပေ။

၄၃၀ ဗုဒ္ဓဖြစ်တော်စဉ် တိဗက်မှတ်တမ်းများ

မိမိ၏ ဆရာ ရဟန္တာကြီး သတ်ဖြတ်ခံရသည်ကို မြင်ခြင်း၌ ဒေါသမိလျှံ တောက်လျက် တုတ်တစ်ချောင်းကို ယူပြီး အရှင် သီသကအား သတ်ဖြတ်၏။ ရဟန်းများ အားလုံး စိတ်ဆိုး ဒေါသထွက်ပြီး နှစ်ခြမ်း ကွဲပြားသွားလျက် တစ်ဖက်နှင့် တစ်ဖက် အချင်းချင်း သတ်ဖြတ်ကြ၏။

နံနက် မိုးသောက်သောအခါ မင်းကြီးသည် ရဟန်းများ သေနေကြသည်ကို တွေ့မြင်ရသဖြင့် မျက်ရည်ကျ၏။ မင်းကြီးသည် ရဟန္တာ၏ အမည်နှင့် တိပိဋကရဟန်း အရှင်သီသက၏ အမည်တို့ကို ခေါ်လျက် ကျောင်းတိုက်သို့ လျင်စွာ သွား၏။ မင်းကြီးသည် ၎င်းတို့၏ အလောင်းများကို မိမိရင်နှင့် အပ်လျက် 'အို တိပိဋကအရှင်၊ အရှင်သည် သုဂတ၏ ဓမ္မရတနာကို ပိုင်ဆိုင်ခဲ့ပါ၏။ အို ရဟန္တာအရှင်၊ အရှင်သည် သုဂတ သိတော်မူသော တရားတို့ကို သိတော်မူပါ၏။ ယခု အခါ အရှင်တို့သည် ပျံလွန်တော်မူကြပါပြီ' ဟု ငိုကြွေး၏။

ည၏အရိပ်သည် ဗုဒ္ဓဓမ္မ^၁ ပတ်ဝန်းကျင်၌ ပိတ်ဖုံးနေသောကြောင့် Trayastrimcat နတ်တို့ကို အသုရာ နတ်တို့က နှိမ်နင်းသဖြင့် ထွက်ပြေးကြလျက် Asandjasattva နတ်တို့ကို ဖြတ်ကျော်ကြ၏။

ရှေ့တွင် ဖော်ပြမည့် အကြောင်းအရာမှ ဤအစုအပြုံ လိုက်သတ်ဖြတ်ချိန်တွင် Li-yul နိုင်ငံ၌ ဗုဒ္ဓဝါဒ ကွယ်ပျောက် သွားသည်ဟု အဓိပ္ပာယ် မကောက်ယူရပေ။ အကြောင်းမူ

^၁ အိန္ဒိယ၌ ဤသို့ ဗုဒ္ဓဓမ္မ ကွယ်ပျောက်ခြင်းသည် (ဤကျမ်းအရ) အေဒီ ကိုးရာစု နှောင်းပိုင်းဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရ၏။ အထက်တွင် ဖော်ပြသည့် မာဂဓ၌ ဗုဒ္ဓဝါဒ ကွယ်ပျောက်ပုံနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါ။ *Tāranātha*, p. 193 ကို ရှုပါ။

ရဟန်းများ အချင်းချင်း သတ်ဖြတ်ခြင်း ၄၃၁

Remusat ၏ ကျမ်းစာအရ အေဒီ-၉၄၀ တွင် လူအများသည် နတ်များကို ကိုးကွယ်ကြသော်လည်း အဓိကအားဖြင့် ဗုဒ္ဓကို ကိုးကွယ်ကြောင်း သိရသောကြောင့် ဖြစ်၏။

ငါးနှစ်မြောက်တွင် Yu-thien နိုင်ငံမှ တရားဟော ဆရာ များဖြစ်ကြသည့် Khian-te(အေဒီ ၉၆၇)၊ Chen-ming (ယသ) နှင့် Chen-fa (သဒ္ဓမ္မ)တို့သည် တရားရုံးသို့ ရောက်လာကြ၏။ ယင်းတို့ ဗုဒ္ဓဝါဒီ ရဟန်းတော်များ ဖြစ်သည်မှာ ထင်ရှား၏။

သို့ရာတွင် Yuen မင်းလက်ထက်၌ မူဆလင်တို့သည် ဗုဒ္ဓဝါဒအား တိုင်းပြည်မှ အပြီးအပိုင် မောင်းထုတ်လိုက်ကြ၏ ။

^၁ ခိုတန်နိုင်ငံ၏ မျက်မှောက်ခေတ် အခြေအနေကို W. H. Johnson's *report of a journey to Ilich*, J. R. G. S., vol. xxxvii pp. 1-47. တို့ကို ရှုပါ။

00000000

၄၃၆ ဗုဒ္ဓဖြစ်တော်စဉ် တိဗက်မှတ်တမ်းများ

တစ်ခုကို ဖြတ်ကျော်ရ၏။ ပန်းပွင့်၏ သက်ရှိခုနစ်မျိုး^၁ သည် ပျက်သွားပြီးနောက် ပျောက်ကွယ်သွားမည်လော၊ ပျောက်ကွယ် မသွားလော၊ မည်သည့်နေရာတွင် ပြန်လည် ဖြစ်ပေါ်မည်နည်းဟု မေးမြန်း၏။ မုန်ညင်းချုံသည် ပျက်စီးသွားလိမ့်မည်၊ သက်ရှိခုနစ်မျိုးကား အမျိုးတူ တောချုံ၏ တူညီသော အသီးများအဖြစ် အားလုံး ပြန်ပေါ်လာလိမ့်မည်ဟု ငါသည် ဖြေကြားခဲ့၏။ သို့ရာတွင် ဂေါသာလက ထိုအဖြေ မှားရမည်ဟု ဆိုပြီး ယုံကြည်ခြင်း မရှိဘဲ မုန်ညင်းချုံအနီးသို့ ချဉ်းကပ်လျက် မြေကြီးမှ ဆွဲနုတ်ပြီး လွှင့်ပစ်ခဲ့၏။ (ထိုအရပ်မှ ထွက်ခွာ၍ မကြာမီ) အခါမဲ့မိုးသည် ရွာသဖြင့် မြေကြီး စိုစွတ်ပြီး ယင်းမုန်ညင်းချုံမှာ အမြစ်များ ပြန်လည် ရှင်သန်ခဲ့ပြန်၏။ သို့ဖြင့် သက်ရှိခုနစ်မျိုးသည် အမျိုးတူ မုန်ညင်းချုံ၏ တူညီသော အသီးများအဖြစ် အားလုံး ပြန်ပေါ်လာခဲ့၏။

‘ကမ္မဂါမသို့ ငါတို့ ရောက်ကြသောအခါ ဂေါသာလသည် ဝေသိဘာယန ရသေ့ကို မြင်သဖြင့် မေးခွန်းမေးရန် အနီးသို့ ကပ်သွားပြီး “သင်သည် ပညာရှိဟု (ကိုယ့်ကိုယ်ကို) ယုံကြည်ပါသလား၊ သို့မဟုတ် ခန္ဓာကိုယ်ကို သန်းတွယ်ရုံမျှသာ ဖြစ်သလော” ဟုမေး၏။ ရသေ့ကား မဖြေ။ သို့ရာတွင် ဂေါသာလသည် ယင်းမေးခွန်းကို ထပ်ခါထပ်ခါ မေးမြန်းသဖြင့် ရသေ့သည် စိတ်ဆိုးပြီး ဂေါသာလကို သတ်ရန် တန်ခိုးကို ထုတ်၏။ သို့ရာတွင် ဂေါသာလကို သနားသဖြင့် ငါသည် ကြားဝင်

^၁ သတ္တတိလပုပ္ဖဇီဝ။ အာရုံ ခုနစ်မျိုးကို ဆိုလို၏။ ယင်းတို့ အသီးသီးသည် တစ်ခုသော သက်ရှိ ဝတ္ထု သို့မဟုတ် အသက်ကို ကိုယ်စားပြု၏။

နောက်ဆက်တွဲ (၁)

ဘဂဝတီကျမ်း၊ အတွဲ- ၁၅ (BHAGAVATI XV) မှ
ကောက်နုတ်ချက်
မဟာဝီရ (နိဂဏ္ဌနာဠပုတ္တ)နှင့်
ဂေါသာလ မက္ခလိပုတ္တတို့၏ ပတ်သက်မှုအကြောင်း
Dr. Ernst Lewmann

ဂေါသာလ မက္ခလိပုတ္တသည် နှစ်ဆယ့်လေးနှစ်ကြာ ရဟန်းအကျင့်ကို ကျင့်ပြီးသောအခါ သာဝတ္ထိမြို့နေ အိုးထိန်းသည် ဇနီး ဟာလာဟာလာ၏ အိုးတင်းကုပ်၌ နေထိုင်လျက် အာဇီဝိယ (Ājiviya) ဓမ္မကို ဟောကြား၏။ တစ်ခါသော် သာန၊ ကလန္ဒ၊ ကဏိယာရ၊ အတ္ထေဒ၊ အဂ္ဂိဝေသာယဏ၊ အဇ္ဇနဂေါမာယုပုတ္တ ဟူသော ဒိသာစရိယ ခြောက်ယောက်သည် ၎င်းထံသို့ ရောက်လာကြ၏။ ၎င်းတို့သည် ကျမ်းစာအုပ် ဆယ်မျိုးမှ -- ဆိုလိုသည်မှာ Pūvas ကျမ်းများ၌ပါသည့် အစိတ်အပိုင်း ရှစ်ခုနှင့်^၁ မဂ္ဂကျမ်းပါ အစိတ်အပိုင်း နှစ်ခုမှ^၂ -- ၎င်း

^၁ ယင်းတို့မှာ အဘယဒေဝ အဖွင့်ကျမ်းအရ *Divyam autpātam āntariksham bhaumam āngarm svaram lakshanam vyañjanaqm* တို့ဖြစ်၏။ ဤမဟာနိမိတ္တ ရှစ်မျိုးကို Mr. Lewis Rice (*Ind. Ant.* iii.) ပုံနှိပ် ထုတ်ဝေခဲ့သည့် ဘဒ္ဒြဗဟု (Bhadrabd.hu) ကျောက်စာ၌ လည်း ဖော်ပြသောကြောင့် ယင်းတို့အား မျက်မှောက် ကျမ်းစာ၌ ခြေရာခံ မတွေ့နိုင်တော့သော်လည်း ယင်းတို့သည် မူလဂျိန်း ကျမ်းစာတို့၏ အစိတ်အပိုင်းများ ဖြစ်ဖွယ်ရှိ၏။

^၂ *Gitamārga-nrttamārga-lakahianam.*

တို့၏ အယူအဆနှင့် ပတ်သက်၍ ထုတ်နုတ်လျက် ၎င်းတို့သည် ဂေါသာလ၏ လမ်းညွှန်မှုကို ဆွေးနွေးကြ၏။

ဂေါသာလကိုယ်တိုင်ကား ဖော်ပြပြီး မဟာနိမိတ္တဓမ္မ ရှစ်မျိုးမှ ၁) သမာပတ္တိ (Obtainment) ၂) အသမာပတ္တိ (Non-obtainment) ၃) သုခ (Pleasure) ၄) ဒုက္ခ (Pain) ၅) ဇာတိ (Life) ၆) မရဏ (Death) ဟူသော အခြေခံ ခြောက်မျိုးကို ယူ၏။ ဂေါသာလသည် ဓမ္မကို ဟောကြားရာ၌ မိမိကိုယ်ကို ဇိနဟု ယုံကြည်၏။ သို့ဖြင့် မဟာဝီရ၏ အကြီးဆုံးတပည့် ကုန္ဒဘူတိသည် ဆရာထံသို့ ရောက်လာပြီး ဂေါသာလ၏ ရင်းမြစ်နှင့် ဘဝအကြောင်းကို မေး၏။

မဟာဝီရက ဤသို့ ဆို၏ ‘ဂေါသာလသည် မိမိကိုယ်ကို ဇိနဟု ဆိုချေသော် မှား၏။ ဂေါသာလသည် မံခလိ (Man-khali) အမည်ရှိသော သူတောင်းစားနှင့် ယင်း၏ ဇနီး ဘဒ္ဒါ (Bhaddā) တို့၏သား ဖြစ်၏။ ယင်းသည် နွားတင်းကုပ်၌ မွေးဖွားသောကြောင့် ဂေါသာလဟု ခေါ်ခြင်းဖြစ်၏။ ဂေါသာလသည် သူ၏ ဖခင်ကဲ့သို့ပင် သူတောင်းစားသာ ဖြစ်၏။

‘ငါ့အိမ်မှာ ငါ၏ မိဘများ ကွယ်လွန်သည်ထိ နှစ်ပေါင်း သုံးဆယ် နေထိုင်ပြီးနောက် ငါသည် အိုးအိမ်ကို စွန့်ပြီး ရသေ့ရဟန်း ပြုခဲ့ပြီးနောက် ဒုတိယမြောက်နှစ်တွင် ရာဇဂြိုဟ် မြို့၌ နေထိုင်လျက် ရာဇဂြိုဟ်မြို့အနီးရှိ တန္တုဝါယသာလာ (Tantuvāya-sālā) တွင် လဝက်ကြာ အဓိဋ္ဌာန်ဖြင့် မစားမ

၁ ဤဖော်ပြချက်အား အတည်ပြုသည့် ဖော်ပြချက်တစ်ရပ်ကို Pali Text Society တွင် ပါမောက္ခ Jacobi ထုတ်ဝေသော အာစာရ် (Ācārāṅga) ကျမ်း၊ အတွဲ- ၂၊ စာ-၁၅ တွင် တွေ့ရ၏။

သောက် ကျင့်ခဲ့၏။ ထိုအချိန်၌ ဂေါသာလလည်း ထိုအရပ်သို့ ပင် သာမန် သူတောင်းစား အဖြစ်ဖြင့် ရောက်လာခဲ့၏။

‘နောင်တစ်ချိန် မြို့သား ဝိဇယသည် ၎င်း၏ အိမ်တံခါးမှ ဆွမ်းကို ငါအလှူခံသည်ကို အကြောင်းပြု၍ အလွန်ပျော်ရွှင်သွားသောအခါ ဂေါသာလသည် ငါ့တပည့် ဖြစ်လိုသော ဆန္ဒဖြင့် ငါ့ထံသို့ လေးစားစွာ ချဉ်းကပ်ခဲ့၏။ သို့ရာတွင် ငါ သည် ၎င်းအား ငြင်းဆိုပြီး များမကြာမီ ကောလ္လာဂ (Kollāga) ရွာသို့ ထွက်ခွာသွား၏။ ယင်းရွာတွင် ဗဟုလပုဏ္ဏား အိမ်မှ ဆွမ်းကို ငါခံယူစဉ် ဂေါသာလလည်း တိုက်ဆိုင်စွာ ထိုရွာသို့ ရောက်လာလျက် ထိုရွာ၌ ငါ ရှိနေသည်ကို ကြားသဖြင့် ငါ့ထံသို့ တစ်ဖန် ရောက်လာပြီး ထပ်မံ တောင်းဆို၏။ တောင်းပန်ချက်ကို ငါလက်ခံခဲ့သဖြင့် ဈေးမြေ(ပဏိယဘူမိ)၌ လာဘ၊ အလာဘ၊ သုခ၊ ဒုက္ခ၊ ပသန္နာ၊ နိန္ဒာတို့ကို မျှဝေ ခံစားလျက် ခြောက်နှစ်ကြာ အတူနေထိုင်ခဲ့ကြ၏။

‘တစ်ခါသော် အလွန်ခြောက်သွေ့သော နွေနှောင်းရာသီ အစပိုင်းကာလ၌ ငါတို့ နှစ်ယောက် အတူတကွ သိဒ္ဓထဂူမ (Siddha-thaggāma)မြို့မှ ကုမ္မဂါမ (Kummagāma)မြို့သို့ သွားခဲ့ကြ၏။ လမ်းခရီးတွင် အလွန်တောက်ပသည့် အခြေအနေဖြင့် သစ်ရွက်များ ပန်းများနှင့် ဖုံးလွှမ်းနေသည့် တောချုံကြီး

၁ အကယ်၍ မဟာဝီရ၏ ဖော်ပြချက်ကို ယုံကြည်ရသော မှတ်တမ်းအဖြစ် လက်ခံလျှင် တန္တုဝါယခန်းမကို ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ရသေ့ရဟန်းများ အတွက်သာ အသုံးပြုသည် မဟုတ်ဘဲ ရောက်လာသူ အားလုံးအတွက် ဖွင့်ထားသော နေရာဖြစ်ကြောင်း ကျွန်ုပ်တို့ ယူဆနိုင်၏။

သို့ ငါသည် သင့်ဆရာအား ငါ့တန်ခိုးဖြင့် လောင်ကျွမ်းစေအံ့။ သို့သော် သင်မူကား ထို (ပုဂ္ဂိုလ်များ)အား အကြံပြုသူကဲ့သို့ ဘေးကင်းလိမ့်မည်။ ဒီအကြောင်းကို သင့်ဆရာ ဉာယပုတ္တကို ပြောပါ။

အာနန္ဒသည် ထိုစကားလုံးများအား ထိတ်လန့် ကြောက်ရွံ့သွားပြီး ထိုစကား အားလုံးကို မဟာဝီရအား အလုံးစုံ ပြောပြ၏။ ထိုစဉ်က မဟာဝီရသည် မြို့အပြင်ဘက် ကောဠယစေတီအနီး၌ နေထိုင်၏။ အာနန္ဒက ဆရာအား ဂေါသာလသည် လူတိုင်းအား လောင်ကျွမ်းစေနိုင်သော စွမ်းရည်ကို အမှန်တကယ် ပိုင်ဆိုင်ပါသလောဟု မေး၏။ မဟာဝီရက လောင်ကျွမ်းစေနိုင်သည်ဟု ဖြေ၏။ မဟာဝီရက ဤသို့ ဆို၏ ‘ဂေါသာလသည် ဘုန်းတန်ခိုး ကြီးသည့် အရဟန္တများကိုကား နာကျင်အောင် မလုပ်နိုင်။ အကြောင်းမူ ၎င်းတို့၏ တန်ခိုးမှာ ဂေါသာလ၏ တန်ခိုးထက် ကြီးမားသဖြင့် ဂေါသာလ၏ တန်ခိုးကို ချုပ်ကိုင်နိုင်သောကြောင့် ဖြစ်၏။ သို့ရာတွင် ငါတို့၏ နိဂဏ္ဌ ပရိဗိုဇ် တစ်ဦးတလေမျှ နောင်အခါတွင် ဂေါသာလနှင့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာတို့ကို ဆွေးနွေးကြတော့မည် မဟုတ်။ အကြောင်းမူ ဂေါသာလသည် ငါတို့ အယူဝါဒကို ပြောင်းပြန်လှန်ပစ်သောကြောင့် ဖြစ်၏။

အာနန္ဒသည် ဤအကြောင်းအရာကို အခြား နိဂဏ္ဌ ပရိဗိုဇ်များနှင့် ပြောဆိုနေစဉ် ဂေါသာလသည် ၎င်း၏ အာဇီဝကများနှင့်အတူ မြို့မှ ထွက်လာပြီး မဟာဝီရထံ ချဉ်းကပ်၍ ဤသို့ ဆို၏ ‘အို အရှင်ကာသဝ၊ သင်သည် ငါ့အား ငါ့တပည့်ဟု ခေါ်ဝေါ်ခြင်းမှာ မှန်ကန်ခဲ့ပါ၏။ သို့ရာတွင် ဤသင်၏ တပည့်သည် ခြိုးခြံစွာ ကျင့်ကြံမှုကြောင့် ကိုယ်တိုင် လွတ်မြောက်သွားပြီ ဖြစ်၍ သူ(သင့်တပည့် ဂေါသာလ)သည်

ပြီး ရသေ့၏ တန်ခိုးကြောင့် ပူနေသော မီးလျှံကို ငါ၏ အေးသော မီးလျှံဖြင့် ငြိမ်းစေခဲ့၏။ ရသေ့သည် ငါ၏ တန်ခိုးကြောင့် ၎င်း၏ တန်ခိုး သက်ရောက်မှု မရှိကြောင်း သိမြင်သောအခါ ရသေ့က “ငါ သိပြီ၊ ငါ သိပြီ”ဟု ဆို၏။ ဂေါသာလသည် ရသေ့ အဘယ်ကို ဆိုလိုသည်ကို စဉ်းစားလျက် ထိုအကြောင်းကို ငါအား မေးသဖြင့် ၎င်း (ဂေါသာလ)အား ငါ၏ ကမ္မဋ္ဌာန်း တန်ခိုးဖြင့် ကယ်တင်ခဲ့ကြောင်း သိသွားခဲ့၏။ တစ်စုံ တစ်ခုသော အကြောင်းကြောင့် ဂေါသာလသည် ဤဖြစ်ရပ်ကို ကြောက်လန့်သွားပြီး ၎င်းကိုယ်တိုင် ယင်းသို့သော တန်ခိုးကို မည်သို့ ရနိုင်သည်ကို သိလိုခဲ့၏။ ငါသည် တန်ခိုးအတွက် လိုအပ်သော တင်းကျပ်သည့် စည်းကမ်းကို ဂေါသာလအား ရှင်းပြသဖြင့် ဂေါသာလသည် ယင်းကို လိုက်နာဆောင်ရွက်ရန် စဉ်းစား ဆုံးဖြတ်၏။

‘တစ်ခါသော်’ သိဒ္ဓတ္ထဂါမမြို့သို့ ငါတို့ ပြန်လာကြစဉ် မုန်ညင်းချုံ ရှိသည့်နေရာကို ဖြတ်ကြပြန်သဖြင့် ငါ၏ ဖော်ပြချက် မှားယွင်းသည်မှာ သေချာကြောင်း ငါ့အား သတိပေး၏။ ငါကမူ ၎င်းအား မိုးတစ်ကြိမ် ရွာလိုက်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် မုန်ညင်းချုံနှင့် ပတ်သက်၍ ငါ ကြံပြောသော စကား မှန်လိမ့်မည် ဖြစ်ကြောင်း ဖြေကြားပြီးနောက် ထိုနည်း အတိုင်းပင် ယေဘုယျအားဖြင့် သစ်ပင်တို့သည် ပြန်လည် ရှင်သန်သည့် ပြောင်းလဲမှု ဖြစ်လိမ့်မည်ဟု ထပ်လောင်း၍ ပြောခဲ့၏။ ဂေါသာလသည် တစ်ဖန် ယင်းကို မယုံကြည်ပေ။

၀ ရက်အတန်ငယ် ကြာပြီးနောက်၊ အကြောင်းမူ ရှေ့တွင် တွေ့ရမည် ဖြစ်သည့်အတိုင်း အပွင့်သည် အသီးအဖြစ်သို့ တိုးတက်ပြီး ဖြစ်နေသောကြောင့်ဟု ဆိုလို၏။

သို့ဖြင့် မှန်ညင်းပင်ဆီသို့ ပြန်လှည့်ပြီး သစ်ပင်ကို နှစ်ခြမ်းခြမ်းလျက် အခွံကို ခွာလိုက်၏။ ဂေါသာလသည် သက်ရှိ ခုနစ်မျိုးကို ရေတွက်ပြီးသောအခါ ချက်ချင်းပင် ထိုနည်း အတိုင်း (သစ်ပင်များ သာမက) သက်ရှိ သတ္တဝါအားလုံးလည်း ပြန်လည် ရှင်သန်သည့် ပြောင်းလဲမှု ဖြစ်နိုင်သည်ဟူသော ယူဆချက်ကို ရရှိသွား၏။

‘ဤသည်ကား ဂေါသာလ၏ ပြန်လည်ရှင်သန်ခြင်းဖြင့် ပြောင်းလဲမှု အယူအဆ ဖြစ်၏။ ထိုအချိန်မှ စ၍ ဂေါသာလသည် ငါ့ထံမှ ထွက်ခွာသွား၏။ ခြောက်လကြာပြီးနောက် ဂေါသာလသည် ပြင်းထန်သည့် စည်းကမ်းများကို လိုက်နာခြင်းဖြင့် တန်ခိုး စွမ်းအင်ကို ရရှိသွားလျက် ယခု (မကြာမီက)မူ ကား ဒိသာစရိယ ခြောက်ယောက်သည် ၎င်း၏ လမ်းညွှန်မှုကို ခံယူကြ၏။ သို့ရာတွင် သူ့ကိုယ်သူ ဇိနဟု ယုံကြည်နေခြင်းသည်ကား မှားယွင်း၏။’

ဂေါသာလ မှားယွင်းသည် ဟူသော မဟာဝီရ၏ ဖော်ပြချက်ကြောင့် မဟာဝီရနှင့် ဂေါသာလတို့၏ ပြိုင်ဆိုင်မှုသည် မြို့တွင်း (သာဝတ္ထိမြို့)၌ ကျော်ကြားသွား၏။ ဂေါသာလသည် ထိုအကြောင်းကို ကြားသောအခါ ယင်းသည် မဟာဝီရအား ဆန့်ကျင်သည့် လုပ်ရပ်တစ်ခုကို စီမံရန် ဆုံးဖြတ်လိုက်၏။ အာနန္ဒအမည်ရှိ မဟာဝီရ၏ တပည့်တစ်ဦးသည် ဟာလာဟလာ၏ အိုးဈေးတန်း၌ အာဇီဝကတို့၏ ထုတ်ပြန်ချက်တစ်ရပ်ကို ဖြန့်ဝေသောအခါ ဂေါသာလသည် အာနန္ဒအား ဥပမာတစ်ခု ပေးမည်ဟုဆိုပြီး မိမိထံသို့ ခေါ်ယူ၏။ အာနန္ဒဝင်သွားသောအခါ ဂေါသာလက ဤသို့ ဆို၏ ‘ရှေးယခင်အခါများတွင် ကုန်သည်အချို့သည် ကုန်ပစ္စည်းများနှင့် တောအုပ်တစ်ခုကို ဖြတ်ကျော်ခဲ့ကြ၏။ အတန်ကြာသော် ယင်းတို့

သည် ရေပြတ်လပ်မှုကြောင့် အားအင် ကုန်ခန်းလာသော်လည်း သောက်ရေကို ရှာမတွေ့နိုင်ဘဲ ရှိကြ၏။ နောက်ဆုံးတွင် ၎င်းတို့သည် လေးမျိုးအပြားရှိသော ပရွက်ဆိတ် တောင်ပို့ကြီး ကို တွေ့ကြ၏။ ပထမ အစိတ်အပိုင်းကို ဖွင့်လိုက်ခြင်း၌ ယင်းတို့သည် ရေကို အလုံအလောက် ရရှိသွားကြ၏။ ဒုတိယ အစိတ်အပိုင်းကို ဖွင့်လိုက်စဉ် ငွေ အမြောက်အများကို ရရှိကြ၏။ တတိယ အစိတ်အပိုင်းမှ ရတနာ အမြောက်အများကို ရရှိကြ၏။ ၎င်းတို့အနေဖြင့် ဆင်စွယ် တွေ့မည်ဟု မျှော်လင့်ထားသည့် လေးခုမြောက် အစိတ်အပိုင်းကို မဖွင့်မီ ၎င်းတို့အထဲမှ အမြော်အမြင်ရှိသူ လူတစ်ယောက်က နောက်ထပ် ဆက်မဖွင့်သင့်တော့ကြောင်း၊ အစိတ်အပိုင်း သုံးခုမျှ ဖွင့်လျှင် လုံလောက်ပြီဖြစ်ကြောင်းနှင့် လေးခုမြောက် အစိတ်အပိုင်းမှာ ဆိုးရွားမှုတစ်ခုနှင့် ကြုံလာနိုင်ကြောင်း အကြံပြု၏။ အခြားပုဂ္ဂိုလ်များမှာ ယင်း၏ အကြံပြုချက်ကို နားမထောင်ဘဲ လေးခုမြောက် အစိတ်အပိုင်းကို ဆက်လက်၍ ဖွင့်ကြသဖြင့် ကြောက်မက်ဖွယ် ဧရာမ မြွေနဂါးနှင့် တွေ့ကြ၏။ ထိုမြွေနဂါး၏ မျက်လုံးမှ ထွက်သော မီးလျှံကြောင့် အကြံပြုသူမှ တစ်ပါး ကျန်ပုဂ္ဂိုလ်အားလုံး ခဏချင်း လောင်ကျွမ်းကုန်၏။ ယင်း အမြော်အမြင်ရှိသူသည် နတ်သမီး (မြွေနဂါး) ၏ နှစ်သက်မှုကြောင့် ဘေးကင်းစွာ အိမ်သို့ ပြန်ရောက်ပြီး ချမ်းသာ သွား၏။ အာနန္ဒ၊ ထိုအတူပင် သင့်ဆရာ ဉာယပုတ္တ (မဟာဝီရ)သည် ၁) ရသေ့ရဟန်း ပြုခြင်း၏ ကုသိုလ် ၂) ကြီးမြတ်သော ကျော်ကြားမှုနှင့် ၃) လူလောက နတ်လောက၌ များပြားသော နောက်ပါ အခြွေအရံများကို ရရှိပြီး ဖြစ်၏။ သို့ရာတွင် အကယ်၍ သင့်ဆရာသည် ငါ့အား ယှဉ်ပြိုင်မည် ဆိုလျှင် မြွေနဂါးသည် လူအားလုံးကို လောင်ကျွမ်းစေသကဲ့

ထွက်ခွာလျက် မလ္လာရာမ (Mallarāma)၏ ကိုယ်ဖြစ်သော စေတီသို့ ဝင်ရောက်ပြီး အာကာသအတွက် နှစ်ဆယ့် တစ်နှစ်ကြာ နေထိုင်၏။

(၃) တတိတ ပြောင်းလဲမှုအဖြစ် ငါသည် စမ္မာမြို့ အပြင်ဘက် Mallarāma ၏ ကိုယ်ဖြစ်သော အင်္ဂမန္ဒိရ စေတီ အနီးမှ ထွက်ခွာလျက် မဏ္ဍိယ၏ ကိုယ်ဖြစ်သည့် စေတီသို့ ဝင်လျက် အာကာသအတွက် နှစ်ပေါင်း နှစ်ဆယ် ကြာ နေထိုင်၏။

(၄) စတုတ္ထပြောင်းလဲမှုအဖြစ် ငါသည် ဗာရာဏသီမြို့ ပြင်ဘက် မဏ္ဍိယ၏ ကိုယ်ဖြစ်သည့် ကာမဟာဝဏ စေတီ အနီးမှ ထွက်ခွာလျက် ရောဟ၏ ကိုယ်ဖြစ်သည့် စေတီသို့ အာကာသအတွက် ဆယ့်ကိုးနှစ် ဝင်ရောက်ခဲ့၏။

(၅) ပဉ္စမ ပြောင်းလဲမှုအဖြစ် ငါသည် အာလဘိယာမြို့ ပြင်ဘက် ရောဟ၏ ကိုယ်ဖြစ်သည့် ပန္နကာလဂ စေတီ အနီးမှ ထွက်ခွာလျက် ရောဟ၏ ကိုယ်ဖြစ်သည့် စေတီသို့ အာကာသအတွက် ဆယ့်ရှစ်နှစ် ဝင်ရောက်ခဲ့၏။

(၆) ဆဋ္ဌမ ပြောင်းလဲမှုအဖြစ် ငါသည် ဝေသာလီမြို့ ပြင်ဘက် ဘာရဒ္ဒါယီ၏ ကိုယ်ဖြစ်သည့် ကဏ္ဍိယာန စေတီ အနီးမှ ထွက်ခွာလျက် အဇ္ဈနဂ၏ ကိုယ်ဖြစ်သည့် စေတီသို့ အာကာသအတွက် ဆယ့်ခုနစ်နှစ် ဝင်ရောက်ခဲ့၏။

(၇) သတ္တမ ပြောင်းလဲမှုအဖြစ် ငါသည် အဇ္ဈနဂ၏ ကိုယ်ဖြစ်သည့် သာဝတ္ထိမြို့ ဟာလာဟလာ၏ အိုးဈေးမှ ထွက်ခွာလျက် ဂေါသာလ မံခလိပုတ္တ၏ ကိုယ်သို့ ဆယ့်ခြောက်နှစ် ဝင်ရောက်ခဲ့၏။

‘သို့ဖြစ်၍ ငါ၏ ယူဆချက်အရ ငါသည် နှစ်ပေါင်း ၁၃၃ နှစ်ကြာ ကာလအတွင်း ပြောင်းလဲမှု ခုနစ်မျိုးကို ပြည့်စုံစေခဲ့

ကွယ်လွန်ပြီးနောက် နတ်ဘုံ၌^၁ ပြန်လည် မွေးဖွားပြီး ဖြစ်၏။ မူလအားဖြင့် ဥဒါယီ ကုဏ္ဍိယာယဏိယ ဖြစ်ပြီးနောက် ငါသည် (နောက်ဆုံး ပြောင်းလဲမှုအနေဖြင့်) အဇ္ဈန ဂေါယမ ပုတ္တ၏ ကိုယ်ခန္ဓာကို စွန့်ခွာလျက် ဂေါသာလ မန်ခလိပုတ္တ အဖြစ်သို့ ဝင်ရောက်ပြီး ငါသည် ငါ၏ ဤခုနစ်ခုမြောက် သော ခန္ဓာကိုယ်ကို ထိန်းသိမ်းထားပါ၏။ အို အရှင်ကာသဝ၊ ငါ၏ တရားဓမ္မအရ နောက်ဆုံး ပန်းတိုင်သို့ ရောက်ပြီးသော ရောက်မည်ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်အားလုံးသည် မဟာကပ်ပေါင်း ရှစ်ဆယ့်လေးသိန်း၊ (ယင်းနောက်) နတ် ခုနစ်ဘဝ၊ ဝေဒနာမဲ့ သတ္တဝါ ခုနစ်ဘဝ၊ ဝေဒနာရှိ သတ္တဝါ ခုနစ်ဘဝ၊ ပြန်လည် ရှင်သန်ခြင်းဖြင့် ကိုယ်ခန္ဓာ ပြောင်းလဲမှု ခုနစ်ဘဝကို ဖြတ်ကျော်ပြီး ဖြစ်ရမည်၊ ဖြတ်ကျော်ရလိမ့်မည်။ ထိုကာလအတွင်း တဖြည်းဖြည်း ကံပေါင်း ငါးသိန်း၊ ခြောက်သောင်း၊ ခြောက်ရာ သုံးခုသော ကံတို့၏အကျိုးကို ခံစားပြီးနောက် ယင်းတို့ အားလုံးသည် နောက်ဆုံး ပန်းတိုင်သို့ ရောက်လိမ့်မည်။

ဂင်္ဂါမြစ်သည် အောက်ပါ အတိုင်းအရှည်ရှိ၏ -- အရှည် ယူဇနာ ၅၀၀၊ အကျယ် ယောဇနာဝက်၊ အနက် လေးအပြန် ၅၀၀ ရှိ၏။

ထိုပမာဏရှိ ဂင်္ဂါမြစ် ခုနစ်ခုသည် မဟာဂင်္ဂါတစ်ခု မဟာဂင်္ဂါ ခုနစ်ခုသည် သာဒီဏဂင်္ဂါ တစ်ခု

^၁ ငြင်းခုံမှုမှာ အလွန်ကြီး မရှင်းလင်းသော်လည်း အလွန်အလွန် ကောင်းမွန်၏။ ဂေါသာလသည် မဟာဝီ၏ တပည့်ဟု ခေါ်ခြင်းကို လက်ခံ၏။ အကြောင်းမူ ယင်းမဟာဝီ၏ တပည့်ဖြစ်ခဲ့သော ယခင် ကိုယ်ခန္ဓာကို အမှတ်တမဲ့ ယခုအချိန်၌ ရရှိထားဆဲ ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

သာဒီဏဂင်္ဂီ ခုနစ်ခုသည် မချူဂင်္ဂီ တစ်ခု
မချူဂင်္ဂီ ခုနစ်ခုသည် လောဟိယဂင်္ဂီ တစ်ခု
လောဟိယဂင်္ဂီ ခုနစ်ခုသည် အဝတီဂင်္ဂီတစ်ခု
အဝတီဂင်္ဂီ ခုနစ်ခုသည် ပရမာဝတီ ဂင်္ဂီတစ်ခု

ငါ၏ အယူအဆရ နောက်ဆုံး ဂင်္ဂီမြစ်သည် ဂင်္ဂီမြစ်
ပေါင်း ၁၁၇၆၄၉^၁ ရှိ၏။ အကယ်၍ တစ်လုံးစီသော သဲများ
ကို လွှင့်ပစ်နိုင်ခဲ့မည် ဆိုလျှင် ထိုမျှများပြားသော ဂင်္ဂီမြစ်များ
၏ သဲပမာဏ ကုန်သွားခြင်းအတွက် လိုအပ်သော အချိန်
ကာလသည် သရ တစ်ခု ဖြစ်လိမ့်မည်။ ယင်းသို့သော သရ
ပေါင်း သုံးသိန်းကာလသည် မဟာကပ်ကာလ တစ်ခု၊ မဟာ
ကပ်ပေါင်း ၈၄၀၀၀ သည် မဟာမာဏသ ကပ်တစ်ခု ဖြစ်၏။

‘(သက်ရှိတို့သည် အဆုံးမဲ့ မွေးဖွားခြင်း ကုန်လွန်ပြီးသော်
အောက်ပါ အစဉ်အတိုင်း ပြန်လည် မွေးဖွားလိမ့်မည်) --

- (၁) နတ်အဖြစ် အထက် မာဏသ၌
- (၂) အင်အားကြီး သတ္တဝါအဖြစ် ပထမဆုံး အကြိမ်
- (၃) နတ်အဖြစ် အလယ် မာဏသ၌
- (၄) အင်အားကြီး သတ္တဝါအဖြစ် ဒုတိယ အကြိမ်

^၁ ဂင်္ဂီမြစ်အမျိုးမျိုး ဖော်ပြချက်မှာ သရ၊ မဟာကပ္ပ၊ မဟာမာဏသ
ဟူသော အချိန်ကာလများ၏ ကျယ်ပြောမှုအတွက် ခန့်မှန်ခြေ
ကို ဖော်ပြရန် ဥပမာအဖြစ် ဖော်ပြခြင်းသာ ဖြစ်၏။ သရ (Sara)
ဟူသော ဝေါဟာရနှင့် ပတ်သက်၍ -- ဆိုလိုသည်မှာ အိန္ဒိယရှိ
လူအများ နှစ်သက်စေရန် အချိန်ကာလ ကျယ်ပြောခြင်းကို
ဖော်ပြခြင်းအတွက် ရှိန်းဝါဒီတို့ အသုံးပြုခဲ့သော အလားတူ
စကားလုံး တစ်ခု ရှိ၏။ ယင်းမှာ သာဂရောဝမ (Sāgaro-vama)
‘ပင်လယ် နှင့် တူသောအခါ’ ကာလ ဖြစ်၏။

- (၅) နတ်အဖြစ် အောက် မာဏသ၌
- (၆) အင်အားကြီး သတ္တဝါအဖြစ် တတိယ အကြိမ်
- (၇) နတ်အဖြစ် အထက် မာဏသုတ္တဝံ၌
- (၈) အင်အားကြီး သတ္တဝါအဖြစ် စတုတ္ထ အကြိမ်
- (၉) နတ်အဖြစ် အလယ် မာဏသုတ္တဝံ၌
- (၁၀) အင်အားကြီး သတ္တဝါအဖြစ် ပဉ္စမ အကြိမ်
- (၁၁) နတ်အဖြစ် အောက် မာဏသုတ္တဝံ၌
- (၁၂) အင်အားကြီး သတ္တဝါအဖြစ် ဆဋ္ဌမ အကြိမ်
- (၁၃) နတ်အဖြစ် ဗမ္မလောဂ၌
- (၁၄) အင်အားကြီး သတ္တဝါအဖြစ် သတ္တမ အကြိမ်

အင်အားကြီး သတ္တဝါအဖြစ် ဖော်ပြပါ နောက်ဆုံးဘဝ
တွင် ငါ့ကိုယ်တိုင် ငါ့ဘဝ ငယ်စဉ်ကပင် ဘာသာရေးအတွက်
အိုးအိမ်ကို စွန့်ခဲ့၏။ ယင်းနောက် အလုံးစုံကို သိသောဉာဏ်^၁
ကိုရလျက် ပြန်လည်ရှင်သန်ခြင်းဖြင့် ခန္ဓာကိုယ်၏ ပြောင်းလဲ
မှု ခုနစ်မျိုးကို ဟောကြားခဲ့၏။

- (၁) ပထမ ပြောင်းလဲမှု အဖြစ် ရာဇဂြိုဟ်မြို့ အပြင်ဘက်
ဥဒါယီ ကုဏ္ဍိယာယဏ၏ ကိုယ်ဖြစ်သည့် မဏ္ဍိကုတ္တိ စေ
တီအနီးမှ ထွက်ခွာလျက် စဏေဇ္ဇဂ (Enejjga) သို့ဝင်ပြီး
နှစ်ဆယ့် နှစ်နှစ် နေထိုင်ခဲ့၏။
- (၂) ဒုတိယ ပြောင်းလဲမှုအဖြစ် ဥဒ္ဒဏ္ဍပုရမြို့ အပြင်ဘက်
Enejjga ၏ ကိုယ်ဖြစ်သည့် စန္ဒောယရယဏ စေတီအနီး

^၁ သံခါဏံ (Samkhāṇam)။ ဤဝေါဟာရသည် အာဇီဝကတို့၏ ဧက
ဝလိဉာဏ (Kevaliñāna)နှင့် ရှိန်းတို့၏ ဖော်ပြပါ ဝေါဟာရနှင့်
တန်ဖိုး တူပုံရ၏။

၄၄၈ ဗုဒ္ဓဖြစ်တော်စဉ် တိဗက်မှတ်တမ်းများ

သည် တပည့်တော်အား ဤသို့ ဖြေကြားခဲ့ပါ၏ --

မင်းကြီး၊ တန်ခိုးဟူသည် မရှိ။ စွမ်းနိုင်သူမည်သည် မရှိ။ နည်းလမ်း မရှိ။ အကြောင်း မရှိ။ သတ္တဝါတို့အား တပ်မက်ခြင်းအတွက် အကြောင်းတရား မရှိ။ သတ္တဝါတို့ စင်ကြယ်ခြင်းအတွက် အကြောင်းတရား မရှိ။ မောက္ခကို မရနိုင်သေးသည့် သက်ရှိအားလုံး၌ စွမ်းရည်ဟူ၍ မရှိ။ ရန်သူဟူ၍ မရှိ။

အားလုံးကို တူညီသော အရေအတွက်နှင့် ဒုက္ခကို ဖြစ်စေ သူခကိုဖြစ်စေ တွေ့ကြုံခံစားသော ထိုဘဝအခြေအနေခြောက်မျိုးဖြင့် ချည်နှောင် ထား၏။

-- တစ်ဖန် (မင်းကြီးက) ဗုဒ္ဓအား လျှောက်ထား၏။ အခါတစ်ပါး၌ တပည့်တော်သည် သဗ္ဗယဝေရတ္တိပုတ္တ (Sanjayin Vairattiputra)ထံသို့ သွားပြီး ဤမေးခွန်းကို မေးလျှောက်ခဲ့ပါ၏။ သဗ္ဗယ ဝေရတ္တိပုတ္တသည် တပည့်တော်အား ဤသို့ ဖြေကြားခဲ့ပါ၏ --

မင်းကြီး၊ သမဏပြုခြင်းအတွက် မြင်သာသည့် အကျိုးတရား ရှိပါ၏။ ထိုစကားသည် ထိုအတိုင်း မှန်ပါ၏လောဟု တပည့်တော် (မင်းကြီး)က (ထပ်၍) မေးပါ၏။ ၎င်းက 'မှန်ပါ၏။ အမှန်တရားသည် ထိုအတိုင်း ဖြစ်၏။ ထိုအရာသည် ထိုအရာနှင့် ခြားနား၏။ ထိုအရာသည် မခြားနား။ ယင်းသည် မခြားနားသည်လည်း မဟုတ်။ မင်းကြီး၊ သမဏပြုခြင်း အတွက် မြင်သာသော အကျိုးတရား မရှိ' ဖြေကြားပါ၏။ ယင်းသည် အမှန်တရားလောဟု တပည့်တော်က မေး၏။ ၎င်းက ထိုအတိုင်း ဖြစ်သည်ဟု ဖြေ၏။ (စသည် -- အထက်ပါ အတိုင်း) မင်းကြီး၊ သမဏပြုခြင်းအတွက် မြင်သာသော အကျိုးတရား မရှိ။ ယင်းသည် အမှန်တရားလောဟု ကျွန်ုပ် မေး၏။ ၎င်းက ထိုအတိုင်း ဖြစ်သည် ဟု ဖြေ၏။

နောက်ဆက်တွဲ (၂)

၄၄၅

ပြီးဖြစ်၏။ ယင်းသို့ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သင့် (မဟာဝီရ)အနေဖြင့် ငါ့အား သင်၏ တပည့်ဟုခေါ်မူ မှန်ကန်ပါ၏' ဆို၏။

ဝတ္ထုကြောင်းမှာ နောက်ဆက်တွဲ ဖြစ်ရပ်များ၊ ဂေါသာလကွယ်လွန်ခြင်း၊ ရှည်လျားသော ယင်း ဘဝများစွာတို့၌ ယင်း၏ ဒဏ်ခတ်မှုများကို ဆက်လက် ဖော်ပြ၏။ သို့ရာတွင် ၎င်း၏ ဓမ္မအကြောင်းကို နောက်ထပ် ဖော်ပြခြင်း မရှိတော့ချေ။

နောက်ဆက်တွဲ (၂)

သာမညဖလသုတ်၏ တရုတ်မူ နှစ်ခု၌ တွေ့ရသည့် ဒိဋ္ဌိဆရာကြီး ခြောက်ယောက်၏ အယူအဆများကို ယှဉ်တွဲပြထား၏

By Bunyiu Nanjio, Esq.

No, 545. Chin. Bud. Tripit., kh. 17, f. 1 (A.D. 412-413).
(ပထမမူ အေဒီ ၅-ရာစု)

ဗုဒ္ဓသည် မင်းကြီးအား ဤသို့ ဆို၏ 'သင်သည် ဤမေးခွန်းကို အခြားသော သမဏ သို့မဟုတ် ဗြဟ္မဏတို့အား မေးမြန်း ပြီးပြီလော'။

မင်းကြီးက ဗုဒ္ဓအား ဤသို့ ဆို၏ 'တပည့်တော်သည် ယခင်က သမဏ သို့မဟုတ် ဗြဟ္မဏတို့ ရှိရာသို့ သွားဖူးပြီး ယင်းတို့အား ဤမေးခွန်းမျိုးကို မေးဖူးပါ၏။ အခါတစ်ပါး၌ တပည့်တော်သည် ပူရဏကဿပထံသို့ ချဉ်းကပ်၍ သမဏပြုခြင်း၏ အကျိုးကို မေးလျှောက်သောအခါ --

ပူရဏကဿပသည် ဤသို့ ဖြေ၏ ‘အကယ်၍ မင်းကြီးသည် မိမိကိုယ် မိမိဖြစ်စေ အခြားသူကိုဖြစ်စေ သတ်အံ့၊ သတ္တဝါတို့အား နာကျင်အောင် ပြုအံ့၊ ယင်းသို့ ပြုခံရခြင်းကြောင့် သတ္တဝါသည် ငိုကြွေးအံ့ ပူဆွေးသောက ဖြစ်အံ့၊ သို့တည်းမဟုတ် သူသည် ခိုးအံ့ သူ့အိမ်ရာကို ကျူးလွန်အံ့ လိမ်ညာအံ့၊ သို့တည်းမဟုတ် အခြားသူများ၏ အိမ်သို့ ဝင်၍ လှယက်အံ့၊ သို့မဟုတ် သူသည် မည်သည့်အရာကိုမဆို မီးရှို့အံ့၊ သို့တည်းမဟုတ် လမ်းမှဖြတ်၍ မကောင်းမှုကိုပြုအံ့၊ ယင်းမကောင်းမှုတို့ကို ပြုခြင်းကြောင့် အကုသိုလ် မဖြစ်။

မင်းကြီး၊ အကယ်၍ တစ်စုံတစ်ယောက်သည် သက်ရှိအားလုံးကို အပိုင်းပိုင်း ဖြတ်ပြီး ကမ္ဘာပြည့်အောင် ပုံစေကာမူ ထိုသို့ပြုခြင်းကြောင့် အကုသိုလ် မဖြစ်။ ထိုပြစ်မှုအတွက် မည်သည့် သက်ရောက်မှုမှ မရှိ။ ဂင်္ဂါမြစ်၏ တောင်ဘက်ကမ်း၌ သက်ရှိများကို အပိုင်းပိုင်း ဖြတ်သည့် မကောင်းမှုကို ပြုသူအတွက် တန်ပြန် အကုသိုလ်အကျိုး မရှိ။ ဧရာမ လူစုလူဝေးအား အလှူဒါနပြုလျက် အားလုံးကို တူညီစွာ ပေးကမ်းသည့် ကောင်းမှုပြုသူအတွက်လည်း ယင်းအတွက် ကောင်းသော အကျိုးသက်ရောက်မှု မရှိ။

-- တစ်ဖန် (မင်းကြီးက) ဗုဒ္ဓအား လျှောက်ထား၏။ တစ်ခါသော် တပည့်တော်သည် မက္ခလိဂေါသာလထံသို့ သွားပြီး ဤမေးခွန်းကို မေးလျှောက်ခဲ့ပါ၏။ မက္ခလိဂေါသာလသည် တပည့်တော်အား ဤသို့ ဖြေကြားခဲ့ပါ၏ --

မင်းကြီး၊ ပေးကမ်းခြင်း စွန့်ကြဲခြင်း ဟူသည် မရှိ။ ယင်္ဂပူဇော်ခြင်းအတွက် ဓမ္မ မရှိ။ ကုသိုလ် အကုသိုလ်ဟူသည် မရှိ။ ကောင်းသော မကောင်းသော အလုပ်များအတွက် အကျိုးနှင့် အပြစ်ဟူသည် မရှိ။ ပစ္စုပ္ပန်လောက မရှိ။ ပရလော

က မရှိ။ အမိ အဘ ဟူသည် မရှိ။ နတ်ဒေဝါ ဟူသည် မရှိ။ သတ္တလောကသည် မရှိ။ ကောင်းမွန်စွာ ကျင့်ကြံနေကြသည့် သမဏ ဗြဟ္မဏဟူသည် မရှိ။ အကြောင်းမူ မည်သူမျှ သက်သေ မပြနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်၏။ ယင်းတို့ တည်ရှိ၏ဟု ဆိုသူများမှာ လိမ်ညာသူများ ဖြစ်ကြ၏။

-- တစ်ဖန် (မင်းကြီးက) ဗုဒ္ဓအား လျှောက်ထား၏။ အခါတစ်ပါး၌ တပည့်တော်သည် အဇိတကေသကမ္မလထံသို့ သွားပြီး ဤမေးခွန်းကို မေးလျှောက်ခဲ့ပါ၏။ အဇိတကေသကမ္မလသည် တပည့်တော်အား ဤသို့ ဖြေကြားခဲ့ပါ၏ --

ဓာတ်ကြီးလေးပါးကို ပိုင်ဆိုင်သည့် လူသားတစ်ယောက် ကွယ်လွန်သောအခါ မြေဓာတ်သည် မြေ၊ ရေဓာတ်သည် ရေ၊ မီးဓာတ်သည် မီး၊ လေဓာတ်သည် လေ ပြန်ဖြစ်သွား၏။ ယင်းသို့ဖြင့် အရာအားလုံးသည် ပျက်စီးသွားပြီး အားလုံး၏ ပဿာဒရုပ်များသည် ချုပ်ပျောက်သွား၏။

လူတစ်ယောက် သေလွန်ပြီး ယင်း၏ ကိုယ်ခန္ဓာကို အိပ်ရာဖြင့် သုသာန်သို့ သယ်ယူသွားလျက် မြုပ်နံ့သောအခါ အရိုးများသည် အကယ်၍ အလောင်းကို မီးရှို့ပါက အညိုရောင် ဖြစ်သွား၏။ သို့တည်းမဟုတ် အားလုံးမှာ ပြာနှင့် မြေကြီးအဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲသွား၏။

တစ်စုံတစ်ယောက်သည် ပညာရှိ ဖြစ်စေ လူမိုက် ဖြစ်စေ သေပြီးသော် အားလုံး ပျက်စီးပျောက်ဆုံးသွား၏။ အကြောင်းမူ အရာအားလုံးမှာ ကုန်ဆုံးပျက်စီးခြင်း နိယာမ၏ စက်ကွင်း၌ ဖြစ်နေရသောကြောင့်တည်း။

-- တစ်ဖန် (မင်းကြီးက) ဗုဒ္ဓအား လျှောက်ထား၏။ အခါတစ်ပါး၌ တပည့်တော်သည် ကကုဓကစွာယန ထံသို့ သွားပြီး ဤမေးခွန်းကို မေးလျှောက်ခဲ့ပါ၏။ ကကုဓကစွာယန

ဖြစ်ခြင်း၌ လွယ်ကူလိမ့်မည်။ လွယ်ကူခြင်း၌ ယင်းတို့သည် အမြဲတမ်း ကောင်းကင်ဘုံ၌ ဖြစ်လိမ့်မည်။ ကောင်းကင်ဘုံ၌ ဖြစ်သောအခါ အံ့ဩဖွယ် ပန်းချီများ တန်ခိုးများ ပါရှိသည့် ရှစ်ခုသော မဟာအမှတ်ရဖွယ်များ ရှိလိမ့်မည်။ ယင်းနောက် ၎င်းတို့သည် ဇရာနှင့် ဗျာဓိတို့ကို ဖယ်ရှားနိုင်မည်။ လူသည် လမ်းစဉ် သို့မဟုတ် ဗြဟ္မစာရီကို မလိုအပ်။ ငါသည် ယင်းသို့ ဆို၏။ ငါ၏ သီလတို့သည် စင်ကြယ်၏။ ချစ်ခြင်းနှင့် တဏှာမှ လွတ်မြောက်၏။ တဏှာ ကုန်ဆုံးသော် အမြဲတမ်း လိုက်နေသော ယင်းအခြေအနေသည် လောင်နေသော မီးအိမ်မှ အပြင်သို့ ထွက်သွားခြင်းတည်း။

ယင်းသည် ယင်းသို့ဖြစ်ပြီး နည်းလမ်း သို့မဟုတ် မဂ္ဂကို မြင်သော ဗြဟ္မစာရီကို ကျင့်သူ မရှိ။

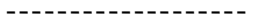
-- တစ်ဖန် Sen-hiro-ji (သဗ္ဗပဒေသပုတ္တ)ထံ သွားပြီး ယင်းမေးခွန်းကို လျှောက်ခဲ့၏။ ၎င်းက ဤသို့ ဖြေ၏ --

မင်းကြီး၊ လူတစ်ယောက်သည် ကိုယ်တိုင် ပြု၊ တစ်စုံတစ်ယောက်ကို ပြုခိုင်း၊ အခြားတစ်ယောက်ကို ဖြတ်ခိုင်း၊ လူခိုင်း၊ ကြည့်ခိုင်း၊ သို့မဟုတ် မကြည့်ခိုင်း၊ ရှာဖွေပြီးနောက် မကြိုက်ခြင်း၊ ပူဆွေးခြင်း၊ အိုးကိုခွဲခိုင်းခြင်း၊ ယဉ်ကျေးမှုကို ရှောင်ခြင်း၊ နိုင်ငံရှိ ရဲတိုက်များကို ဖျက်ခြင်း၊ လူများကို ဒဏ်ရာရစေခြင်း၊ သတ်ခြင်း၊ ခိုးခြင်း၊ သူ့အိမ်ရာကို ပြစ်မှားခြင်း၊ လိမ်ခြင်း၊ ကုန်းချောခြင်း၊ အရက်သေစာ သောက်စားခြင်း -- တစ်စုံ တစ်ယောက်သည် ယင်းတို့ကို ကျူးလွန်သော်လည်း ပြစ်မှု သို့မဟုတ် အကုသိုလ် မဖြစ်။

ပေးကမ်းလှူဒါန်းသူသည် ယင်းကောင်းမှုအတွက် အကျိုးမရှိ။ ဒဏ်ရာစေသူ၊ မမှန်ကန်စွာ ပြုသူ၊ မကောင်းမှု အားလုံးလုံးကို ကျူးလွန်သူအတွက် အပြစ်လည်း မရှိ၊ အကျိုးလည်း

-- တစ်ဖန် (မင်းကြီးက) ဗုဒ္ဓအား လျှောက်ထား၏။ အခါတစ်ပါး၌ တပည့်တော်သည် နိဂဏ္ဌနာဠပုတ္တထံသို့ သွားပြီး ဤမေးခွန်းကို မေးလျှောက်ခဲ့ပါ၏။ နိဂဏ္ဌနာဠပုတ္တသည် တပည့်တော်အား ဤသို့ ဖြေကြားခဲ့ပါ၏ --

မင်းကြီး၊ ငါသည်ကား အားလုံးကို သိသူ အားလုံးကို မြင်သူ ဖြစ်၏။ တရားလားလုံးသည် တည်ရှိသည်ဟု ငါသိ၏။ သွားခြင်း ရပ်ခြင်း လဲလျောင်းခြင်း ထိုင်ခြင်းပြုစဉ်အတွင်း ငါသည် အမြဲတမ်း အသိဉာဏ် ပွင့်လင်းလျက် ငါ၏ အသိပညာသည် အမြဲတမ်း ထင်ရှား၏။



No. 593. Chin. Bud. Tripit. (A.D. 381-395).
(ဒုတိယမူ၊ အေဒီ ၄-ရာစု)

ဗုဒ္ဓက ဤသို့ ဆို၏ ‘မင်းကြီး၊ သင်သည် ဤမေးခွန်းကို အခြားသော ရသေ့ရဟန်းတို့အား မေးမြန်းပြီးပြီလော’။

မင်းကြီးက ဗုဒ္ဓအား ဤသို့ ဆို၏ ‘တစ်ခါသော် တပည့်တော်သည် ပူရဏကဿပ ရှိရာသို့ သွားလျက် ၎င်းအား သမဏဖလ (ရဟန်းပြုရခြင်း၏ အကျိုး)ကို မေးခဲ့ပါ၏။

၎င်းက တပည့်တော်အား ဤသို့ ဖြေကြား၏ ‘လောက၏ ပူဇော်ခြင်းကို ခံရသော ထိုကဲ့သို့သော တရားမရှိ။ ဤကဲ့သို့သော တရားလည်း မရှိ။ ကောင်းမြတ်ခြင်း နှစ်သက်ခြင်း အတွက် အကျိုးတရား မရှိ။ အကုသိုလ် အပြစ်နှင့် ပျော်ရွှင်မှု မရှိ။ မိခင် ဘခင် မရှိ။ မဂ်ကိုရသော ရဟန္တာဟူသည် မရှိ။ ပူ

ဇော် ဂုဏ်ပြုခြင်းအတွက် သုခ မရှိ။ ဤဘဝ မရှိ။ နောင်ဘဝ မရှိ။ မဂ္ဂကို နှလုံးသားနှင့် စိတ်ထဲကပါ လျှောက်လှမ်းသူ မရှိ။

သို့ဖြစ်၍ သတ္တဝါများသည် ကိုယ်ခန္ဓာနှင့် အသက်ရှိ သော်လည်း သေလွန်ပြီးနောက် ဓာတ်ကြီးလေးပါးမှာ ကြပြန် သွားပြီး ပျက်စီးသွား၏။ ၎င်းတို့၏ ဝိညာဉ်သည် ပျောက်ဆုံး သွားလျက် တစ်ဖန် မွေးဖွားခြင်း မရှိတော့ချေ။ ယင်းတို့သည် မြေကြီးအောက်၌ လောင်ကျွမ်းသွား၏။ ယင်းတို့သည် ဆွေး မြေ့ပြီး တစ်စုံတစ်ရာမျှ မကြွင်းကျန်ချေ။

အဇာတသတ္တု ဘုရင်သည် ဗုဒ္ဓအား ဤသို့ လျှောက်၏ 'ထို့ပြင် တပည့်တော်သည် မာကရိန် ဂေါသာလိပုတ္တ (Maskarin Gosāliputra)ထံသို့ သွားပြီး ဤမေးခွန်းကို မေးလျှောက်ပါ ၏။ ၎င်းက တပည့်တော်အား ဤသို့ ဖြေကြားပါ၏ --

ဤလောက မရှိ။ တမလွန်လောက မရှိ။ တန်ခိုးရှိခြင်း တန်ခိုးမဲ့ခြင်း မရှိ။ စွမ်းအား ဝီရိယ မရှိ။ လူအားလုံး သုခ ဒုက္ခကို ရရှိကြ၏။

တစ်ဖန် တပည့်တော်သည် အဇိတထံသို့ သွားလျက် ဤ မေးခွန်းကို မေးလျှောက်၏။ ၎င်းက ဤသို့ ဖြေကြားပါ၏ --

မင်းကြီး၊ ရှိပါ၏။ အခြားသူများ သူ့ထံသို့ သွားပြီး မေး ခွန်းများ မေးစဉ်ကလည်း ယင်းသည် ဤသို့ ဖြေ၏။ ကျွန်ုပ် တို့ ပြန်လည် မွေးဖွားမည့် နောင်ဘဝသည် ရှိ၏။ ငါသည် ၎င်းအား မေးသော် ၎င်းက 'နောင်ဘဝသည် ရှိ၏'ဟု ဖြေ၏။ သို့ရာတွင် ငါတို့ မွေးဖွားမည့် နောင်ဘဝ ရှိသည်ဆိုလျှင် ငါ ၏ သိမြင်နားလည်မှု အယူအဆအရ ယင်း၌ ဘဝတစ်ခု ရှိ သလား သို့မဟုတ် မရှိသလော။ နောင်ဘဝသည် ရှိသလော သို့တည်းမဟုတ် မရှိဘူးလော။ အကယ်၍ တစ်စုံတစ်ယောက် သည် ထိုမေးခွန်းများကို နောင်ဘဝသည် ရှိသလော သို့မ

ဟုတ် မရှိသလောဟု မေးခဲ့သည်ရှိသော် သူသည် နောင်ဘဝ ရှိ၏ သို့မဟုတ် မရှိဟု ဖြေ၏။

-- တစ်ဖန် တပည့်တော်သည် Ha-kuKa-sen-zen (က ကုဓကစွာယန)ထံသို့ သွားပြီး ထိုမေးခွန်းကို မေးမြန်း၏။ ၎င်း က ဤသို့ ဖြေကြားပါ၏ --

မင်းကြီး၊ အကယ်၍ ခန္ဓာကိုယ်ကို ရရှိထားသည့် လူတစ် ယောက် ရှိသည်ဆိုလျှင် ယင်းအတွက် အကြောင်း ယုတ္တိမရှိ။ အယူအဆ မရှိ။ မာနနှင့် စုဆောင်းထားသည့် ဒဏ်ရာများ မရှိ။ သူသည် နေရာတစ်ခုကို ရ၏။ ထိုနေရာ၌ သူသည် နေ ထိုင်၏။ ရပ်၏။ သို့ဖြစ်၍ သူသည် ကိုယ်ခန္ဓာကို ရရှိပြီးဖြစ် သည်ဆိုလျှင် သူသည် ယင်းကို မဆုံးရှုံး။ ၎င်း၏ တွေးဆအပ် သော အရာ၊ ၎င်းသိသော အရာနှင့် တွေးသောအရာတို့သည် ၎င်း၏ အတွင်း၌ ထင်ရှား၏။ ယင်းတို့ကို အကုသိုလ်၊ ကု သိုလ်၊ အကောင်း၊ အဆိုးဟု ခေါ်၏။ အဖြတ်ခံရပြီးသူ၊ ယင်း၏ မျက်စိဖြင့် မြင်သူ ရှိသည်ဆိုလျှင် မေးခွန်းအတွက် အငြင်းပွားဖွယ် မရှိ။ အကယ်၍ ခန္ဓာကိုယ်၏ အသက်သည် ဆုံးခန်းတိုင်သည်ဆိုလျှင် ဘဝသေဆုံးခြင်းအတွက် သောက ဖြစ်ရန် အကြောင်းမရှိ။

အခြားသူများက ဤတဏှာအကြောင်းကို မဆိုကြ -- ယင်း တဏှာများ ယင်း၏ အထောက်အပံ့များနှင့် ပတ် သက်၍ အယူအဆ ငါးမျိုးနှင့် ခြောက်ဆယ့်နှစ်မျိုး ရှိ၏။ သဘာဝ မရှိသူတို့ ပြောဆိုသော ခြောက်ဆယ့်နှစ်မျိုး ရှိ၏။ အကြောင်းမှာ အယူအဆ မရှိဘဲ သဘာဝသို့ လိုက်သော အ ရာ ခြောက်ဆယ့် နှစ်မျိုးရှိသောကြောင့် ဖြစ်၏။ ယင်းတို့ သည် အခက်အခဲ ရှစ်မျိုးသို့ ဝင်သောအခါ ယင်းတို့သည် ၎င်းတို့အား လွင့်ပစ်လိမ့်မည်။ ပြုပြင်ထားသော အယူအဆ

လည်း မရှိ။ ဆုံးရှုံးမှုလည်း မရှိ။ ရရှိခြင်း မရှိ။ အကြောင်း
မရှိ၊ ယုတ္တိ မရှိ။ အမှန်တရား မရှိ။ ရိုးသားခြင်း မရှိ။

မှန်ကန်ပြီး ဓမ္မနှင့်အညီ ကျင့်ကြံသောသူသည်ပင် မှန်
ခြင်း မှားခြင်းကို ကိုယ်စားပြုသည့် မည်သည့်အရာမျှ မရှိ။

-- တစ်ဖန် တပည့်တော်သည် Ni-ke ၏သား (နိဂဏ္ဌ
နာဠုပုတ္တ)ထံသို့ သွားပြီး ဤမေးခွန်းကို မေးမြန်း၏။ ယင်းက
ဤသို့ ဖြေ၏ --

မင်းကြီး၊ သတ္တဝါအားလုံးတို့အား ၎င်းပေးအပ်သော မ
ကောင်းခြင်း ကောင်းခြင်းသည် ၎င်းတို့ ယခင်ဘဝများက ပြု
ခဲ့သောကံ၏ အကျိုးကြောင့်ဖြစ်၏။ ၎င်းတို့သည် ချစ်ခြင်းနှင့်
တပ်မက်ခြင်းဟူသော အကြောင်းနှင့် ယုတ္တိကြောင့် မွေးဖွား
ကြရ၏။ အကြောင်း ယုတ္တိကြောင့် ဇရာနှင့် ဗျာဓိ ဖြစ်ရ၏။
ယင်းနောက် လမ်းစဉ်ကို သင်ကြားခြင်းဖြင့် အကြောင်းနှင့်
ယုတ္တိ အယူအဆများ ရှိရ၏။ ထိုနည်းအတိုင်း ၎င်းတို့၏
သားသမီး မြေးများကို မွေးဖွားကြ၏။ ယင်းနောက် ၎င်းတို့
သည် လမ်းစဉ်ကို ရရှိကြ၏။

၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ ၇-ရက်။